THE BEATLES

O istorie

ONE TWO THREE FOUR

CRAIG BROWN

NEMIRA

THE BEATLES
O istorie
ONE
TWO
THREE
FOUR
CRAIG BROWN

NEMIRA

YORICK

Craig Brown este autorul mai multor cărți, printre care The Lost Diaries și One on One. Ultima sa carte, Ma'am Darling: 99 Glimpses of Princess Margaret, a câștigat atât Premiul „James Tait Black" pentru biografie, cât și Premiul „South Bank Sky Arts" pentru literatură. Cartea sa anterioară, One on One, a fost nominalizată pentru Premiul „Samuel Johnson", la categoria nonficțiune. Vreme de mai bine de treizeci de ani, autorul a scris un soi de jurnal parodic al celebrităților pentru revista Private Eye, iar în prezent este editorialist pentru Daily Mail și Mail on Sunday. De-a lungul anilor, a scris pentru o gamă largă de ziare și reviste, inclusiv Vanity Fair, The Sunday Times, New Statesman, The Spectator, The Guardian și New York Review of Books. Locuiește în Aldeburgh, Suffolk, alături de soția sa, Frances Welch, și au doi copii împreună.

YORICK

CRAIG BROWN

THE BEATLES
O istorie

Traducere din limba engleză de
CRISTINA BĂLAN

NEMIRA

Colecție coordonată de Irina CERCHIA
Fotografie copertă: © Michael Ochs Archives/ Getty Images
Copertă: Raluca ILIE
Prepress copertă: Alex CSUKOR
Redactor: Irina CERCHIA
Lector: Ioana POPA
Tehnoredactor: Antonela IVAN

CRAIG BROWN
ONE TWO THREE FOUR: THE BEATLES IN TIME
Copyright © Craig Brown 2020
Originally published in the English language by HarperCollins Publishers Ltd.
Craig Brown asserts the moral right to be acknowledged as the author of this work.

Copyright © Nemira, 2023, pentru prezenta ediție în limba română
YORICK este o colecție a Editurii **NEMIRA**.

Orice reproducere, totală sau parțială,
a acestei lucrări și închirierea acestei cărți
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-43-1535-9

Pentru Frances, Silas, Tallulah și Tom

„Și-o sută de veri când vor trece! Toți ochii vor fi noi
Și mințile, și formele, nebunii noi și noii înțelepți,
Și noi dureri de plâns, și bucurii tot noi de celebrat;
Nimic din mine sau din tine nu va mai rămâne
În zorii acelui secol nou ce va veni,
Un fir de praf, atâta doar, nimic mai mult;
Un secol care, de nu va fi sublim,
Va fi, nu mă-ndoiesc, la apogeul lui,
Cu mult peste acest timp cu mărginirea lui.“

THOMAS HARDY, poemul *1967*, scris în 1867

„Întreaga lume trebuie să le fie recunoscătoare pentru o jumătate de secol senzațională... Gândiți-vă ce am fi ratat, dacă n-am fi ascultat niciodată Beatles.“

REGINA ELISABETA A II-A, „Discurs ținut în noiembrie 1997, la aniversarea Nunții de Aur“

1

Unu

Doi

Trei

Patru

În costumele lor negre, simple și elegante, cu cravate asortate, Brian Epstein și asistentul lui, Alistair Taylor, coboară cele optsprezece trepte abrupte spre subsolul din Mathew Street. Lui Brian i se pare întunecat ca un mormânt, umed, rece și mirosind a mucegai. Și-ar fi dorit să nu fi venit. Și el, și Taylor ar fi preferat, mai degrabă, să meargă la un concert de muzică clasică, la Filarmonică, dar curiozitatea i-a împins aici. Patru muzicieni tineri se vântură pe scenă. Brian îi recunoaște. I-a mai văzut la magazinul de discuri – o mică afacere de familie, de care se ocupă el. Ei sunt băieții care își tot fac de lucru pe-acolo, ca să asculte ultimele discuri și ca să flirteze cu fetele, fără cea mai mică intenție să cumpere vreodată un disc.

Între melodii, trei dintre ei fac tot felul de scheme cu chitarele, țipă, transpiră, întorc spatele publicului și se prefac că se lovesc unul pe altul. Taylor vede cum Brian face ochii mari de uimire. Taylor însuși resimte momentul ca pe una dintre cele mai șocante experiențe din viața lui – „ca o lovitură în moalele capului“ – și e sigur că și Brian crede la fel.

După concert, Taylor spune:

— Sunt absolut GROAZNICI!

— Chiar SUNT groaznici, e de acord Brian. Dar, pe de altă parte, cred că sunt fabuloși. Hai să mergem să-i salutăm!

George e primul dintre Beatleși care-l observă pe bărbatul de la magazinul de discuri apropiindu-se.

— Salut! Dar ce vânt îl aduce pe domnul Epstein aici, la noi?

2

Alte grupuri au un lider, o vedetă. Artistul tău preferat a fost deja ales de ei, înainte să-l alegi tu. Nimeni nu l-ar alege vreodată pe Hank Marvin în detrimentul lui Cliff Richard, să zicem, sau pe Mike Smith în detrimentul lui Dave Clark.

Dar în cazul celor de la Beatles chiar a existat posibilitatea asta, așa că puteai să-ți alegi favoritul, iar cel pe care-l alegeai, de fapt, spunea multe despre tine. Din punctul de vedere al lui Carolyn See, una dintre fanele lor din America, lucrurile stăteau cam așa: „Paul, pentru cei care preferau frumusețea androgină; John, pentru cei care prețuiau inteligența și spiritul liber; George, pentru că avea acel ceva inefabil, pe care mai târziu aveam să-l numim spiritualitate; și Ringo, sfântul protector al distrușilor din toată lumea."

În Liverpool, Linda Grant, în vârstă de doisprezece ani, îl prefera pe Ringo: „Era ceva mai presus de mine", spunea ea. Își amintea că, la școală, „cei care-l plăceau pe Paul erau cei care făceau totul ca la carte. George nu le spunea mai nimic. Iar John îi intimida."

Ringo era preferat de fetele lipsite de vreo ambiție. Să-l alegi pe el ca favorit impunea de la sine un strop de realism. Și chestia asta funcționa fără să spui că ceilalți sunt deja luați, ci că, pur și simplu, mai ai și tu o șansă cu tobosarul.

— Dacă mă întreba cineva care era preferatul meu, spuneam întotdeauna: „O, mie îmi place Ringo!", își amintește Fran Lebowitz, care a crescut în New Jersey. Îmi place personalitatea lui Ringo Starr. Și acum îmi place. Desigur, la mine la școală nu el era favoritul fetelor. Paul McCartney era de departe alesul. El era cel mai drăguț dintre Beatleși. În cazul meu, a fost

probabil dorința de a avea o părere diferită de a lor și de-asta l-am ales pe Ringo Starr.

Helen Shapiro avea doar șaisprezece ani și era deja vedetă atunci când Beatles a făcut un turneu împreună cu ea, la începutul anului 1963. La fel ca oricare altă fată, își avea și ea favoritul.

— John era căsătorit, dar nimeni nu știa asta la acel moment, așa că, alături de alte câteva mii de fete, eram și eu îndrăgostită de el... George era cel mai serios. Câteodată vorbea despre ce avea să facă atunci când avea să devină bogat și încerca să vadă ce părere aveam vizavi de latura financiară a lucrurilor. Dar nu cred că-l puteam ajuta cu ceva. La acel moment, banii încă nu mă interesau. Paul era cel vorbăreț, iar Ringo, cel tăcut.

Pattie Boyd i-a cunoscut pe cei patru după ce a fost aleasă să joace una dintre școlărițele din filmul *Hard Day's Night*[1].

— La prima vedere, John părea mai cinic și mai obraznic decât ceilalți, iar Ringo, cel mai fermecător. Paul era drăguț, iar George, cu ochii lui căprui și părul negru, era cel mai atrăgător bărbat pe care-l văzusem vreodată.

Spre deosebire de milioane de alte fane, ceva mai târziu, Pattie a putut chiar să facă o alegere. S-a căsătorit cu el.

Exista un membru Beatles pentru fiecare gust. Ca fan, deveneai cineva alegându-l pe unul sau pe altul dintre ei. Fiecare era personificarea unui alt element: John era focul, Paul, apa, George, aerul, iar Ringo, pământul. Chiar și prietenilor lor le plăcea să-i picteze în culorile principale, fiind personalități profund contrastante, ca în bancurile cu englezul, galezul, irlandezul și scoțianul. Carolyn See nota cum și-a interpretat fiecare personajul în *Hard Day's Night*: „Paul cel adorabil, John cel inteligent, George cel melancolic și Ringo cel bleg."

Actorul Victor Spinetti a spus odată această povestioară despre ei. În timpul filmărilor la *Help!*, în Salzburg, el a făcut gripă și a trebuit să stea la pat.

— Cei patru Beatles au venit la mine, la hotel, să mă vadă. Primul care a ajuns a fost George Harrison. A bătut la ușă, a intrat și a spus: „Am venit să-

ți așez pernele. Când cineva e bolnav și stă în pat, trebuie să aibă pernele înfoiate și bine așezate.“ Mi-a așezat pernele și a plecat. John Lennon a fost al doilea care a venit și s-a plimbat prin cameră de colo până colo, răstindu-se: *„Sieg heil, Schweinhund!* Au venit doctorii. Ăștia fac experimente pe tine. *Sieg heil! Heil Hitler!“* Și a plecat. După asta, a venit și Ringo, s-a așezat pe pat, a luat meniul de la hotel și l-a citit cu voce tare, ca și cum i-ar fi citit unui copil o poveste: „Au fost odată ca niciodată trei urși. Mama urs, tata urs și ursul bebe.“ Apoi s-a ridicat și a plecat. Paul a deschis puțin ușa și a întrebat: „E contagioasă?“ „Da“, i-am răspuns eu, la care el a închis ușa și dus a fost. Paul a fost cel pragmatic, ca de obicei. Știa că dacă el sau oricare dintre ei va lua gripa, se vor anula filmările.

Lucrând împreună, Brian Epstein și Alistair Taylor au observat felul diferit în care cei de la Beatles își gestionau veniturile.

— În fiecare lună, Brian emitea o situație financiară pentru fiecare dintre ei, clară și detaliată, și o sigila într-un plic. Fiecare dintre ei reacționa diferit. John o mototolea pe loc și o îndesa în buzunar. George arunca o privire. Ringo n-o înțelegea, cu siguranță, și nici măcar nu-și pierdea timpul încercând. Paul era cel care o deschidea cu atenție, se așeza undeva, în colțul biroului, și ore întregi o studia meticulos.

Pe măsură ce s-au maturizat, diferențele dintre caracterele lor s-au ascuțit. Era de parcă vântul s-ar fi schimbat și fiecare ar fi rămas blocat în direcția în care fusese surprins ultima oară. Rugați să dea câteva idei de personalități celebre, care să fie incluse pe coperta albumului „Sgt. Pepper“, George a sugerat câțiva guru indieni, Paul a ales o mare varietate de artiști, de la Stockhausen la Fred Astaire. Sugestiile lui John au fost mai degrabă în zona macabră sau stranie: Marchizul de Sade, Edgar Allan Poe, Isus și Hitler. Iar Ringo a spus că va fi de acord cu ceea ce vor dori ceilalți.

Desigur, formația Beatles s-a învârtit în jurul personalităților contrastante ale lui Paul și John. Inginerul lor de sunet, Geoff Emerick, i-a privit pe amândoi la lucru.

— N-ar fi putut exista doi oameni mai diferiți. Paul era meticulos și organizat, avea tot timpul o agendă cu el, în care nota metodic versuri și schimbări de coarde, cu scrisul lui de mână ordonat. Spre deosebire de el, John părea să trăiască într-un haos total: căuta tot timpul câte o bucățică de hârtie pe care notase o idee în grabă. Paul era genul care comunica totul foarte ușor; în schimb, John nu-și putea articula ideile. Paul era cel diplomat; John era rebel. Paul era genul care vorbea încet și aproape prea politicos; John vorbea tare și uneori putea fi grosolan. Paul era dispus să petreacă ore întregi lucrând la ceva; John era nerăbdător, tot timpul gata să se apuce de altceva. Paul, de obicei, știa exact ce-și dorea și se supăra adesea când era criticat; John era mult mai deschis să audă ce aveau și alții de spus.

John era dificil, complicat și tăios; Paul era liniștitor, plăcut. Dar existau și oameni care detectau un soi de tenacitate, poate chiar ceva egocentrism în spatele farmecului lui Paul. Tony Barrow, care a lucrat ca ofițer de presă pentru Beatles, simțea așa:

— John făcea cel mai mult zgomot, mai ales cu Epstein, dar Paul era cel care îl lăsa pe John să rezolve ce era mai greu, atunci când avea loc o dispută cu Brian. Apoi, Paul ducea munca de convingere. John îl făcea pe Brian să țipe uneori, pe când Paul, semănând mai degrabă cu un politician, apela la un fel de influență tăcută ca să-și atingă scopul. John lătra mai tare decât mușca. De obicei, lătra ca să-și ascundă neîncrederea în propriile idei... Paul le promitea oamenilor totul, bilete, daruri, iar apoi îi lăsa pe de-alde mine să-i împlinească promisiunile. Voia să pară în ochii lor un binefăcător, promitea marea cu sarea, dar rar se ținea de cuvânt. Era genul fermecător, care se pricepea la cuvinte, era un maestru când venea vorba de creat o imagine. A fost și este un *showman* în toată puterea cuvântului, din cap până-n picioare. Avea nevoie de simpatia publicului său.

Paul avea față de copil, era meticulos, infatuat și plin de viață, diplomat, energic, cu ritmul în sânge, simpatic, optimist, sociabil, vesel, dulce și emotiv, dornic să facă lucruri. John era rigid, pripit, sentimental, dificil,

leneș, strident, tăios, sarcastic, pesimist, solipsist, morocănos, rece, brutal. Paul se considera adorabil. John credea că n-are nimic plăcut.

Paul a încercat odată să explice de ce fiecare dintre ei era așa cum era.

— Din cauza educației primite și a vieții de familie instabile, John a trebuit să devină dur, abil, tot timpul gata să se acopere, să riposteze, tot timpul pregătit cu o replică inteligentă și ascuțită. În timp ce, în cazul meu, având o copilărie confortabilă, cu toată familia în jur, alături de o mulțime de oameni, într-o atmosferă nordică – „O ceașcă de ceai, iubire?“ –, lucrurile au fost mai ușor de gestionat la suprafață. Să-i fac pe oameni să se simtă în largul lor. „Stai de vorbă cu oamenii, fii drăguț, e drăguț să fii drăguț...“ Din punct de vedere intelectual, nimeni nu prea poate să spună ceva atât de dur, încât să mă rănească, în timp ce, în cazul lui John, lucrurile sunt diferite: tatăl lui nu era acasă, deci auzea des replica: „Unde e tac-tu, ticălosule?“ Iar mama lui trăia cu cineva, ceea ce pe atunci se chema că „trăiește în păcat“, așa că era încă un glonț cu care putea fi ușor doborât. John a trebuit să se apere de multe lucruri, iar asta i-a modelat personalitatea. El era tot timpul pregătit să pareze o lovitură... Din cauza educației primite, a avut multe blocaje.

Puterea specială a muzicii Beatles, adică magia și frumusețea ei, în asta constă, în acest amestec de contrarii. Alte trupe sunt fie gălăgioase, fie contemplative, fie progresiste, fie tradiționaliste, fie serioase și grave, fie joviale, fie prietenoase și populare, fie sexy sau agresive. Dar când asculți un album de la Beatles, simți că tot ce ține de natura ființei umane, cu nuanțele ei, este acolo. Așa cum a observat și John, atunci când compuneau împreună, Paul era cel care „venea cu un fel de lumină, de optimism, în timp ce eu mă duceam întotdeauna spre tristețe, spre disonanțe, spre limitele blues-ului“. Tocmai această pendulare fascinantă între două direcții, între sus și jos, face ca muzica lor să fie atât de expresivă, să reușească să aibă și o componentă universală, dar și una personală, specială.

Chiar și în adolescență, au reușit să dea un sens momentelor când creau. Paul fugea de la școală, iar John i se alătura acasă, la familia McCartney, din Forthlin Road. Apoi, Paul își deschidea caietul dictando și scria pe o

pagină goală: „O nouă melodie originală, de Lennon și McCartney“. Și amândoi se apucau să compună. Privind în urmă, Paul a încercat să-și amintească o după-amiază când n-au reușit să creeze nimic. Concluzia?

— Nu-mi amintesc să fi avut vreodată o întâlnire în care să nu creăm nimic... În toți acei ani, niciodată n-am plecat de la o astfel de sesiune de lucru spunând: „La dracu', nu putem să scriem nimic azi.“

Uneori, contribuțiile lor la aceeași melodie erau atât de profund diferite, încât zici că se jucau de-a propriile caricaturi. Paul venea cu ceva de genul: „O rezolvăm noi cumva.“ Iar John adăuga: „Viața e prea scurtă.“ Paul cânta: „E mult mai bine“, iar John intervenea: „Poate fi mult mai rău.“ În *A Day in the Life*, John este cititorul compulsiv de ziare, cel care nu se poate abține să nu râdă la știrea tristă cu tipul din mașină, în timp ce Paul e cel neglijent, băiatul care se trezește, se dă jos din pat și-și trece un pieptăn prin păr.

Multe dintre cântecele lor au o linie melodică luminoasă, dar versuri întunecate, sau invers, melodia întunecată, iar versurile luminoase. Cuvintele din *Help!*, din *Run for Your Life*, din *Misery* și din *Maxwell's Silver Hammer* sunt toate despre depresie și psihoză, dar sunt puse pe melodii vesele. Private de acel context competitiv, în care doi oameni trag în direcții total diferite, solourile lor sunt lipsite adesea de dimensiunea alterității, cu un John care ajunge tot la autocompătimire și un Paul cedând în fața fanteziei.[2]

Odată cu trecerea timpului, colaborarea lor s-a erodat și, din ce în ce mai mult, au început să-și compună cântecele separat. Dar, în continuare, avea să-i conducă un simț comun al competiției; fiecare căuta aprobarea celuilalt. „Se armonizau perfect“, scria criticul Ian MacDonald. „Râdeau la aceleași lucruri, gândeau cu aceeași viteză, fiecare respecta talentul celuilalt și știau că nevoia lor nerostită de a se surprinde unul pe altul era crucială pentru vitalitatea muzicii lor.“

1 *Hard Day's Night* este un film de comedie muzicală, din 1964, regizat de Richard Lester, cu trupa Beatles în perioada de vârf a Beatlemaniei (n. tr.).

2 La paisprezece ani după ce grupul s-a destrămat, Paul îi declara lui Steve Grant, de la *Time Out:* „Știu că mi-am pierdut inspirația... Am nevoie de o injecție din afară, de un stimul, îmi lipsește ceva esențial. Și mi-aduc aminte că inspirația venea de la Beatles – dacă lui Ringo sau lui George nu le plăcea ceva, pur și simplu ieșea din discuție. Și, în lipsa acestor stimuli exteriori, mi-au amorțit simțurile, dar atunci eram mult mai OK cu melodiile de dragoste și cu baladele.“ În același timp, John a rămas cu frustrarea că melodiile lui nu erau cu adevărat acceptate. „Uneori îl irita faptul că melodiile lui Paul erau mai bine primite decât ale lui“, îi spunea Yoko lui Philip Norman în 2008. „Întotdeauna primesc mai bine melodiile lui Paul – pe ale mele, niciodată.“ În 2019, Paul a zâmbit când i-a spus jurnalistei de la BBC, Emily Maitlis, cât de tare s-a înfuriat John când a intrat în lounge-ul hotelului din New York, iar pianistul, dorindu-și să-i facă o bucurie, s-a lansat imediat într-o interpretare plină de înfloriturі a melodiei *Yesterday* (n. a.).

În continuare, toate notele care nu sunt marcate cu (n. tr.). îi aparțin autorului, care a completat cu informații suplimentare poveștile enunțate.

3

Noiembrie târziu, 1940

Mary Mohin are treizeci de ani și e încă necăsătorită. Mama ei s-a stins din viață în 1919, la nașterea celui de-al cincilea copil, care, de altfel, a murit și el. La acel moment, Mary avea zece ani. Poate că, influențată de această tragedie din copilăria ei, Mary și-a pus în minte să devină moașă. Și-a împlinit dorința, ba mai mult, acum nu e doar moașă, ci și soră medicală.

Jim McCartney are treizeci și opt de ani și e încă necăsătorit. E cel de-al cincilea copil în familie, dar doar al treilea care supraviețuise vârstei de doi ani. A abandonat școala cu puțin înainte să împlinească paisprezece ani și și-a găsit o slujbă bună la niște negustori de bumbac. Acum se ocupă cu vânzarea bumbacului și are un venit bunicel. Totuși, cea mai mare pasiune a lui e să cânte la trompetă alături de trupa lui de șase-opt oameni – Jim Mac's Band. Cântă toate melodiile dansante care sunt la modă. Preferata lui Jim este *I'll Build a Stairway to Paradise*.

Scutit de armată pentru că e surd de o ureche, Jim e repartizat la Fazakerly Fire Unit. Liverpool era bombardat de nemți din august. Londra e singurul oraș mai devastat decât Liverpool[3]. Cumva, umorul locuitorilor din Liverpool rămâne impasibil. În Arnold Grove, la casa familiei Harrison, ferestrele sar în aer, iar canapeaua lor de piele, pe care o păstrează pentru ocazii speciale, e făcută bucăți și dispare pe geamul care se face țăndări.

— Dacă am fi știut ce avea să se întâmple, măcar am fi stat pe ea în toți acești ani, avea să spună doamna Harrison.

Mary locuiește cu chirie împreună cu Gin, sora lui Jim. Mary și Jim se cunoșteau destul de bine, de câțiva ani, dar niciodată nu se gândiseră unul la altul în termeni romantici.

3 Peste patru mii de cetățeni din Liverpool au fost uciși în timpul asediului.

4

Ni s-a spus să ne adunăm cu toții undeva lângă Liverpool, la Speke Hall, descrisă de Organizația Națională a Patrimoniului ca „un tip rar de conac, în stil Tudor, cu cadru de lemn, o construcție mai degrabă neobișnuită, aflată pe malurile râului Mersey“. Proprietatea, spune ghidul, „a fost martora a mai mult de 400 de ani de istorie turbulentă“.

Am ajuns mai devreme, așa că m-am plimbat puțin prin complex – un domeniu întreg, nu doar o clădire – și m-am uitat la căni, eșarfe, săpunuri și cărți, toate despre dinastia Tudorilor. „Sunteți un șoricel de bibliotecă? Atunci, răsfoiți colecția noastră de carte pentru copii și adulți, ca să descoperiți următorul volum care vă va cuceri!“

Nu peste mult timp, un șofer vesel, pe nume Joe, ne-a luat cu un microbuz și ne-a întrebat pe fiecare de unde suntem. Trei dintre noi erau din Spania, doi, din Italia, patru, din Australia, doi, din Austria, patru, din Anglia. Câteva persoane care cumpăraseră bilete lipseau, așa că am așteptat până când am văzut două femei tinere alergând spre autobuz și făcând semne frenetice cu mâinile.

— Hai să le dăm o mamă de sperietură, a spus Joe, pornind motorul.

Ele au început să se agite și mai tare.

— Iar acum să vedem cum lacrimile se transformă în zâmbet, a continuat el, oprind autobuzul și lăsându-le să urce.

Când autobuzul a trecut de Speke Hall, Joe a apăsat un buton, și *Love Me Do* s-a revărsat în căștile din urechile noastre.

— Era ceva gunoi acolo? a strigat un australian din spate.

— E clar cine o să se-ntoarcă pe jos, a zis Joe. Când coboară din autobuz, sărim toți pe el.

A fost foarte distractiv.

Curând, am ajuns la Forthlin Road, unde se află un șir de clădiri mai degrabă fără personalitate, genul de case printre care membrii Organizației Naționale a Patrimoniului preferă să treacă, pur și simplu, fără să se oprească.

Organizația Națională a Patrimoniului a cumpărat, în 1995, clădirea de pe Forthlin Road, numărul 20, la sugestia directorului general de la BBC, un locuitor al orașului Liverpool, pe nume John Birt[4], care a observat că era de vânzare. Peste șapte ani, Organizația avea să intre și în posesia casei în care a copilărit John Lennon, „Mendips“, de pe Menlove Avenue, după ce o cumpărase Yoko Ono. Într-o declarație de la acel moment, ea spunea așa:

— Când am aflat că Mendips era de vânzare, m-am temut că ar putea să pice pe mâini greșite, ajungând să fie exploatată comercial. De-asta am hotărât să cumpăr casa și s-o donez Organizației, ca să fiu sigură că cineva se va ocupa să fie îngrijită și să poată fi vizitată. Mă bucur că Organizația Națională a Patrimoniului a fost de acord să o primească.

Însă aceasta nu a fost o decizie văzută cu ochi buni de toată lumea. Tim Knox, la acel moment curator al Organizației[5], s-a declarat „furios“. Criteriul principal atunci când se achiziționa o proprietate – și anume acela că respectiva clădire trebuia să aibă ea însăși niște calități artistice intrinseci – fusese, considera el, lăsat de-o parte de data asta, în schimbul unui tip de populism meschin.

— E vorba de lovituri de teatru cu scop publicitar – nu achiziții serioase, a spus el, adăugând aproape în glumă: Și-acum va trebui să luăm patru proprietăți, ca Ringo să nu se simtă lăsat pe dinafară.

Și alții au fost de acord.

— Din punct de vedere arhitectural, nu e cu nimic mai interesantă decât oricare alta din zonă, cu pietricelele ei, la fel ca în orice suburbie unde locuiesc oameni din clasa mijlocie, observa criticul Stephen Bayley[6]. Valoarea ei specială provine de la contactul mistic cu un geniu. Problema, pentru specialiștii în istoria arhitecturii ai Organizației, este că, atâta vreme cât casa a fost golită de conținut, nu mai există nicio posibilitate să se

stabilească un contact mistic cu televizorul geniului, cu obiectele din bucătărie sau cu orice alt artefact care ar putea să ne ofere o privire în interiorul acelei lumi în care s-a născut inspirația ce ne-a oferit un asemenea val de cuvinte strălucite și muzică minunată. Așa că s-au apucat să refacă totul...

Organizația Națională a Patrimoniului... se mândrește cu nivelul ei de competență. Are în echipă câțiva dintre cei mai mari experți în istoria arhitecturii din lume și ei sunt cei care au mers să cumpere obiectele pentru a recrea casa lui Lennon. Dar atunci când expertiza academică se concentrează pe niște vechituri, într-un fel de tur magic, plin de mister, contactând cine știe ce negustori de vechituri dubioși din Liverpool, ajunge să pară ceva aproape caraghios. Un dulăpior de medicamente urât foc e admirat pentru autenticitatea lui. Linoleumul e supus unei cercetări atente, demne de o sculptură a lui Donatello. E posibil să găsească picioruşele conice de la televizor, dar fără televizor... Dacă o apuci pe drumul lung și alambicat al falsificărilor, unde te oprești? Răspunsul? În lumea de vis a memoriei populare și a imaginației.

Organizația Națională nu se lasă intimidată. „Imaginați-vă cum pătrundeți pe ușa din spate, în bucătăria unde mătușa lui John Lennon, Mimi, îi pregătește ceaiul“, scrie în prezentarea entuziastă de la Mendips. Casa a fost tratată ca un fel de altar, ca un loc de pelerinaj. „Alăturați-vă fascinantului nostru custode, într-o călătorie pe traseul memoriei... Dormitorul lui John e un spațiu încărcat de mister, în care puteți petrece o clipă în compania propriilor gânduri legate de acest personaj fascinant...“

Pelerinii de la Mendips au de înfruntat reguli mai stricte decât cele de la Capela Sixtină. „Orice fotografie din interior sau reproducere a materialului de pe ghidul audio sunt strict interzise. Sunteți rugați să lăsați la intrare toate bagajele de mână, camerele foto, video și echipamentele de înregistrare.“

Nu durează mult până când un adept evlavios să devină martor la cine știe ce miracol petrecut la Mendips – un orb care-și recapătă vederea, un olog care se ridică din pat și merge, o fetiță care are o viziune cu Julia, mama lui

John –, toate astea aducând pe Menlove Avenue o mulțime și mai mare de pelerini, care stau la cozi ordonate ca să aibă șansa de a vedea locul exact unde Julia și-a găsit sfârșitul.

În timp ce autobuzul nostru și-a debarcat pasagerii, am văzut mulți alții care coborau dintr-un autocar pe care scria „Tur Magic“, iar, în spatele lor, patru nemți se dădeau jos dintr-un taxi negru. Poarta de acces spre Forthlin Road, numărul 20, era plină de vizitatori din toată lumea, care purtau tricouri cu Beatles și își făceau selfie-uri. Pe plăcuța metalică de la intrare scria: „Locuința familiei McCartney, Jim, Mary, Paul și Mike. Accesul este permis prin amabilitatea Organizației Naționale a Patrimoniului.“

M-am îndreptat spre partea din față a cozii. Îmi cumpărasem bilet dinainte și plătisem 31 de lire (inclusiv audiobookul) pentru un tur oficial al ambelor case Beatles, îngrijorat că diverși oameni aflați în tururi neoficiale s-ar putea strecura pe lângă ghid ca să-și facă drum spre casa lui Paul în locul meu. Din fericire, șoferul Joe stătea alături și-i monitoriza cu atenție pe cei câțiva aleși. Micul nostru grup a pășit plin de importanță în grădina din fața casei de pe Forthlin Road și, apoi, spre satisfacția noastră, porțile s-au închis.

Ghidul nostru oficial s-a prezentat. O chema Sylvia. De-a lungul unui an, prezintă casa copilăriei lui Paul unui număr de douăsprezece mii de oameni, câte douăzeci în fiecare tur, de câte patru ori pe zi. Vocea ei e ca parfumul de zambilă. În grădină, ne urează bun-venit pe Forthlin Road, numărul 20. Acesta, ne spune ea, e locul unde Paul a locuit opt ani:

— Niște ani foarte importanți din punct de vedere muzical. George Harrison a fost unul dintre primii vizitatori. George își aducea și chitara.

În jur s-a auzit un fel de țiuit. Promisiunea lui Stephen Bayley, cum că înăuntru se va simți un fel de contact mistic, părea să prindă viață.

— Iar, mai târziu, când John Lennon a început să vină și el aici, traversa terenul de golf cu bicicleta și făcea mai puțin de zece minute. Iar în camera din spatele dumneavoastră, a arătat ea, John și Paul stăteau și compuneau cântece împreună. Când Paul a părăsit acest loc – era exact la sfârșitul anului 1963 –, Beatles avea deja câteva hituri și apariții pe micul ecran.

Paul încă se întorcea aici, încă avea dormitorul lui acolo, sus, până la sfârșitul anului 1963. El a fost ultimul dintre băieții de la Beatles care s-a mutat la Londra. Deci, când familia McCartney a venit aici... Scuze, înregistrați cumva?

Am înghețat. Înregistram pe ascuns, cu un telefon mobil, tot ce spunea Sylvia, dar s-a dovedit că i se adresase unuia dintre australienii de lângă ea. El a asigurat-o că nu, nu înregistra.

— Nu? a întrebat ea suspicioasă. Îmi pare rău, dar nu-mi place asta, a mormăit, străduindu-se să-și regăsească firul ideii. Deci... Atunci când... Deci... Familia McCartney. Așadar... Când familia McCartney a venit aici să locuiască, toate aceste locuințe erau ale municipalității. Prin urmare, familia McCartney n-a avut o casă a ei, erau locuințe sociale, toată lumea plătea chirie.

Fără ca Sylvia să știe, am continuat să înregistrez, ținând pe furiș telefonul într-un unghi cât mai firesc, în așa fel încât să nu-i atragă atenția. Chestia asta mă făcea să mă simt pe muchie, ca și cum aș fi furat ceva dintr-un magazin, chiar sub ochii angajatului de la pază.

— De-a lungul anilor, puteți vedea cum s-au întâmplat lucrurile. Oamenii au cumpărat casele și au schimbat ușile și ferestrele. Când Organizația Națională a Patrimoniului a intrat în posesia acestei case, acum douăzeci și doi de ani, avea ferestre noi în față, dar apoi am observat că, peste stradă, era o clădire care încă avea ferestrele originale, așa că ei au făcut o afacere, s-au ales cu ferestre noi și ni le-au dat nouă pe cele originale. Așadar, acum casa arată exact ca în perioada în care Paul și familia lui locuiau aici.

Ne-am uitat cu toții plini de respect la acele ferestre din față, minunându-ne că arătau exact așa cum au arătat înainte de a arăta altfel... În tot acest timp, telefonul meu continua să înregistreze, iar eu eram din ce în ce mai stresat la gândul că Sylvia va observa și mă va reclama.

— Bun, deci dacă cineva dorește să facă o fotografie în fața casei, dați-mi telefonul sau aparatul foto. Mergeți spre marginea ferestrei, ca să vă pot încadra, și strângeți-vă puțin!

Grupurile de vizitatori stăteau radiind în fața vechii uși din fața casei lui Paul sau în fața a ceea ce ar fi fost vechea ușă a lui Paul, dacă chiar ar fi fost vechea ușă a lui Paul. Dar nu era...

— E toată lumea gata?

Sylvia ne-a avertizat că nu avem voie să fotografiem nimic în casă sau în curtea din spate.

— Există un motiv special. Înăuntru veți vedea fotografii realizate de Mike McCartney, fratele mai mic al lui Paul, toate având drepturi de autor. E minunat că le putem avea. O să vă puteți bucura de ele. Dar, dacă oamenii care intră aici le fotografiază, o să ne retragă drepturile.

Am mers înspre grădina din spate. Reclamele Organizației Naționale a Patrimoniului recomandă: „5 lucruri pe care să nu le ratezi pe Forthlin Road, 20.“ Unul dintre ele este descris astfel: „Țeava de evacuare din spate: după ce mama lui Paul a murit, tatăl lui a insistat ca cei doi băieți să fie la timp acasă pentru cină, dacă nu, avea să le încuie ușa. Când, în mod inevitabil, se mai întâmpla asta, Paul și Mike dădeau ocol casei în fugă și se cățărau pe țeava de evacuare, apoi intrau prin gemulețul de la baie, pe care-l lăsau întotdeauna ușor întredeschis, pentru orice eventualitate.“ Sylvia a repetat povestioara asta aproape cuvânt cu cuvânt, în timp ce noi toți ne holbam la țeavă – sau, ca să fiu corect, la replica țevii originale.

— V-aș ruga, atunci când intrați, să-mi înmânați gențile și aparatele foto, iar dacă aveți telefoane mobile, vă rog să le opriți și să mi le dați, pentru că nu ne dorim să intrați cu telefoanele în buzunare.

Cu aceste cuvinte, Sylvia ne-a invitat să intrăm. Toată lumea s-a așezat la rând ca să-i dea telefonul și camera foto, ca și cum am fi trecut cu toții granița înspre o țară extrem de agitată. Ea le-a încuiat într-un dulap de sub scări. Refuzând să mă supun, mi-am păstrat mobilul în buzunar, lucru pe care aveam să-l regret imediat. Cât a durat turul, am fost îngrozit să nu sune cineva, sunetul să se audă ca o alarmă, iar eu să fiu demascat și pus la zidul rușinii.

Ne-am înghesuit cu toții în camera de zi, tapetată cu trei feluri diferite de tapet – „familia McCartney cumpăra capete de rolă“ –, niciunul dintre ele

nefiind cel original. Fotoliul maro, televizorul pătrățos, din anii ‘50, și măsuța de colț nu erau nici ele originale, așa cum nu erau nici covoarele.

— Aceasta este camera pe care familia McCartney o numea salon. Organizația noastră l-a recreat cu ajutorul fotografiilor și al amintirilor membrilor familiei, a explicat Sylvia.

Răspunzând la întrebarea cuiva din grup, a spus că nu, pianul nu era cel original.

— Paul încă deține casa tatălui său și locuiește în ea atunci când vine la Liverpool. Acolo se află pianul original al familiei McCartney. Lui Jim îi plăcea să cânte *The Entertainer*. Cunoașteți cântecul? Cel al lui Scott Joplin. Dacă te gândești la Scott Joplin și la al lui *When I'm 64*, poți să observi influențele... Tata Jim a fost un bun muzician autodidact. Iar Paul i-a călcat pe urme. După ce a luat câteva lecții, a spus: „O să fac exact ca tata. O să învăț singur!“ Aici a compus *World Without Love* și primele acorduri din *Michelle*. De asemenea, *Love Me Do*, aici au stat când au compus-o... Paul a stat în acest loc și a scris *I'll Follow the Sun*.

A arătat cu degetul spre o fotografie de pe perete cu John și Paul.

— Melodia pe care o termină în momentul surprins în această fotografie este *I Saw Her Standing There*... Un alt cântec pe care l-au terminat aici a fost *Please Please Me*.

Din când în când, Sylvia încerca să facă lucrurile să pară personale, strecurând chestii de tipul „Paul mi-a spus“, ca de exemplu: „Am avut și câțiva ani grei, dar în cea mai mare parte chiar am fost fericiți.“ Sau: „Acesta era locul unde luau masa. Paul mi-a spus că niciodată n-au mai mâncat aici după moartea mamei lor.“ Și a adăugat: „Mulți oameni cred că *Let It Be* este despre Fecioara Maria, dar, de fapt, e despre mama, care avea o vorbă: «Lasă să se întâmple ce trebuie să se întâmple», mi-a spus Paul.“ Eu citisem toate aceste povești de zeci de ori de-a lungul anilor[7], dar era evident că Sylvia avea o satisfacție specială să spună că le auzise direct de la Paul; și, poate că în anii următori, acest lucru avea să ne aducă și nouă o

satisfacție specială, să le putem spune altora că le-am auzit de la cineva care le-a auzit direct de la Paul.

Ne-am înghesuit în bucătărie.

— Plăcile de gresie n-au fost schimbate. Toți membrii trupei Beatles au călcat pe aceste plăci de gresie, deși Ringo doar de două ori, pentru că el a venit mai târziu.

Ne-am holbat cu toții la plăcile sacre de gresie de sub picioarele noastre.

— De asemenea, Organizația noastră a găsit chiuveta albă, originală, undeva, în grădină, plină cu plante. Au pus-o înapoi, acolo unde-i era locul.

Ne-am uitat cu toții cuprinși de venerație la chiuvetă, imaginându-ni-l pe Paul spălând vase din greu.

Doar gresia și chiuveta sunt originale în bucătărie, însă experții de la Organizația Națională a Patrimoniului au găsit obiecte fezabile, similare, pentru tot restul: pachetul de fulgi Lux, margarina Stork, cutia de ceai, cutia de biscuiți, radioul, cuierul. Fotografii cu toate aceste obiecte – echivalente domestice pentru tributuri aduse trupei – pot fi achiziționate de pe site-ul muzeului: fotografii cu un casetofon din anii 1950, un aspirator, un coș de pâine, un clește de spălat, o tigaie, un ceainic, cârlige de rufe etc. Toate au fost catalogate și etichetate cu multă migală, ca niște obiecte din Turnul Londrei. Fotografia unei linguri de lemn (datează din 1960-1962, 260 mm; material: lemn) este descrisă astfel: „Funcție: prepararea mâncării și a băuturii; rezumat: lingură de lemn, păstrată în bol, pe bufet“.

Ca alternativă, poți cumpăra o fotografie cu o strecurătoare de ceai, sau o rogojină, sau o tigaie, ori un suport de haine, ori o „găleată de email, cu margine neagră și mâner de lemn, perioadă necunoscută“.

Mândria colecției este, desigur, „Coșul de gunoi: din metal, perioada 1940-1960; rezumat: coș de gunoi din metal, cu capac (plus capac detașabil pentru cărbuni)“. Imaginează-ți cum ar fi dacă ai fi un coș de gunoi vechi, din perioada 1940-1960, imaginează-ți cât de mândru ai fi să o sfârșești așa, ca piesa de rezistență a unei expoziții dintr-o proprietate a Organizației Naționale a Patrimoniului, cu douăsprezece mii de oameni care te admiră

anual, pentru că arăți exact precum coșul de gunoi în care își arunca gunoiul familia McCartney!

În timp ce ne înghesuiam încă pe scări, în jos, am început să mă tem atât de tare că o să-mi sune telefonul, încât l-am închis pe ascuns și am început să-mi iau notițe.

— Linoleumul de pe jos este bun, spunea Sylvia, așa că am reușit să-l recuperăm, iar dulapul unde am pus genții, ei bine, acela e locul unde Paul își agăța geaca și, uneori, și pantalonii de piele. Scuzați-mă, luați cumva notițe? De ce luați notițe?

Am tresărit și mi-am dat seama că Sylvia vorbea cu mine.

— Pentru cine luați notițe?

— Pentru mine, i-am răspuns.

— Vreau doar să mă asigur că nu sunteți jurnalist sau ceva.

— Chiar sunt. Scriu o carte.

— Deci... nu-mi place că luați notițe.

— De ce nu?

— Pentru că multe dintre lucrurile pe care vi le spun eu aici mi le-a povestit Mike și e informație confidențială.

— Dar ați transmis această informație confidențială către douăsprezece mii de persoane anual. Nu s-ar putea spune că mai este atât de confidențială...

— Scuze, dar nu mă simt confortabil cu asta. Cum spuneați că vă numiți?

Și, uite-așa, am ajuns să ne contrăm în salonul familiei McCartney, într-o zi fierbinte de august. Într-un final, am ajuns la un fel de înțelegere, în sensul că eu nu trebuia să scriu nimic din ceea ce Sylvia considera a fi strict privat, dar încă îmi arunca priviri suspicioase. Am simțit cum ceilalți vizitatori se îndepărtau de mine, ca și cum tocmai trăsesem un vânt...

În cele din urmă, ni s-a permis să urcăm scările. Sylvia ne-a condus în dormitorul lui Paul. Pe patul lui se afla o chitară acustică, configurată pentru un stângaci. Evident, nu era chitara originală. Câteva discuri se aflau,

de asemenea, pe pat, împreună cu un caiet de schițe și un exemplar din *New Musical Express*.

— Am adunat tot felul de lucruri pe care le-a avut el în această cameră. Spre exemplu, cărțile despre păsări – Paul a fost întotdeauna pasionat de păsări.

— Asta e o informație strict confidențială, a adăugat ea, săgetându-mă din priviri. Dar Paul mi-a spus că întotdeauna i-a plăcut să privească acest câmp care aparține Academiei de Poliție. Îi plăcea să se uite la caii polițiștilor de pe terenul din spate.

De-abia mai târziu, răsfoind ghidul colorat al Organizației despre Forthlin Road, 20, am dat întâmplător peste acest pasaj din introducerea despre Paul: „Casa dă spre curtea unei Academii de Poliție, așa că puteam sta pe acoperișul șopronului nostru, uitându-ne la show-ul lor de final de an, fără să plătim nimic.“

4 John Birt a fost director general la BBC în perioada 1992-2000. În vara lui 1962, când avea șaptesprezece ani, Birt a avut o slujbă de vară, ca paznic la Southport's Cambridge Hall, unde Beatles a cântat două seri la rând alături de Joe Brown și Bruvvers, capete de afiș. După primul concert, el și încă un prieten au primit ordin să păzească ușa de la Camera Verde a celor de la Beatles, ca să țină departe, după cum a povestit el, „zeci de fete de vârsta mea, emoționate și cu lacrimi în ochi“. Una dintre ele s-a dovedit a fi „cea mai frumoasă fată din Formby. O vedeam în fiecare zi, în trenul cu care mergeam spre școală. Se afla într-un fel de ligă a frumuseții de una singură și la noi nici nu se uita. Nimeni din cercul meu nu vorbise vreodată cu ea.“ I-a implorat pe Birt și pe prietenul lui să o lase înăuntru, să-l vadă pe Paul McCartney. „Prietenul meu i-a spus: «Te lăsăm înăuntru să-l vezi pe Paul, dacă ne lași să te sărutăm și să te pipăim.» Ea a acceptat imediat și ne-a condus undeva în spate, spre niște scări de serviciu. Spre rușinea mea, chiar și la acel moment, am luat parte la toată mascarada aia, deși am simțit că ea nu răspundea la nimic, că era inertă. Am scurtat imediat această experiență deloc convingătoare și am condus-o înapoi, spre Camera Verde, unde am descoperit că băieții de la Beatles plecaseră. Am început să alerg pe-acolo panicat, încercând să-l găsesc pe Paul și, spre ușurarea mea, l-am zărit la bar. Am recuperat fata și am adus-o la Paul, care era înconjurat de o armată de admiratoare. S-a întors, m-a recunoscut că eu eram băiatul cu paza, a înțeles că aveam o treabă cu el și a ridicat din sprâncene întrebător. I-am explicat că era cu mine cineva foarte nerăbdător să-l cunoască și i-am prezentat-o pe frumusețea de lângă mine. El a făcut o reverență grațioasă, iar când eu am plecat jenat, i-am lăsat vorbind politicos unul cu altul.“

5 Apoi, director al Colecțiilor Regale.

6 Întâmplător, același Stephen Bayley care, la vârsta de cincisprezece ani, i-a scris lui John scrisoarea care l-a făcut să-i răspundă „Eu sunt Morsa.“

7 Mai recent, în anul 2018, Paul McCartney a povestit pentru *Carpool Karaoke* (50 000 000 de vizualizări, 70 000 de comentarii): „În anii ’60, am avut un vis; am visat că mama, care murise, a venit la mine și a încercat să mă liniștească, spunându-mi: «Totul va fi bine. Lasă să se întâmple ce trebuie să se întâmple.» Și m-am simțit minunat, am simțit că o să fie bine... Așa că am scris acest cântec. I se datorează ei, faptului că era un om atât de pozitiv.“

În februarie 2020, în *New Yorker,* James Corden, care l-a însoțit pe Paul în turneul cu *Carpool Karaoke,* prin Liverpool, a dezvăluit faptul că, inițial, Paul a fost destul de rezervat să se întoarcă în casa familiei sale. A spus ceva de genul: „N-am mai fost niciodată acolo de când am plecat, aveam doisprezece ani. Mă simt cam ciudat.“

5

Pe 6 iulie 1957, Ivan Vaughan, amicul de școală al lui Paul, a sugerat să meargă la sărbătoarea bisericii de la Woolton, unde doi dintre colegii lui cântau într-un grup de folk.

Paul și Ivan au stat și s-au uitat cum o procesiune de carnaval a ieșit din biserică – o fanfară, urmată de „Fete Călăuze“ și de „Băieți Cercetași“ și de o succesiune de care alegorice, toate având-le în frunte pe „Regina Trandafirilor“ și suita ei. La capăt, venea singura concesie făcută de organizatorii epocii moderne – un grup de folk format din adolescenți, numit Quarrymen, care cântau din spatele unui camion deschis.

După ce au dat un tur, băieții din Quarrymen au sărit din camion și și-au improvizat „scena“ pe un teren chiar în spatele cimitirului. Ivan și Paul au plătit trei penny ca să-i vadă. Prima melodie cântată de John pe care au ascultat-o a fost *Come Go With Me,* de la Del-Vikings. Paul era fascinat nu doar de cum cânta John, ci mai ales de felul cum improviza din mers: nici măcar în acel moment nu părea să-l intimideze faptul că nu știa versurile. Improvizând, John și-a croit drum prin *Maggie May*, *Putting on the Style* și *Be-Bop-a-Lula*.

Între reprizele de cântat, John mergea până la cortul Cercetașilor, unde știa că, acolo, chitara lui va fi în siguranță. În altă parte, mulțimea se bucura de demonstrațiile câinilor de poliție din Liverpool, în timp ce copiii făceau coadă la baloane.

Paul a mers și el spre cort, împreună cu Ivan. Îl recunoscuse pe John cel din autobuz, deși nu vorbise niciodată cu el. Paul împlinise de curând cincisprezece ani, în timp ce John avea aproape șaptesprezece ani. Chiar și la această vârstă, John avea un aer intimidant: „Nu-ți venea să te uiți la el prea insistent, ca să nu-ți tragă una.“ Așa că Paul s-a apropiat timid. Grupul

s-a mutat apoi în biserică, unde erau plătiți să cânte și mai târziu. După o vreme, Paul și-a făcut curaj și l-a întrebat pe John dacă poate să-i încerce chitara.

Înarmat cu chitara, a devenit și mai îndrăzneț. Întâi, l-a rugat s-o reacordeze, apoi s-a lansat în tot felul de melodii, printre care *Twenty Flight Rock* și *Be-Bop-a-Lula*.

— A fost super straniu, își amintește un alt membru al trupei Quarrymen, Eric Griffiths. Era atât de sigur pe el, a făcut un adevărat *spectacol*. A fost atât de firesc!

Și mai sigur pe el, Paul s-a mutat la pian și a făcut un potpuriu din melodiile lui Little Richard. Și John era obsedat de Little Richard – de când l-a auzit cântând prima dată *Long Tall Sally*, *It was so great I couldn't speak*. Și acum, după un an, stătea aici, în fața lui, puștiul ăsta care putea să urle exact ca idolul lui. „Uooooooooooo!"

— Mi-am spus cu juma' de voce: „E la fel de bun ca mine", a povestit John, privind înapoi la acel moment unic. „Dar," m-am gândit eu, „dacă-l iau, ce-o să se întâmple?" Mi-a trecut prin cap că, dacă-l las să ni se alăture, va trebui să-l țin la coadă. Dar era bun, chiar merita să fie cu noi. Și mai și arăta ca Elvis.

Un alt membru al trupei și-i amintește pe cei doi cum se roteau unul în jurul celuilalt, studiindu-se „ca niște feline". După o vreme, Paul și Ivan au plecat spre casă, iar Quarrymen s-a dus să cânte încă un set.

Mai târziu, John l-a rugat pe prietenul lui cel mai bun, Pete Shotton, care cânta la *washboard*[8], să-i spună ce părere avea despre Paul. Pete i-a răspuns că-l place.

— Atunci, ce zici, îl luăm și pe el în trupă?

— Eu sunt OK cu asta.

Două săptămâni mai târziu, Paul mergea cu bicicleta, când l-a văzut pe Pete Shotton trecând. S-a oprit să stea de vorbă cu el.

— Apropo, a spus Pete, am vorbit cu John despre asta și... ne-am gândit că poate ai vrea să vii cu noi în trupă.

După cum povestește Pete, a durat aproximativ un minut, timp în care Paul s-a prefăcut că se gândește intens.

— Bine, accept, a zis el, ridicând din umeri.

Apoi s-a urcat pe bicicletă și a luat-o la goană spre casă.

Fiecare are o altă versiune legată de această primă întâlnire dintre John și Paul. Două povești nu seamănă între ele... Unii spun că s-au întâlnit în cortul Cercetașilor, alții, că s-au întâlnit în biserică. Iar câțiva sunt convinși că mătușa Mimi a fost și ea de față, în timp ce alții sunt la fel de siguri că n-a fost... Dintre cei care spun că a fost de față, unii cred că ea a participat la concert și i-a plăcut, în timp ce alții își amintesc că a fost împotrivă tot drumul. În 1967, Pete Shotton i-a povestit primului biograf al Beatles, lui Hunter Davies, că el nu-și amintește deloc ca Paul să fi făcut vreo impresie asupra cuiva. „A părut un băiat foarte tăcut.“ Dar șaisprezece ani mai târziu, când s-a apucat să-și scrie autobiografia, amintirile i s-au schimbat: „John a fost impresionat pe loc de ceea ce a văzut și a auzit.“

8 Instrument de percuție (n. tr.).

6

Din nou în autobuzul Organizației Naționale a Patrimoniului, ne îndreptam acum spre Mendips, locul unde John Lennon a locuit împreună cu mătușa Mimi. Custode la Mendips este Colin, care, întâmplător, este soțul Sylviei. A predat engleza și istoria și s-a retras la Derbyshire. Dar, în 2003, a răspuns la un anunț pentru ghizi la Mendips și, de-atunci, iată-l aici!

În timp ce mă aflam în autobuz, pe drumul dintre cele două case, mi-am făcut griji că poate Sylvia l-a sunat între timp să-l avertizeze în legătură cu mine, dar el părea netulburat atunci când ne-a invitat în grădina din față de la Mendips.

— Bun-venit și din partea lui Yoko Ono Lennon. Yoko a fost cea care a cumpărat casa în 2002 și imediat a donat-o Organizației... Sper să aveți parte de o călătorie plăcută în inima acelor ani în care John s-a format.

A arătat spre plăcuța albastră de la intrarea în casă:

— Ați remarcat probabil că la intrarea în casa lui Paul nu există așa ceva. Asta pentru că trebuie să treacă douăzeci de ani de la moartea ta până primești o astfel de plăcuță. Acum încercați să vă amintiți cum arăta casa lui Paul. Așadar, clădirea aceasta a fost construită în 1933. Paul era cu douăzeci de ani mai tânăr. Era închiriată, nu sub proprietatea lor, și reprezenta ceea ce se numește „locuință socială“ – ca să locuiești acolo, trebuia să faci parte din clasa muncitoare. Casa lui John se afla, în schimb, într-una dintre cele mai căutate zone. Aici locuiau avocați, medici, bancheri. Așadar, el, dintre băieții de la Beatles, era cel din clasa mijlocie. Din cercetările noastre a reieșit că primul ei proprietar a fost domnul Harrap, un bancher, și bănuim că familia lui a denumit-o „Mendips“. Acestea sunt ferestrele originale – aici n-a existat niciodată termopan. În 1938, George și Mary Smith au cumpărat casa. Nepotul lui Mary, John, a venit să locuiască aici, cu ea, în

1945. A fost crescut ca un copil singur la părinți. Mary Smith – mai cunoscută sub numele mătușa Mimi – era celebră pentru privirea ei acidă, a continuat el. Și se spune că arunca astfel de priviri distrugătoare celor care locuiau pe socoteala consiliului local. Îi numea „oameni de rând“, pentru că locuiau în case sociale. La fel făcea și mama. Și asta pentru că Mimi era o *snoabă* și tot snoabă era și *mama* mea. Amândouă erau niște SNOABE.

Am fost luat prin surprindere de nota de furie pe care a injectat-o în cuvântul „snoabe“. Nu e genul de lucru pe care-l auzi de la ghizii Organizației Naționale a Patrimoniului, în timp ce alunecă ușor, cu aer de proprietari, prin clădirile de patrimoniu ale Angliei. În general, sunt tipi la costum, bine adaptați la cerințele „snobilimii“. De fapt, mulți dintre ei ar privi-o pe mătușa Mimi ca pe un model.

Colin ne-a informat că mătușa Mimi nu suporta să aibă ușa din față murdară, așa că-i dirija pe oameni spre ușa din spate. Se pare că există o zicală veche în Liverpool, care spune așa: „Ia-o pe ușa din spate, și în felul ăsta salvezi covorul.“

— Am ajuns acolo cu chitara în spate, mi-a povestit Paul, și am uitat că John mi-a zis: „Paul, nu veni pe la ușa din față!“ Și voi trebuie să folosiți acum tot intrarea de serviciu...

Cu aceste cuvinte, Colin ne-a condus într-o grădină spațioasă, din spatele casei. În timp ce înaintam încet, m-am întors. Beatles, în costumele lor gri, șic, aproximativ din 1964, stăteau tolăniți la poarta principală, arătând spre mine și rânjind.

M-am uitat mai atent. Nu erau Beatles de-adevăratelea, ci niște imitatori, posibil unul dintre grupurile asemănătoare, care veniseră la Liverpool pentru Festivalul Internațional „Săptămâna Beatles“.

Colin ne-a condus pe ușa din spate, în bucătărie. Mimi a renovat-o ea însăși în anii ’60, a introdus un blat de lucru din formică, galben, strălucitor, și o chiuvetă dublă, iar, peste reamenajarea ei, următorii proprietari au venit și și-au pus în practică propriile idei. Dar cu hotărârea care-i caracterizează când vine vorba să dea timpul înapoi, experții de la Organizația Națională a

Patrimoniului au scotocit toată țara ca să găsească acele tipuri de obiecte de bucătărie pe care e posibil să le fi avut mătușa Mimi atunci: borcane mari de ceapă murată, cutii de praf de copt și lapte condensat, un coș de pâine pe care scria „PÂINE“, un tocător din lemn, pliculețe de ceai PG Tips, detergent Rinzo, săpun de uz casnic Olive Green...

— Luați cumva notițe?

Mi-am ridicat privirea. Colin își întrerupsese discursul și se uita la mine.

— Luați notițe? Nu de alta, dar foarte multe lucruri pe care vi le spun eu sunt informații confidențiale.

Încă o dată m-am simțit ca și cum aș fi fost prins furând din magazin și imediat am devenit defensiv. Cum putea fi vorba de informație confidențială dacă era livrată la douăsprezece mii de vizitatori pe an? Ne-a spus că a scris deja o carte despre Beatles și că aduna material pentru încă una. Cu siguranță, voia să păstreze o parte din aceste informații pentru el însuși. Și totuși, până în acel moment, nu spusese nimic ce să nu fi citit până atunci de zeci de ori.

— Păi, uitați cum facem, i-am spus eu, încercând un ton conciliator, îmi spuneți când e ceva ce n-ați vrea să menționez și eu n-o să notez acel lucru.

— OK, a spus el, nu vreau să notați nimic din ce-o să spun de acum încolo.

Nu prea părea corect. Până la urmă, plătisem 31 de lire (inclusiv ghid) ca să fac turul locuințelor lui Paul și John și nicăieri nu mi se precizase că n-aș avea voie să iau notițe. Până la acel moment, luasem notițe la diverse tururi ghidate, la Castelul Windsor, la Cliveden, la Petworth House, și nicăieri ghizii n-avuseseră nicio problemă cu asta.

Acum am simțit că-mi sare mușchiul. Înghesuit acolo, în bucătărioară, cu toată lumea în jur, privind în jos de jenă. Era absolut ridicol, de-a dreptul absurd. La urma urmei, ne aflam într-un loc public, la un tur ghidat al Organizației Naționale a Patrimoniului, eu plătisem biletul, asemenea restricții nu se aplicau la nicio altă proprietate a Organizației și așa mai departe... Colin a contraatacat, întrebându-mă dacă cerusem la biroul central

permisiunea de a lua notițe, iar dacă nu, de ce nu, în ideea că ce spunea el erau informații private etc., etc., etc.

Pe măsură ce disputa noastră devenea mai aprinsă și se rotea în cerc, unii dintre vizitatori au început să se strecoare în camera alăturată, obligându-l pe Colin să se întrerupă, ca să-i înghesuie înapoi în încăperea în care ne aflam.

— Vă rog să rămâneți în această cameră până vă spun eu că puteți înainta! s-a răstit el.

Până la urmă, n-a avut de ales și a trebuit să înainteze. Subversiv, m-am așezat în spatele grupului și am continuat să notez sfidător, dar eram atât de nervos, încât n-au ieșit decât niște mâzgăleli indescifrabile. Între timp, Colin prefața chiar și cele mai banale observații cu fraze precum „Strict între noi“ și „Între noi și stâlpul de la poartă“.

Ne-a explicat că mătușa Mimi își luase chiriași (niște constipați!) pentru că avea nevoie de bani ca să-l trimită pe John la Școala de Arte.

— Ținând cont de faptul că ea însăși și-a luat chiriași, e de-a dreptul ironic faptul că-i considera pe alții „oameni de rând“, a adăugat el răutăcios.

Încă o dată, a făcut-o snoabă. Biata mătușă Mimi! M-am întrebat cum s-ar fi simțit ea în 1959, dacă ar fi știut că, șaizeci de ani mai târziu, douăsprezece mii de vizitatori vor intra anual în bucătăria ei și vor plăti 25 de lire (prețul fără ghid) ca să li se spună cum era ea o snoabă.

A fost aproape o ușurare atunci când Colin a anunțat brusc că putem merge sus neînsoțiți. Eliberat, în sfârșit, de privirea lui ofuscată, mi-am strecurat capul după ușa de la toaleta de la etaj. Oare acesta chiar era vasul de WC pe care John însuși a stat odată sau era doar o reproducere? Am intrat în dormitorul lui. Pe peretele de deasupra patului erau lipite trei coperte de revistă, toate cu Brigitte Bardot în ipostaze sexy.

Cam pe vremea când Mendips a fost prima dată deschisă publicului, am văzut un documentar TV despre felul cum s-a implicat Yoko în proiect. Ea apărea acolo ca un personaj care controla totul, stabilind exact cum să fie lucrurile. Nimic nu părea s-o oprească din drum. Într-una dintre scene, se vedea chiar cum a obiectat la culoarea cuverturii de pe patul lui John: „Cu

siguranță nu era roz. Știți ceva? Mi-aduc aminte că John mi-a spus odată că era verde.“

Îmi amintesc că m-am gândit atunci că ăsta e unul dintre lucrurile cel mai puțin probabile pe care le-am auzit vreodată. Dar dornici s-o lingușească pe Yoko, cei de la Organizație s-au dat peste cap s-o asigure că, evident, vor face toate demersurile să fie înlocuită cuvertura. Așa că am fost foarte fericit atunci când am văzut că, de fapt, cuvertura era tot cea roz. Îmi doream cu disperare să-i semnalez asta lui Colin, numai ca să vadă că subiectul mi-e familiar și cunosc destule lucruri, dar mă temeam că ar pune să fiu arestat. În schimb, am studiat scrisoarea înrămată de la Yoko, sprijinită de pat. Ea scria despre cum John „vorbește tot timpul despre Liverpool“ și cum, ori de câte ori vizitau orașul, când conduceau de-a lungul Menlove Avenue, el arăta spre casă și spunea: „Yoko, uite, uite! Acolo e!“

Continua povestind că toată muzica lui John și „mesajul lui de pace... aici au încolțit, în visurile lui din dormitorul din Mendips“. Descriindu-l pe tânărul John ca „un introvertit sensibil, care era mai tot timpul cu capul în nori“, ea spunea că a fost „un visător minunat, care a făcut ca toate acele visuri să devină realitate – pentru el și pentru lumea întreagă“.

Sfârșea prin a spune că încă simte „fiori pe șira spinării“ când pășește în dormitorul lui și că speră că, pentru orice vizitator, faptul că ajunge aici „va face ca toate visurile lui să devină realitate“.

În fiecare an, și mai multe staruri pop trec de la capitolul „revoltați“ direct în patrimoniu. În Bloomsbury, locuiesc într-un bloc de apartamente, pe care se află o plăcuță pe care scrie:

ROBERT NESTA

MARLEY

1945-1981

CÂNTĂREȚ, TEXTIER ȘI

ICON AL MIȘCĂRII RASTAFARI

A LOCUIT AICI

1972

Peste tot prin Londra sunt astfel de plăcuțe, de un fel sau altul, cu diverse nume, printre care: Jimi Hendrix, Tommy Steele, Dire Straits, Pink Floyd, Small Faces, Don Arden, Spandau Ballet și Bee Gees.

S-a dovedit că lui Bob Dylan îi place să viziteze locuri asociate cu diverse staruri rock. În 2009, a vizitat Mendips și a fost auzit spunând: „Bucătăria asta e exact ca a mamei mele.“ David Kinney, autorul volumului *The Dylanologists*, notează că Dylan a vizitat, de asemenea, casa unde a copilărit Nei Young, în Winnipeg, la fel și Sun Studios, din Memphis, unde a îngenuncheat și a sărutat locul în care Elvis Presley a cântat prima dată *That's All Right*. După câte se pare, când Dylan a părăsit studiourile, un bărbat s-a luat după el și i-a spus cât de mult îl iubește. „Ei bine, fiule, fiecare își are eroul lui“, i-ar fi replicat el.

Orașul natal al lui Dylan, Hibbig, Minnesota, oferă azi tururi cu sinagoga familiei, vechea lui școală și hotelul unde a avut loc serbarea lui de *bar mitzvah*. Iar în meniul unui bar cu tematică Dylan, numit Zimmy, găsești hamburger „Hard Rain“, pizza „Slow Train“ și mușchi „Simple Twist“.

7

Pe John și Paul îi lega ceva mai profund decât muzica. Amândurora le murise mama când erau adolescenți: Paul avea paisprezece ani, John avea șaptesprezece ani.

Când l-a cunoscut pe John, Paul își pierduse deja mama, dar mama lui John, Julia, era încă în viață.

— Mama lui locuia aproape de casa mea. Că eu mi-am pierdut mama, asta e una, dar e cu totul altceva ca mama ta să fie în viață, dar să locuiască în altă parte, iar tu să fii adolescent și să nu stai cu ea. E foarte trist. E oribil. Mi-aduc aminte că nu-i plăcea deloc asta.

Paul își amintește „o umbră de tristețe“ în ființa lui John, pentru că fusese despărțit de mama lui.

— Era o femeie frumoasă, cu părul lung și roșcat. Iubea distracția și muzica. Ea l-a învățat să cânte la banjo și orice femeie din perioada aceea care cânta la banjo era specială, era o artistă... Și eu, și John eram absolut îndrăgostiți de mama lui. A avut un șoc atunci când a murit.

Asta i-a unit pe cei doi băieți. Împreună au pus la cale un plan să răstoarne cumva tristețea, să transforme rana într-o armă.

— De câteva ori, atunci când se întâmpla ca cineva să întrebe: „Vine și mama ta?“, noi răspundeam cu voce tristă: „A murit.“ În felul ăsta voiam să-i șocăm. Ne uitam unul la altul și pur și simplu știam.

Dar a existat ceva și mai special și mai straniu care i-a legat. În 1977, Paul i-a povestit prietenului și biografului său, Barry Miles:

— Noaptea, se întâmpla uneori să treacă prin fața dormitorului nostru în lenjerie intimă, era singurul prilej în care puteam să văd așa ceva și mă excita... Niciodată n-a fost ceva mai mult de-atât, dar eram destul de

mândru de asta. „E bine!“, mă gândeam eu. „La urma urmei, nu orice mamă are puterea de a excita...“

Într-o după-amiază, John s-a aventurat în dormitorul mamei lui. Julia trăgea un pui de somn, îmbrăcată într-un pulover de angora negru, tras peste un tricou strâmt, verde-închis cu galben. Și-l amintea exact. S-a așezat pe pat, lângă ea, și, din greșeală, i-a atins sânii. A fost un moment pe care avea să-l revadă în mintea lui iar și iar, toată viața:

— M-am întrebat dacă ar trebui să mai fac ceva. A fost un moment straniu, pentru că, la acel moment, mi se aprinseseră călcâiele după o femeie din clasa inferioară, care locuia pe partea opusă a drumului. Întotdeauna m-am gândit că ar fi trebuit să fac ceva. Probabil că m-ar fi lăsat.

Amicii lui John și-o amintesc pe Julia ca pe o femeie plină de viață și cochetă. La prima lui întâlnire cu ea, Pete Shotton s-a trezit că „l-a întâmpinat cu un chicotit copilăresc o femeie zveltă și atrăgătoare, care dansa în prag, cu o pereche de chiloți vechi, de lână, înfășurați în jurul capului“. John l-a prezentat.

— Oh, *el* e Pete, nu-i așa? John mi-a povestit atât de multe lucruri despre tine.

Pete i-a întins mâna, dar ea a ezitat.

— Julia mi-a pus mâna pe șold, a povestit el. „O, ce șolduri zdravene ai!“, a chicotit ea.

Douăzeci de ani mai târziu, în 1979, stând în apartamentul lui din Dakota Building, John a înregistrat o casetă audio. La început, a spus așa: „Caseta numărul 1 din viața lui John Winston Ono Lennon.“ Și după ce a trecut prin mai multe subiecte – casa bunicilor din Newcastle Road, cel mai recent album creștin al lui Bob Dylan, Long Train Coming („patetic... pur și simplu jenant“), dragostea lui pentru sunetul cimpoaielor de la Edinburgh Military Tattoo, când era copil –, s-a întors, iarăși, la amintirea recurentă din acea după-amiază, când s-a întins pe patul mamei și i-a atins sânul.

Pe „The White Album“[9], melodia *Julia* sună mai puțin ca o elegie și mai degrabă ca un cântec de dragoste, în care se simte cum tânjește de dorință după cineva imposibil:

Julia, nisip adormit, nor tăcut, atinge-mă

Căci eu îți cânt un cântec de dragoste – Julia.

9 Cu titlul oficial „The Beatles“, a devenit cunoscut ca „The White Album“ sau, ocazional, „The Double White“, dar niciodată „The Beatles“. Mai departe, în această carte, am să-l numesc „The White Album“.

8

Bobby Dykins, iubitul cel șmecher al Juliei, în vârstă de patruzeci și unu de ani – „un chelner micuț, cu tuse nervoasă și părul unsuros“, dacă e să ne luăm după descrierea lui John –, își pierduse permisul de conducere și slujba. Conducând beat pe Menlove Avenue la miezul nopții, mișcările lui sincopate au fost observate de un polițist care i-a făcut semn să oprească. Dar Dykins l-a ignorat și a condus mai departe, făcând la stânga, când ar fi trebuit să vireze la dreapta, încălcând restricția. Rugat să coboare din mașină, s-a prăbușit pe jos și a avut nevoie de ajutor ca să stea pe picioarele lui. Polițistul l-a informat că e arestat și a făcut o notă cu răspunsul lui: „Nenorocit prost ce ești, nu poți să-mi faci asta, eu sunt presa!“

Dykins a fost reținut peste noapte într-o celulă, dus în fața curții a doua zi de dimineață și, apoi, eliberat pe cauțiune. Peste două săptămâni, pe 1 iulie 1958, i s-a retras dreptul de a conduce pe un an și a fost amendat cu 25 de lire – salariul pe aproximativ trei săptămâni –, plus taxe.

Dykins a hotărât, deci, că trebuia redus bugetul gospodăriei. Și reducerea a însemnat John, care avea șaptesprezece ani... Nu-și mai puteau permite, spunea el, apetitul lui de nestăvilit. Trebuia să meargă să locuiască împreună cu Mimi, sora mamei lui. Marți, 15 iulie, Julia s-a înființat pe Menlove Avenue, ca să-i spună lui Mimi despre aceste schimbări.

După ce a tranșat lucrurile cu Mimi, Julia a pornit spre casă la ora 21.45. Uneori traversa terenul de golf, dar, de data asta, a ales să ia autobuzul numărul 4, care ajungea în câteva minute și care avea stația la o sută de metri de cealaltă parte a drumului.

Când Julia a plecat, a apărut Nigel Walley, prietenul lui John, dar Mimi i-a spus că nu-i acasă.

— Nigel, ai venit exact la timp ca să mă conduci la autobuz, i-a spus Julia.

Nigel a condus-o pe Vale Road, acolo și-au luat la revedere, iar el s-a întors. Când Julia a traversat Menlove Avenue, Nigel povestește:

— Am auzit o mașină derapând, apoi o lovitură înfundată, iar, când m-am întors, i-am văzut corpul proiectat în aer. A alergat într-acolo: Nu era chiar bucăți, dar, cu siguranță, avea leziuni interne severe. După părerea mea, a murit pe loc. Încă îi văd părul roșu mișcându-se în bătaia vântului, fluturându-i peste față.

Impactul morții mamei lui asupra lui John a fost imediat.

— Știu ce efect cumplit a avut asupra lui, a spus Nigel peste câteva decenii. Se simțea cumplit de singur. I s-a schimbat complet felul de a fi. A devenit mai aspru, iar umorul lui, mai ciudat.

Luni întregi, John a refuzat să-i vorbească.

— În sinea lui, mă acuza pe mine pentru moartea ei. Gândea probabil: „Dacă Nigel n-ar fi condus-o la stația de autobuz, dacă ar mai fi ținut-o ocupată încă cinci minute, asta nu s-ar fi întâmplat.“

9

Este luna iunie, anul 1957. Paul este elev la liceu, unul strălucit. A fost încurajat să susțină două examene GCE, primul nivel – la spaniolă și la latină – cu un an mai devreme.

Tatăl lui, Jim, încă insistă că e imposibil să-ți faci temele și să te uiți și la televizor în același timp. Paul spune înflăcărat că asta nu are nicio importanță. Notele lui bune de la Liverpool Institute par să-i susțină punctul de vedere. Dar adevărul e că îi stă mintea la alte lucruri. Tot ce-și dorește e să asculte discuri împreună cu prietenul lui, Ian James. Cei doi merg din magazin în magazin ca să facă asta. Uneori cântă împreună la chitară. Cercetarea ocupă, mai degrabă, locul din spate...

La sfârșitul lui august, vin rezultatele de la examene.

10

Pe 21 mai 1956, Leo Valentin, francezul cunoscut ca „Omul-pasăre“ și catalogat drept „Cel mai îndrăzneț bărbat din lume“, era ghemuit într-un avion deasupra Aeroportului Speke. Autorul lucrării *Eu sunt omul-pasăre*[10] se pregătea să sară în gol, cu niște aripi făcute din lemn de balsa și aliaj de metal. Plănuia ca, după această ultimă săritură, să se retragă: cele 200 de lire pe care urma să le câștige în urma Spectacolului Aerian Liverpool aveau să-l ajute să-și împlinească visul de a deveni proprietarul unui cinema de provincie, undeva în Franța.

„Să vezi un om zburând...“, scria el odată. E o nebunie. Ai vrea să-ți întorci privirea, dar nu poți, așa că rămâi și-l privești fascinat pe bărbatul care se distrează, luând moartea peste picior.

Aproximativ 100 000 de spectatori se adunaseră pe aerodrom. George Harrison, care avea treisprezece ani, și Paul McCartney, care de-abia împlinise paisprezece ani, veniseră cu bicicleta până acolo împreună.

Cei doi băieți au privit cum Valentin s-a aruncat în aer de pe ușa din spatele avionului. Dar, când a sărit, una dintre aripi s-a lovit de rama de la ușă și s-a despicat.

— L-am văzut cum se prăbușea și a urmat ceva de genul: „O, nuuuuu!... E ceva în neregulă“, își amintește Paul. Valentin s-a rotit în aer iar și iar, incapabil să mai preia controlul. Parașuta lui nu s-a mai deschis, apoi parașuta de rezervă i s-a încurcat în jurul corpului, ca un giulgiu. Asta a făcut ca mulțimea de jos să vadă mai bine corpul în cădere. Ne gândeam: „În orice clipă, o să i se deschidă parașuta“. Dar asta nu s-a întâmplat. Și am continuat: „N-o să supraviețuiască!“ Și așa a fost.

Valentin a căzut într-un lan de porumb, „ca un vultur cu aripile întinse“, cum a spus unul dintre spectatori.

În 1964, John Lennon l-a sfătuit pe ofițerul de presă Derek Taylor să nu mănânce sendvișuri cu brânză pe Aeroportul Speke. Fusese angajat acolo la un moment dat, i-a spus el, și avea obiceiul să scuipe în ele.

În primăvara lui 2002, Aeroportul Speke a fost redenumit și a primit numele Aeroportul „John Lennon“ din Liverpool. Alături de John F. Kennedy, Leonardo da Vinci și Josef Strauss, John Lennon e unul dintre puținii oameni care au dat numele unui aeroport. O statuie de peste doi metri a lui John tronează în holul unde se face check-inul, iar un submarin galben, uriaș se află pe o insuliță la intrare. Mottoul aeroportului este preluat din melodia *Imagine*: „Deasupra noastră e doar cerul.“

10 *Je suis un homme-oiseau*, în lb. franceză, în original (n. tr.).

11

Petrecere: Huskisson Street, nr. 22, Liverpool, 8 mai 1960

Petrecerile nocturne au devenit atât de populare în rândul studenților la Arte din Liverpool, încât participanții erau așteptați nu doar cu o sticlă cu alcool, ci și cu un ou pentru micul-dejun.

John și colegul lui, membru al trupei Beatles, Stu Sutcliffe, au fost invitați la o astfel de petrecere pe Huskisson Street, numărul 22*[11], de unul dintre lectorii lor de la Școala de Arte, Austin Davies. Stu mai făcea pe bona pentru Austin și soția lui, Beryl, care era actriță. John o aduce pe iubita lui, Cynthia, iar colegii de trupă, Paul și George, amândoi având șaptesprezece ani, se alătură și ei, neinvitați. Numele trupei este Silver Beats, dar se află într-un proces de căutare.

La petrecere participă o adunătură ciudată: în camera de sus, cântărețe de la Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, purtând încă rochii de seară, după ce tocmai au interpretat Ceaikovski, stau de vorbă cu Fritz Spiegl, flautistul lor principal. Jos, niște studenți la Arte ascultă în buclă ultimul single al lui Ray Charles, *What'd I Say*. George nici nu aude cântecul. Stă acolo, transpus, dând pe gât pahar după pahar cu bere sau cu vin, eliberându-se încet de inhibiții. La un moment dat, îl observă pe Spiegl, care tocmai coborâse, și strigă:

— Hei, Geraldo, n-ai ceva Elvis?

Lui Paul încep să-i placă aceste petreceri.

Întotdeauna intens preocupat de propria imagine, a început să se îmbrace mai tot timpul cu un pulover negru, pe gât, și să se comporte misterios, ca Jacques Brel.

— Încercam să par enigmatic, să le fac pe fete să se întrebe: „Oare cine e francezul ăsta interesant din colț?“

Uneori, venea la petreceri cu chitara, zdrăngănea un cântec franțuzesc și cânta „rubarbă, rubarbă“.

A compus o melodie, dar deocamdată are un singur cuvânt în franceză și acela e un nume – „Michelle[12]“. Nu se poate gândi la nimic cu care să rimeze.

Petrecerea continuă până a doua zi de dimineață. Mai târziu, Beryl avea să estimeze că a durat trei zile și trei nopți. La jumătatea primei nopți, John și trupa lui s-au lăsat luați de val și au început să cânte tare. Beryl crede că au făcut ditamai tărăboiul.

— Au cântat aproape două nopți. Au făcut un zgomot oribil. Am dus copiii de-acolo.

Îi duce pe jos până la casa unui prieten și rămâne și ea acolo.

A doua zi de dimineață, se întoarce la numărul 22, ca să-și ia niște haine, și găsește ușa de la propriul dormitor încuiată.

Unul dintre petrecăreți îi spune că soțul ei e înăuntru cu o prietenă.

— În acea noapte ne-am despărțit. Am divorțat amiabil. Nu i-am mai văzut pe membrii Beatles niciodată.

Dar nu le poartă ranchiună.

De fapt, e chiar invers.

Peste patruzeci și opt de ani, cunoscuta scriitoare Dame Beryl Bainbridge va vorbi cu multă afecțiune despre acea perioadă de început și va alege *Eleanor Rigby* drept unul dintre discurile pe care le-ar lua cu ea pe o insulă pustie.[13]

11 Întâmplarea face să fie vorba de aceeași casă în care Julia, mama lui John, locuise pe vremea când era căsătorită cu Fred Lennon.

12 Cinci ani mai târziu, când Paul și John adunau cântece pentru *Rubber Soul*, John și-a amintit brusc că Paul cânta pe la petreceri un cântec franțuzesc. Din nou, Paul s-a chinuit să găsească o rimă pentru

„Michelle“. O profesoară franțuzoaică, Jan Vaughan, soția lui Ivan, colegul de școală al lui Paul, a sugerat: „Ma belle“. Apoi, el a rugat-o să traducă „acestea sunt cuvinte care se potrivesc“ în franceză, iar, mai târziu, i-a trimis un cec pentru contribuția ei. John a completat cu „I love you, I love you, I love you“ („Te iubesc, Te iubesc, Te iubesc“) din intermezzo, după ce a ascultat melodia lui Nina Simone, *I Put a Spell on You*, de curând lansată.

13 Celelalte discuri pe care Bainbridge le-ar lua cu ea pe o insulă pustie sunt excentrice, printre ele se află *Two Little Boys,* al lui Rolf Harris, *Kiss Me Goodnight*, *Sergeant Major,* al lui Vera Lynn, și *Bat Out of Hell,* de la Meatloaf.

12

Deja cunoscut ca jurnalist și editor și devenit rapid un nume familiar ca prezentator de televiziune, Malcolm Muggeridge a zburat de la Londra la Hamburg pe 7 iunie 1961. Cu două luni înainte, își consemnase dezgustul față de mediul cu care avea să fie identificat curând.

> Ca de obicei, profund tulburat de a mă vedea la televiziune, am hotărât să nu mai fac asta niciodată. E ceva inferior, ieftin, oribil în povestea asta cu televiziunea: este o prismă prin care trec cuvintele, energiile sunt distorsionate, false. Perfect opusul a ceea ce se crede – nu e o formă de a căuta adevărul și sinceritatea, ci, mai degrabă, un mijloc de a propaga minciuna.

După ce a vizitat birourile revistei *Stern*, Muggeridge a ieșit în oraș. Ca să nu se dezmintă, i-a făcut plăcere să-l găsească „în mod particular, trist“. Nemți cu chipurile împietrite, patrulând de colo până colo, vânzători în pielea goală, trei negrese și multe alte atracții, inclusiv femei luptătoare. Nu atât de mulți participanți pentru o seară caldă de marți ca aceea.

Dintr-un capriciu, a intrat în Top Ten Club de pe Reeperbahn, „un grup rock-and-roll pentru adolescenți“. Cânta o trupă: „Copii fără vârstă, sex neclar, pantaloni strâmți se agită pe scenă, se simte doar miros intim de sudoare.“

Se dovedește că sunt englezi, din Liverpool. „Cu părul lung, cu trăsături feminine, ciudate, lovindu-și instrumentele și scoțând sunete slabe în microfoane.“

Când au ieșit din scenă, l-au recunoscut pe Muggeridge de la televizor și s-au dus să stea de vorbă cu el. Unul dintre ei l-a întrebat dacă e adevărat că e comunist. „Nu“, a răspuns el. Era doar în opoziție.

— A dat din cap înțelegător și părea că el însuși se simte cumva în opoziție, a observat Muggeridge.

— Faci bani din asta?

A recunoscut că da. Și el făcea ceva bani. Spera să se întoarcă la Liverpool cu 200 de lire.

S-au despărțit în termeni buni. „Printr-o conversație destul de emoționantă“, a consemnat Muggeridge în jurnalul său. „Fețele lor erau ca niște sculpturi renascentiste ale sfinților sau ale Fecioarelor Binecuvântate.“

13

Vederi din Hamburg

i

16 august 1960

George are doar șaptesprezece ani atunci când se cațără în camioneta crem cu verde a lui Allan Williams, managerul galez al trupei. Are cu el o cutie cu biscuiți făcuți de mama lui. Înainte să-l vadă plecat, doamna Harrison îl ia pe Williams deoparte și-i spune:

— Ai grijă de el!

Niciunul dintre membrii Beatles nu a călătorit în străinătate. Jim McCartney are tot felul de îndoieli, dar simte că nu poate sta în calea lui Paul. Contractul pe care tocmai l-au semnat înseamnă 210 mărci germane pe săptămână sau 17,10 lire sterline. Salariul mediu pe săptămână în Marea Britanie e undeva în jur de 14 lire.

— I s-au oferit câți bani câștig eu. Cum să-i spun să nu meargă?

ii

Echipa din camionetă e destul de pestriță. George stă undeva în spate, împreună cu ceilalți membri ai trupei. Allan Williams e la volan, împreună cu soția lui chinezoaică, Beryl, și cu fratele lui Beryl, care stă lângă el. Tot în față sunt și partenerul de afaceri al lui Williams, „Lordul Woodbine“, numit așa în semn de omagiu pentru devotamentul lui față de țigaretele Woodbine, și George Sterner, secundul lui Bruno Koschmider, proprietarul clubului german cu care băieții au semnat un contract.

iii

E începutul unei lungi călătorii. La Newhaven sunt nevoiți să aștepte cinci ore, iar la Hook, în Olanda, patru ore, în timp ce Williams insistă că membrii Beatles nu au nevoie de permise și vize pentru că sunt studenți. Se

opresc în Amsterdam pentru o scurtă pauză. John profită de ocazie ca să șterpelească niște bijuterii, câteva coarde de chitară, niște batiste și o muzicuță. Jucându-și rolul de manager al trupei, Williams îi ordonă să le returneze la magazine, dar el refuză.

iv

În timp ce merg spre Germania, cântă – *Rock Around the Clock, Maggie May* –, dar când ajung în Reeperbahn, rămân muți, amețiți de-atâta lumină de neon și de atâtea uși prin care se zăresc femei care se dezbracă. Dar curând își regăsesc efervescența și încep să strige cu toată puterea: „Au venit băieții din Liverpool!!!“

v

Din Reeperbahn urmează Grosse Freiheit. Luminile de la cluburile de striptease se aprind când sosesc ei, și prostituatele încep să se adune. Încă la volan, Allan Williams observă că străzile „se umplu cu toate rebuturile societății – nebuni, proxeneți, curve, gangsteri, cântăreți, travestiți, homosexuali, femei bătrâne și murdare, tineri murdari, lesbiene“.

vi

Cu toate astea, pare un fel de destinație de vis pentru o trupă ale cărei realizări în propria țară au fost mai degrabă jalnice. În toamnă, n-au reușit să se califice la show-ul *TV Star Search*. În primele trei luni ale anului, nu au avut niciun fel de contract. În mai, au picat o audiție la care puteau să cânte cu trupa Billy Fury. Deci lucrurile merg spre bine. Publicul din Hamburg e plictisit de eforturile lipsite de viață ale trupelor lor de acasă: Williams spune că nemții transformă rock-and-rollul în marș funerar. Dar trupele britanice care au concertat la Hamburg – Dave Lee și Staggerlees, din Kent, Shades Five, din Kidderminster, și Billions, din Worcestershire – nu s-au mai uitat niciodată înapoi. Germanii par să-i iubească pe toți, buni sau răi.

vii

Beatles se întâlnește la Indra Club cu Bruno Koschmider, un patron deloc simpatic al unui loc nici el simpatic, un spațiu înghesuit și umed, unde nu erau decât doi clienți la bar. Koschmider le arată unde o să stea. Nu se

așteptaseră ei la mare lucru, dar ceea ce văd le întrece și cele mai negre așteptări.

Cinci dintre ei urmează să ocupe două camere întunecate, umede și minuscule, aflate în spatele cinematografului murdar al lui Koschmider, Bambi Kino. Nu există becuri: sunt nevoiți să se descurce cu chibrituri. Pereții sunt din beton. Prima încăpere măsoară 1,5 metri pe 1,8 metri. E mobilată cu un pat supraetajat de armată și o canapea urâtă.

viii

— Ce dracu' e asta?! exclamă John, obișnuit cu interiorul intim de la mătușa Mimi.

— Ce dracu'! exclamă și ceilalți în cor.

— E ceva temporar, îi asigură Koschmider; numai că el minte.

Primul dormitor urmează să-l împartă John, Stu și George. John și Stu dorm în pat, iar George, fiind cel mai mic, trebuie să se descurce cu canapeaua.

Al doilea dormitor are exact aceleași dimensiuni, dar fără fereastră. Nu poți să-ți dai seama dacă e zi sau noapte. Sunt câteva pături și nicio sursă de încălzire.

Camerele sunt la un fir de ață de a avea baie privată, fiindcă peretele e subțire ca foaia de hârtie, iar de partea cealaltă e o toaletă folosită de clienții cinematografului. Mirosurile se strecoară la ei în cameră.

Trebuie să se bărbierească și să se spele cu apă rece dintr-un bazin aflat lângă WC-urile publice. George n-a făcut niciun duș și nicio baie în timpul primelor stagiuni la Hamburg.

ix

Nu s-ar spune că e tocmai Las Vegas, așa că e de înțeles că sunt cam dezamăgiți. Primul concert la Indra a fost slab. Ei stau pe scenă nemișcați și își croiesc drum prin versiuni *cover* ale unor hituri, în timp ce vreo șase clienți se uită la ei fără chef. Koschmider nu e tocmai impresionat. El a angajat trupa Beatles ca să vină cu un impuls de energie. Și, în schimb, ei doar stau acolo pe loc și arată deprimant.

— *Mach Schau*, băieți! *Mach Schau!* le strigă el. Faceți show! Faceți show! Și se pare că are efect, devenind un fel de catalizator pentru orice glumă: din acest moment, membrii trupei Beatles dau tot ce pot ca să se simtă bine ei înșiși, dansează și țipă și se agită, bruscând publicul și lovindu-se între ei.

x

În mod normal, cântau aceeași melodie timp de 10-20 de minute, c-așa aveau ei chef. Într-o seară, pentru un pariu, au cântat un cântec – *What'd I Say* al lui Ray Charles – mai bine de o oră. În timp ce ceilalți își arată iritarea, Pete rămâne sobru și bate la tobe de parcă ar fi o corvoadă, ca și cum ar face o treabă murdară.

xi

Pete e, de altfel, singurul care refuză să ia stimulente. Pe ceilalți îi ajută să treacă peste toate bătăile de cap niște droguri ieftine – *Purple Hearts, Black Bombers* și *Preludin*, o pastilă de slăbit cu un ingredient[14] activ, care are un efect excitant pentru metabolism, te ține treaz și ești sigur că nu te oprești din vorbit. Astrid Kirchherr, iubita nemțoaică a lui Stu, e fericită că are un furnizor perfect chiar acasă: mama ei.

— Costa 50 de pfenigi una, și mama ni le cumpăra de la farmacie. Aveai nevoie de rețetă pentru ele, dar mama cunoștea un farmacist.

Cu timpul, ajunseseră să le înghită rapid, ca pe bomboanele Smarties, împreună cu al doilea pahar de băutură. Chiar vorbesc, la un moment dat, despre consumul de „sendvișuri Prellie".

xii

Deloc surprinzător, John e cel care plusează cel mai mult și obține cel mai puternic efect, strigă tot felul de obscenități, aleargă pe scenă, aruncă mâncare spre ceilalți membri ai trupei, se preface că e cocoșat, sare în spatele lui Paul, se repede spre public, se distrează când urlă la ei „nemți nenorociți", „naziști".

N-a fost niciodată un diplomat. Într-o seară, a urcat pe scenă doar în chiloți, cu un scaun de toaletă în jurul capului, mărșăluind cu o mătură în mână și cântând *Sieg heil! Sieg heil!* Într-o altă seară, a apărut în slip. La

jumătatea cântecului *Long Tall Sally*, s-a întors cu spatele la public, și i-a dat jos și a început să danseze din fund spre public. Neobișnuiți cu manierele de Liverpool, germanii au aplaudat politicos.

xiii

Cynthia vine la Hamburg într-o vizită și îl găsește pe John atât de scos din minți de pastile și de alcool încât se prăbușește pe scenă „în convulsii“. În afara scenei, poate fi la fel de sălbatic. Urinează de la un balcon peste un grup de călugărițe care trece pe stradă. Nu că ceilalți ar fi tocmai modele de conduită: între numere, Paul spune ceva urât despre Astrid, prietena lui Stu, pe care toată trupa o place, iar Stu îi trage un pumn. Paul răspunde și el, iar în curând ajung să se bată pe scenă – o bătaie pe care Paul avea să și-o amintească drept „o încăierare mortală“. Dar – *Mach Schau! Mach Schau!* – aceste spectacole se dovedesc a fi apreciate. Ajung să fie cunoscuți pe plan local ca „*benakked* Beatles“ – „Beatles cei trăsniți“.

xiv

Spectatorii din Hamburg preferă să se bată unii cu alții decât să se bată cu trupa. Chelnerii – angajați de la Academia de Box din Hamburg, cu maniere destul de ruginite când vine vorba de etichetă – poartă cizme grele, potrivite pentru lovituri energice, și au, discret ascunse sub jachete, la spatele pantalonilor, bastoane. Cluburile au sub tejghele pistoale cu gaze lacrimogene, ca să le folosească în caz de pericol. În timp, Beatles primește de la municipalitate sarcina să facă anunțul de noapte în limba germană, la ora 10.00, pentru tinerii sub optsprezece ani: *Es ist zweiundzwanzig Uhr. Wir mussen jetzt Ausweiskontrolle machen. Alle Jugendlichen unter achtzehn Jahren mussen dieses Lokal verlassen.*[15]

xv

Bruno Koschmider nu e vreun simpatic și-o plesnește peste coapsă pe *Mein Host*. Șef după nume, șef după fire: patrulează prin club, rotind un picior de lemn legat cu noduri de la un scaun nemțesc. Dacă un client se dovedește indisciplinat sau face prea mare gălăgie, e săltat și dus în biroul lui, pus la podea și bătut bine cu el.

xvi

La primele ore ale dimineții, tovarășii lui proprietari de cluburi vin să bea un pahar. Le place să trimită tăvi cu șnaps trupei, ca să le dea peste cap – *Beng, beng – ja! Proost!* Li se pare amuzant că această trupă englezească se cheamă Beatles, cuvânt pe care ei îl pronunță „Peadles“ – slangul german pentru „pederești micuți“. „Oh, *zǎ Peadles!* Ha ha ha!“

xvii

Glumele trupei nu se limitează la scenă. Într-o după-amiază, i-au pus lui Paul un coif *Pickelhaube*[16] și l-au obligat să defileze așa pe Reeperbahn, cu o mătură pe post de pușcă, în timp ce ei strigau *Sieg heil!* De asemenea, se distrau jucând „capra“ în stradă. Această veselie și aceste jocuri se dovedesc molipsitoare. Pete Best își amintește cum trecătorii se opresc și li se alătură, „formând o ditamai coada de nemți de vârste diferite, toți sărind capra în spatele nostru... În anumite intersecții, polițiști prietenoși opresc traficul și ne fac cu mâna“.

xviii

În inima Reeperbahn, sexul – „sexul aproape fără limite“, dacă ne luăm după cuvintele lui Pete – este disponibil pe gratis. „Cum să inviți o femeie în gaura aia murdară în care stăteam noi, cu pisoarele de la cinematograf alături, în locul ăla întunecat și umed ca un canal?“ se întreabă Pete peste ani și tot el răspunde: „Dar uite că noi am făcut-o de multe ori și nicio fată n-a refuzat.“

George Harrison își pierde virginitatea la Bambi Kino, sub privirile lui Paul, John și Pete.

— N-au putut să vadă, de fapt, nimic, fiindcă eram sub pături... Când am terminat, au aplaudat cu toții. Măcar au tăcut din gură și-au stat liniștiți cât timp am făcut-o.

În aceste condiții, nu e loc pentru intimitate. O fană din Liverpool, Sue Johnston[17], primește o scrisoare din Hamburg, de la Paul. Îi povestește că, într-o noapte, John a pus punct relației cu „o femeie uluitoare, cu înfățișare

exotică, fiindcă descoperise la o privire mai atentă că ea era un el.“ Celorlalți membri ai trupei li s-a părut amuzant.

Poate că în anii care vor veni, descrierea făcută de Pete va deveni subiect pentru un examen de matematică, nivelul superior. „Pentru distracția nocturnă veneau de obicei cinci sau șase fete pentru noi patru... Fiecare dintre noi avea câte două-trei fete pe noapte... cea mai tare noapte de dragoste, absolut memorabilă, a fost atunci când la noi, în cuibul nostru murdar, s-au adunat opt păsărele, ca să le facă băieților de la Beatles un favor. Au reușit să se culce cu fiecare dintre noi – de câte două ori!“ Multe dintre fete sunt prostituate din Herbertstrasse, dispuse să renunțe bucuroase la tarifele practicate pentru acești tineri englezi gălăgioși. Pete n-o să le uite niciodată: „Încă îmi amintesc numele lor: Greta, Griselda, Hilde, Betsy, Ruth... Primele *groupie* ale Beatles.“

xix

John e la fel de avid de sex ca oricare dintre ei, dar, în mod caracteristic, își va aminti de acele zile miraculoase din punct de vedere sexual, cu un amestec de dezgust și dezamăgire.

— Visam ce frumos ar fi ca eu doar să pocnesc din degete, iar ele să se dezbrace și să fie pregătite pentru mine, avea să-i povestească lui Alistair Taylor. Mi-am petrecut cei mai mulți ani ai adolescenței fantazând despre cum ar fi să am genul ăsta de putere asupra femeilor. Partea ciudată e că, atunci când visul devenea realitate, lucrurile nu mai erau așa de amuzante. Una dintre fanteziile mele frecvente era să seduc două fete în același timp, poate chiar mamă și fiică. Asta s-a întâmplat la Hamburg, de câteva ori, iar prima dată a fost senzațional. A doua oară, am ajuns să mă simt de parcă dădeam un spectacol. Cu cât mai multe femei aveam, cu atât mai tare euforia aceea se transforma într-un sentiment oribil de respingere și repulsie.

xx

La fel de categoric, Paul privea această perioadă plină de aventuri sexuale ca pe un moment care l-a făcut să evolueze.

— A fost un fel de trezire sexuală pentru noi, îi spune lui Barry Miles în 1997. Nu aveam prea mare experiență până să ajungem la Hamburg. Desigur, era vorba de stripteuze și de prostituate... Dar practica ne-a prins bine, cred... Așa că ne-am întors de-acolo chiar inițiați. Nu era important că eram experimentați, ci că deveniserăm mai experimentați decât alți oameni care nu avuseseră această oportunitate.

14 Phnemetrazină.

15 Este ora 22.00. Urmează un control al actelor de identitate. Toți tinerii sub optsprezece ani trebuie să părăsească în acest moment clubul, în limba germană, în original (n. tr.).

16 Un tip de coif purtat în secolele al XIX-lea și al XX-lea de către ofițerii, polițiștii și pompierii prusaci și germani (n. tr.).

17 La acel moment, ea ieșea cu Norman Kuhle, toboșar la Swinging Blue Jeans. Mai târziu, a lucrat ca inspector fiscal, apoi pentru Brian Epstein, înainte să se lanseze într-o carieră de actriță de succes. În 2000, a primit un premiu BAFTA pentru Cea mai bună actriță într-un show TV.

14

Ne strângeam la Star-Club, adică în locul unde a fost Star-Club, înainte să fie făcut cenușă în 1983. O reclamă înaltă și neagră, ca o piatră de mormânt luminoasă, anunță că acolo e Star-Club, cu un scris în diagonală și o poză cu o chitară electrică dedesubt. Sub chitară sunt scrise împrăștiat mai multe nume vechi, fiecare în câte-un unghi simpatic și cu un font diferit: „The Liverbirds Ray Charles The Pretty Things Gene Vincent Bo Diddley Remo Four Bill Haley King Size Taylor Dominoes Screaming Lord Sutch Little Richard Johnny Kidd Pirates Gerry Pacemakers The Rattles The Searchers Brenda Lee The V.I.P.s The Walker Brothers Ian Zodiacs Jerry Lee Lewis Tony Sheridan Chubby Checker Roy Young The Lords“.

Și acolo, undeva, în colțul din stânga: „The Beatles“.

— OK, trupa o stat 300 dă zile în Hamburg. Cei Patru Fabuloși o stat în Hamburg vro patru săptămâni, cât timp o fost Pete Best la tobe, până pân' șaizeci-șaișunu, o fost Stuart, iar Stuart o plecat din trupă în șaișunu, s-o dus la școala dă arte și o murit pă urmă în aprilie șaijdoi, la Hamburg, în șaișunu, Paul trece dă la chitară la bass.[18]

Ghidul nostru este Peter, un bărbat slăbănog, care fumează țigară după țigară, la vreo șaptezeci de ani, cu părul grizonant și rar, legat într-o coadă de cal. Aleargă printre evenimente și date cu o viteză amețitoare, de parcă ar face un rezumat la rezumat, ceva ce pare că a recitat de sute de ori până atunci. Și, cu siguranță, așa și e, pentru că face acest tur de patru ori pe săptămână, din 1970.

— Star-Club s-o închis în șaijnouă, avurăm cabaret aci vro treișpe ani, în opzeșitrei o ars tăt. O clădire o fost mai în față, așa că o refăcutără p-aia din spate, iar în locul unde iera sala în anii șaizeci, azi ie curtea. „Peadles“ o cântat aci în aprilie și mai și pă urmă, în noiembrie și decembrie șaijdoi.

Vorbea de doar câteva minute, dar deja ni se părea dificil de urmărit. Îmi amintea de o lecție de matematică sau poate de o oră de istorie, despre Războiul celor Două Roze, o harababură de date și locuri.

— Vârful o fost în aprilie, șase săptămâni spre mai o fost în principal Gene Wincent, dar în noiembrie Little Richard și în decembrie Johnny și Hurricanii. „Peadles“ o fost unii dântre alea patru or cinci trupe care o cântat în top.

Din când în când, spunea câte-o anecdotă, dar veneau tot timpul pe neașteptate și, de cele mai multe ori, erau greu de descifrat.

— În Jermania, om avut pă Tony Sheridan și pă Frații Beat, care o cântat *My Bonny*, da' în Anglia o fost Tony Sheridan și „Peadles“, și nimeni n-o știut că Peadles iera aceiași bandă cu Tony Sheridan!!! Vedeți acum băieți cine iera băieții ăștia? Mă gândesc cine iera rocherii ăștia engleji. Fir-ar să fie, i-o zic că iera Peadleșii!!!

Am făcut tot ce-am putut ca să zâmbim la momentul oportun. Peter ne-a condus într-o curte părăginită, plină de gunoi, și ne-a dat din mână în mână o fotografie alb-negru cu acel loc, așa cum arăta el înainte. Părea la fel de părăginit, dar era cu totul altfel.

— Asta ie o poză dă după ce-o luat foc. Aicea o fost scena, aicea sala, aicea ierea cinci metri la stânga și la dreapta scenii. Focu' o fost strașnic!

Am dat vederea din mână în mână. Fiecare s-a uitat la ea, apoi la imaginea pe care o aveam în fața ochilor, pe urmă iar la fotografie, de parcă încercam să punem cap la cap niște bucăți dintr-un puzzle. Dar nimic nu se potrivea.

— Aicea iera trei scări. Unu – doo – trei.

Ne-am uitat în jos, prefăcându-ne că le vedem.

— OK, aicea puteți să faceți poze.

Unul sau doi au făcut fotografii cu locul unde ar fi trebuit să fie cele trei trepte, dar nu erau...

Peter a mers mai departe, iar noi l-am urmat pe rând. În timp ce mergea, mai trântea o anecdotă de-ale lui.

— Io l-am cunoscut pe John 66 la magazinul dă piele dân Reeperbahn. Iei cumpăra ghete dă caoboi, geci dă piele și io ieram în magazin când iel o făcut filmul ăla, *Cum oi câștigat războiu'*[19], ș-am vorbit cu iel vro zece minute.

Cineva l-a întrebat despre ce au vorbit.

— Ie multă vreme d-atunci și nu mai țin minte.

Trece în grabă prin toate trupele care au cântat la Hamburg pe vremuri.

— OK, deci anii șaizeci o fost dă senzație. I-om avut pă Jaybirds, o fost Ten Years After. I-om avut și pă Small Faces. Zece ani mai târziu i-om avut pă Eric Clepton și pă Cream. O fost o trupă Mendrake Root, cu Rtichie Blackmore, care-o devenit Deep Purple. Om avut o trupă bună numită Ze Earth. Când s-o întors, și-o schimbat numele în Bleck Sabbath. După șase luni o venit aicea Jimi Hendrix. Pă 6 martie șaișapte, Hendrix o cântat aicea trei zile, vineri, sâmbătă și duminică. Luni dă dimineață, Jimi și-o cumpărat ghitara Fender Stratocaster. O costat vro mie și ceva. Joi o cântat la Monterey, o ars noua lui ghitară, asta d-o cumpărase la Hamburg. Nu-și propusese s-o ardă, da' Ze Who o făcut una cu pământul tobele, nu? Așa că s-o gândit: „Și io ce pot să fac acuma?“

Acum mergem spre districtul Reeperbahn.

Ne-am dus spre capătul străzii. Pe drum, ne povestește ce fel de oameni vin la tururile lui ghidate despre Beatles.

— Cei mai mulți îs engleji. Pă nemți nu prea-i interesează, poate pă ăia mai bătrâni din Germania dă est. Al'fel, îs spanioli, japoneji și-i de pân' America dă sud. Pă oamenii dîn Hamburg nu-i interesează de „Peadles“. O fost un muzeu „Peadlemania“, da' s-o închis după trei ani. Acu', nu le trebe decât tururi ghidate despre Crime și Sex.

Despre Muzeul Beatlemania păstrează amintiri frumoase. Se întindea pe cinci etaje, spunea el, dar exponatele erau în principal reproduceri, nu obiectele originale.

— Singurul obiect original ierea contractul lu' Bert Kaempfert cu „Peadles“, restu' nu ierea nimic original. Nici ghitare originale, nici tobe

originale. Da' la etaju' cinci aveau peste tot semnele originale dă la Star-Club, Indra, toate semnele dă pă stradă. Iera un muzeu bun, da' nu destul dă popular. O groază dă oameni dân Hamburg n-o călcat niciodată în iel.

Am ajuns la o zonă circulară, pavată, unde strada se întâlnea cu Reeperbahn. Se cheamă Beatles-Platz. Patru siluete de aluminiu cu chitare și încă una cu tobe se aflau la marginea cercului, arătând mai degrabă ca niște instrumente de tăiat paste.

— Asta ie linia dân șaizeci. Ierau John, George, Paul, Pete și aici, pă partea dreaptă ie Stuart. La tobe ie Pete Best, nu ie Ringo.

Se uită neconsolat la zona circulară. E așezată exact în curent, lipsită de strălucire și cât se poate de lipsită de farmec.

— Nu-mi place locu' ăsta. Da' tot ie mai bine ca nimic... Îl avem dă vreo zece ani. După cum vedeți, ie marcă înregistrată.

Ne uităm din nou, de-abia dacă reușesc să-mi imaginez la ce se referă: în mijlocul cercului se află un cerc mai mic, din piatră, care ar putea fi un LP uriaș, iar trei șanțuri de metal merg în jurul a ceea ce ar fi discul propriu-zis, cu diverse titluri de melodii de la Beatles scrise pe ele. Totul pare puțin improvizat.

Cineva întreabă dacă Pete Best s-a mai întors vreodată. Dintre toate numele asociate cu Beatles, al lui e cel care încă poate întuneca atmosfera.

— Pete Best o fost în Hamburg dă cinci ori, io l-am văzut dă multe ori. Niște oameni o spus că Pete n-o câștigat nimica, da', la naiba, „dee-we-dee" i-o adus mulți bani, chiar iera fericit.

Ne-am uitat cu atenție la melodiile inscripționate pe șanțurile de metal, inclusiv *She Loves You* și *I Want to Hold Your Hand*.

— În șaișpatru, trupa o mers o săptămână la Paris, unde o înrejistrat două cântece în jermană – *Sie Liebt Dich* și *Komm Gib Mir Deine Hand* –, le găsiți pe Iutub dacă doriț'.

Am traversat Reeperbahn. Într-un magazin pe care scrie Centru de Informare Turistică e un steag al Marii Britanii, ca fundal pentru expoziția de căni, pisicuțe, cățeluși și pinguini care dau din cap. Totuși, nu văd niciun

suvenir care să amintească de Beatles. După câte se pare, acesta a fost magazinul de piele unde Peter l-a cunoscut pe John, în urmă cu o jumătate de secol.

— Ieream aicea, în magazin, când John o venit în șaișase. Ierea cu actoru' ăla, Michael Craford[20], și cu Neil Iespinal[21].

O taie scurt, amintindu-și că ne-a povestit deja despre asta.

— Jimi Hendrix o stat trei zile în Hamburg, într-un hotelaș, în martie șaișapte. Vreți să-l vedeți?

Scoate fotografiile și începe să caute printre ele. Într-una dintre ele, în alb-negru, e cu Jimi Hendrix și Chas Chandler, pe o stradă din Germania.

— Clădirile astea o dispărut acuma. Jimi m-o întrebat: „Unde po' să găsesc locu' unde a o stat Peadles?" Și ne-om dus. Io am fost la șase concerte cu Jimi în martie șaișapte. L-am luat dă lângă hotel. Și, la sfârșit, Jimi mi-o dat autograf. O scris așa: „Lui Peter, să rămâi cool, Jimi Hendrix". Jimi mi-a dat o țigaretă dă la iel. Iera „kool" scris cu K, așa că pe autograf scria „să rămâi kool" cu K.

Ne arată clădirea unde se afla Top 10 Club, pe urmă ne lovește cu una dintre lecțiile lui greu de urmărit.

— Clădirea asta care iera Top 10, azi ie o discotecă. Înainte dă Top 10 o fost 'ipodrom, nițel circ, un măgar, un cal – ăsta iera șăubizul în anii cinzeci. „Peadles" o cântat aicea trei luni, dân aprilie șaișunu pân' la sfârșit de iunie, o cântat până la opt ore pă zi, în fiecare zi, pă 35 dă mărci, nu ierea mulți bani.

Arată spre tavanul unde John, George și Paul au pozat odată pentru o fotografie.

— În șaișunu, trupa locuia aicea, sub tavanul ăsta, avea camerele astea, unu șî doi. În șaișunu, Stuart o plecat dân trupă șî Paul s-o schimbat dă la ghitară la bas. Alte trupe o cântat și iele aicea – Elex Harvey, Rory Gellegher –, da' Top 10 Club s-o închis în opzecișopt.

Nu există nimic – vreo plăcuță sau vreo statuie – care să arate ceva din toate astea. Ceea ce îl face să traverseze.

— Hamburg n-o făcut niciodată nimic pentru Top 10 Club. Nimic nici pentru „Peadles“.

De asemenea, pe Reeperbahn se află secția de poliție unde Paul și Pete au fost reținuți peste noapte, sub acuzația că au provocat un mic incendiu în apartament.

— O fost voci care-o spus că iereau prezervative pă pereți, alții care-o spus că ierea nuș ce fel dă hârtie. Oricum, o fost un foc, i-o arestat, pă urmă i-o deportat... d-aci și pân' la ușă la Rock'n'Roll nu-s mai mult dă zece-cinșpe minute.

Pe drum, Peter ne spune din nou că de la primul turneu al lui Jimi Hendrix, în martie 1967, a ajuns la patru turnee pe săptămână, timp de cincizeci de săptămâni pe an.

— Îs o mulțime dă turnee.

Totuși, nu e mare lucru de văzut. Nimic n-a mai rămas din ce a fost. Doar secția de poliție e neschimbată. Oriunde altundeva e doar o amintire a unei amintiri, de interes doar pentru cei mai înfocați cercetători ai trupei Beatles.

În 1967, când Hunter Davies i-a întrebat prima dată despre perioada petrecută la Hamburg, nici măcar nu mai țineau minte de câte ori fuseseră acolo. De-atunci, istoricii Beatles au tot încercat să reconstruiască ceva din existența lor acolo, zi cu zi și oră de oră. Dar, în anii trupei Beatles, perioada aceea e la fel de îndepărtată ca întunecatul Ev Mediu.

În cele din urmă, am ajuns la o poartă uriașă, cu un semn pe care scria în engleză: „Nu intrați!“ Pete ne spune că nu are voie să ne lase înăuntru, dar că, dacă intrăm pe cont propriu, să fim atenți la prima ușă pe dreapta. Era locul unde a pozat John pentru o fotografie care avea să fie mai târziu folosită pe coperta albumului său solo, „Rock'n'Roll“.

— Vă doresc succes, ie prima ușă dân spatele porții, voi n-aveți nicio problem, io am…

Am împins poarta și am dat peste o clădire mohorâtă, de cinci etaje, din cărămidă roșie, într-o stare deplorabilă. Ascultători, am făcut poze cu ușa, dar nimeni nu prea știa de ce.

În cele din urmă, am ajuns la Indra, care, în mod miraculos, este încă „Musikeclub Live“, dar nu ni s-a dat voie să intrăm. Pe o plăcuță aflată la intrare scria în limba germană: „Pe 17 august 1960, Beatles a cântat pe scena de la Indra. A fost primul lor contract în Germania și începutul unei cariere spectaculoase.“

La fel și la clubul Kaiserkeller, unde afară se află un poster înrămat cu Rory Storm and the Hurricanes.

— Unu’ dântre tipii ăștia ierea Ringo, a zis Peter, și noi toți am încercat să-l identificăm. Apoi ne-a arătat o fotografie cu George, la șaptesprezece ani, cu chitara în mână.

— S-o vândut la lișitație la Bonham, cu două sute cinzeci dă mii dă lire, cu taxe cu tăt. Săptămână trecută, la Zoteby, un contract al lu’ Brian Epstein cu trupa s-o vândut cu două sute treișcinci dă mii dă lire sterline.

Oftăm la ideea că ceva atât de mic a putut să facă atâția pui...

— Da’ în șaișdoi o închis Kaiserkeller și s-o făcut discotecă.

18 Cuvintele din original sunt redate într-o engleză stricată, vorbită cu un accent defectuos. Întregul lui discurs, care continuă în acest capitol este rostit astfel (n. tr.).

19 Este vorba despre filmul *How I Won the War* (*Cum am câștigat războiul*), o comedie britanică din 1967, produsă și regizată de Richard Lester, cu Michael Crawford, Jack MacGowran, Roy Kinnear, Lee Montague, iar pentru John Lennon a fost singurul rol non-muzical pe care l-a interpretat vreodată (n. tr.).

20 Michael Crawford (n. tr.).

21 Neil Aspinall (n. tr.).

15

Întoarcerea lor la Liverpool, după o repriză de trei luni și jumătate de Hamburg, a fost atât de tristă, încât au evitat să le spună familiilor lor ce s-a întâmplat acolo.

Pe scurt, fuseseră ispitiți să plece de la Kaiserkeller de proprietarul unui club rival. Ca să se răzbune, bătăușul Koschmider l-a reclamat pe George la poliție că nu avea vârsta legală și a fost deportat fără întârziere. Când s-a întors acasă, George s-a simțit jenat „după toată tevatura“. Koschminder i-a reclamat ulterior pe Paul și Pete pe motive false, cum că ar fi dat foc locuințelor și au fost și ei deportați. Pe 1 decembrie 1960, s-au întors la Liverpool, deziluzionați și fără niciun ban. Peste zece zile, le-a urmat John. Stu a rămas cu Astrid în Germania, dar el deja nu mai făcea parte din trupa Beatles.

Căderea lor a fost abruptă și dureroasă. John a trezit-o pe Mimi în toiul nopții, aruncând cu pietre în geamul de la dormitorul ei.

— A trecut pe lângă mine și-a zis: „Plătește taxiul, Mimi!“ Am strigat după el pe scări: „Unde sunt cele 100 de lire pe săptămână, John?“

— Ăsta e stilul tău, Mimi, să mă toci cu alea 100 de lire pe săptămână, când eu sunt frânt de oboseală.

— Și te rog să te descotorosești de ghetele astea! De la mine din casă nu ieși încălțat așa.

Cam toate instrumentele lor rămăseseră blocate la Hamburg. N-aveau nimic legat de perioada în care fuseseră plecați. Alte grupuri care rămăseseră în Liverpool erau acum cu câțiva pași în fața lor. The Swinging Blue Jeans erau clar în față cu un concert regulat, care era cap de afiș, „Swinging Blue Jeans Night“, la Cavern, pe Mathew Street.

În cele trei luni în care au fost plecați, modele s-au schimbat: toată lumea îi copia pe cei de la Shadows, purtând costume strânse pe corp, cântând melodii instrumentale și dansând în sincron, după aceiași pași. Dar, înainte de orice, membrii trupei Beatles au fost atât de descurajați de tot ce se întâmplase, că nici măcar nu s-au deranjat să ia legătura unul cu altul: George nici n-a știut că John și Paul s-au întors și ei. John s-a retras deprimat în dormitorul lui de la Mendips, refuzând să se vadă cu cineva. În timp ce mătușa Mimi răbda cu greu să-l vadă pe John cum își plânge de milă, Jim McCartney a refuzat să-l lase pe Paul să trândăvească prin casă.

— Satana lucrează prin mâinile lenețe, zicea el, și l-a trimis să-și caute un job normal. Povestea asta cu muzica e-n regulă, dacă e ceva pe lângă, dar, Paul, asta n-o să dureze la nesfârșit.

Paul a lucrat o perioadă scurtă pentru o companie de livrări, pe urmă a avut o slujbă chinuitoare la Massey&Coggins, o firmă de cabluri. Când colegii lui au descoperit că era muzician, l-au poreclit „Mantovani“. Fiind inteligent și simpatic, a fost repede remarcat că are cunoștințe și abilități de management.

— Vrem să-ți dăm o șansă, tinere! i-a spus directorul, impresionat de rezultatele lui la examene. Cu perspectiva ta asupra vieții, ai un drum lung în față.

Cu totul atipic pentru el, Paul era gata să abandoneze lupta. După câteva luni, John și George și-au făcut apariția la Massey&Coggins. Au fost angajați să cânte la prânz, în Cavern, i-au spus, și voiau ca Paul să li se alăture. El le-a spus că are o slujbă stabilă și că acum câștigă 7,10 lire pe săptămână.

— Îmi oferă și pregătire, ceea ce e foarte bine. Nici n-am ce să cer mai mult.

Dar ei au insistat, Paul a cedat, iar pe 9 februarie 1961, a plecat de la job ca să cânte la prânz în Cavern. A făcut același lucru pe 22 februarie, dar e posibil ca angajatorii lui să-i fi dat un avertisment, pentru că atunci când s-a pus problema să cânte din nou într-o altă zi la prânz, săptămâna următoare, s-a bâlbâit și a evitat să dea un răspuns clar.

— Ori te hotărăști azi, ori nu mai faci parte din trupă! s-a răstit John la el.

Ce era de făcut? Dacă alegea Beatles, tatăl lui avea să fie furios. Dacă îl asculta pe tatăl lui și rămânea la Massey&Coggins, trebuia să-și ia adio de la Beatles și, odată cu asta, de la orice speranță de a deveni vedetă. Ca de obicei, John nu a fost dispus să accepte compromisul. Intransigența lui în privința lui Paul e posibil să fi fost o formă de a pasa altcuiva propriile lupte oedipiene:

— Ți-am spus mereu: Înfruntă-l pe taică-tău, spune-i să se ducă la dracu'. Nu poate să te lovească. E bătrân...

Dar Paul a cedat întotdeauna.

— Taică-său i-a spus să-și ia un job, iar el a părăsit grupul și s-a dus să lucreze la o firmă de camioane, pe ideea: „Am nevoie de ceva stabil." Nu ne-a venit să credem. I-am spus la telefon: „Ori vii cu noi, ori nu mai ești în trupă." Așa că a trebuit să aleagă între mine și taică-său...

Ce s-ar fi întâmplat dacă Paul ar fi ales atunci să rămână la Massey&Coggins?[22] Privind în urmă, e absolut convins că ar fi fost „în zadar" să muncească la înfășurat bobine – „Toată lumea reușea să facă paisprezece pe zi. Eu de-abia dacă reușeam să fac una și jumătate, iar ale mele erau întotdeauna cele care nu funcționau" –, dar e greu de imaginat că n-ar fi deprins până la urmă tehnica. Și, oricum, fusese deja remarcat rapid pentru zona de management. Cariera lui ulterioară dovedește că avea și forța, și inițiativa, și abilitățile pentru a conduce și cea mai dificilă companie în vremuri oricât de tulburi.

În schimb, el a lăsat-o baltă ca să se alăture trupei Beatles. Peste o săptămână, avea să primească salariul prin poștă, împreună cu cardul pentru Asigurarea Națională și P45[23].

22 Peste zece ani, când muzica pop a devenit mai solemnă, „Massey & Coggins" ar fi putut fi un nume câștigător pentru un grup, precum „Loggins & Messina", „Gallagher & Lyle" sau „Crosby, Stills, Nash & Young".

23 Valabil pentru Marea Britanie și Irlanda: atunci când un angajat părăsește locul de muncă din diferite motive în decursul anului financiar, primește un document numit P45, care conține codul taxabil, numărul ultimei săptămâni sau luni lucrate (din anul financiar, nu calendaristic), suma totală

câștigată și taxele plătite pentru toate locurile de muncă, până la data emiterii documentului, adresa angajatului, numele și adresa angajatorului (n. tr).

16

O petrecere: Admiral Grove, numărul 10, Liverpool 8 iulie 1961

Ritchie Starkey și-a petrecut aniversarea de șapte ani în comă, după ce a fost luat de ambulanță și dus la Spitalul de Copii Royal Liverpool. Doctorii au descoperit o apendicită care se infectase și care se transformase în peritonită. În timp ce era transportat spre sala de operație, i-a cerut asistentei o cană cu ceai.

— O să primești când îți revii, i-a răspuns ea blând.

Numai că Ritchie nu și-a revenit în următoarele zece săptămâni. În prima noapte, medicii i-au spus de trei ori mamei lui, Elsie, că nu se așteaptă să supraviețuiască. A trebuit să rămână în spital un an.

Ritchie s-a întors la același spital la aniversarea de paisprezece ani, în 1954. De data asta a fost internat cu pleurezie, care s-a transformat în tuberculoză. Și-a petrecut convalescența într-un spital din Wirral, unde a învățat să tricoteze, să facă coșuri, să construiască o fermă din hârtie. La fiecare două săptămâni, în salon venea un profesor de muzică, cu o selecție de instrumente de percuție – tamburine, maraca, trianglu, tobe –, iar copiii i se alăturau și cântau *Three Blind Mice* și *London Bridge is Falling Down*. Dar Ritchie a refuzat cu încăpățânare să participe până n-a reușit să cânte la tobă. După ce pleca profesorul, continua să exerseze pe noptieră, pentru că nu mai avea o tobă la îndemână. De data asta a stat în spital doi ani.

Dar aniversarea de douăzeci și unu de ani e mult mai veselă. Nu doar că a supraviețuit, dar a reușit să-și transforme în avantaj abilitățile la percuție.

Acum e percuționist în cea mai tare trupă din Liverpool, Rory Storm and the Hurricanes, și chiar are propriul lui Ford Zodiac, pe care-l și conduce. Nu cu mult timp în urmă, și-a luat numele de Ringo Starr; solourile lui la tobe sunt anunțate ca „Momentul Starr“.

Rory Storm and the Hurricanes sunt angajați să cânte un sezon întreg în stațiunea de vacanță Butlin, la Pwllheli, în Wales, dar o zi pe săptămână sunt liberi, așa că, a doua zi după aniversarea lui, Ringo se urcă în mașină și conduce până acasă, ca să dea o petrecere adevărată. O mulțime de prieteni și familia s-au adunat pe Admiral Grove, numărul 10, în căsuța mamei lui, cu două camere la parter și două dormitoare sus – Ringo a numărat în total șaizeci și patru de persoane –, așa că la intrare e coadă permanent. Printre invitați se numără The Hurricanes, The Dominoes, The Big Three and the Peacemakers, precum și tânăra Priscilla White, care uneori cânta pe scena de la Cavern ca „Swinging Cilla“ și-i aranja părul lui Elsie în schimbul unei porții de cartofi cu carne[24].

Ringo e îngropat sub cadouri, inclusiv alte două inele pe care să le adauge la cele pe care le purta deja, și o brățară de aur de la Elsie, pe care e gravat numele „Ritchie“ pe o parte, iar pe cealaltă, „a douăzeci și una aniversare, cu dragoste, Mama“. De la mătușa Nancy primește un medalion din aur, cu Sf. Christopher. Îl reprezintă pe apărătorul călătorilor, purtându-l pe umeri pe Iisus copil, în timp ce traversează un râu. Ringo și-l atârnă la gât, ca să-l protejeze pretutindeni.

24 Priscilla White va deveni curând Cilla Black și, sub îndrumarea lui Brian Epstein, o mare vedetă. „Întotdeauna am crezut că, dacă n-o să ajung cântăreață, o să mă fac hairstilist. Elsie chiar a fost cineva pentru noi, ne-a fost ca o mamă, lui Pat, și mie, și celorlalți Beatles, și ne ciocneam mereu unul de altul acolo. Ne gătea niște porții delicioase de carne cu cartofi prăjiți de casă și nu părea s-o deranjeze că venim tot timpul și nici că ascultăm la maximum cele mai noi discuri. Eu am crezut tot timpul că o coafam foarte frumos pe Elsie, dar, după vreo treizeci de ani, Harry, tatăl vitreg al lui Ritchie, mi-a spus: «N-am zis nimic la momentul ăla», a mormăit el, «dar era un dezastru felul cum îi aranjai părul lui Elsie.»“

17

Alte 5 vederi de la Hamburg

i

În a doua lor perioadă la Hamburg, băieții din trupa Beatles lucrează într-un loc nou, la Star-Club, pentru un nou manager, Manfred Weissleder, au o locuință nouă, un apartament curat și frumos în Grosse Freiheit. Herr Weissleder are o singură condiție: „Să vă distrați cât aveți chef la Star-Club, dar, dacă distrugeți ceva sau faceți mizerie, vă trimit acasă.“

În câteva zile, lui George i se face rău și vomită pe podea, lângă pat. A doua zi de dimineață, băltoaca e tot acolo, lucind la capul lui.

Femeia de serviciu refuză să curețe, susținând, nu fără argumente, că nu intră în responsabilitățile ei. George are și el motivele lui pentru care refuză să curețe. Întotdeauna a fost încăpățânat ca un catâr.

ii

A doua zi, băltoaca era tot acolo. Femeia de serviciu bombănea că cei de la Beatles lasă mizerie peste tot: șosete murdare, sticle goale, haine aruncate peste tot. Dar această ultimă abatere a dus delictele lor la un alt nivel. Așa că femeia se duce direct la Herr Weissleder și dă glas nemulțumirilor. Herr Weissleder o ascultă înțelegător. O să arunce o privire mai atentă.

iii

Cercetând la fața locului, în fața evidenței, Herr Weissleder îl pune pe George la colț și-l însărcinează pe omul lui, Horst Fascher, să se ocupe de el și să-l pună să curețe. Fascher e un fost campion la box. A făcut și pușcărie pentru crimă, după ce s-a bătut cu un marinar și l-a ucis. Numai cei mai curajoși oameni s-ar pune cu unul ca el. John și-a luat-o deja zdravăn de la

el. Când John l-a făcut nazist, Herr Fascher l-a dus la toaletă și a urinat pe el.

Dar George, încăpățânatul de George, a ținut-o pe a lui. Nu, i-a spus el, nu vrea să se ducă să curețe. De ce s-o facă? Nu e treaba lui. Și, din partea lui, n-are decât să rămână acolo. Când se dă jos din pat, pur și simplu sare peste ea.

iv

Disputa a ajuns într-un impas. Femeia de serviciu nu vrea să curețe voma; și nu vrea nici George. În zilele următoare, Pete Best îi cercetează cu o fascinație morbidă transformările lente și mirosul pe care-l emană, observând cum „crește, crește, se mărește și capătă o viață proprie. În locul ăla se strivesc țigarete, bucățile de mâncare se încleiază în ea, până când ajunge să semene cu un arici.“

Băieții din Beatles l-au botezat „Creatura“ și-l tratează aproape ca pe un animal de familie.

În scurt timp, Creatura capătă reputație pe plan local. Pete își amintește cum „faima ei s-a răspândit, iar oamenii au început să-și dorească să vină s-o vadă.“

Estimează că măsura vreo 15 cm în diametru și tot creștea, „ca o floare de grădină“.

Pe măsură ce ea înflorește, pe George îl bântuie gânduri înfricoșătoare: „Mi-e frică să adorm, dacă mă mănâncă?“, mărturisea el.

v

Într-o dimineață, Herr Fascher vine din nou în vizită, neanunțat. Aruncă o privire la voma care s-a „maturizat“ și hotărăște că ce e prea mult e prea mult... Se întoarce cu un făraș.

— Nu face asta! E animăluțul nostru! strigă băieții.

Dar rugămintea lor răsună într-o ureche surdă. Fascher o răzuiește și o duce jos, pe scări, pe ușa din față, în Grosse Freiheit. Beatles o urmează ca într-o adevărată procesiune funerară. Fascher găsește un coș de gunoi pe stradă și aruncă în el Creatura.

Cât despre George, simte că a câștigat o mică, dar importantă bătălie. Și-a ținut cuvântul și n-a dat înapoi. Onoarea lui n-a avut de suferit.

18

E august târziu, anul 1961. Rory Storm and the Hurricanes au încheiat sezonul de vară la Pwllheli. Au avut un asemenea succes, încât au fost deja invitați să cânte și anul următor.

Lui Ringo îi place la nebunie să călătorească. În acea toamnă, The Hurricanes avea promisiunea unor turnee mondiale, dar, dintr-un motiv sau altul, nu s-au materializat. Ringo devine agitat: poate că acum ar fi momentul pentru o mișcare îndrăzneață, să plece din grup, din Liverpool, din Anglia.

Întotdeauna s-a simțit atras de America, de mașinile ei încăpătoare, de muzica ei country, de blues, de rock-and-roll și filme western. De ce să nu meargă să trăiască acolo? Inspirat de Lightnin' Hopkins, optează pentru Houston, Texas. Prin urmare, merge la consulatul american, din clădirea Cunard, din Liverpool, și ia documentele pentru emigrare. Acolo află că va trebui să facă dovada că are bani și promisiunea unui job. De neoprit, scrie la Camera de Comerț din Houston. Primește drept răspuns o listă cu agenții de angajare. După ce se răzgândește de mai multe ori, alege o slujbă într-o fabrică, gândindu-se că, odată ajuns acolo, o să-și găsească altceva.

De-acum, totul e pregătit, dar „formularele cu adevărat uriașe", așa cum le numește el, se dovedesc o piatră de moară de care se izbește. Americanii vor să știe totul despre familia lui, inclusiv afilierea politică. „Străstrăbunicul tău danez a fost comunist?" – cam așa descrie el toată povestea. Aceste formulare extra pur și simplu îl pun la pământ, nu se descurcă cu ele și le pune în cui.

Peste câteva zile, Tony Sheridan îl invită să se alăture trupei lui pentru un sezon la Top Ten Club, în Hamburg. Nu stă pe gânduri. Îi dă lui Rory Storm un preaviz de douăzeci și patru de ore și pleacă spre Aeroportul Londra

Heathrow, puțin agitat înainte să se urce în avion, pentru că e prima dată când zboară. Dar, la urma urmei, cu unul-două formulare în plus, ar fi putut la fel de bine să se urce într-un alt avion și să zboare în direcția opusă.

19

Pe la jumătatea lui iunie, 1962, Joe Flannery, impresarul de la Lee Curtis și All Stars, trece pe-acolo.

— Când vii în trupa noastră, Pete? îl întreabă.

Pete Best zâmbește.

— Glumiți! De ce-aș pleca de la Beatles, când urmează să dăm lovitura?

Flannery se eschivează.

— Poate c-am furat eu startul. Sunt niște zvonuri care circulă...

— De ce-ar răspândi cineva un asemenea zvon?

Pete e intrigat. N-are niciun gând să părăsească Beatles, nu după ce a cântat cu ei la tobe în ultimii doi ani.

Conversația nu-i iese din minte. Despre ce zvon e vorba? La mijlocul lui iulie, abordează subiectul cu Epstein, care se înroșește și se poticnește. Pete trece la atac:

— Uite care-i treaba, Brian, vreau să știu dacă aveți vreun plan să mă înlocuiți în Beatles.

Epstein îi îndepărtează temerile.

— În calitate de impresar al vostru, îți spun că nu există nimic în acest sens, Pete.

Lui Pete îi e de-ajuns. Nu mai e nimic de spus. Lucrurile continuă ca și până atunci: în fiecare dimineață, Pete și Neil Aspinall, managerul lor de turnee, pornesc în camioneta lui Neil cu toate echipamentele trupei, care sunt încă depozitate în casa uriașă a mamei lui Pete, din Hayman’s Green. Iar pe drum îi iau pe ceilalți membri – John, Paul și George.

Pe 15 august, trupa are două apariții la Cavern, una la prânz, iar cealaltă, seara.

— Trec să te iau mâine, John! îi strigă Pete când coboară.

— Nu, îi răspunde John, am alte planuri.

Acestea au fost ultimele cuvinte pe care Pete le-a adresat unui membru al trupei Beatles.

Înainte ca Pete să plece din Cavern în seara aceea, Epstein îi spune că ar vrea să stea de vorbă cu el, a doua zi dimineața, la ora 10.00. Nimic ciudat până aici: se întâlneau adesea ca să discute tot felul de aranjamente. Neil trece să-l ia și-l lasă la birourile NEMS[25]. Epstein pare să nu se simtă la locul lui și trăncănește întruna verzi și uscate. Îl întreabă pe Pete cum i se pare că merge trupa. „Fabulos“, îi răspunde Pete, un cuvânt care încă nu era atât de la modă precum avea să devină în curând. Simte că Epstein are ceva în minte... Cine l-ar putea acuza pe Epstein pentru subterfugiul lui? Are doar douăzeci și șapte de ani și ceva experiență în vânzarea de mobilă.

Brusc, Epstein izbucnește:

— Am vești proaste pentru tine. Și eu, și băieții am decis că nu te mai vrem în trupă. O să-ți ia locul Ringo.

Lui Pete îi e greu să articuleze un cuvânt:

— De ce?

— Ei cred că nu ești un percuționist suficient de bun, Pete. Și adaugă: Și nici George Martin nu te consideră un percuționist destul de bun.

George Martin este producătorul de la Parlophone, unde Beatles a mers la o audiție. Când Pete a ieșit din cameră, i-a spus lui Brian Epstein că nu poate să țină ritmul și că plănuia să ia un baterist pe proiect pentru acea înregistrare.

Pete spune că el crede că-i la fel de bun ca Ringo, dacă nu chiar mai bun.

— Și Ringo știe despre asta?

Ringo e un prieten bun.

— Ni se alătură duminică.

Epstein își vede mai departe de afaceri. Sună telefonul. Ridică receptorul și ascultă.

— Încă sunt aici, cu el, spune, apoi pune receptorul la loc, în furcă.

Revine la conversația lor. Îl anunță că, dat fiind faptul că se află încă sub contract, o să-i plătească salariul – 50-60 de lire pe săptămână – și o să-l mute într-o altă trupă, unde va fi lider.

— Mai sunt câteva locuri unde trebuie să cântăm înainte să vină Ringo, adaugă el, ca o completare. Nu vrei să cânți tu?

Pete nu știe ce să zică, așa că spune da. Pe urmă pleacă.

Așa cum își amintește Epstein, întâlnirea a durat două ore. Pete crede c-a durat zece minute.

Neil Aspinall îl așteaptă jos.

— Arăți de parcă ai fi văzut o stafie, i-a spus el.

— Mi-au dat cu piciorul, a zis Pete.

Neil, care ieșea cu mama lui Pete, a zis că-n cazul ăsta pleacă și el. Pete îl convinge să nu facă asta.

— Nu fi prost, Beatles merge în tot felul de locuri.

Neil îl lasă acasă. În clipa în care închide ușa, Pete izbucnește în plâns. Îi venea să-și atârne o piatră de moară de gât și să se arunce în gol de pe dig. Nu putea să facă față unei asemenea situații, să aibă încă două apariții alături de Beatles, așa că, în acea seară, nu s-a prezentat la salonul Riverpark din Chester.

— Fusesem trădat și mi se părea că, ducându-mă acolo, urcând pe scenă alături de cei trei oameni care o făcuseră, era ca și cum mi-aș fi turnat sare pe o rană foarte adâncă.

De-abia mai târziu a descoperit că trupei Beatles i se oferise un contract cu Parlophone în urmă cu două săptămâni. Nimeni nu-i spusese nimic despre asta.

Mama lui, Mona, care era o femeie foarte directă, care a dat o mână de ajutor ca impresar al trupei, înainte să intre Brian în scenă, și care tot timpul îi numise „trupa lui Pete“, l-a sunat imediat pe George Martin la Londra. Fermecătorul producător de discuri a asigurat-o că, deși el și-a dorit un alt baterist pentru sesiunea de înregistrări, nu a depins de el dacă Beatles îl păstrează sau nu pe Pete.

Mona îi reproșează lui Brian Epstein:

— Asta e invidie, Brian, e invidie, pentru că Peter e, de fapt, cel care atrage publicul – el e cel care a construit publicul Beatles aici, în Liverpool.

E sigură că s-au descotorosit de Peter ca să-l împiedice să mai fie în centrul atenției „în timp ce toți ceilalți sunt pe post de decor".

Cine să știe adevărul? Așa cum se întâmplă adesea cu Beatles, fiecare are o altă poveste. În *Antologia Beatles* – care este, ca să folosim termeni biblici, versiunea autorizată –, Paul își amintește că, după audiția de pe Abbey Road, George Martin i-ar fi luat pe ceilalți trei deoparte și le-ar fi spus: „«Nu-mi place deloc bateristul. Nu v-ați gândit să-l schimbați?» «Nu, nu putem să facem asta!» i-am zis. E unul dintre acele lucruri oribile prin care treci în adolescență. Puteam să-l trădăm? Nu! Dar era în joc cariera noastră. Poate că urma să ne anuleze contractul."

Totuși, George Martin a susținut întotdeauna că el a fost consternat de concedierea lui Pete. Nu l-a impresionat felul cum bătea la tobe și, cu siguranță, a observat că era în altă galaxie decât ceilalți trei, cărora le plăcea la nebunie să se distreze.

— Dar niciodată nu m-am gândit că Brian Epstein o să-l lase să plece. El părea cel mai vandabil ca aspect. Așa că a fost o surpriză când am aflat, mai târziu, că ei au renunțat la Pete Best. Percuția era importantă pentru mine, pentru înregistrare, dar, altminteri, nu contează atât de mult. Fanii nu acordă o atenție specială calității percuției.

Însă Pete Best a susținut întotdeauna că, în timpul celor doi ani, cât a făcut parte din trupa Beatles, niciunul dintre ei nu s-a plâns vreodată de calitatea muzicii lui.

— Până la sfârșit, am băut împreună și am părut cei mai buni prieteni.

Pe măsură ce timpul trecea, John a început să vorbească mai deschis despre acest subiect, la fel ca ceilalți.

— Ne cam săturaserăm de Pete Best, a spus el în 1967. Era un baterist slab. Nu improviza niciodată. Exista doar acest mit construit în jurul lui, cum că ar fi senzațional, iar Paul era gelos pe el pentru că arăta bine și alte rahaturi de-astea... Singurul motiv pentru care a intrat în grup a fost acela

că, pentru a merge la Hamburg, aveam nevoie de un baterist... Tot timpul ne-am gândit că vom renunța la el atunci când vom găsi unul mai decent.

Și Ringo s-a ținut destul de tare pe poziție. După treizeci de ani, a fost întrebat dacă i-a părut vreodată rău pentru Pete.

— Nu. De ce să-mi pară rău? Eram mai bun decât el. Așa am primit jobul. Nu a fost vorba de ceva personal. Pur și simplu, eram un baterist mai bun și am primit acel telefon. Niciodată nu mi-a părut rău pentru el. Mulți oameni și-au făcut o carieră din simplul fapt că i-au cunoscut pe cei de la Beatles.

Ca într-o poveste de Agatha Christie, cel care părea cel mai puțin suspect a mărturisit în cele din urmă. Peste mulți ani, George – tăcutul și gânditorul George – a făcut lumină. Pete tot timpul se îmbolnăvea, a povestit el, așa că-l rugau pe Ringo să-i țină locul „și ori de câte ori venea Ringo, părea ceva de genul «Asta e!» În cele din urmă ne-am dat seama: «Trebuia să-l aducem pe Ringo în trupă definitiv.» Eu am fost cel responsabil pentru agitarea apelor. Eu am conspirat ca Ringo să intre definitiv în trupă. Am tot vorbit cu John până au ajuns și ei la ideea asta... Nu prea știam cum să-i spunem lui Pete că trebuie să plece. Dar cum faci când chiar se întâmplă? Cum îi spui? Brian Epstein era impresarul, așa că era treaba lui, dar nu ne imaginam că poate să iasă OK... Însă, până la urmă, asta era treaba, n-aveam ce face.“

BEATLES SCHIMBĂ BATERISTUL

Ringo Starr (fostul baterist de la Rory Storm and the Hurricanes) s-a alăturat trupei Beatles, luându-i locul lui Pete Best la baterie. Ringo este un admirator al trupei Beatles de mai mulți ani și se bucură de noul aranjament. Evident, este extrem de emoționat pentru ceea ce va urma.

Beatles a declarat: „Pete a părăsit grupul în urma unui acord de ambele părți. N-au existat dispute sau dificultăți și a fost o decizie cu totul amiabilă.“

Marți, pe 4 septembrie, trupa Beatles va zbura la Londra pentru niște înregistrări la EMI Studios. Vor înregistra melodii scrise special pentru ei.

Mersey Beat, prima pagină, 23 august 1962

Când apare anunțul, Mersey Beat primește o petiție pentru reprimirea în trupă a lui Pete Best, semnată de sute de fani. Au mers la el acasă. Mama lui își amintește cum stătea în livingul „înțesat de fani, care oftau și plângeau“,

fani care au dat buzna și în biroul domnului Epstein din Whitechapel. Patronul de la Cavern, Ray McFall, i-a făcut rost de un bodyguard. Ringo a primit o scrisoare otrăvită.

Următorul concert Beatles de la Cavern întâmpină probleme. Fanii lui Pete îi bombardează, scandează „Pete este Cel Mai Bun[26]!“ și „Ringo niciodată, Pete Best pentru totdeauna!“ După o jumătate de oră, George își pierde cumpătul și se repede la ei. Drept răspuns, un fan supărat îl pocnește și-i învinețește ochiul. O fană a lui Pete Best, pe nume Jenny, îi scrie lui George o scrisoare de nemulțumire. El îi răspunde păstrându-și părerea cu încăpățânare: „Ringo e un baterist mai bun și știe și să zâmbească – ceea ce e ceva mai mult decât poate oferi Pete. În câteva săptămâni, lucrurile vor arăta altfel, dar cred că majoritatea fanilor noștri va considera curând prezența lui Ringo ca fiind de la sine înțeleasă... cu multă dragoste, George.“

În timp, se dovedește că George a avut dreptate. Fanii sunt nestatornici. „L-am iubit pe Pete și am suferit când l-au dat afară“, avea să-i spună, peste patruzeci de ani, Elsa Breden, una dintre fane, lui Mark Lewisohn, biograful lui Beatles. „Dar curând a trecut și a fost ca și când el n-ar fi existat vreodată în trupă. Erau *mult* mai bine cu Ringo, fără îndoială. Le-a dat acel excelent ritm din spate – e un extraordinar percuționist de rock-and-roll – și chiar se potrivea cu ei la sclipire și genialitate.“

La șase zile de la concedierea lui Pete, John, Paul, George și Ringo sunt filmați de Granada TV, la un concert de prânz de la Cavern. Pete se duce să-i vadă. Pe drum, când ies, Jim, tatăl lui Paul, îl zărește și-i spune:

— Tare, nu-i așa? Au ajuns la televizor.

— Îmi pare rău, domnule McCartney, îi răspunde Pete, dar nu sunt cea mai potrivită persoană cu care să vorbiți despre asta.

În următorii doi ani, trupa Beatles a încasat la comun 17 milioane de lire sterline.

Pete Best li s-a alăturat lui Lee Curtis și celor de la All Stars. Când Lee Curtis începe să cânte solo, ei își schimbă numele în Pete Best All-Stars.

Unul dintre ei pleacă și devin Pete Best Four.

Încă o plecare și devine Pete Best Combo. Pe măsură ce faima Beatles crește, scade interesul în privința lui Pete.

— Nu prea mai aveam niciun fel de venit, de-abia dacă puteam să-mi plătesc facturile, iar la un moment dat am ajuns să mă „scarpin“ în buzunar după un pachet de țigări. Pur și simplu, nu puteam să stau și să ignor faptul că ar fi trebuit să fiu parte din succesul Beatles și consideram că e ceva ce mi se datora.

Kathy, soția lui Pete, vindea biscuiți la Woolworths. Într-o zi, în anul 1967, el așteaptă până când ea pleacă la lucru, urcă în dormitor, încuie ușa, astupă orice aerisire, așază o pernă pe podea, în fața sobei, și dă drumul la gaz. Era pe punctul să se stingă atunci când fratele lui, Rory, ajunge acasă, simte mirosul de gaz, dărâmă ușa și, în timp ce urlă la el „Idiot nenorocit!“, îi salvează viața.

În același an, Hunter Davis încheie biografia despre trupa Beatles. Le povestește adesea tot felul de întâmplări de prin călătoriile lui, iar ei sunt întotdeauna nerăbdători să afle lucruri despre prieteni vechi.

— De obicei, erau foarte interesați să afle ce se mai întâmplase, mai puțin când a venit vorba de subiectul Pete Best. Au tăiat-o ca și cum n-avuseseră niciodată de-a face cu el. N-au reacționat prea tare nici când am spus că acum felia pâine pe 18 lire pe săptămână, deși lui Paul i-a picat fața. John a mai pus câteva întrebări, dar pe urmă a uitat de toată povestea și s-au întors la cântecul pe care-l înregistrau.

În 1969, Pete își începe cariera ca funcționar public, lucrând într-o firmă de resurse umane. Mulți ani, cele două fiice ale lui, Beba și Bonita, n-au avut nici cea mai mică idee că tatăl lor făcuse parte odată din trupa Beatles.

Acum e pensionat și, la șaptezeci și opt de ani, este vedeta trupei Pete Best Band. Pe site-ul lui, www.petebest.com, se găsește următoarea promisiune: „De la primul acord, vă veți scufunda în nostalgie, ascultând muzica «celor mai buni ani» ai Beatles, din 1960-1962. Sloganul site-ului este *Omul care a adus ritmul în trupa Beatles*[27].“

În 2019, *The Sunday Times* estimează averea lui Ringo Starr la 240 de milioane de lire, ceea ce-l face să fie cel de-al optulea cel mai bogat muzician din lume. Este un adevărat cavaler nobil, deține proprietăți în Londra, Los Angeles și Monte Carlo și e căsătorit cu Barbara Bach, o fostă „fată Bond“. Vechea instalație de percuție a lui Pete Best poate fi văzută în Muzeul Beatles de la Liverpool, stă acolo tristă și singuratică, un adevărat monument al pierderii; mormântul unui baterist necunoscut. Pe *audio-guide*, George Martin explică:

— Probabil că el arăta cel mai bine dintre ei, dar nu spunea prea multe și nu avea carisma celorlalți. Și, cel mai important, bătea la tobe OK, dar nu era de top, după părerea mea. Nu mi-am dat seama că băieții gândeau la fel, în cea mai mare parte, și, prin urmare, au luat asta drept ultim cuvânt, un catalizator, iar bietul Pete a părăsit barca. Întotdeauna m-am simțit puțin vinovat pentru asta. Dar a supraviețuit el cumva.

25 North End Music Stores, deținut de tatăl lui Brian Epstein.

26 Joc de cuvinte intraductibil, pornind de la numele lui Pete Best – *Best* = Cel mai bun (n. tr.).

27 „The Man Who Put the Beat in Beatles“ în original – joc de cuvinte intraductibil, „beat“ în lb. engleză înseamnă „ritm, măsură“, iar cuvântul „beat“ face parte din structura cuvântului „Beatles“ (n. tr.).

20

Am ajuns la vechea casă a lui Pete din Hayman's Green, în seara celei de-a patra zile a evenimentului anual „Săptămâna Beatles". Subsolul recrea vechiul Casbah Club. Un subsol în toată puterea cuvântului, rece, umed și întunecat, era înțesat cu bărbați de șaptezeci de ani, care arătau ca Bernie Sanders sau ca Bernard Manning. Cei mai mulți purtau tricouri cu Beatles. O trupă-tribut cânta în stil autentic anii șaizeci, spunând întruna „unu-doi, unu-doi", la infinit, fără vreun indiciu că vor ajunge vreodată la trei.

Clubul Casbah e mai puțin un altar pentru Beatles, ci, mai degrabă, unul pentru Pete Best. Ringo este numele care nu trebuie rostit. La intrare, fotografii cu Beatles – John, Paul, George și Pete, toate cu autograful lui Pete – se vând cu 15 lire bucata. O tăietură dintr-un ziar cu titlul „10 000 DE OAMENI ÎL SUSȚIN PE PETE BEST ÎN STRADĂ" este fixată pe o tablă roșie. Exprimă o întrebare imperioasă. În Liverpool, există o stradă „Paul McCartney" și un pasaj „John Lennon". Deci de ce n-ar exista și un bulevard „Pete Best"?

În grădină, o trupă-tribut din Indonezia, Indonesian Beat Club, alcătuită din cinci „fani înrăiți Beatles", cânta o versiune vioaie a piesei *My Bonnie*, exact așa cum cântau Pete și restul trupei lui pe vremuri. Stând la coadă să-mi iau ceva de băut, am auzit pe cineva că a spus ceva de un Fan Club „Pete Best". E pe Twitter și atinge cincizeci și trei de urmăritori. Postările includ cuvinte precum: „PETE e the BEST[28]", „ÎMI PLACE ATÂT DE MULT PETE BEST DE ÎNNEBUNESC", „Fericirea înseamnă Pete Best!" Și cel mai subtil: „PETE BEST PLÂNGE TRIST".

La intrare se află fluturași care fac reclamă Muzeului Magic Beatles, condus de Roag, fratele vitreg al lui Pete, fiul Monei Best și al lui Neil Aspinall. Colecția include prima instalație de tobe a lui Pete. Istoria trupei

se oprește în acest muzeu la luna iunie 1962, ca și cum Ringo n-ar fi existat niciodată. Vizitatorii sunt întâmpinați cu semne pe care scrie „PETE, JOHN, PAUL, GEORGE, STUART“. Roag îl vinde „nu doar ca pe cel mai autentic muzeu Beatles din Liverpool, ci ca pe cel mai autentic muzeu Beatles din lume. Fratele meu mai mare, Pete Best, a fost adevăratul percuționist de la Beatles și a rămas în trupă din 1960 până în 1962. A cântat în peste 1000 de concerte și a înregistrat 27 de melodii alături de trupa Beatles.“

Pe website-ul lui Pete Best scrie că „atunci când nu e ocupat cu tot felul de îndatoriri de vedetă, Pete are un program foarte încărcat, pentru că merge în turnee cu Pete Best Band. Pete Best Band surprinde sunetul trupei Beatles în anii ei de formare – pentru mulți, primii ani au însemnat adevăratul Beatles“.

28 „Cel mai bun“, joc de cuvinte intraductibil, pornind de la numele lui (n. tr.).

21

O petrecere:
Cafeneaua Reece's
Parker Street, numărul 9-13, Liverpool,
23 august 1962

În iulie 1962, Cynthia află că e însărcinată. Se teme că vestea n-o să-i pice tocmai bine lui John, așa că amână câteva zile până-i spune. Până la urmă, își adună curajul.

— Pe măsură ce cuvintele ajungeau la el, se făcea tot mai palid și i-am văzut frica în ochi. „Există o singură rezolvare, Cyn", a spus. „Trebuie să ne căsătorim."

Ea îi spune că nu e nevoie să facă asta. El insistă că așa vrea. A doua zi, John îi mărturisește lui Brian Epstein, care-i spune că nu trebuie să treacă prin asta. Beatles tocmai a semnat primul contract cu o casă de discuri, iar Brian e îngrijorat că vestea îi va îndepărta pe fani. Când John îi spune mătușii Mimi, ea o acuză pe Cynthia că a vrut să-l atragă în capcană și îl anunță că ea nu e de acord cu această nuntă.

Când înțelege că John e serios, Brian preia conducerea și depune actele în regim de urgență, rezervând prima dată disponibilă, în două săptămâni.

Pe 23 august, Brian, îmbrăcat elegant, în costumul lui dungat, o ia pe Cynthia de la ea din cameră. E îmbrăcată într-un *deux-pieces*, mov cu negru, are o bluză albă cu volane, pantofi negri și o geantă neagră. Brian o duce cu o mașină condusă de șofer până la oficiul de stare civilă din Mount

Pleasant. Pe drum, îi spune că arată încântător și face tot posibilul s-o liniștească.

Când ajung, John, Paul și George se plimbă deja de colo până colo prin sala de așteptare, îmbrăcați în costume negre. Cynthiei i se pare că toți arată „îngrozitor de agitați“. Fratele ei, Tony, împreună cu soția lui, Marjorie, sunt și ei acolo.

Pe măsură ce ofițerul de la starea civilă începe să vorbească, afară, un muncitor dă găuri cu o bormașină, dar ei merg mai departe, nu se lasă. Ceremonia ține câteva minute. Semnează în registru: John Winston Lennon, douăzeci și unu de ani, muzician (chitară), și Cynthia Powell, douăzeci și doi de ani, studentă la Arte (școală). Și acum ce mai urmează? Brian sugerează să meargă cu toții la Reece, după colț, ca să ia prânzul. Optează pentru cafeneaua mai ieftină de la parter, și nu pentru celebrul restaurant de la etaj, unde se mănâncă friptură și care e mult mai scump.

Mireasa și mirele, împreună cu cei cinci invitați ai lor, stau la coadă să cumpere o supă, niște pui și o tartă. Alcoolul nu este permis, așa că toastul în cinstea fericitului cuplu se face cu apă. John arată foarte mândru. Cynthia e extrem de fericită: „Nici măcar o nuntă mare, cu o biserică plină de oameni și cu toate cele, nu m-ar fi putut face mai fericită.“

Brian le dăruiește o scrumieră placată cu argint, pe care e gravat următorul mesaj: „Mult noroc, JOHN & CYNTHIA. Brian, Paul & George, 23 august ’62“; precum și o trusă de bărbierit într-o gentuță de piele, pe care e gravat „JWL“ și pe care John o va lua cu el peste tot. Prânzul – cincisprezece șilingi de persoană – îl dă Brian, care, de asemenea, anunță că are un „bârlog“ pe Falkner Street, unde John și Cynthia pot locui cât timp vor dori. Cynthia e atât de emoționată, încât îl îmbrățișează. Brian pare intimidat.

În acea seară, Beatles cântă în Chester, așa că Cynthia profită de moment ca să aranjeze apartamentul. La concert, John nu pare în apele lui, își pierde cumpătul și țipă: „Strici toate afurisitele astea de numere!“ Nu spune nimănui că tocmai s-a căsătorit. Chiar și Ringo, noul baterist al trupei, e ținut în întuneric...

22

În noiembrie 1962, un antreprenor din Sheffield, cu un nume neobișnuit, Peter Stringfellow, face casting pentru un spectacol în noul lui club de noapte, Black Cat. Deși Black Cat suna bine, la modă, era doar numele pe care îl dăduse sălii de la biserica St Aidan, în nopțile în care o închiriase.

Căutând prin New Musical Express, Stringfellow a dat peste un anunț cu o trupă numită Beatles. Păreau a fi exact ce-și dorea: la începutul lui octombrie, melodia lor, *Love Me Do*, fusese prima cerere pe care o primise de la un parior pentru înregistrarea unei melodii. Și de-atunci o tot ascultase iar și iar.

Nu avea telefon acasă la părinții lui, așa că s-a dus la o cabină telefonică, unde i s-a făcut legătura cu impresarul trupei Beatles, un oarecare domn Epstein, care i-a spus că Beatles ar costa 50 de lire.

— 50 de lire? a replicat Stringfellow. Scuză-mă, dar îl plătesc pe Screaming Lord Sutch cu 50 de lire, iar de Beatles n-a auzit nimeni.

Epstein i-a răspuns că, spre deosebire de Sutch, trupa Beatles are un disc în topuri. Stringfellow știa că *Love Me Do* se ducea în jos în topuri. A spus c-o să se gândească.

A doua zi, l-a sunat pe Epstein din nou, spunând că ar fi dispus să plătească 50 de lire. Epstein i-a spus că acum prețul a urcat la 65 de lire. Stringfellow a simțit că Epstein era la fel de agitat ca el. Și-a dat seama că Beatles începea într-adevăr să fie la mare căutare și că în curând succesul lor avea să fie mult peste ceea ce Epstein va putea manageria. Încă o dată, Stringfellow a spus că se va gândi.

S-a ținut de cuvânt și, peste două zile, l-a sunat iar și i-a spus că, da, e de acord să le dea 65 de lire. Epstein i-a răspuns însă că prețul a crescut între timp la 100 de lire.

— Trupa Beatles are un nou single pe drum, care va fi în topuri, a spus el plin de încredere.

Stringfellow a încercat să se târguiască, dar Epstein i-a răspuns că nu va accepta nimic sub 90 de lire. Până la urmă s-au înțeles la 85 de lire. Stringfellow era devastat.

— Am ieșit din cabina telefonică transpirat leoarcă, pentru că niciodată până atunci nu plătisem o asemenea sumă pentru o trupă.

A existat o pauză dubioasă între momentul când *Love Me Do* a ieșit din topuri și lansarea melodiei *Please Please Me*. Trupa Beatles părea să tacă... Stringfellow a început să intre în panică. Oare tocmai își irosise toți banii?

A pus un anunț în NME, în care scria că Beatles va cânta la clubul Black Cat în aprilie și a imprimat bilete, să le vândă cu câte patru șilingi fiecare. Solicitările au început să curgă, chiar și din Scoția, așa că s-a dus înapoi la tipografie și a ridicat prețul la cinci șilingi. Până în ianuarie a vândut 1500 de bilete, mult peste capacitatea de la Black Cat.

A căutat un spațiu mai mare și s-a oprit la Azena Ballroom, cea mai strălucitoare sală de dans din Sheffield, și a dat un nou anunț în NME, în care scria că a schimbat locul. Până pe 2 aprilie a vândut 2000 de bilete, iar în seara concertului încă 1000 de oameni au venit la ușă, sperând că vor putea intra.

23

Am ajuns prea târziu la „Săptămâna Internațională Beatles“ de la Liverpool și n-am mai prins concertul de deschidere cu Les Sauterelles. S-au înființat în 1962 și, după cum scrie în broșură, „curând au devenit cea mai populară trupă beat din Elveția, din anii ’60“. În vara fierbinte a anului 1968, single-ul lor, *Heavenly Club,* a fost numărul 1 în topurile din Elveția, timp de șase săptămâni.

Următorii au fost o trupă tribut Beatles, din Ungaria, numită Bits, iar după ei au venit Beatles din Norvegia „probabil cea mai cunoscută trupă nordică tribut Beatles“, apoi Clube Big Beatles din Brazilia, care, după câte se pare, urmează să-și deschidă propriul Cavern Club, la São Paulo. Spectacolele din interior i-au reunit pe Bertils din Suedia, Fab Fourever („cea mai importantă trupă tribut a lui Beatles din Canada“), Bestbeat din Serbia, încoronată drept „una dintre cele mai importante trupe tribut Beatles de pe planetă“ de către Newsweek, în 2012, precum și B.B. Cats, o trupă formată integral din femei, din Tokyo, specializată în repertoriul Beatles din perioada Hamburg.

Astăzi, există peste o mie de tributuri Beatles în toată lumea. Multe dintre ele – Tefeatles din Guatemala, Rubber Soul din Brazilia, Nowhere Boys din Columbia, Abbey Road din Spania – sunt împreună de mai mult timp decât au fost cei din trupa Beatles. Britanicii Bootleg Beatles și australienii Beatnix există de patruzeci de ani.

Seara, m-am așezat la coada lungă și șerpuitoare din fața Grand Central Hall, ca să-i văd pe Fab Four din California, una dintre cele mai de succes trupe tribut Beatles din lume. Cei mai mulți dintre cei care stăteau la coadă aveau în jur de șaptezeci de ani, ceea ce înseamnă că la momentul Beatlemania aveau în jur de cincisprezece ani. Bărbații purtau jeanși

lăbărțați și tricouri cu Beatles, iar femeile, pantaloni și topuri generoase. Unul sau doi oameni erau în scaune cu rotile. La cele mai multe dintre concertele rock, fanii dau buzna să ajungă cât mai aproape de scenă, dar aici, când s-au deschis ușile de la Grand Central Hall, cei mai mulți au țâșnit pe scări, în sus, ca să ocupe locuri.

Un bărbat deprimant, îmbrăcat în jeanși și cu o beretă tricotată, a deschis show-ul, mormăind în felul lui melodia pasiv-agresivă a lui John, *Don't Let Me Down*, acompaniindu-se singur la o chitară acustică. Ce căutam eu acolo, cu oamenii ăștia bătrâni, îmbrăcați în echipamente Beatles? Dacă le schimbai hainele, aproape c-ar fi putut fi o reuniune a veteranilor din cel de-Al Doilea Război Mondial, care s-au adunat pentru vreun zbor de gală cu avioane Spitfire.

În anii '70, părinții mei se uitau la un program TV care se chema *Zilele bune de altădată*. Publicul se îmbrăca în haine din perioada edwardiană, bărbații, cu pălării de paie, sacouri excentrice și mustața lungă, cu vârfurile atârnând în jos, iar femeile, cu pălării cu pene și rochii voluminoase, cu gulere înalte. Se uitau cu respirația tăiată de admirație cum Maestrul de Ceremonii, Leonard Sachs, prezenta fiecare act de music-hall – dansatori de step, iluziioniști, cvartete barbershop – cu un șuvoi de cuvinte elaborate: „extraordinară prestidigitație" („Oooo!"), „Absolută plenitudine!" („Ahhh!"), „Impresionant!" (O!) și apoi lovea cu ciocanul. La bisul din final, toată lumea cânta împreună cu ei *Down at the Old Bull and Bush*. Era cunoscută drept o călătorie pe drumul amintirilor, telespectatorii fiind fericiți să se lase pierduți în iluzia că timpul poate fi dat înapoi, și morții, înviați.

Să fi fost această renaștere a trupei Beatles un alt fel de căutare a aceleiași vechi dorințe – vise cu dealuri albastre?

Aceasta e țara pierdută,

O văd cum strălucește departe,

Autostrăzi fericite pe unde-am umblat,

Pentru totdeauna dispărute.

Cam astea erau reflecțiile mele sentimentale atunci când Fab Four a urcat pe scenă. Apoi au început să cânte *She Loves You,* și melodia a sunat exact ca la Beatles, iar în ochii mei slabi arătau exact ca ei – Paul, arcuindu-și sprâncenele și uitându-se spre tavan, George, puțin visător și distant, Ringo, rotindu-și capul dintr-o parte în alta, John, stând cu picioarele larg depărtate, ca și cum ar fi călare pe un măgar. Experimentam ceva foarte aproape de un act de magie. Jumătate din creierul tău știe că ei nu sunt Beatles: cum ar putea fi? Dar cealaltă jumătate este fericită să creadă că sunt. E ca și cum te-ai uita la un spectacol de teatru: da, sigur că acel cuplu de pe scenă e format din doi actori, dar, la un alt nivel, tu crezi că sunt Othello și Desdemona. Teatrul se află în intervalul dintre a ști și a-ți imagina. Iar cu Fab Four e vorba de un alt tip de iluzie, la fel de convingătoare, la fel de efemeră: atât timp cât ei cântă, noi, cu toții, suntem mai tineri cu cincizeci de ani și ne uităm cu uimire la Beatleși în perioada lor de glorie.

24

Helen Shapiro fusese dată afară din corul școlii, din cauză că modifica întruna armoniile.

Așa că, la vârsta de doisprezece ani, a format o trupă, Suzie și Hula-Hoops, alături de colegii ei de școală: Mark Feld[29], Stephen Gould și Susan Singer, dar s-au despărțit curând. Lui Helen îi plăcea să-și petreacă timpul pe lângă ușa care dădea spre scena de la Hackney Empire, care se afla ceva mai sus de casa familiei ei, și vâna vedete precum Adam Faith, Billy Fury, Cliff Richard și Lord Rockingham's Eleven. La un moment dat, a reușit chiar să obțină un autograf de la Marty Wilde.

La treisprezece ani, era hotărâtă să devină fie stewardesă, fie cântăreață. Și alegerea s-a produs de la sine atunci când unchiului ei, Harry, i-a atras atenția un anunț pentru Școala de Muzică Pop „Maurice Burman", unde Alma Cogan fusese elevă. Burman însuși fusese baterist pentru trupe de dans cunoscute, înaintea războiului, iar acum scrisese o coloană sonoră pentru *Melody Maker*. Când a cunoscut-o pe micuța Helen, a fost atât de încântat de vocea ei profundă, foarte potrivită pentru blues, încât a renunțat să-i mai ceară taxe. În fiecare sâmbătă, Helen mergea la cursuri, la școala lui, care se afla pe Bakes Street, colț cu Marylebone Road, iar acolo a învățat game, dicție, frazare muzicală și tehnica de a cânta la microfon.

După șase luni, Burman a luat legătura cu vechiul lui prieten, producătorul și dirijorul Norrie Paramor, iar acesta i-a sugerat ca Helen să înregistreze un disc demo, la studiourile EMI din Abbey Road. Ea a cântat *Birth of the Blues*. Lui Paramor nu i-a venit să creadă că acele note puternice, echilibrate erau cântate de o fată de doar treisprezece ani.

EMI i-a oferit lui Helen un contract. În loc să-i dea un procent din vânzări, i-au oferit un penny pe single și șase penny pe fiecare LP, care conținea

douăsprezece melodii. Dacă avea să fie un succes, suma avea să crească la trei penny pe melodie și maximum doi penny pe single.

— Totul mă depășea. Cei de la EMI erau cu toții oameni de afaceri inteligenți, iar eu eram doar o fată care voia să cânte. Niciodată nu m-a interesat partea financiară, până când... a fost prea târziu.

Helen și părinții ei s-au gândit că ar fi bine să-și schimbe numele. La acel moment, artiștii evrei își cam schimbau numele ca să evite atacurile antisemite. Dar Norrie Paramor era de părere că mai nimeni n-o să creadă că Shapiro ar fi un nume evreiesc și că suna atrăgător, așa că au hotărât să-l păstreze.

Primul single al lui Helen, *Don't Treat Me Like a Child,* a fost lansat pe 10 februarie 1961. Inițial, a ajuns pe o satisfăcătoare poziție 28 în topuri, apoi a apărut la prima ediție a noului show pop, *Thank Your Lucky Stars,* și a sărit pe locul 4. Helen a început să fie recunoscută pe străzi.

Cele două melodii noi, *You Don't Know* și *Walkin' Back to Happiness,* s-au vândut amândouă în peste un milion de exemplare și au ajuns pe locul 1 în topuri. Helen a fost votată Artista Anului în 1961 și în 1962.

Spre sfârșitul anului 1962, promoterul Arthur Howes i-a explicat care era planul pentru următorul ei turneu britanic.

— Vrem să facem un pachet frumos pentru tine. Kenny Lynch, Danny Williams și Red Price o să fie din nou alături de tine. Dave Allen va fi prezentator, o să mai fie și o trupă de fete care vor cânta, Honeys, apoi o trupă vocală, Kestrels. Și mai e trupa asta nouă, care se cheamă Beatles. Le-ai ascultat albumul „Love Me Do"?

Evident că Helen știa de Beatles:

— Ei sunt băieții ăia amuzanți, cu părul ăla nostim, nu?

Turneul ei a început la Gaumont, în Bradford, pe 2 februarie. Trupa Red Price a deschis show-ul, a urmat Honeys, pe urmă actorul (și prezentatorul) Dave Allen, apoi Beatles și Danny Williams (un fel de „Johnny Mathis al britanicilor"), care a închis prima parte. După pauză, trupa Red Price și-a

făcut apariția din nou pe scenă, urmată de Kestrels, Kenny Lynch, Dave Allen din nou și, în cele din urmă, vedeta evenimentului, Helen Saphiro.

În timpul probelor de sunet din Bradford, Helen i-a fost prezentată lui Paul, basistul de la Beatles.

— Am zis ceva, cum că mi-a plăcut „Love Me Do“, iar el m-a prezentat celorlalți băieți, care erau foarte fericiți pentru că era primul lor mare turneu. Cântaseră în cluburi și prin săli de dans, în Hamburg și-n Liverpool, dar nu făcuseră niciodată asta, să cânte la un mare concert pop, așa că erau foarte nerăbdători să urce pe scenă.

La un moment dat, unul dintre ei a spus că ar fi compus un cântec numit *Misery*, pentru Helen, dar că acesta fusese refuzat în numele ei de Norrie Paramor. Helen le-a cerut scuze și le-a spus că n-a știut nimic despre asta.

Când Beatles au urcat pe scenă, Helen a fost luată prin surprindere de cât de tare cântau. Erau obișnuiți cu un public mai zgomotos.

— Curând aveau să înțeleagă că nu era nevoie să dea sunetul atât de tare atunci când publicul stătea cuminte și asculta, fără să danseze... Au avut multe de învățat.

Impresarul ei o încuraja pe Helen să călătorească singură, într-o limuzină specială, să-și arate statutul de vedetă, dar ea prefera să meargă în autocar, cu ceilalți.

— N-aș fi pierdut asta pentru nimic în lume, mai ales că erau cu noi băieții de la Beatles.

Acolo, împreună, în autocar, cei de la Beatles și-au scos chitarele, iar Helen a cântat *The Locomotion*. Ea își amintește cum Paul exersa întruna ca să-și creeze o semnătură pentru autograf și cum i-a cerut ei părerea. Într-unul dintre aceste drumuri cu autocarul, lui John și lui Paul le-a venit ideea să se îndrepte împreună spre microfon și să strige „Whoooo!“, un obicei care săptămâni întregi avea să producă explozii de extaz în rândul fanilor.

Într-o seară, Helen le-a dat voie băieților de la Beatles să vină la ea în cabină și atunci a fost prima dată când s-au văzut la televizor. John a fost surprins de felul cum arăta, de atitudinea aceea ciudată, dubioasă, pe care o

adopta pe scenă. Se tot înghionteau unul pe altul, comentând: „Ia uită-te la ăsta!“ „Arăți ca naiba!“

Pe măsură ce turneul avansa, popularitatea trupei Beatles creștea, iar a lui Helen era în declin. Întâmplător, și Beatles, și Helen au lansat noi single-uri cam în același timp – *Please Please Me,* pe 17 ianuarie, și *Queen for Tonight,* pe 26 ianuarie. Pe măsură ce săptămânile treceau, statutul vedetei care era cap de afiș și al trupei care se afla în plan secund s-au inversat. La începutul lunii februarie, *Please Please Me* era pe locul 33, iar *Queen for Tonight* nu era nicăieri. Pe 6 februarie, *Please Please Me* urcase pe locul 16, iar *Queen for Tonight* tot nu intrase în topuri. Pe 13 februarie, *Queen for Tonight* a intrat pe locul 42, în timp ce *Please Please Me* urcase pe locul 3. Pe 23 februarie, *Please Please Me* era pe locul 2, iar *Queen for Tonight*, pe locul 33, cea mai bună poziție pe care a ocupat-o vreodată: în următoarea săptămână a picat pe locul 35. Helen avea doar șaisprezece ani și deja pierdea din popularitate:

— Eu am fost o revelație la paisprezece ani, dar am suferit de sindromul Shirley Temple. Am crescut. Brusc, am început să arăt puțin trecută, în loc să câștig teren și să trec în frunte.

Într-o zi, în timp ce citea o revistă de muzică în autocar, a văzut următorul titlu: „Este oare Helen Shapiro o *vedetă apusă* la doar șaisprezece ani?“

— M-am simțit de parcă mi-ar fi tras cineva un pumn în stomac.

Pe locul din spatele ei, John Lennon, cu șase ani mai mare decât ea, a văzut că era supărată. Întotdeauna au avut o relație bună. Ca multe fete de vârsta ei, și ea era îndrăgostită de el. Iar el, la rândul lui, era neobișnuit de protector cu ea și o trata, așa cum ea însăși povestește, „ca pe un fel de surioară mai mică“.

— Care-i treaba, Helly?

Ea i-a arătat titlul jignitor. John a încercat s-o consoleze.

— Nu mai lua în seamă toate mizeriile astea. Ești foarte bine. O să fii în formă încă mulți ani.

Dar nicio consolare nu putea să mascheze, de fapt, adevărul. Helen Saphiro va privi înapoi spre acel moment ca spre „unul dintre reperele pe

care le pot identifica acum ca fiind începutul schimbării; nu doar pentru mine, ci pentru o mulțime de cântăreți solo. Beatles a însemnat începutul unei noi ere, un nou val de trupe, deschis de Merseyside, Liverpool“.

Spre finalul lunii februarie, trupa Beatles a început să fie promovată înaintea lui Danny Williams și a ajuns să cânte în finalul primei jumătăți a show-ului. Pentru prima dată, muzica lor aproape că nu se mai auzea de strigătele fanilor. Helen a continuat să meargă cu autocarul, dar, permanent conștient de statutul de vedetă în devenire al trupei Beatles, Brian Epstein i-a pus să călătorească de-atunci cu propria mașină, separați de ceilalți. Au părăsit turneul înainte de final, ca să-și vadă de propriile concerte. Lui Helen i-au lipsit băieții de la Beatles:

— Lucrurile n-au mai fost niciodată la fel după asta.

După turneu, ea a continuat să facă înregistrări.

— Înregistrările mele erau din ce în ce mai bune, în schimb, vânzările erau în scădere. De-a lungul anului 1963, toată povestea asta pornită din Merseyside s-a extins tot mai mult și mai mult. Londra a ieșit din joc cu toți artiștii ei solo. Era limpede ca lumina zilei pentru toată lumea că, pentru a exista, trebuia să faci parte dintr-o trupă, preferabil una în care să se bată la tobe, unde să existe bas și chitară.

Următorul ei disc, „Who is Me“, a ajuns cel mai sus în topuri pe locul 35. Până în octombrie 1963, când a lansat *Look Who is It*, Beatles a devenit cea mai cunoscută trupă din Marea Britanie. *She Loves You* era pe locul 1 și se apropia binișor de un milion de exemplare vândute.

Ca s-o ajute pe Helen să-și promoveze noul single, producătorul de la *Ready Steady Go!* a sugerat să fie filmată cântând pentru Beatles, care erau cap de afiș. S-a ajuns la concluzia că trebuia să cânte câte un vers pentru fiecare dintre membrii Beatles, dar, cum nu existau decât trei versuri, unul dintre ei trebuia să rămână pe dinafară. Au tras la sorți și cel care a pierdut a fost Paul, care a ieșit și s-a dus într-un studio alăturat, unde a fost pus să aleagă câștigătoarea dintr-o competiție în care patru fete se maimuțăreau pe *Let's Jump the Broomstick*, de Brenda Lee.

Paul a decis că fata cu numărul patru, Melanie Coe, în vârstă de paisprezece ani, din Stamford Hill, Londra, este câștigătoarea.

29 Care, mai târziu, avea să-și schimbe numele în Marc Bolan.

25

La celelalte show-uri, premiul fusese o întâlnire cu un star pop, dar de data asta nu s-a oferit ca premiu decât LP-ul trupei Beatles, „Please Please Me“. Când a auzit asta, lui Melanie Coe i-a picat fața.

— Eu credeam c-o să iau cina cu trupa Beatles, așa c-am fost cumplit de dezamăgită.

Ba mai mult, strângerea de mână fermă a lui Paul McCartney a făcut să-i cadă unghiile false.

— Nu cred că le mai purtasem până atunci și voiam ca totul să fie perfect.

Dar dezamăgirea ei s-a mai domolit atunci când producătorii, impresionați de exuberanța ei naturală, i-au oferit un contract de un an ca dansatoare în fundal, ceea ce îi permitea să își frece șoldurile de staruri precum Stevie Wonder, Dusty Springfield, Cilla Black și Freddie and the Dreamers.

Dacă n-ar fi fost aleasă atunci de Paul McCartney, poate că Melanie Coe s-ar fi mulțumit cu viața ei de școlăriță? În schimb, ea a devenit din ce în ce mai neliniștită și, pe măsură ce a trecut timpul, a început să se aventureze înspre centrul Londrei, împotriva dorinței părinților ei.

— În 1964, erau cam trei-patru discoteci la Londra, așa că era destul de probabil să dai cam peste aceiași oameni, oriunde te-ai fi dus.

A mers într-o astfel de excursie secretă împreună cu un prieten din Hamburg, la Bag o’Nails, în Kingly Street, chiar lângă Carnaby Street. La fel ca în melodia Beatles, avea doar șaptesprezece ani. Prietena ei se tot lăuda că îi cunoaște bine pe băieții de la Beatles, dar Melanie nu o credea.

— Stăteam acolo și beam ceva, când a intrat John Lennon cu tot anturajul lui. Ea i-a făcut cu mâna, iar el a venit spre noi. „Ai venit! Hai, așază-te lângă noi!“ Și fără să-mi dau seama cum s-a întâmplat, eu, la șaptesprezece ani, stăteam la masă cu John Lennon. Așa a fost!

Și după aceste două întâlniri, prima cu Paul, cea de-a doua cu John, ce tânără ar fi rezistat ispitei vieții de adult?

Din păcate, n-a durat mult până când Melanie a rămas însărcinată. Într-o după-amiază, a lăsat un bilet pe masa din bucătărie, sperând că se va înțelege mai mult decât a scris, și a fugit de-acasă cu un crupier din Bayswater. Melanie plecase de-acasă de o săptămână, când, pe 27 februarie 1967, și-a văzut fotografia în *Daily Mail*, lângă următorul titlu:

O fată de liceu își abandonează mașina și dispare.

În aceeași zi, s-a întâmplat ca și Paul McCartney să citească *Daily Mail* și privirea să-i pice pe același titlu. Articolul începea așa:

Tatăl unei fete de șaptesprezece ani, Melanie Coe, o elevă care părea să aibă tot ce-și dorește, și-a petrecut ziua de ieri căutând-o prin toată Londra și la Brighton.

Melanie avea propria ei mașină, un Austin 1100, pe care l-a lăsat descuiat în fața casei atunci când a dispărut.

Avea un șifonier plin cu haine. A luat cu ea doar hainele cu care era îmbrăcată – un costum cafeniu-deschis și niște pantofi negri, de piele.

A lăsat acasă și carnetul de cecuri și n-a scos niciun ban din cont.

Melanie e blondă, are 1,52 metri și se pregătea pentru examenul de nivel A. Plănuia să meargă la universitate sau la o școală de actorie.

„Nu pot să-mi imaginez de ce a fugit de-acasă“, le-a spus tatăl ei reporterilor. „Avea tot ce-și dorea. E pasionată de haine, dar n-a luat nimic cu ea, nici măcar haina de blană.“

Fără să-și dea seama în acel moment că Melanie era fata pe care o alesese el să-i ofere acel premiu în urmă cu trei ani, Paul a fost inspirat de această poveste și a scris *She's Leaving Home*.

— Am început să scriu replicile: ea se strecoară afară și lasă un bilet, apoi părinții ei se trezesc și... A fost ceva atât de viu, își amintește el. Iar când i-am arătat lui John, el a adăugat corul grecesc, notele lungi și unul dintre cele mai frumoase lucruri care țin de structura cântecului este că păstrează acele acorduri la infinit.

Lui John i s-a părut simplu de compus partea cu corul grecesc – „Ne-am sacrificat viața pentru ea“, „I-am cumpărat tot ce-și putea dori“. Același gen

de reproșuri le auzise el de-atâtea ori de la mătușa Mimi.

Beatles a înregistrat *She's Leaving Home* în seara de 17 martie 1967. La acel moment, Melanie Coe era deja acasă, alături de părinții ei, care au reușit cumva s-o aducă înapoi. Fata a ascultat prima dată melodia destul de repede după ce ea a apărut pe albumul „Sgt. Pepper", la sfârșitul lui mai.

— Nu mi-am dat seama că e vorba despre mine, dar mi-aduc aminte că m-am gândit că *ar putea fi* despre mine. Cântecul mi s-a părut extrem de trist. Evident, îmi atingea undeva o coardă sensibilă. Doar cu mult mai târziu, când aveam peste douăzeci de ani, mama mi-a spus: „Tu știi că melodia aia era despre tine?"

Văzuse un interviu cu Paul la televizor, unde a spus că acel cântec s-a născut pornind de la articolul de ziar. Și a pus lucrurile cap la cap.

— Cel mai interesant lucru cu melodia asta era că tata spunea: „I-am cumpărat tot ce-și putea dori." Iar în articolul din ziar, tata chiar a spus aceste cuvinte, aproape *mot-à-mot*. Pur și simplu, nu înțelegea de ce aș fugi de-acasă, în condițiile în care ei îmi cumpărau și-mi dădeau tot ce-mi doream. Ceea ce e perfect adevărat; îmi cumpăraseră o mașină, întotdeauna mi-au luat haine scumpe și chestii de-astea. Dar, așa cum știm, asta nu înseamnă că te înțelegi bine cu ai tăi sau că îi iubești doar pentru că îți cumpără tot felul de chestii materiale.

Absolut din întâmplare, McCartney a mai atins un punct din viața ei atunci când a compus alt cântec: înainte să fie crupier, iubitul ei se ocupase cu vânzarea de motoare.[30]

30 În anul următor, Melanie a plecat din nou de-acasă și s-a măritat cu un spaniol. S-au despărțit după un an, iar ea s-a mutat în California, intenționând să-și facă o carieră ca actriță și dansatoare. A avut o poveste de dragoste scurtă cu Burt Ward, actorul care l-a interpretat pe Robin, tânărul amic al lui Batman, în serialul TV. În 1981, s-a întors acasă să o îngrijească pe mama ei, care era pe moarte.

26

Trupa Beatles și-a început cariera în anul 1963, susținând concerte modeste, precum cel pentru Asociația de Binefacere Wolverham, de la Civic Hall, din Wirral, pe 14 ianuarie, sau pentru petrecerea unei biserici baptiste de la Co-Operative Hall, din Darwen, pe 25 ianuarie. Pe 4 aprilie, când primăvara își intrase bine în drepturi, au susținut un concert de după-amiază, pentru băieții de la Școala Stowe din Buckinghamshire.

Dar popularitatea lor a crescut imediat. În luna martie, cel de-al doilea lor single, *Please Please Me*, n-a reușit să ajungă pe locul 1 în topurile din Marea Britanie doar din pricina extraordinarei popularități pe care o avea *Wayward Wind,* a lui Frank Ifield și, ceva mai târziu, *Summer Holiday,* a lui Cliff Richard. Dar, în luna mai, *From Me to You* a fost primul lor single care a ajuns pe locul 1, iar albumul lor de debut, „Please Please Me“, de asemenea, a ajuns pe locul 1, unde a rămas timp de treizeci de săptămâni.

Până la sfârșitul lunii au avut deja o a doua apariție la televiziunea națională, unde au cântat *From Me to You*, la emisiunea pentru copii *Pops and Lenny*, acompaniați de Leul Lenny, celebra păpușă. Mai mult, li s-a oferit o nouă serie la radio, la BBC, *Pop Go the Beatles*. Departamentul care se ocupa cu monitorizarea audienței a estimat că 5,3 % din populație, ceea ce ar însemna aproximativ 2.8 milioane de oameni, au ascultat primul episod, iar comentariile publicului au variat de la „un zgomot enervant“ până la „e super“.

Dar faima vine cu dezavantajele ei. Paul plănuise să-și petreacă aniversarea de douăzeci și unu de ani la casa familiei lui, în Forthlin Road, dar curând și-a dat seama că fanii ar putea fi o problemă. Așa că a mutat petrecerea la casa mătușii Jin, dincolo de Mersey, în Huyton, unde era

suficient spațiu pentru a instala un cort în grădina mare din spate, și, în acest fel, intimitatea să fie asigurată.

Petrecerea a avut loc pe 21 iunie 1963. Printre invitați s-au numărat ceilalți trei băieți din trupă, Cynthia, soția lui John, Mike, fratele lui Paul, doi prieteni ai lui Mike, Roger McGough și John Gorman, prietenul lui John, Pete Shotton, Maureen, iubita lui Ringo, DJ-ii Bob Wooler, Gerry Marsden, Milly J. Kramer și o mulțime de muzicieni. Paul a fost în mod special încântat atunci când a văzut că au intrat pe ușă cei de la The Shadows.

— Nu-mi vine să cred, i-a spus lui Tony Bramwell, care lucra atunci pentru Brian Epstein. Apoi, s-a gândit o secundă și-a adăugat: Dar acum suntem și noi de-ai lor, nu?

— Da, numai că noi suntem mai mari decât ei, i-a replicat Bramwell, care-și amintește că Paul i-a aruncat o privire plină de îndoială, de parcă s-ar fi temut că-l ia peste picior.

Noua iubită a lui Paul, actrița de șaptesprezece ani, Jane Asher, era și ea acolo. Se cunoscuseră în urmă cu două luni. Cynthia o plăcea foarte tare:

— Era frumoasă, avea părul castaniu și ochii verzi. Și, deși era o actriță de succes de la cinci ani, se purta firesc, era plăcut să stai de vorbă cu ea și era prietenoasă.

Jim, tatăl lui Paul, a cântat la pian melodii de modă veche și, mai târziu, promițătoarea trupă Fourmost a urcat pe-o scenă improvizată. Basistul lor, Billy Hatton, era cel care făcuse înțelegerea.

— Paul s-a oferit să ne plătească atât cât se plătea, dar, pentru că oricum veneam la petrecere, i-am spus c-o să cântăm pentru un penny și șase șilingi fiecare.

Pe măsură ce petrecerea avansa, Pete Shotton l-a zărit pe John într-un colț, „ținând în mână un pahar cu scotch și cola, arătând tare posomorât“. John a părut bucuros să-l vadă pe Pete și împreună au ieșit în grădină. După mai multe pahare, John s-a uitat să vadă ce vedete pop erau prezente.

— Cliff Richard s-ar putea să apară și el, a mai spus, înainte să se ducă să-și mai umple paharul.

Pete s-a dus să caute o toaletă. Când s-a întors, totul se schimbase.

— Când am ieșit de la WC, petrecerea părea să se fi transformat brusc în priveghi. În mod evident, se întâmplase ceva rău.

Bob Wooler, maestrul de ceremonii, zăcea pe podea și peste tot în jurul lui era plin de sânge. Se pare că-l tachinase pe John în legătură cu recenta lui vacanță în Spania, alături de Brian Epstein, iar John se răzbunase.

— John, care era beat criță, îl pocnise pe Wooler pentru că făcuse mișto de el, își amintește Tony Barrow în autobiografia lui.

Peter Brown, un alt asistent al lui Epstein, a adăugat mai multe detalii, spunând că a făcut asta „cu o furie nebună și, evident, foarte beat". John a început „să caftească" un invitat. A fost nevoie de „trei bărbați ca să-l dea pe John la o parte, dar nu înainte să apuce să-i rupă trei coaste".

Tony Bramwell își amintește că „John a văzut negru în fața ochilor de furie. A sărit la gâtul lui Bob, i-a rupt coastele, dar s-a accidentat și el la nas". Shotton mărturisește chiar mai multe: „John l-a dărâmat pe Bob la podea, lovindu-l repetat în față cu o lopată, cred. I-a distrus atât de tare fața, încât a fost nevoie să vină o ambulanță să-l ducă de urgență la spital."

În cea de-a doua ei autobiografie, scrisă la patruzeci și doi de ani de la momentul acesta (în prima nu l-a menționat deloc), Cynthia Lenon a scris așa: „John, care băuse mult, a explodat. A sărit la Bob și, până să apuce să-i despartă cineva, Bob avea deja ochiul vânăt și câteva coaste rupte. L-am dus pe John acasă cât de repede am putut, iar Brian l-a dus pe Bob la spital." Cynthia susține că-și amintește cum John i-ar fi spus: „Mi-a zis că sunt un ciudat." În schimb, alții au sugerat că Wooler ar fi spus ceva mult mai insinuant, de genul: „Hai, John, ia spune-ne cum a fost cu Brian în Spania. Hai, că toată lumea știe."

Treizeci de ani mai târziu, Rex Makin, avocatul familiei Epstein[31], a făcut o relatare în care a evitat cu abilitate să amintească ceva de Brian Epstein sau de vacanța din Spania și a sugerat că Wooler a venit să se ia de John. „Toată lumea bea la greu, iar John Lennon a crezut sau a simțit că Wooler a

vrut să se ia de el, prin urmare, a sărit la el, i-a spart nasul și i-a învinețit ochiul."

Biografii lui Beatles, de asemenea, oferă versiuni total diferite asupra aceluiași eveniment. Hunter Davies, care le-a dat lui Epstein și trupei Beatles aprobarea să folosească biografia lui autorizată din anul 1968, a scris că „John s-a luat la bătaie cu un DJ" și l-a citat pe John spunând că: „I-am rupt niște coaste. M-a călcat pe nervi. Mi-a zis că-s ciudat."

Alți biografi au mers chiar mai departe. „Din senin, John a explodat", scrie Ray Connolly. „A sărit la el și a început să-l lovească peste față și peste corp cu pumnii și cu un băț... Parcă își ieșise din minți, până într-atât încât, atunci când a fost tras la o parte de pe Wooler, acesta, un bărbat mai în vârstă și inofensiv, a trebuit dus de urgență la spital de către Brian, unde a fost tratat pentru că avea coastele rupte și un ochi vânăt."

În biografia lui din 1981, cu titlul *Shout!*, Philip Norman a descris petrecerea ca pe „o băută tipică din Liverpool, turbulentă și zgomotoasă". Menționează că „John Lennon s-a luat la bătaie cu un invitat", dar nu spune cu cine anume și nici care a fost motivul. Norman a fost mult mai generos cu detaliile în biografia lui Paul, apărută în 2016, în care nu este de acord cu Connolly, cum că Wooler ar fi fost inofensiv, descriindu-l în schimb drept un tip „cu limba ascuțită". În relatarea lui despre luptă, Norman spune că John „a început să-i dea câțiva pumni lui Wooler", dar nu spune nimic despre cât de grave au fost rănile. Totuși, în biografia din 2008 a lui John, a scris că Wooler „a avut coaste rupte și un ochi vânăt".

În biografia lui din 2005, Bob Spitz spune despre John că „l-a lovit pe Wooler cu brutalitate, cu pumnii strânși. Și când și-a dat seama că asta nu e de-ajuns, a înșfăcat o lopată de grădină, care fusese lăsată în curte, și l-a lovit o dată sau de două ori cu mânerul". Potrivit relatării unui martor, „Bob își ținea mâinile la față, iar John l-a lovit până i-a jupuit toată pielea de pe degete". Potrivit lui Spitz, Wooler a fost luat cu ambulanța, plin de răni, „cu nasul spart, clavicula fisurată și trei coaste rupte".

Mai plusează cineva pe povestea asta cu nasul spart, clavicula fisurată și trei coaste rupte? Inevitabil, cea mai acidă relatare îi aparține lui Albert Goldman, cel mai răutăcios și mai exagerat dintre biografii lui John[32]: „John și-a strâns pumnii și l-a pocnit pe micul DJ direct în nas. Pe urmă, înșfăcând o lopată care se afla în curte, Lennon a început să-l lovească pe Wooler cu violență. Lovitură după lovitură, l-a zdrobit pe bietul om, care zăcea la podea fără apărare. S-ar fi sfârșit cu o crimă, dacă John nu și-ar fi dat seama brusc: «Dacă-l mai lovesc o dată, îl omor!» Făcând un efort uriaș de voință, Lennon s-a abținut. La acel moment, trei oameni s-au repezit la el, l-au prins și i-au luat lopata din mână. A fost chemată o ambulanță pentru Wooler, care avea nasul spart, clavicula fisurată și trei coaste rupte. Lennon și-a rupt un deget.“

Una peste alta, niciun alt eveniment din viața trupei Beatles nu ilustrează mai clar natura subiectivă și hazardul istoriei, o formă bazată pe obiectivitate, dar atât de legată de nisipurile mișcătoare ale memoriei.

Deci un tablou final ar arăta așa:

	ATACUL	LEZIUNI
TONY BARROW	„L-a pocnit pe Wooler.“	Nicio menţiune.
TONY BRAMWELL	„A sărit la Bob.“	Coaste rupte, nas însângerat.
PETER BROWN	„L-a luat la pumni.“	Trei coaste rupte.
RAY CONNOLLY	„A început să-l lovească pe Wooler peste față și peste corp cu pumnii, apoi cu un băț.“	Coaste distruse, ochi vânăt.

ALBERT GOODMAN	„... a înșfăcat o lopată... a început să-l lovească pe Wooler violent. Se putea sfârși cu o crimă...“	Nas spart, claviculă fisurată, trei coaste rupte. Iar Lennon și-a rupt un deget.
CYNTHIA LENNON	„A sărit pe Bob.“	Ochi vânăt, coaste rupte.
JOHN LENNON (1963) către presă	„Sunt foarte supărat legat de povestea asta... eram prea dus ca să-mi dau seama ce fac.“	Nicio mențiune.
JOHN LENNON (1963) lui Barrow	„Mi-a zis că-s un ciudat, așa că l-am pocnit.“	Nu sunt specificate: „A primit ce-a meritat.“
JOHN LENNON (1968) lui Hunter Davies	„L-am făcut praf.“	„I-am rupt coastele.“
JOHN LENNON (1980)	„L-am zvântat în bătaie, l-am lovit cu un băț.“	„I-am zdrobit coastele.“
REX MAKIN	„I-a tras o mamă de bătaie.“	Nas rupt, ochi vânăt.
PHILIP NORMAN	„A început să care pumni violent.“	Coaste zdrobite, ochi vânăt.
PETE SHOTTON	„L-a lovit în mod repetat peste față cu... o lopată.“	Fața distrusă.
BOB SPITZ	„A sărit pe W. și l-a bătut violent cu pumnii strânși.“	Nas spart, claviculă fisurată, trei coaste rupte.

În schimb, toată lumea pare să fie de acord că, a doua zi, Wooler l-a contactat pe Rex Makin, care a hotărât să negocieze pentru ambele părți, stabilind în cele din urmă 200 de lire daune, sumă care urma să-i fie plătită lui Wooler, alături de niște scuze. În curând, incidentul avea să ajungă și în presă. Încercând să diminueze cât mai mult daunele, Tony Barrow a luat legătura cu John, care însă s-a încăpățânat în a nu regreta nimic.

— Mi-a zis brutal: „Wooler bate câmpii.“ Mi-a zis că-s un ciudat, așa că am sărit la el... Eu nu eram cu capsa pusă. Dar nenorocitul a venit la mine.

El s-a luat de mine și eu l-am pocnit. Normal că n-am de ce să-mi cer scuze.

Barrow a „cosmetizat“ pe cât posibil declarația lui, care, de altfel, nu promitea nimic bun, încât, a doua zi de dimineață, *Sunday Mirror* a scris:

> Chitaristul John Lennon, liderul în vârstă de douăzeci și doi de ani al trupei pop Beatles, a declarat ieri seara: „De ce a trebuit să-mi lovesc cel mai bun prieten?... Bob este ultima persoană din lume cu care aș vrea să mă bat vreodată. Sper doar că-și dă seama că eram prea dus ca să-mi dau seama ce fac.“

În timp ce se recupera în spital, Wooler a primit o telegramă conciliatoare de la John:

> CHIAR ÎMI PARE RĂU, BOB. ÎMI PARE TERIBIL DE RĂU CÂND ÎMI DAU SEAMA CE-AM FĂCUT. CE ALTCEVA MAI POT SĂ SPUN?

Se pare că fiecare cuvânt i-a fost dictat de Brian Epstein.[33]

Ce s-a întâmplat mai exact în Spania? Cele mai multe voci sunt de acord că, atunci când Julian avea trei săptămâni, Brian a luat hotărârea, mai degrabă stranie, de a-l duce pe John într-o vacanță *à deux*. În prima ei autobiografie (1978), Cynthia povestește că, atunci când John a întrebat-o dacă ar deranja-o, „mi-am ascuns suferința și gelozia și i-am dat binecuvântarea mea“. În cea de-a doua ei biografie (2005), amintirile ei par să se fi modificat; de data asta, atunci când povestește episodul în care John o întreabă dacă ar deranja-o, nu mai există nicio mențiune legată de suferință și gelozie. „I-am spus, sincer, că nu m-ar deranja.“

Pe de altă parte, necruțătorul Albert Goldman afirmă că John a ajuns să-și vadă bebelușul de-abia la o săptămână după ce s-a născut și, apoi, „întorcându-se spre Cynthia, a informat-o fără menajamente că el pleacă într-o vacanță scurtă cu Brian Epstein“. În versiunea lui Goldman, departe de a accepta, „Cynthia a fost revoltată de vestea lui uluitoare“. Goldman adaugă și că lui John îi erau indiferente sentimentele Cynthiei, spunându-i: „Iar ești egoistă, nu-i așa?“ Se pare că ar fi preluat această versiune din memoriile răutăcioase ale lui Peter Brown, *The Love You Make* (1983), deși e destul de puțin probabil ca Brown însuși să fi fost la curent cu discuția dintre John și Cynthia.

Deci a fost sau n-a fost? Adevărul este că nimeni nu știe, dar toată lumea crede că știe sau, cel puțin, așa vor să facă pe toată lumea să creadă, că ei știu... Cynthia epuizează toată povestea în două propoziții. Tratând cu dispreț toate bârfele, ea spune că, după ce John s-a întors din Spania, „a trebuit să suporte tot felul de înțepături ironice, priviri cu subînțeles și insinuări, că era gay în secret. Ceea ce l-a înfuriat: nu și-a dorit altceva decât o pauză cu un prieten, dar totul a luat o asemenea întorsătură“.

Dintre angajații trupei Beatles, Alistair Taylor și Tony Barrow au fost de acord cu Cynthia că acolo nu s-a întâmplat nimic sexual. Taylor susține că „într-una dintre cele mai deschise și mai intime discuții, John a negat asta“. „Nu m-a dorit niciodată în acel fel“, i-a spus el lui Taylor, adăugând: „Chiar și când eram dus cu totul, tot nu puteam să mă culc cu un tip. Și, cu siguranță, n-aș fi putut să stau întins acolo și să-l las pe unul să mi-o tragă. Nici măcar pe un tip simpatic ca Brian. Ca să fiu sincer, numai gândul mă dă peste cap.“ Barrow spune: „John a fost mai mult decât limpede când a zis că n-a fost vorba niciodată de «trafic pe dublu sens» pe ruta asta... Nu cred că relația dintre Brian și John a fost vreodată una fizică, nici în Spania, nici în altă parte. Cred versiunea lui John, cum că a flirtat cu Brian până la limită, dar s-a oprit înainte s-o depășească.“

Pe de altă parte, Tony Bramwell susține că John i-ar fi spus că, în cele din urmă, a acceptat să facă sex cu Brian doar „ca să dea la o parte acest obstacol din cale“. Dar Bramwell adaugă și faptul că e posibil ca John să mintă. „Cei care-l cunosc bine pe John, care-l știu de ani, nu cred așa ceva.“ Cu toate astea, Peter Brown încearcă să fie diferit, desenând un tablou incredibil de viu, ca desprins dintr-un roman aflat la un stand din aeroport: „Beți și somnolenți, de la dulcele vin spaniol, Brian și John s-au dezbrăcat în tăcere. «E OK, Eppy», a spus John și s-a întins lângă el, pe pat. Lui Brian i-ar fi plăcut să-l îmbrățișeze, deși îi era teamă. În schimb, John zace acolo, ispititor și nemișcat, iar Brian își îndeplinește fanteziile, fiind sigur că-l vor satisface, pentru ca a doua zi de dimineață să se trezească la fel de gol ca înainte.“[34]

Pete Shotton a fost mai apropiat de John decât ceilalți și mai puțin tentat de speculații. El scrie că, atunci când John și Brian au plecat împreună, „s-au auzit vorbe în tot orașul“. Când John s-a întors, Shotton l-a tachinat – „Și te-ai distrat bine cu Brian?“ –, iar John i-a răspuns liniștit: „De fapt, Pete, într-o noapte s-a întâmplat ceva... Eppy s-a tot ținut după mine. Până când, într-o noapte, mi-am dat pantalonii jos și i-am spus: «Pentru numele lui Dumnezeu, Brian, hai, trage-mi-o odată!» Iar el mi-a zis: «De fapt, John, eu nu fac așa ceva. Nu așa îmi place mie.» «Bun», i-am zis, «atunci ce vrei?» Și el mi-a răspuns: «De fapt, mi-ar plăcea să te ating, John». Și l-am lăsat... Ce rău am făcut, Pete, ce dracu' am făcut atât de rău? N-am făcut niciun rău. Amărâtul ăla n-are ce face, nu ține de el că e așa...“

Cam atât despre partenerii lui John. Nu-i de mirare, deci, că și biografii lui sunt împărțiți. Biograful lui Epstein, Ray Coleman, insistă că acolo nu s-a întâmplat nimic sexual. „După moartea lui Epstein și Lennon, multe persoane care n-au avut acces la ei în timpul vieții au început să comenteze pe marginea faptului că Brian și John ar fi avut o legătură sexuală.“ Asta în ciuda lipsei de evidențe, în ciuda declarațiilor despre heterosexualitatea lui John făcute de Cynthia și de multe alte femei și în ciuda declarației lui McCartney, cum că „am dormit cu John într-un milion de camere de hotel, așa cum am făcut toți, și n-a existat niciodată nici cel mai mic indiciu că ar fi gay“. Coleman susține că Epstein „n-ar fi riscat niciodată o schimbare atât de profundă a relației lor, fie la nivel individual, fie la nivel colectiv“. Adaugă și că „Epstein nu era genul violator“, deși există o mulțime de dovezi care sugerează că, de fapt, era.[35]

În biografia lui John, Ray Connolly îl consideră pe Pete Shotton un om onest, așa că el crede afirmația lui, cum că John i-ar fi povestit cum l-a lăsat pe Brian să-l masturbeze. „Dar oare a spus John adevărul? Toți cunoscuții lui știau prea bine că e heterosexual fără dubiu. Dar, pe de altă parte, îi plăcea și să șocheze. Să fi inventat o experiență homosexuală pur și simplu de dragul de a o face, de amuzament, sau, poate, a exagerat incidentul după ce Brian i-a făcut avansuri? Ambele variante sunt posibile. Dar, la fel de

bine, nu cumva e posibil ca, așa cum toată viața a fost dornic să experimenteze ceva nou, poate că a fost curios și în privința homosexualității? Dacă atunci când Brian a venit la el, pur și simplu a vrut să știe cum e să te atingă un alt bărbat?“

Bob Spitz e convins că „ceva s-a petrecut acolo“, dar nu e sigur ce anume: „În intimitatea camerei lor, după o seară în care au băut și au făcut sport, Brian a inițiat ceva care a dus la contact fizic.“ Deși Spitz condimentează paragraful relevant cu condiționale – *„dacă* John a participat la orice fel de act homosexual, *rezultă că*...“ „Curiozitatea *poate că* l-a făcut să scoată asta din el...“ *„Poate că* a experimentat...“ –, conchide într-o notă care implică certitudinea: „Departe de casă, într-un resort superb, cu un bărbat – cu siguranță o figură paternă – care îi era devotat și care avea grijă de el, John a fost relaxat și îndeajuns de deschis ca să lase să se întâmple ceva necondiționat.“

Cum era de așteptat, Goldman cel necruțător crede că nici nu există loc de discuție: „El și Brian au făcut sex.“ Citând cartea lui Shotton ca pe o dovadă, parlamentează doar în privința detaliilor: „Brian i-a spus lui Peter Brown adevărata poveste: i-a făcut lui John sex oral. Lennon nu și-a permis să recunoască o asemenea intimitate, pentru că asta l-ar fi stigmatizat pe viață.“ Totuși, așa cum s-a văzut, Peter Brown a fost, de fapt, mult mai circumspect, spunând doar că Brian „și-a împlinit fantezia“.

După ce că ajunsese prea departe, Goldman dă înainte, afirmând, fără nicio bază, că „John și Brian nu s-au limitat la o singură experiență sexuală în Spania. Au avut o viață sexuală activă, pentru că Brian avea nevoie de asta ca să rămână echilibrat, iar relația lor a fost una *de control*, în care John juca rolul stăpânului crud, iar Brian, pe cel al sclavului supus“.

Philip Norman etichetează, deloc pe nedrept, cartea lui Goldman ca fiind „răuvoitoare“ și „ridicol de nedocumentată“. În biografia lui Paul, scrisă de el, Norman ia în calcul ideea unei relații sexuale între John și Brian, dar ea nu este dovedită, adăugând că „peste ani, el i-a spus unui prieten apropiat că a făcut oarecum sex cu Brian «în primul rând, ca să văd cum e, și, în al

doilea rând, ca să fiu sigur că nu-mi place.»“ Dar, în biografia lui John, Norman oferă o altă perspectivă, de data asta venind de la Yoko Ono, cu care a avut o serie de interviuri de-a lungul a trei ani. „Peste ani, John a explicat într-un final cum a fost: nu în fața cuiva care i-a fost în preajmă la acel moment, ci în fața femeii imposibil de șocat, alături de care și-a petrecut ultima parte a vieții. A povestit că, într-o noapte, în timpul acelei călătorii, Brian și-a învins până la urmă timiditatea și scrupulele și a venit la el, dar că i-a răspuns: «Dacă asta simți, du-te și găsește-ți un bordel!»“ Norman adaugă faptul că „După aceea, în mod deliberat i-a servit lui Pete Shotton mitul despre scurta lui cedare, pentru ca toată lumea să creadă că puterea lui asupra lui Brian era absolută.“[36]

Poate că cel mai bine e să-i lăsăm lui Paul ultimul cuvânt. „În timpul unui cutremur, primești mai multe versiuni cu privire la ceea ce s-a petrecut acolo, de la toți oamenii care au trăit momentul“, spunea el peste ani, legat de fenomenul Beatles. „Și toate sunt adevărate.“

31 În 1967, Makin a trebuit să se ocupe de funeraliile lui Epstein. Există voci care susțin că el a inventat termenul „Beatlemania“.

32 Goldman (1927-1994) a scris *The Lives of John Lennon* (1988), în care l-a portretizat pe John într-o lumină unică, deloc flatantă, mergând atât de departe, încât să sugereze că ar fi un criminal. Goldman a murit în urma unui infarct, survenit în avion, în drum spre Londra, după o dispută cu însoțitorii de bord, legată de faptul că ar fi vrut un update la locul pe care a fost așezat. „Goldman semăna cu Truman Capote și vorbea ca Bette Davis“, a scris în necrologul lui din *Daily Telegraph*. „N-a fost tocmai o persoană onestă: «În nonconformism, am descoperit un câmp excelent, care avea nevoie de o minte briliantă ca a mea pentru a fi explorat», declara el.“

33 Telegrama s-a vândut la Sotheby's, în 1984, pentru 550 de lire. În 1980, cu puțin timp înainte ca el să moară, John a povestit: „L-am lovit cu un băț mare și, pentru prima dată, m-am gândit că l-aș putea omorî. Am văzut-o ca și când ar fi fost proiectată pe un fel de ecran: dacă-l mai lovesc o dată, asta e. Și în clipa aia am fost șocat. Atunci am renunțat la violență, pentru că toată viața mea am fost așa...“

34 Personalul de la birourile Beatles împărtășește, se pare, această calitate divină a omniscienței, atunci când vine vorba de amintiri, cu toți valeții și menajerele de la curțile regale din istorie...

35 Printre cei care au susținut că Epstein le-a făcut avansuri se află Pete Shotton, Larry Kane, Pete Best și comediantul din Liverpool, Freddie Starr (1943 – 2019), care cânta pe-atunci într-un grup numit The Midniters. Exagerat, cum îi era felul, Starr e singurul care vorbește despre o luptă: „L-am lovit cu pumnul peste brațe, ceea ce l-a luat prin surprindere, pentru că a durut. Imediat a dat înapoi și s-a calmat.“

36 De asemenea, Yoko i-a povestit lui Philip Norman că „din observațiile întâmplătoare“ făcute de John, ea a înțeles că el se gândise să aibă o aventură cu Paul, dar Paul n-a vrut. „După cum a auzit ea, Paul

era numit uneori *Prințesa lui John*“, scrie Norman. Yoko i-a mai spus că a auzit odată o înregistrare de la o repetiție, unde se auzea vocea lui John, strigând „Paul... Paul...“ într-un mod ciudat, supus, implorator. „Știam că era ceva acolo“, își amintește ea. „Din punctul lui de vedere, nu al lui Paul. Și era atât de supărat pe Paul, că n-am putut să nu mă întreb despre ce era vorba de fapt.“

27

Beatles a început anul 1963 într-o relativă obscuritate și l-a încheiat în glorie, devenind cea mai cunoscută trupă din țară. Încă șase săptămâni și deveneau cea mai faimoasă trupă din lume.

Așa cum am văzut, la începutul anului 1963, era doar încă o trupă pop, care-și căuta de lucru. Primul lor single, *Love Me Do*, ajunsese pe locul 17 în topuri. Primul lor concert, din 1963, a fost prezentat de Clubul de Muzică Folk Elgin și a avut loc la Sala „Two Red Shoes“, din Elgin, Scoția, iar la el au participat două sute de oameni. Călătorind în camioneta lor, de la Elgin la sala din Dingwall, au suportat un asemenea frig, încât au stat unul peste altul ca să se încălzească.

— Când celui din vârf i se făcea atât de frig, că mai avea puțin și intra în hipotermie, venea rândul lui să treacă dedesubt, își amintește Paul. Ne-am încălzit unul pe altul tot drumul.

La acel moment, mulți alți artiști britanici – Adam Faith, Mark Wynter, Jet Harris și, desigur, Cliff Richard & the Shadows – se descurcau mult, mult mai bine.

Dar, când succesul a venit în sfârșit, a fost ca o alunecare de teren, care i-a aplatizat pe cei din față. Trupe și cântăreți care, cu câteva luni în urmă, doar cu oarecare reticență ar fi fost de acord să-i angajeze pe cei de la Beatles și doar pentru partea de început a serii, se găseau acum în poziția umilitoare să cânte ei în deschidere pentru Beatles. În doar cinci zile, în septembrie 1963, au primit Premiul pentru Cea mai bună trupă vocală a anului, la Hotelul Savoy, și au condus proiectul The Great Pop Prom, de la Royal Albert Hall. Între timp, *She Loves You* se afla pe locul 1 în topuri. Așa cum stăteau, în costumele lor noi și elegante, la capătul scărilor, în spate la Albert Hall, Paul simțea soarele pe față.

— Ne-am uitat unul la altul și ne-am gândit: „Asta e! Londra! Albert Hall!“ Ne simțeam ca niște zei. Ca niște afurisiți de zei!

Iar ăsta e doar începutul. În octombrie, apariția lor la show-ul TV *Duminică seara la London Palladium* a atras cincisprezece milioane de vizualizări. Pe 4 noiembrie, au cântat pentru Casa Regală. Mai târziu, în aceeași lună, noul lor single, *I Want to Hold Your Hand*, s-a vândut într-un milion de exemplare în Marea Britanie, înainte să fi fost lansat – aproximativ un exemplar la cincizeci de oameni.

Până la finalul anului 1964, deveniseră cei mai cunoscuți tineri din lume. La Madame Tussauds, statuile lor de ceară și-au găsit locul printre mari lideri ai lumii, mari criminali ai istoriei și membri ai familiei regale. În West Bridgford, Nottinghamshire, patru elevi de top de la Școala teoretică „Becket“ și-au încheiat concertul cu o interpretare veselă, în latină, a melodiei *From Me to You*. Studenții de la Universitatea Leeds l-au ales pe Ringo Starr vicepreședinte, în detrimentul unui fost Ministru al Justiției. Când a vizitat studiourile EMI, Sir Malcolm Sargent, cel mai cunoscut dirijor britanic de atunci, l-a întrebat pe George Martin dacă ar putea cânta în deschidere („Băieți, Sir Malcolm ar vrea să vă salute!“).

Toată lumea voia să-i cunoască. La Hollywood, staruri de film – Edward G. Robinson, Dean Martin, Lloyd Bridges, Kirk Douglas, Shelley Winters, Jack Palance, Jack Lemmon – au donat bani unei organizații de caritate, ca să stea la coadă pentru autografele lor. Aflată în exil în Franța, Ducesa de Windsor a cântat cântecele lor. „Oh, Beatles! Îi iubești pur și simplu!“, i-a spus ea tânărului designer Nicky Haslam, aflat într-o vizită. „«Îi dau toată dragostea mea, asta este tot ce faaaaac!» Îi ador. Tu îi cunoști? Oh, ești un norocos!“

Și ce se întâmplă cu rivalii lor în toată povestea asta? Sunt trupe precum Peter Jay și Jaywalkers, cărora trebuie să le fi picat greu la stomac. Cu un an înainte, cei de la Beatles se uitau la ei cu admirație. De undeva, din spatele sălii, George se uita la Jaywalkers cum își reglau luminile, în timp

ce repetau la tobe și la chimvalele lor cu sunet exploziv, gândindu-se că sunt „foarte mari“. Dar acum aceste zile erau de mult trecute.

Trupe care până cu puțin timp în urmă fuseseră la același nivel cu ei, acum vedeau că le e imposibil să țină pasul cu ei. The Hollies fusese întemeiată în 1962 și lansase hituri în 1963, dar, în 1964, realizările trupei păreau insignifiante pe lângă cele ale trupei Beatles. Nu e greu să deslușești un strop de resentiment în memoriile lui Graham Nash, publicate o jumătate de secol mai târziu:

> Să te iei de Beatles în acea perioadă era ca și cum ai fi produs o blasfemie la adresa Papei. Dar cui dracu' îi păsa de asta? Mi se acrise de statutul lor de sfinți, de felul cum spuneau tot ce le trecea prin minte, fără să le pese de cineva sau de ceva. Toată Londra era la degetul lor mic. Și dacă nu-i știai pe Sfinții lor John sau Paul, sau dacă, cel puțin, nu lăsai să scape numele lor într-o conversație, atunci la fel de bine puteai să iei deja următorul tren înapoi spre provincie. Keith Richards a spus-o cel mai bine în *Life*: „Beatleșii sunt peste tot, ca niște nenorociți de purici.“ Au fost o trupă extraordinară și le-am iubit melodiile. Orice trupă din Anglia le datorează enorm, dar nici prin cap nu mi-a trecut să-i pup în fund. În plus, ultima dată când m-am uitat, The Hollies ocupau cam aceleași locuri ca ei în Top 10, așa că mă scuzați dacă nu vă place discul nostru, dar țineți-o pentru voi, vă rog!

28

La sfârșitul anului 1963, cei de la Beatles au fost vedete în propriul show de Crăciun, desfășurat la Astoria, din Finsbury Park, unde au cântat de două ori pe zi, timp de cincisprezece zile. În total, o sută de mii de oameni au cumpărat bilete. Prezentatorul show-ului a fost Rolf Harris, australianul prietenos, ale cărui single-uri, *Tie Me Kangaroo Down*, *Sport* și *Sun Arise*, ambele produse de George Martin, fuseseră hituri în Top 10. Cu zece ani mai mare decât Beatles, Harris aparținea unei vechi tradiții de showbusiness, în care profesionalismul era unul dus la extrem.

Într-o seară, în timp ce Harris explica lucruri despre decorul indigen în care se petrecea *Sun Arise*, în fața unui public tânăr și neliniștit, John a început să facă tot felul de giumbușlucuri cu microfonul în culise. Și, în timp ce Rolf explica frumos cum unele triburi priveau soarele ca pe o zeiță, vocea puternică a lui John a bubuit din difuzoare:

— Eu nu știu nimic despre asta, Rolf!

Publicul a râs în hohote. Rolf s-a uitat în jur, dar nu și-a dat seama de unde s-a auzit acea replică. Așa că a continuat, descriind felul cum, în fiecare dimineață, triburile credeau că soarele are o fustă de lumină, care acoperă pământul.

— Sigur că poți să spui asta, a început iar să vorbească John, dar, iarăși, nu știu ce să zic, Rolf! Poate doar inventezi.

Profesionist cum era, Rolf și-a luat o mină curajoasă și a râs îngăduitor.

— Dar, pe dinăuntru, a recunoscut el, clocoteam.

Când show-ul s-a terminat, s-a dus în cabină la Beatleși și a urlat:

— Dacă vreți să vă distrugeți propriul moment, n-aveți decât, dar nu-l stricați pe-al meu!

Dar cei de la Beatles au rămas neclintiți.

— Oooh, Rolfie și-a pierdut cumpătul, a zis John, iar George i s-a alăturat: Daaa, Rolfie e supărat!

Harris povestește acest moment în autobiografia lui din 2001, *Can You Tell What it is Yet?,* și tratează totul cu umor.

— Au început toți să râdă și am râs și eu, scrie el. Aveau un asemenea farmec, că nu mă puteam supăra pe ei. Cel puțin le-am spus ce-am avut de spus și n-au mai făcut asta niciodată.

Dar chiar a fost el așa împăciuitor? La un moment dat, luat prin surprindere, în 1994, a oferit o variantă mult mai puțin veselă despre aceeași întâmplare.

— Cei de la Beatles s-au apucat să facă glume proaste cu mine. La show-ul de Crăciun, au stat în culise cu microfonul și au făcut comentarii tâmpite în timpul uneia dintre melodiile mele, iar eu am ieșit valvârtej de pe scenă și am strigat la ei: „Puțin profesionalism nu v-ar strica! Isuse! Nu faci glume proaste pe momentul altcuiva. Să nu mai faceți asta în viața voastră!“ Am fost teribil de furios. Și, după asta, n-au mai făcut niciodată așa ceva, de asta poți să fii sigur.

29

Între ziua de naștere a lui John Lennon și cea a lui Cliff Richard nu erau decât cinci zile – John Lennon era născut pe 9 octombrie 1940, iar Cliff Richard, pe 14 octombrie 1940.

Până în iarna lui 1958, Cliff devenise un star, pe locul 2 în topuri cu *Move It*. Între timp, John rămăsese o non-speranță, care se plimba prin jurul Liverpoolului, cu gașca lui, cânta prin tot felul de săli dubioase din cine știe ce sate, de cele mai multe ori pe bani cât să-și ia o bere și un sendviș.

„Băiatul ăsta, oare, e prea sexy pentru televiziune?“, a scris tabloidul britanic *Daily Sketch*, după ce Cliff se învârtise puțin cam prea sugestiv la *Oh Boy*, la televiziune. Criticul de la *New Musical Express* a fost și mai deranjat: „Felul exagerat în care își mișca șoldurile era revoltător, ceva ce niciun părinte nu și-ar dori să vadă la televizor.“ Înainte de 1963, rebelul era Cliff, nu John, el era incitatorul, amenințarea la adresa civilizației... În aceeași seară în care Cliff și Shadows făceau furori la televiziunea națională, trupa Quarrymen cânta folk la nunta lui Harry, fratele lui George Harrison, în Upton Green.

Din 1958 până în 1962, Cliff a avut douăzeci de melodii în Top 20, dintre care șase pe prima poziție. De asemenea, a jucat în două filme, *Expresso Bongo* și *The Young Ones*. Așadar, nu e de mirare că John, care era un tip invidios, s-a raportat mereu la el. Când Beatles a intrat în cele din urmă în top cu *Love Me Do*, în decembrie 1962, ajungând pe locul 17, Cliff îi privea de la înălțimea conferită de poziția 2 în top, cu melodia *Bachelor Boy*. Luna următoare, *New Musical Express* a publicat sondajul anual al cititorilor. În Top „Cea mai bună presație“, Cliff Richard era al doilea după Elvis Presley, iar Beatles se afla undeva pe locul 111. S-au descurcat ceva mai bine la

categoria specializată „Trupă mică britanică“, unde au ocupat locul 8, cu 735 de voturi. Dar Shadows s-a situat pe locul 1, cu 45 951 de voturi.

Trei luni mai târziu, în martie 1963, Beatles a ajuns pe locul 2 cu *Please Please Me*, dar n-au reușit să atingă locul 1, din cauza lui Cliff, care era deja acolo cu *Summer Holiday*.

Dar, în timpul anului 1963, rolurile s-au inversat. Până la sfârșitul anului, cei de la Beatles deja îl făceau pe Cliff să se simtă demodat. Pentru George Melly, mișcarea erotică a lui Cliff nu mai era acum decât „o mișcare cu genunchii îndoiți, care nu trimitea atât la ceva sexual, cât, mai degrabă, părea o sugestie că s-ar fi udat...“ Beatles era viitorul, iar Cliff, trecutul. Oricâte ar fi încercat Cliff, a fost fără rezultat. Într-un rar acces de sinceritate, a bombănit ceva despre primitivismul celor de la Beatles în fața unui reporter de la *Daily Mirror*. „N-au făcut altceva decât să revină la rock-and-roll. Noi am redus totul la minimum, toate țipetele și toată nebunia. Or, cei de la Beatles n-au făcut decât să zgândărească totul din nou.“

De Crăciun, Beatles se afla pe locurile 1 și 2 în topurile din Marea Britanie, cu *I Want to Hold Your Hand* și *She Loves You*, în timp ce Cliff se târa pe locul 8 cu *Don't Talk to Him*. Deja fanii lui își căutau idoli mai strălucitori și mai puternici. De Anul Nou a ieșit la iveală că propriile surori ale lui Cliff formaseră un fan club Dave Clark Five.

Timp de cinci ani, Cliff s-a străduit să pătrundă pe piața americană, dar fără succes. De fapt, tocmai eșecul lui Cliff l-a determinat pe Brian Epstein să pună la cale turneul american al celor de la Beatles atât de meticulos.

— Cliff a mers acolo și a fost sinucidere curată, i-a spus John jurnalistului american Michael Braun cu o bucurie răutăcioasă, când se îmbarcau pe Aeroportul JFK. A fost al paisprezecelea într-un show cu Frankie Avalon.

Cliff se afla în Insulele Canare, își termina cel de-al treilea film, *Wonderful Life*, când a ajuns la el vestea că Beatles a avut în America succesul care pe el îl ocolise. *Wonderful Life* a fost lansat pe 2 iulie 1964, dar a fost umbrit de *A Hard Day's Night*, lansat patru zile mai târziu. *A Hard Day's Night* a doborât recordurile la box-office și a fost salutat de criticii de pe ambele maluri ale

Atlanticului pentru prospețime și originalitate. În contrast, *Wonderful Life* a fost numit „un film trist“ de către *Films and Filming*, în timp ce *The Sunday Times* l-a descris drept „un film plictisitor de moarte“ și „o aiureală“. Filmului i-a fost modificat titlul în *Swingers' Paradise* pentru piața americană, dar degeaba. La doar douăzeci și trei de ani, cariera cinematografică a lui Cliff se încheiase.

La puțin timp după lansarea ambelor filme, *Melody Maker* a publicat un articol despre gusturile schimbătoare ale tinerilor. „M-am detașat de perioada mea Cliff Richard în urmă cu câțiva ani“, declara un tânăr de douăzeci de ani. „Când mă uit înapoi, mă gândesc cât de plictisitor trebuie să fi fost. Acum, trupe precum Beatles și Stones chiar au ceva al lor și nu mă văd deloc plictisindu-mă de ele. Nu înainte să îmbătrânesc, oricum.“

Din acel moment, John s-a aflat pe asemenea culmi ale succesului și ale șansei, încât rar s-a mai deranjat să privească în jos, spre Cliff Richard. Pe de altă parte, cea mai mică aluzie la Beatles arunca în aer calmul lui Cliff. De la mijlocul anilor '60, el a devenit cu totul „divertisment pentru familie“, cu principii sănătoase și deloc amenințător, cântând cabaret și evoluând în spectacole de pantomimă,[37] la emisiuni de sâmbătă seara la TV. În adâncul inimii lui, știa că nu mai e pe val.

— Succesul celor de la Beatles și de la Stones ne-au dat la o parte pe mine și pe Shadows. Noi eram acum cei învechiți.

Sâmbătă, pe 6 aprilie 1968, în timp ce John Lennon se afla cu Maharishi Mahesh Yogi în India, compunând melodii pentru „The White Album“, Cliff își croia drumul printre „Felicitări“ la Concursul Eurovision, îmbrăcat într-un costum albastru, deschis la piept, cu volane albe la gât și la încheieturi. Când s-a făcut punctajul final, s-a dovedit că el se află pe locul 2, după cântăreața din Spania, Massiel, care a cântat *La, la, la*.

Deși era recunoscut pentru firea lui plăcută și pentru dimensiunea lui creștină, Cliff n-a reușit, de fapt, niciodată să-și înăbușe indignarea cu privire la Beatles. Duminică, pe 19 ianuarie 1969, cânta imnuri religioase într-o biserică din Edinburgh și vorbea despre credința lui, când a trântit-o:

„Beatles sunt artiști de succes și, totuși, nu au deloc succes în viață. Nu fac altceva decât să bată lumea în lung și-n lat, în căutarea unui vis, iar acum își dau seama că Maharishi al lor nu-i ajută deloc. Cred că, de fapt, sunt în căutarea a ceea ce creștinii au găsit deja.“

Un sfert de secol mai târziu, pe Cliff încă putea să-l zguduie o referire la Beatles. Când i-a luat un interviu pentru *Q Magazine*, în 1992, Tom Hibbert l-a întrebat dacă a simțit vreodată invidie la adresa lor. Vehemența cu care a răspuns arată că niciodată nu s-a oprit din a rumega fel și fel de gânduri la adresa lor.

— A existat o formă de invidie, da. E dureros să vezi cum mass-media te ocolește dintr-odată atât de dramatic. Dar am continuat să vând milioane de discuri, așa că, la naiba, care e problema? Și uitați-vă la mine acum! Beatles nu mai există, iar eu am existat cu cinci ani înaintea lor, așa că nimeni n-o să mă prindă din urmă. Întotdeauna o să fiu înaintea tuturor. Am stat sute de săptămâni în topuri, iar cel mai apropiat competitor al meu n-a ajuns nici la cinci sute de săptămâni, ceea ce înseamnă că, dacă acel cineva ar fi să mă ajungă din urmă, ar trebui să mă opresc acum din a face înregistrări, iar el ar trebui să aibă un disc în topuri în fiecare săptămână, în următorii cinci ani. Ceea ce e imposibil. Sunt cu mult în față... Și mai e ceva. Când vine vorba de mișcări de revoltă, noi am fost mult mai rebeli... Beatles au fost acceptați de curtea regală, de înalta societate. Eu și Shadows, niciodată. Așa că avem un pas înaintea lor.

37 Eu însumi m-am bucurat enorm de prestația lui Cliff Richard în rolul personajului tradițional Buttons din *Cenușăreasa*, la London Palladium, în 1966, cu Terry Scott și Hugh Lloyd în rolurile Surorilor Rele, cu Tudor Davies în rolul Dandini și Jack Douglas ca Baron Hardup. Negustorii erau jucați de Shadows. Momentul special a fost un pui de elefant numit *Tonya cea Adorabilă*. Cam în același timp, Beatles înregistrau *Strawberry Fields Forever* și *Penny Lane*.

30

Într-o zi, Ringo Starr și-a dat seama că nu va putea redeveni niciodată un simplu Ritchie Starkey.

Era împreună cu familia lui la casa mătușii din Liverpool și a vărsat puțin ceai în farfurie. A fost șocat de ceea ce a urmat.

Reacția tuturor a fost: „Vai, nu se poate așa ceva! Trebuie să curățăm imediat!“

Pe vremuri, ar fi fost lăsat să-și curețe singur mizeria. Dar acum totul se schimbase. Îl tratau diferit, ca și cum era un străin, cineva superior, nu mai era unul de-ai lor. Iar el a simțit asta, așa cum a povestit, ca pe „o lovitură în moalele capului“.

— Brusc, eram *unul dintre ăia,* chiar și în interiorul familiei mele, și mi-a fost foarte greu să mă obișnuiesc cu asta. Crescusem și trăisem alături de acești oameni, iar acum mă simțeam pe un tărâm ciudat... Când am devenit faimos, mi-am dat seama că oamenii se apropiau de noi numai pentru vaga notorietate că făceam parte din trupa Beatles. Iar când am simțit asta chiar și în sânul familiei, a fost de-a dreptul o lovitură. Nu mai era drum înapoi. Și nici n-aveam cum să mă plâng, n-ar fi făcut decât să le întărească atitudinea. Nu puteam să mă ridic și să spun: „Tratați-mă ca și până acum!“, pentru că i-aș fi rănit.

31

O petrecere:
King's Road, Londra, SW3
18 aprilie 1963

Please Please me coboară în topuri și se intersectează cu *From Me to You,* care urcă. Între timp, Beatles apare într-un spectacol de varietăți la Royal Albert Hall, Swinging Sound '63, alături de Del Shannon, Lance Percival, Rolf Harris, Shane Fenton și Fentones, Springfield și George Melly.

Într-o pauză între repetiții, băieții s-au întâlnit cu Jane Asher în Camera Verde. La vârsta de șaisprezece ani, Jane era deja un fel de veterană a showbizului. Primul ei rol principal a fost Mandy, în 1952, apoi a jucat alături de Jack Warner rolul Fetiței în filmul horror al companiei Hanmmer Films, *The Quatermass Xperiment*. După aceea, a apărut în *Alice în Țara Minunilor*, *Prinț și cerșetor* și *Aventurile lui Robin Hood*. În teatru, a fost cea mai tânără Wendy din *Peter Pan* din toate timpurile. Ulterior, a devenit cunoscută pentru că făcea parte din juriul emisiunii TV *Juke Box Jury*.

Jane participă la spectacolul de varietăți din partea *Radio Times:* un reporter și un fotograf sunt acolo ca să-i surprindă reacțiile. Băieții de la Beatles sunt super încântați de ea, poate că Paul mai mult decât ceilalți.

— Am făcut o fotografie împreună și tuturor ne-a plăcut de ea. Credeam că e blondă, pentru că n-o văzuserăm decât la show-ul TV alb-negru *Juke Box Jury*, dar s-a dovedit că, de fapt, era roșcată. Așa că ne-am trezit cu toții: „Uau, ești roșcată!"

Concertul lor de la Royal Albert Hall se dovedește o adevărată piatră de temelie, e pentru prima dată când mulțimea reacționează abandonându-se

total, cu o asemenea patimă. Mai târziu, fanii aveau să se urce pe capota mașinii lor, blocându-i drumul. Poliția a reușit în cele din urmă să le elibereze calea, iar Beatles și prietenii lor s-au sustras de-acolo, fără să știe cu adevărat încotro se îndreaptă. De obicei, se opreau la Ad Lib Club, chiar lângă Leicester Square, dar George, cel mai timid dintre cei patru, s-a gândit că, atunci când vor ajunge, deja vor fi acolo sute de fani. Însoțindu-i, jurnalistul Chris Hutchins sugerează să meargă mai bine acasă la el, pe King's Road. Dar regretă imediat, întrebându-se oare cum cei patru Beatleși, Shane Fenton[38] și Jane Asher se vor înghesui în patul lui micuț și unde vor sta cu toții, având în vedere că nu sunt suficiente scaune.

Problema s-a rezolvat, toată lumea așezându-se pe jos, pe covor. Dar imediat a apărut o altă problemă: John a găsit o sticluță cu amfetamine și a început să le înghită, cu niște Mateus rosé, de la Hutchins. Astfel încărcat, a devenit agresiv cu Jane. În cazul lui John, atracția sexuală, atunci când nu se materializează, se transformă în venin. Întâi, vorbește despre fanii care-i adoră.

John: Da, fanii vor să sfâșie în bucăți trupele pe care le iubesc cel mai tare.

Jane: *(râzând)* Oh, John, ești atât de cinic! Hai, recunoaște, îți place la nebunie să primești atenție!

John: Sigur că sunt cinic. Ce cântăm noi e rock-and-roll sub un nou nume. Muzica rock înseamnă război, rezistență, cucerire. Noi cântăm despre iubire, dar, de fapt, ne referim la sex, iar fanii noștri știu asta.

Hutchins: Fanii cred că sunteți niște oameni OK, curați și cumsecade.

John: E vorba doar de o imagine și nu e cea corectă. Uitați-vă la Rolling Stones! Aspri și brutali. Noi suntem primii care au făcut asta, iar ei au furat-o de la noi.

Ringo: Nu poți să-i acuzi.

Jane: Fanele trebuie să viseze ziua aceea unică în care s-ar putea mărita cu cineva de la Beatles.

John: Da, dar numai cele care n-au ajuns încă la pubertate. Îi dau unei fete un autograf, iar ea vrea cravata mea sau o șuviță de păr. Pe urmă vrea să facem sex. Și pe urmă îmi spune că n-are decât cincisprezece ani. E minoră. Mai e ceva de băut?

Hutchins: (*scurgând ultimele picături de vin în paharul gol al lui John*) Ăsta e ultimul. Nu așteptam oaspeți.

John: OK, băutura s-a terminat. Hai să vorbim despre sex! Jane, ia spune-ne, cum le place fetelor să se joace singurele?

Jane: (*șocată, dar sigură pe ea*) N-am de gând să discut despre asta.

John: Tu ești singura fată de-aici și eu chiar vreau să știu. Cum vă masturbați voi?

Hutchins: Iar aici nu e decât un singur ticălos.

John: Super tare! Nu tu păsărici, nu tu băutură, insulte din partea gazdei... Ce fel de orgie mai e și asta? Eu mă duc să caut niște pizde. Chemați-mi un taxi!

Jane: (*plângând, consolată de George*) Știi ceva, John, poți fi foarte crud uneori.

John: (*stând în dreptul ușii*) E bestia din mine.

La acest moment, Paul o scoate pe Jane din cameră și o duce departe de John. Se așază amândoi pe pat și încep să pălăvrăgească despre cărți și mâncare. Ajung la *Povestirile din Canterbury* ale lui Chaucer, pe care le avuseseră amândoi în programă la școlile unde studiaseră. Brusc, Paul citează din *Povestirea stareței*: „Cuviincios i-e portul...“ Jane, fostă elevă la sofisticatul Queen's College din Harley Street, pare mult mai impresionată de asta decât de statutul de star pop al lui Paul, iar Paul, la rândul lui, este la fel de impresionat de ordinea priorităților ei. Pe măsură ce seara se apropie de sfârșit, Paul se oferă să o conducă pe Jane acasă. Înainte să-și ia la revedere, își dă seama că ea e fata pe care o caută. În pragul casei familiei Asher, din Wimpole Street, îi cere numărul de telefon, iar Jane i-l dă bucuroasă.

38 Născut ca Bernard Jewry, și-a schimbat numele în Shane Fenton, iar, mai târziu, în Alvin Stardust.

32

Și au devenit iubiți, iar părinții lui Jane i-au oferit lui Paul propriul dormitor, de la ultimul etaj, din clădirea din Wimpole Street 57, aflat chiar lângă camera lui Peter, fratele lui Jane. Paul avea să locuiască acolo, ca membru al familiei Asher, în următorii trei ani, iar dormitorul avea să i se umple de trofeele carierei lui senzaționale: până la urmă, a trebuit să depoziteze discurile de aur sub pat, Ordinul Imperiului Britanic, pe un raft, alături de două desene de Jean Cocteau. Se afla în clădirea din Wimpole Street atunci când a primit o scrisoare din partea contabilului Beatles, în 1965, prin care era anunțat că la vârsta de douăzeci și trei de ani devenise milionar...

Familia Asher era absolut remarcabilă, în toate felurile posibile: extrem de cultivați, extrem de civilizați, extrem de primitori. La vârsta de opt ani, Peter Asher apăruse alături de Claudette Colbert și Jack Hawkins în filmul *The Planter's Wife*, iar la zece ani, alături de Cecil Parker și Donald Wolfit, în *Isn't Life Wonderful.* Claire, sora mai mică a lui Jane, jucase în telenovela de la BBC, *Jurnalul doamnei Dale*. Margaret, mama ei, era profesoară la Guildhall: în anul 1948, îi predase lui George Martin lecții la oboi.

La fel ca Paul, cincisprezece ani mai târziu, Martin se bucurase de vizitele lui la familia Asher, cu tot ceea ce presupuneau confortul și erudiția lor. În ciuda faptului că arăta ca și cum ar proveni din clasa de sus (în timpul războiului, se aflase în Royal Air Force, în serviciul căruia „am fost învățați detalii militare importante, spre exemplu cum să ținem un cuțit și o furculiță în mod corect"), el fusese crescut într-un apartament cu trei camere, fără bucătărie și fără baie proprie, în Drayton Park, având toaleta la comun cu alte trei familii. Provenind dintr-un asemenea mediu sărac, un mod de viață atât de agreabil ca al familiei Asher era, desigur, tentant. Iar acum, era

rândul lui Paul să fie vrăjit. Totul acolo părea să fie atins de ceva artistic. În hol, la numărul 57, atârna un portret gravat al lui Alfred, Lord Tennyson, o rudă îndepărtată a lui Margaret Asher. În biblioteca lor cu geamuri de sticlă, aflată în sufragerie, se afla o primă ediție rară, din 1926, a volumului *Cei șapte stâlpi ai înțelepciunii*, adusă în această familie de tatăl lui Margaret, Onorabilul Edward Granville Eliot, care fusese avocatul lui Lawrence al Arabiei.

Tatăl lui Jane, Dr. Richard Asher, a fost un pionier în endocrinologie; în 1951, a identificat și a denumit Sindromul Münchhausen, o tulburare mintală, care-i face pe anumiți oameni să-și autoinducă simptome de boală. A fost, de asemenea, un scriitor inteligent și talentat: un articol de-ale lui din *Lancet*, din februarie 1951, începe astfel: „Iată un sindrom comun, pe care mulți medici l-au întâlnit, dar despre care s-a scris prea puțin. Asemenea celebrului Baronul von Münchhausen, persoanele afectate au călătorit mult. Iar poveștile lor, la fel ca cele atribuite lui, sunt în același timp dramatice și neadevărate. Prin urmare, sindromul îi este respectuos dedicat Baronului și poartă numele lui.“ Inevitabil, denumirea „Sindromul Münchhausen“ a fost criticată de cei lipsiți de simțul umorului, ca fiind prea lejeră.

Articolele doctorului Asher din *British Medical Journal* rămân o plăcere – sunt amuzante, alerte, pline de aforisme, autoironice și extrem de limpezi – și sunt un bun indiciu pentru cât de mult trebuie să-și fi lărgit Paul orizontul prin conversațiile cu el. În textul „Pericolele care se ascund în repausul la pat“, Asher aduce argumente împotriva consensului medical, cum că repausul la pat este calea sigură spre recuperare: „Priviți un pacient care stă mult timp la pat. Ce imagine patetică! Sângele i se coagulează în vene, calciul i se duce din oase, fecalele îi putrezesc în colon, carnea îi atârnă, urina i se scurge din vezică, iar bucuria îi dispare din suflet.“ Pe urmă subliciteză și scrie: „Am prezentat o imagine sumbră și nedreaptă: nu e chiar așa de rău cum am spus.“ Mai departe, în același articol, el speculează cu privire la motivele pentru care repausul la pat a avut un asemenea

succes: „Prea des asistentele își pun pacienții înapoi în pat, așa cum gospodinele așază farfuriile în dulap – ca să păstreze impresia generală de ordine.“

Un alt articol de-ale lui, din *BMJ*, cu titlul incendiar „De ce sunt jurnalele medicale atât de plictisitoare?“, pledează împotriva obscurității și a limbii de lemn și în favoarea lucidității și a preciziei: „Un titlu slab tocește apetitul pentru problemele de acest gen, în timp ce un titlu bun îl întărește. Mi-am intitulat acest articol *De ce sunt jurnalele medicale atât de plictisitoare?* Nu susțin neapărat că acest titlu este neapărat bun, dar e, cu siguranță, mai bun decât *Un studiu al reacțiilor psihomotorii negative induse de cercetarea materialului clinic.*“

E ușor să-ți dai seama cum se delecta Paul într-un asemenea mediu. Familia Asher avea obiceiul să poarte discuții pline de viață, erudite și amuzante când se strângeau în jurul mesei.

— Ei făceau lucruri cum eu nu mai văzusem niciodată până atunci, spre exemplu, jocuri de cuvinte la cină, i-a povestit Paul lui Barry Miles. Acum, eu sunt destul de inteligent pentru asta, dar la mine e o inteligență intuitivă. Puteam să țin pasul sau puteam să spun oricând: „Nu cunosc acest cuvânt.“

Și-a amintit de o dispută la cină, între domnul Asher și fiul lui, Peter, de-o vârstă cu Paul, cu privire la momentul când au ajuns prima dată roșiile în Anglia. Nu era tocmai genul de discuție pe care o aveau ei în Forthlin Road. De-a lungul anilor petrecuți cu familia Asher, Paul n-a fost tratat acolo ca un star pop, ci ca un membru al familiei.

— Pentru mine, asta a fost foarte bine, pentru că în ochii lor nu eram doar un membru al trupei Beatles.

Atmosfera din Wimpole Street i-a activat cumva spiritul competitiv:

— De multe ori am simțit că băieții voiau doar să se distreze, în timp ce eu învățam la greu. Învățam al naibii de mult.

În studioul ei aflat la subsol, Margaret Asher l-a învățat pe Paul să cânte la flaut – cântă la flaut în melodia *Fool on the Hill* –, deși încercările de a-l învăța să citească pe note au fost curând abandonate.

Curiozitatea lui intelectuală a fost stimulată.

— Nu vreau să par ca Jonathan Miller, dar încerc să înghesui totul aici, toate lucrurile pe care le-am ratat, i-a spus el jurnalistului Maureen Cleave, în 1966. Oamenii spun tot felul de lucruri și desenează lucruri care sunt super, dar eu trebuie să știu ce anume fac oamenii... Mă deranjează puțin ca alții să știe lucruri pe care eu nu le știu. El i-a citit pe Jung și pe Huxley, a văzut spectacole după piese de Alfred Jarry și Harold Pinter și a ascultat compozitori de avangardă, precum Stockhausen și Luciano Berio.

Uneori, Jane îl lua pe Paul să petreacă timp cu prietenii familiei, în afara orașului.

— Asta era încă o chestie specifică clasei de sus: să mergi în weekend la țară... A fost pentru prima dată când am văzut oameni lăsându-ți o carte lângă pat, ca s-o citești. Am fost destul de impresionat de alegerea cărților. Era clar un fel de confirmare a faptului că te considerau îndeajuns de inteligent. Nu le plăcea să scadă nivelul.

Inevitabil, fanii Beatles se adunau în fața casei, gata să dea buzna. În timp ce Paul era plecat la filmări la *Help!*, tatăl lui Jane s-a gândit să pună la cale un plan de evadare pentru el. S-a cățărat pe o fereastră din spate și a urcat apoi până la casa vecină, unde a bătut la fereastră, încercând să-i explice celui care ocupa apartamentul vecin problema specială a lui Paul. Prin urmare, când Paul s-a întors de la Londra, domnul Asher a reușit să-i prezinte o rută secretă, prin New Cavendish Street.

— Ieșeam pe fereastra de la dormitorul meu din mansardă, pe un mic parapet. Trebuia să fii destul de atent, era destul de îngust, vreo 30 de centimetri sau ceva de genul, așa că trebuia să n-ai rău de înălțime. Mergeai spre dreapta, adică spre următoarea casă din Wimpole Street, la numărul 56, unde locuia un colonel, un gentleman în vârstă, care fusese în armată. Avea apartamentul ăsta micuț, de la ultimul etaj, și era un om foarte șarmant. „Uh! Vin, domnule colonel! Șșșș! Șșșș!“ Și alte chestii de genul... Și mă băga în lift, iar eu coboram până la subsolul casei. Acolo locuia un cuplu tânăr, iar ei mă scoteau prin bucătărie, în garaj.

Dacă aș putea alege să fiu oricare dintre membrii trupei Beatles, în orice moment al existenței lor, aș vrea să fiu Paul, în anii din Wimpole Street, să trăiesc cu Jane, răsfățat de familia ei, binecuvântat de soartă, fericit, cultivat, adorat de o lume întreagă și cu toate acele cântece minunate curgând ca prin magie din creierul meu către clapele pianului: *I Want to Hold Your Hand, I'm Looking Through You, The Things We Said Today, And I Love Her, We Can Work it Out, Here, There and Everywhere, Yesterday*.

Dar nimic nu durează la nesfârșit. În ziua de Crăciun a anului 1967, Paul și Jane și-au anunțat logodna. Șapte luni mai târziu, ca răspuns la o întrebare într-un show televizat, Jane anunța că totul se sfârșise:

— N-am încheiat-o eu, dar e încheiată, s-a terminat. Știu că sună ciudat, dar încă ne vedem și încă ne iubim. Numai că n-a mers... Poate că vom fi genul de iubiți din copilărie și ne vom întâlni din nou pe la șaptezeci de ani.

Cincizeci de ani mai târziu, amândoi aveau să rămână discreți în privința motivelor pentru care s-a produs ruptura, vorbind despre asta în termeni generali și lăsându-i pe ceilalți să speculeze. Există voci care susțin că Jane l-ar fi prins pe Paul în pat cu o americancă pe nume Francie Schwartz. În timp ce Jane se afla la filmări, Paul și Francie au fost împreună în casa lui cea nouă din St John's Wood.

— Erau fani la poartă, ca de obicei, și au încercat să-l avertizeze pe Paul că Jane se apropie de casă. Dar Paul a crezut că glumesc, își amintește Alistair Taylor.

Potrivit lui Taylor, Jane a fost cea care s-a despărțit de Paul, și nu invers, și a refuzat să se întoarcă. Deși Paul, un maestru al stăpânirii de sine, a spus mereu:

— Nu-mi amintesc despărțirea ca fiind ceva traumatizant, dar în altă parte a recunoscut: Am înghețat, a fost cumplit să rămân fără ea.

Există martori care își amintesc ce șoc a suferit el atunci. Taylor, care o considera pe Jane „cea mai încântătoare femeie pe care o puteai întâlni în viață", își amintește că Paul a fost „absolut devastat... a luat-o razna cu totul".

— Am avut totul și am dat cu piciorul, spunea el.

Hairstilistul lui, Leslie Cavendish, povestește și el că l-a văzut aproape distrus.

— Nu se mai bărbierea, nu mai ieșea din casă și a început să ia mai multe droguri.

Vreo două dintre cunoștințele lor au susținut că au simțit că despărțirea plutea în aer. Marianne Faithfull spunea că n-a crezut niciodată că ei doi ar fi cu adevărat potriviți.

— Întotdeauna mi s-a părut că între ei doi sunt prea multe tensiuni. Îmi amintesc foarte clar o seară pe Cavendish Avenue, unde s-au certat pentru că ea voia să închidă fereastra, iar el voia s-o deschidă. Era ca-ntr-o piesă de Joe Orton. A fost super tare. Am stat acolo toată seara și m-am uitat cum Jane se ridica s-o închidă, iar Paul, s-o deschidă, fără să spună nimeni niciun cuvânt. Și, la puțin timp după asta, s-au despărțit, ceea ce mie mi-a fost foarte clar că urma să se întâmple.

Dar n-a știut să dea un motiv limpede pentru care Jane își dorea fereastra deschisă. Poate că voia să iasă fumul de la marijuana, care era nelipsită la orice vizită a lui Mick și a lui Marianne?

33

Înainte să urce pe scenă, la Majestic Ballroom, în Newcastle upon Tyne, John și Paul au profitat de acel timp, ca să scrie un cântec.

Pe 26 iunie 1963, cei doi au împărțit o cameră de hotel cu două paturi, la Royal Turk's Head Hotel.[39] Paul a întins mâna după țigări.

— Trebuie să mai fie câteva ore până la spectacol, așa că am zis: „Excelent! Hai să fumăm o țigară și să scriem un cântec!"

În versurile de la single-urile lor de până atunci – *Love Me Do*, *Please Please Me*, *From Me to You*, *I Saw Her Standing There* –, totul se învârtea în jurul unei singure persoane, dar, de data asta, Paul s-a hotărât să facă ceva diferit.

— A fost ideea lui Paul, își amintește John. În loc să cântăm pur și simplu *Te iubesc*, am introdus o a treia persoană.

Asta a însemnat un prim semnal pentru felul diferit în care avea să se dezvolte tipul lor de compoziție. Paul s-a îndreptat spre un tip de narațiune la persoana a treia, ceva asemănător unei scurte povestiri, în timp ce John a mers spre o latură autobiografică.

You think you've lost your love

Well I saw her yesterday-ay

Un tânăr îi vorbește altuia despre o fată care l-ar fi părăsit sau nu... Cei doi bărbați sunt, conștient sau nu, versiuni ale celor doi compozitori – Paul, optimist, plin de încredere în sine, mereu cu un sfat în buzunar, iar John, pregătit să rănească – *she say you hurt her so* / *a spus că ai rănit-o* –, în timp ce se protejează de propriul sentiment de vinovăție. La fel ca în cazul multor melodii care au urmat, semnate de Lennon și McCartney, energia acesteia provine din amestecul de întuneric și soare.

Trupa Beatles a avut liber a doua zi, așa că John și Paul s-au întors la Liverpool. Ceea ce le-a oferit șansa să-și finalizeze noul cântec în Forthlin

Road, în timp ce Jim, tatăl lui Paul, stătea în camera de alături, fumând și uitându-se la televizor.

La acel moment, John și Paul erau amândoi ca niște păsări de pradă, care-și însușeau orice le plăcea din alte melodii: „woo woo“ e luat de la Isley Brothers, din *Twist and Shout*. Mai ales John era înnebunit după acele sunete și zgomote de dincolo de cuvinte: când l-a auzit pe Elvis Presley cântând *All Shook Up*, primul lui gând a fost că niciodată până atunci n-a auzit un „uh, huh“, un „oh, yeah“ și un „yeah, yeah“, toate în aceeași melodie.

După o vreme, amândoi au țâșnit în living.

— Tată, ia ascultă asta! Ce zici?

Și s-au apucat să-i cânte noul lor cântec: *She Loves You*.

— Sună foarte bine, fiule, i-a spus Jim, care făcea parte din generația trecută. Dar sunt destule americanisme de-astea în jur. N-ați putea să cântați ceva de genul: „She loves you, yes, yes, yes“?

John și Paul n-aveau cum să ia acest sfat în serios.

— Ne-a scăzut tot entuziasmul și am spus: „Nu, tată, nu înțelegi!“

Patru zile mai târziu, Beatles a mers la studiourile EMI din Abbey Road, ca să înregistreze noua melodie. Au ajuns mai devreme, pentru că au avut și o ședință foto pe aleea din spatele studioului. Deja, la acel moment, oriunde mergeau, erau și fani. Un lucru îl atrăgea pe altul: fanii care îi așteptau deja afară le telefonau prietenilor, iar ei le transmiteau altor prieteni și tot așa. În scurt timp, toate acele fete au reușit cumva să pătrundă prin ușa din față și s-au repezit prin clădire ca să-și găsească idolii.

— Doamne, ce balamuc e aici! a spus Neil Aspinall când a intrat în studio.

Între timp, când așeza partiturile pe stative, Norman Smith[40], inginerul de sunet de la EMI, a aruncat o privire peste versuri.

— M-am gândit „Hai că mă uit și eu rapid!“ *She loves you, yeah, yeah, yeah; She loves you, yeah, yeah, yeah; She loves you, yeah, yeah, yeah*. Și mi-am zis: „Dumnezeule, ce versuri! Nu cred c-o să-mi placă melodia asta.“

George Martin, cu calmul lui obișnuit, i-a însoțit pe John și Paul pe parcursul noii lor melodii, în timp ce George Harrison li se alătura la

refrene.

— Mi s-a părut senzațional, dar m-a intrigat acordul final, un fel ciudat de a șasea majoră, cu George făcând a șasea, iar John și Paul a treia și a cincea, ca un aranjament de tip Glenn Miller. Ei spuneau: „Este un acord grozav! Nimeni nu l-a mai auzit până acum!“ Desigur, asta nu era chiar adevărat.

De fapt, o mare parte din inventivitatea precoce a lui John și Paul în calitate de compozitori s-a ivit dintr-un fel de ignoranță fericită. Niciunul nu știa să citească note, niciunul nu luase nici măcar câteva lecții de muzică, ceea ce înseamnă că acordurile le veneau întâmplător. Primele lor cântece reflectă miracolul inocent cu care s-au întâlnit acolo, la sursa sunetului, ca și cum asta se întâmpla pentru prima dată în istoria muzicii.

Odată ce fanii care invadaseră clădirea au fost îndepărtați, sesiunea de înregistrări putea începe. Inginerului de sunet, Geoff Emerick, i-a trecut prin minte că toată nebunia generată de fani se poate să fi ridicat energia trupei la un alt nivel, și nu în ultimul rând reacțiile lui Ringo și George. Când a auzit cântecul interpretat, Norman Smith, fiind sceptic, a înțeles imediat ideea:

— Când au început s-o cânte – uau, a fost senzație! Eu eram la mixer și simțeam că zbor.

Emerick a fost și el foarte încântat:

— Exista un nivel de intensitate în acest spectacol, cum nu mai auzisem înainte și cum rar mi s-a întâmplat să simt de-atunci. Încă mai cred că acest single este una dintre cele mai emoționante și mai puternice interpretări pe care le-a avut trupa Beatles de-a lungul întregii cariere.

She Loves You a fost lansat pe 23 august 1963. Într-o singură lună a vândut trei sferturi de milion de exemplare în Marea Britanie, transformându-l în cel mai rapid vândut disc din toate timpurile. Avea să rămână în primele trei locuri timp de optsprezece săptămâni, și în topuri timp de treizeci și una de săptămâni. Pentru mulți, fani și dușmani deopotrivă, rămâne melodia prin excelență a trupei Beatles. Cuvintele la care Jim McCartney avusese obiecții – *Yeah! Yeah! Yeah!* – au devenit emblematice pentru ceea ce a

însemnat fenomenul Beatles: ceva pe de o parte crud și nearticulat sau proaspăt și eliberator, în funcție de viziunea fiecăruia. În Europa, trupa Beatles a fost adesea numită „Yeah-Yeah“.

Pentru conservatorii care ar fi preferat ca lumea să nu se schimbe, *She Loves You* a fost ca un semnal de alarmă. Pentru marxiști, a fost un simbol al decadenței Vestului.

— Chiar e cazul să copiem toată mizeria care vine din Occident? a întrebat liderul est-german, Walter Ulbricht, într-un discurs ținut în fața partidului său. Eu cred, tovarăși, că ar trebui să punem stop acestui tip de monotonie și repetitivitate de genul *yeah, yeah, yeah* sau cum s-o numi.

Pentru prima dată, America era în întârziere și nu se grăbea să prindă un nou trend. Lansată în State pe 16 septembrie, *She Loves You* de-abia dacă a vândut o mie de exemplare în primele săptămâni și n-a intrat în topuri. La ultima oră, la Café What?, în Greenwich Village, cântărețul popular de muzică folk, Steve de Naut, a auzit-o pentru prima dată în luna octombrie. Iubita lui de la acel moment, Vicky Tiel, își amintește cum a țâșnit la ea în apartament și-a zis: „Ascultă asta, iubito!“ Și a pus-o în pick-up.

— Eu și Steve am început să facem dragoste. Când s-a schimbat ritmul, el s-a oprit brusc... „Ascultă asta!“ a zis. Tonul a coborât spre un alt ritm. A continuat: „Cine dracu’ face *așa ceva*? *Nu* se poate! Și chestia asta cu *yeah, yeah, yeah*? *Nu* se poate așa ceva! Nimeni *nu face* așa ceva!“

Vicky nu înțelegea ce anume vrea să spună Steve.

— E o muzică nouă! i-a explicat el. N-am mai auzit niciodată așa ceva! Și e fantastic! A adăugat deprimat: Sunt terminat! S-a încheiat! Toți suntem terminați!

39 Mai târziu, și-a schimbat numele în *Rainbow*.

40 În timp ce lucra la EMI, Norman Smith (1923-2008) a fost producătorul lui *See Emily Play* de la Pink Floyd, așa cum a fost și producător al primelor lor patru albume. Mai târziu, a devenit, pentru foarte scurt timp, faimos ca Hurricane Smith, cu vocea lui gravă, al cărui single, *Don't Let It Die*, a ajuns pe locul 2 în topuri, în 1971.

34

John Lennon și Ringo Starr s-au născut în 1940, pe vremea când au apărut cuvintele *bombardament*, *unitate de parașutiști*, *mobilizare* și *colaboraționist*, la fel ca expresia *a-ți lua zborul*, în sensul de „a decola rapid“.

Alte neologisme din 1940 au deschis o epocă nouă, curajoasă în ceea ce privește mărfurile și tendințele americane: *burger, tunsoarea periuță, tabără de vacanță, locuință mobilă, nylon, TV, super tare, club de tineret*. Multe s-au născut din tot felul de invenții: *jeep, plutoniu, radar*. Unele, precum *TV*, au fost abrevieri simpatice pentru invenții recente, acum atât de răspândite, încât le simțeai ca pe niște vechi prieteni. Altele, precum *percepția extrasenzorială*, au apărut dintr-un studiu recent legat de ceea ce a fost întotdeauna acolo – sau văzut dintr-un alt unghi – sau ceea ce n-a fost niciodată acolo.

Anul următor, 1941, a fost inventat termenul *statut social*, la fel ca termenii *disc jockey (DJ), boogie, călcat pe nervi*, *terilenă*, *a face plajă, corect*, cu sensul de „conformist“, și *balcoane*, cu sensul de „sâni“. De asemenea, tot 1941 a fost anul când cuvântul *puști* a apărut pentru prima dată – e anul de dinainte să se nască John și Paul.

Paul McCartney s-a născut în 1942, când au apărut pentru prima dată cuvintele *astronaut, clădire de birouri, napalm* și *întrebare de baraj*, la fel *PR* și *graviduță*. George, cel mai tânăr dintre Beatleși, s-a născut în 1943, când au apărut termenii *șosete până la genunchi, de unică folosință, servețel de hârtie, pizzerie, vitraj dublu* și *bureți* (pentru sutiene). *Instructaj de front,* de asemenea, și-a făcut apariția în acel an, și probabil, ca un fel de echilibru cosmic, la fel s-a întâmplat cu *terapie de grup* și *liberă exprimare*. În Anglia, Barnes Wallis a inventat *exerciții militare*, iar, în Elveția, Dr. Albert Hofmann

a combinat acidul lisergic cu dietilamina, pentru a crea ceea ce se cheamă *Lysergic Acid Diethylamide,* care avea să devină mai târziu LSD.

Mulți consideră anul 1957 ca fiind începutul trupei Beatles, atunci când Paul, care avea cincisprezece ani, s-a prezentat în fața lui John, care avea șaptesprezece ani. Multe dintre cuvintele din acel an se învârtesc în jurul ideii de tinerețe: *frisbee, jazz, persoană care îl are pe vino-ncoa', scuter, pop art, dus cu pluta, reacție violentă, motocicletele Hell's Angel, briceag, responsabilități reduse, consimțământ de adult, model de comportament, tânăr furios*. Un disc mai lung a început să fie cunoscut sub numele de *album*. În SUA, femeile care se ocupau de parcări au început să fie poreclite *meter maids*. Adjectivul *fab*, o abreviere de la *fabulos*, a fost auzit pentru prima dată în acel an, deși avea să cunoască o răspândire uriașă de-abia în 1963.

Tot în 1963, a apărut un alt cuvânt ce poate fi asociat cu Cei Patru Fabuloși. Pe 5 octombrie 1963, un tânăr prezentator pe nume Andi Lothian se afla la Carnegie Hall din Glasgow, când pe scenă a urcat tânăra trupă pe care el o angajase.

Pentru el, reacția publicului a fost ceva ce i-a adus aminte de asediul de la Mafeking: „Dezlănțuirea iadului. Fete care leșinau, țipete, scaune ude. Toată sala ajunsese într-o asemenea stare, încât părea o formă de hipnoză în masă." Și în mijlocul acelui haos, un reporter uluit de la Radio Scoția a strigat: „Pentru numele lui Dumnezeu, Andi, ce se întâmplă?" Și de undeva din neant, un nou cuvânt i s-a ivit în minte. „Nu-ți face griji!", i-a răspuns el strigând: „E doar... *Beatlemania!"*

35

Spre sfârșitul anului 1963, sănătatea mintală a tinerei generații a ajuns să fie pusă sub semnul întrebării. „În aceste zile, mulți tineri se plâng că adulții au tendința să-i condamne“, scria înfuriat un cititor al unui ziar. „Dar când vezi comportamentul dezgustător care rupe țara-n lung și-n lat, sub numele de *Beatlemania,* este imposibil să nu tragi niște concluzii.“

Un editorialist de la *Evening Press* a reflectat asupra acestui sentiment: „Întrebați orice adolescent din York și va ști să spună cum îi cheamă pe cei patru de la Beatles. Și, pe urmă, întrebați-i pe aceiași adolescenți numele altor câtorva personalități cunoscute. Secretarul General al Națiunilor Unite, spre exemplu, sau chiar numele prim-ministrului nostru. Răspunsurile, în multe cazuri, n-o să le vină așa repede pe limbă. Asta înseamnă faima. Acesta este simțul valorilor în lumea modernă.“ Același editorialist, cu numele de John Blunt, a condamnat „mulțimile care urlă, țipă, se agită și se îmbrâncesc, care se adună ori de câte ori își fac ei apariția“.

În timpul turneului prin Marea Britanie, reporterii s-au tot străduit să descrie sunetul pe care-l făceau miile de adolescenți care țipau din toate puterile lor. „Nu am participat la tortura în masă sau la sacrificarea a 5000 de animale“, a scris reporterul Rodney Pybus de la *Newcastle Journals.* „Dar îmi imaginez că sunetul scos ar putea fi foarte asemănător cu acesta, care m-a făcut să-mi bag adânc degetele în urechi.“ Alte ziare au încercat să caute explicații în rândul psihologilor, în speranța că vor afla care era sursa acelui haos. „Asta nu e chiar isterie. Isteria e ceva patologic. E o boală“, a fost concluzia profesorului John Cohen, șeful secției de Psihologie de la Universitatea din Manchester.

La întrebarea cea mai importantă – de ce țipă fetele? – n-a reușit să dea cu adevărat un răspuns: „Ați putea la fel de bine să întrebați un stol de gâște de

ce zboară și bat din aripi.“ La concertul Beatles din Southend Odeon, din 9 decembrie, un polițist înarmat cu un aparat de măsurare a zgomotului a înregistrat nivelul zgomotului, care se ridica la 110 decibeli, cam cât un asalt susținut de artilerie.

Jurnalistul american Michael Braun a însoțit trupa Beatles la Cambridge Regal, pe 26 noiembrie. În același loc, în martie, cu un an în urmă, trupa urcase pe scenă ca să-i susțină pe Chris Montez de la „America’s Exciting“ și pe Tommy Roe de la „America’s Fabulous“. Iar acum ei erau în rolul principal. Fanii făcuseră coadă în stradă, de la ora 10.30 dimineața. Până la ora 6.00 seara, coada avea deja peste un kilometru și jumătate. Cu câteva ore înainte, trupa Beatles s-a întâlnit cu poliția la un punct ales dinainte, pentru a fi introduși în teatru prin spate, într-o dubă de poliție.

Când eram copil, ori de câte ori mergeam la cinema în Dorking sau la teatru de pantomimă în Leatherhead, *God Save the Queen* se cânta înainte și după fiecare spectacol. Ca prin minune, publicul se ridica de pe scaune și asculta atent până când ultimele acorduri patriotice se stingeau. Când s-a cântat imnul național la începutul concertului Beatles, de la Cambridge, Michael Braun a spus că n-a existat nicio urmă de rebeliune. Dar, din nou, au existat mai mulți care au cântat în deschidere, până s-a ajuns la trupa Beatles, printre ei Peter Jay și Jaywalkers, Vernon Girls și Brook Brothers. Însă în clipa în care a fost anunțată trupa Beatles, publicul a izbucnit în țipete și urale, care au continuat până la ultimul acord din *Twist and Shout*. „Erau fete care agitau batistele“, scrie Braun. „Altele care stăteau în poziție fetală: cu spatele arcuit, cu picioarele adunate sub ele, lovindu-se cu mâinile peste coapse și acoperindu-și urechile. Băieții, cei mai mulți dintre ei, doar își țineau mâinile peste urechi.“

Ori de câte ori lumina urca și cobora, Braun se uita la o fată care stătea pe un scaun, pe interval, și care plângea. La sfârșit, după *Twist and Shout*, s-a ridicat în picioare pe scaun și a început să strige și să plângă și a continuat până când imnul național s-a auzit peste vocea prezentatorilor. La acel

moment, la unison cu toate celelalte fete, s-a oprit din țipat și a împietrit. Dar imediat ce a ajuns la ultimul vers, toate au început să țipe din nou.[41]

Acest tipar s-a repetat la toate turneele Beatles în Marea Britanie. Supraveghetorii de la aceste show-uri erau cam de vârstă mijlocie și cam aspri, deloc genul care să se bucure de exuberanța tinereții. La concertul de la Montfort Hall din Leicester, de pe 1 decembrie, poliția și paza au primit dopuri pentru urechi. Ray Millward, în vârstă de cincizeci și nouă de ani, s-a plâns că a fost lovit cu pumnii de o fană isterică: „Cliff Richard genera un val puternic de isterie, dar asta bătea orice. M-am trezit cu un pantof și o umbrelă în cap. Una dintre fete se lupta ca o leoaică. A trebuit să-i imobilizez un braț ca s-o fac să stea jos. Zgâria, lovea și țipa.“ Jeleurile în formă de bebeluși – despre care cei de la Beatles au spus la un moment dat că le-ar plăcea – erau aruncate spre ei în ploaie, din toate părțile, chiar dacă ei protestaseră public și spuseseră că ar prefera ca asta să nu se mai întâmple. Înțelegând greșit mesajul, unele fete au început să arunce cu cutii de ciocolată. S-a aruncat cu cărți cu autografe, cu o păpușă și cu un urs panda uriaș... În ciuda acestui haos, fanii au rămas neclintiți cât timp s-a cântat imnul, ceea ce pentru Beatleși a fost un semn divin, pentru că le-a dat timp suficient să dispară pe ușa din spate, spre mașina lor de lux, Austin Princess. Între timp, fanii lor au rămas înăuntru, cu picioarele înfipte în podea, din respect pentru Maiestatea Sa.

În acel noiembrie, când Regina Mamă, Prințesa Margaret și Lordul Snowdon au sosit la Teatrul „Prince of Wales“, pentru show-ul comandat, au fost întâmpinați de mulțimi care strigau „Îi vrem pe Beatleși!“ În acel moment, trebuie să le fi devenit limpede că și ei, la fel ca alte trupe cu vechime, tocmai fuseseră retrogradați să cânte ca trupă-suport.

Când și-a ocupat locul, Brian Epstein era agitat. Oare putea să aibă încredere în felul cum avea să se poarte John? Cu o zi înainte, făcuse o glumă obraznică pentru a prezenta ultimul lor cântec, *Twist and Shout*.

— Pentru ultimul nostru moment, aș vrea să vă cer ajutorul. Oare cei care stați pe locurile cele mai ieftine ați putea să bateți din palme? Iar ceilalți, să

vă zdrăngăniți bijuteriile?

Era oricum o replică acidă, iar în repetiția generală John o făcuse să sune și mai acid, spunând: „Zdrăngăniți *rahaturile* alea de bijuterii!“ Spre ușurarea lui Epstein, când a venit momentul, John a omis înjurătura, ba chiar a adăugat ceva ca să pară o glumă. În costumele lor negre și în rochiile lor de seară, cei din public au izbucnit în râs și-au aplaudat.

După concert, trupa Beatles a fost prezentată Reginei Mamă. Sau – date fiind noile priorități ale societății –, poate că, de fapt, a fost invers, Regina Mamă a fost prezentată trupei Beatles? Iar ea a spus că s-a bucurat foarte tare. Și unde aveau să cânte data viitoare? La Slough, a venit răspunsul. „Oh, asta e aproape de noi“, a răspuns ea.

A doua zi, ziarele erau pline de Beatles. Dedicând un editorial succesului lor, *Daily Mirror* cel progresist a spus bun-venit revoluției:

> Adevărul este că populația Beatles e peste tot. De la Wapping la Windsor și de la șapte la șaptezeci de ani, e pretutindeni. Și e clar de ce acești băieți obraznici și plini de energie, din Liverpool, reușesc să meargă atât de departe.
>
> Sunt tineri și aduc ceva nou. Sunt veseli și nebuni. Ce deosebire față de cântăreții de până acum, cu toată autocompătimirea lor, plângându-și melodiile lor sentimentale, în care jelesc după dragoste.
>
> Beatleșii sunt țăcăniți. Au tunsorile lor care seamănă cu un mop – dar părul e SPĂLAT, e super curat. La fel și modul cum se poartă pe scenă, e foarte fresh. N-au nevoie de glume dezumflate despre homosexuali...
>
> Tinerii precum Beatles aduc o schimbare bună în lumea showbusinessului, iar, noi, restul, ne adaptăm cumva la noile lor sunete, la felul cum arată ei.
>
> Mult succes, Beatles!

Permanent în gardă împotriva noului și a ceea ce s-ar numi îndrăzneț și neadecvat, *Daily Telegraph* a condamnat toată nebunia. „Această isterie cel mai probabil umple capete și inimi goale“, a argumentat autorul unui editorial anonim. „Nu vi se pare că e ceva înspăimântător în aceste mase de tineri, aparent atât de influențabili, atât de ușuratici și de lipsiți de repere?

Ce material aici pentru a modela maniaci și nebuni! Hitler ar fi dezaprobat asta, dar ar fi văzut pe viu ce se poate face în anumite condiții.“

Când s-au întors la Leicester, peste un an, în octombrie 1964, cei de la Beatles au încercat trucul lor obișnuit, și anume să fugă de pe scenă și să se strecoare în mașina lor în timp ce se cânta imnul. Dar în acea scurtă perioadă, obiceiurile societății se schimbaseră. De data asta, un grup de șaizeci de fani au preferat să fie pe față și au ieșit afară din sală, ca să roiască în jurul mașinii lor, bocănind pe capotă și în geamuri. Confuz, șoferul și-a pierdut cumpătul și a intrat într-o altă mașină, dar fanii nu s-au lăsat, forțându-i pe Beatleși să aștepte poliția ca să-i elibereze.

41 În timp ce am scris această carte, am avut nopți în care n-am putut să dorm, pentru că-n minte îmi răsuna iar și iar o melodie de la Beatles. Când o melodie se repeta obsesiv – *Yellow Submarine*, să zicem, sau *All Together Now* –, am descoperit că dacă începeam să cânt *God Save the Queen* în altă parte din creierul meu, asta era singura cale să opresc melodia de la Beatles. Totuși, problema la această metodă era că rămâneai cu un cântec și mai iritant decât cel pe care-l înlocuia.

36

Apariția bruscă a trupei Beatles a fost un șoc pentru mulți grei din showbusiness.

Marlene Dietrich, vedeta din *Îngerul albastru* (1930) și *Venus blondă* (1932), avea șaizeci și unu de ani când a fost de acord să intre în spectacolul *Royal Variety Performance*, în 1963. Anvergura ei internațională părea să-i garanteze rolul de vedetă a serii.

În iunie 1963, pe impresarul Bernard Delfont l-a rugat fiica lui de șaisprezece ani, Susan, să invite și trupa Beatles în spectacol. Și era nedumerit:

— Nu auzisem în viața mea de ei (...) Când am întrebat-o ce cântă, mi-a zis că sunt cumva – știți – altfel.

N-a trecut mult și a aflat că cineva din organizația lui luase trupa într-un spectacol de duminică, la Princess Theatre, Torquay. Și l-a sunat imediat pe directorul teatrului.

— Cum merge treaba? l-am întrebat. „E vândut tot“, mi-a răspuns. „Fanii dorm pe stradă și așteaptă să se întoarcă.“ Pentru mine, a fost de ajuns. Și am cooptat trupa.

În noiembrie, Beatles o depășise pe Dietrich în celebritate. Pe măsură ce ziua cea mare se apropia, Delfont observa cât de tare o deranja, fiindcă avea impresia că numai ea ar trebui să fie pe scenă.

— Eu bănuisem ce fire ar putea să aibă, dar m-am gândit că domnișoara Dietrich n-o să se preteze la o ceartă vulgară. Numai că ea s-a luptat cu toată grosolănia lui Lady Macbeth.

Rita, sora lui Delfont, a băgat de seamă că Dietrich are un comportament „capricios și egoist“, ocupând scena mai mult timp decât îi era rezervat ei. Când a terminat, toți fotografii au zbughit-o în față. „Nu acum, dragă!“, le

ordona. „Veniți peste o oră, când o să fiu machiată!“ Pur și simplu nu-i trecuse prin cap că ei veniseră în față pentru Beatles.

Aparatele de fotografiat nu mai pridideau cât timp trupa repeta în intervalul alocat.

— Când s-a întors Marlene, acum strălucitoare, într-o rochie cu paiete, machiată, nu era nici picior de fotograf, își amintea Rita Delfont.

Dar fotografii au revenit chiar înainte de spectacol. Beatles se afla, din nou, în centrul atenției, dar, ori de câte ori schimbau poziția, apărea Dietrich, care voia să intre și ea în cadru.

— Băieții, încă nesiguri pe ei, o luau ca pe un compliment. Dar nu de aceeași părere era și echipa de producție, care știa ce înseamnă să iei fața pe scenă.

Oricum, Ringo era foarte impresionat.

— Țin minte că m-am holbat la picioarele ei când s-a trântit pe un scaun. Erau minunate! Eu sunt unul dintre acei bărbați care admiră picioarele. „Ia uite ce ace!“

În cele din urmă, Dietrich însăși a fost cucerită de grup.

— Sunt așa de SEXY! i-a spus lui Brian Epstein după ce s-a lăsat cortina. E o bucurie să fii alături de ei. Sigur se distrează pe cinste!

Peste patru ani, trupa i-a întors complimentul, alegând-o să fie una dintre puținele figuri de pe coperta albumului „Sgt. Pepper“.

37

La subsolul din locuința familiei Asher, de pe Wimpole Street, era o cămăruță în care Margaret Asher își învăța elevii să cânte la oboi. Avea o canapea, un pian și un stativ. Când n-avea nevoie de cameră, Margaret i-o lăsa lui Paul, ca să aibă unde să-și compună piesele pop.

Într-o zi, la jumătatea lui octombrie, în 1963, a trecut pe acolo John. Au coborât amândoi în cămăruță și s-au așezat pe bancheta de la pianul doamnei Asher. Brian Epstein le comunicase că următoarea lor sarcină, extrem de importantă, era să compună o piesă care să rupă ipocrita piață americană. Până la momentul acela, single-urile lor de top în Anglia – *From Me to You, She Loves You, Please, Please Me* – nu se impuseseră deloc aici.

Acum, tot lălăind, ajunseseră la versul *Oh, you – ou – ou got that something.* Paul a tras de o coardă pentru acompaniament.

— Asta e! a exclamat John. Asta să faci!

După vreo oră, Paul a urcat și a băgat un cap pe ușă în dormitorul lui Peter Asher:

— N-ai vrea să asculți ceva ce tocmai am compus?

Peter s-a dus cu el la subsol, iar Paul și John i-au cântat *I Want to Hold Your Hand,* noua lor piesă.

— Cum ți se pare? l-a întrebat Paul.

— Dumnezeule! Puteți s-o mai cântați o dată? a zis Peter. Ascultând-o a doua oară, se gândea: „Ori eu îmi pierd mințile, ori asta e cea mai tare piesă pe care am auzit-o în viața mea.“

Peste câteva zile, cei doi au mers la studiourile de pe Abbey Road cu noul cântec. Se mișcau destul de repede: într-o singură sesiune au înregistrat *I Want to Hold Your Hand* și piesa de pe verso, *This Boy,* primul mesaj de

Crăciun al trupei pentru fani și jumătate din *You Really Got a Hold on Me.* Ca și cum n-ar fi fost de ajuns, Paul s-a oprit la jumătate și a plecat să ia masa de prânz cu fata care câștigase premiul întâi la concursul de eseuri „De ce îmi place Beatles“.

Au fost niște zile agomerate. În următoarele trei săptămâni au avut o apariție la emisiunea *Thank Your Lucky Stars*, un turneu în Scandinavia, o participare la Royal Command Performance („să vă zdrăngăniți bijuteriile“), concerte la Cheltenham, Sheffield, Slough, Leeds și Northampton și o călătorie la Dublin.

Pe 9 noiembrie, șoferul care le conducea mașina Aston Princess i-a dus la East Ham, unde gloata strânsă în fața cinematografului Granada era așa de înnebunită, că până și hrana pregătită pentru Beatles a trebuit adusă cu escortă.

Înainte ca trupa să intre în scenă, George Martin a băgat capul pe ușă și a cerut liniște:

— Atenție, toată lumea! Am ceva să vă spun. Tocmai am aflat de la EMI că *I Want to Hold Your Hand* a depășit 1 milion în vânzări.

Și toți au ovaționat.

— Da, minunat! a zis John, care vedea întotdeauna imediat și jumătatea goală a paharului. Dar asta înseamnă că o să fie numărul 1 vreo săptămână.

I Want to Hold Your Hand s-a lansat în Anglia pe 29 noiembrie 1963, la aproape șase săptămâni după ce John și Paul compuseseră cântecul într-o oră, în camera din subsolul casei lui Margaret Asher. Peste două săptămâni, ea ajunsese pe primul loc, detronând piesa *She Loves You*. Spre deosebire de ce anticipase John, ea avea să rămână pe primul loc încă patru săptămâni și să stea în topuri până la sfârșitul lunii aprilie, când următorul single al trupei, *Can't Buy Me Love,* era deja în topuri de trei săptămâni[42].

I Want to Hold Your Hand s-a lansat în America abia o lună mai târziu, și atunci după o serie de întâmplări. Un DJ din Washington primise o copie a albumului englezesc de la o asistentă de zbor și îl tot pusese în emisiunea lui, după care patruzeci de posturi de radio din Chicago și St Louis făcuseră

același lucru. Capital Records i-a recunoscut potențialul și a lansat-o ca single în a doua zi de Crăciun, în anul 1963. Într-o săptămână, a ajuns pe locul 43 în clasamentele din SUA și părea că va urca în continuare.

42 Piesa va fi detronată de altă compoziție Lennon/McCartney, *World Without Love,* interpretată de Peter Asher și de prietenul lui, Gordon Waller, cunoscuți împreună ca Peter și Gordon.

38

Pe 17 ianuarie 1964, la trei dimineața, trupa se afla în apartamentul ca un palat din Hotelul Georges V, de la Paris, după ce susținuse primul concert din seria organizată la Sala Olympia. Cum stăteau ei în pijamalele și halatele lor, apare Brian Epstein cu o telegramă.

— Băieți, le-a spus, sunteți numărul 1 în America!

Până și John a fost încântat, măcar o dată în viață. Mal Evans, managerul de turneu, era de față. Pentru el, ei erau „doar o gașcă de puști, care țopăie din cale-afară de bucuroși".

Ringo era în al nouălea cer.

— Nu ne venea să credem. Și am început să ne purtăm toți ca localnicii din Dallas, strigând și chiuind.

Paul s-a urcat pe umerii lui Mal și au început amândoi să sară. Dorind să-i imortalizeze, fotograful Harry Benson a sugerat să se pună în scenă o bătaie cu perne, de dragul victoriei. „Cea mai mare prostie pe care am auzit-o", a zis John. Peste o clipă a luat o pernă și i-a tras una peste ceafă lui Paul, apoi au sărit toți patru în generosul pat stil Empire și s-au bătut cu perne. În pijama și în halat, au sărbătorit mai departe, ridicându-l pe Ringo – „Unu, doi, trei, patru!" – și aruncându-l în aer. Oare vor mai fi vreodată în culmea fericirii?

39

Totul se întâmplase atât de repede. Cu exact un an în urmă, pe 17 ianuarie 1963, trupa cântase la The Cavern și The Majestic Ballroom, Birkenhead. Cu un an înainte, pe 1 ianuarie 1962, Dick Rower de la Decca Records îi refuzase, pe ideea că „formațiile de chitară sunt pe ducă".

Iar acum Beatles înnebunise America.

În primele trei zile de la lansarea în SUA, *I Want to Hold Your Hand* a vândut un sfert de milion de exemplare. Apoi cinci milioane.

Poetul Allen Ginsberg era la Dom, un „loc hippy" din East Village, New York, când a auzit prima dată cântecul:

— Am auzit sunetul acela înalt, *alto, Uuuu!*, care mi-a trecut direct prin cutia craniană și mi-am dat seama că urma să trec prin cutia craniană a civilizației occidentale.

Spre uimirea colegilor lui de breaslă, intelectualii, Ginsberg cel greoi s-a ridicat și a început să țopăie.

— Când am ascultat piesa, spune Brian Wilson de la Beach Boys, m-a dat pe spate. A fost ca un șoc pentru sistemul meu.

Refrenul din *Be True to Your School,* la vremea aceea single-ul Beach Boys, era următorul:

Be true to your school now
Just like you would to your girl or guy

Be true to your school now
And let your colors fly.[43]

În clipa aceea, Wilson și-a dat seama că Beatles îl făcea să pară un învechit. Era mai mic cu două zile decât Paul, dar acum se simțea de pe

vremuri:

— Am știut imediat că totul se schimbase.

În ultimele șase luni, Beach Boys fusese cea mai populară formație din America, dar de-acum avea să trăiască în umbra trupei Beatles. Ca să fie totul și mai rău, Beatles urma să semneze cu Capitol, deci era la același nivel ca Beach Boys.

— Aceiași oameni care îi acordaseră toată atenția celei din urmă trupe vorbeau acum doar despre cei patru băieți de la Beatles. Și la Capitol nu prea se punea problema de comision, își amintea Fred Vail, promotorul trupei.

În aprilie au înregistrat *Don't Back Down.* Spre deosebire de celelalte piese ale trupei, ea prevestea ceva rău. „Fetele își croiesc drum, așa cum băieții sunt șterși de pe fața pământului (...) când se furișează în sus un val peste jumătate de metru, ca o tonă de plumb. Va fi chiar ultimul cântec de surfing al formației Beach Boys."

La Freehold, New Jersey, un băiat de paisprezece ani stătea în mașina mamei lui, pe scaunul din față, când s-a difuzat la radio cântecul. A simțit că timpul se oprește în loc și i se face părul măciucă. L-a copleșit „ceva straniu, de parcă i-ar fi făcut cineva voodoo", „aparatul de radio parcă luase foc în fața ochilor mei, străduindu-se să exprime sunetul". Au ajuns acasă, dar el n-a intrat. S-a dus repede pe aleea de bowling de pe Main Street, s-a năpustit în cabina telefonică și a sunat-o pe Jan, prietena lui.

— Ai ascultat trupa Beatles? a întrebat-o.

— Da, e mișto, i-a răspuns ea.

După care el a dat năvală la Newbury's, un magazin care avea o secțiune cu câteva discuri. *I Want to Hold Your Hand* nu era în stoc, așa că a cumpărat single-ul *My Bonnie,* semnat de „Beatles cu Tony Sheridan și invitații lor".

— Era o păcăleală. Beatles făcând *backing* pentru un cântăreț de care nu auzisem în viața mea... L-am luat. Și l-am ascultat. Nu era extraordinar, dar era bunicel.

L-a cucerit pe loc o chitară din vitrina magazinului West Auto de pe Main Street. Când a venit vara, Dora, mătușa lui, l-a plătit să-i zugrăvească locuința, iar cu banii primiți și-a cumpărat chitara. „În acea vară, timpul se mișca încet.“ Aștepta cu sufletul la gură fiecare piesă nouă a trupei Beatles.

— Urmăream la chioșcuri fiecare revistă cu o fotografie pe care nu o mai văzusem și visam... visam... visam... că sunt eu... Nu voiam să-i cunosc pe băieții de la Beatles. Eu voiam *să fiu* Beatles.

De atunci, a trecut o jumătate de secol, iar Bruce Springsteen crede în continuare că ziua aceea, în care a auzit *I Want to Hold Your Hand*, la mama lui în mașină, i-a schimbat viața.

La Chicago, Ruby Wax, de zece ani, era într-un magazin de muzică atunci când s-a lansat puternic partea B a discului „I Want to Hold Your Hand“.

— Beatles cânta din difuzoare *Well, she was just seventeen*[44], iar eu am simțit cum mi se încordează tot corpul. Era cel mai tare sound pe care-l auzisem vreodată – era un Moment Mare. Și de-atunci nimeni n-a reușit să mă mai facă să simt ceva asemănător.

În săptămânile următoare, Ruby și-a umplut pereții din dormitor cu postere Beatles, pe care, după aceea, le lingea ca într-un ritual. Colecționa reviste, stilouri, discuri, ochelari de soare, ceasuri, șosete și abțibilduri cu Beatles.

— Ascultam discurile trupei la un volum care aproape îmi spărgea timpanul și plângeam, gemeam, urlam de atâta iubire.

Ba chiar o suna pe telefonista din Liverpool doar ca s-o audă cum spune *Hello!* cu accent local.

— După care eram așa de copleșită, că trebuia să închid.

În timp ce-și executa pedeapsa de zece ani de detenție în McNeil Island Correction Center, Washington, infractorul mărunt Charles Manson tot auzea *I Want to Hold Your Hand* la aparatele de radio ale condamnaților.

Biograful lui afirmă că i-a plăcut foarte mult piesa, dar mult mai mult l-a impresionat admirația de care se bucura Beatles.

— Charlie voia să fie întotdeauna în centrul atenției; acum s-a hotărât că ce-și dorește cu adevărat e să fie celebru. Dacă acești patru băieți de la Beatles pot fi celebri, el de ce să nu poată? Și tuturor care îl ascultau sau nu îl ascultau le spunea că el o să fie și mai și decât Beatles.

După aceea, cât a stat în detenție, a studiat tot timpul la chitară. Ori de câte ori îl vizita mama lui, Kathleen, îi zicea, cu o insistență aproape maniacală, că într-o bună zi, în curând, și el o să fie celebru.

43 „Să fii alături de școala ta acum/ Așa cum ai fi alături de fata sau de băiatul tău/Să fii alături de școala ta acum/ Și să ajungi pe culmi cât mai înalte“ (n. tr.).

44 „Păi, avea doar șaptesprezece ani“ (n. tr.).

40

În ianuarie 1964, trupa The Ronettes s-a oprit la Londra, în cadrul primului ei turneu britanic, cu sprijinul unui grup din partea locului, Rolling Stones.

În prima seară, DJ-ul Tony Hall de la Radio Luxembourg a dat o petrecere pentru ei, acasă la el, pe Freen Street, în Mayfair, foarte aproape de locul în care stăteau George și Ringo.

John, George și Ringo erau deja acolo când a sosit trupa The Ronettes. Aceasta știa de câtă celebritate se bucură Beatles – de când sosise, nu prea mai auzise altceva decât asta –, dar tot nu ascultase muzica formației. Pe de altă parte, cei trei băieți de la Beatles erau cu ochii pe The Ronettes, cu vocile lor senzuale, pline de dorință, cu corpurile lor atrăgătoare.

Când au intrat ele, John, George și Ringo au stat la coadă ca să le ridice în slăvi.

— Ai cea mai bună voce, i-a zis George lui Ronnie Bennett, vocalista. Ne-a plăcut de când te-am auzit prima dată.

Și John, în general zgârcit la complimente, era la fel de entuziasmat.

— A dracului de mișto, i-a spus.

— Ne tot ziceau că sunt înnebuniți după părul nostru lung, negru, și că îi fascinează felul în care arătăm, rememora Ronnie. Și noi eram mulțumite.

Și s-au pus toți pe dansat după muzica de pe discurile trupei The Ronettes – *Be My Baby, Baby, I Love You, I Saw Mummy Kissing Santa Claus.* Celor trei fete le-a plăcut să le arate băieților de la Beatles cele mai recente mișcări de dans din America: the Pony, the Jerk, the Nitty-Gritty. John, care nu se omora după dans, era deosebit de interesat să învețe de la Ronnie:

— Când începeam să dansăm, John spunea de fiecare dată: „Pe-asta nu știu dacă am prins-o încă, Ronnie. S-ar putea să am nevoie de lecții suplimentare“. Nu mi-a luat mult să-mi dau seama că mă place.

În același timp, George își arăta cât se poate de clar interesul pentru Estelle, sora lui Ronnie.

— Eram tinere și într-o țară străină, așa că am hotărât să-i uităm pe iubiții noștri de acasă și să ne distrăm, își amintea Ronnie, al cărei prieten, producătorul de discuri Phil Spector, rămăsese acasă, în America, supărat foc.

Noaptea se scurgea și, la un moment dat, George și Estelle au dispărut de pe ringul de dans, iar Ronnie l-a lăsat pe John să-i facă turul casei. Era impresionată.

— În fiecare cameră găseai vaze vechi și obiecte de artă.

Sus, John s-a apucat să încerce clanțele de la toate ușile. Ronnie și-a dat seama că el caută o ascunzătoare.

— În cele din urmă, a găsit o ușă deschisă, așa că am intrat, dar era așa o beznă, că nici n-am observat că George și Estelle erau deja acolo, pe pat. „Scuze! Pardon!“, le-am zis.

După aceea, au descoperit o cameră goală. S-au așezat amândoi lângă fereastră, uitându-se la o priveliște dintr-un „ținut de basm, cu lumini și turnuri, pe măsură ce atmosfera devenea mai intimă“.

— Cum ți se pare? l-a întrebat Ronnie.

— Păi, e curent și locul ăsta de la fereastră mă termină.

— Nu la asta mă referem. Cum ți se pare să fii celebru.

— A, înțeleg. Lucruri serioase. Atunci, pentru așa ceva, trebuie să trag un fum.

Și au vorbit despre celebritate. John își aducea aminte cum stătea în cafenele, împreună cu colegii de trupă, visând cai verzi pe pereți pentru viitor.

— Stăteam acolo, cu jeleurile și cu ceaiul nostru, și ne ziceam: „Când o să avem contractul pentru album, o să se schimbe tot. O să avem limuzine și

șoferi și n-o să mai trebuiască să mâncăm niciun jeleu în viața noastră!“ Apoi a venit contractul pentru album și știi ce s-a întâmplat?

— Nu s-a schimbat nimic, de fapt?

— Nu. Avuseserăm dreptate, se pare. Ne-am primit limuzinele și șoferii și am lăsat jeleurile. Îmi vine să sar în tavan numai când mă gândesc la ele.

Pe Ronnie toată vorbăria a făcut-o să se întrebe dacă John o fi „unul dintre oamenii ăia grei de cap, ca Phil“. Își dădea seama că John n-o place doar pentru vocea ei, ci pentru mult mai mult.

— Trebuie să recunosc că, atunci când s-a aplecat și m-a sărutat, câteva clipe am uitat de Phil.

Ea cântase de multe ori despre săruturi – *I'll make you happy, baby, just wait and see. For every kiss you give me, I'll give you three*[45] –, dar niciodată nu mersese mai departe.

— Știu că acum pare greu de crezut, dar până atunci doar mă sărutasem cu un tip, adică cu Phil. Nici vorbă de vreo poveste de dragoste, iar sexul era încă un mister. Dar, la cum stăteau lucrurile pe locul ăla de lângă fereastră, nu părea că o să mai rămână așa multă vreme.

În timp ce se sărutau, John a început „s-o atingă prin locuri pe care nici măcar nu știam că le am“. După aceea, a luat-o de mijloc și a încercat s-o ducă spre patul uriaș, dar, în clipa aceea, ea și-a adus aminte de Phil și, brusc, și-a înfipt picioarele în covor, iar el a căzut.

— Crezi că putem să ne întoarcem la petrecere? l-a întrebat ea.

Estelle și Ronnie au început să iasă împreună cu George și John. Pe Ronnie o nedumerea faptul că ei le priveau cu atâta admirație și voiau mereu să afle mai multe despre cântăreții și muzicienii din America.

— Spune-ne despre The Temptations! Cum e Ben E. King, de fapt?

Într-o seară, cei doi le-au luat din holul de la Strand Palace Hotel. Prins cu garda jos, John a făcut greșeala de a o întreba pe mama lor, care le însoțea, dacă n-ar vrea să vină și ea. Reacția ei entuziastă a fost o dezamăgire amară:

— La cină! Super, sună a distracție! Doar să-mi iau poșeta.

A fost o seară mai degrabă stângace, nu în ultimul rând pentru Ronnie.

— Cum să poți spune orice, când e maică-ta alături? Și cel mai rău a fost că n-a scos o vorbă toată seara. Doar s-a holbat la noi cât am luat cina.

Peste ani, Ronnie a aflat de la mama ei că nu-i păsa în ce fel „bărbaților ăstora adulți, mari, chiar le plac fetele mele mici...“

— Acum ce fel de viață o să duc? mă întrebam. A fost cea mai chinuitoare noapte din viața mea.

Spre sfârșitul lunii, a venit în oraș Phil Spector. Ronnie știa că asta însemna că distracția lor se încheia: el sigur n-o să iasă în oraș și sigur nu o s-o lase pe ea să iasă fără el. Phil n-a zis niciodată nimic, dar Ronnie simțea că îl deranjase faptul că ea stătuse atât de mult cu Beatles: Phil putea fi foarte viclean[46]. În același timp, în turneul Rolling Stones din Anglia, Keith Richards se îndrăgostise de ea:

— Am avea niște copii grozavi, așa zicea Keith, fiindcă tu ai părul ăla negru, des, și eu la fel.

Pe 5 februarie, Tony Hall a mai dat o petrecere în apartamentul lui de pe Green Street, de data asta pentru Beatles, care urma să facă primul turneu în SUA.

— A fost o seară foarte plăcută, povestește cineva care a fost acolo, fiindcă băieții de la Beatles, chiar dacă erau pe cai mari la momentul respectiv, habar n-aveau de ce o să dea în America, așa că erau neliniștiți.

Toată lumea a dansat pe ritmurile din *Heat Wave,* cântată de Martha and the Vandellas, iar Ronnie li s-a alăturat și ea cu tot avântul.

— Ronnie era păsărica aia cu care toată lumea își dorea să ajungă în pat, își amintea Tony Calder, PR. Toată lumea o dezbrăca din priviri pe micuță.

Între timp, a văzut că pe Phil Spector „îl enervează toată atenția pe care o primește Ronnie. Se simțea tensiunea sexuală, toți tipii de-acolo erau cu ochii pe ea. Pentru că era exotică. Și era americancă!“

Gelozia lui Phil a explodat când a aflat de la mama ei că John le invitase pe fetele de la The Ronettes să plece cu Beatles în America. Ronnie nu îndrăznise să-i zică despre oferta generoasă, așa că o rugase pe mama ei să abordeze subiectul.

— Știi, s-ar putea ca pentru fete să fie o oportunitate dacă se întorc în același avion cu Beatles.

— Nu, deja le-am cumpărat biletele.

Fetele s-au întors la New York în ziua următoare, fără Beatles. Phil i-a zis lui Ronnie că el o să plece înapoi de unul singur.

45 „O să te fac fericit, iubitule, stai să vezi. Pentru fiecare sărut eu îți dau trei săruturi.“ Versuri din piesa *Be My Baby,* cântată de formația The Ronettes (n. tr.).

46 Și în ce fel! În ١٩٦٨, la scurt timp după ce s-au căsătorit, el i-a făcut cadou o mașină când a împlinit douăzeci și cinci de ani, dar insistând ca ea s-o conducă numai în prezența lui – sau, dacă el nu putea, numai însoțită de o sosie a lui în mărime naturală, din plastic, cu genunchii îndoiți în poziția așezat. „Așa, nimeni n-o să-ți facă nimic când ești singură la volan“, i-a explicat el triumfător. An după an, Phil era din ce în ce mai gelos. A închis-o pe Ronnie în casa lor, punând de jur împrejurul ei sârmă ghimpată și câini de pază și luându-i pantofii ca să nu poată fugi. Ba chiar amenința că o omoară dacă încearcă vreodată să scape. „Sunt absolut pregătit pentru ziua aceea“, i-a spus mamei ei. „Deja i-am luat sicriu. Din aur solid. Și cu capac din sticlă, ca să n-o scap din ochi după ce moare.“

41

Ronnie se întorsese acasă, în Harlemul spaniol, cu mama și cu sora ei, urmărind la televizor reportaje despre sosirea trupei Beatles pe Aeroportul JFK, iar întâmplarea a făcut să recunoască o figură familiară pe ecran:

— Cât pe ce să leșin când m-am uitat la televizor și l-am văzut pe Phil Spector mergând în urma lor când ieșeau din avion. Îmi venea să-l strâng de gât!

După ce-și făcuse loc în avionul trupei, Spector se dovedise a fi un pasager neobișnuit.

— E dus cu pluta, a comentat Ringo. Ne-am dat seama cât e de sărit de pe fix pentru că „a venit pe jos în America." Avea așa o frică de avion, că nu putea să stea locului, prin urmare se plimba de la un capăt la altul al avionului, și noi am stat cu ochii pe el tot timpul.

Când au aterizat la New York, *I Want to Hold Your Hand* era numărul 1 în topuri. Iar precomenzile curgeau una după alta: veneau după ei în America o jumătate de tonă de peruci Beatles și 24 000 de role de tapet cu Beatles. După o conferință de presă susținută la aeroport, băieții au fost conduși la Plaza Hotel[1] și apărați de miile de fani care urlau „Noi vrem Beatles! Noi vrem Beatles!"

John și George au catadicsit să lase numele fetelor de la The Ronettes la serviciul de pază. Ronnie și Estelle au urcat cu verișoara lor, Nedra, a treia membră a grupului, și cu prietenul ei, Scott. Phil Spector le scăpase din vedere: în timp ce Ronnie se distra, el era ocupat la studio.

La hotel, trupa avea la dispoziție un etaj întreg. Peste tot, sendvișuri și alcool.

— Suntem prizonieri aici, deci trebuie să ne hrănească bine, explica John.

În fiecare cameră era un televizor deschis, dar fără sonor. Erau pick-upuri peste tot, cu discuri împrăștiate pe jos.

— Iubesc America, spunea John, aici, oamenii îți dau tot ce vrei.

Estelle și Ronnie s-au așezat pe jos, cu George și John, au pus discuri și au stat de vorbă. Se întuneca, și Ronnie a observat că majoritatea invitaților ajunși primii plecau. Apoi a sosit o gașcă întreagă de oaspeți noi, majoritatea tinere în fuste scurte.

— Nu trebuia să fii un geniu ca să-ți dai seama că o să urmeze cu totul alt peisaj.

Mal Evans se ducea la primii sosiți și le zicea că ar fi timpul să plece.

— Nu-ți face griji, Scott e cu noi, i-a răspuns Ronnie.

— Dar noi nu-l cunoaștem, i-a replicat John. Trebuie să plece.

— În cazul ăsta, a intervenit Estelle, plec și eu.

A încercat s-o convingă pe Ronnie să vină cu ea, dar, așa cum sugerează numele grupului, Ronnie era întotdeauna cea mai directă dintre fetele de la The Ronettes:

— În caz că urma să se petreacă niște ciudățenii acolo, sus, nu voiam să le ratez.

Invitații care au rămas s-au îngrămădit într-un dormitor. John a luat-o de mână pe Ronnie:

— Hai! Nu vrei să vezi și tu ce e așa de interesant?

Dormitorul i s-a părut anormal de aglomerat. Se strânseseră toți în cerc; pe un scaun era un tip care fotografia tot ce ajungea în mijloc. Când i-au văzut pe John și Ronnie, oamenii le-au făcut loc.

Ea se uita îngrozită.

— Era cel mai uimitor lucru pe care-l văzusem în viața mea. Fata era întinsă pe pat și unul din anturajul Beatles făcea sex cu ea în fața tuturor... Și, după expresie, pe ea nu părea s-o deranjeze că e folosită astfel la o petrecere Beatles, deși niciunul dintre ei nici măcar nu lua parte la chestia asta. Bănuiesc că pur și simplu îi era de ajuns să fie în același apartament de hotel cu ei, ca și cum așa o să aibă ce să le povestească nepoților.

Cei doi au continuat „să facă sex în toate pozițiile“, iar fotograful să-și vadă de treabă. Pentru Ronnie era ceva educativ, ea era încă virgină, ba chiar își ținea chiloții pe ea când era în pat, pentru un plus de siguranță. Cu toate că știa detaliile de bază, „habar nu aveam eu de 69 sau de vreo altă poziție. Eram în 1964, când nu existau filme cu așa ceva, dar aici aveam o fată care face sex goală, în toate pozițiile. N-o să uit niciodată!“

Era atât de șocată de ce se întâmpla chiar în fața ei, că nu se putea abține și scotea fără să vrea câte un „Of, Doamne!“ Așa că John a trebuit să se aplece și să-i șoptească:

— Mai încet, te rog, Ronnie!

Cum spectacolul de pe podea continua, John a luat loc pe singurul fotoliu din cameră și a invitat-o să se așeze pe piciorul lui. Se simțea cât de încântat era.

— Oi fi fost eu proastă atunci, dar știam când era cazul să mă ridic de la un tip din brațe.

Și a plecat din cameră.

John a ieșit după ea și s-au dus la el în dormitor. El i-a arătat cerul din Manhattan și a întrebat-o dacă își amintește momentul când se uitau pe fereastră, la Londra. Apoi Ronnie s-a așezat, iar el a rămas în picioare, în spatele ei, mângâind-o pe gât.

Ea i-a zis că trebuie să-i spună ceva.

— Nu acum, i-a răspuns el.

Ea a insistat că trebuie. El i-a răspuns că știe tot despre ea și Phil.

— Dar m-am gândit că poate și noi doi am putea avea o poveste.

Ronnie s-a ridicat. Îi plăcea la nebunie să stea de vorbă cu el despre muzică, „dar, câteodată, un tip poate să ți se pară mai degrabă frate decât iubit“.

— Și așa simt că ești tu pentru mine. Te ador, John. Dar nu așa cum vrei tu.

După ce ea a ieșit, John a trântit ușa. Ziua următoare, când a sunat-o, s-a comportat de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Era liberă în seara aceea?

Băieții de la Beatles voiau să scape de tot și să încerce niște mâncare adevărată de la New York.

Așa se face că cele trei fete de la The Ronettes s-au bucurat de o seară liniștită în oraș, cu cei patru membri ai trupei, la Sherman's Barbecue din Harlem, pe 151st and Amsterdam. În viitor, când avea să treacă pe la Sherman's, managerul o întâmpina cu zâmbetul pe buze:

— Te țin minte! Ești fetița care i-a adus pe cei de la Beatles!

42

Privit comparativ, în Marea Britanie succesul trupei a venit treptat: muzicienii au stârnit interes. În America însă a năvălit brusc, ca refluxul. Acum era tăcere, iar în clipa următoare dădeai peste Beatles oriunde.

În 1963, trupa s-a bucurat de mare popularitate în Anglia, deși în America era încă necunoscută. Și Brian Epstein, și băieții știau că rataseră momentul potrivit pentru o primă prestație acolo. Văzând ce pățise Cliff Richard, erau hotărâți să nu facă aceeași greșeală.

— O groază de artiști englezi trecuseră Atlanticul și muriseră, comentează asistentul personal al lui Brian Epstein, Alistair Taylor. Cliff Richard a invadat Statele Unite, dar nimeni n-a observat.

Așa se face că, într-o dimineață, pe 31 octombrie, Ed Sullivan, prezentatorul trist al unui talk-show, se întorcea pe Aeroportul Londra Heathrow, după ce fusese în Europa, într-un turneu, unde căutase talente. A rămas uimit când a văzut mii de fete țipând și înghesuindu-se pe acoperișul de pe Queen's Building. Să fie familia regală? I-a mărturisit bănuiala uneia dintre fete, dar ea a izbucnit în râs. În cele din urmă, a întrebat un angajat al aeroportului, care i-a răspuns:

— E pentru Beatles.

Sullivan s-a mișcat repede. A vorbit cu Brian Epstein să aducă trupa la el în emisiune. Cu gândul la cazul lui Cliff, Epstein plănuise deja să facă o campanie perfectă în America: totul – marketingul, discurile, concertele, promovarea, presa și televiziunea – o să fie gata când o să vină băieții. Așa că, la începutul lui noiembrie, a luat avionul până la New York pentru o serie de întâlniri de afaceri, dintre care una cu producătorul și ginerele lui Ed Sullivan, Bob Precht. Acesta își dorea formația Beatles, dar numai ca noutate, ca o ciudățenie din Anglia. Epstein, pe de altă parte, era hotărât ca

Beatles să fie vedeta din topul clasamentelor. Așa că, în cele din urmă, a negociat un compromis strălucit – Beatles o să fie cireașa de pe tort în două emisiuni, una după alta, dar contra sumei neglijabile de 7 000 de dolari. Precht economisea bani – știau amândoi că Epstein o să aibă o pierdere de 50 000 de dolari – și Beatles obținea expunerea pe care o dorea cu ardoare: două săptămâni în fruntea celei mai populare emisiuni din America. Iar la începutul lui 1964 înțelegerea i se părea bună și lui Ed Sullivan: când trupa a ajuns în sfârșit în America, vineri, 7 februarie, *I Want to Hold Your Hand* era deja numărul 1 în topuri, iar *She Loves You* era pe locul 21 și urca.

Admiratorii care urlă cu toată puterea sunt acolo, înaintea lor, bulucindu-se la geamurile terminalului din Aeroportul JFK. Când se deschid ușile avionului, motoarele nici nu se mai aud de țipete. După conferința de presă de la aeroport, trupa este escortată la Plaza Hotel de patru mașini de poliție din New York și de două motociclete, cu sirenele în funcțiune. La Grand Army Plaza îi întâmpină o mulțime de fani, dintre care mulți îi așteaptau din zori.

Într-un complex rezidențial din Philadelphia, Joe Queenan Sr., omul potrivit pentru slujba potrivită, află din *Catholic Standard and Times* că Beatles e o trupă total nepotrivită pentru copii. Gândindu-se la băiatul lui de treisprezece ani, Joe Jr., e de părere că „singurul scop în viață al trupei este să pervertească tineretul din America și să-l ducă pe drumul pierzaniei“.

Joe Sr. nu-i lasă pe Joe Jr. și pe cele trei surori ale lui să se uite la Beatles când apare în *The Ed Sullivan Show.* Îi avertizează dinainte pe cei patru copii că o să supravegheze micul televizor alb-negru în toate serile în care urmează să cânte formația.

— Parcă ne invita, ba chiar ne încuraja să-i punem otravă de șoareci în bere, își aduce aminte Joe Jr.

La repetiția de după-amiază, publicul, în principal adolescentele, e liniștit, cu ochii la scena goală. Dar, când sunt aduse în scenă tobele lui Ringo, toată lumea începe să țipe. La început, Ed Sullivan le cere spectatorilor să fie atenți la toți artiștii, nu numai la Beatles.

— Pentru că, dacă n-o să fiți, o să chem un frizer. După glumița asta, redevine prezentatorul serios care e de obicei: Orașul nostru – ba chiar țara noastră – n-a mai văzut pe nimeni care să semene cu acești patru tineri din Liverpool. Doamnelor și domnilor, Beatles!

Un reporter de la *New York Herald-Tribune* compară vuietul publicului cu „scârțâitul teribil pe care-l scoate metroul BMT Astoria când cotește spre est, lângă 59th Street și Seventh Avenue".

În culise, Brian Epstein îl încolțește pe Sullivan:

— Vreau să știu exact ce o să spui în prezentare.

— Iar eu vreau să dispari, îi răspunde Sullivan.

Peste o oră, acesta se întoarce pe scenă să-și facă încălzirea.

— Copii, zice, există și alți artiști talentați în această emisiune, deci să-i aplaudați și pe ei.

Ca să fie sigur, îi pune să repete aplauzele. Publicul e ascultător. Și așa și trebuie: deși sala are 700 de locuri, pentru acea seară au cerut bilet 50 000 de oameni.

— Începem în opt minute, anunță el în gemetele înfundate. Opt minute înseamnă o eternitate!

Peste opt minute – o trompetă. Cortina strălucitoare se ridică și formează o boltă.

— Bună seara, doamnelor și domnilor! Astă-seară, în direct de la New York, *The Ed Sullivan Show!* Astă-seară, *The Ed Sullivan Show* ajunge la dumneavoastră prin Anacin, remediul contra durerilor de cap, cu o combinație specială de ingrediente care elimină durerea, înlătură tensiunea, calmează stările de irascibilitate – *Anacin!* Și prin Pillsbury, biscuiții congelați Pillsbury, și o gamă completă de produse lactate proaspete. Și acum – „un ropot de tobe" –, iată că sosește Ed Sullivan!

Cu capul în jos, uitându-se de jur împrejurul lui, intră Sullivan, sobru și alunecos, de parcă ar fi fratele mai întunecat al lui Humphrey Bogart.

— Vă mulțumesc foarte mult, spune ridicând brațele și coborându-le imediat pentru a-i cere publicului să nu mai aplaude.

Se uită emoționat în stânga, apoi se scarpină la nas cu dosul palmei. Îi face iar semn publicului să se oprească și nici urmă de zâmbet pe chipul lui.

Se face în sfârșit liniște.

— Știți, s-a întâmplat ceva foarte drăguț, iar trupa Beatles a făcut un lucru mare, zice el, care, ciudat, nu e deloc în formă. Ține mâinile în buzunar. Tocmai am primit un telefon, *ei* au primit, de la Elvis Presley și de la colonelul Tom Parker, care le urează succes răsunător în țara noastră – un gest foarte drăguț.

În realitate, nu a fost chiar așa: Parker a trimis o telegramă fără ca Elvis să știe.

Se aud țipete.

— Acum... Sullivan își drege glasul. Acum...

Își drege glasul din nou. Se aud și mai multe țipete. Ridică arătătorul, îl mișcă, e învățătorul supărat, după care se uită la pantofi.

— Acum, în acest sezon al emisiunii, am trăit multe momente minunate pe scenă. Datorită micului nostru bucătar italian Topo Gigio. Datorită unora precum „Călugărița Cântăreață“ din Belgia, Milton Berle și... în ultima duminică, bineînțeles, întâlnirii de neuitat, care a avut loc pe scena noastră, dintre Sammy Davis și Ella Fitzgerald. Acum, toată țara așteaptă să audă trupa Beatles din Anglia. Și o să o auziți – pe ea, extraordinara ambasadoare a bunăvoinței – după reclamă. Și, dacă sunteți dintre cei cărora trebuie să li se arate, iată ceva cu adevărat mare de la nou-nouțul Aero Shave!

După pauza de publicitate, ne întoarcem la Ed Sullivan, care pare să anunțe un accident rutier mortal.

— Acum, ieri și azi, sediul nostru a fost plin până le refuz de ziariști și fotografi din toată țara și veteranii aceștia sunt de acord cu mine, cum că în oraș n-a existat niciodată un entuziasm asemănător cu cel stârnit de puștii din Liverpool, care-și spun Beatles. Astă-seară, ei vă vor încânta de două ori – acum și încă o dată în a doua jumătate a emisiunii. Doamnelor și domnilor – dă din mâini extravagant –, Beatles!

Țipete, țipete și iar țipete. Camera de filmat se îndreaptă spre public – adică fete între doisprezece și cincisprezece ani.

Close your eyes and I'll kiss you[47] cântă Paul dând din cap, ridicând privirea spre tavan. Lângă el, George bate ritmul cu piciorul. Ringo pare fericit. John, în dreapta, pare detașat, poate chiar ușor plictisit.

Prim-planurile arată fete plângând, urlând și ținându-se cu mâinile de cap, de parcă s-ar teme să nu le cadă. Toate rămân așezate pe locurile lor: poate că urmează instrucțiunile primite înainte de spectacol de la temutul domn Sullivan.

Paul e ca peștele în apă – se mișcă, dă din cap întruna. El este cel care conduce și asta se vede de la început până la sfârșit.

Camera se mută pe Ringo, care sigur a văzut un monitor, fiindcă zâmbește și mai mult, ceea ce pe spectatoare le face să țipe necontrolat.

All my loving, I will send to you...u...u![48] Când John și George ajung la *u... u...*, toată lumea țipă încă o dată. John își permite un zâmbet rapid. El, cel mai ursuz din trupă, e și cel mai emoționat interpret.

George, care de dimineață făcuse febră, se lansează într-un solo la chitară, zbârnâind ca într-un western. Ce sprâncene mari are!

O fată de doisprezece ani țopăie pe scaun, bate din palme, țipă, își trece mâinile prin păr, sus și jos, sus și jos.

Se termină piesa. Toți cei patru se înclină adânc în fața publicului, după care Paul atacă direct *There were bells, on a hill, but I never heard them ringing* – balada siropoasă din *The Music Man – till there was you*[49]. Pe ecranul de sub capul lui apare un subtitlu: „PAUL". Urmează un prim-plan cu Ringo („RINGO") și se urlă și mai și. Ringo rânjește, parcă vorbind de unul singur, apoi râde. După aceea, George, care oferă primul lui zâmbet generos. În cele din urmă, John, al cărui prim-plan e însoțit de cuvintele: „NE PARE RĂU, FETELOR, E CĂSĂTORIT". La el, țipetele sunt mai reținute, dar el zâmbește oricum.

Cântecul ia sfârșit. Interpreții se înclină din nou, apoi trec direct la *She loves you, yeah, yeah, yeah!*[50] Totul se însuflețește. Rar vezi o copilă care să nu

urle și să nu bâțâie din cap, de parcă ar fi într-un *montagnes russe* teribil de înfricoșător.

She says she loves you – Ringo în prim-plan, rânjind și dând din cap – *and you know that can't be ba-ad*[51]. Uuuu!

Cei patru cântăreți dau din cap cu o forță uimitoare, ceea ce declanșează cele mai fanatice urlete de până acum. John, cu picioarele îndepărtate unul de altul și aplecat, se bâțâie întruna. Microfonul îi face figuri, așa că abia dacă se aude toată seara, drept care pare mai degrabă cineva care dublează din spate, chiar și atunci când e în față.

Acum toată lumea bate din palme. Majoritatea fetelor sunt pieptănate ca pe vremuri, cu cărare într-o parte, și poartă bluze cu bretele.

Yeah, yeah, yeah, yeah yeah, Yeeaaah!

S-a terminat. Țipete și iar țipete. Imagine cu Ed Sullivan aplaudând. Zâmbește sau aproape că zâmbește, dar cu colțurile gurii lăsate în jos. Face semn cu mâna, cerând liniște.

— Acum, ați promis, latră el, amintindu-le fetelor de ce au vorbit înainte. Se lasă tăcere, dar nu deplină; în spate se șușotește cu entuziasm, când el continuă pe un ton sobru: Se întorc în a doua jumătate a emisiunii, după ce vă vor încânta Georgia Brown, vedeta din *Oliver!*, și Tessie O'Shea, una dintre vedetele din *The Girl who Came to Supper,* dar, acum, câteva cuvinte despre Anacin.

Undeva, la o sută șaizeci de kilometri distanță de locul acela, Joe Queenan Jr., care avea treisprezece ani, a reușit să-și păcălească tatăl, strecurându-se pe la colțul blocului spre casa mai îngăduitorului unchi Jerry. E uimit de ceea ce tocmai văzuse.

— Până și în ziua de azi cred că viața mea de ființă umană simțitoare, și nu doar de vlăstar al părinților mei, a început în clipa aceea.

În El Cerrito, California, The Fogerthy Brothers, Tom și John, se uită la *The Ed Sullivan Show* cu prietenii lor, Doug Clifford și Stu Cook. Se gândesc imediat să facă un cvartet, ca Beatles.

— Uau, putem! Dacă tipii ăștia pot să vină din Anglia să cânte rock-and-roll, putem.

Nu fac rost de peruci Beatles, așa că poartă peruci Three Stooges[52].

Urmărind emisiunea la televizorul familiei, în Gainesville, Florida, Tom Petty, în vârstă de treisprezece ani, se gândește:

— Există o ieșire.... Îți iei prietenii și deveniți o unitate de sine stătătoare. Și faceți muzică.

În câteva săptămâni, în garajele din tot cartierul se adună trupe care cântă.

Chrissie Hynde, de doisprezece ani, este fiica unui director de la *Pagini Aurii*. Se uită la *The Ed Sullivan Show* la televizorul familiei, în Akron, Ohio. O să țină minte toată viața:

— A fost ca și când ai fi făcut sex, dar fără sex. Țin minte exact unde stăteam. A fost incredibil. Ca și cum s-ar fi mișcat axul... Ca o invazie extraterestră. Dacă erai virgină și nu voiai să crești, ca mine, dacă nu voiai să intri în lumea adulților, îți deschidea un fel de bulevard nou al sexualității.

În ziua următoare, mergând la Liceul Harvey S. Firestone, Chrissie observă că toți băieții se pieptănaseră astfel încât să le cadă părul pe frunte, așa că face și ea la fel.

— Nu mai voiam să am bucle. Le-am tăiat și m-am pieptănat.

În Baltimore, Greg Kihn, de treisprezece ani, face același lucru. Vineri plecase de la școală arătând ca Dion. Luni s-a întors la cursuri cu părul nedat cu gel și pieptănat drept.

— Atât de repede s-a întâmplat.

Pe micuțele surori Wilson din Bellevue, Washington – Ann, unsprezece ani, și Nancy, nouă ani –, parcă le lovise trăsnetul.

— A fost un eveniment colosal, ca aselenizarea... Imediat ne-am apucat să cântăm la chitară în sufragerie, imitând prost accentul englezesc și studiind toate fanzinele[53].

Billy Joen, de paisprezece ani, se uită la emisiune împreună cu familia lui, în Long Island.

— Arătau ca niște puști din clasa muncitoare, ca puștii ăia pe care îi știam cu toții. Și, la emisiunea lui Ed Sullivan, John Lennon avea un aer de genul *Duceți-vă dracului toți! Pentru mine, e o porcărie.* Billy și-a cunoscut destinul atunci și acolo. În clipa aia, am zis: „Îi știu pe tipii ăștia. Pot să comunic cu ei. Tipii ăștia sunt eu. Asta vreau să fac. Vreau să fac asta. Vreau să fiu ca tipii ăștia. Asta o să fac – o să cânt într-o trupă rock.“

Ed Sullivan apare din nou și parcă el însuși are nevoie de Anacin.

— Acum... Publicul freamătă. Ed coboară vocea. Liniște! se repede el, după care, poate surprins de propria iritabilitate, bagă repede un zâmbet de șopârlă. Avem aici un magician foarte haios, pe care l-am văzut în Europa și cu care am semnat vara trecută, Fred Kaps!

În frac, cu papion alb, magicianul olandez își face numărul sârguincios. Când termină, Sullivan nu-și arată încântarea, strângându-i însă mâna în semn de felicitări. Urmează distribuția din producția hollywoodiană *Oliver!*, în frunte cu Georgia Brown, cântând *As Long as He Needs Me,* apoi *I'do Anything,* acompaniată de actorul englez Davy Jones, de șaptesprezece ani[54].

Urmează un animator, Frank Gorshin, care trece prin Dean Martin, Marlon Brando și Burt Lancaster, stârnind cu greu râsul. Apoi, încă o pauză publicitară – noile chifle congelate de la Pillsbury.

— Nimic nu-și arată mai bine iubirea decât ceva din cuptor, și Pillsbury e dovada vie!

„Minunata Tessie O'Shea din Anglia“ intră în scenă, o doamnă plinuță, gureșă, cu păr alb, plină de ea însăși, într-o rochie lungă, sclipitoare, cu o blană albă.

— Bună seara, oameni buni! Ce mai faceți? cântă ea în loc de prezentare. E o plăcere să fiu aici și să cânt pentru dumneavoastră, dar, dragilor, vă rog să nu mă întrebați ce cântece – mie îmi place câte puțin din toate, doar mă știți!

Doar că, după ce a avut răbdare să urmărească magicianul olandez, distribuția din *Oliver!*, animatorul și doamna grasă de la banjo, tinerii din

sală deveniseră nerăbdători să-i vadă pe băieții de la Beatles. Dar Sullivan continuă să prezinte un duet comic, McCall și Brill, care vin cu un scheci despre niște actrițe aspirante, care încearcă să impresioneze un agent de la Hollywood. Dar reușesc să stârnească un hohot de râs doar cu o glumă „la subiect“, strecurată înainte:

— Mă așteaptă fetița afară. Știți, ea era fan Beatles. „Ce s-a întâmplat?“ A călcat cineva pe ea!

Sullivan nu le mulțumește. În sfârșit, după o reclamă la parfeul cu ananas și lămâie Pillsbury, vine momentul mult așteptat.

— Doamnelor și domnilor, din nou – BEATLES!

Sullivan pare să zâmbească, pentru prima dată, din toată inima.

She was just seventeen-you know what I mean[55], cântă Paul în fața unor fete care probabil că habar n-au ce vrea să zică. Dar nici că le pasă: acum toate urlă din toți rărunchii. George pare mult mai vesel, dar prim-planul cu Ringo stârnește cele mai tari țipete. Poate printr-un truc de perspectivă, John pare puțin cam lat și voluminos, de parcă ar fi într-o sală cu oglinzi. Uau! Toți cei patru dau din cap imediat, iar fetele își ies din minți. *Oh yeah, I'll tell you somethin', I think you'll understand...*[56] Camera se apropie de o fată cu ochelari de pisică, în timp ce mestecă gumă, țopăie pe scaun și-și împreunează mâinile, ca și cum s-ar ruga, emanând încântare pură. *I can't hide! I can't hide! I can't hide!*[57]... În spatele ei, un domn grizonant, impunător, cu ochelari negri și papion scoate un zâmbet chinuit, dar îți dai seama că și-ar dori să se termine.

Și se termină. Țipete și iar țipete. Lui Paul, George și John li se alătură Ringo, care sare de pe scena de mai sus și se strecoară în spatele lor. Ed Sullivan dă mâna cu fiecare. Vedem cum George spune „Mulțumesc!“ Face cu mâna spre rândul din spate, iar ceilalți i se alătură. Chiar și Sullivan zâmbește. Zice „mulțumesc“ când ies din scenă. Sullivan vrea să spună ceva și cere liniște.

— Noi toți... începe el, dar publicul zbiară în continuare. Noi toți... Noi toți... Ridică o mână. Noi toți, de la această emisiune, vrem să ne exprimăm

toată admirația pentru poliția din New York, pentru cum a supravegheat aceste mii de tineri superbi, care s-au îmbulzit pe Broadway și pe 53rd Street, gata să salute trupa Beatles, aflați sub comanda executivului Standford, precum și adânca noastră prețuire pentru ziariștii și fotografii care au fost atât de amabili cu Beatles și cu noi.

Ar trebui să se încheie, dar, dintr-un motiv sau altul, asta nu se întâmplă.

— Și acum, doamnelor și domnilor, o noutate foarte frumoasă – *Wells and the Four Fay*s!

Intră o trupă de acrobați care cântă și dansează, făcând salturi și contorsionându-se în ritmul muzicii.

Și tot nu se termină.

— Înainte să vă spun despre spectacolul de duminica viitoare, cu Mitzi Gaynor și Beatles, acum, ceva special de la Pillsbury!

Sullivan, învățătorul sever, își permite doar un mic surâs binevoitor.

— Ați fost un public bun, în ciuda provocărilor. Un zâmbet rapid, de șopârlă. Duminica viitoare, la emisiunea noastră o să vină oaspeți din Miami Beach, de la Deauville Hotel... Vedetele vor fi Mitzi Gaynor de la Hollywood, Beatles... Alte urlete, care continuă cu o intensitate ce acoperă prezentarea celorlalte numere. O să vină și câștigătorul partidei Liston/ Clay la Miami Beach, care îl va găzdui pe președintele Johnson pe 27 februarie. Și, la sfârșit: Acum sunt încântat, toți suntem încântați și știu că, la prima prezență aici, trupa Beatles a fost profund emoționată de primirea care i s-a făcut. Ați fost buni. Să ajungeți acasă în siguranță. Noapte bună!

După aceea, rulează genericul de final: „În această seară, *The Ed Sullivan Show* a ajuns la dumneavoastră prin Pillsbury, unde lucrurile bune pe care le gătiți încep întotdeauna cu ce e mai bun – cu ce e mai bun la Pillsbury. Și prin noul Aero Shave: îți usucă barba când te razi.“

47 „Închide ochii și o să te sărut.“ Primul vers din textul cunoscutei piese *All My Loving* (n. tr.).

48 „Toată iubirea mea o să ți-o trimit!“ Vers din aceeași piesă (n. tr.).

49 „Erau niște clopote, pe un deal, dar eu nu le-am auzit niciodată cum bat, până când ai apărut tu.“ Primele versuri din piesa *Till There Was You* (n. tr.).

50 „Ea te iubește.“ Primul vers din celebra piesă *She Loves You* (n. tr.).

51 „Zice că te iubește și știi că asta n-are cum să fie rău.“ Versuri din aceeași piesă (n. tr.).

52 Formația fraților Fogerthy avea să devină Creedence Clearwater Revival.

53 Mai târziu, surorile Wilson vor cunoaște gloria cu trupa Heart.

54 Auzind cu ce țipete e întâmpinată trupa Beatles, Davy Jones își zice: „Mi-ar plăcea și mie așa ceva.“ Peste doi ani, a trecut cu bine o audiție și a devenit vocalistul principal de la The Monkees.

55 „Avea doar șaptesprezece ani – știți ce vreau să zic.“ Primele două versuri din piesa *I Saw Her Standing* (n. tr.).

56 „O, da, vă spun ceva, cred că o să înțelegeți.“ Versurile cu care începe piesa *I Want to Hold Your Hand* (n. tr.).

57 „Nu pot să mă ascund! Nu pot să mă ascund! Nu pot să mă ascund!“ Versuri din același cântec Beatles (n. tr.).

43

Mulți adolescenți americani urmăresc trupa Beatles la televizor, la *The Ed Sullivan Show,* în fundal auzindu-se gâjâieli și oameni care-și dreg glasul. La New York, Sigrid Nunez, care are doisprezece ani, trebuie să-l suporte pe unchiul răutăcios, care le ia peste picior înfățișarea, vocea și absolut orice mișcare. Unii părinți îi numesc „poponari“. Alții recurg la gestul final și închid televizorul.

— Asta numești tu muzică? strigă tatăl prietenei lui Sigrid. Când crezi că s-au spălat ultima dată urâții ăștia?

Dar nu chiar toți cei din generațiile mai vechi sunt împotriva lor. Billy Graham se uită la *The Ed Sullivan Show* „ca să poată înțelege mai bine generația de azi“. Cel mai vestit predicator al Evangheliei din America își încalcă pentru prima dată regula de a nu se uita la televizor de Sabat. La urma urmei, trebuie să știe ce se întâmplă. Conchide, nu fără a avea dreptate, că „Beatles e rodul vremurilor noastre. Reprezintă neastâmpărul tinerilor care tânjesc după ceva neobișnuit, după altceva“. Mai târziu, i se adresează astfel unui public numeros din Omaha: „Urmăriți reacția copiilor când văd trupa Beatles și o să știți că oamenii aceia sunt sensibili.“

La New York, Jamie, Alexander și Nina Bernstein, cu vârste cuprinse între doisprezece și doi ani, stau cu ochii pe tatăl lor de patruzeci și cinci de ani, Leonard. Cu nici trei luni în urmă, la o zi după asasinarea președintelui Kennedy, a dirijat Filarmonica din New York, care a cântat „Învierea“ lui Mahler pentru o comemorare televizată. Pentru Leonard, ca și pentru Billy Graham, dar altfel, Beatles reprezintă o viziune asupra viitorului:

— M-am îndrăgostit de muzica Beatles (și, în același timp, de fețele lor, desigur) împreună cu copiii mei, două fete și un băiat, descoperind un *falsetto* vesel, ritmul ineluctabil, intonația fără cusur, versurile foarte fresh,

curgerea schubertiană a invenției muzicale și indiferența *cool* a acestor Patru Călăreți ai Apocalipsei Noastre. Împreună am văzut-o, am văzut viziunea, și am auzit aceeași Pasăre a Zorilor, aceeași Carte a Elefantului, aceeași Fanfară a Viitorului.

În dimineața următoare, în timp ce iau micul-dejun în apartamentul lor de la Plaza Hotel, băieții din trupă răsfoiesc cronicile. Comentatorii conservatori se completează unul pe altul pentru a-și exprima disprețul cât se poate de vehement. În *New York Times,* au apărut două cronici, niciuna pozitivă. „Calitatea vocală a trupei Beatles poate fi numită simplu *incoerență răgușită,* cu emisia minimă necesară pentru comunicarea textelor schematice“, scrie criticul muzical Theodore Strongin. Criticul Jack Gould, de la televiziune, le numește prestația „un anticlimax sedat“ și amintește de „un frumos efect placebo în masă“.

În *Herald Tribune,* sub un titlu de pe prima pagină, „Bomba Beatles la televizor“*,* citim: „Se pare că Beatles n-a reușit să vină peste Atlantic cu o melodie, dar trupa a fost salvată de clopoțeii din public.“ Autorul articolului afirmă că e vorba despre „75% publicitate, 20% tunsoare și 5% lamentație jucăușă“, precum și despre „un număr magic, mai dator față de Barnum decât față de Anglia.“

În *New York Daily News,* reacțiile sunt amestecate: admirație, stupefacție, nedumerire. „Nici măcar Elvis Presley n-a stârnit vreodată o asemenea nebunie de râs în generația care țipă. Mișcările lui spiralate și alura de felină nu erau, de fapt, decât un ceai de păpădie amărât, pe lângă elixirul cu alcool de 100 de grade oferit de Beatles.“

„Se pare că, dacă doar te gândești la Beatles, apare o tulburare mintală“, comentează George Dixon în *The Washington Post,* o săptămână mai târziu. Ca mulți alți comentatori, nu se poate abține să nu spună că tipii nu merită să vorbești întruna despre ei. „Au un număr oarecare, mai degrabă banal, care nu pare deloc demn de a fi menționat“, scrie el, „dar, cu toate astea, de câteva zile, oamenii de aici vorbesc aproape numai despre asta“.

Cifrele de audiență nu le aduc nicio alinare criticilor. 73 de milioane de americani au urmărit emisiunea, ea ajungând pe locul al doilea în topul celor mai vizionate emisiuni din istoria televiziunii comerciale. Cea de pe locul întâi avusese loc cu câteva săptămâni înainte, după cuvintele înfiorătoare: „Vă aducem la cunoștință că în Dallas tocmai s-au auzit focuri de armă."

În memoria oamenilor, cele două evenimente vor fi asociate întotdeauna: asasinarea lui JFK, iarna, Beatles, primăvara. Peste ani, Joe Queenan Jr., acum scriitor de succes, este convins că a existat o legătură între ele:

— Întotdeauna am crezut că incredibilul succes al trupei Beatles în America a fost legat direct de moartea lui JFK. Țin minte că era o teorie pe care o citisem la mulți ani după toată întâmplarea și mi-am zis: „Da. Uite o teorie despre cultura pop, care nu e stupidă sau evidentă." Beatles a ajutat America să se vindece... Unii muzicieni vindecă grupuri etnice. Alții vindecă popoare. Beatles a vindecat o întreagă planetă.

44

Din Hot 100 din *Billboard,* pentru săptămâna 4 aprilie 1964:

1. *Can't Buy Me Love* – The Beatles
2. *Twist and Shout* – The Beatles
3. *She Loves You* – The Beatles
4. *I Want to Hold Your Hand* – The Beatles
5. *Please Please Me* – The Beatles

Și:

31. *I Saw Her Standing There* – The Beatles
41. *From Me To You* – The Beatles
46. *Do You Want to Know a Secret* – The Beatles
58. *All My Loving* – The Beatles
65. *You Can't Do That* – The Beatles
68. *Roll Over Beethoven* – The Beatles
79. *Thank You Girl* – The Beatles

În săptămâna aceea au ajuns în Hot 100 și două cântece despre Beatles: *We Love You Beatles*, de Carefrees, și *A Letter to the Beatles*, de Four Preps.

45

Când s-a terminat *The Ed Sullivan Show* cu Beatles, câțiva interpreți nu mai suportau nici să-și aducă aminte.

Pentru Charlie Brill și Mitzie McCall, lucrurile începuseră cât se poate de bine. Formau un duet de comici tineri, sofisticați, dornici să se facă remarcați. „Stătuserăm acasă, făcuserăm foamea la Los Angeles“, după cum povesteau ei înșiși, când au primit un telefon de la manager. „Știți ceva?“, a început el. „V-am băgat la *The Ed Sullivan Show.*“

Ei au țipat de bucurie. Era cea mai mare emisiune din America, care reușea, ca prin minune, să facă vedete naționale din interpreți care, pur și simplu, își exercitau meseria când și când.

S-au apucat de lucru imediat, stabilindu-și o rutină.

— Repetam și tot repetam, o fixam bine... Și le ziceam tuturor, de fapt, cred că am scris chiar pe cerul de la Hollywood: „O să fim la *The Ed Sullivan Show!* Aiaiaiai!“ Eram pe drumul cel bun.

Erau emoționați și pentru că aveau ocazia să-i cunoască pe idolii lor: le ajunsese la ureche că o să cânte în aceeași parte a serii cu două mari vedete ale teatrului muzical: Ton’ Tessie O’Shea și Georgia Brown, plus animatorul Frank Gorshin. Cineva menționase și acest grup pop nou, de care nu se mai auzise, din Anglia.

În drum spre studio, Charlie și Mitzie își vedeau în continuare de treaba lor, când taxiul în care se aflau s-a oprit. Străzile fuseseră blocate, iar oamenii stăteau la o coadă care se întindea dincolo de clădire. Ei nu înțelegeau de ce.

Cum nu erau bine cotați, au fost conduși la cea mai proastă cabină. În colț era un tonomat cu răcoritoare. După aceea, au fost convocați la o repetiție

cu costume. În difuzor s-a auzit „McCall și Brill, în biroul domnului Sullivan, vă rugăm!“, așa că au coborât și au fost preluați.

— Și iată-l pe Ed Sullivan! Stătea pe un scaun și se machia, iar eu m-am uitat la omul care putea să ne hotărască cariera!

Sullivan îi urmărise la repetiție și nu era încântat.

— Momentul pe care-l pregătiți e prea sofisticat pentru publicul ăsta, le-a spus el. Diseară vor fi în sală mai ales fete de paisprezece, cincisprezece, șaisprezece ani și copii.

Într-o oră, trebuiau să intre în direct la televizor, iar domnul Sullivan le cerea să schimbe un număr pe care-l tot șlefuiau de săptămâni! Dar, hotărâți să nu se panicheze, s-au apucat de treabă.

Însă a bătut cineva la ușă.

— Și uite un tip cu un păr haios și ochelari de bunicuță, își amintea Charlie. „Dă-ne o co’ă.“ Iar eu zic: „Ăsta vrea o coadă, nu știu sigur ce poftește.“ El a izbucnit în râs și a răspuns: „Nu, dă-ne o co’ă, iubire“, și s-a uitat spre tonomat. „Da. Bine, hai.“ „Poți să-mi dai 10 cenți?“, a continuat. „Zău! Acu’ trebuie să-ți și cumpăr colă! Da’ ce crezi, că noi avem fabrică de bani?“

Junele a luat cutia de cola, după care s-a așezat pe canapeaua din garderobă și s-a pus pe pălăvrăgit.

— Și, în timp ce vorbea, scoate un creion și un șervețel să mă deseneze pe mine. Se uită la mine și schițează pe șervețel portretul meu și al lui Mitzie.

Apoi începe spectacolul și tânărul ajunge pe scenă cu grupul lui. Cântă *Close Your Eyes and I’ll Kiss You,* dar nu-l aud nici Charles, nici Mitzie.

— Pe cuvânt de onoare, așa de tare se țipa, că n-aveam nicio șansă să-i aud. Un asemenea delir n-am auzit și nici n-am văzut în viața mea! Chiar și după ce au terminat, țipetele nu s-au oprit!

McCall și Brill au fost ultimii artiști prezenți pe scenă înainte să reapară Beatles, în a doua jumătate a emisiunii. Crezând că urmează trupa, publicul a ovaționat înainte ca ei să apară. Neînfricați, cei doi s-au lansat în scheciuri în care Charlie juca un director de casting, iar Mitzie, cu o mimică plină de

energie, juca mai multe personaje, de la o mamă la un actor. Fiecare moment a fost urmat de o liniște deplină.

— Așa am fost doi ani (...) Habar n-aveam ce facem. Habar n-aveam când terminam numărul. Șeful de trupă avea poanta lui și o juca: Ta-da!

Acelea au fost cele mai grele trei minute din viața lor. De fapt, jucaseră atât de prost, că atunci când s-au întors în culise, ceilalți s-au uitat în altă parte. Între timp, Beatles cânta *I Saw Her Standing There* și *I Want to Hold Your Hand,* iar publicul țipa în continuare.

După spectacol, Frank Gorshin i-a scos pe cei doi comici la cină, la restaurantul Sardi's, să-i consoleze.

— Nu vă faceți griji! Doar nu e sfârșitul lumii!

Dar ei erau atât de descurajați și de jenați, că nu suportau gândul de a se întoarce acasă, în California. Așa că au luat-o spre sud, spre Florida, ca să facă pauză o săptămână.

În Miami, într-o seară, când se duceau spre mașină, s-a oprit lângă ei o limuzină. În ea erau cei patru băieți de la Beatles, care participau la *The Ed Sullivan Show,* emisiunea înregistrându-se la Deauville Hotel. John Lennon îi ținuse minte din cabină, așa că i-a prezentat lui Paul, George și Ringo.

— Cu ce treburi pe aici? i-a întrebat el.

— Scăpăm de voi, au răspuns ei.

Când s-au întors în Los Angeles, agentul nu i-a mai sunat șase luni. După aceea, cariera lor și-a revenit, dar n-au uitat niciodată ziua aceea, de la care așteptaseră un miracol, dar care le adusese doar dezamăgire.

— Erau în plină glorie, dar nu știam, zice Charlie.

În decursul anilor '60, ori de câte ori auzeau de Beatles, nu puteau să nu tresară. Totuși, nu era decât anul 1964: aveau în față un timp groaznic de lung în care să tot tresară.

46

Au existat și alte victime, în situații mult mai dureroase. În cele unsprezece săptămâni dintre momentul în care a fost ucis Kennedy și participarea trupei Beatles la emisiunea *The Ed Sullivn Show,* în topuri tronase o piesă cât se poate de neplauzibilă: o tânără călugăriță catolică, din Belgia, cântându-i un imn în franceză Sfântului Dominic.

În septembrie 1959, Jeanne-Paul Marie Deckers, fiica unei *patissière,* a intrat la mănăstirea Surorilor Dominicane Misionare ale Sfintei Fecioare din Fichermont, devenind Sora Luc-Gabrielle.

Permițându-i-se o chitară acustică, din când în când își cânta cele două cântece în fața călugărițelor. Surorile erau atât de încântate, că au încurajat-o să înregistreze un album pe care vizitatorii mănăstirii să-l poată cumpăra ca suvenir.

Sora Luc-Gabrielle l-a înregistrat la studiourile Philips din Bruxelles, în 1961. Inginerii de studio au dus albumele la decidenții companiei de discuri, care le-au convins pe surori să lanseze piesa *Dominique* ca single, iar pe sora Luc-Gabrielle să-și schimbe numele în Soeur Sourire sau Sora Zâmbet.

Cântecul a ajuns hit în Belgia, apoi în Europa, apoi în Statele Unite. A ocupat diverse poziții în topuri, *Dominique* fiind, fără îndoială, primul și singurul single în franceză despre fondatorul din secolul al XIII-lea al ordinului dominican care a devenit vreodată hit internațional.

Dominique-nique-nique went about simply,

A poor singing traveller.

On every road, in every place,

He talks only of the Good Lord,

He talks only of the Good Lord.[58]

Sora Luc-Gabrielle, poreclită acum „Călugărița cântăreață“, era o vedetă pop neverosimilă. Ce câștiga din vânzarea discurilor ajungea direct la mănăstire:

— Superioarele voiau să-mi ocrotească viața religioasă și mă țineau departe de toată lumea muzicii, a spectacolului etc. Într-un fel, era bine. Se temeau să nu mă învingă trufia.

În călătoria pe care a făcut-o în Europa, căutând talente, Ed Sullivan vizitase mănăstirea din Fichermont, filmând-o pe călugărița Luc-Gabrielle cu ochelarii ei cu dioptrii foarte mari, cântând cu avânt *Dominique* la chitara ei acustică. Aceasta avea să rămână o mare extravaganță, devenind chiar mai populară decât obraznica marionetă Topo Gigio și ursul dansator de la Circul de Stat din Moscova.

După asasinarea președintelui Kennedy, soundul inocent, plin de speranță al Călugăriței Cântărețe a prins la publicul american. Într-o săptămână, „Her Joys, Her Songs“, albumul ei, a surclasat *Louie Louie* al trupei Kingsmen, ajungând pe primul loc în topuri. Și acolo a rămas din decembrie până în ianuarie.

Dar, odată cu apariția trupei Beatles și lansarea *With the Beatles,* cariera ei s-a oprit. După un turneu internațional, s-a retras la mănăstire, unde a aflat că *Dominique* a câștigat un Grammy pentru Cea mai bună piesă gospel sau religioasă și că albumul ei se vânduse în 2 milioane de exemplare.

În 1966, Debbie Reynolds a jucat rolul principal din *The Singing Nun,* dar de-acum Sora Luc-Gabrielle nu mai era deloc atât de supusă, susținând că filmul e „absolut idiot“. Aceea a fost perioada în care a plecat de la mănăstire și s-a întors la vechiul ei nume, „Jeannine“ Deckers. Hotărâtă să-și facă o carieră de cântăreață, a lansat o serie de single-uri, dar prea radicale ca să fie pe placul fanilor. Primul, un cântec de protest la adresa atitudinii Bisericii Catolice față de mijloacele de contracepție, se intitula *Glory to Be God for the Golden Pill*[59]; apoi ursuza piesă *Sister Smile Is Dead*[60]. Dar niciuna dintre cele două piese nu era cântată la înălțime.

Mai târziu, în anii ’70, n-a avut succes nici cu albumul „I Am Not a Star in Heaven“. Acum, cu toate că jurase să meargă pe drumul celibatului, trăia cu o femeie, transformându-și livingul în capelă. Conștientizând că nu avea să mai ajungă în topuri cu piesele ei, Deckers a devenit profesoară pentru copiii cu handicap. La începutul anilor ’80, a fost urmărită de autoritățile belgiene, care doreau să recupereze 63 000 de dolari, foloase necuvenite pentru ea, obținute din vânzarea de discuri. Numai că ea nu avea nimic și susținea, nu fără dreptate, că mănăstirea era cea care trebuia să plătească, fiindcă acesteia îi revenise mare parte din câștigul rezultat din drepturile de autor. Într-o tentativă de a face rost de bani, a înregistrat din nou *Dominique,* de data asta într-un ritm disco heavy, dar n-a prins.

În aprilie 1985, Deckers și partenera ei, Annie Berchet sau „Sora Annie“, s-au sinucis împreună, în apartamentul din Wavre, aproape de Bruxelles, în care locuiau.

„Plecăm împreună să ne întâlnim cu Dumnezeu, Tatăl nostru“, scria pe biletul de adio. „Numai el ne poate salva de această nenorocire financiară.“

58 „Dominique se plimba, pur și simplu/ Un cântăreț sărman, la drum,/ Vorbește doar despre Bunul Dumnezeu,/ Vorbește doar despre Bunul Dumnezeu“ (n. tr.).

59 „Glorie lui Dumnezeu pentru pastila de aur“ (n. tr.).

60 „Sora Zâmbet a murit“ (n. tr.).

47

Rămânând la Miami ca să participe încă o dată la *The Ed Sullivan Show,* trupa Beatles a fost abordată de Harold Conrad, care făcea publicitate pentru Campionatul Mondial de Box – Categoria Grea. Voia ca băieții să se lase fotografiați ori cu campionul Sonny Liston, ori cu parvenitul fără speranță Cassius Clay, cu care urma să se confrunte la Miami, peste o săptămână. La casele de pariuri se mergea pe 7-1 pentru Liston; *New York Post* prezicea că meciul o să dureze 18 secunde.

John nu ezita deloc:

— Clay n-o să câștige. E gură spartă. O să-l omoare celălalt. Îl vrem.

Dar Liston nu avea de ce să se lase fotografiat împreună cu ceea ce numea „vagabonzii ăia mici și pricăjiți". Se dusese cu Harold Conrad și Joe Louis să vadă cum decurge înregistrarea cu Beatles pentru *The Ed Sullivan Show.* La jumătatea drumului, s-a întors spre Conrad, zicându-i țâfnos:

— Pentru ticăloșii ăștia urlă așa oamenii? *Câinele* meu cântă la tobe mai bine decât puștiul ăla cu nas mare!

Fotograful britanic Harry Benson, disperat să prindă un instantaneu care să cuprindă cele două povești babane ale momentului, a fost cel care i-a convins pe băieții de la Beatles să se pozeze cu boxerul fără speranță:

— Am mers la ei și le-am spus: „Tipul ăsta e foarte colorat, e tânăr, arată bine și o să văd ce pot să fac."

Clay a fost de acord să se întâlnească cu ei la sala de sport de pe Fifth Street, pe 18 februarie. A fost la întâlnire și Robert Lipsyte, un reporter junior, în vârstă de douăzeci și șase de ani, de la *New York Times,* care relata meciul, fiindcă reporterii sportivi cu experiență îl considerau sub nasul lor: erau convinși că aveau să umble prin zona Mount Sinai Hospital, așteptând noutăți de la terapie intensivă. Și nu le plăcea nici Clay cel cu

gura mare, îi enerva obrăznicia lui, faptul că vorbea întruna și se fâțâia prin ring.

Beatleșii au ajuns la timp, nervoși că fuseseră atrași în proiect. Lipsyte i-a văzut pe băieți intrând siguri pe ei:

— Cei patru puști erau conduși pe scări, înjurând cu accentul lor englezesc. Erau supărați foc – nu aveau chef să se pozeze cu Clay, un ratat.

Mai ales Ringo simțea că e o pierdere de timp.

— Să plecăm dracului de-aici! zicea.

Lipsyte l-a auzit pe unul spunând: „Labagiu' ăla prost o să fie KO din prima rundă."

Dar disprețul curgea în valuri și într-o parte, și în cealaltă. Când a dat cu ochii de Beatles, și Ferdi Pachebo, medicul personal al lui Ali, i-a privit de sus:

— Niște puști de pe stradă, din Liverpool, arși de soare și roșii ca racii. Păreau așa de mici și demni de milă.

Clay nu se zărea nicăieri, când, dintr-odată, s-a deschis ușa de la vestiar. Iată-i conturul cât ușa:

— Salutare, Beatles! Hai să facem niște bani!

Benson i-a băgat pe toți într-un ring de box, când Clay a preluat controlul.

— Cei patru de la Beatles nu reușeau să scoată un cuvânt. Erau ca niște mielușei.

Se prefăceau că se bat, patru cu unu. Clay l-a ținut în aer pe Ringo, l-a făcut „frumușel" pe Paul și i-a înșirat, bătându-l pe bărbie pe Ringo și făcându-i să cadă unul după altul, ca pe piesele de domino. Ei făceau orice le cerea el. La un moment dat, i-a pus să pozeze întinși pe jos. Apoi a întrebat:

— Care e cel mai tare?

Iar ei au răspuns în cor:

— Tu!

În toate fotografiile par niște slăbănogi pe lângă Cassius Clay, abia dacă-i ajung la umăr.

După un timp, Clay și Beatles au început să vorbească despre muzică și box, precum și despre banii pe care aveau să-i câștige cu toții.

— Nu ești atât de prost pe cât pari, i-a zis Clay.

— Eu nu sunt, i-a replicat John, dar tu ești.

O replică riscantă. Clay a verificat să vadă dacă John zâmbește și a tras concluzia că e doar o glumă.

După câteva minute, și-au luat la revedere și Beatles a plecat. Clay s-a întors spre Lipsite și l-a întrebat:

— Cine erau prosticeii?

Pe 25 februarie 1964, Cassius Clay l-a învins pe Sonny Liston în cinci runde. Liston a ieșit în lacrimi, cu brațul bandajat, în timp ce Clay urla:

— Vreau să vadă toată lumea! Eu sunt cel mai mare! Eu am zguduit lumea! Eu sunt cel mai tare!

Clay avea douăzeci și doi de ani, era puțin mai mic decât Paul și puțin mai mare decât George. Gazetarii sportivi experimentați simțeau că nu e a bună. Mai ales severul editorialist Jimmy Cannon se înfierbântase: „Clay face parte din mișcarea Beatles“, scria el. „Se potrivește cu celebrii cântăreți pe care nu-i aude nimeni și cu punkiștii care umblă pe motociclete, îmbrăcați în geci de piele și purtând cruci de fier, cu Batman și cu băieții cu plete murdare, cu fete care par nespălate, cu copiii de liceu care dansează în pielea goală la baluri secrete, prin apartamente, cu revolta liceenilor care primesc de la tata un cec în prima zi din lună, cu pictorii care copiază etichetele de pe conservele cu supă, cu surferii care n-au chef de muncă și cu tot cultul exagerat al tinerilor plictisiți.“

Pentru mulți din generația veche, Cassius Clay și Beatles reprezentau impertinența, murdăria, lipsa de respect și tot ce trăgea lumea în jos. *Yeah, Yeah, Yeah* – ce fel de exprimare e asta?!

48

Yeah, Yeah, Yeah. Un critic de la *Newsweek* a construit în jurul acestor trei cuvinte scurte – sau, mai degrabă, în jurul acestei jumătăți de cuvânt, care se repetă – discursul critic despre ceva ce ura la Beatles: „Din punct de vedere muzical, sunt un dezastru nou, chitare care zdrăngănesc și tobe care bat într-un ritm nemilos, înecând ritmurile secundare, armonia și melodia. Textele (presărate cu strigăte apăsate, de genul *Yeah, Yeah, Yeah*) sunt o catastrofă, un ghiveci fără sens de sentimente romantice, ca pe felicitările de Sfântul Valentin.“

În *The National Review,* iconoclastul conservator William F. Buckley a publicat o diatribă intitulată *Yeah, Yeah. Yeah, They Stink*[61]: „Dați-mi voie să o spun, ca ultimă dovadă a iubirii pentru adevăr: băieții de la Beatles nu sunt doar groaznici, pur și simplu, sunt de-a dreptul înfiorători. Sunt incredibil de oribili, sunt cumplit de nemuzicali, sunt atât de dogmatic insensibili la magia artei, încât devin niște capete încoronate ale antimuzicii, așa cum popii impostori au ajuns, în decursul istoriei, «antipopi».“

Dar tineretul era de altă părere. Roz Chast avea nouă ani când a auzit prima dată piesa.

— Cântecul acela m-a făcut să-mi dau seama că mai există o lume, una din care nu fac parte părinții mei, rudele mele, vecinii mei, profesorii mei ori colegii mei de clasă – o lume de tineri nepăsători, atrăgători, care nu-și fac griji pentru sănătate ori bani, cărora nu le pasă de temele pentru acasă sau de ce o anumită persoană nu se bucură de popularitate. Ce anume din *She Loves You* trimite la libertate? Poate refrenul *Yeah, Yeah, Yeah*, cântat în cor, sau acel *Uuuu!* emoționant, sau poate însăși trupa Beatles. Nu mai văzusem așa ceva.

În primăvara aceea, mai târziu, Roz era cazată cu părinții ei la un hotel din Puerto Rico, când s-a împrietenit cu o fetiță. Într-o zi, cele două familii au ieșit împreună, cu mașina. În timp ce stăteau de vorbă cei mari, fetițele au început să cânte tare *She Loves You*, cu toate că nu prea erau sigure de text, în afară de *Yeah, Yeah Yeah* și *Uuuu!*

— Au trecut mai bine de cincizeci de ani și tot îmi aduc aminte ce palpitant era. Nu-mi amintesc să se fi înfuriat vreunul dintre adulți. Erau doar nedumeriți. Așa eram noi, așa era muzica asta. Nu era pentru ei, ceea ce nouă ne convenea.

În clasa a III-a, Roz s-a trezit că nu e deloc în ton cu restul colegelor. Cele mai cunoscute patru fete din școală se îmbrăcau în costume Beatles, în pantofi Beatles, își puneau peruci ca să aibă tunsori de tip Beatles și cântau la chitare din carton. Cântau *She Loves You,* băgau un *uuuu!* și clătinau din cap.

— Când îmi amintesc de *She Loves You* și de cât de tare iubeam cântecul ăla, de ce noutate părea pentru mine, de cât de fericită mă făcea, mă gândesc mai ales la ce însemna miracolul unui viitor posibil, mai vesel și mai interesant decât copilăria mea însingurată și posomorâtă, cu teme pentru acasă, teste, fete rele, băieți proști și părinți care-și fac griji pentru orice și se înfurie de la o nimica toată.

Joe Queenan nu mai auzise niciodată așa ceva. Înainte de *She Loves You,* ascultat la aparatul de radio al surorii lui din Philadelphia, s-a auzit în forță:

— Pe mine nu mă interesa deloc muzica. Punct. Până atunci, în cel mai fericit caz, muzica mă enerva și, în cel mai nefericit caz, mi se părea o pedeapsă în creșterea copiilor.

Părinții lui ascultau Frank Sinatra, Tony Bennett și Perry Como.

— Când a apărut Beatles, ne-am simțit cum trebuie să se fi simțit francezii la eliberarea Parisului, în august 1944. Beatles însemna speranța că viața chiar merita să fie trăită, căci cultura populară nu trebuia neapărat să fie cenușie, previzibilă, stupidă, letală.

Pentru el, clipa în care a auzit prima oară *She Loves You* a însemnat enorm.

— Era pentru prima dată când auzeam un cântec ce părea să-mi vorbească direct mie, și nu celor mari... Și acum cred că e cea mai bună piesă care s-a compus vreodată. Pentru mine, este și va fi întotdeauna cântecul care a schimbat lumea. Îl iubesc. Pur și simplu îl iubesc. Și, când ai o astfel de iubire, știi că ar trebui să te bucuri[62].

61 „Da, da da. Ei put“ (n. tr.).

62 În original, *With a love like that, you know you should be glad.* Vorbitoarea citează aceste versuri din aceeași piesă Beatles, *She Loves You* (n. tr.).

49

În Reseda, California, Pam Miller, de șaisprezece ani, era atât de fascinată de noutăți, că s-a transformat, în intimitatea jurnalului ei de școlăriță, într-o fată din Liverpool. Pe 10 februarie 1964, nota după cum urmează: „Paul, ești extraordinar. Chiar fabulos. De ce ești tu așa minunat, iubire? Eu sunt cea mai mare idioată din lume, că sunt înnebunită după tine, iubitule.“

De atunci, avea să-i trimită lui Paul, prin poștă, câte o poezie în fiecare zi, pecetluită cu un sărut. În martie, comentariile din jurnal deveneau deja mai intime:

„2 martie 1964: E ora 2:21 noaptea, acasă la Paul. Doarme. Mă bucur. Mi-aș dori să-l văd dormind, chiar mi-aș dori. Mi-aș dori să fiu *cu el* și să dormim (glumesc). Sper că a citit poezia de la mine înainte să închidă frumoșii lui ochi căprui.“

Se poate ca Pam să fi fost mai directă decât alte admiratoare Beatles de vârsta ei. Una dintre comorile ei neprețuite era o surpriză de la guma de mestecat, cu Paul – o fotografie cu el cântând la chitara bass, pe un pat de hotel, cu picioarele desfăcute. Ea a analizat-o de aproape: „I se ghicea forma testiculelor în pantalonii strânși. Umblam cu poza aia la mine, într-o cutiuță aurie, înfășurată într-o pânză de bumbac, de parcă ar fi fost o bijuterie prețioasă.“

La postul de radio local KRL, îl auzea în fiecare zi pe DJ-ul Dave Hull, „Gălăgiosul“, dând informații de ultimă oră despre relația lui Paul cu noua lui prietenă. Ea asculta din ce în ce mai invidioasă vorbindu-se despre fata căreia ajunsese să-i spună „Jane Asher, pistruiata aia hidoasă“ sau, pur și simplu, „Față de porc“.

Pam și-a umplut dormitorul cu obiecte din lumea Beatles. Și cele mai bune trei prietene ale ei erau admiratoare ale trupei. Fiecare avea preferatul

ei. Stevie îl iubea pe Ringo:

— Dacă nu fac cunoștință cu Ringo, viața mea o să fie complet goală. Vai, cât sufăr! El e iubirea mea și îl iubesc. Te rog, Doamne, nu mi-l lua pe Ringo!

Lindei îi plăcea John. Împreună, Pam și Linda *erau* Paul și John. Vorbeau între ele cu accent de Liverpool, prefăcându-se că se duc la petreceri și că mănâncă în restaurante scumpe. Pam avea un recorder cu casetă și inventa piesa în care juca ea toate rolurile. Jane Asher murea în toate piesele. Dar în scrisorile pe care i le trimitea lui Paul, dădea dovadă de tot tactul din lume:

Dragă Paul,

Fanele tale te vor iubi mereu. Eu, personal, n-o să mă opresc niciodată.

Dar am aflat de logodna ta cu Jane Asher și va trebui să te iubesc altfel, într-un fel numai al meu.

Kathy, prietena lui Pam, era îndrăgostită de George. Întâmplarea face ca tatăl lui Kathy să fie prieten cu cineva care lucra la Hollywood Bowl, unde Beatles trebuia să cânte în august. Din fericire, amicul a reușit să facă rost de patru bilete. Pe al ei, Pam l-a pus în ramă, l-a agățat pe peretele din dormitor și s-a apucat să numere zilele. În ziua de 3 iunie a notat în jurnal: „În anul acesta există o zi adevărată, care se numește 23 August! Adică peste 83 de zile!“

Când mai rămăseseră 22 de zile, cele patru fete s-au dus la *A Hard Day's Night.* A fost exact cum a sperat Pamela să fie. „Membrii Beatles sunt cei mai buni actori în viață“, a scris ea în jurnal.

Iată ce a notat pe 23 august: „Ziua Zilelor!!! Astă-seară l-am văzut pe Paul. Chiar m-am uitat la corpul lui suplu, firav și la picioarele lui unice, prea lungi. I-am văzut gropițele din obraji și dinții albi ca niște perle. I-am văzut părul în valuri, drept, lung, i-am văzut ochii de căprioară... Iar ei m-au văzut pe mine. Poate că soarta e cea care l-a adus pe meleagurile noastre însorite... Căci și eu sunt aici!“

50

Dragă George,

Mă întreabă o groază de oameni dacă eu cred că Beatles vor deveni cetățeni americani, dar te cunosc suficient de bine să spun că tu cel mai mult îți iubești casa (din Liverpool), nu-i așa, George? Bineînțeles. Păi... Sper că o să pot veni la petrecerea ta de aniversare, fiindcă trebuie să vorbesc cu tine înainte să-mi pierd mințile. Prietena mea de la școală a fost la petrecerea ta aseară. Ai venit cu ceilalți s-o luați de acasă. Haios, pe bune, pentru că Paul s-a dus la baie și, după aceea, ea n-a lăsat-o pe maică-sa să facă curat acolo luni întregi. A început să miroasă urât, așa că, în cele din urmă, s-a conformat. Dar ce haios că ea stătea mereu în toaleta aia!

Emma P.

Harrisburg, Pennsylvania

Dragă Beatles,

Când te gândești că eu, Harriet Watt, locuiesc pe aceeași planetă cu Beatles, respir același aer ca ei, văd același soare, aceeași lună și aceleași stele.

O! Pur și simplu, e prea mult.

Cu drag, a voastră pentru totdeauna,

Harriet W.

Atlanta, Georgia

Dragă Beatles,

I-am zis mamei că nu pot să-mi imaginez lumea fără Beatles, iar ea a zis că poate, fără nicio problemă.

Veșnic fidelă,

Lillie K.

Fairbanks, Alaska

Dragă Beatles,

Am 826 de poze cu Beatles și ăsta e doar începutul.

Cu toată dragostea,

Diana A.

New York City

Dragă Beatles,

Am făcut un fan club Beatles.

Până acum, avem două membre. Eu sunt președintă și Winifred e vicepreședinta care se ocupă de noii membri.

Admiratoarele voastre,

Gloria J. Și Winifred Z.

Oakland, California

Dragă Beatles,

Vă rog să-mi dedicați mie următorul vostru cântec.

O să se vândă ca pâinea caldă, fiindcă am o groază de prieteni și toți o să cumpere discul.

Admiratoarea voastră,

Irma S. Raleigh

Carolina de Nord

Dragă Beatles,

Vă rog să-mi dați un telefon. Numărul meu e 629-7834.

Dacă răspunde mama, să închideți. Nu e mare fană Beatles.

Cu dragoste,

Maxine M.

Cleveland, Ohio

Dragă Beatles,

Sunt o fană fidelă. Am toate discurile voastre, deși nici măcar n-am pick-up.

Cu drag,

Donna J.

Portland, Maine

Dragi Beatles, cei mai iubiți și cei mai dulci,

Am poze cu Beatles peste tot în camera mea. Am poze cu Beatles deasupra patului. Am poze cu Beatles pe birou. Am poze cu Beatles în dulap. Am poze cu Beatles pe rafturile cu cărți.

Mama speră că o să dispăreți ca o cometă.

Toată dragostea de la o fană Beatles!

Stella J.

Chicago, Illinois

DRAGĂ BEATLES,

CREDEȚI CĂ AȚI PUTEA SĂ CÂNTAȚI LA PETRECEREA NOASTRĂ DE DANS DE LA ȘCOALĂ, PE 5 MAI? PENTRU CĂ NIMENI N-A CÂNTAT NICIODATĂ LA PETRECEREA NOASTRĂ DE LA ȘCOALĂ, DOAR MARSHA GOLDMAN, CARE E ÎN CLASA A X-A. MARSHA CÂNTĂ OK, DAR UITĂ VERSURILE MEREU. VĂ ROG SĂ SPUNEȚI DA.

CU DRAG,

JOAN G.

ST. PAUL, MINNESOTA

Dragă John,

Mi-aș dori o șuviță din părul tău. Și câte una din părul lui George, Paul și Ringo. Știu că aveți o groază de păr, deci puteți să vă lipsiți de o șuviță de dragul meu.

Cu toată dragostea,

Sylvia M.

New York City

P.S.: Vă rog să scrieți pe fiecare șuviță de la cine e, ca să știu cui îi aparține, fiindcă e greu să-ți dai seama când părul nu e pe cap.

51

La primul concert Beatles din America, desfășurat la Washington Coliseum, publicul țipa așa de tare, că un polițist și-a băgat gloanțe în urechi ca să nu mai audă. Imediat după aceea, membrii trupei au fost invitații de onoare ai unei recepții de la Ambasada Marii Britanii, unde isteria a luat altă formă.

Au fost întâmpinați de ambasador, Sir David Ormsby-Gore.

— Bună, John, a zis el, întinzându-i mâna.

Ceea ce a declanșat umorul obișnuit al trupei.

— Eu nu sunt John, i-a răspuns John, sunt Charlie. El e John.

— Bună, John.

— Eu nu sunt John, i-a zis George. Eu sunt Frank. El e John.

— O, Doamne! N-o să învăț niciodată numele astea cum trebuie. Soția mea are o memorie mult mai bună.

Ormsby-Gore i-a condus după aceea în sala de bal din ambasadă, plină de domni în smoching și doamne în rochii de seară, toți cu ochii la Beatles, transmițând un amestec ciudat de încântare, curiozitate și dispreț.

— Erau o grămadă de filfizoni acolo, iar noi nu prea avuseserăm de-a face cu genul ăsta înainte, își amintea Paul. John a scăpat într-o sală de alături, unde s-a dus să ia ceva de băut, dar s-a trezit luat la periat de un diplomat englez: „Ne întrebam dacă nu cumva am putea avea întâietate asupra oaspeților noștri, rugându-i să ia parte la mica, la neînsemnata noastră tombolă?“

John a ezitat.

— Hai! Hai să vă faceți treaba! s-a repezit altcineva de la ambasadă.

John, cel mai puțin cooperant dintre membrii trupei, a insistat ca mai întâi să-și termine paharul, adăugând:

— Eu nu mă întorc în îmbulzeala aia.

— Ba da. Hai, hai!

— Haideți, acum! a zis o tânără în ținută de seară.

John s-a întors spre Ringo:

— Eu plec de aici.

— Hai să terminăm odată, l-a calmat Ringo.

După aceea, trupa Beatles a extras dintr-o pălărie biletele câștigătoare la tombolă. Apoi, o doamnă cherchelită l-a luat pe Paul de mijloc:

— Și TU care ești?

— Roger.

— Roger și mai cum?

— Roger McCluskey al V-lea.

Mai târziu, întrebată ce părere are despre Beatles, ea a răspuns:

— Monstruoși.

N-a trecut mult și iată-i pe cei patru membri ai trupei înconjurați de din ce în ce mai mulți invitați, care vor autografe pentru copiii și nepoții lor.

— Uite! Chiar știe să scrie! a șoptit cineva, cu ochii la John.

Sensul comentariului era să ajungă la victima lui. Ceilalți băieți din trupă au rămas înmărmuriți, ca și Brian Epstein: li se părea cât se poate de plauzibil ca John să răspundă cu niște pumni. Dar el doar a refuzat să semneze când un oficial de la ambasadă i-a pus în mână o bucată de hârtie și a lătrat:

— S-o semnezi și p-asta!

Mai cooperant, Ringo dădea autografe în continuare. În timp ce semna, un invadator misterios a scos o foarfecă și s-a apucat să-i taie din păr.

Pe măsură ce timpul trecea, incidentul semăna din ce în ce mai mult cu o parabolă.

Ringo era convins că atacatorul era bărbat. Provocat fiind, își amintea el, răspunsese:

— A, e OK, bătrâne... Rahat, rahat!

Pe de altă parte, Peter Brown era convins că „o femeie într-o rochie de seară a scos o forfecuță de tăiat unghiile din poșeta ei elegantă și, înainte să

apuce el s-o oprească, i-a retezat o șuviță ca amintire pentru fiică-sa“. Versiunea a fost confirmată de un reporter de la *Newsweek,* afirmând că „o cucoană a scos iute o foarfecă, a retezat o șuviță din părul lui Ringo“, adăugând că „după aceea, s-a făcut nevăzută în mulțime“.

Lui John i s-a părut că „un animal ticălos i-a retezat părul lui Ringo. Eu am plecat înjurându-i pe toți, am tăiat-o când era în toi toată tărășenia“. Paul însă era sigur că existau acolo mai mulți agresori și că ținta lor erau toți cei patru membri ai trupei:

— Țin minte că erau acolo fete care voiau să ne taie din păr, așa că s-a lăsat cu câteva coate în cap.

În autobiografia lui, George Martin dădea vina pe „toată gașca de filfizoni“, susținând că „s-au purtat abominabil. Îi abordau arogant pe băieți, «O, tu care ești?», și unul chiar a luat o foarfecă și i-a tăiat iute o șuviță din cap lui Ringo, care vorbea cu cineva.“

Jurnalistul american Michael Braun, care colabora cu Beatles pentru o carte, era sigur că „cea care scosese o forfecuță de unghii din poșetă era o debutantă englezoaică“. Hunter Davies, biograful autorizat al trupei, susținea că „mai multe doamne în vârstă, cu un pahar cu alcool în mână, i-au acostat pe membrii Beatles și le-au cerut autografe.“ Dar, credea el, doar o singură „invitată tânără“ se apucase „să taie șuvițe din părul lui Ringo“. Barry Miles a adăugat puțină culoare în *The Beatles Diary: An Intimate Day by Day History*: „Comunitatea de englezi, femei îngâmfate, care-și făceau ieșirea în societate, și aristocrați de tot felul, s-a făcut de râs, iar o femeie chiar i-a tăiat o șuviță de păr lui Ringo, fix de lângă urechea stângă. John i-a împins deoparte pe doritorii de autografe, zicând: «Oamenii ăștia n-au pic de maniere».“

Cele mai necruțătoare amintiri s-au dovedit a fi cele ale Cynthiei Lennon. În prima ei autobiografie, *A Twist of Lennon* (1978), a relatat episodul ca o răfuială între clase: „Adevărata *high class* britanică, cu sânge albastru, din străinătate, îi trata ca pe niște ciudați, așa cum numai englezii de cel mai înalt rang pot trata pe cineva. Gazdele au pus niște foarfeci la lucru. «O, tu

care ești? Sigur nu te deranjează dacă-ți tai niște păr să i-l trimit fiicei mele la pension, nu-i așa, dragule?» «Cum dracului să mă deranjeze, doamnă?!» Asta a fost. Ei au plecat. Poate că o cerea protocolul, dar asta n-aveau cum să suporte.“

A fost un bărbat, a fost o femeie sau au fost femei, bătrâne sau tinere. Când să plece, Lady Ormsby-Gore le-a zis:

— Vă mulțumesc foarte mult că ați venit. Îmi pare rău pentru cele întâmplate acolo. Sigur n-a fost foarte distractiv pentru voi.

Ringo s-a întors spre Sir David și l-a întrebat:

— Și ce faceți?

În timp ce mașina îi ducea înapoi la hotel, Epstein i-a asigurat pe băieții din trupă că n-o să-i mai oblige niciodată să meargă la un astfel de eveniment oficial.

Oficialii de la Externe au negat public că s-ar fi petrecut o asemenea grosolănie, reiterând asigurările exprimate de Sir David, cum că „insinuarea că ar fi fost tratați grosolan este nefondată“. De la Londra, un parlamentar conservator, Joan Quennell, i-a scris Ministrului de Externe, Rab Butler, întrebând dacă era adevărat că „tinerii englezi, cunoscuți sub numele de Beatles, au fost tratați grosolan de oficialii britanici“. Iar domnul Butler i-a răspuns că, dimpotrivă, managerul formației i-a scris doamnei Ormsby-Gore, „mulțumindu-i pentru o seară încântătoare“.

52

Misterul s-a elucidat peste patruzeci de ani, când Beverly Markowitz, o canadiancă de cincizeci și șapte de ani, i s-a confesat publicației *Oshawa Times.*

În anul 1964, ea locuia cu părinții ei, în Silver Spring, Maryland, și ieșea în oraș cu un DJ din partea locului. Deși auzise la radio *I Want to Hold Your Hand* de câteva ori, nu prea o impresionase.

— Credeam că e pur și simplu încă o formație de rock-and-roll, cu niște tipi tunși șic. Totuși, erau drăguți toți.

Prietenul ei reușise să cumpere bilete la primul concert Beatles din America, la Washington Coliseum, și ea fusese de acord să-l însoțească:

— Mi-a zis că Beatles o să fie ceva cu-adevărat extraordinar.

El i-a spus că, după concert, trupa o să vină la o petrecere, la Ambasada Marii Britanii. De ce n-ar încerca și ei să intre? Beverly a ezitat.

— Eram în parcare. Era frig. Ningea. Era târziu, era întuneric și eu trebuia să ajung acasă, ca să nu mă omoare tata.

Dar el nu se lăsa.

— La urma urmei, eram în rochie și pantofi cu toc. Mă coafasem, iar prietenul meu era în costum.

În cele din urmă, ea a cedat.

Să intre în ambasadă a fost mult mai ușor decât își imaginaseră că o să fie.

— A ieșit un tip cu păr alb, beat, iar când a intrat înapoi, ne-am dus după el. Trebuia să trecem pe lângă presă și cortina din catifea și să mergem direct la petrecere.

Dar cei de la Beatles erau sus, într-o zonă delimitată. Se făcea târziu. Beverly l-a rugat pe prietenul ei s-o ducă acasă, „dar el a zis că nu plecăm nicăieri până nu apar băieții de la Beatles“.

Așa că au așteptat și n-a trecut mult, că trupa a și coborât. Beverly s-a apropiat să le ceară autografe.

— Au fost foarte amabili toți, mai puțin John. El nu dădea niciun autograf nimănui. Iar eu îi tot ziceam: „Dar care e problema?“ Foarte arogant!

Prietenul ei tot nu voia s-o conducă acasă, deși ea insista că tatăl ei o să se înfurie.

— „Hai să mergem! Hai să mergem! Hai să mergem!“, îi ziceam eu întruna, dar el chiar nu voia. Habar n-aveam cum să ieșim, așa că mă gândeam că pur și simplu o să ne dea afară.

I-a dat prin cap că, dacă taie o șuviță din părul unuia dintre membrii Beatles, o să fie goniți imediat. L-a ales pe Ringo.

— Era destul de scund, eu eram pe tocuri, deci să ajung la el mi-era mai ușor decât să ajung la cei mai înalți... Am scos forfecuța din poșetă. Și am tăiat *clip, clip, clip* de jur împrejur, iar el nici n-a simțit la început.

Beverly își aduce aminte că Ringo s-a întors și a apucat-o de umăr. Așa cum plănuise, au dat-o afară din ambasadă imediat și s-a întors acasă cu o șuviță de păr de la unul dintre membrii trupei.

La scurt timp după aceea, a lipit șuvița în caietul ei cu autografe, unde se află și astăzi, alături de autograful lui.

Pentru alții, ideea de a tăia o șuviță din părul lui Ringo nu era așa o tragedie. În Anglia, Katie Riggins, o fană Beatles, în vârstă de treisprezece ani, împreună cu o prietenă, le-au trimis scrisori mamelor lui Ringo și George, cerându-le ceva ce le aparținuse băieților lor. Peste aproape un an, Katie a primit prin poștă o șuviță din părul lui Ringo, alături de o scrisoare de la Freda Kelly, secretară la Beatles’ Northern Fan Club, care îi transmitea că doamna Starr dorea ca ea să păstreze șuvița. Prietena ei a primit un plic similar, cu vechea periuță de dinți a lui George Harrison.

53

În 1964, de Crăciun, când aveam șapte ani, părinții ne-au făcut cadou mie și fraților mei peruci Beatles. Pe vremea aceea, o fabrică din Bethnal Green făcea 30 000 de peruci Beatles pe săptămână, care se vindeau la magazin cu 30 de șilingi bucata. Dar acelea erau de calitate, din fibre plastice, pe când ale noastre erau din plastic subțire, flexibil, din care se făceau măștile ieftine, atât de fragile și cu margini ascuțite, că te durea când le purtai: dacă lăsai capul pe spate, partea din spate te tăia la ceafă, iar dacă îl întorceai într-o parte, îți zgâria pielea după urechi.

Aceste „peruci“ nici nu semănau cu părul. Ba chiar ar fi putut fi niște discuri zburătoare. În anul acela, Moș Crăciun mi-a lăsat în ciorapul pentru cadouri și un joc, Beatles Magnetic Hair Game. S-a dovedit că nu era cu adevărat un joc, adică nu avea nici reguli, nici instrucțiuni. Consta, pur și simplu, în patru contururi ale capetelor celor patru băieți de la Beatles, un magnet și multă pilitură de fier negru. Joculeț̦ul era să potrivești pilitura unde trebuie cu magnetul, încât fiecare dintre cele patru contururi să se aleagă cu ceva ce semăna vag cu tunsoarea lor ori cu felul în care ar fi arătat frizura unui membru Beatles dacă i-ar fi căzut părul. Peste cincizeci și cinci de ani, în primăvara anului 2019, am descoperit că același Beatles Magnetic Hair Game e în stare bună și se vinde cu 1 250 de lire sterline.

Înainte să le fi ascultat muzica, nu știam decât de tunsorile lor; asta și *yeah, yeah, yeah.* Toată lumea vorbea despre părul lor și astfel de discuții în familie se transformau adesea în ceartă, tânăra generație pledând vehement pentru, iar generația veche fiind, la fel de vehement, împotrivă. Certurile existau chiar și în familiile membrilor Beatles.

— Părul ăla a fost picătura care a umplut paharul, care a pus capac, se plângea Mimi, mătușa lui John, după ce a urmărit una dintre primele apariții

televizate ale trupei, la *Thank Your Lucky Stars,* pe 13 ianuarie 1963.

Feldmareșalul Montgomery, „Monty“, a fost primul care a adus vorba despre părul celor de la Beatles, într-o dezbatere parlamentară, la sfârșitul anului.

Vorbind în Camera Lorzilor în sprijinul tinerilor care făceau serviciul militar – „Vedeți ce bine au luptat în Malaya, Coreea și împotriva Mau-Mau“ –, la final, a rostit următoarele cuvinte: „În încheiere, aș dori să spun un singur lucru: dacă se ia hotărârea să avem serviciu militar obligatoriu, s-ar putea ca și cei de la Beatles să fie nevoiți să se tundă“. Peste câteva săptămâni, pe 9 decembrie, parlamentarul laburist Emrys Hughes i-a răspuns:

> DL. EMRYS HUGHES: Nu știu de ce ar trebui să se tundă. Nu văd de ce un asemenea argument ar putea atrage tinerii spre armată în momentul de față. De ce ar trebui un soldat să se tundă într-un anumit fel? De ce să nu li se dea voie soldaților să aibă barbă? (*Râsete.*) Cinstitul și învățatul meu prieten, parlamentar din Northampton (Dl. Paget), râde. Eu însumi am fost întrebat de ce tânărului care vrea în armată i se spune că, dacă merge în armată, va trebuie să-și radă barba, pe când, dacă se duce la Marină, poate să și-o păstreze.

Nu a fost nici prima, nici ultima oară când o dispută despre tunsoarea membrilor Beatles a dus la o discuție despre orice altceva:

> LORD ROBERT GROSVENOR (Fermanagh and South Tyrone, Ulster Unionist): Știe Cinstitul Domn că unor soldați li se permite să aibă barbă?
>
> DL. EMRYS HUGHS: Nu știam. Dacă cinstitul parlamentar dorește să dezvolte ideea mai târziu, voi fi chiar foarte încântat să aflu informații de la un expert pe această temă.
>
> DL. REGINALD PAGET (din Northampton, purtătorul de cuvânt laburist al Marinei și al Armatei Regale): Dacă pe Cinstitul meu Prieten îl interesează motivul, motivul tradițional pentru care soldaților nu li se îngăduie să poarte barbă, ei bine, acesta este că, atunci când vrei să-i tai capul cuiva, e mai comod să îl iei de barbă, ceea ce se întâmplă mult mai rar pe vapor.

Când au ajuns la Paris, au căutat un vechi prieten din Hamburg, Jurgen Vollmer, și au hoinărit cu el. Acesta avea părul drept, ca reacție la „ororile burgheze din Hamburg“. Estimând că așa ceva le-ar putea crește șansele de a le atrage pe fetele de pe Malul Stâng, au dorit să se tundă și ei la fel, cu

toate că „de fapt, la el era mai într-o parte“, își amintea Paul. „Un fel de tunsoare cu păr lung à la Hitler.“ În camera lui de la mansarda din Hôtel de Beaune, Jurgen s-a apucat să-i tundă. Mai întâi pe Paul, după aceea, pe John. În ziua următoare, când a văzut atât păr tăiat pe jos, portarul a scos un țipăt.

Se poate ca atunci să fi fost prima oară când John și Paul au adoptat lookul cu păr lins, dar stilul în sine de unde apăruse? Uneori, se spunea că de la Astrid Kirchherr, prietena nemțoaică a lui Stu Sutcliffe, deși ea nu a recunoscut:

— Porcăriile alea pe care le spun oamenii, că eu am creat tunsoarea lui, sunt un rahat! O grămadă de băieți se tundeau așa în Germania!

Dar cert e că ea îl tunsese așa pe Stu în urmă cu jumătate de an, la Hamburg. Pete Best ținea minte că și John, și Paul îl luaseră peste picior.

— Se mergea prea departe în ceea ce privea părul lins, așa credeam cu toții, așa simțeam.

Jenat, Stu și l-a lăsat liber, dar, susținea Best, în câteva zile a revenit la normal, moment în care George s-a tuns și el la fel.

Cât despre Astrid, ea susținea că tunsoarea apăruse în urmă cu două mii de ani sau mai mult, afirmând că ea o copiase de la Jean Marais, așa cum fusese actorul în *Le Testament d'Orphée,* de Jean Cocteau, din 1960, „sigur inspirat de grecii antici“. Dar cel mai tenace dintre dușmanii trupei, Mark Lewinsohn, era de altă părere, după ce făcuse rost de o fotografie cu Jurgen Vollmer, cu exact aceeași tunsoare, din 1957, cu aproape trei ani înainte de lansarea filmului lui Cocteau.

Cu toate că originea tunsorii s-a pierdut în timp, impactul ei asupra lumii a fost incontestabil.

— Cine ar fi putut anticipa vreodată că, după simplul gest al lui Astrid, de a face un experiment cu Stu, jumătate din populația masculină a lumii avea să facă la fel și că popoarele mai stricte, precum Indonezia, aveau să dea legi care decretau că tunsorile tip Beatles erau ilegale? întreba Pete Best.

John și Paul s-au întors la Liverpool pe 15 octombrie. Neil Aspinall trebuia să-i ia și să-i ducă unde aveau următorul angajament.

— Ne-am dus după John, care avea părul foarte pieptănat. Ne-am dat seama că se întâmplase ceva, pentru că el nu numai că avea părul așa, dar se și *furișase* de acasă – așa face –, arătând spre părul lui și, în general, nefiind deloc subtil în privința asta. Era tuns altfel și noi trebuia să observăm.

Paul își aducea aminte că toată lumea zicea:

— Vi se așază părul ciudat, la care el și John răspundeau: „Nu. Ăsta e noul stil."

Ceea ce s-a dovedit a fi adevărat: în anii '50, tinerii din Anglia își pieptănau părul pe spate, îl cremuiau din greu, crezând că e șic și modern. Membrii Beatles aveau părul drept și nu foloseau gel, era ceva băiețesc, trufaș, strălucit. În doi ani, tunsoarea lor devenise un simbol al noului deceniu de libertate și al tinereții, ceea ce a dus la eliminarea ei din anumite instituții. În noiembrie 1963, directorul de la școala primară Clarks Grammar School din Guildford a interzis această tunsoare. „Acest stil ridicol scoate din băieți ce e mai rău", tuna el, „Îi face să pară idioți. Dacă cineva încalcă regula, le voi scrie tuturor părinților, cerându-le să mă sprijine." Dar un băiat din clasele superioare, rămas anonim, a reacționat țâfnos. „Pentru majoritatea băieților, interdicția nu va funcționa", a declarat el pentru *Surrey Advertiser.* „Cred că e o prostie. Beatles e super și nu văd nicio problemă la tunsorile lor."

În câteva luni, nebunia a cuprins America. Pe 7 februarie 1964, scriitorul Tom Wolfe a fost martor la sosirea trupei în SUA: „Când au ajuns pe Aeroportul JFK , am văzut cum toți băieții aleargau pe coridoare și scuturau din cap. Atunci au început cu adevărat anii '60." George Martin își aducea aminte cum văzuse pe Fifth Avenue oameni în toată firea purtând peruci Beatles: „Era nebunie curată." Doar la New York se vindeau 20 000 de peruci Beatles pe zi, cu 2,98 dolari bucata.

Cam pe-atunci, Bruce Springsteen, care avea paisprezece ani, s-a dus la secțiunea de discuri din magazinul Newbury's, în Freehold, New Jersey, și a dat cu ochii de *Meet the Beatles.*

— Aveau, mai crede el și astăzi, cea mai tare copertă de album din toate timpurile (...) Scria doar *Meet the Beatles.* Exact asta voiam să fac. Fețele

alea patru, pe jumătate umbrite, ca niște munți Rushmore ai rock-and-rollului și... PĂRUL... PĂRUL... Ce însemna asta? Era o surpriză, un șoc. La radio nu puteai să-i vezi. E aproape imposibil să explici azi ce efect crea... PĂRUL.

Bruce a dorit imediat să se tundă ca ei. Știa consecințele:

— Când umblai tuns așa, trebuia să accepți biciuirile, jignirile, riscurile, refuzurile și statutul de outsider.

Când a văzut ce făcuse, tatăl lui a pufnit în râs. Era amuzant. După aceea, n-a mai fost așa. L-au apucat nervii, apoi, în sfârșit, l-a întrebat ce-l ardea: „Bruce, ești homosexual?“

Majoritatea contemporanilor lui au fost la fel de necruțători, dar vreo câțiva au preferat să suporte admonestările oamenilor de dragul trupei. Și așa au mers mai departe, ca vapoarele care înfruntă furtuna:

— Nu băgam în seamă jignirile, evitam confruntările fizice cât de bine puteam și făceam ce aveam de făcut (...) Fiecare răsărit de soare însemna posibilitatea unui sfârșit.

În urmă cu douăzeci de ani, Frank Sinatra atrăsese „Sinatramania“. Le concertele lui, fetele își ieșeau din minți, dărâmând tot. În 1962, compozitorul Jule Styne declarase că Sinatra „învinsese rock-and-rollul“, dar această anticipare părea acum prematură. La patruzeci și nouă de ani, Sinatra nu avea niciun single în topuri, iar singurul lui album era pe locul 10. Beatles avea single-uri pe primele cinci poziții în clasament și albumele trupei ocupau primele două locuri. Pentru Sinatra, era ceva greu de suportat.

— El ura sincer rock-and-rollul, ura sincer trupa Beatles… Nu simțea decât dispreț, mărturisea Rock Brynner, atunci în vârstă de șaptezeci de ani, prieten de familie cu artistul[63]. Când apărea Beatles la radio sau la televizor, îi punea pe copii să oprească aparatul de radio sau televizorul.

— Părul lung îl călca pe nervi, ținea minte și George Jacobs, asistentul lui personal. Nu-i păsa că e bună muzica (...) Pentru el, orice era un pretext bun ca să se drogheze[64].

La sfârșitul anului 1964, toată lumea făcuse pace cu Beatles, mai puțin cei mai vehemenți adversari englezi ai tunsorii Beatles. În decembrie, contele Mountbatten din Burma, coordonator al Apărării, fost comandant al Marinei, ultimul vicerege al Indiei, l-a rugat pe șeful angajaților săi personali, William Evans, să facă rost de o cutie de peruci Beatles pentru nepoții lui. Directorul fabricii a condus până în Hampshire, în Broadlands, unde se afla casa lui Mountbatten, căruia i-a oferit un set special de peruci.

— În ziua de Crăciun, Mountbatten s-a fandosit cu o perucă, povestea Evans.

La un an după ce le criticase frizura în Camera Lorzilor, feldmareșalul Montgomery s-a răzgândit, declarând că abia așteaptă să-i invite pe băieți la casa lui de la țară, „să vadă ce fel de oameni sunt“.

Însă regimurile mai opresive urmăreau să interzică tunsoarea Beatles. În iunie 1965, președintele Sukarno al Indoneziei a anunțat că guvernul său nu va mai îngădui „frizura à la Beatles“ pentru tinerii țării:

— Acum câteva zile au sosit prin părțile noastre niște tineri din Anglia, care-și spun Beatles, a declarat el în fața adunării. Părul le ajunge până la sprâncene... Tinerilor, dacă printre voi sunt unii care îi imită, aveți grijă! Voi da ordin poliției din toată Indonezia să-i rețină și să-i radă în cap pe cei care imită acele frizuri (...) E aici poliția sau nu? Luați notă, luați notă de ordinul meu!

Discurile Beatles au fost interzise în Uniunea Sovietică, bărbații nu aveau voie să poarte părul lung, iar propaganda împotriva trupei se răspândea. În 1966, singurul post de televiziune existent, controlat de stat, a difuzat o serie de fotografii grotești ale grupului și imagini cu admiratoarele care urlau, împreună cu un comentariu în care se amestecau groaza cu sarcasmul:

> Cvartetul pop Beatles – priviți cât de eleganți sunt! Dar, când și-au început cariera, cântau pe scenă în costum de baie, cu colace de toaletă la gât! După aceea, au cunoscut o zână bună, Brian Epstein, afaceristul de la Londra. Zâna de la Londra a înțeles că tipii ăștia talentați ar putea aduce bani frumoși. Fanii, loviți de psihoză, nu mai aud nimic. Istericale, țipete, oameni leșinând! Săli de concert devastate și bătăi, așa se termină de obicei un concert. O lume între patru pereți plini de fotografii cu patru cântăreți pletoși.

Urmau imagini ce arătau o sărăcie lucie, din sudul îndepărtat, cu adolescenți dansând sălbatic și membri ai Ku Klux Klan-ului ținând cruci în flăcări, toate conturând o imagine a indiferenței occidentale față de nedreptatea socială.

Dansați, oameni buni, nu priviți în jur! Chiar nu vreți să știți ce se întâmplă! Hai, țineți-o tot așa, mai tare și mai repede! Să nu vă pese de nimeni altcineva!

Mihail Safonov era elev la Leningrad, când la postul de radio al Uniunii Sovietice s-a difuzat *A Hard Day's Night,* ca exemplu de cântec capitalist, cu scopul de a obține bani. A fost prima dată când a ascultat o piesă Beatles. La început, n-a fost impresionat, dar la sfârșitul anului 1965 deja căzuse în capcana foarte periculoasă a Beatlemaniei. Copia albume Beatles cu prietenii de la școală și făceau schimburi pe piața neagră. În toată Uniunea Sovietică, adolescenți ca ei notau versurile pieselor Beatles și și le dădeau de la unul la altul, învățând engleză din ele. Celor mai rebeli le plăcea să înlocuiască „Lennon" cu „Lenin" și invers, deși, dacă îi prindeau, nu mai puteau nici să spere că educația lor va merge mai departe. O școală a pus în scenă și a transmis un proces împotriva trupei Beatles, cu un procuror care tuna împotriva băieților și pe care îi numea „cârtițe". La sfârșit, verdictul îi declara *in absentia* vinovați de comportament antisocial. Doar că verdictul mai aprinsese un foc:

— Cu cât îi persecuta statul mai mult, își aducea aminte Mihail, cu atât mai mult ieșeau la lumină falsitatea și ipocrizia ideologiei sovietice. Și, atacând ceva de care se îndrăgostise lumea întreagă, ei se izolau și mai mult. Iar noi ne îndoiam și mai tare că mult iubita noastră țară avea dreptate, la urma urmei.

Porecla lui Mihail de la școală era Ringo, pentru că se pieptăna ca el. Când a câștigat o medalie de argint la un concurs școlar, a trebuit s-o ridice de la Palatul Culturii, așa că a trebuit să-și rearanjeze părul, să-l lipească de frunte cu apă și zahăr, ca să etaleze o tunsoare permisă. Dar, când să plece, niște polițiști au observat că părul lui era, de fapt, mai mare și l-au pedepsit,

pentru că era un element nepermis, dându-i drumul doar după ce le-a arătat medalia de argint.

Mihail avea să devină cercetător senior la Institutul de Istorie Rusă din Sankt Petersburg. Privind înapoi, spune că „Beatlemania a erodat fundația societății sovietice (...). Am putea afirma că, pentru distrugerea totalitarismului în URSS, Beatles a făcut mai mult decât Soljenițîn și Saharov".

Oricât ar părea de ciudat, ideea a fost confirmată și de Mihail Gorbaciov, și de Vladimir Putin. În mai 2003, când s-a dus la Moscova pentru a susține un concert în Piața Roșie, Paul a avut o întâlnire cu președintele Putin, care i-a spus că, pentru el, un băiețel care-și trăia copilăria în Uniunea Sovietică, să asculte Beatles a fost ca „o gură de libertate". În timpul aceleiași vizite, fostul președinte Gorbaciov i-a zis:

— Eu chiar cred că muzica Beatles le-a arătat oamenilor din Uniunea Sovietică că există și o altă viață.

Cum părul băieților de la Beatles creștea și iar creștea, trecând de guler, de urechi și de umeri, la fel se întâmpla și cu părul celorlalți oameni. Pentru tineri, părul lung devenise simbolul libertății, al fericirii chiar.

— Dacă părul meu pare cam lung este pentru că mi-a intrat asta în cap la o vârstă foarte fragedă: părul lung înseamnă fericire. Iar asta vine de la Beatles, spune violoncelistul Steven Isserlis, care, la sfârșitul lui 1967, împlinea nouă ani.

Când s-a lansat *Penny Lane* în prima parte a acelui an, mulți dintre clienții lui fideli se așteptau ca Harry Bioletti, a cărui frizerie era imortalizată în cântec, să fie în al nouălea cer.

— O, vai de mine, nu, deloc! a explicat el. I-am tuns așa la început, când s-au lansat și au format trupa Quarrymen. Dar le-am scos fotografiile de aici. Părul lor dăunează comerțului. Nu sunt deloc insensibil, dar afacerea e afacere. Eu încurajez o mulțime de zănatici să vină la frizeria mea.

Frizerul satului nostru, din Surrey, avea un desen lipit pe peretele de vizavi de oglindă. Înfățișa doi bărbați care stăteau unul lângă altul într-o

toaletă publică, unul cu părul lung și unul tuns scurt.

— Blimey! M-ai speriat! exclama cel din urmă. Am crezut că ești fată.

Un banc în vogă pe-atunci spunea că un tinerel s-a dus la frizeria locală și a spus că dorește să fie tuns ca băieții de la Beatles. Și frizerul l-a tuns scurt la spate și la perciuni.

— Dar ei nu sunt tunși așa! a protestat clientul.

— Dacă ar veni încoace, ar fi.

De la jumătatea anilor ’60 până la sfârșitul deceniului era greu să ții pasul cu Beatles și cu frizura lor, mai ales dacă aveai în vedere mustața, barba și perciunii. În septembrie 1968, a fost a patra oară în cinci ani când specialiștii de la Muzeul Figurilor de Ceară „Madame Tussaud“ au simțit că e cazul să actualizeze înfățișarea mereu în schimbare a celor patru muzicieni; peste trei luni, Paul avea însă barbă, așa că a trebuit s-o ia de la capăt.

Leslie Cavendish, hairstilistul personal al celor din trupă, devenise pe-atunci, prin forțele proprii, o celebritate. A început prin a spăla părul clienților la Vidal Sassoon, iar acum poza lui apărea în reviste la modă, care publicau interviuri cu el, o somitate invitată la toate petrecerile de top. Mai târziu, avea să-și scrie autobiografia, *The Cutting Edge,* plină de detalii despre cum reacționa fiecare dintre cei patru Beatles la cum le aranja el părul. În mod ciudat, cel mai dificil i se părea Ringo, „singurul membru Beatles... care nu voia ca tu să uiți că el face parte din Beatles“, pe când Paul era întotdeauna cooperant și avea cuvinte de laudă. George avea cea mai mare claie, „cel puțin de două ori cât a lui Paul“, dar aproape că nu scotea o vorbă când îl tundeau, oferind doar un „mulțumesc“ politicos la sfârșit. Cu John te puteai înșela – „poate cel mai groaznic client cu care am avut de-a face vreodată“ –, pentru că se fâțâia întruna.

— Ai putea să nu miști capul, John? îl rugam tot timpul răbdător.

El era de acord, încuviința că înțelege, dar simplul fapt că dădea din cap aprobator arăta că nu era așa.

Mai târziu, Yoko Ono avea să se ocupe de tunsorile lui:

Sincer, nu pricepem nici jumătate din ce îndruga Yoko, dar nici John nu pricepea. De fapt, îl exaspera din ce în ce mai tare:

— Nu înțeleg ce încerci să zici! se plângea el, dând din cap. Nu înțeleg, pur și simplu!

— Nu înțelegi pentru că nu asculți! îi răspundea ea jucăuș, ca unui băiețel care s-a blocat – ceea ce, probabil, așa și era.

Dar, uimitor, asta parcă îl ațâța și mai tare. În mod normal, John conducea orice discuție. Totuși, iată, pentru prima dată, vedeam cum domnița asta necruțătoare era cea care deținea controlul.

Părul, singura parte a corpului la care se putea renunța fără nicio panică, a fost un element extrem de atrăgător pentru fanii și colecționarii Beatles. În 1966, frizerul german Klaus Baruch l-a tuns scurt pe John, pregătindu-l pentru rolul de soldat din filmul *How I Won the War.* Ziarele din lumea întreagă titrau: LENNON JOACĂ FĂRĂ ZULUFI, MEMBRUL BEATLES, TUNS SCURT; LENNON CEL TUNS: CU PĂRUL RETEZAT. Brian Epstein era atât de hotărât să intervină, încât prețioasele șuvițe să nu ajungă pe mâna vânătorilor de suvenire, că l-a pus pe Neil Aspinall să aibă grijă ca ele să fie arse.

Dar se pare că domnul Baruch avea câteva șuvițe pe care se baza ca să-și pună la cale retragerea. Peste cincizeci de ani, o șuviță de 10 centimetri din bretonul lui John Lennon a fost pusă în vânzare de Heritages Auction din Dallas. „E cea mai mare șuviță a lui John Lennon care s-a scos vreodată la licitație“, a afirmat licitatorul Garry Schrum. Ea a fost achiziționată de Paul Fraser din Bristol, cu 35 000 de lire sterline, de trei ori mai mult decât se estimase. Acum, în timp ce scriu, Paul Fraser Collectibles oferă „o șuviță din părul lui John Lennon, de un centimetru și jumătate, garantat autentică – proveniență excepțională –, cumpărată de la frizerul Klaus Baruch din Berlin, la prețul de 399 de lire sterline. Broșura adaugă că șuvița unică „se află pe o foaie de prezentare gata să fie înrămată“.

63 Rock Brynner (n. 1946), fiul lui Yul Brynner, a fost istoric, cercetător, cofondator al Hard Rock Café.

64 Fie din familiaritate, fie din spirit pragmatic, după aceea, Sinatra a ajuns să colaboreze cu trupa, alături de care a înregistrat *Yesterday* și *Something,* piesă pe care o considera „cel mai bun cântec de

dragoste din ultimii cincizeci de ani“ (deși nu era compusă de Lennon și McCartney, cum spunea el). În vara lui 1968, a fost de acord să cânte *The Lady Is a Tramp*, când Maureen Starkey a împlinit douăzeci și doi de ani. Versurile revizuite le includeau și pe acestea: *She married Ringo/ And she could have had Paul/ That's why the lady is a cham*“ („S-a măritat cu Ringo/ Și ar fi putut să-l aibă pe Paul/ De-aia doamna e o campioană“). Înregistrarea originală a fost distrusă și nu mai există decât o copie, deși nu se știe unde. Daniel Finkelstein a descris-o în *The Times* ca fiind „cea mai rară și cea mai prețioasă înregistrare care s-a făcut vreodată“.

54

Dragă Ringo,

Există un singur Ringo și o singură Winifred Henderson.

Nu cumva e timpul ca singurul Ringo și singura Winifred Henderson să se întâlnească, în sfârșit?

Cu drag și tot tacâmul,

Winifred H.

Bayonne, New Jersey

Dragă Ringo,

Tu ce-ai făcut înainte să ajungi la Beatles? Ai fost un om obișnuit?

Cu iubire,

Janet L.

Miami, Florida

Dragă Ringo,

Tu, dintre toți de la Beatles, ai cel mai drăguț zâmbet. Sunt dinții tăi adevărați?

Sper că nu te deranjează că întreb.

Evelyn M.

Salt Lake City, Utah

Dragă Ringo,

I-am dat cățelului meu numele tău și e cel mai mândru cățel din cartier.

Cu drag,

Susie P.

Winston-Salem

Carolina de Nord

Dragă Ringo,

EȘTI CEL MAI FRUMOS BĂRBAT DIN LUME, ÎN AFARĂ DE TATA.

ȘI TATA E FRUMOS, CA PE TIMPURI.

Cu dragoste,

Norma A.

Denver, Colorado

55

În această perioadă, numele Ringo devine sinonim cu norocul, deși în copilărie nu fusese nicidecum un răsfățat al soartei. Casa familiei Starkey avea două dormitoare sus și două jos și se afla într-o zonă foarte dură din Dingle, despre care se zicea că „e o joacă talmeș-balmeș cu securi“. Baie nu exista, ci doar o toaletă afară. Tatăl lui plecase de acasă când Ringo avea trei ani.

— Noi făceam parte din clasa muncitoare și, la Liverpool, când erai părăsit de tatăl tău, deveneai brusc clasa muncitoare de jos.

La școală era pus în categoria a treia de elevi, fiind considerat neexcepțional sau, ca să citățm unul dintre rapoartele despre el, „cinstit, vesel, cu voință și apt să devină un angajat satisfăcător“. Dar a stat internat în spital doi ani, pe vremea când avea treisprezece ani, așa că, în momentul acela, educația lui practic s-a oprit: dacă fiica unui vecin n-ar fi făcut un efort să-l învețe să citească, ar fi fost un analfabet funcțional.

La cincisprezece ani, adolescentul Ritchie Starkey a ieșit din spital și s-a angajat imediat curier la Căile Ferate din Anglia, dar, după șase săptămâni, și-a pierdut slujba după un control medical. A fost chelner un timp, după care tatăl vitreg i-a făcut rost de o slujbă, ca ucenic de instalator.

— Am încercat să fiu inginer, dar mi-am rupt degetul mare de la mână în prima zi.

Nu era orgolios, dar nici nu-și plângea de milă. În ciuda tuturor necazurilor, tot nu credea că, din clipa în care te naști, ceilalți te fac să te simți mic. Într-un interviu radiofonic din 1966, Brian Matthew l-a întrebat spontan dacă ar putea spune că, în general, a avut o viață relativ ușoară.

RINGO: Am avut o viață ușoară. N-am suferit de foame. N-am suferit de frig. Chiar cred că am avut o viață ușoară. Uitându-mă înapoi, n-aș schimba nimic. Acum mi-e bine, dar nu m-ar

deranja să mai trec o dată prin toate cele.

MATTHEW: Vii dintr-o familie mare sau mică?

RINGO: Sunt singur la părinți.

MATTHEW: Păi, vezi...

RINGO: A, ești singur la părinți, atunci sigur ești răsfățat, așa zic oamenii. Dar mama pleca la muncă și era singura care avea un venit, deci bănuiesc că de-asta eu nici nu ceream mare lucru.

A existat mereu zvonul că Pete Best a plecat din trupa Beatles pentru că ceilalți îl invidiau pentru frumusețea lui. Dacă e așa, înseamnă că ceea ce cineva a numit odată „mutră de șofer de autobuz“ a fost pașaportul lui Ringo pentru celebritate și bogăție.

Nu era cel mai arătos, cel mai carismatic, cel mai talentat ori cel mai interesant membru Beatles, dar, într-un fel, tocmai de aceea era esențial în arhitectura grupului. El era figura de tip Horatio, Dr. Watson sau Tommy Atkins, care, prin felul lui lent, altruist, de încredere, poate că era cu câțiva pași în spatele celorlalți, dar întotdeauna acolo ca să-i împiedice să sară calul.

— De ce nu zici nimic, în afară de „Eu sunt bateristul“? l-a întrebat John în fața unui ziarist, în timpul unui turneu în Anglia, în 1963.

— Nu-mi place să vorbesc. Așa sunt eu, i-a replicat Ringo. Nu mă deranjează să vorbesc ori să zâmbesc, doar că nu prea o fac. Și nici prea guraliv nu sunt.

Cu alte cuvinte, el e cel muncitor, el e personajul sincer, care vorbește franc, cu care ceilalți pot comunica. Dintre cei patru băieți, el e singurul despre care putem spune că e un „tip“.

— Ringo nu e cel mai inventiv percuționist din lume, observa George Melly, dar e fermecător de banal, un pic „gros“ ca persoană publică și cu un gust vizibil comun. E ca un pod, ca o dovadă liniștitoare că Beatles are o legătură cu oamenii comuni.

În 1963, când formația tocmai se lansa, Ringo s-a dus la sediul fan clubului și a întrebat-o pe secretară, Freda Kelly, dacă n-ar vrea să se ocupe de corespondența lui cu fanii. Freda n-a acceptat:

— Pune-i pe mami sau pe tati să se ocupe. Așa fac toți ceilalți părinți, i-a zis ea.

— Mama mea nu știe ce să scrie, i-a răspuns Ringo, adăugând: Dar, oricum, nu primesc cine știe ce.

Freda i-a spus cu regret:

— Bine, adu-le, dar numai de data asta.

Își aduce aminte că el a venit în ziua următoare cu „o punguță din aia de plastic, în care se pun dresurile“ – acolo erau înghesuite toate scrisorile pentru el.

Paul avea peste șase metri de scrisori, dar Ritchie n-avea decât punguța cu zece scrisori.

Și în ziua de astăzi se fac glume despre el, „ăla mic“ din Beatles. Într-un episod din serialul de desene animate *Family Guy,* trei fete stau de vorbă într-un dormitor despre preferatul de la Beatles. Primele două își declară dragostea pentru Paul și pentru John.

— Știți ceva? Eu sunt îndrăgostită de Ringo! zice cea de-a treia.

Moment în care apare Ringo la fereastra dormitorului, urcat pe o scară, și o roagă să repete ce a spus. Brusc, fata ezită.

— Nu știu ce am spus.

Dar el nu se lasă.

— Parcă ai spus că ești îndrăgostită de Ringo.

— Îî... nu cred.

— Sunt sigur că ai spus „Eu sunt îndrăgostită de Ringo!“ Ei bine, aici sunt!

Desface larg brațele și zâmbește. Apoi, prima fată întreabă plină de speranță:

— Sunt John și Paul acolo?

— Nu, doar Ringo, răspunde el, și toate trei par dezamăgite.

Dar, în decursul anilor, Ringo a fost cel care a râs la urmă, și cine râde la urmă râde mai bine. Și-a câștigat propriii admiratori, mai mulți în America decât în Anglia. Trăsături care în Anglia păreau banale erau, pentru

americani, cu totul deosebite, exotice chiar. Phil Spector a compus și a produs piesa muzicală *Ringo, I Love You* pentru Bobbie Jo Mason[65], care vorbea în cântec despre visul ei, dorindu-și ca Ringo s-o țină de mână, iar ea să-și treacă mâna prin părul lui. Un single creat de Young World Singers, lansat la alegerile prezidențiale americane din 1964, se intitula *Ringo for President*[66].

— America îl descoperea pe Ringo, a comentat Brian Epstein odată.

Ringo tot apare în amintiri intime cu modele, cântărețe și actrițe. Acum câțiva ani, răsfoiam volumul de memorii scris de Christine Keelert[67], când am dat de acest paragraf în capitolul intitulat „Pofta și căsătoria“:

> Am mers în continuare la Ad Lib și, într-o noapte, m-am trezit dansând cu Ringo Starr. Cei Patru Fabuloși erau cei mai tari din lume, iar pe ringul de dans chiar stârneau curiozitatea. De aceea am ajuns amândoi în pat în dimineața următoare, dimineața în care Freddy a venit pe neașteptate ca să ne împăcăm. Dacă ar fi fost oricine altcineva, dar nu un membru Beatles, poate că l-ar fi dat afară pe Ringo. Oricum, a fost atât de nedumerit când l-a văzut în pat cu mine, că s-a blocat și i-au ieșit ochii din cap. Ringo a tăiat-o imediat și, în fugă, mi-a rupt balustrada. Peste o săptămână, s-a căsătorit pentru prima dată.

Peter Brown, directorul NEMS, notează în amintirile lui că Ringo era „ultimul dintre băieții Beatles care să se așeze la casa lui cu o fată“ și, mai mult, că el, „cu ochii lui mari, de cățeluș, și cu modestia lui părea o țintă ușoară pentru orice bombă blondă care se putea apropia de el“, una dintre ele fiind modelul *glamour* Vicki Hodge[68]. În volumul de memorii semnat de Chris O'Dell („povestea remarcabilă a unei femei obișnuite, care a împlinit visul a milioane de oameni“) există mai multe pagini despre aventura fostei angajate Apple cu Ringo, de la începutul anilor '70: „Parcă s-ar fi conectat brusc două fire, trimițând chiar prin mine un impuls electric de atracție. În clipa aceea, Ringo nu era doar un prieten, doar un membru al trupei Beatles – era un bărbat. Unul foarte atrăgător... Ne-am alinat unul pe celălalt într-un moment în care fiecare avea nevoie de alinare. Era bun cu mine și întotdeauna, întotdeauna amabil, iar simplul fapt de a fi cu el mă

făcea fericită. Voiam să dureze, dar știam că n-avea cum să țină prea mult...“

În 1981, Ringo s-a căsătorit cu Barbara Bach, fostă fată Bond.

Avea, cumva, fericitul har de a preface ghinionul în avantaj. Se născuse stângaci, dar bunica din partea tatălui îl obligase să folosească mâna dreaptă. O atitudine atât de brutală poate avea consecințe pe viață, dar, în cazul lui, asta l-a ajutat să lucreze cu tobele pentru mâna dreaptă, folosindu-și instinctele împiedicate ale unui stângaci, ceea ce i-a conferit stilul acela idiosincratic de a cânta la tobe, pe care nenumărați artiști admiratori ai trupei Beatles nu prea au reușit să-l imite.

Prin interpretarea lui, nu a urmărit niciodată să iasă în evidență: era mulțumit să creeze ceva ce putea trece neobservat, rămânând totodată în slujba piesei. În toți anii în care a fost inginerul de sunet al formației, lui Geoff Emerick i s-a părut că Ringo avea o fire banală.

— Sincer, nu țin minte să fi avut nici măcar o discuție memorabilă cu Ringo.

Dar nu o dată s-a minunat de efectul pe care stilul său de a bate la tobe îl avea asupra creativității trupei.

— Să-i asculți cum cântă aceeași piesă nouă sau zece ore la rând, care oricum devenea din ce în ce mai rea, fiindcă ei erau din ce în ce mai drogați și se întrerupeau pentru altele. Interesant e că la aceste *jam sessions*, Ringo era, de cele mai multe ori, cel care îi conducea într-o nouă direcție – se sătura să bată același ritm tot timpul și-l schimba, fapt care genera uneori o schimbare în plan muzical.

Ca și alți muzicieni, Graham Nash are impresia că stilul lui interpretativ e subestimat:

— Ringo bate ritmul inimii, care e un sunet al iubirii. Este unul dintre secretele artei de a cânta la tobe, căci în viață totul începe cu o bătaie a inimii. Bătaia inimii mamei e primul lucru pe care-l auzi când ești conceput, ceea ce ne stabilește ritmul pentru tot restul vieții (...) Bătaia inimii e cea mai importantă parte a muzicii, dacă vrei să te conectezi la nivel personal.

Și e foarte subtilă (...) E un toboșar incredibil, unul dintre cei mai subestimați. Și el a fost un mare noroc pentru Beatles.

Ringo a fost întotdeauna modest.

— Ringo e un băiat fermecător, i-a spus Brian Epstein avocatului său, Nat Weiss. Una dintre marile lui calități e aceea că, deși e cel mai puțin talentat dintre ei, pe el nu-l deranjează.

Poate că sună arogant, dar e limpede că intenția era una bună: cu trei compozitori în concurență, trupa devenea un teren de luptă, iar un al patrulea ar fi putut provoca o explozie.

Dintre toți membrii formației, Ringo era singurul fără talent la compoziție. Dar, într-o bună zi, când muza l-a vizitat pe neașteptate, o melodie venită parcă de nicăieri i-a prins contur în gând. A lucrat la piesă trei ore și le-a prezentat-o celorlalți în ziua următoare. După o tăcere stânjenitoare, ei n-au avut încotro și i-au spus că piesa fusese deja compusă și înregistrată de Bob Dylan.

Nici ca vocalist nu era prea înzestrat, cu toate că membrii trupei făcuseră o tradiție emoționantă din a-i da o piesă pe care s-o cânte la fiecare album. Când s-a înregistrat „Sgt. Pepper", Emerick l-a urmărit cum se lupta cu *With a Little Help from My Friends*. Și, pentru că se potrivea, cântecul fiind despre prietenii care te ajută să atingi ce note trebuie, John, Paul și George s-au strâns în jurul lui, „dirijându-l și încurajându-l în timp ce el se achita de îndatoririle de vocalist". Dar, când a ajuns la nota de sus, din final, s-a pierdut cu firea și a clacat.

— E OK. Doar concentrează-te. O să reușești, i-a zis George. Lasă capul pe spate și dă-i drumul!

În cele din urmă, a reușit și l-au aplaudat cu toții, închinând un pahar de whiskey cu cola. În ziua următoare, când ei au adăugat *backing vocals*, „Ringo s-a ridicat în picioare la pupitrul tehnic (...), strălucind ca un tată mândru".

El este întruchiparea adagiului „Nu există inspirație fără transpirație". El merge mai departe, în ciuda tuturor obstacolelor, orice ar fi. Înainte să cânte în fața a 10 000 de spectatori la Forum, în

Montréal, în 1964, trupa a aflat despre un complot de a-l ucide pe Ringo, pus la cale de antisemiți. Reacția lui a fost să le arate că logica lor are o fisură: „Singura vină majoră e că nu sunt evreu.“ Autoritățile însă au luat în serios amenințarea, temându-se că, dincolo de tobele lui de pe scenă, Ringo e o țintă reală. El și-a păstrat, ca de obicei, sângele-rece, singura concesie pe care a făcut-o fiind ajustarea cimbalelor la un unghi de 45 de grade, în speranța că ele ar putea devia un glonț. În timpul concertului, un polițist în civil a stat lângă el. Bătând la tobe, Ringo nu-și putea lua gândul de la bodyguard:

— Dacă o să încerce cineva să mă atace, el ce-o să facă? O să prindă glonțul? După care n-a putut să nu zâmbească. Mi se părea din ce în ce mai amuzant de fiecare dată, fiindcă tipul ăla pur și simplu stătea acolo.

Ringo e un supraviețuitor: orice s-ar întâmpla, el iese la suprafață. El este omul obișnuit, căruia providența îi zâmbește, este eroul netragic, dar învingător, pe care propriile imperfecțiuni îl ridică din ce în ce mai sus. În *Help!*, e o scenă în care evadează de pe un iaht, aruncându-se în ocean. S-a filmat în Insulele Bahamas, cu o cameră urcată pe o plută așezată la nouăzeci de metri distanță. Între timp, zona a fost împrejmuită de năvoade care să țină rechinii în golf. Victor Spinetti îl urmărea în timp ce se tot arunca din iaht în apă, dublă după dublă, după care era întotdeauna dus înapoi pe vas, tremurând.

— Vvvic, a zis el încă o dată, când coafeza îi usca părul, tttrebuie să fac dddin nou?

— De ce?

Răspunsul lui m-a șocat:

— Ppppentru că nu știu să înot.

65 Pseudonimul cântereței de șaisprezece ani, Cherilyn LaPierre; Spector prefera toate numele americane pentru cântărețele lui. LaPierre avea să devină în scurtă vreme mult mai celebra Cher. *Ringo, I Love You* nu a avut succes în topuri. Unii consideră că a fost din vina vocii profunde a lui Cher; se pare că mulți producători radio se temeau că persoana care dorea cu ardoare să-l ia în brațe pe Ringo era bărbat.

66 În Anglia, o versiune cover brută, realizată de Rolf Harris, n-a ajuns în topuri.

67 Fata a cărei aventură cu ministrul de război John Profumo zicea că ar fi dus la căderea guvernului conservator în 1964.

68 Care se lăuda și cu escapade cu, în ordine alfabetică, Prince Andrew, David Bailey, John Bentley, John Bindon, Yul Brynner, Elliott Gould and George Lazenby.

56

La pagina 598 a volumului *Life of Johnson*, de James Boswell, își face o foarte scurtă apariție o față bisericească anonimă. Boswell și Dr. Johnson sunt în toiul unei dispute aprinse despre cele mai bune predici în limba engleză, când apare „un om al Bisericii, al cărui nume nu mi-l amintesc“ și face o sugestie. Johnson îl repede, „Ele nu contează, domnule“, și, după aceea, nu se mai pomenește nimic despre fața bisericească anonimă.

La 125 de ani după ce Boswell a consemnat întâmplarea, eseistul Max Beerbohm se lamenta că, acum, despre acest anonim om al Bisericii nu se mai știe decât că Dr. Johnson l-a expediat imediat. „Fragmentar, palid, de moment; aproape nimic; apărut și dispărut; așa a fost, o palidă mână de om ridicată, spre a nu se mai arăta nicicând de sub apele mișcătoare ale timpului.“

La fel își face apariția Jimmie Nicol în povestea trupei Beatles. În cele 420 de pagini ale biografiei deschizătoare de drumuri, pe care a scris-o despre formație Hunter Davies, el nu apare deloc, iar în biografia de 983 de pagini semnată de Bob Spitz e menționat doar de două ori, la paginile 506 și 507, numele lui creștin fiind scris greșit, „Jimmy“. Iar în vasta *Anthology*, făcută chiar de Beatles, e amintit o singură dată, la pagina 139. În *Shout! The True Story of the Beatles,* cartea de 400 de pagini a lui Philip Norman, e pomenit în treacăt de trei ori, într-un singur paragraf scurt:

> În iunie, au fost în turneu în Scandinavia, Olanda, Orientul Îndepărtat și Australia. Ringo Starr își scotea amigdalele, așa că a ratat trei sferturi din călătorie; pe locul lui stătea Jimmy Nicol, baterist de înregistrări atât de mărunt și de necunoscut, că orice zvon despre o schimbare permanentă se infirma. Nicol a cântat cu ei până la Melbourne, unde Ringo li s-a alăturat iar; după aceea, istoria nu mai consemnează nimic despre Jimmy Nicol.

„Fragmentară, palidă, de moment; aproape nimic; apărută și dispărută; așa e soarta lui Jimmie Nicol.“ Până în iunie 1964, în cariera lui existaseră suișuri și coborâșuri, dar mai mult coborâșuri. El fusese percuționist pentru piesa *Giddy-Up-a Ding-Dong,* interpretată de Colin Hicks & His Cabin Boys[69], dar nu ajunsese în topuri. După aceea, s-a alăturat pentru scurtă vreme lui Tony Sheridan and the Wreckers, înainte de a-i părăsi pentru a cânta cu Vince Eager and the Quiet Three[70]. Au făcut un turneu în Anglia, în 1960, concertând cu Eddie Cochran și Gene Vincent. Cochran le-a căzut în mreje și a promis să-i aducă înapoi la Los Angeles, la sfârșitul turneului, dar pe 17 aprilie 1960, Cochran a murit când taxiul în care se afla a fost implicat într-un accident de la periferia din Chippenham[71]. Pierzându-și mentorul, Vince Eager and the Quiet Three n-au avut încotro și au rămas în Anglia, cântând în sezonul de vară la Great Yarmouth, în loc să plece din Los Angeles. Apoi, după o ceartă cu managerul Larry Parnes din cauza banilor, Eager și trupa s-au despărțit, iar Jimmie s-a trezit încă o dată într-o situație fără ieșire.

Pe cont propriu, a format Jimmie Nicol and the Shubdubs, dar varianta lor după *Humpty Dumpty* n-a mers. La începutul anului 1964 a fost toboșar pentru *Beatlemania,* un album ieftin, cu cover-uri Beatles, după care, noaptea, cânta în The Blue Flames, formația de backing a lui Georgie Fame, iar ziua, la un magazin de muzică.

În după-amiaza zilei de 4 iunie 1964, era acasă, în Barnes, în sud-vestul Londrei, când a sunat telefonul:

— Alo? Jimmie Nicol este, vă rog? Sunt George Martin. Ce faci în următoarele patru zile? Ringo e bolnav și am vrea să-l înlocuiești în turneul Beatles. Ai putea să mergi în Australia?

Cine ar fi refuzat? Martin i-a zis lui Jimmie să vină la studiourile EMI la ora trei, adăugând:

— Beatles vrea să repete niște piese cu tine.

În ziua aceea, membrii trupei făcuseră poze ca să marcheze începutul primului turneu în jurul lumii, după care Ringo începuse să vomite. După ce

a fost transportat de urgență la University College Hospital, a fost diagnosticat cu amigdalită și faringită. Brian Epstein le-a spus celorlalți trei că o să fie nevoie de un înlocuitor. George, care n-a fost niciodată cel mai cooperant din formație, a pus piciorul în prag:

— Fără Ringo, nu mai e Beatles. Nu văd de ce am face-o. Eu nu merg.

Epstein le-a explicat urmările financiare ale anulării unui turneu internațional, așa că George, întotdeauna atent la bani, s-a răzgândit pe loc. Acum aveau la dispoziție 24 de ore să găsească un toboșar, și unul care să arate, oricât de vag, a membru Beatles. Întâmplarea a făcut ca primii doi aleși, Ray Du-Val, de la The Blue Notes, și Bobby Graham, de la Wildecats, trupa lui Marty Wilde, să aibă alte angajamente, dar după un telefon prietenos primit de la Paul, Georgie Fame a fost de acord să-i dea drumul noului percuționist.

Pe Abbey Road, Jimmie i-a convins că știe să asigure acompaniamentul pentru piesele *I Want to Hold Your Hand, She Loves You, I Saw Her Standing There, This Boy, Can't Buy Me Love* și *Long Tall Sally*.

— Bine. Rămâi, a zis John.

În seara aceea, au venit două femei acasă la Jimmie: o coafeză, gata să-i creeze un nou *look* Beatles, și o garderobieră, care a adus costumul Beatles al lui Ringo, dar care trebuia modificat peste noapte, pentru că nou-venitul era mai înalt și mai zdravăn.

În ziua următoare, John, George, Paul și Jimmie au plecat la Copenhaga cu avionul, s-au cazat la Royal Hotel, în apartamentul în care stătuse președintele Hrușciov în urmă cu două săptămâni. Între timp, Ringo zăcea în patul de la University College Hospital, plângându-și de milă:

— Era foarte ciudat, fiindcă îmi era rău, iar ei îl luaseră imediat pe Jimmie Nicol, așa că am crezut că nu mă mai iubesc. Mi-au trecut prin cap toate rahaturile.

Dar norul lui Ringo a fost o aură de argint pentru Jimmie.

— Cu o zi înainte să ajung în trupa Beatles, nu se uita la mine absolut nicio fată. În ziua următoare, când m-au ales și m-am trezit pe bancheta din

spate a unei limuzine, cu John Lennon și Paul McCartney, fetele mureau să pună mâna pe mine.

Primul lui concert ca nou percuționist în Beatles a început ezitant.

— Stătea pe platforma lui, cu ochii după toate femeile care treceau, își amintea Paul. Am început *She Loves You.* Unu, doi, trei și... nimic. Unu, doi, trei și... tot nimic. Dar și-a revenit repede.

În următoarele zece zile, Jimmie a fost tratat ca membru cu drepturi depline al trupei, participând la conferințe de presă cu John, Paul și George, rânjind larg și râzând la toate glumele lor. Există filmări care arată că a pus și el puțin umărul la ironii. Întrebat în Olanda care erau impresiile după ce susținuse primele lui două concerte cu formația, a răspuns: „Îmi curgea transpirația șiroaie pe obraji.“ Dar restul întrebărilor – „Purtați ceva pe cap când mergeți să înotați?“, „O faceți pentru bani?“ – s-au îndreptat spre ceilalți, George străduindu-se să explice, prin intermediul unui traducător olandez, jocul de cuvinte din „Beatles“.

Derek Taylor, purtătorul de cuvânt al trupei la Hong Kong, i-a prezentat ca „John, Paul, George și Jimmie Nicol“, la care primii trei au chirăit și au fluierat în semn de sprijin pentru el.

— Cum vă simțiți acum, domnule Nicol, propulsat dintr-odată în această lume mare a popularității? întreabă reporterul.

— E o experiență cât se poate de provocatoare, răspunde Jimmie.

— Corect! adaugă John și George în cor.

Chiar și acum, unele fotografii cu Beatles făcute în timpul turneului de zece zile pot fi un șoc pentru cel care le privește. E ca și cum un turist oarecare ar fi tras cu ochiul pe gaura cheii la un stand dintr-un parc de distracții, ceva de genul: „Imaginează-ți că ești un membru Beatles.“ Îți sare în ochi un străin care descinde într-un album de familie.

În zborul de la Hong Kong la Sidney, via Darwin, Jimmie a stat lângă John. S-au înțeles, se pare, iar lui Jimmie chiar i-a trecut prin cap că, dacă-și joacă bine cartea, ar putea ajunge să-l înlocuiască permanent pe Ringo.

La prima conferință susținută la Sydney, cei trei membri vechi ai formației au răspuns la întrebări în obișnuitul lor stil ironic.

— Ce vă așteptați să găsiți aici, în Australia?

— Australieni.

— V-ați exersat accentul australian?

— Nu, prietene, deloc.

Pe măsură ce conferința mergea mai departe, Jimmie, care fuma țigară după țigară, intra în prim-plan.

— Dar tu, Jimmie? N-ai spus nimic. Cum te simți alături de membrii Beatles, te consideri un nou talent în fața lui Ringo?

— E o experiență bună.

— Cum e Ringo?

— Hmmm, e mult mai bun. Vine și el duminică.

— Și tu ce o să faci atunci?

— Păi, mă întorc la Londra și înființez o trupă pentru mine, apoi ceva la televiziune, poate.

După aceea, John, Paul și George, mai bine echipați pentru a răspunde la întrebări mai generale, au revenit în centrul atenției. Dar, observând că Jimmie tace, un reporter a întrebat:

— Aveți o înțelegere să nu vorbească Jimmie?

— Întreabă-l ceva, a zis George.

— Nu pot să răspund la întrebări despre lucruri de care nu am habar.

— Cu ce grup cânți în Anglia, Jimmie?

— Păi, am cântat cu o groază de trupe în Anglia, chiar înainte să plec, cântam cu o formație *rhythm and blues*...

Auzind răspunsul ezitant, ceilalți trei au izbucnit în râs.

— Brian Epstein e managerul tău?

Jimmie s-a gândit câteva clipe:

— Nu, n-am manager. Nu e managerul meu.

Ceilalți trei au râs de răspunsul lui șovăitor.

— Ai ști dacă ar fi el, a zis John.

Trei sute de mii de oameni au ieșit în stradă să-i întâmpine pe John, Paul, George și Jimmie la Adelaide, unde primarul i-a așteptat la o recepție, la primărie. Fiecare membru al trupei a ieșit, pe rând, pe balcon, să salute mulțimea care îi aclama. Când s-a rostit numele lui Jimmie, entuziasmul a scăzut, ba chiar s-au auzit câteva fluierături.

— Sunt mai mulți oameni decât cei care au venit s-o vadă pe Regină, a observat un reporter la o conferință de presă.

— Cred că da, a răspuns George. Ea nu are niciun disc cu hituri.

— Jimmie, crezi că Brian Epstein o să-și fluture bagheta magică la un moment dat și o să devii al cincilea membru Beatles?

— Asta nu știu.

— Cum e să fii asociat cu Beatles?

— Păi, e sfârșitul.

El voia să spună „Mai bine de-atât nu se poate“, deși acum răspunsul lui pare să fi fost vizionar.

Cât timp a fost în Beatles, Jimmie avea sentimente ambivalente față de Ringo:

— Până să ni se alăture la Melbourne, mă rugam ca Ringo să se facă bine. În același timp, speram să nu se întoarcă. Mă distram de minune.

În public însă, era tot un zâmbet.

— Deci diseară ai ultimele concerte, Jimmie, iar mâine se întoarce Ringo.

— Da. Abia aștept să-l cunosc.

— După care s-a terminat pentru tine. Ce o să urmeze? Aud că s-ar putea să nu te întorci în Anglia?

— Nu. O vreme, nu. Mă gândesc să mă întorc la Sydney.

La sfârșitul ultimului concert Beatles din Adelaide, ultimul concert al lui Jimmie alături de trupă, Paul i-a mulțumit public că a acceptat să fie percuționist în formație. Apoi a adăugat că se întoarce Ringo în ziua următoare, iar publicul a izbucnit în aplauze furtunoase.

Ringo și Brian Epstein au zburat de la Londra la Melbourne, sosind chiar înaintea celorlalți, care veneau cu avionul din Adelaide. Cam un sfert de

milion de admiratori au înconjurat hotelul unde erau cazați, țipând: „Vrem Beatles! Vrem Beatles!“ Poliția a chemat forțele armate, dar a uitat să-l avertizeze pe Ringo că s-ar putea să rămână fără niște smocuri de păr în drumul de la mașină la hotel. După aceea, ceilalți trei din trupă au fost duși pe furiș în hotel, la fel și Jimmie. Odată ce au intrat cu toții, John, Paul și George s-au întâlnit cu Ringo, care a dat mâna cu Jimmie.

Cei cinci băieți au fost conduși pe balconul hotelului.

— Bună, tuturor! Ce mai faceți? a zis Paul într-un difuzor.

— Bună! a adăugat Ringo, iar mulțimea a înnebunit de plăcere.

A venit și Jimmie să le facă cu mâna oamenilor, dar n-a zis nimic. Simțind că n-ar strica puțin umor, Ringo l-a apucat de ceafă pe Jimmie și s-a prefăcut, în glumă, că-l strânge de gât, pentru ca momentul să fie surprins de camera de filmat.

La conferința de presă din salonul hotelului, Jimmie s-a așezat la un cap al mesei. A fost întrebat dacă își face altă trupă, dar nimeni nu părea tocmai interesat de răspuns.

— Încă nu știu, a început el. Până mă întorc...

Apoi l-a întrerupt John, iar Ringo i-a făcut semn lui Jimmie să tacă. Simțindu-se nedorit, acesta s-a apucat să bată darabana pe masă. Era ultima dată când avea să cânte alături de Beatles.

În seara aceea, Brian Epstein le-a dat instrucțiuni stricte: nimeni nu avea voie să iasă din hotel; dacă voiau distracție, atunci să fie distracție la ei în apartament. John, Paul, George și Ringo au dat o petrecere, dar Jimmie nu s-a supus ordinelor și a ieșit să hoinărească pe străzi. Dându-și seama că s-a strecurat, Epstein i-a pus pe Mal Evans și pe Derek Taylor să-l caute și, după o vreme, l-au găsit într-un bar.

— N-ai voie să fii pe străzi, i-a zis Derek Taylor. Nu poți să te duci la bar.

— Ce tot vorbești? Eu nu mai fac parte din Beatles.

— Până te urci în avion faci parte din Beatles.

Evans și Taylor i-au achitat nota de plată și l-au escortat la hotel.

În dimineața următoare, înainte să se trezească foștii colegi de trupă, Jimmie a fost dus la aeroport de Brian Epstein. Atmosfera din mașină era,

simțea el, puțin încordată. Oare Epstein încă era supărat din cauza felului în care se purtase seara trecută?

La aeroport, nici picior de fani, presă sau televiziune. Cum stătea el singur, l-a reperat un ziarist care trecea pe-acolo întâmplător. L-a întrebat ce planuri are.

— Păi, sper să fac ceva ce-mi doresc să fac, i-a răspuns el. Acum există o posibilitate să fac ceva.

Înainte să-și ia la revedere, Epstein i-a dăruit un ceas de aur, pe care era inscripționat: „Pentru Jimmie, cu toată aprecierea și recunoștința – Brian Epstein și Beatles“. I-a dat și un plic cu 500 de lire sterline pentru munca lui pe zece zile. După aceea, Jimmie a urcat în avion, făcându-i cu mâna unui cameraman singuratic. Când avionul a ieșit de pe pistă, și-a dat seama că nu mai făcea parte din Beatles. N-a vorbit niciodată cu nimeni din trupă.

— După ce mi-am îndeplinit rolul pe care-l aveam de jucat în turneul Beatles, m-am întors în Anglia singur. Nimeni de la Beatles nu m-a mai sunat vreodată. Niciun telefon.

A mai simțit sclipirea celebrității câteva săptămâni: îl mai recunoștea pe stradă câte unul și, când s-a dus la concertul ei de la *Talk of the Town*, Shirley Bassey le-a spus spectatorilor că în sală se află Jimmie, după care l-a rugat să se ridice și să-i salute.

Ce avea să urmeze? Dacă ar fi fost în locul lui, care dintre noi n-ar fi simțit în sinea lui, cu puțin noroc, că toată această faimă, toată această bogăție, toată distracția și toată adorația o să dureze veșnic?

Într-o primă fază, soarta a părut să fie de partea lui. Sensibilă la celebritatea lui apărută din senin, compania Pye-Records a lansat o nouă ediție a versiunii lui ska după *Humpty Dumpty,* strecurând cu viclenie o etichetă cu „Jimmie Nicol, acum cu Beatles“. În *Daily Mirror*, a apărut, sub titlul „Jim plănuiește să concureze cu Beatles“, o poveste care îl cita, spunând că vrea să-l facă pe Brian Epstein să-l angajeze membru permanent al trupei Beatles. Georgie Fame avusese amabilitatea să-i păstreze locul în

The Blue Flame, numai că, impulsionat de noua lui celebritate, Jimmie simțea că ar putea mai mult și i-a zis că el merge mai departe.

Norocul părea să-i surâdă. Întâmplarea a făcut ca, la trei zile după întoarcerea lui Jimmie, Dave Clark, vocalistul-percuționist de la The Dave Clark Five, să ajungă la spital cu un ulcer duodenal exact în momentul în care trupa lui fusese angajată pentru trei săptămâni de concerte în timpul verii, la Winter Gardens, din Blackpool. Dar de data asta nu doar pe post de percuționist a fost invitat să-l înlocuiască, ci i s-a propus să țină locul întregii formații cu formația lui. Nu e de mirare că a fost nespus de bucuros.

— Pur și simplu, nu găsesc cuvinte să descriu cum mă simt luându-i locul lui Dave, a declarat el pentru *Daily Mirror*. Deci săptămâna asta cânți la tobe cu cea mai mare trupă din lume, apoi auzi că vrea să te ia a doua cea mai mare trupă.

În două zile și-a refăcut vechea trupă, The Shubdubs, și iată-i în drum spre Blackpool. Inutil să menționăm că unora dintre artiștii care aveau numere mici în spectacolele de la Wintergardens, printre care comediantul Dick Emery și trompetistul Eddie Calvert, nu le-a convenit că acum era cap de afiș Jimmie.

— Majoritatea eram nedumeriți că, deși suntem niște anonimi, am ajuns cap de afiș, pentru că Jimmie a devenit celebru peste noapte, povestea cineva de la Shubdub.

Lucrurile au început să se schimbe în rău în perioada în care Jimmie Nicol a stat în Blackpool. *Husky,* un single follow-up lansat în grabă, n-a ajuns în topuri, cu toate că a fost interpretat de formație la *Ready Steady Go!*. Jimmie avea contract cu Pye pentru trei single-uri; după ce eșuase cu *Humpty Dumpty* și *Husky,* era vital ca următorul lui single să fie un hit, ca să nu renunțe compania la el.

Pentru acest album esențial, Jimmie s-a gândit să readucă la viață o piesă blues veche, din anii ’30, *Baby Please Don’t Go.* Nu avea cum să știe că Them, o altă trupă, înregistrase exact aceeași piesă pentru Decca, cu doi

necunoscuți în postura de vocalist și, respectiv, chitarist – Van Morrison și Jimmy Page –, precum și un alt cântec, *Gloria,* pe partea B.

Versiunea cântată de Them a ajuns numărul 10 în topuri. The Shubdubs a dispărut fără urmă. Din momentul acela, viața lui Jimmie parcă a intrat în cădere liberă. Pye-Records n-a vrut să-i înnoiască contractul; soția i-a cerut divorțul. Neintimidat, și-a cumpărat un Jaguar nou-nouț, dar în două săptămâni, poliția i-a trimis somații să se prezinte la tribunal pentru patru încălcări ale regulilor de circulație.

În continuare, îi plătea pe fiecare dintre cei cinci membri Shubdubs cu 26 de lire sterline pe săptămână, cu toate că nu prea găseau de lucru, iar el însuși cânta singur în baruri, pe 10 lire sterline pe săptămână:

— Mă împrumutam de peste tot, crezând că, într-o bună zi, totul avea să revină la normal.

Numai că acea bună zi n-a venit niciodată. La începutul anului 1965, trompetistul de la Shubdubs a hotărât să se retragă. În curând, i-au urmat exemplul și ceilalți.

După aceea, Jimmie a înființat o trupă formată din șapte oameni – The Sound of Jimmie Nicol – și a reușit să-i convingă pe cei de la Decca că o versiune upbeat după *Oh My Darling Clementine,* intitulată *Sweet Clementine,* are toate ingredientele unui hit. Ca să-și vadă visul cu ochii, a împrumutat 3 000 de lire sterline pentru echipament. Formația și-a făcut debutul la Chelmsford Corn Exchange, pe 3 aprilie 1965, dar n-a avut nici măcar o cronică.

Eșecul are întotdeauna o cauză. Jimmie și-a dezvoltat o teorie ca să-și explice nereușita: Brian Epstein se întorsese împotriva lui, evident, pedepsindu-l pentru comportamentul lui rebel din acea ultimă seară, în Australia; era limpede că Epstein insistase pe lângă cei care promovau piesele să-l treacă pe un loc din spate. Nimeni nu vedea logica explicației lui – de ce ar face Epstein așa ceva? –, dar scepticismul celorlalți nu făcea decât să-i alimenteze conspiraționismul.

În aprilie, George Harrison a făcut efortul de a veni la un concert susținut de The Sound of Jimmie Nicol. În pauză, l-a rugat pe chelner să-i ducă lui Jimmie ceva de băut, dar el i-a trimis înapoi cadoul.

— Am refuzat, a explicat el mai târziu. Am și eu respectul meu de sine. N-o să mă cumpere nimeni.

De-acum i se părea că toată lumea avea ceva cu el.

Sweet Clementine s-a dovedit a fi un dezastru, iar Decca a renunțat la Jimmie. Nu și-a mai permis să-și plătească trupa și s-a despărțit și de manager. Pe 30 aprilie 1965, când Beatles făcea videoclipul *Help!*, și-a declarat falimentul, datoriile lui de 4 066 de lire sterline depășind cu mult cele 50 de lire pe care le avea în cont.

„Înălțarea și decăderea celui de-al cincilea membru Beatles“, titra *Daily Mail.* Iar în interviu Jimmie se plângea că „faptul că i-am ținut locul lui Ringo a fost cel mai rău lucru care mi s-a întâmplat vreodată. Până atunci, eram destul de fericit, făceam 30-40 de lire pe săptămână. Nu mi-am dat seama că o să-mi schimbe toată viața. Toți din showbiz au zis că nu pot să ratez așa ceva. Eram cel mai fierbinte nume care exista. Dar când n-au mai existat titluri în ziare, am început să nu mai exist nici eu. Nimeni nu mai voia să știe de mine.“ Întrebat despre viitor, a răspuns: „În viitor? Nimic. Pentru mine nu mai e nimic acum.“

Ringo Starr a citit interviul lacrimogen în timp ce filma o secvență din *Help!,* în care cineva taie podeaua în jurul tobelor lui, iar el nu observă și cade în gaură.

— Eu nu credeam că putea s-o dea în bară așa, a spus. Nimeni nu credea asta.

În săptămâna următoare, Jimmie a ajuns la tribunal, fiind dat în judecată de fosta soție, care dorea să-și recupereze de la el o datorie de 30 de lire sterline pentru întreținere.

În ceea ce-l privește, Paul McCartney a încercat să dea o mână de ajutor, convingându-l pe Peter Asher, fratele lui Jane, să-l angajeze pe Jimmie pentru un turneu scurt cu duetul lui Peter și Gordon. După aceea, Jimmie s-

a mutat la Gothenburg, unde a cântat cu o formație suedeză, The Spotniks. Apoi a plecat cu ea în Mexic, unde a format trupa de la Alameda Hotel. La fel ca membrii Beatles, și Jimmie s-a drogat în a doua jumătate a anilor ’60, deși mult mai puțin: într-o seară, când trebuia să cânte cu The Spotniks, a căzut de pe scaun și i s-a cerut să plece.

Apoi, asociindu-se cu un muzician pe nume Eddie Quinn, a format Los Nicolquinn, denumire în care se combină cu stângăcie numele lor de familie. Au interpretat împreună unul dintre cântecele lui, *I’m Lost,* în care era un vers sinistru despre „a fi bătut rău“. Refrenul relua de mai multe ori ideea titlului.

S-a căsătorit din nou în Mexic, dar noua soție avea să se sature repede de nesfârșitele lui lamentări, cum că Brian Epstein îi distrusese viața. Într-o zi, și-a scos ceasul de lux primit cadou de la Beatles și l-a făcut țăndări. Căsătoria nu a durat nici măcar un an.

Și așa s-au scurs zeci de ani. Jimmie a făcut un film experimental intitulat *Gas,* în care îl vedem bătând pe o femeie goală, ca la tobe; a înființat o trupă numită Blue Rain; a înregistrat o versiune a piesei *Jumpi’ Jack Flash*. Întorcându-se la Londra, la jumătatea anilor ’70, a renunțat la muzică și a intrat în afaceri cu construcții. De-acum era complet uitat și nu mai figura nici în revistele unde erau menționați muzicieni uitați.

Shout!, cartea lui Philip Norman, unde Jimmie e amintit o singură dată, s-a publicat în 1981. Trei ani mai târziu, The Official Beatles Fan Club din Olanda l-a găsit și l-a convins să participe la convenția asociației de la Amsterdam. În timpul unei sesiuni întrebare-răspuns, Jimmie a zis că Beatles îl obligase să se prefacă că este Ringo Starr:

— Nu voiau să recunoască, deși era scris negru pe alb în ziare că altcineva cânta la tobe.

După aceea, Jimmie Nicol a devenit foarte scump la vedere. În 1988, a umblat un zvon neconfirmat că murise, dar s-a descoperit ulterior că el însuși răspândise zvonul. În 2005, un reporter de la *Daily Mail* l-a prins la Londra, dar n-a vrut să scoată o vorbă. În Mexic, fosta soție crede în

continuare că el nu și-a revenit niciodată după cele zece zile în care a făcut parte din Beatles:

— Jimmie a fost afectat toată viața de experiența cu Beatles. N-a rămas cu ei. Era frustrat. Și a rămas pentru totdeauna cu această frustrare, fiindcă a fost al cincilea membru Beatles câteva zile. Cred că i-a afectat sănătatea mintală.

La o convenție desfășurată la Utrecht, în 2011, un colecționar de discuri olandez l-a zărit pe Jimmie Nicol sau pe cineva care semăna cu el:

— M-am dus la el și l-am întrebat: „Sunteți Jimmie Nicol? Bateristul?“ Și-a scris numele – Jimmie Nicol – pe o foaie, după care a plecat fără un cuvânt.

69 Colin Hicks era fratele mai mic al lui Tommy Steele. Fusese pus pe un vapor de croazieră Cunard și, la întoarcere, în toamna anului 1957, își găsise fratele mai mare celebru. Colin semăna cu Tommy și cânta ca el: mai târziu, el avea să pună eșecul din topurile muzicale pe seama acestei asemănări insurmontabile.

70 Pe numele său adevărat Roy Taylor, Vince Eager a primit acest nou nume de la managerul Larry Parnes. Cunoscut unora după numele Parnes, Shillings and Pence, Larry Parnes alegea nume de scenă pentru protejații lui, printre care Billy Fury (Ron Wycherley), Marty Wilde (Reginald Smith), Dickie Pride (Richard Knellar), Lance Fortune (Chris Morris), Johnny Gentle (John Askew), Georgie Fame (Clive Powell) și Tommy Steele (Thomas Hicks). Unul dintre puținii care s-au opus cu succes maniei lui Parnes de a schimba numele a fost Joe Brown, care a refuzat să folosească numele ales pentru el de Parnes: Elmer Twitch.

71 Primul polițist care a ajuns la scena accidentului a fost tânărul Dave Harman. Întors la secția de poliție, s-a apucat să zdrăngănească la chitara lui Cochran Gretsch, pe care o salvase din tragedie, și a descoperit că are aptitudini pentru muzică. După aceea, a ieșit din poliție, și-a schimbat numele în David Dee și a format Dave Dee, Dozy, Beaky, Mike and Tich. Între 1965 și 1969, trupa a rămas în clasamentele de single-uri din Marea Britanie mai mult decât Beatles.

57

Eric Clague era poștaș. În 1964, ducea în fiecare zi un sac de scrisori de la fani la adresa Forthlin Road, numărul 20, Liverpool, unde a crescut Paul McCartney și unde tatăl lui încă locuia.

— Când Beatles era în culmea gloriei, duceam acolo sute de vederi și scrisori, a povestit Clague peste treizeci și patru de ani. Țin minte cum mă chinuiam să urc pe alee cu tot sacul. Și bineînțeles că îmi aminteam de John Lennon și de mama lui.

Cu șase ani în urmă, Clague fusese ofițer de poliție începător la Liverpool. Pe 15 iulie 1958, când era în timpul lui liber, conducea un Sedan Standard Vanguard pe Menlove Avenue, când i-a ieșit în față o femeie de patruzeci și patru de ani. A frânat, dar prea târziu: mașina a lovit-o și a aruncat-o în aer. În bucătăria casei ei de pe Menlove Avenue, Mimi Smith și chiriașul ei, Michael Fishwick, au auzit un scârțâit de frână și o bufnitură. S-au uitat unul la altul, însă n-au scos un cuvânt.

— Doar au luat-o la fugă ca naiba, ca să-l citățm pe Fishwick.

A sosit o ambulanță, dar nu s-a mai putut face nimic. Julia, sora mai mică a lui Mimi, murise.

— Când am traversat șoseaua în fugă și am văzut-o, mi-am dat seama că nu mai exista nicio speranță, își amintea Mimi.

La momentul acela, Eric Clague era șofer începător și nu avea voie să conducă singur. După o cercetare internă a poliției, a urmat o anchetă. Clague a insistat că el conducea cu 28 km/h într-o zonă în care viteza maximă era 30 km/h. Cu toate că un martor ocular l-a contrazis, jurații au ales să-l creadă pe el. Mimi era furioasă:

— Legistul părea să facă un pas înapoi ca să-l ajute pe omul ăsta, care o omorâse pe Julia.

S-a stabilit că a fost un ghinion și Eric Clague a scăpat de pedeapsă.

Mimi a ridicat bastonul la el.

— Așa m-am enervat... Porcul ăla... Dacă aș fi pus mâna pe el, l-aș fi omorât.

Prezent la anchetă, Nigel Walley, prietenul lui John, ține minte că Mimi i-a strigat: „Criminalule!“, înainte să o ia paznicii. Clague a fost suspendat și a demisionat din poliție la scurtă vreme după accident. După aceea, a devenit poștaș și așa a ajuns să facă zilnic livrări în cartierul Allerton din oraș. Identitatea lui a rămas un secret până în februarie 1998, când l-a descoperit un reporter de la *Sunday Mirror*. Până atunci, nu povestise nimănui despre implicarea pe care a avut-o în moartea Juliei Lennon.

— Mă bântuie de atâția ani, i-a povestit Clague reporterului. Rar trece o săptămână fără să nu mă gândesc la asta. Mă așteptam să se afle încă de când Beatles a devenit o trupă celebră. Ca să fiu sincer, mă îngrozea ideea. Nu e ceva la care să-mi placă să mă gândesc. La momentul acela, am vrut să transmit condoleanțe familiei, dar mi-am zis că asta n-ar face decât să înrăutățească situația. Erau foarte supărați și furioși pentru ce s-a întâmplat, cum cred că e și normal. Îmi aduceam aminte cum mă învinovățise familia ei și aș fi vrut să le zic că n-am avut cum s-o evit. Doamna Lennon mi-a sărit în față. Pur și simplu, n-am avut cum s-o evit. Nu aveam viteză, jur. A fost doar unul dintre lucrurile alea groaznice care se întâmplă. Am citit mai târziu cum moartea mamei l-a afectat cumplit pe John Lennon. Îmi pare nespus de rău. Dar, cum am spus, a fost doar un accident.

După ce Beatles cunoscuse celebritatea în lumea întreagă, Clague citise într-un ziar că mama lui John fusese ucisă de o mașină pe Menlove Avenue.

— Am făcut legătura și mi-am dat seama că pe mama lui o omorâsem. Mi-a revenit totul în minte și m-am simțit absolut îngrozitor. A avut cel mai cumplit efect asupra mea. Beatles era peste tot, mai ales la Liverpool, și nu aveam scăpare. Ca poștaș, trebuia să ajung pe Forthlin Road, unde locuia Paul McCartney. Când Beatles era în culmea gloriei, îi duceam acasă sute de vederi și scrisori. Nu pot să uit cum mă chinuiam să urc pe alee cu ele. Îmi aduceau aminte de John Lennon și de mama lui. E ceva ce am ținut tot

timpul pentru mine. Nu le-am spus nici măcar soției și copiilor. Bănuiesc că acum va trebui să le spun.

58

Lui Noël Coward nu-i plăceau o mulțime de oameni, de la cei din secolul al XIX-lea până la cei din secolul al XX-lea. Printre ei, Gilbert and Sullivan („Îi URĂSC pe Gilbert and Sullivan“), Tallulah Bankhead („o târfă îngâmfată“), Marilyn Monroe („o cățea prostuță“), Arthur Miller („îngrijorător de lipsit de umor“), doamna Alexander Woolcott („bluza aia groaznică a ei mă îmbolnăvea și avea și un strabism oribil“), Oscar Wilde („o creatură stupidă, arogantă, inadecvată“), Neville Chamberlain („un ratat bătrân, al dracului de înfumurat“), ducele de Windsor („Știm de ani că gândim la fel și ne plac oamenii de mâna a doua.“), Mandy Rice-Davies („o târfuliță murdară și cu nasul pe sus“) și Samuel Beckett („Mai bine joc bingo în fiecare seară un an decât să întorc vizita la *Așteptându-l pe Godot*“). Așadar, nu e de mirare că „maestrul“, cum era cunoscut, nu prea avea timp de Beatles.

Când membrii trupei au făcut cunoștință cu el, sâmbătă, 6 iunie 1964, totul părea lapte și miere. I-a prezentat cântăreața cu coafură flamboaiantă, Alma Cogan, celebră pentru noile discuri *I Can't Tell a Waltz from a Tango* și *Never Do a Tango with an Eskimo*, care îi cunoscuse, la rândul ei, în culise la London Palladium. Almei îi plăcuse în mod special Epstein și s-a vorbit chiar de căsătorie. Așa că era absolut firesc să-i invite pe Brian și pe băieți la petrecerile mondene pe care le dădea tot timpul în apartamentul ei șic din Stafford Court, în Kensington High Street.

Acolo, băieții se amestecau printre oameni din showbizul mainstream, majoritatea cei mai cei din galeria animatorilor. Danny Kaye, Frankie Vaughan, Ethel Merman și mai ales Sammy Davis Jr. Paul înflorea într-o astfel de companie:

— Eram în locul în care se intersectau mai multe stiluri din showbiz (...) Ei erau toți puțin mai mari decât noi, probabil mai mari cu zece-doisprezece ani, dar aveau un haz nebun, erau niște oameni foarte încrezători, care ne primeau în cercul lor.

Pentru el, aceste petreceri, ca atâtea alte lucruri din viața lui, făceau parte din educație:

— Am văzut un documentar despre John Betjeman, care povestea că, atunci când a terminat facultatea, a fost invitat la o casă de la țară. Și zicea: „Acolo am învățat cum trebuie să fie un invitat." Fix asta ni s-a întâmplat nouă în apartamentul Almei. Acolo am învățat să jucăm șarade și, după aceea, am continuat așa și la petrecerile noastre. Era ca o mică buclă în care învățai tot felul de lucruri.

6 iunie 1964 a fost o zi obișnuit de haotică pentru Noël Coward. A luat prânzul cu Vivien Leigh („era frumoasă și veselă") acasă la ea, la Tickerage Mill, Sussex, de unde a plecat la Brighton, ca să treacă pe la fostul ei soț, Sir Laurence Olivier, și pe la noua lui soție, Joan Plowright. Seara s-a întors la Londra ca să cineze cu Terence Rattigan și Robin Maughan, după care, când trecuse de miezul nopții, s-a dus la aniversarea Almei Cogan.

Alma l-a prezentat pe Coward lui John și Paul. Aceștia i-au părut niște „tineri plăcuți, chiar bine-crescuți și cu un fel haios de a vorbi". Dar nu s-a mai gândit la ei: vârtejul socializării în care trăia nu prea-i lăsa timp de stat pe gânduri. În ziua următoare, a luat prânzul cu „draga Regină Mamă la Clarence House. A fost mai fermecătoare decât oricând."

Poate că se simțea amenințat de Beatles? În 1964, Coward făcea parte din garda veche. S-a născut în 1899 și a jucat prima dată pe o scenă din West End, în 1911, când avea unsprezece ani. Cu toate că venea dintr-o lume nu foarte diferită de cea din care venea Beatles – tatăl lui era un negustor de piane, care sărăcise –, a intrat cu ușurință în înalta societate, adoptând repede clișeele și accentele claselor superioare din Anglia. Prin urmare, nu e deloc surprinzător faptul că ascensiunea culturii clasei muncitoare nu-l atrăgea deloc. „Mă întreb cât o să țină tendința: plictiseală de dragul

plictiselii“, cârcotea el după ce văzuse o montare a piesei *Privește înapoi cu mânie,* de John Osborne, în 1956.

Prin stil și mentalitate, Coward era la ani-lumină de Beatles. Avea o voce lucrată și șlefuită, iar cântecele lui erau clare, istețe, elaborate. Cele trei cuvinte pe care nu aveai cum să le auzi din gura lui erau *yeah, yeah* și *yeah*.

Coward a făcut greșeala de a-i povesti întâlnirea lui cu John și Paul, într-o manieră peiorativă, lui David Lewin de la *Daily Mail*. Nu i-a trecut niciodată prin minte că Lewin o să-l citeze în articolul din ziar cum s-a plâns că Beatles n-avea „nici pic de talent. Face mult zgomot. Pe vremea mea, tinerii erau învățați să se vadă, nu să se audă – ceea ce nu-i un lucru rău.“

Peste un an, pe 11 iunie 1965, Coward s-a enervat când a citit că pe lista de onoruri acordate cu ocazia aniversării Reginei erau și membrii Beatles, urmând să primească titlul de membru al Ordinului Imperiului Britanic. „Este, desigur, o gafă majoră, lipsită de tact din partea prim-ministrului“, mărturisea el în paginile jurnalului personal. „Și mai cred că Regina n-ar fi trebuit să fie de acord. Ar fi trebuit aleasă o altă distincție care să-i răsplătească pentru lipsa lor de talent și pentru considerabila lor contribuție la fisc.“

Întâmplarea a făcut ca, peste două săptămâni, să fie la Roma, la nunta prințesei italiene Torlonia, la care s-a dus cu Merle Oberon. Având timp, a mers la Teatra Adriano, unde cânta Beatles. E foarte probabil să fi fost singurul om de șaizeci și șase de ani din public.

Concertul s-a dovedit a fi unul neobișnuit de zgomotos și dezlânat, poate pentru că sala era pe jumătate goală și, așa, trupa a putut să se prostească în voie. Când Ringo cânta *I Wanna Be Your Man,* pe Paul l-a apucat o criză de râs și a trebuit să iasă din scenă; deloc amuzat, George s-a încruntat la el. Când s-a întors pe scenă, lui Paul i-a căzut microfonul, iar John a izbucnit în râs, deși George era tot nervos.

Dar nici pe jumătate din cât de nervos era Noël Coward, care, în cea mai mare parte a timpului, a stat cu degetele în urechi. „Nu-i mai văzusem

niciodată cântând în carne și oase“, a scris el în jurnal. „Zgomotul a fost asurzitor și n-am putut să aud un cuvânt din ce cântau, sau măcar o notă, ci doar ceva ce-ți spărgea timpanul.“ Oricum, s-a hotărât să se ducă să-i salute în culise după concert, dar acolo n-a dat decât de Brian Epstein, „care mi-a zis că plecaseră la hotel și să mă duc și eu acolo“.

Epstein l-a primit la hotel cum se cuvine, împreună cu Wendy Hanson, publicista trupei, care i-a oferit ceva de băut, după care a plecat să-i aducă, dar s-a întors spunând că pe cei patru îi deranjaseră comentariile pe care Coward le făcuse în urmă cu un an în *Daily Mail.*

— Mi s-a părut ceva deosebit de dizgrațios, dar am hotărât să reacționez ferm și demn, își amintea Coward. Mi s-a zis că membrii Beatles nu doresc să mă vadă, fiindcă măgarul ăla de David Lewin mă citase, spunând lucruri deloc flatante despre ei.

Moment în care Epstein sau Wendy Hanson – aici, jurnalul lui Coward și cel al lui McCartney nu cad de acord – au hotărât să mai facă o încercare cu ei.

— A venit Brian și a zis: „Noël Coward ar dori să vă vadă, băieți“, își aducea aminte Paul. „E, pe dracu’! La dracu’, nu! Mă duc la culcare!“ „Dar nu se poate! Pur și simplu, nu se poate“, a răspuns Brian.

Și Ringo ține minte că Epstein a încercat să-i convingă:

— Brian a venit la noi și ne-a spus: „Noël Coward e jos și vrea să vă salute.“ Ringo sintetizează reacția generală a trupei: „Carăăă-te! Nu vrem să-l vedem. Vreau să zic, cară-te, Noël!“

Dar managerul a insistat. În cele din urmă, Paul, mereu diplomat, a fost de acord să se ducă în calitate de reprezentant al trupei.

— Am rugat-o pe Wendy să-l aducă pe unul dintre ei și, într-un sfârșit, a apărut cu Paul McCartney, nota Coward, și am explicat liniștit, dar ferm, că nimeni *nu* prea bagă în seamă declarațiile reporterilor de ziar. Sărmanul băiat a fost drăguț și le-am trimis mesaje de felicitare colegilor lui, cu toate că eu aș fi vrut să le transmit că sunt niște rahați mitocani.

Coward a murit în 1973; jurnalele lui, care cuprind aceste însemnări, s-au publicat abia în 1982.

— Nu zicea niște chestii prea plăcute despre noi, i-a mărturisit Paul lui Barry Miles în 1997, așa că dă-l dracului, oricum.

Dar Coward avusese cuvinte și mai dure pentru admiratorii trupei Beatles din seara aceea:

— Era ca o sesiune de masturbare în masă, deși una blândă, în comparație cu ce e de obicei. Pentru mine, toată chestia e un fenomen neplăcut. Când e promovată comercial sau cine știe cum, isteria în masă mă îmbolnăvește întotdeauna. Mă neliniștește când îmi dau seama că majoritatea adolescenților moderni sunt înnebuniți, la modul ritualic, de patru tineri inofensivi, care arată mai degrabă stupid. Poate că ne îndreptăm spre dispariție mai repede decât ne dăm seama. Mie, personal, mi-ar fi plăcut să iau câțiva dintre maniacii ăștia tineri și răgușiți și să-i dau cap în cap.

59

Cum altfel să descrie muzica pe care o cântă „maniacii ăștia tineri și răgușiți“ ai lui Coward? În februarie 1965, Eleanor Bron s-a întors cu Beatles de la Nassau la Heathrow, după ce se terminase filmarea din Bahamas pentru videoclipul *Help!:*

— Nu eram pregătită pentru zgomot când am ieșit și am pus piciorul pe trotuar. Era Trafalgar Square cu volumul dat tare, dincolo de orice imaginație – sunetul a milioane de grauri ce tresar în aer. Numai că, privind în urmă, graurii erau fete, unele foarte, foarte tinere, care umpluseră aeroportul. Erau oriunde vedeai cu ochii, oriunde vedeau ele cu ochii, oriunde aveau voie, furișându-se și strecurându-se peste tot; fluturând pancarte, împingându-se, chiar în mare pericol de a cădea peste margini, zvârcolindu-se și țipând fără încetare – un sunet ascuțit, ca un puternic suspin fără speranță, nedrept.

Din punctul de vedere al unui om de film, țipatul are și niște avantaje. Clive Reed, primul asistent de regie de la *Help!*, trebuia să se asigure că Beatles ajunge la timp în platou. Și-a dat seama că poate urmări cât de departe e mașina trupei după decibelii țipetelor.

— Zicea „Sunt la giratoriu“ sau „Trec podul chiar acum“, își amintea directorul de imagine David Watkin.

Ronnie Spector și verișoara ei, Nedra, erau printre spectatorii de la Shea Stadium. După concert, tocmai intrau în Bentley-ul prietenei lor, când un grup de fani le-a recunoscut și a presupus că și trupa e în mașină.

— Abia am apucat să închidem ușa, că ne-am trezit cu tot felul de copii urcând pe mașină din toate părțile, strigând, țipând și țopăind... Lângă mașina noastră, urlau cel puțin o sută de adolescenți. Băteau cu pumnii în geamuri, iar cei de pe capotă dădeau cu picioarele. Să fii într-o mașină în

timp ce o gloată de copii face tot posibilul să intre în ea e una dintre cele mai îngrozitoare scene pe care ți le-ai putea imagina. Ne uitam afară și nu vedeam decât pumni și picioare. Îmi aminteau de rândunicile care se tot aruncau în ușă în filmul *Păsările* al lui Alfred Hitchcock.

Țipetele erau de necontrolat. În noiembrie 1963, două sute de femei care lucrau la o fabrică de bumbac din Accrington au intrat în grevă după ce șeful le-a interzis să mai asculte emisiunea de radio *Housewives' Choice:* se săturase până peste cap, fiindcă în clipa în care se punea o piesă Beatles, ele începeau să țipe.

Dar alte admiratoare, mai puțin zvăpăiate, reușeau să se stăpânească. Cântărețul de jazz George Melly și-a dus fiica la concertul susținut de Beatles de Crăciun, desfășurat în Hammersmith, în 1964. Înainte să înceapă, le-a auzit pe două fete din spatele lui întrebându-se dacă să țipe în momentele de intermezzo sau când cântă trupa.

— Au hotărât că merg pe a doua variantă și, când a intrat Beatles, și-au dus mâinile la urechi, cum stabiliseră înainte, și s-au dezlănțuit.

Lady Christabel Ampthill, în formă la cei șaizeci și nouă de ani ai ei, care-și însoțea o nepoată la același concert, s-a înfuriat din cauza unei admiratoare care țipa cât o ținea gura. Împungând-o cu umbrela, i-a zis cu dispreț: „Știi, draga mea, numai fetele banale țipă."

Linda Grant, în vârstă de doisprezece ani, urla de mama focului, deși habar n-avea de ce:

— Nu înțelegeam de ce trebuia să țipi, dar țipam. Era obligatoriu. Făcea parte dintr-un cult.

La Center Coliseum din Seattle, în august 1964, țipetele au început cu mult timp înainte ca Beatles să intre în scenă. Reporterul Larry Kane observase că, în momentul în care Jackie DeShannon își începea ultima piesă, „Urletele erau atât de asurzitoare, că, pentru prima dată într-un turneu, a trebuit să-mi pun mâinile la urechi și să-mi țin reportofonul între coate. Mă durea, pur și simplu. Și era doar începutul. Vedeam o frică abjectă în ochii lui Paul McCartney. El avea mereu o privire optimistă, dar își țuguia buzele și se încrunta, semn evident că era tensionat (...)

Combinația de zgomot, fani agitați și jeleuri zburând la întâmplare pe scena mică îmi dădea senzația că mă aflu într-o rezervă dintr-un spital de psihiatrie, cu paisprezece mii de sonați.“

Dr. Bernard Saibel, superviser din partea Serviciilor pentru Comunitate din Washington, se afla în același public, o figură neverosimilă, cu ochelari cu ramă închisă la culoare, absorbit de observațiile psihologice pe care și le nota într-un caiet, gata să scrie un întreg raport. *BEATLEMANIA ANALYZED – Frightening, Says Child Expert*[72] a anunțat titlul unui articol publicat în ziua următoare, în *Seattle Daily Times*.

> Să fii alături de 14 000 de adolescenți la un concert Beatles e o experiență incredibilă și înfricoșătoare (...). Isteria și pierderea controlului trec mult dincolo de impactul muzicii. Mulți dintre cei prezenți devin fanatici, ostili, necontrolați, urlă, transformându-se în ființe umane de nerecunoscut.
>
> (...) Semnele exterioare sunt înspăimântătoare. Fete aparent normale se comportă de parcă ar fi posedate de o dorință demonică, extazul lor emoțional sfidând restricțiile pe care autoritățile încearcă să le impună.
>
> (...) Muzica e tare, primitivă, stăruitoare, cu un ritm puternic și eliberează într-un fel deghizat (se poate numi sublimare?) impulsurile nou dobândite ale adolescentului, ținute sub un control mult prea strâns.
>
> Amestecați asta cu fenomene ca hipnoza în masă, isteria contagioasă și sentimentul extatic de a fi cuprins într-o experiență orgiastică atotcuprinzătoare, și fiecare copil poate să devină „Împăratul muștelor“ sau Beatles.

Mai târziu, în Vancouver, Larry Kane a fost martor la „o răzmeriță, pur și simplu“, cu fete care aveau ieșiri violente și echipaje medicale care alergau în toate direcțiile. „Când se retrăgeau, victimele purtau urmele luptei induse de Beatles – buze și nasuri însângerate, julituri, zgârieturi și contuzii.“ La sfârșitul serii, 135 de persoane primiseră îngrijiri medicale pentru rănile suferite, inclusiv pentru membre rupte și traumatisme craniene.

În anul următor, când a aterizat la Houston, avionul trupei Beatles nici nu a oprit bine motoarele, că a și fost înconjurat de fani. Unii au reușit să se cațăre pe aripi și să se strecoare spre hublouri, de unde le-au făcut cu mâna

pasagerilor dinăuntru. În Dallas, tinerele admiratoare ale formației, multe dintre ele plângând, au mers pe jos de la aeroport la hotelul unde erau cazați membrii trupei. Una avea în mână un smoc de iarbă și urla: „Ringo! Ringo a călcat pe iarba asta!“

La concertul desfășurat în seara următoare, când trupa a început să cânte *I Saw Her Standing There,* o junăadmiratoare, Carol Bedford, „și-a pierdut controlul total, ridicându-și mâinile deasupra capului“. Sperând să calmeze mulțimea, Beatles a cântat *This Boy,* o piesă mai lentă, dar a fost în zadar: „În timpul acestui cântec, un polițist a fost cât pe ce să-și piardă soția.“

— Din cauza ei, nu-l vedeam pe Ringo și am fugit s-o împing peste balcon.

Din fericire, prietena lui Carol a reușit s-o țină.

Când Beatles a ajuns la Chicago, în august 1965, mama lui Ruby Wax, care avea doisprezece ani, a cumpărat bilete la concertul de după-amiază și la cel de seară de pe White Sox Stadium.

— Paul îmi plăcea cel mai mult – eram gata să mă dăruiesc lui, dar mai întâi trebuia să arăt ca Jane Asher. Trebuia să-mi întind părul, așa că am băgat în priză fierul de călcat. Nu mi-a zis nimeni că trebuia să pun un material textil între fierul de călcat și păr, așa că mare parte din părul tocat mi-a căzut și mi-au rămas niște smocuri arse. În cele din urmă, de sub pălăria din plastic, à la John Lennon, mi se iteau patru șuvițe, atât mai aveam.

La concertul de după-amiază, a țipat cot la cot cu toate celelalte fete, dar pentru cel de seară a pus la cale un plan viclean ca să se întâlnească în carne și oase cu băieții de la Beatles. Observând că ei ies pe o ieșire subterană a stadionului, s-a gândit că acolo e drumul spre cabine. Așa că a așteptat până când ei și-au terminat primul cântec, apoi a pornit spre ieșirea secretă. A ajuns în zona dușurilor, dar, spre enervarea ei, „alte patru fete grase, triste, fără păr, dar cu centuri“ erau deja acolo. Împreună au găsit unde să se ascundă.

— Înainte să mă duc la dușuri, am trecut pe lângă toalete, atingând capacele, în ideea că pe capace erau microbii băieților de la Beatles. După care am mers la ratatele grase și am stat la dușurile alea Dumnezeu știe cât – habar n-aveam cât trecuse, pentru că nu mai puteam de emoție.

După o vreme, au observat că nu mai urla nimeni. Încetișor, au ieșit de la dușuri și i-au căutat cu privirea pe băieți, dar nu erau nicăieri.

— Stadionul era gol și întunecos, liniștea nefiind întreruptă decât de vocea mamei mele, care striga: „Ruby! Ruby? Unde ești?“

Ziare de toate felurile apelau la psihiatri care să explice acest fenomen ciudat. Dr. David Holbrook din Anglia le-a declarat cititorilor publicației *New Statesman* că „Beatles sunt o fantezie pentru masturbare, așa cum se presupune că i se întâmplă unei fete în timpul unui act de onanie – imaginile cu băieți tineri tot un zâmbet, muzica asemenea sângelui care ți se urcă la cap, ritmul, țipetele, numele strigate, punctul culminant“. În mai mondenul *News of the World,* „psihologul“ ziarului susținea: „În subconștient, fetele sunt pregătite să devină mame. Urletele lor frenetice sunt o repetiție pentru momentul acela.“ Holbrook simțea că și obiceiul nebunesc de a arunca cu jeleuri în membrii formației era, probabil, simbolic.

Mergând cu mașina împreună cu băieții, spre Piccadilly Circus, unde avea loc lansarea videoclipului *Help!*, Victor Spinetti a tresărit când a auzit o harababură de țipete. În timp ce limuzina se strecura prin mulțimea de oameni, John a zis:

— Să-l împingem pe Paul să iasă el primul. El e cel mai frumos.

Dar prima care s-a deschis a fost portiera lui George. A apărut o fată care s-a repezit nebunește în părul lui. Spinetti s-a gândit imediat la o scenă din *Bacantele:*

— Acum două mii de ani[73], autorul piesei, Euripide, ar fi putut spune totul despre admiratoarele Beatles, doar că eroul lui nu rămăsese numai fără păr, ci și fără mâini și picioare.

În Panama City, Florida, un preot fundamentalist a detectat diavolul la lucru.

— Ce putem învăța de la Beatles în lumina Bibliei? și-a întrebat el enoriașii.

A sugerat că trupa apăruse din „mahalaua din Liverpool“ și era alcătuită din „răsfățații apocaliptici ai Satanei“. Mai mult, muzica lor era opera unor „forțe rele, demonice“, așa cum stă scris în *Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel:* „Nici să ia aminte la basme şi la nesfârşite înşirări de neamuri, care aduc mai degrabă certuri, decât lucrarea mântuitoare a lui Dumnezeu, cea întru credinţă“. A povestit că propria fiică îi căzuse în mreje Satanei:

— Cinci luni am urmărit-o pe fiica mea cea creștină cum dansează frenetic pe muzica Beatles și pe ritmuri rock-and-roll. Frenezia ei a luat sfârșit numai când „a osândit-o Domnul în șoaptă“.

Chiar și cei mai sofisticați se trezeau că îi ia valul isteriei generale. În februarie 1964, George Martin și Judy, soția lui, stăteau în public să urmărească primul concert Beatles în SUA, organizat la Washington, DC. Pe locul de lângă el, o adolescentă țopăia de zor.

— Nu-i așa că sunt minunați? i-a zis ea. Nu-i așa că sunt fabuloși?

— Ba da, i-a răspuns Martin în felul lui subestimat. Sigur că sunt.

— Vă plac și dumneavoastră, domnule?

— Da, îmi cam plac.

În timpul ăsta, el își imagina că fata sigur se întreba ce o fi căutând domnul în vârstă acolo. Apoi, când Beatles a început să cânte *I Want to Hold Your Hand,* Martin a fost surprins:

— M-am trezit cu Judy că ne ridicăm în picioare și urlăm cot la cot cu ceilalți. Poate că sună stupid, dar erau exact aceleași urlete pe care le scot adulții la meciurile de fotbal (...) Era floare la ureche să țipi, să fii purtat de uriașul curent de fericire și înălțare.

72 „Beatlemania analizată – înfricoșătoare, susține un expert în psihologia copilului“ (n. tr.).

73 Poetul tragic grec Euripide a trăit între anii 480 și ٤٠٦ î.Hr., deci, de atunci și până la momentul relatat, au trecut mult peste două mii de ani. Greșeala îi aparține, firește, vorbitorului citat de autor în

volum (n. tr.).

60

La același concert de la Washington, o fată de treisprezece ani, Jamie, stătea aproape de scenă, strângând în mână o punguță de plastic, plină cu jeleuri, pe care era gata să o arunce în membrii trupei Beatles.

Jamie se plimba prin sală după spectacol, când un polițist i-a întins o foaie de hârtie mototolită, pe care o luase de pe scenă: o listă de piese mâzgălită de John, de la *Roll Over Beethoven* la *Long Tall Sally.*

Fără să se gândească, Jamie a pus hârtia în punga de plastic, unde o așteptau niște jeleuri nearuncate. Punga de plastic și-a petrecut următorii treizeci de ani într-un dulap, dar, în 1995, Jamie, acum mamă, a avut nevoie de bani cu care să plătească școala fiicei adolescente și și-a adus aminte de hârtia pe care era schițat programul concertului. A trimis-o la o casă de licitații, de unde a cumpărat-o un colecționar la prețul de 5 000 de dolari, deși acum ar valora în jur de 40 000 de dolari.

Obiecte asociate cu Beatles, chiar și cele mai mărunte, au în continuare prețuri dureroase. În 2016, un bilet nefolosit de la concertul acela din Washington a fost achiziționat cu 30 000 de dolari. Până și câteva bucățele dintr-un material textil alb, cu latura de jumătate de centimetru, tăiate din așternuturile în care dormiseră băieții de la Beatles, la Whittier Hotel din Detroit, în noaptea de 6 septembrie 1964, s-au vândut cu 595 de lire sterline.

La Los Angeles, s-a luat în considerare o singură cărămidă roșie, montată pe o placă de argint, cu inscripția „Se certifică prin prezenta că aceasta este una dintre cele 5 000 de cărămizi salvate de Royal Life din primul Cavern Club, de pe Mathew Street, Liverpool, Anglia“. La aceeași licitație, obiectul 83 a fost prezentat ca „o achiziție depășită de la G.T.H. Hipson, angajat la reședința Sunny Heights, din Weybridge, a lui Ringo Starr, ultima săptămână terminându-se pe 30 aprilie 1967. Starr s-a semnat «R. Starkey»

pe 4 mai 1967. Este atașată aici meschina cerere de plată depusă de The Beatles Limited, datată tot 4 mai 1967“. Poate că e greu de înțeles ce plăcere i-ar face cuiva să fie proprietarul acestui obiect minunat de obscur, dar s-a găsit un colecționar gata să-l cumpere cu 384 de lire sterline. Printre alte obiecte, se numărau o foaie de hârtie pe care erau înșirate pedepsele primite de John în liceu, din 28 octombrie 1954 până pe 9 ianuarie 1955 – „Motivele pentru care a fost trimis în detenție au inclus *vorbăria în exces, vorbitul în mod repetat, gălăgia* și *obiceiul de a mânca iar și iar*“ (3 125 lire sterline), „o factură telefonică pe trei luni, din iunie 1967, în valoare de 12,91 lire sterline, pe numele doamnei M.E. Smith (mătușa Mimi) și semnată cu cerneală albastră de John“ (1 024 lire sterline) și un fragment de bilet de la înregistrarea BBC cu *Juke Box Jury,* din 7 decembrie 1963, în care apare Beatles (437 de lire sterline).

Acestea au fost câteva dintre obiectele cu prețuri mai accesibile. O ciornă a scrisorii lui John, adresate Reginei, în care o anunța că îi înapoiază titlul de membru al Ordinului Imperiului Britanic, s-a vândut cu 19 200 de lire sterline; o minge de baseball semnată de toți cei patru membri ai trupei Beatles, înainte de ultimul lor concert din SUA, s-a achiziționat cu 56 250 de lire sterline; un album cu autografe din Noua Zeelandă, conținând autografele tuturor membrilor formației, precum și pe ale lui Brian Epstein, Jane Asher, Pattie Boyd și Helen Shapiro, a fost cumpărat la prețul de 10 240 de lire sterline, iar un anunț modest din 1964 (43,18 x 55,88 cm), care informa că „pentru siguranța publică, Lounge-ul Blenheim din Aeroportul Internațional John Lennon va fi închis“ pentru desfășurarea unei conferințe de presă a formației Beatles, având semnăturile muzicienilor, a fost achiziționat la prețul de 31 250 de lire sterline.

În decursul anilor, obiecte mai importante din istoria trupei au adus câștiguri infinit mai mari: în 2005, Muzeul Figurilor de Ceară „Madame Tussaud“ a descoperit capetele din ceară ale lui John, George și Ringo pe coperta albumului „Sgt. Pepper“*,* pierdut de aproape două decenii, și l-a vândut la licitație cu 81 500 de lire sterline. În 2018, Sotheby’s a obținut

118 750 de dolari de la cumpărătorul care a achiziționat contractul prin care se dizolva firma Apple Corps Ltd, semnat de cei patru membri ai trupei. O copie a lui John după coperta cu „măcelarii“, abandonată după ce fusese propusă inițial pentru albumul „Yesterday and Today“, unde membrii formației apăreau în costume de măcelar, cu păpuși dezmembrate, pe care erau semnăturile lui John, Paul și Ringo, s-a vândut cu 179 200 de lire sterline. Adevărate chilipiruri însă, în comparație cu 790 000 de dolari, cât s-a plătit în anul 2015 pe exemplarul 0000001 al albumului „The White Album“ („foarte curat și în stare bună, cu câteva zgârieturi minore“).

Instrumentele muzicale asociate cu istoria trupei sunt, poate, printre cele mai prețioase reminiscențe: la aceeași licitație din 2015, o bucată de piele de la tobele la care a cântat Ringo la *The Ed Sullivan Show* s-a vândut cu 2,1 milioane de dolari, în timp ce o chitară la care a cântat John a adus 2,4 milioane de dolari. Casa de licitații Bonham a obținut în anul 1997, de la un colecționar din Tokyo, 126 000 de lire sterline pe o chitară pe care a comandat-o Paul, dar la care nu a cântat niciodată.

O fotografie de grup cu semnăturile tuturor celor patru membri ai trupei ar costa 29 500 de lire sterline. Comparativ, pe o fotografie color a celor trei membri din echipajul navetei spațiale Apollo 11 – Neil Armstrong, Buzz Aldrin și Michael Collins – s-ar încasa doar 10 000 de lire sterline, cam cât se plătește pe o fotografie cu semnătura lui John Lennon. O fotografie cu semnătura lui Neil Armstrong, primul om care a ajuns pe Lună, ar putea ajunge la 3 000 de lire, iar fotografii cu semnăturile lui Winston Churchill și John F. Kennedy se vând curent cu 1 750 și, respectiv, 3 000 de lire sterline. Fotografii cu semnătura președintelui Donald Trump au preț estimat la 1 000 de lire sterline. Autograful lui Paul McCartney costă 2 950 de lire sterline, adică este cel mai scump autograf al unei personalități în viață[74].

Când se stinge din viață o personalitate, valoarea autografului ei crește, moartea limitând stocul. Natura macabră a idolatriei face ca un autograf asociat cu moartea idolului să fie cel mai scump dintre toate: în 2011, coperta albumului *Double Fantasy,* cu autograful lui John Lennon pentru

Mark Chapman, individul care îl va ucide, s-a vândut la licitație cu 532 000 de dolari.

74 E cât se poate de enervant, dar am pierdut autograful pe care mi l-a dat Paul prin 1972. L-am reperat stând cu Linda în partea din spate a sălii, înaintea unui concert de la Victoria Palace al trupei Grimms, din care făcea parte fratele lui. N-am găsit decât o fotografie cu Roxy Muxic, semnată de grup, pe care să-l rog să-mi dea un autograf, căci o aveam la mine din ziua anterioară. Paul a scris amabil „Și eu – Paul McCartney“ în colțul din dreapta, în partea de sus.

61

Noi informații despre Cei Patru Fabuloși

Din revista *Fabulous,* 1965

1. John a urcat în pijamale într-un avion cu destinația Hong Kong.

2. Lui John îi plac pisicile.

3. În copilărie, Ringo a stat mult în spitalul din Cheshire.

4. John îl invidia pe verișorul lui, Staney, pentru jucăriile Meccano.

5. Brian Epstein a ezitat mult înainte să-l ia pe Ringo în locul lui Pete Best.

6. Lui George îi e frică să meargă cu avionul.

7. George a cumpărat un arc cu săgeată.

8. Lui Pattie Boyd nu-i plăcea Beatles înainte de a face cunoștință cu băieții pe platoul de la *A Hard Day's Night.*

9. Tatăl lui John a fost cântăreț pe vasele care navigau pe Atlantic înainte de război.

10. Harry Graves, tatăl vitreg al lui Ringo, cântă piese Beatles la petrecerile de familie.

11. Membrii Beatles nu merg niciodată la frizer.

12. Paul se spală pe cap în fiecare zi.

13. Beatles a refuzat o ofertă de a cânta la Royal Variety Show în 1964.

14. Ringo nu știe să înoate decât în cel mai simplu mod.

15. Brian Epstein i-a pus pe băieții din trupă să se tundă la scurt timp după ce a semnat contractul cu ei în 1962.

16. Membrii Beatles nu sunt fotografiați niciodată cu părul ciufulit.

17. Într-o dimineață, Paul a mâncat fulgi de porumb și ouă cu șuncă, plus șampanie și caviar de la Londra. Gazdă era Dick James, editor muzical.

18. Beatles n-a vrut să plece în Australia fără Ringo, când el era bolnav, dar Brian i-a convins să se răzgândească.

19. Paul are o mașină mini și un Aston Martin DB4.

20. Felicitarea personală de Crăciun a lui George era o fotografie cu el încruntându-se la un cameraman.

21. John n-a văzut niciodată publicul ca lumea până la Dundee, în Scoția. După aceea, și-a pus lentile de contact.

22. O firmă americană i-a scris formației Beatles, întrebând dacă n-ar putea vinde apa de baie Beatles, la prețul de 1 dolar sticla.

23. Beatles a refuzat oferta.

24. Mal Evans, managerul de turneu al formației, a fost pe vremuri paznic la Cavern Club, din Liverpool.

25. Neil Aspinall, celălalt manager de turneu al trupei, a primit cadou de la Beatles, anul trecut, de Crăciun, un Jaguar.

26. Paul bea cafea la micul-dejun. Ceilalți trei beau ceai – chiar și în America.

27. Noua vestimentație a lui Ringo a fost creată de o femeie, Caroline Charles.

28. Jane Asher i-a cumpărat lui Paul un pick-up pentru mașina lui, Aston Martin.

29. „America l-a descoperit pe Ringo“, spune Brian Epstein.

30. Paul nu se consideră un chitarist foarte bun.

31. Nimeni din trupa Beatles nu bea whisky sau coca-cola. Acum își diluează cu limonadă alcoolul pe care îl beau din când în când.

32. John i-a zis unui ziarist american că moda din SUA e cu cinci ani în urma celei din Anglia.

33. Membrilor Beatles nu le-au plăcut niciodată cu adevărat jeleurile. Au spus doar în glumă că le plac.

34. Beatles ține o ladă cu obiecte pop în mașina Aston Princess.

35. Noul șofer al trupei, Alf Bicknell, a fost înainte șoferul lui David Niven și al lui Cary Grant.

36. Burt Lancaster i-a trimis un set de pistoale lui Ringo. Cei doi s-au împrietenit la Hollywood.

37. Burt Lancaster le-a dat voie să organizeze la el acasă o vizionare pentru *A Shot in the Dark.*

38. Edward G. Robinson și nepotul lui au stat la coadă de două ori ca să dea mâna cu băieții de la Beatles la petrecerea în aer liber, pe care au dat-o la Hollywood.

39. La fel a stat la coadă și doamna Dean Martin, cu cei cinci copii ai ei.

40. Membrii Beatles nu au buzunare la pantaloni, ci doar două buzunare laterale la haină. Sunt create de Paul.

41. Cât despre bani gheață, băieții din trupă umblă doar cu câteva bancnote în buzunar.
42. John i-a cumpărat soacrei sale o casă lângă a lui, în Surrey.
43. Niciunul dintre băieții din trupă nu poartă nimic pe sub cămașă.
44. Paul vrea să cumpere o fermă.

62

Povestea lui Mary Wood

Aveam vreo unsprezece ani când s-a impus trupa Beatles. Locuiam la Larne, în Irlanda de Nord. Exista o revistă pop de dimensiuni foarte mari – de două ori cât un A4 –, care avea fotografii de o pagină întreagă cu trupa. Nu-mi plăceau în mod special John, Ringo și George, dar, chiar și așa, le-am pus fotografiile pe pereți, simțind că, dacă n-aș face-o, n-aș fi loială față de Paul. Fața lui se afla chiar lângă capul meu când eram în pat. O veneram, apoi am decupat-o și am lipit-o pe fața ursulețului de pluș, ca să doarmă cu mine. Dar în curând s-a făcut bucățele.

Cât despre bărbatul visurilor mele, Beatles a adus o schimbare. Pur și simplu pentru că băieții din trupă aveau părul lung. Pe-atunci, toți bărbații erau tunși scurt – și, în plus, aveau mătreață. Părul mai lung, mai moale era infinit mai atrăgător. Bănuiesc că erau mai feminini.

Și asta era ideea. Mi-a spus cineva recent că există o perioadă de latență, când o fată doar visează cu ochii deschiși la bărbați, dar, de fapt, nu vrea să facă sex cu ei, și de-aia atâția băieți din diverse trupe sunt efeminați. E o perioadă a „adolescentului visător“, când ești cu gândul la iubire și idealizezi obiectul pasiunii tale, dar, în realitate, n-ai vrea ca fantezia să-ți fie spulberată de o întâlnire în carne și oase cu respectivii.

Tatăl meu era medic generalist. Visul meu era, cumva, ca Paul să aibă o problemă minoră și să sune la noi acasă, ca să-l panseze tata, care să hotărască apoi că ar fi bine să stea la pat câteva zile ca să se recupereze și că, decât să se ducă la hotel și să riște să fie recunoscut, mai bine să rămână la noi, într-o rezervă improvizată. Eu aș da o mână de ajutor la îngrijirea lui, așa că atunci n-ar fi decât o chestiune de timp până ne-am logodi.

Problema era că Paul nu prea venea în Irlanda de Nord, dar, în noiembrie 1964, mătușa Sheila a cumpărat bilete pentru mine, pentru sora mea și pentru verișorii noștri și ne-am dus la Kings's Hall, în Belfast. Cei patru membri Beatles au intrat în scenă și și-au așezat instrumentele, dar de auzit, nu se auzea nimic din cauza isteriei generale din public. Sala a izbucnit în țipete și gemete. Eu doar m-am prefăcut că țip, ca să fiu și eu la fel. Ați încercat să țipați? Nu e ceva ușor dacă scoți mai mult de două țipete de zece secunde fiecare. Nu ajungi nicăieri și obosești imediat. Ar trebui să încercați. Oricum nu se auzea un cuvânt și nu știu nici măcar dacă trupa Beatles se străduia să cânte sau pur și simplu mima.

Totuși, ceva nu mi-a plăcut la Paul. Era leoarcă de transpirație și se ștergea pe haine. În afară de asta, undeva, în sinea mea, trăiam cu gândul că o să mă mărit cu el. O simțeam în fiecare por al ființei mele. De-asta nu învățam ca să iau note mari la examene. Credeam că oricum n-o să am timp să merg la facultate sau să-mi fac o carieră, pentru că aș fi fost tot timpul în turneu, cu Paul. Faptul că urma să mă mărit cu el îmi influența tot comportamentul, dar nu spuneam nimănui, bineînțeles, fiindcă era o chestiune cumva sacră, un secret pe care-l aveam cu Dumnezeu.

În ziua în care am împlinit optsprezece ani, m-am urcat într-un avion cu destinația Londra. Plecasem de la școală și-mi dădusem examenele. Primisem note mici. Știam că Paul locuiește în St John's Wood, așa că m-am dus la cea mai apropiată stație de metrou. Am crezut că va trebui să fac ceva cercetări, dar, nu, domnul de la ghișeul de bilete din stația de metrou mi-a spus adresa exactă și, înarmată cu un ghid, am plecat într-acolo.

Îmi imaginam că o să stau în fața casei lui sau că Paul o să iasă mai târziu și, văzându-mă, o să mă invite înăuntru, după care o să se îndrăgostească de mine, și logodna o să se anunțe peste câteva zile, asta arătându-le părinților mei că știu cât se poate de bine ce planuri de viață am. O să-i pună cu botul pe labe.

Dar, când am ajuns la casa respectivă, am descoperit cu uimire că mai erau vreo douăzeci-treizeci de fete acolo. Cum de exista acel spirit de camaraderie, când concuram toate pentru același premiu? Nu știu. Poate că

făcea parte din „perioada aceea a adolescentului visător“ și, de fapt, noi nu voiam să facem casă cu Paul, noi eram îndrăgostite doar de idee.

Celelalte fete spuneau că el nici măcar nu era acasă. Atunci, de ce stăteau acolo, în picioare, plângând, jelind și împingând scrisori prin ochiurile balustradei?

La scurtă vreme după acest episod, el s-a căsătorit cu Linda, iar eu am fost sincer debusolată, la fel ca cei care învață la Cirencester Agricultural College cum să-și conducă domeniul, după care domeniul se vinde, iar ei rămân fără niciun rost în viață, pregătiți pentru scop, dar neavând cum să arate că sunt pregătiți. Deci destinul m-a tras pe sfoară din cauza Lindei.

63

Formația The Rolling Stones se număra printre participanții la premiera *A Hard Day's Night,* pe 6 iulie 1964, în onoranta prezență a Alteței Sale Prințesa Margaret și a Lordului Snowdon.

Afară, la London Pavilion, 200 de polițiști încercau să țină în frâu 12 000 de admiratori care strigau „Beatles! Beatles! Beatles!“ Trupa tot nu se obișnuise cu asemenea ovații. Când se apropiau de Leicester Square, aflându-se pe bancheta din spate a mașinii conduse de șoferul lor, John s-a uitat pe geam și l-a întrebat cu toată inocența pe Brian Epstein:

— E vreo finală de Cupă sau ce?

Sosirea trupei Beatles a fost însoțită de ceea ce un martor ocular a numit „un imens răcnet răgușit“, urmat de intonarea în grup a refrenului *Happy Birthday to You.* Ringo, cel mai vechi membru al formației, împlinea douăzeci și patru de ani în ziua următoare.

Odată ajunși în siguranță în clădire, directorul și echipa teatrului au întins un covor roșu, curat, exact la timp pentru sosirea familiei regale. În ziua nunții, în mai 1960, Prințesa Margaret și Lordul Snowdon au fost, poate, cei mai adorați oameni din Anglia, poate chiar din lume. În momentul acela, la Liverpool, Silver Beetles tocmai picase la audiția pentru selectarea unei trupe care să cânte cu Billy Fury în turneul lui din nord.

Dar, ani la rând, mulțimea de oameni a arătat clar care dintre ei stârnea cel mai mare interes. După toată nebunia din jurul trupei Beatles, sosirea cuplului regal părea un anticlimax teribil, ovațiile pentru prințesă și prințul consort pălind în fața ovațiilor cu care fusese întâmpinată trupa.

Când prințesa Margaret și Lordul Snowdon au intrat în sală, trompetiștii i-au salutat cu sunet de fanfară, iar formația Poliției Metropolitane s-a lansat în *God Save the Queen*. Spectatorii priveau foarte atenți, la fel și Beatles. Dar

Mick Jagger și Rolling Stones, așezați chiar în spatele băieților de la Beatles, nici gând să se miște. Alistair Taylor, asistentul personal al lui Brian Epstein, era îngrozit.

— John e considerat marele rebel, bineînțeles, când, de fapt, nu e chiar așa. În realitate, a fost primul care s-a ridicat în picioare când s-au cântat primele note din imnul național, după care s-au ridicat toți ceilalți băieți. Apoi toată lumea, mai puțin Rolling Stones. Ei au rămas crăcănați, într-un gest arogant de sfidare. John, e limpede, nu era deloc impresionat.

Nici peste patruzeci de ani nu s-a potolit furia de atunci a lui Taylor.

— Ei credeau că exprimă ceva, dar, în seara aceea, erau invitați ai trupei Beatles, și părerea mea e că ar fi trebuit să arate mai mult respect.

După film, membrii Beatles i-au fost prezentați prințesei Margaret. Cynthia Lennon făcuse un efort special. Purta o rochie în negru și bej, lungă, din mătase de Fenwick, fără mânecă, cu o haină Mary Quantp, din șifon negru, cu bordură împodobită cu pene negre. După cum o rugase John, avea părul pieptănat diferit, ca să semene mai mult cu Brigitte Bardot. Ca și colegii de trupă, John era în ținută de seară, cu papion negru. În *In His Own Write,* prima lui carte, publicată cu câteva luni în urmă, se referise la cuplul regal prin diferite jocuri de cuvinte, cum îi era obiceiul, numindu-i „Priceless Margarine and Bony Armstrove“[75], dar acum părea intimidat în prezența lor.

— Când trebuia să se întâlnească cu cei de viță nobilă, John era la fel de înspăimântat ca noi toți, avea să-și amintească Cynthia. Era atât de încântat și de mândru că venise prințesa să vadă filmul, că părerile lui anti-establishment au zburat pe fereastră și se înroșea în timp ce ea îi vorbea.

— Cum vă descurcați când știți că sunteți atât de veneratți? l-a întrebat prințesa.

Pe Cynthia n-a impresionat-o întrebarea ei atât de banală, și conversația i s-a părut „monotonă și superficială“. Încercând s-o atragă și pe soția lui în discuție, John a zis:

— Aceasta este soția mea, Cynthia, dar prințesa n-a catadicsit să-i arunce decât o privire oarecare.

— O, ce drăguț!

La recepția de la Dorchester au participat prințesa și prințul consort, deși trebuia să plece în altă parte înainte de cină. Brian Jones și Keith Richards de la Rolling Stones nu fuseseră invitați, dar intraseră cumva și, de dragul provocării, nu purtau o ținută de seară, ci niște bluze pe gât.

— Nu e cea mai tare petrecere din toate timpurile? a rânjit Jones.

În seara de dinainte, apăruseră la *Juke Box Jury:* ziarele de dimineață comentau că fuseseră „mitocani", „antropoizi", „din topor" și „fără farmec".

Petrecerea era o combinație incomodă de vechi și nou, de tineri și bătrâni. Când orchestra care acompania dansatorii scârțâia niște piese luate din Top 10, o doamnă în vârstă, în ținută de bal, l-a abordat pe John.

— Ești pur și simplu adorabil, i-a zis ea.

— Nu pot spune același lucru despre dumneata, iubire, i-a răspuns el.

Între timp, devenise clar că Prințesa Margaret și Lordul Snowdon se simțeau bine și rămăseseră mult mai mult decât plănuiseră, ceea ce însemna, pe de altă parte, că trebuie amânată cina. Necunoscând eticheta, George Harrison s-a apropiat de Walter Shenson, producătorul filmului, și l-a întrebat:

— Când mâncăm?

Acesta i-a zis că nu se poate lua masa înainte să plece cuplul regal. La care George s-a dus la prințesă și a întrebat-o verde în față:

— Murim de foame, doamnă, și Walter spune că nu putem să mâncăm până nu plecați.

— Să mergem, Tony. Deranjăm, a răspuns prințesa, supunându-se ordinelor date de cel mai mic membru Beatles.

Episodul poate fi considerat unul crucial în viața societății britanice: momentul în care o prințesă pleacă la ordinul unui membru Beatles. Pentru prima dată, dar nu și pentru ultima, regalitatea era detronată de celebritate.

Recepția se apropia de sfârșit, iar toată lumea se relaxase. Brian Jones și Keith Richards erau înconjurați de vânători de autografe puși la patru ace și înzorzonați, iar lui Jones îi făcea plăcere să le semneze. „Gata! Gata!“, a sâsâit o doamnă în vârstă, cu colier de diamante. John s-a oprit din semnat, a luat eșarfa unei femei de pe o masă de alături, și-a înfășurat-o în jurul gâtului și, în ritmul lent al muzicii, a parodiat un dansator burlesc.

Când orchestra a ajuns la refrenul final, spiritul anti-establishment al lui John Lennon s-a trezit revigorat de șampanie, așa că a strigat subțire *God Save the Cream!*[76] Când să iasă, a dat cu ochii de doamna în ținută de bal, pe care o repezise mai devreme.

— Noapte bună, doamnă Haitch! O să mai dansăm noi pe Somerset Maugham! i-a strigat el, recurgând tot la un joc de cuvinte.

Așa ceva nu s-a mai întâmplat niciodată în Dorchester. Vremurile se schimbau.

75 „Neprețuita Margarina și Ososul Armstrove“ (n. tr.).

76 „Dumnezeu să ocrotească smântâna!“ Parafrază amuzantă la expresia consacrată *God Save the Queen* („Dumnezeu s-o ocrotească pe Regină!“), bazată pe omofonia parțială dintre cuvintele *queen* și *cream* (n. tr.).

64

După aceea, John, Paul și Ringo s-au dus cu Brian și Keith la Ad Lib Club, care era chiar după colț, în Leicester Place. Paul a plecat mai devreme – a doua zi aveau filmarea pentru *Top of the Pops* –, iar Ringo, acum aniversatul zilei, a plecat imediat după patru dimineața, după ce citise cronicile filmului în ediția de dimineață a ziarelor:

— Am luat toate ziarele la patru dimineața și mi-am băut mințile, în timp ce încercam să le citesc. Dar nu puteam să mă concentrez.

O rușine, deoarece comentariile erau pline de superlative, *Daily Mail* comparându-i cu Frații Marx. John era, clar, de cursă lungă și a băut pahar după pahar de whisky și cola.

— Apuca paharul cu mâna de parcă încerca să-l facă țăndări, observa cineva. Avea o privire aspră, serioasă. Uneori, în timp ce vorbea, i se ridica buza de sus, iar dinții albi, zdraveni, ieșeau la vedere.

Noaptea trecea, iar lui John îi plăceau din ce în ce mai mult cei doi membri de la Rolling Stones, care erau de față.

— Vă iubesc. V-am iubit din prima clipă în care v-am ascultat, le zicea el. Dar nici când era beat nu devenea atât de sentimental, încât să nu mai aibă pic de control. Dar ceva nu e în regulă cu voi, nu? E cineva la voi în trupă care nu e la fel de bun ca ceilalți. Aflați cine e și scăpați de el.

Din vorbă în vorbă, au ajuns la muzică: Jones și Richards susțineau că Rolling Stones cântă *rhythm and blues* autentic, în timp ce Beatles cânta doar muzică pop comercială. Era un punct dureros pentru John, care l-a făcut să schimbe brusc subiectul.

Întâi s-a uitat la Jones:

— E de la păr. Apoi s-a uitat la Richards: E de la păr. După care a trecut la prieteni absenți: Dar la Mick Jagger știți la fel de bine ca mine că nu e de la

păr.

Și așa mai departe.

— Într-un an, o să am banii mei și o să ies de aici, a zis John.

— Într-un an, o să ajungem acolo, a spus Brian.

John a tras din țigară cu un aer de filozof:

— Da, a răspuns, dar ce înseamnă „acolo“*?*

Trupele Beatles și Rolling Stones au fost întotdeauna considerate rivale. Se întâlniseră prima oară cu mai bine de un an în urmă, la Station Hotel din Richmond, Surrey. La momentul acela, Beatles era mult în față, cap de afiș într-un turneu național, în vreme ce Rolling Stones cânta tot în baruri.

În prima săptămână din mai 1963, George Harrison făcea parte din juriul unui concurs de talente organizat la Liverpool Philarmonic Hall și s-a trezit în același grup cu Dick Rowe, care deja era foarte cunoscut ca „Tipul care a Refuzat Beatles“. Row i-a zis lui George că și acum își dădea palme pentru acea greșeală. George i-a răspuns că probabil fusese îndreptățit să-i refuze, fiindcă la audiție cântaseră groaznic.

Simțind că Rowe e dezamăgit de talentele înscrise în concurs, George i-a povestit despre o trupă nouă-nouță care cânta la Richmond, în fiecare duminică. În câteva zile, Rowe deja îi propusese un contract respectivei trupe. Beatles, întotdeauna cu spirit de competiție, se temea că Rolling Stones își negociase cu Decca un contract mai bun decât contractul pe care îl avea trupa lor cu EMI. În curând, băieții își făceau griji ca nu cumva concurentul cu cele mai mici șanse să devină concurentul cu cele mai mari șanse. De-acum, prietenia lor va avea mereu o limită.

John și Paul au ieșit într-o zi din biroul lui Dick James[77] de pe Charing Cross Road, când au auzit că-i strigă Mick și Keith dintr-un taxi. S-au urcat și ei în taxi, iar pe drum Mick le-a zis:

— Noi mergem să înregistrăm. Aveți vreun cântec nou?

John și Paul s-au gândit imediat la unul.

— Piesa lui Ringo? O puteți face single.

Și, așa, de la o întâlnire întâmplătoare, Rolling Stones a avut primul single în Top 20, *I Wanna Be Your Man*.

Într-un fel, John își hrănea temerile, cum că Rolling Stones era o variantă mai autentică a Beatles, acea trupă Beatles care nu mai apărea în hainele bune de duminică. Mick Jagger cânta *wanna,* pe când John cânta *want to;* Beatles se mulțumea cu strângeri de mâini; Rolling Stones voia să meargă până la capăt. Obrăznicia dură, de tip blues, etalată de Rolling Stones îi amintea lui John de cum era Beatles înainte ca Brian Epstein să șlefuiască trupa. În cercurile de hipioți era la modă ca Beatles să fie consideră o trupă *soft,* simpatică și artificială, iar Rolling Stones, una tare, agresivă și adevărată.

Pe John, comparația îl enerva din ce în ce mai tare.

— Pe John îl scotea din minți că Rolling Stones era cunoscută ca fiind o trupă dură, își amintea Bill Harry, editor la *Mersey Beat.* Știa că Rolling Stones sunt niște băieți din clasa de mijloc, nicidecum niște duri în geacă de piele. În timp ce băieții de la Beatles înjuraseră și-și făcuseră de cap la Hamburg, ei fuseseră la școli la modă. John ura chestia asta. Chiar o ura.

N-a trecut mult, și iubitorii de muzică simțeau că trebuiau să fie ori cu Beatles, ori cu Rolling Stones, de parcă ar fi fost echipe de fotbal aflate în concurență sau două țări în război. Bărbații se simțeau mai bărbați dacă preferau Rolling Stones, iar femeile se simțeau mai seducătoare cu Beatles. Într-un fel, admiratorii vocali ai trupei doar înrăutățeau situația. „Gașca asta oribilă nu e tocmai ceea ce pare“, scria Maureen Cleave despre Rolling Stones în ziarul *Evening Standard,* în martie 1964: „A făcut lucruri groaznice în peisajul muzical, l-a dat înapoi, aș spune, cu vreo opt ani.“ Dar unele dintre reproșurile ei păreau mai degrabă complimente: „Tocmai când să-i vedem și noi pe cântăreții pop curați, apretați și, mai ales, *veseli,* iată că apare trupa Rolling Stones, cu membrii ei, care arată ca cei pe care noi îi numeam *beatniks* (...) Ei au distrus imaginea cântărețului pop din anii ’60.“

Peste câteva zile, un titlu îndrăzneț din *Melody Maker* întreba: „ȚI-AI LĂSA SORA SĂ IASĂ ÎN ORAȘ CU UN MEMBRU ROLLING

STONES?“ La care Maureen Cleave răspundea peste o săptămână: „Dar ți-ai lăsa sora să se mărite cu unul dintre ei? Părinților nu le plac băieții de la Rolling Stones. Nu și-ar dori ca fiii lor să fie ca ei când se fac mari; nu și-ar dori ca fiicele lor să se mărite cu ei.“

În continuare, asocia Beatles cu aceleași moravuri pe care John se străduise din răsputeri să le respingă: „Niciodată virtuțile clasei de mijloc, cum ar fi curățenia, obediența și punctualitatea, nu au lipsit mai evident decât lipsesc din formația Rolling Stones. Cu oamenii din Rolling Stones nu poți să construiești imperii; nu sunt genul de oameni care să nu uite din când în când că trebuie să se spele pe mâini înainte de masa de prânz.“

Această polarizare există și astăzi. Bărbați și femei care au acum șaptezeci și optzeci de ani declară cu mândrie: „De fapt, eu am preferat întotdeauna Rolling Stones“, de parcă asta ar fi o dovadă a integrității lor brute.

Fixația lui John pentru Rolling Stones avea să dureze ani, nu în ultimul rând pentru că astfel de oameni aveau tendința să prefere trupe ca ale lor. În același timp, îi detesta pentru că furau idei de la Beatles. După ce Beatles a lansat *Yesterday,* Rolling Stones a lansat *As Tears Go By*. Auzind de la Glyn Johns, inginerul care lucra cu ambele trupe, că una dintre noile piesele Beatles se va numi *Let It Be,* Rolling Stones a hotărât să-și intituleze noul album *Let It Bleed* și așa mai departe. Cu puțin timp înainte ca membrii Beatles să se despartă, John se plângea în continuare că Rolling Stones se luau după ei:

— Aș vrea doar să menționez ce am făcut noi și ce a făcut Rolling Stones peste două luni, cu fiecare afurisit de album și cu fiecare afurisită de chestie pe care noi am inițiat-o. Și Mick face exact la fel. Ne imită. *Satanic Majesties* e *Pepper!*, *We Love You* sunt un rahat! E *All You Need Is Love*.

Ca două case din epoca elisabetană, cele mai prestigioase trupe din Anglia se aflau într-o relație de rivalitate delicată, construită pe respectul parveniților pentru spiritele alese. George Harrison vedea lucrurile astfel:

— Mick Jagger mișuna tot timpul prin peisaj, încercând să afle ce se întâmplă. Nu voia să-i scape niciodată nimic din ce făcea Beatles.

Jagger locuia în Marylebone Road, de unde, traversând Regent's Park, ajungeai la casa lui Paul din St. John's Wood. Cei doi se întâlneau din când în când, dar Jagger era întotdeauna cel care venea la McCartney, nu invers.

— Nu țin minte să fi venit el la noi, povestea Marianne Faithfull despre Paul, prietena lui Jagger de atunci. Mick trebuia întotdeauna să se ducă la el acasă, pentru că el era Paul McCartney și la Paul McCartney te duceai tu. Paul nu venea niciodată la noi. Eu eram tot timpul curioasă să aflu ce credea Mick despre el, ce simțea exact. Era distractiv să-i urmărești. Rivalitatea nu lipsea, dar ea nu venea niciodată din partea lui Paul. Paul era uituc, iar ranchiuna îi aparținea exclusiv lui Mick. Era o adevărată distracție. Parcă te uitai la un meci la televizor.

În unele privințe, fiecare dintre cele două trupe era imaginea în oglindă a celeilalte: Paul și Mick – liderii înțelepți, mereu cu un ochi la premiu; Ringo și Charlie – netoții calmi, mai bătrânei, de la tobe; John și Keith – ticăloșii, durii, realiștii; Brian și George – cei de pe altă planetă, plini de resentimente pentru că au fost excluși de băieții puternici.

Dincolo de o aparență fragilă, John era speriat de viață. Nicky Haslam, care îl cunoștea și îl plăcea, îl considera un „wuss". Simțind vulnerabilitatea, Keith Richards instiga din nou. Ca pe mulți abuzați, și pe John îl îngrozea ideea de a fi abuzat. Încerca să afle el primul, dar, spre deosebire de el, Richards era de nepătruns. John i-a zis odată lui Keith că soloul lui la chitară din *It's All Over Now* e „o porcărie". Dar lui Keith nu i-a păsat.

— Poate că se sculase cu fața la cearșaf în ziua aia. OK, cu siguranță se putea mai bine, dar, în cazul ăsta, mi s-a părut atac la persoană.

— Da, n-a fost unul dintre cele mai bune momente ale mele. Scuze. Scuzele mele, bătrâne. Poți să cânți cum vrei tu.

La început, lui Richards îi plăcea să-i spună lui John că-și ține prea sus chitara.

— Ai afurisita aia de chitară sub bărbie, pentru Dumnezeu! Nu e vioară! Încearcă o coardă mai lungă, John. Cu cât e coarda mai lungă, cu atât cânți mai bine. Nu e de mirare că n-ai *swing,* știi? Nu e de mirare că ai doar *rock,* nu e de mirare că n-ai *roll.*

Pe măsură ce timpul trecea, simțea o satisfacție când vedea că John cobora coarda pe furiș, dar ferm.

77 Dick James (1920–1986), editorul pieselor muzicale compuse de Beatles. Inițial cântăreț acompaniat de Henry Halls's Dance Band, cea mai apreciată evoluție a lui a fost tema din popularul serial de televiziune *Robin Hood,* cu refrenul *Raarbin Hood, Raarbin Hood, riding through the glen, Raarbin Hood, Raarbin Hood, with his band of men...* Se știa că James e răutăcios. În 1964, de Crăciun, a dat fiecărui membru al trupei Beatles o sticlă de aftershave Brut.

65

Ultima dată ne-am întâlnit cu adolescenta de șaisprezece ani, Pamela Miller[78], în 1964, când a văzut trupa Beatles la Hollywood Bowl. Ea se întreba în jurnal dacă soarta îl adusese pe Paul în America, „căci și eu sunt aici“. Până într-un an, când a cunoscut un băiat pe nume Bob, care a convertit-o la Rolling Stones. Când Pamela le-a spus despre noua ei pasiune, vechile ei prietene, Kathy și Sevie, admiratoare Beatles, au reacționat urât:

5-9-65

Dragă Pam, bănuiesc că te întrebi de ce Linda, Stevie și cu mine ne-am purtat așa ieri, după ce am ieșit de la școală. Principalul motiv e că ești un om fals. Ai grijă să nu te trezești fără absolut niciun prieten. Cum Dumnezeu ar putea măcar să-nceapă să-ți placă de Mike, și nu de Paul? (...) Încerci tu să fii ciudată, Pam, dar nu ești. Ești doar o ratată. Nimeni nu te place când te porți așa (...) Beatles ți-au plăcut dintotdeauna, dar acum ești fană Rolling Stones. Nu pricep cum ai putut să renunți la Beatles, asta dacă nu cumva ai fost ipocrită în tot acest timp. Indivizii de la The Stones sunt murdari și dezlânați și mă scârbesc. Când ne aducem aminte cum te semnai „Paul n Pam“, nu ne vine să credem că ești aceeași fată. Nu te urâm, dar, sincer, nu prea ne placi.

Kathy și Stevie

78 De-acum se va prezenta ca Pamela, nu ca Pam, iar gusturile ei s-au diversficat și mai mult. Dintre viitoarele ei cuceriri, îi amintim, în ordine alfabetică, pe: Woody Allen, Chris Hillman, Mick Jagger, Waylon Jennings, Don Johnson, Keith Moon, Jim Morrison, Jimmy Page, Gram Parsons și Noel Redding. Semnând cu numele de după căsătorie, Pamela Des Barres, a scris două volume de memorii bune: *I'm With the Band: Confessions of a Groupie* (1987), de unde am preluat această scrisoare, și *Take Another Little Piece of My Heart: A Groupie Grows Up* (1992).

66

Cu cât era mai mare succesul, cu atât erau mai multe șansele ca Beatles să cadă în capcanele oportuniștilor și ale trădătorilor.

Fiind cu jumătate de an mai mare decât John Lennon, Jeffrey Archer a sosit la Oxford în 1963, pentru un curs de un an, în vederea obținerii unei diplome de la Oxford Department of Education. Mai târziu, îi va face plăcere să se spună despre el că e absolvent de Oxford, deși nu avea studii avansate, ci doar o diplomă emisă de International Federation of Pshysical Culture, un club de bodybuilding condus dintr-un apartament aflat într-un bloc de pe Chancery Lane.

De-acum alesese o carieră de o viață, optând pentru autopromovare. Ajungând la redacția revistei studențești *Cherwell,* a anunțat că va strânge, cu ajutorul publicației, 500 000 de lire sterline pentru Oxfam. „O să fie cea mai tare poveste pe care ați auzit-o vreodată. Dar am nevoie de ajutorul vostru!“

Editorul revistei a aranjat o întâlnire între Archer și ziaristul de la *Daily Mail,* care se ocupa de universități. La un pahar la Sindicat, Archer i-a prezentat sumar planul și l-a întrebat dacă *Daily Mail* îl susține.

— Cel mai probabil, nu, a venit răspunsul.

— Ar fi de ajutor dacă aș reuși să aduc trupa Beatles? a adăugat Archer.

Acesta din urmă povestește că i-a scris chiar atunci lui Brian Epstein și „a solicitat un interviu, semnând în numele a opt mii de studenți de la Oxford, desigur, cu binecuvântarea prodecanului și a inspectorilor“.

Epstein a fost circumspect față de ideea ca Beatles să susțină acest gen de strângere de fonduri în scop caritabil, crezând că, dacă avea s-o facă, după aceea avea să fie greu pentru trupă să refuze pe cineva. Deși nu primise niciun răspuns de la el, *Cherwell* a anunțat pe prima pagină „Un milion de

lire de la Beatles“, știre preluată imediat de presa națională. După aceea, Archer și-a croit drum până în culise la un concert Beatles și i-a convins pe băieți să se lase fotografiați în timp ce pun bani în niște cutii și țin un afiș pe care scrie „SE CAUTĂ 1 000 000 de lire“.

Când a văzut fotografia, Epstein s-a albit la față.

— Pur și simplu își ieșise din minți, își amintea Pat Davidson, responsabilul Oxfam pentru relația cu presa. Nu voia să vorbească cu nimeni de la Oxfam. Era furios.

Atunci Archer i-a explicat că, dacă se retrage din proiect, e posibil ca reputația formației să aibă de suferit. În același timp, i-a promis lui Epstein că o să aranjeze un dejun agreabil, la care Beatles să se întâlnească cu rectorul universității, fostul prim-ministru, Harold Macmillan. Impresionat de ideea unei astfel de reuniuni, Epstein a cedat, cu toate că nu era convins.

— Nu e clar, oricum, că Archer, de fapt, îl închiriase pe Macmillan când i-a făcut promisiunea respectivă lui Epstein, scrie inteligentul biograf al lui Archer, Michael Crick. Dar sigur avea încredere că o să reușească.

PR-ul și mitul, sau și unul, și celălalt, au așa o putere, că mulți oameni cred în continuare că, mulțumită lui Jeffrey Archer, membrii Beatles au luat la un moment dat prânzul cu Harold Macmillan. Doar că asta nu s-a întâmplat niciodată. Archer susținea că aranjase acest prânz la sfârșitul lui februarie 1964, dar, când a sunat pentru confirmare, a aflat că trupa e în Florida și urmează să aibă o întâlnire cu Cassius Clay. Așa că Macmillan a luat prânzul doar cu Jeffrey Archer, plângându-se că, fără Beatles, întâlnirea lor e „ca *Hamlet* fără fantomă“. Sau poate ar fi fost mai corect să spună „ca fantoma fără Hamlet“.

Când formația s-a întors, Archer a stabilit o dată când să facă o fotografie la Oxford University, alături de posterul cu autografele băieților. De data asta, Harold Macmillan a fost cel care a anulat. Dar, pe 5 martie 1964, John, Paul, George și Ringo au participat la un dineu oganizat la Brasenose College. Decanul ține minte că „John a dormit în cea mai mare parte a timpului“, iar Ringo a fost „monosilabic“, dar George și Paul au fost cât se

poate de plini de viață. De fapt, decanului i s-a părut că Paul era „așa de iute și de inteligent, că ar fi putut fi absolvent Oxford fără nicio problemă“. La cină, a strâmbat din nas la somonul afumat și l-a întrebat pe chelner:

— Aveți niște tartine cu gem?

— Îmi dați un autograf la schimb pentru o tartină cu gem, i-a răspuns acesta și au bătut palma.

După cină, Sheridan Morley, student la Merton College, s-a trezit lângă Ringo Starr în toaleta de la Brasenose.

— M-a întrebat dacă-l cunosc pe tipul ăsta, Jeffrey Archer. I-am zis că toată lumea de la Oxford încearcă să afle cine e.

— Mi se pare destul de simpatic, a zis Ringo, dar pare genul care ți-ar aduna urina într-o sticlă și ar vinde-o.

67

Când anul 1963 era pe sfârșite, *Evening Standard* conchidea că „1963 a fost anul Beatles. O examinare a inimii poporului ar dezvălui, în acest moment, că are gravat pe ea numele Beatles“. De-acum, politicieni din toate partidele recunoșteau cât de important era să menționeze numele Beatles. Asta arăta că erai modern, democratic și în ton cu realitatea vremurilor. În februarie 1964, când trupa avea să susțină primul turneu în SUA, prim-ministrul conservator, Sir Alec Douglas-Home, le-a zis tinerilor conservatori, în cadrul conferinței anuale, că Beatles e „ce avem mai bun de exportat“. E elogiată „contribuția formației la balanța plăților“, adăugând „dacă e vreo țară care are un deficit în ceea ce ne privește, trebuie să spun doar că vine Beatles... Să vă zic de ce se bucură de succes în Statele Unite – pentru că e o trupă de băieți foarte firești și foarte amuzanți, băieți tineri!“

N-a trecut mult, și politicienii au început să se ia la întrecere ca să-i gratuleze cu superlative. Alegerile nu erau departe, așa că majoritatea candidaților conservatori la Parlament au fost sfătuiți să pronunțe cât mai des numele Beatles în discursurile lor. Acest nume devenise aproape o vrajă, care avea puteri magice, prefăcându-i pe bătrâni în tineri, iar pe demodați, în moderni.

Liderul Partidului Laburist, Harold Wilson, nu avea să se lase mai prejos. Susținător al modernilor, al celor care nu fac parte din nicio clasă socială și al îndrăzneților, parlamentar de Merseyside gata de lansare, era dezgustat de încercările bătrânicioase, aristocratice de a părea tânăr și la modă, luându-i peste picior pe acești „apostoli ai unor vremuri apuse, care încearcă să se prefacă că sunt la modă, pretinzând că Beatles e o armă secretă a conservatorilor“. „Dacă se votează, guvernul conservator nu o să ezite“, insista Wilson, „să-i numească pe Paul, George, Ringo și John să conducă ambasada de la Washington.“

Știind că Beatles o să primească premiul „Personalitățile anului 1963 în Show Business“, acordat de Clubul Variety, Wilson l-a sunat pe Sir Joseph Lockwood, președintele companiei EMI, spunându-i că, „fiind din Merseyside, el ar fi cel mai potrivit să facă prezentarea.“

Așa se face că, pe 14 martie 1964, la un dejun de la Dorchester Hotel, liderul opoziției a ținut un discurs în care a ridicat în slăvi trupa Beatles:

Acesta nu este un moment politic, așa că nu voi ține un discurs politic. Poate doar dacă mă duce cineva în ispită. Am spus-o ieri și cineva chiar m-a dus în ispită. Dar, recent, au existat tentative din partea unui anumit lider al unui anumit partid – și n-am să-i pronunț numele aici cu niciun preț – de a-i implica în politică pe prietenii noștri de la Beatles. Și tot ce am putut spune, cu mare tristețe, ca parlamentar de Merseyside, a fost că, indiferent de ce alte argumente ar exista, nu cumva e ceva sacru atunci când se întâmplă lucruri de genul ăsta? Așa că, pentru a rămâne în afara politicii, doar vă repet ce a afirmat corespondentul muzical de la *Times,* când a vorbit despre originalitatea acestei muzici, cu exemple inventive și pline de imaginație, și sunt sigur că acest corespondent muzical de la *Times* a vorbit pentru noi toți când a zis despre prietenii noștri de la Beatles că armonia lor e cel mai surprinzător element, cu „lanțurile lui de secvențe pandiatonice.“ *(Râde)*

După care, când membrii trupei s-au ridicat să-și ia premiul, Wilson a continuat să-și dea importanță:

WILSON: Pe rând! Uite-l pe al tău! Și pe-al tău!

GEORGE: Doamnelor și domnilor, domnule Barker, domnule Dobson *(râsete),* domnilor ziariști, aș vrea să spun doar că e foarte drăguț, mai ales că ia fiecare câte unul, pentru că, de obicei, ne cam chinuim să tăiem trofeul în patru.

WILSON *(care vrea să se bage și să arate că-i cunoaște pe cei patru membri)*: Iar acum, Paul!

PAUL: Vă mulțumim foarte mult pentru această inimă de argint. Dar eu tot cred că ar fi trebuit să-i dați una bătrânului și bunului domn Wilson...

WILSON: Ringo...

RINGO: Cine ne cunoaște știe că eu sunt cel care nu vorbește niciodată, așa că vreau să vă spun că vă mulțumesc mult.

JOHN: Eu nu vreau să zic decât: Mulțumim pentru Inimile Mov!

RINGO: De argint! De argint!

JOHN: Scuze, Harold! Vă mulțumim sincer tuturor, dar acum trebuie să plecăm, fiindcă tipul cu filmul vrea să fim acolo și zice că-l costă o avere.

Peste câteva săptămâni, Edward Heath, recent promovat președinte al Board of Trade, a făcut o glumă:

— Acum, Beatles câștigă atât de mulți bani, că e o proptea pentru toată economia națională.

Partidul Laburist al lui Wilson a mers la alegerile generale din octombrie 1964 cu un slogan de campanie „pop“, special ales: *Let's Go with Labour.* În ziua alegerilor, jurnalul de știri de la televizor, din emisiunea *North-East Newsview,* a difuzat imagini cu băieții de la Beatles stând în jurul unei mese, la un hotel din Stockton-on-Tees, fumând și punându-și ceai dintr-un ceainic. Erau, ca de obicei, veseli și sarcastici. Singurele comentarii care trimiteau la politică veneau de la George, care era furios pe pretențiile colectorului de taxe.

Q: Chiar ați avut timp să vă duceți la vot?

PAUL: Nu. De fapt, n-am reușit. Am...

JOHN: Luam cina în momentul ăla.

JOHN și PAUL: *(Râd).*

Q: Eu cred că Paul aspiră la funcția de prim-ministru. Mai ai ideile alea?

PAUL: A, nu. Politician, nu. E o viață grea, știi... E o trudă.

RINGO *(completând)*: ...zise el pe un ton vioi.

PAUL *(către reporter)*: O țigară?

Q: Nu, nu fumez deloc. Mulțumesc.

RINGO: Știi, se scumpesc.

GEORGE: În curând, va trebui să ne lăsăm.

PAUL: Va trebui să ne lăsăm de țigări.

RINGO *(îi aprinde țigara lui Paul)*: Vai! N-o să mai avem nimic din luxul ăsta...

JOHN: Să nu pui taxă pe ELE, Harold!

RINGO: E rău și așa cum e...

(...)

Q.: În ultimele săptămâni, grupul Grimond, grupul Home și grupul Wilson v-au tăiat fața în ziare. Ați simțit vreun soi de invidie?

GEORGE și JOHN: Nu.

PAUL: Nu. Vindem mai multe discuri decât ei.

GEORGE: Situația pare destul de Grimmond, nu?

BEATLES: *(Râd)*.

RINGO: Asta-i bine.

PAUL: Le urăm noroc.

Q: V-a contactat vreun partid politic să vă întrebe „Ați declarat public că votați cu noi?“

JOHN: A, nu.

GEORGE: Nu, pentru că, astfel, ceilalți n-ar mai cumpăra discurile.

Harold Wilson i-a dus pe laburiști la victorie în alegeri, devenind cel mai tânăr prim-ministru din ultimii 150 de ani. Peste decenii, un alt premier laburist, Gordon Brown, avea să afirme că „Beatles i-a ajutat pe laburiști să câștige în 1964“. La sfârșitul anilor ’60, când era un foarte tânăr student la Istorie, la Universitatea din Edinburgh, se certase cu profesorii pentru că „alegerile din 1964 și 1966 fuseseră câștigate datorită unui val de entuziasm pentru schimbare și nimeni nu ilustra starea asta mai bine decât Beatles. Fără celebritatea lor, Harold Wilson poate că s-ar fi luptat să popularizeze tema: crearea unei Anglii vibrante, dinamice, eliberate de *establishment*-ul rigid, care trăiește în trecut (...) Pentru tema lui, schimbarea Angliei, nu avea un exemplu mai bun decât Beatles, pe care eu și alte milioane de adolescenți îi urmăream încă din 1962 – erau tineri, neconvenționali, din nord și plini de o energie nouă.“

În ceea ce-l privea pe președintele Statelor Unite, a fost nevoie de mai multă putere de convingere. La primul turneu al formației în America, la începutul anului 1964, Luci, fiica de șaisprezece ani a lui Lyndon Johnson, l-a rugat pe tatăl ei să-i invite pe băieți la Casa Albă.

— Toată țara suferea, avea să-și amintească ea peste o jumătate de secol, așa că m-am gândit că, fiind fata președintelui Statelor Unite, aș putea îndeplini visul oricărui adolescent: trupa Beatles acasă la mine. M-am

entuziasmat foarte tare, m-am dus la tata și l-am întrebat dacă nu putem invita formația la noi. Răspunsul lui m-a lăsat perplexă. A zis că acum e timpul ca familia noastră să se apuce de treabă. Nu mai putem doar să dăm din cap și să zicem „da, da, da“. Nu mi-a spus să nu ascult discurile Beatles sau să nu dansez pe melodiile lor, dar mi-a dat de înțeles că nu vine niciun Beatles la Casa Albă. Punct. Subiect închis.

Doar că, până în vara aceluiași an, președintele Johnson s-a răzgândit. Ca toată lumea, tânjea după lumină. Până la al doilea turneu Beatles în America, biroul de presă de la Casa Albă și-a întins antenele până la Brian Epstein: ar fi de acord membrii trupei să se lase fotografiați în timp ce depun o coroană de flori pe mormântul din Washington al președintelui Kennedy, împreună cu președintele Johnson? În numele trupei, Epstein a refuzat politicos, dar ferm.

68

Odată cu trecerea anilor, până și politicienii cu aproape niciun interes față de Beatles se simțeau obligați să pronunțe numele trupei, numai ca să arate că sunt la curent. Pe 11 octombrie 1969, când și-a sărbătorit zece ani de activitate ca parlamentar, Margaret Thatcher a vorbit la balul organizat de Finchley Conservative Association. În ultimii zece ani se petrecuseră, susținea ea, multe schimbări în societate: „În 1959 nu auziserăm de Beatles sau de David Frost, nu existau nici o societate permisivă, nici hipioți.“ Poate că ea nu știa, dar, cu o săptămână în urmă, John și Yoko înregistraseră *Don't Worry Kyoko (Mummy's Only Looking for Her Hand in the Snow)*, reversul de la *Cold Turkey,* piesa trupei Plastic Ono's Band, la câțiva kilometri distanță, pe Abbey Road.

„Însă unele lucruri nu s-au schimbat“, continua ea. „Binele este tot bine, iar răul este tot rău (...). Veștile bune ar trebui difuzate, iar la Finchley sunt o mulțime de vești bune!“ După care a lăudat Societatea de Crizanteme Finchley, pentru că „a produs flori mai mari și mai bune“.

Peste optsprezece ani, doamna Thatcher avea să se pregătească să devină prim-ministru pentru a doua oară. Dornică să câștige voturi din partea tineretului capricios, echipa ei i-a aranjat un interviu pentru *Smash Hits,* o revistă cu 3.3 milioane de cititori, a căror medie de vârstă era cincisprezece ani.

Cu o săptămână înainte de interviu, Christine Wall, asistenta doamnei Thatcher, i-a sugerat în scris realizatorului Tom Hibbert câteva teme pe care le-ar putea aborda. Printre ele, „orice pop star/vedetă de film pe care îi considerați eroi în tinerețe“, „cum vi se par vedetele de astăzi“, „ce părere aveți despre droguri“.

Sub titlul „Idei de exprimat“, doamna Wall preciza: „Merită menționat că răzvrătirea adolescentină face parte, într-o măsură, din perioada de maturizare“ și „Adolescenții sunt de mult anti-establishment, oricare ar fi convingerile politice ale unui guvern sau ale altuia“, adăugând: „S-ar putea să nu vă placă interviul. Domnul Hibbert s-ar putea să vă pună întrebări superficiale, ce trădează o lipsă de înțelegere. Pentru dumneavoastră, provocarea va fi să demonstrați că dacă nu faceți parte din lumea pop nu înseamnă că nu comunicați cu tinerii și că nu le înțelegeți nevoile (...)“.

În dimineața zilei în care era programat interviul, i-a înmânat doamnei Thatcher mai multe informații:

CĂTRE DOAMNA PRIM-MINISTRU

INTERVIUL PENTRU *SMASH HITS*

Ați cerut câteva exemple din muzica pop de azi și de ieri. Iată câteva sugestii:

TOPURI ACTUALE

Primele 2 locuri din topurile de single-uri sunt ocupate acum de două piese „soul“ americane, ambele hituri în anii ’60, iar acum, douăzeci de ani mai târziu, din nou hituri. Pe primul loc e *Stand by Me,* de Ben E. King. Pe locul al doilea se află *When a Man Loves a Woman,* de Percy Sledge (...) Atașez cel mai recent clasament din Top 10.

În continuare, se descurcă bine în topuri muzica lui Andrew Lloyd Webber, din musicalul *Fantoma de la operă.* Albumul cu coloana sonoră a ajuns pe primul loc în topurile LP, iar single-ul *Music of the Night,* cântat de Michael Crowford, e acum pe locul 34 în topurile de single-uri, după ce a fost în Top 10 (...)

Un paragraf ciudat îi amintea doamnei Thatcher că „Două dintre cele mai recente HITURI DE BIG BAND sunt PASADENA, de TEMPERANCE SEVEN, din anii ’60, și THE FLORAL DANCE, de THE BRIGHOUSE AND RASTRICK BRASS BAND, din anii ’70“. Menționa și punkul. Singurul fenomen muzical despre care îi mai dădea instrucțiuni în scris, separat, la șaptesprezece ani după ce trupa se desființase, era:

BEATLES

Probabil că cele mai cunoscute piese BEATLES dintre multe hituri sunt YESTERDAY, cântată de sute de oameni, printre care FRANK SINATRA și ELVIS PRESLEY, și ALL YOU

NEED IS LOVE, interpretată live la televiziune, în fața a 64 000 000 de oameni, în 1968.

Când a venit ziua cea mare, doamna Thatcher s-a străduit să arate că preocuparea ei sunt tinerii. După ce i-a oferit lui Hibbert un pahar cu apă („E apă Malvern! Englezească! Nu avem decât englezească!“), a adus în discuție majoritatea ideilor din instrucțiuni și chiar a și amintit de *When a Man Loves a Woman,* de formațiile mari, de punk („Știu că avem punkiștii. Investesc mult timp și mulți bani în felul în care arată“).

Când ziaristul a întrebat-o dacă s-ar fi supărat foarte tare în eventualitatea în care copiii ei ar fi înființat o trupă pop, a răspuns: „Nu, nu m-aș fi supărat deloc. (...) Aș fi fost mult mai îngrijorată dacă n-ar fi făcut nimic. De fapt, Mark a învățat să cânte la chitară.“ „Nu era tocmai bun“, a adăugat ea, „dar avea simțul muzicii și ascultau cu toții Dumnezeu știe ce, că noi avem toate discurile pop. Pe vremea noastră, știți, era Beatles, o trupă foarte interesantă, care avea niște piese melodioase. Țin minte *Telstar,* un cântec minunat, îmi plăcea teribil.“ „*Telstar“*, a intervenit Hibbert politicos, „e o piesă a formației The Tornados, nu a trupei Beatles.“

„Da, The Tornados. După aceea a fost Dusty Springfield, dar cel mai bine țin minte Beatles. Puneau discul toată ziua și le ziceam (copiilor ei): «Chiar trebuie să ascultați asta întruna?», dar curând a devenit parte din fundal.“

Pe 31 mai 1990, cu șase luni înainte să fie îndepărtată din funcție, Margaret Thatcher a făcut o vizită în Abbey Road, pe când EMI sărbătorea 80 de ani de activitate. S-a lăsat fotografiată bătând la tobe în studio și traversând celebra trecere de pietoni. „Îmi plăceau piesele Beatles“, le-a spus ziariștilor. „Erau pur și simplu geniale, atât prin modul în care erau interpretate, cât și prin cântecele noi pe care le compuneau.“

Dar la cinci ani de la pensionare nu mai părea la fel de îndrăgostită de influența trupei. În autobiografia ei s-a plâns de „o întreagă «cultură tânără» a unui misticism estic prost înțeles, a vestimentației bizare și a preferinței pentru substanțe halucinogene“.

„Când ne-am mutat iar la Londra, în 1970, Chelsea mi s-a părut alt loc“, continua ea. „Mi se părea ciudat ce se întâmpla acolo. Existau o vibrație,

talente, dar asta era, într-o mare măsură, și o lume imaginară. Britanicii simțeau o mândrie perversă în ceea ce privea contribuția la aceste tendințe. Carnaby Street din Soho, Beatles, fusta mini și fusta maxi erau noile simboluri ale *Swinging Britain.* Și ele s-au dovedit într-adevăr atrăgătoare pentru export. Harold Wilson credea că ele trebuiau speculate politic cât mai mult. Problema era că, de fapt, ascundeau o fragilitate economică reală, pe care nu o puteau redresa nici măcar o industrie inspirată a modei și nici companiile de înregistrări. După cum observa Desmond Donnelly, «Cea mai mare frică a mea e că Anglia o să se scufunde chicotind.»“

69

O petrecere:
Dl. Brian Epstein. Acasă.
Dineu stil bufet, ora 21.30. „ținută informală”.
15 Whaddon House, William Mews,
Knightsbridge, Londra SW1
12 august 1964

Brian Epstein dă o petrecere de lansare a celui de-al doilea turneu Beatles în America: 30 de concerte, 24 de orașe, 32 de zile, peste 36 115 kilometri.

S-au trimis invitații pentru o gamă variată de vedete, printre care Cilla Black, Peter and Gordon, The Searchers, Tommy Steele, Mick Jagger, Keith Richards, Lionel Bart, Dusty Springfield și Alma Cogan. Au fost invitați și trei DJ inovatori: Alan Freeman, Pete Murray și Brian Matthew.

Epstein l-a implicat pe designerul lui de interior, Ken Partridge, să dea o mână de ajutor la atmosferă. Partridge instalează pe acoperiș un cort, cu uși până jos, încât oaspeții să poată admira orașul de sus. Podeaua e ridicată și acoperită cu un covor roșu ca cireașa, din fibre textile. Stâlpul din mijlocul cortului e înfășurat în mușchi spaniol, în care sunt împletite șapte sute de garoafe în formă de palmier. Amenajarea întregii structuri a durat cinci zile.

Brian e hotărât ca totul să arate de bun-gust.

— Nu vreau brizbrizuri.

— Adică vrei fețe de masă albe, candelabre de argint, flori albe?

— E perfect.

— În dungi roz cu alb?

— Da, vreau toate astea.

În ziua cea mare, Partridge nu lasă pe nimeni să urce pe acoperiș înainte de petrecere, dar seara, târziu, Brian îi spune că mama lui e jos.

— Tocmai s-a întors de la coafor și ar vrea să vadă cum a ieșit.

— Nu, răspunde Partridge.

— Te rog!

— Bine. Doar de data asta.

Queenie Epstein e condusă sus. Aruncă o privire la toate garoafele, jumătate albe și jumătate roșii, și e oripilată. Combinația roșu-alb poartă ghinion, insistă ea. E una dintre superstițiile de care chiar ține cont. Altfel, e convinsă și că păsările desenate pe perdele aduc ghinion.

— Ce o să ne facem? îl întreabă Brian pe Partridge, adăugând: Trebuie schimbat! Nu e bine să avem ghinion chiar înainte să plece băieții în turneu!

— Ce o să ne facem? Nimic! răspunde Partridge.

Dar apoi o întreabă pe Pam Foster, care se ocupase de flori, dacă nu are vreo soluție. Apoi pleacă la Harrods, care era la câteva sute de metri distanță, ca să cumpere cerneală roșie. Când se întoarce, o toarnă într-o găleată, după care scoate garoafele albe și le bagă în ea.

Sosesc invitații. Cina de pe acoperiș e somptuoasă. Lui Tony Barrow cuvântul „bufet“ i se pare nepotrivit pentru a descrie „etalarea spectaculoasă de mâncare, de la friptură de vită la friptură de rață feliată, de la raci la rece la tot felul de delicatese din fructe de mare și coșuri pline cu fructe exotice“.

Totul merge strună, când la ușă se stârnește o mică agitație. O femeie îmbrăcată într-o haină de nurcă insistă că ea și însoțitorul ei au primit invitații, cu toate că nu figurează pe listă.

— E groaznic! îi spune paznicului.

Ken Partridge, aflat sus, este informat cu privire la ce se întâmplă la ușă.

— Cine e femeia asta? întreabă el.

Coboară și dă nas în nas cu „doamna micuță, în haină roz“. Iar ea îi spune:

— I-am cunoscut pe Brian și Li într-un restaurant și el ne-a invitat să venim.

Partridge o recunoaște.

— Judy Garland! exclamă încântat. Intrați, vă rog! Sunteți invitata mea!

Ea trece prin încăperea de jos, care acum e pustie și, susține Partridge, o privește de parcă acolo tocmai ar fi căzut o bombă.

— Toată lumea s-a dus sus și sunt sute de pahare murdare, mucuri de țigară, tot.

— Vai, Dumnezeule! Am întârziat, zice Judy.

— Nu! Sunt pe acoperiș.

— Ce fac pe acoperiș?

— Păi, doar nu se sinucid. Iau cina.

Partridge o conduce sus și o așază lângă Lionel Bart. Cilla Black bagă de seamă că Judy nu încearcă să-și ascundă rănile proaspete.

— Primul lucru pe care l-am observat cu toții a fost că avea bandaje albe la încheieturile de la ambele mâini.

— Ține-mă de mână, îl roagă Judy pe Partridge, mi-e atât de frică.

Face întocmai, dar, din greșeală, ea își stinge țigara pe mâna lui.

— N-am ars pe nimeni până acum! insistă ea.

— O să păstrez semnul toată viața, îi răspunde el cu stoicism.

Brian vine s-o salute, iar petrecăreții cei mai bătrâni se strâng în jurul ei plini de admirație. Judy se relaxează puțin și, când se termină cina, pare că-i face plăcere să se amestece printre oameni. Celor mai tineri – The Stones, The Searchers – nu le pasă cine e ea sau habar n-au. A făcut cunoștință cu băieții de la Beatles în urmă cu trei săptămâni, când li s-a alăturat în *The Night of a Thousand Stars,* la Sala Palladium din Londra, împreună cu Gloria Swanson, Merle Oberon, Laurence Olivier și Zsa Zsa Gabor. Se dusese la Palladium direct de la un centru de îngrijire, unde o primiseră după ce se tăiase pe brațe și la încheieturile mâinilor – „când încercase să deschidă un geamantan metalic cu o foarfecă“, le declarase insistent ziariștilor. Actrița Hayley Mills, în vârstă de șaisprezece ani, era în culise, alături de Beatles, când a intrat Garland în scenă, într-o rochie roșie, din lamé, cu mânecă lungă:

— Au fost aplauze furtunoase, apoi s-a auzit ceva înainte să deschidă gura ca să vorbească ori să cânte. După care, brusc, John a strigat: „Arată-ne încheieturile mâinilor, Judy!“ Nu cred că ea a auzit. Sper că n-a auzit.

În seara asta, John nu face nicio încercare să se apropie de ea, dar Paul se duce să discute despre noul spectacol al lui Lionel Bart, *Maggie May.* Lui Tony Barrow, care o privește din partea cealaltă a camerei, Judy i se pare „palidă, slăbită, stânjenită și la ani-lumină de personalitatea efervescentă pe care am admirat-o de atâtea ori pe ecran“. Și, cu toate că e îmbulzeală, el îi observă „mersul clătinat, ținându-se de pereți, când se duce împleticindu-se spre gazdă“.

La un moment dat, Brian o reperează pe bunica lui, care o ține de vorbă pe Judy. După ce aceasta pleacă, o întreabă despre ce au vorbit.

— Despre cum se face tortul de ciocolată, îi răspunde Judy.

Pornește împleticindu-se spre toaletă, după care nu mai apare. Când Cilla Black vrea să iasă, Brian se apropie panicat:

— Judy e în baie de cel puțin cincisprezece minute.

— Și? Femeile nu sunt ca bărbații, Brian, îi răspunde ea. Durează ceva mai mult.

Peste cinci minute, Cilla își ia la revedere de la Ringo, când Brian vine iar.

— E tot acolo, sâsâie el. Nu se poate să se sinucidă aici. Du-te și adu-o, Cilla! Te rog!

Pe lângă toaletă, oamenii începuseră să se agite. În sfârșit, apare Judy.

— Transpira abundent, observă Tony Barrow, dar, altfel, era vioaie.

Pe la miezul nopții sosește poliția: vecinii s-au plâns de gălăgie. Desemnat să rezolve el problema, Alistair Taylor ia o sticlă de șampanie nedeschisă. Brian îl întreabă ce face.

— E un dar de pace, îi explică el, pentru poliție.

— A, nu, să nu faci una ca asta! îi spune Brian. Dacă e să-mi dea cineva vinul, acel cineva sunt eu.

Așa că îi ia sticla din mână și dă să fugă, după care se gândește mai bine.

— Alistair, îl roagă el, du-le șampania asta polițiștilor, cu complimentele mele, și, în viitor, te rog să te asiguri că mă întrebi pe mine înainte să-i omenești pe străini cu băutura mea.

Mai târziu, după ce pleacă Judy, Brian și Lionel Bart pun la cale un plan s-o ducă pe West End, dar nu le iese schema.

La acel moment, Judy Garland nu mai avea de trăit nici măcar cinci ani, iar Brian Epstein, exact trei ani și două săptămâni.

70

Pe 28 august 1964, când Beatles se lupta să scape din îmbulzeala de pe holul de la Delmonico Hotel, din Park Avenue, Ringo s-a trezit înconjurat de o mulțime de fete. Una i-a descheiat cămașa, alta s-a repezit la medalionul cu Sfântul Cristofor, pe care îl avea de la mătușa Nancy.

Și-a dat seama că nu-l mai are după ce a scăpat din gloată, dar era prea târziu. Când trupa Beatles a ajuns în apartamentul de la Warwick Hotel, unde avea programat un interviu, se vedea clar că Ringo era supărat.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat „Cousin Brucie“ Morrow, DJ-ul de la WABC, care trebuia să facă interviul. Nu arăți prea bine.

— Mi-a smuls cineva medalionul cu Sfântul Cristofor, i-a răspuns el necăjit.

Îl purtase zi și noapte de când împlinise douăzeci și unu de ani, cu un an înainte să intre în Beatles; nu e de mirare că simțea că-i purta noroc.

Interviul urma să se transmită în direct.

— Am intrat în direct și le-am zis copiilor: „Uitați, cineva sigur a găsit medalionul cu Sfântul Cristofor“. N-am spus „l-a luat“ sau „l-a furat“, am spus „cineva sigur l-a găsit“. Apoi: „Fiți atenți, dacă-l dați înapoi, n-o să aveți nicio problemă, o să veniți până aici, unde e Cousin Brucie, o să faceți cunoștință cu Ringo și el o să vă dea un pupic.“ Păi, lumea și-a ieșit din minți, evident, și îi auzeam de afară – uaaa! –, prin ferestre. Erau cu miile.

Și în alte interviuri transmise la radio s-a reluat trista poveste a Sfântului Cristofor care s-a pierdut, precum și promisiunea lui Ringo că va răsplăti cu un pupic pe oricine îl găsește. Fanii s-au dovedit a fi receptivi. Într-o oră, magazinele din Manhattan vânduseră toate medalioanele cu Sfântul Cristofor și nenumărate fete sunaseră să anunțe că au găsit medalionul lui Ringo. La unul dintre apeluri a răspuns Cousin Brucie în persoană.

— Mă numesc doamna McGowan și fiica mea, Angela, a găsit medalionul lui Ringo cu Sfântul Cristofor. Oare o să aibă probleme?

Dar spunea ea adevărul? Dacă ne luăm după faptul că se temea să nu fie vreo problemă pentru fiica ei, nu. Când Angela a povestit că medalionul i se desprinsese de la gât lui Ringo când ea îi desfăcuse cămașa la Delmonico Hotel, Cousin Brucie a știut că a găsit vinovatul.

— Mi-am dat seama imediat că am o veste incredibilă și nu voiam să mai afle nimeni. „Rămâi acolo“, i-am zis, „trimit chiar acum o mașină să te ia.“

În ziua următoare, în timp ce camerele de filmat nu mai pridideau, Ringo a fost intervievat de trei reporteri, care au sărit cu microfoanele pe el. După aceea, Cousin Brucie i-a prezentat-o pe Angie McGowan:

— Angie, scumpo, el e idolul tău, el e Ringo.

Ea, o brunetă drăguță, a făcut un pas în față, s-a înclinat ușor și i-a înapoiat medalionul cu Sfântul Cristofor celui căruia îi aparținea.

— E foarte mic, i-a explicat Ringo, dar înseamnă mult pentru mine.

— Îmi pare rău pentru cămașă, i-a zis Angie.

— O cămașă pot să cumpăr, dar așa ceva nu mai găsesc.

Ringo i-a dat pupicul promis, moment în care li s-au alăturat și alte trei prietene de-ale ei, primind și ele un pupic. Angie l-a mai pupat o dată, cu mâna în capul lui, iar el i-a dat un autograf. Cousin Brucie a transmis că fetele sar iar să-l pupe, dar dincolo de camera de filmat.

— Încă o sărută pe Angie. Ce se întâmplă aici?!

Între timp, Ringo și-a strecurat medalionul cu Sfântul Cristofor în buzunarul de la piept, ca să fie în siguranță.

71

Penelope Fitzgerald traducea astfel mesajul social pe care a vrut să-l transmită Evelyn Waugh: *Eu sunt plictisit, tu ești înfricoșat*. Același lucru se putea spune și despre Bob Dylan. Deși nu semăna cu Bob Dylan la aproape nimic, prezența lui putea intimida, disprețul fiind depășit doar de indiferență.

Mai ales în vara anului 1964. Dylan tocmai devenise cel mai tranșant și mai puternic performer de pe planetă. Și totuși, superlativul „cel mai popular“ aparținea altcuiva.

Ca majoritatea americanilor, Dylan a ascultat prima dată trupa Beatles în ianuarie 1964. Curând, devenise ceva inevitabil.

— Mergeam cu mașina prin Colorado, radioul era deschis, iar opt dintre cele zece cântece erau de la Beatles... *I Wanna Hold Your Hand* și toate melodiile de la începuturi, își amintea el.

Dylan și-a dat seama imediat că nu e vorba doar despre un fenomen pur comercial, cu fete care țipă.

— Făceau chestii pe care nu le mai făcuse nimeni înainte. Sunetele pe care le scoteau erau revoltătoare la vremea aceea, iar armoniile create erau fantastice (...) Mi-am dat seama că ei stabilesc direcția în care ar trebui să se îndrepte muzica.

Întâlnirea dintre aceste două superputeri din muzică i s-a datorat unui ziarist pe nume Al Aronowitz. Când Beatles stătea la Delmonico Hotel, Dylan era acasă, în Woodstock, în nordul New Yorkului. Aronowitz a primit un telefon de la John Lennon, cu care se împrietenise.

— Unde e?

— Cine?

— Dylan.

— A, la Woodstock, dar pot să-l chem, dacă vrei.

— Cheamă-l!

În seara aceea, Lennon și Aronowitz și-au croit drum printre admiratorii de lângă hotel, însoțiți de Victor Maymudes, managerul de turneu al lui Dylan, care era și furnizorul lor de droguri. În salonul de primire de la etajul la care erau cazați artiștii de la Beatles, Derek Taylor le ținea companie unor celebrități mai mici, printre care DJ-ul Murray „The K“ Kaufman, Kingston Trio, Peter, Paul și Mary, dar Dylan și ai lui erau mai sus, așa că au fost invitați fără mare zarvă în apartamentul în care stătea Beatles.

Tocmai terminaseră cina adusă de room-service, când a sosit Dylan.

— Mă tem că nu-ți putem oferi decât șampanie, l-a întâmpinat Brian Epstein.

Dylan a răspuns că ar prefera un vin ieftin, dar, după ce și-a exprimat pretențiile deloc absurde, a acceptat morocănos șampanie.

La început au ezitat.

— Și Dylan, și Beatles aveau nevoie de spațiu ca să se manifeste, își amintea Aronowitz, dar nimeni nu voia să calce în picioare orgoliul nimănui.

Discuția a ajuns imediat la droguri. Beatles a oferit „Inimi Mov“, dar Dylan a refuzat, sugerând marijuana.

— N-am fumat marijuana niciodată, a recunoscut Epstein.

— Dar piesa? Aia despre extaz? a zis Dylan.

— Care piesă? a întrebat John.

— Știți voi – *I get high! I get high!*

John s-a apucat să-l corecteze, subliniind că, în *I Want to Hold Your Hand,* refrenul nu e *I get high*[79], ci *I can't hide*[80]. Oare cum o să se simtă de la marijuana? se întreba John.

— Bine, a spus Dylan.

S-a apucat să-și ruleze un joint, dar, surprinzător, nu prea se descurca.

Aronowitz se uita disperat.

— Stând lângă masă, Bob parcă plutea și a început să tremure când a încercat să ia iarbă din punguță cu vârfurile degetelor, ca s-o zdrobească în foița de hârtie pe care o ținea cu cealaltă mână. În afară de faptul că nu se pricepea deloc la rulat, deja se amețise de la băutură.

Pe hol erau vreo douăzeci de polițiști, iar chelnerii tot intrau și ieșeau. Dylan, Aronowitz și Maymudes se gândeau că ar fi mai bine să se ducă într-un loc mai discret, așa că s-au înghesuit cu toții într-unul dintre dormitoare. Dylan a aprins prima țigară și i-a dat-o lui John, care, întotdeauna mai precaut decât îi plăcea să se vadă, i-a pasat-o – „Încearcă tu!“ – lui Ringo. Un gest care, observa Aronowitz, „dezvăluia pe loc ierarhia din trupă“. Evident, Ringo era ultimul în stâlpul totemic.

— El e degustătorul meu regal, a explicat John, confirmând bănuielile lui Aronowitz.

Ringo nu prea știa ce să facă, așa că l-a învățat Aronowitz cum se procedează: tragi până în adâncul pieptului, ții fumul în plămâni cât mai mult, apoi expiri. Dar a uitat să adauge: „Apoi o dai mai departe.“ Dar când a fost limpede că Ringo n-are de gând s-o dea mai departe, Maymudes s-a dus să mai ruleze niște jointuri. În câteva minute, fiecare avea câte unul și pufăia.

Paul nu era impresionat:

— Vreo cinci minute ni s-a părut că nu simțim nimic, așa că am fumat mai departe.

Dar, dintr-odată, Ringo a început să chicotească. Și s-au molipsit toți.

— Râdea așa de haios, că am început și noi să râdem isteric de cum râde Ringo isteric. După aceea, Ringo le-a arătat cum râde Brian Epstein și am râs cu toții isteric de cum râde Brian.

Aronowitz ține mine că Epstein zicea întruna:

— Sunt atât de sus, sunt în tavan! După care se uita în oglindă, la el însuși, spunând: Evreu, evreu...

— Parcă se vedea pentru prima oară: „A, sunt evreu! Uitasem!“, i se părea lui Paul.

Mai târziu, în seara aceea, ziaristul britanic Chris Hutchins se întorcea din oraș, unde fusese cu Neil Aspinall. Pe când descuia ușa de la camera lui, Aspinall i-a șoptit:

— Vino și uită-te!

S-au furișat amândoi în apartamentul Beatles.

— Pe cinci scaune, așezate unul lângă altul, stăteau cei patru magnifici și managerul lor, Brian Epstein, toți drogați. Din când în când, unul din capăt îl împingea de pe scaun pe cel de alături, care, prin efect de domino, îl împingea pe celălalt, Brian fiind ultimul, care se prăbușea pe podea râzând neajutorat, întărâtându-i pe ceilalți. Era o scenă suprarealistă, care părea și mai bizară, pentru că cel care împingea era Bob Dylan.

După aceea, Paul s-a convins că a descoperit sensul vieții și se tot foia prin apartament, căutând un creion și o hârtie pe care să-l noteze înainte să uite.

— Brusc, mă simțeam ca un reporter de la ziarul meu local, din Liverpool. Voiam să le spun oamenilor ce sunt.

I-a cerut lui Mal Evans să se țină după el cu un caiet în care să noteze vorbele lui de duh. Când suna telefonul, răspundea Dylan: „Aici Beatlemania".

L-au sunat pe Derek Taylor, aflat în apartamentul de alături, ca să-l invite și pe el. Taylor l-a găsit pe Epstein „împlecitindu-se, cu o floare în mână", spunându-i: „Trebuie să încerci chestia asta minunată, care face ca totul să plutească."

— Suntem excitați, i-a explicat George.

În următorul sfert de oră, Taylor a auzit „o serie de expresii necunoscute, cețoase, obscure" – „excitat", „dus", „aerian" – presărate cu mai obișnuitele „incredibil", „uau", „ prietene", „fabulos" și „sare". Era clar că Bob Dylan era șeful, „slab, ascuțit la față, cu niște mărgele în loc de ochi, ca la o păsărică".

Vizita lui la Beatles a avut un efect profund și de durată. Peste două luni, trupa a înregistrat *She's a Woman,* care conținea și versul lui John, „Turn me

on when I get lonely“[81]. Când au filmat *Help!*, în februarie 1965, susținea John, „fumau marijuana la micul-dejun (...) Aveau ochii sticloși și chicoteau tot timpul.“ În iunie, au înregistrat *It's Only Love,* care includea chiar cuvintele pe care Dylan le înțelesese greșit: „I get high.“

După aceea, au tot urmat alte trimiteri la droguri în cântecele formației: „riding so high“[82], „find me in my field of grass“[83], „because the wind is high, it blows my mind“[84]. La momentul acela, majoritatea au trecut neobservate: abia peste ani, Paul avea să declare că piesa lui optimistă, *Got to Get You into My Life,* cu versurile ei tandre, iubitoare – „I need you every single day of my life“[85] și „When I'm with you I want to stay there“[86] –, era, de fapt, o odă închinată drogurilor. Când au făcut înregistrarea cu „Sgt. Pepper“, existau puține piese fără aluzii la droguri.

Ca atâția alți admiratori, John a făcut ceva pași ca să se transforme în „eroul“ lui. Vocea i-a devenit mai aspră, atitudinea, mai sarcastică, iar versurile, mai opace. Peste ani, avea să-i povestească fotografului David Bailey despre aceste instincte de „dedublare“:

— Mi-a zis așa: „Tu mă știi, când descopăr un om, am tendința să devin omul acela. Vreau să mă afund în lumea lui atât de mult, că trebuie să fiu el.“

Prima oară când l-a descoperit pe Dylan, zicea că o să se îmbrace ca Dylan și n-o să cânte decât genul lui de muzică, până când o să înțeleagă cum funcționează. În timpul unei sesiuni de înregistrări, George Martin l-a întrebat pe John dacă ar putea încerca să „sune“ mai puțin ca Bob Dylan.

— N-o făcea intenționat. Venea, în primul rând, din subconștient.

Se pare că lui Dylan îi plăcea să stea cu băieții de la Beatles. Prietenia lor a înflorit însă din cauza drogurilor. Dar cine era stăpânul și cine erau servitorii a fost cât se poate de clar tot timpul. Marianne Faithfull a fost martoră la momentul când s-au dus să-l salute pe Dylan, după ce au fost la concertul lui de la Royal Albert Hall, pe 27 mai 1966.

— Dylan a intrat în camera în care ei stăteau înghesuiți pe canapea, toți foarte emoționați. Lennon, Ringo, George și Paul, Cynthia, soția lui

Lennon, și unul sau doi tehnicieni. Nimeni nu zicea nimic. Așteptau să vorbească oracolul. Dar Dylan doar s-a așezat și s-a uitat la ei ca la niște necunoscuți dintr-o gară. Când se întâlneau, pe fiecare îl înghețа celălalt. Nu că ar fi fost atât de reci, erau oricum prea tineri ca să fie cu adevărat reci. Se purtau exact ca niște adolescenți, le era frică de ce-ar putea să creadă alții despre ei.

Obediența lor a surprins-o pe Marianne.

— Cum Dumnezeu, mă gândeam eu, ar putea cineva să-i considere zei pe băieții ăștia speriați?

79 „M-am spart.“ Expresia se referă la efectele pe care le dă consumul de marijuana (n. tr.).

80 „Nu pot să mă ascund.“ Confuzia vine de la asemănarea sonoră dintre cele două expresii (n. tr.).

81 „Dă-mă peste cap când mă simt singur“ (n. tr.).

82 „Urcând atât de sus“ (n. tr.).

83 „Găsește-mă în câmpul de iarbă“ (n. tr.).

84 „Pentru că bate tare, vântul îmi spulberă mințile“ (n. tr.).

85 „Am nevoie de tine în fiecare zi“ (n. tr.).

86 „Când sunt cu tine, vreau să rămân pentru totdeauna aici“ (n. tr.).

72

Fenomenul Beatles a fost o surpriză pentru compozitorii care încă erau adepții tradiției clasice. Ce să înțeleagă ei din toată povestea asta?

Unii au încercat să zâmbească și să suporte.

— În niciun caz nu cred că Beatles a fost doar o influență *rea*, zicea Benjamin Britten, recurgând la litote, în interviul realizat la Radio Finland, în 1985. Mi se par niște făpturi fermecătoare. Mie nu-mi place foarte mult muzica lor, dar e doar o părere. Eu zic că e firesc să existe muzica ușoară, dar, dacă unei persoane îi place Beatles, asta nu înseamnă în niciun caz că nu poate să iubească muzica lui Beethoven. Mi-a făcut mare plăcere tot ce am citit despre Beatles. Și băieții mi se par și *înspăimântător* de haioși.

Aaron Copland, care avea șaizeci și trei de ani când Beatles a descins în America, aprecia trupa, deși într-un fel ușor mistificat. Muzica lor, spunea el, „are un farmec imposibil de analizat. E foarte greu să spui ce fac ei, dar rezultatul e fascinant. Melodiile sunt recognoscibile și-ți rămân în cap.“ Mai târziu, va ajunge să recunoască felul absolut divin în care muzica formației surprindea spiritul timpului. „Dacă vrei să ai o idee despre anii ’60, ascultă Beatles.“

Criticii de muzică clasică țineau, în general, să demonstreze că nu sunt demodați. Richard Buckle scria în *The Sunday Times* că membrii Beatles sunt cei mai mari compozitori de după Beethoven; în *The New York Review of Books,* Ned Rorem îi compara cu Schubert; în *The Listener,* Deryck Cooke încerca să redea toată maiestuozitatea din *Strawberry Fields Forever,* trimițând la o ramură a Matematicii Superioare: „Are o primă secțiune de 9, împărțită la unu și jumătate, doi, doi, unu și jumătate și doi, penultima secvență fiind 6/8 în loc de 4/4, optimea egalând optimea. După o frază majoră, de șase bătăi, care întârzie acordurile, armonizată de coarda tonică („Să te duc în

jos, că eu mă duc“), melodia alunecă abrupt în al șaptelea bemol, armonizat de șeptimea minoră *la* dominantă, pentru o frază cu ritm solid („pentru *Strawberry Fields*“)!

Comentând în *The Times*, pe 27 decembrie 1963, William Mann ridicase în slăvi, se știa foarte bine, un cântec care nu se numea *The Boy,* așa cum zisese el, pentru „secvențele de grupuri pandiatonice“ pe care le conținea. Mai departe observa că „se gândesc simultan la armonie și la melodie, atât de ferm sunt construite în melodiile lor principalele șeptimi și optimi tonice, iar cheia submediantă în bemol se schimbă, atât de firească e cadența eoliană la sfârșitul piesei *Not a Second Time* (acel progres al coardei de la sfârșitul lucrării *Cântecul Pământului,* de Mahler)“.

Odată pornit, Mann nu se mai oprea: „Trecerilea acelea submediante de la Mi major la Do bemol major“, continua el, și, „într-o mai mică măsură, mediarele (de exemplu, creșterea octavei în celebra *I Want to Hold Your Hand*) sunt o marcă a pieselor Lennon-McCartney... Atitudinea autocrată, dar nicidecum lipsită de gramatică, față de tonalitate (mai degrabă apropiată de, să zicem, colindele lui Peter Maxwell Davies din *O Magnum Mysterium* - decât de Gershwin, Loewe sau Lionel Bart); Palpitantul duet vocal și adesea cvasiinstrumental, uneori în falsetto, dincolo de linia melodică; Melismele cu vocale prelucrate *(I saw her yesterday-ee-ay*), care nu prea s-au cuminți, și variațiunile discrete, uneori subtile, ale instrumentației – ceva acorduri de pian sau orgă, câteva măsuri de *obbligato,* o excursie în cheile sau maracasele (...)“

John, întotdeauna ingratul, a refuzat să-i mulțumească lui Mann pentru aprecierea lui.

— Folosește o întreagă terminologie muzicală, i s-a plâns el unui reporter. Și e un fraier.

Misiunea de a contraataca puternic trupa i-a revenit capriciosului Glenn Gould, pianistul de muzică clasică, de origine canadiană. Gould nu a mers pe ideea dominantă că Beatles e o gură de aer proaspăt, urmașul natural al lui Schubert și așa mai departe[87]. El considera că muzica trupei era „un

brand fericit, îndrăzneț, fără resurse, dar ofensiv, de un primitivism armonic“.

Când muzica formației a evoluat, lui Gould i-a displăcut mai mult pretenția decât primitivismul ei sau, mai degrabă, a luat-o pe prima drept masca celui din urmă: „După ce renunțăm la pretenții și la toată admirația în vogă, nu mai rămân, de fapt, decât trei coarde“. Ele i se păreau „ultrasimpliste“, dar trupa mima complexitatea, ornându-și compozițiile modeste cu ceea ce el numea „grămezi de gunoi“. „Din câte se pare, Beatles îi spunea lui Gould ceva de genul «O să vă arătăm că se poate lucra și cu o structură armonică minimală, care să evolueze constant și complex, care să pară ceva inovativ și, altfel... opa!» Și tot gunoiul electric nu se duce dacă bagi pur și simplu un sitar.“ Din cauza impresiei că există o mască, lui Gould nu-i plăceau deloc acele piese Beatles considerate de alții cele mai avansate. Din punctul lui de vedere, caracterul lor aparent elaborat nu era decât o înșelătorie elaborată, creată artificial cu mânere și întrerupătoare; ba chiar a mers atât de departe, încât a asemănat *Strawberry Fields Forever* cu „o nuntă la munte, între Claudio Monteverdi și o formație cu instrumente clasice și instrumente improvizate“.

Cei aflați în căutarea adevăratei simplități ar trebui să o caute în altă parte. „Dacă vrei un exercițiu extins despre cum să distrugi trei coarde, atunci Beatles e clar pentru tine; pe de altă parte, dacă preferi aceleași trei coarde nedistruse, ci doar folosite gentil, Tony Hatch[88] e alegerea potrivită.“

Criticul de muzică Fritz Spiegl, care, atunci când l-am amintit ultima dată, se ciocnise de George, care era cherchelit, la petrecerea Beryl Bainbridge’s Liverpool, în mai 1960, a mers și mai departe. El a afirmat că Beatles a făcut mai mult rău muzicii decât i-au făcut vreodată oricare alte patru persoane. Asta, susținea el, pentru că Beatles oferea un soi de extaz instant, fără efort. Muzica trupei nu avea rezerva caracteristică oricărui act artistic bun.

Și în lumea literară părerile erau împărțite – în general, dar nu exclusiv, pe categorii de vârstă. Taciturnul poet Philip Larkin recunoștea importanța

sociologică a trupei, dar muzica nu-i era tocmai pe plac. În una dintre poeziile lui cele mai citate, *Annus Mirabilis,* el declară:

Relațiile sexuale au început
în o mie nouă sute șaizeci și trei
(destul de târziu pentru mine) –
În perioada dintre ridicarea interdicției pentru Chatterley
Și primul LP Beatles.

Însă atitudinea lui față de Beatles s-a schimbat de-a lungul anilor. Atras din fire de jazzul tradițional, se simțea întotdeauna în urmă. În decembrie 1963, observa că *With the Beatles,* al doilea LP al lor, „sugerează că, acolo, conținutul de jazz e zero, dar, așa cum e la dulciuri, deși sunt bune, după ce le mănânci, ți se face rău". După moartea lui, în 1985, s-a descoperit că tânjise odată după cel puțin unul dintre dulciurile lor, fiindcă îi cumpărase doamnei cu care era prieten, Maeve Brennan, un disc „Yesterday", înainte ascultându-l el însuși iar și iar, aproape obsesiv.

Prin 1967, l-a apucat nostalgia după albumele de început ale formației. Ce se întâmplase cu cei patru între timp, după atâta bogăție și succes? În martie 1967, ascultând *A Collection of Beatles' Oldies,* s-a gândit că ar ieși „un material admirabil, care să demonstreze teoria lui Marx despre degenerarea artistică. (Luați aminte, lectori ai Asociației Educaționale a Lucrătorilor!)". Peste patru luni, lansarea „Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band" a confirmat că o luaseră în direcția greșită. „Trupa Beatles, care și-a făcut numele în îngusta lume emoțională și armonică a muzicii pop pentru adolescenți, plutește acum departe, pe propriul ei nor. Mă îndoiesc că fanteziile și fantasmele sunt suficient de puternice, încât să domine publicul, în loc să colaboreze cu el."

Kingsley Amis, prietenul morocănos al lui Larkin, a fost mai direct. „O, Beatles, dă-o dracului de trupă", îi scria amicului său pe 19 aprilie 1969, „Ce mi-ar plăcea să-mi împing curul în fața lui John L. vreo patru'ș'opt de ore, ca să protestez împotriva tuturor războaielor și a violențelor din lume!" Amis avea motivele lui pentru această repulsie.

— L-am întâlnit pe Lennon de câteva ori. Prima dată, se purta nasol cu nevastă-sa, englezoaica, nu nipona, a doua oară, ea nu se afla acolo, iar el era pe modul atac. Fără șapte ani de acasă, pricepi?

Cel mai furios reproș a venit de la Paul Johnson și s-a publicat în *New Stateman,* în februarie 1964. „Amenințarea Beatles“ a fost o replică tonică la un discurs al lui William Deedes, Ministrul Informațiilor în guvernul conservator, către tineretul conservator de la Londra. Deedes punctase prudent că Beatles „anunță o mișcare culturală în rândul tinerilor, care ar putea face parte din istoria epocii noastre (...) Pentru cei care au ochi s-o vadă, aici se întâmplă ceva important și revigorant. Tineretul respinge unele dintre standardele neglijente ale celor mai vârstnici (...) A deslușit vag că, într-o lume a automatizării, a declinului meșteșugului și a interesului din ce în ce mai mare pentru timpul liber, este esențial ca un lucru de genul acesta să restabilească instinctul omenesc de a excela la ceva și facultatea discriminatorie a omului.“

Faptul că tineretul conservator nu s-a lăsat provocat de aceste observații l-a înfuriat pe Johnson, care avea treizeci și cinci de ani. „Nu s-a ridicat nicio voce care să spună că împăratul e gol“, a tunat el. Simțea că, datorită faptului că-i cucerise pe cei din clasele înstărite, că încasează 6 milioane de lire sterline pe an, Beatles devenise peste noapte o marfă bună de export și valoroasă din punct de vedere electoral.

Johnson văzuse semnele prevestitoare: „Bineînțeles că societatea noastră e spălată pe creier de mult, fiind deja pregătită pentru această apoteoză a nimicului.“ Scriitori distinși puteau fi de-acum văzuți „ghemuindu-se pe scândurile goale din peșteri urât mirositoare, în timp ce prin pâcla de fum, transpirație și cosmetice ieftine pătrundea zbieretul monoton al instrumentelor sălbatice.“

Johnson îi compara pe adolescenții din 1964 cu adolescenții din a căror generație făcuse parte în urmă cu douăzeci de ani: „La șaisprezece ani, eu și prietenii mei am ascultat prima dată în concert *Simfonia nr. 9*, de Beethoven.

Și acum țin minte încântarea. N-am fi irosit nici 30 de secunde din prețiosul nostru timp pentru Beatles și cei de teapa lor.“

Și-și încheia articolul într-o nuanță optimistă: „Adolescenții care se înghesuie la Beatles și urlă până la isterie, cu ochii lor goi, licărind pe ecranul televizorului, sunt cei mai nefericiți din generația lor, banalii, leneșii, ratații (...)“

„Amenințarea Beatles“ a primit în scris mai multe reacții critice decât oricare alt articol apărut în *New Stateman.* Mulți cititori își făceau griji că Johnson îmbătrânise înainte de vreme; ba unul chiar îi sugera să încerce un tratament cu testicule de maimuță.

87 Gould era un nonconformist și din alte puncte de vedere. Când era copil, avea un sconcs pe post de animal de companie. Refuza să poarte frac la spectacolele cu public, preferând haine ponosite, șosete desperecheate și pantofi care nu se dezmembrau în mers doar fiindcă fiecare era prins cu un elastic de plastic. Îi plăcea să cânte stând pe un scaun jos, la doar 35 de centimetri de sol, astfel încât genunchii ajungeau mai sus decât șoldurile. În multe dintre înregistrările unde interpreta Bach, se auzea cum mormăia și scotea diverse sunete. La treizeci și unu de ani, a renunțat la concerte, declarând că publicul viu este „o forță a răului“. Îi displăceau și culorile deschise, vremea însorită, să dea mâna cu oamenii, Mozart și opera italiană. Când era pe motocicletă, se purta și mai straniu: îi plăcea să conducă stând picior peste picior, cu ochii într-o partitură pusă pe locul pentru pasager. Nu vedea ce nu e în regulă. „E adevărat că am mai trecut pe roșu la semafor“, a protestat el odată. „Dar, pe de altă parte, am oprit de multe ori când era verde și nu m-a lăudat nimeni.“

88 Născut în ١٩٣٩, este cunoscut drept compozitorul unor hituri precum *Downtown* și *Don't Sleep in the Subway,* pentru Petula Clark, iar, mai târziu, ca inițiator al unor teme melodice atrăgătoare, printre care *Emmerdale Farm*, *Crossroads* și *Neighbours.*

73

REPORTER: Ce o să faceți când o să se spargă buba?

JOHN: O să ne luăm o slujbă.

(Conferință de presă, Los Angeles, 23 august 1964)

REPORTER: Ce o să faceți când o să se spargă buba?

JOHN: O să numărăm banii.

(Conferință de presă, Cincinnati, 27 august 1964)

R.: Băieți, v-ați gândit cumva la ce o să faceți când o să se spargă buba, ca să spunem așa?

PAUL și GEORGE: *(Râd.)*

JOHN: Păi, o să ne simțim bine.

GEORGE: Niciodată nu ne facem planuri dinainte.

R.: Vă retrageți sau intrați într-o mare afacere...

JOHN: Suntem deja o afacere mare, așa că nu trebuie să cumpărăm alta.

R.: Eu mă refer la cazul în care s-ar duce ușor în jos.

GEORGE: O să începem să facem planuri când o să se ducă în jos, dar, pentru moment, o s-o lăsăm așa cum e.

PAUL: Da, oricum n-am făcut niciodată planuri pentru nimic, deci n-avem niciun motiv real să ne apucăm de pe-acum.

(Conferință de presă, Chicago, 5 septembrie 1964)

R.: Sigur că o să mai cântați mult timp de-acum încolo, dar ce plănuiți să faceți după ce...

GEORGE: ...se sparge buba.

PAUL: N-a făcut nimeni niciun plan, dar probabil că John și cu mine... *(râde)*. Ooo, dar asta oricum o facem în fiecare zi! În fine, probabil că John și cu mine o să compunem în continuare. Și George o să se apuce de baschet.

GEORGE: Sau de dat cu rolele. Încă nu m-am hotărât.

(Conferință de presă, Kansas City, 17 septembrie 1964)

R.: Fred Paul de la KAXK. Mai întâi, aș vrea să vă salut pe toți, chiar mă bucur să vă văd. Aș dori să vă pun o întrebare care nu vi s-a mai pus niciodată.

JOHN: A, nu!

R.: Ce o să faceți când o să se spargă buba?

(Conferință de presă, Los Angeles, 24 august 1966)

M-am întors la editorul meu și i-am spus că am un contract exclusiv pentru a deveni biograful formației Beatles, iar el mi-a răspuns, abătut:

— O... o să se spargă buba. Suntem în 1967, știm tot ce ne-am putea dori să știm despre Beatles, iar trupa o să dispară în curând.

(Hunter Davies, într-o introducere nouă (1996) la biografia autorizată a trupei Beatles, din 1968)

74

Sâmbătă, 21 august 1965, la ora 10.00, la o săptămână după ce-și începuse al doilea turneu complet în America de Nord, Beatles a plecat din Minneapolis spre Portland, Oregon, într-un avion Electra.

Călătorea cu artiștii și Larry Kane, care relata din turneu pentru postul de radio WFUN Miami, aflat pe locul 40 în clasamentul posturilor muzicale. După ce a mâncat, Kane și-a lăsat pe spate scaunul și a adormit, dar s-a trezit brusc.

— Am deschis ochii ca reacție la ceea ce părea a fi o rază de lumină puternică, reflectată pe aripă. Visam? M-am uitat insistent. Nivelul de adrenalină creștea. Abia puteam să înghit. Acolo, în fața ochilor mei, luase foc motorul din dreapta, pe aripă.

Kane a luat-o la goană și a ciocănit la ușa de la cabina pilotului, dar nimic. Avionul era pe pilot automat, iar pilotul și copilotul erau în spate, unde beau un pahar cu Paul și John. El s-a dus spre ei țipând:

— A luat foc motorul din dreapta!

Toată lumea din aeronavă s-a panicat imediat. Băieții de la Beatles au reacționat fiecare în felul lui. Ringo pur și simplu se holba la foc. Paul făcea pe calmul, dar Kane a băgat de seamă că-și mușca buza. George a dat fuga în spate, țipând:

— Întâi Beatles și copiii!

Pe de altă parte, John nu-și putea ascunde spaima. S-a uitat la foc, a zis „o, căcat, o, căcat, o, căcat“ și a luat-o la goană spre ieșirea de urgență din spate, unde a început să tragă de clanță. Kane a încercat să-l țină, dându-i mâinile la o parte, împingându-l și zicând:

— Ești nebun? Ne omori pe toți!

În momentul acela, se aflau la o altitudine de 6 705 metri.

Dar John nu se lăsa învins de logică. A vrut să împingă iar, dar nu l-a lăsat Mal Evans, care era mai durduliu.

Între timp, piloții se întorseseră în cabina lor. S-a dat anunț că avionul se apropie de Portland și că se pot baza pe motoarele bune pentru a ajunge în siguranță.

— Ce porcărie! a urlat John cu ochii închiși strâns.

Peste o jumătate de oră, au aterizat în Portland, unde avionul a fost înconjurat de pompieri și acoperit într-o mare de spumă. Kane ține minte că toată lumea de la bord ofta și exclama: „O, Doamne!“ și „Nu mai merg cu avionul în viața mea!“ Dar peste două zile au fost nevoiți să se îmbarce în altă cursă, ca să meargă la Los Angeles, unde aveau întâlnire cu Elvis Presley. În timp ce urcau, Ringo a murmurat:

— Dă, Doamne, să rămânem în viață!

Peste opt luni, o aeronavă Electra, sub comanda aceluiași operator de charter, s-a prăbușit în Ardmore, Oklahoma, ucigând șaptezeci și opt de soldați care se întorceau acasă de la antrenament și cinci membri ai echipajului, dintre care trei – pilotul și doi ingineri – fuseseră cu Beatles în avionul periculos spre Portland.

75

O petrecere:
525 Perugia Way
Beverly Hills, Los Angeles
27 august 1965

Pregătirile pentru petrecere duraseră ceva, plus câteva peripeții din cauza retragerilor, a blocajelor și a concesiilor, acestea aproape ajungând să semene cu negocierile de pace.

Într-un fel, chiar despre asta era vorba. Tinerii gălăgioși de la Beatles erau pe val. Elvis Presley fusese odată subiectul zilei în America, dar acum nu se auzea decât despre Beatles, Beatles, Beatles. Ei i-au furat strălucirea. Până în primăvară, cariera lui Elvis nu arăta prea bine, din 1963 nemaiavând niciun single pe primele zece poziții din clasament. Nici în ceea ce privește cinemaul nu stătea mai bine. Cel mai recent film în care jucase, *Inima - paradisului,* a cărui poveste se petrecea într-un salon de înfrumusețare, trecuse aproape neobservat. Dar Beatles nu voia să-i facă rău. Tocmai se lansase *Help!*, care părea să repete succesul piesei *A Hard Day's Night.* În urmă cu trei zile, *crème de la crème* din Hollywood – Rock Hudson, Jack Benny, Jane Fonda, Groucho Marx, James Stewart – s-a dus la o petrecere organizată în cinstea lor și chiar a stat la coadă să ia autografe.

La începutul lunii, colonelul Tom Parker, managerul lui Elvis, îl invită pe Brian Epstein la el în birou, la New York, să discute o afacere. Stau pe scaune din picioare de elefant și bat palma la un sendviș cu pastramă și o bere fără alcool. Colonelul stabilește termenii.

O să vină Beatles la Elvis, nu invers; nu va fi voie cu camere de luat vederi sau aparate de înregistrat; nu se va face niciun fel de publicitate. Epstein insistă, în schimb, să se aducă mai mulți agenți de pază la poartă.

John pune propriile condiții, spunând că nu vrea ca Epstein și colonelul să fie prezenți la întâlnire:

— Dacă și unii, și alții vin cu echipe de susținători, o să se ajungă la o întrecere – cine are cei mai mulți jucători.

Dar la un alt prânz de afaceri, la piscina de la Beverly Hills Hotel, Parker insistă că el o să participe, așa că și Epstein vrea să vină. Nu trece mult, și numărul de participanți crește: cum Elvis îi invită pe mai mulți din autodidacta lui „Memphis Mafia“, și Beatles vrea să participe tehnicienii Neil și Mal, ofițerul de presă Tony Barrow și șoferul Alf Bicknell, dar și Chris Hutchins de la *NME,* care l-a ajutat pe Epstein să fie primit de colonel.

Când vine ziua cea mare, ambele tabere au emoții.

— Înainte să sosească Beatles în acea seară, am stat cu Elvis la el, în baie, să-i aranjez părul, își amintește Larry Geller, un tip din anturajul lui. Elvis era mai tăcut ca de obicei, chiar îngândurat, și bătea darabana pe marginea de marmură.

Îndreptându-se într-acolo, Barrow observă în limuzină că băieții de la Beatles se încordează. În definitiv, urmează să facă cunoștință cu idolul lor.

— Crezi că a catadicsit colonelul să-i spună lui Elvis că venim? întreabă John.

Beatles și însoțitorii sunt conduși într-o încăpere mare, circulară, luminată în roșu și albastru. Elvis, într-o cămașă roșie, cu mânecă bolero, stă în mijlocul unui grup de douăzeci de oameni. Lângă el e Priscilla, soția lui.

— Avea părul negru tapat și era machiată excesiv, cu rimel negru, gros, cu dermatograf bleumarin, roșu în obraji și ruj roz Heartbreak, a observat Chris Hutchins. Purta o jachetă crem, mulată, cu pantaloni lungi, iar pe cap avea o tiară[89].

Se lasă tăcerea câteva secunde, când gașca din America e față în față cu gașca din Anglia. Priscilla Presley simte că au emoții:

— Când au intrat, era atât de liniște, încât ai fi auzit și un ac dacă ar fi căzut (...) Am fost șocată să văd cât de timizi erau (...) Rămăseseră fără glas, absolut fără glas, într-adevăr ca niște copii care fac cunoștință cu idolul lor. Mai ales John – John era timid și se uita la el rușinat. Adică, impresia mea e că pur și simplu nu-i venea să creadă că se află acolo, cu Elvis Presley.

Priscillei atmosfera i se pare „puțin stângace, pentru că ei se tot uitau la el, de fapt, fără să zică nimic și fără să ia loc, doar cu ochii țintă la el". Și-l aduce aminte pe Elvis spunând: „Copii, dacă doar o să stați să vă holbați la mine, atunci eu pot să-mi văd de-ale mele." Se așază el, se așază și ei lângă el, pe jos, turcește.

— Un scaun pentru domnul Epstein, cere colonelul, și mai mulți oameni să grăbesc să i-l ofere.

Vorbesc despre turnee: George îi povestește lui Elvis cum a luat foc avionul în care erau în drum spre Portland, luni; Elvis zice că, odată, un motor de la aeronava lui a cedat în timp ce zburau în Atlanta. Între timp, cei doi manageri se retrag într-un colț. Brian vrea să stabilească date pentru concertele lui Elvis în Anglia, dar colonelul nu vrea să amestece afacerile cu plăcerea. În schimb, îi anunță pe toți:

— Doamnelor și domnilor, cazinoul privat al lui Elvis este acum deschis pentru plăcere. Hai să jucăm la ruletă, Brian!

Cei doi manageri se duc la cazinou, iar Elvis ia o chitară bas și se apucă să acompanieze cântecele de la tonomat. Un televizor e deschis, dar sunetul e dat încet. Din când în când, ia o telecomandă să schimbe canalele. E prima telecomandă pe care a văzut-o Paul în viața lui.

— El schimba canalele și noi eram ceva de genul: „Uau! Cum faci chestia asta?"

Elvis cere să li se aducă mai multe chitare băieților de la Beatles, care i se alătură. Paul vrea să cânte la bas. Conversația e cam lipsită de însuflețire, până când o revigorează John.

— De ce-ați renunțat la piesele rock mai vechi? îl întreabă pe Elvis, adăugând că-i plăcuseră la nebunie primele lui albume, în pofida celor mai recente.

Elvis îi răspunde că o să facă iar discuri cu piese rock.

— Bine, zice John, o să le cumpărăm.

Elvis nu se mai emoționează. S-a obișnuit să-i spună toată lumea ce vrea să audă. Mai târziu, John susține că a văzut un slogan *All the Way with LBJ*. Pentru John, LBJ e un instigator. Asta să fi provocat comentariul umilitor despre Elvis?

Se întorc cu toții la muzica lor, de data asta la *I Feel Fine.* Ringo nu are tobe, așa că îi acompaniază bătând cu degetele într-o masă, apoi se duce să joace pool cu tehnicienii.

John își ia o voce haioasă, de Clouseau, și zice:

— Așa trebuie să arate... O mică adunare, acasă, cu câțiva prieteni și cu puțină muzică.

Elvis pare nedumerit. După un timp, cântecele se epuizează și se duc toți la ceilalți, în camera cu jocuri. Colonelul e mai direct decât clientul lui. Pe John îl amuză poveștile lui cu peripeții, de pe vremuri, când era showman de carnaval: cum se luptase cu un leu, cum arăta că găinile dansau doar când le punea pe o plită electrică.

— E un personaj incredibil, un showman plin de viață, îi spune John lui Hutchins mai târziu. Dar Elvis... El era total la polul opus. Părea scos din minți. Poate că luase pastile, dar, indiferent de ce o fi fost, era absolut dezinteresat și ursuz.

Colonelul dă semnalul că petrecerea a luat sfârșit, dăruindu-le tuturor discuri ale lui Elvis. De asemenea, le dă celor patru din trupa Beatles niște vagonașe acoperite, care se aprind când apeși pe un buton. Îi spune lui Brian Epstein că o să-i cumpere un bar de cocktail. El îi răspunde că o să sune la Harrods, ca să-i trimită colonelului un ponei Shetland, ca amintire din vremurile petrecute la circ.

Când sunt invitați să iasă prin față, Elvis le zice:

— Să nu uitați să ne vizitați din nou la Memphis, dacă ajungeți prin Tennessee.

— Mersi pentru muzică, Elvis. Trăiască Regele! îi răspunde John în același ton haios.

După aceea îl invită în seara următoare la Benedict Canyon, unde stă formația.

— Păi, să vedem. Nu știu sigur dacă pot să vin, răspunde Elvis.

Pe drumul de întoarcere, John susține că petrecerea a fost foarte departe de a fi numită un eveniment.

— Nici nu știu care e mai de rahat, eu sau Elvis.

Odată ce au plecat cei patru și ai lor, Elvis intră în casă și-l trage deoparte pe Larry Geller. Ce l-a șocat, îi spune, a fost starea danturii lor. Nu pricepea cum, la banii lor, nu și-au rezolvat problema[90].

89 Cel puțin, așa a consemnat Hutchins în notițele pe care le-a luat pe furiș, ducându-se la toaletă de mai multe ori. Alții țin minte altceva: Paul zicea că Priscilla purta „o rochie mov, în carouri, și avea părul coafat în formă de fagure, unde se afla și un accesoriu în carouri“; lui Neil i s-a părut că e într-o „rochie lungă și că are o tiară“; George era convins că doamna avea „un fel de top crem, strâmt, la o pereche de pantaloni lungi, largi“; Tony Barrow era la fel de sigur că avea „o rochie lungă, verde-deschis“.

90 Peste cinci ani, pe 30 decembrie 1970, în timpul unei vizite neașteptate la Casa Albă, Elvis îi spune președintelui Nixon: „Beatles a fost o adevărată forță pentru spiritul antiamerican (...) Beatles a venit în țara asta, a făcut bani, după care s-a întors în Anglia, unde a promovat o temă antiamericană.“ Prezent la întâlnire, Egil „Bud“ Krogh, consilier la Casa Albă, a observat că, în timp ce dădea din cap aprobator, președintele „părea și oarecum surprins“. În prima parte a anului următor, Elvis face afirmații la fel de eronate în clădirea FBI din Washington. „Presley este de părere că Beatles se află la originea multor probleme pe care le avem cu tinerii, din cauza felului neglijent în care arată și a muzicii sugestive a formației“, citim într-un raport oficial.

76

Chiar și membrii trupei Beatles au nevoie de dentiști. Ca să devină Cei Patru Fabuloși, dantura lor avea nevoie de o îmbunătățire, la fel părul lor, vestimentația, și lista poate continua.

John Riley era fiul unui înstărit funcționar de la o secție de poliție din sudul Londrei. Studiase estetica dentară la Northwestern University Dental School din Chicago, după care își deschisese un cabinet în Harley Street. Se zicea că avea o calitate rară și poate periculoasă pentru un stomatolog: carismă. „Era genul de om pe care, dacă intra într-o cameră, îl simțeai chiar înainte să-l vezi“, comenta unul dintre clienții lui. La începutul anilor ’60, devenise unul dintre cei mai în vogă stomatologi din oraș, foarte căutat de personalități din showbusiness și din lumea artei, printre care și cei patru membri Beatles.

Dantura lui George avea nevoie de o atenție deosebită: fotografiile făcute pe vremea când cântau la The Cavern arătau că avea dinți inegali și ascuțiți. În ultima parte a anului 1963 și, apoi, în 1964, mergea atât de des la clinica lui Riley, încât s-a împrietenit cu acesta, cu care uneori ieșea și în club. În februarie 1965, Beatles chiar l-a invitat pe medicul stomatolog în Bahamas, să-i țină companie în timpul filmărilor pentru *Help!,* dar Pattie Boyd nu s-a simțit niciodată cu adevărat bine în prezența lui, cu atât mai puțin atunci când stătea întinsă pe spate, pe scaunul din cabinet, cu gura larg deschisă. Părea aproape o anomalie să fii dentist în Londra anilor ’60, dar era totodată profesia ideală pentru cineva care considera că dantura reprezenta o zonă de trecere spre alte zone, mai puternice, din corpul omenesc. Pattie se întreba dacă nu cumva el profită:

— Indiferent de ce urma să lucreze, ne făcea o injecție cu valium. Toți băieții de la Beatles se duceau la el și eram convinși că totul e în regulă –

nimeni nu-și punea întrebări. Intram într-un somn profund și, când ne trezeam, nu știam ce a făcut. Odată, am văzut cum a încercat să-l trezească pe George dându-i niște palme. A fost sinistru – ar fi putut să ne facă orice cât timp nu eram conștienți.

În aprilie 1965, Riley și prietena lui, Cyndy, care se ocupa cu angajarea fetelor la Clubul Playboy, i-au invitat pe John, Cynthia, George și Pattie la cină, la el acasă, în Bayswater.

— Mâncarea a fost minunată și am și băut mult, își aducea aminte Pattie.

Când au terminat de mâncat, ea și George s-au ridicat să plece, explicând că vor să se ducă la Pickwick Club, chiar lângă Leicester Square, unde cântă Klaus Voorman cu noua lui trupă. Pattie ține minte că atunci Cyndy le-a zis:

— Păi, n-ați băut cafeaua. Am făcut-o și e delicioasă.

Așa că s-au așezat și au băut cafeaua. Apoi John a dat iar să plece, spunând că mai e puțin și începe concertul.

— Nu puteți pleca, a intervenit ferm John Riley.

— Ce tot zici?

— Tocmai ați luat LSD.

— Nu, n-am luat.

— Ba da. Era în cafea.

Pattie susține că John s-a înfuriat. Citise despre acest drog în revista *Playboy.*

— Cum dracului ai îndrăznit să faci asta?

Și LSD-ul și-a făcut efectul, în valuri mari. Cyndy avea impresia că timpul stătea în loc și, de parcă nu le-ar fi fost suficient de rău, că o să se înece toți.

— Se scufundă nava Bismarck! Se scufundă nava Bismarck! striga ea întruna.

Nu voia să mai rămână acolo cu niciun preț.

— Mă întreb dacă dentistul, care nu a băut cafea, ne-a dat-o nouă în speranța că seara o să se termine cu o orgie.

Și George avea bănuieli similare:

— El sigur credea că e un afrodiziac. Țin minte că prietena lui avea niște sâni enormi și cred că el spera că o să urmeze o mare chestie în grup și că el o să le-o tragă tuturor. Chiar cred că ăsta era motivul.

Cei patru oaspeți au insistat că vor să plece. Riley zicea că n-ar trebui să conducă și s-a oferit să-i ducă el cu mașina. Dar au refuzat, s-au înghesuit toți patru în Mini-ul lui Pattie și duși au fost. Pattie era convinsă că mașina intra la apă.

— Tot drumul, mașina părea din ce în ce mai mică și, când am ajuns, eram duși cu totul.

Au intrat împleticindu-se în liftul de la Pickwick Club, după care au fost convinși că luminița roșie din el e un foc amenințător. Când s-au deschis ușile, au țâșnit urlând în club. John Riley îi urmărise cu mașina lui. S-a așezat la masa lor și s-a transformat într-un porc.

Pattie era nedumerită.

— Oamenii îl tot recunoșteau pe George și veneau la el. Când intrau în raza lui, când ieșeau, după care se transformau în animale.

Au plecat de la Pickwick Club și s-au dus pe jos la Ad Lib, în Leicester Place.

— Țin minte că pe drum am încercat să spargem o vitrină de magazin.

Când s-au deschis ușile de la lift înăuntru, s-au târât afară și s-au ciocnit de Mick Jagger, Marianne Faithfull și Ringo.

— John le-a zis că cineva ne-a drogat. Efectul era din ce în ce mai puternic și ne simțeam cu toții isterici și țăcăniți. Când ne-am așezat, masa s-a lungit.

După cine știe cât timp, au plecat acasă, George conducând cu maximum 16 kilometri la oră, până la Esher. John spunea bancuri întruna; LSD-ul e drogul ideal pentru dependenții de jocuri de cuvinte, fiindcă transformă totul în altceva, apoi îl readuce la forma inițială.

Efectul drogului s-a dus abia după opt ore. Cynthia își amintea că toți patru au stat în fund toată noaptea, în vreme ce „pereții se mișcau, plantele vorbeau, alți oameni arătau ca niște demoni, iar timpul stătea în loc“.

— A fost groaznic, povestea ea, uram faptul că nu aveam control și nu știam ce se întâmpla sau ce urma să se întâmple.

George și Pattie au jurat că nu mai merg în vizită la John Riley în viața lor. Nimeni nu vrea un dentist macabru, așa cum nimeni nu vrea un director de bancă excentric ori un neurochirurg incapabil. Dacă pentru Pattie și Cynthia fusese o experiență cât se poate de înfricoșătoare, George o considera o revelație:

— Parcă nici n-aș fi gustat, vorbit, văzut, gândit sau auzit bine înainte. Pentru prima dată în viața mea, nu eram conștient.

Iar lui John i-a plăcut exact ce i-a displăcut Cynthiei: lipsa controlului, neașteptata stranietate a tuturor lucrurilor. Vor trece doar câteva săptămâni de la episodul respectiv până va începe să ia LSD în fiecare zi.

77

Omega Auction – „mândră că e una dintre casele de licitații de top din lume, recunoscută pentru obiectele din sfera muzicii pe care le tranzacționează“ – scoate la licitație obiecte asociate cu Beatles. În martie 2019, de exemplu, a vândut cu 3 600 de lire sterline un business card Quarrymen, cu 2 640 de lire sterline, un program al Northwich Carnival and Gala, ediția 1963 (unde „Beatles a încoronat-o pe regina carnavalului“) și cu 48 000 de lire sterline, un manual de literatură engleză, care i-a aparținut lui Paul McCartney.

Catalogul pentru licitația organizată pe 5 noiembrie 2011 includea și un obiect mai neobișnuit:

> DINTE JOHN LENNON. Acest obiect cu adevărat unic, un dinte al lui John Lennon, a fost primit de menajera lui, Dorothy (Dot) Jarlett, pe vremea când era angajată la casa lui Kenwood, din Weybridge, Surrey. Dot a lucrat la Kenwood, cu aproximație, în perioada 1964–1968. John avea o relație bună cu Dot și cu familia ei, de multe ori îi zicea „mătușa Dot“, iar câinelui i-a dat numele soțului ei, Bernard. John avea să le facă multe cadouri lui Dot și familiei ei în decursul anilor, unele dintre ele vândute de familie prin casa de licitații Sotheby’s. Fiind o asemenea raritate, dintele s-a păstrat în familie până acum și este însoțit de o declarație legală a lui Dot Jarlett, care îi atestă autenticitatea. Dintele i-a fost dăruit lui Dot ca amintire, pentru fiica ei, o mare admiratoare a formației Beatles. Este decolorat și are o carie vizibilă.
>
> Preț estimat: 10 000 ─ 20 000 de lire sterline.

— A fost, de departe, cel mai ciudat și cel mai minunat obiect care ni s-a propus, își amintea Paul Fairweather, care a condus licitația. Spre sfârșit, licitația a fost foarte strânsă și, când s-a încheiat, s-au auzit chiote puternice.

Cumpărător a fost doctorul Michael Zuk, un dentist din Alberta, Canada, care a oferit 19 000 de lire sterline[91]. La momentul acela, susținea că

intenționează să expună dintele în cabinetul lui de chirurgie dentară, iar, după aceea, să-l arate în facultățile de stomatologie în timpul unui turneu.

Poate părea ciudat sau, cel puțin, de un entuziasm neobișnuit faptul că un dentist e dispus să plătească atât pe un dinte decolorat, ca să-l ia într-un turneu. Dar doctorul Zuk avea, de fapt, un alt plan, mai abil.

— Caut oameni care se cred copiii lui John Lennon și au pretenții la averea lui, așa că sper să pot demonstra că pretențiile lor sunt legale, anunța el șapte ani mai târziu. John era un tip foarte cunoscut, care făcea sex cu o groază de femei, și mă îndoiesc că se gândea la contracepție. I-aș ruga pe toți participanții să semneze un acord pentru comision, însemnând că, dacă se dovedește că se înrudesc cu el, îi vor plăti companiei mele un procent din moștenirea lor, un soi de tarif ce îi revine descoperitorului.

Doctorul Zuk a spus că intenționează să extragă ADN-ul din dintele decolorat; în caz că se potrivea, intenționa să facă o înțelegere cu Lennon Inc., care înregistrase recent un venit anual de 10 milioane de lire sterline din proprietăți în valoare de 400 de milioane de lire sterline. A recunoscut că, foarte probabil, Yoko Ono Lennon avea să-și exprime „uriașa îngrijorare“ cu privire la o astfel de pretenție. Cu altă ocazie, când el a sugerat public că vrea să-l cloneze pe John Lennon pornind de la dinte, a primit o scrisoare rigidă de la avocatul ei.

A adăugat că el caută femei și bărbați trecuți de cincizeci de ani, născuți pe vremea când „fetele tinere se aruncau pe cei patru de la Beatles“. Deja îl contactase o femeie care susținea că era fata lui John Lennon, dar se baza numai pe povești. „Aș vrea să amân analizele până avem un mic grup de oameni plini de speranță sau cu o poveste foarte convingătoare.“

Doctorul Zuk, care acum trăia la New York, a recunoscut că plătise bani grei pentru dinte, în primul rând ca să facă bani de pe urma lui, nu pentru că era fan Beatles.

— O oportunitate de afaceri, explica el. Nu l-am cumpărat pentru că era un simplu dinte putred și urât mirositor. M-am gândit: „Cum aș putea să fac eu ca să-l transform în ceva ce produce bani de la sine?“

91 Întâmplarea face ca, în urmă cu un an, placa dentară a lui Sir Winston Churchill să se fi vândut cu 15 200 de lire sterline.

78

În dimineața zilei de sâmbătă, 12 iunie 1965, Tony Benn, șeful radical al Poștei SUA, și-a luat ziarul *Daily Mirror.* „Acum a ajuns în fruntea topului“, anunța prima pagină.

Urma, din câte se pare, ca membrii trupei Beatles să fie numiți Membri ai Imperiului Britanic, la ceremonia de aniversare a Reginei. Niciunui star pop nu i se mai oferise vreodată o asemenea distincție[92]. Benn, un real talent la descoperit conspirații, a mirosit cu nasul lui de copoi un complot de establishment:

— Fără îndoială că Harold (Wilson) a făcut-o ca să câștige popularitate și cred că a *reușit,* deși poate nu chiar din partea tuturor... Dar adevărul adevărat e că, acceptând distincția, Beatles a făcut pentru familia regală mai mult decât a făcut familia regală pentru Beatles oferindu-i distincția.

Barbara Castle, colegă de cabinet cu Benn, era la fel de sceptică. „La masă, la cafea, le-am zis băieților despre ridicarea la rangul de membri ai Ordinului Imperiului Britanic. Au reacționat foarte nepotrivit, tot repetând cuvântul *prostii*. Planul lui Harolds dădea roade (...) Parcă are ceva vulgar, deși asta face parte din farmecul lui“, nota ea în jurnal.

Cât despre băieți, ei primiseră vestea prin poștă.

— Paul se uita prin maldărul de scrisori de la fani, la noi în cabină, acum câteva săptămâni, și a dat de plicul ăsta, pe care scria „De la prim-ministru“, a povestit George la o conferință de presă, în ziua în care s-a făcut anunțul. Era acolo de cel puțin câteva zile. A deschis plicul și scrisoarea spunea că e luat în considerare pentru a i se decerna o distincție și să semneze formularul din plic. Ne-a părut rău că nu ne-am dus, apoi am căutat în restul corespondenței și am descoperit că am primit distincția – fiecare a primit câte una!

Când i-a întrebat un reporter ce vor să facă cu medaliile, fiecare a reacționat în funcție de propria personalitate.

— O agăț pe perete, a zis George.

— Mi-o leg de gât, a răspuns Ringo.

— O pun într-un loc sigur, a spus Paul.

— O fac sonerie și o pun la ușă, ca s-o apese lumea când vine la mine acasă. Sau o duc la un negustor de antichități ca să aflu din ce e făcută, a explicat John.

Celelalte 182 de persoane cărora li s-a decernat în anul acela titlul de membru al Ordinului Imperiului Britanic nu erau apropiați ai formației Beatles. Printre ele, Thomas Arthur Bish, inginer la Telephone Manager's Office, de la Poșta din Nottingham; William Boggon, manager la Ravensworth Ann Colliery; Edwin Cuthbert Cory Crapp, coordonator al Secției de Aprovizionare din Departamentul Conferințe, Servicii și Aprovizionare de la Biroul de Administrație Diplomatică; Charles Edwin Puddle, grădinarul-șef de la Bodnant Garden din Denbighshire.

În afară de Beatles, singura persoană publică recompensată cu acest titlu era Louis George Martin, campion olimpic la ridicat greutăți.

Poate că era inevitabil ca unii dintre cei recompensați cu aceleași distincții în anii anteriori să nu o ia drept o jignire personală. Hector Dupuis, un parlamentar canadian, s-a plâns că „e pus la același nivel cu niște netoți vulgari".

Richard Pape, refugiat din război, i-a înapoiat Reginei distincția militară, protestând la adresa faptului că „acordarea titlului de membru al Ordinului Imperiului Britanic membrilor Beatles pute a obrăznicie fățarnică, bizară, față de chinurile noastre din vremea războiului[93]".

Cel mai jignit dintre toți a fost colonelul Frederick Wagg, care servise în forțele armate în ambele războaie. El a înapoiat nu mai puțin de douăsprezece decorații militare și a anulat o moștenire de 12 000 de lire sterline destinată Partidului Laburist, declarând că „decorarea formației Beatles își bate joc de tot ce simbolizează această țară. Am auzit cum cântă

și mi se pare groaznic.“ Comentariile lui publice au provocat reacția negativă a fanilor. Nici măcar un mesaj de pe plic, „PLĂTEȘTE WAGGY TAXELE POȘTALE“, nu l-a liniștit.

Înainte de ceremonia în sine, membrii trupei s-au trezit înconjurați de ceilalți care primiseră aceeași distincție și care le cereau autografe.

— Erau amabili toți, povestea Paul, dar unul a zis: „Eu îl vreau pentru fiică-mea, deși nu știu ce vede la voi!“ În timpul ceremoniei, rememora el, un tip a strigat: „George Harrison, John Lennon, Paul McCartney și Ringo Starr!“ Cuvântul «Starr» a fost semnul că trebuie să mergem în față, în stânga. Era exact ca la un spectacol.“

— Ați muncit din greu în ultima vreme? l-a întrebat Regina pe John.

Iar el s-a pierdut cu firea, cum li se întâmpla multora dintre supuși, când dădeau ochii cu Maiestatea Sa.

— Nu mi-a venit în cap nimic, așa că i-am zis „Nu, am fost în vacanță“, dar noi, de fapt, chiar înregistraserăm piese.

După care ea i-a întrebat:

— Sunteți împreună de mult?

— Da, de mulți ani, a răspuns Ringo. De patruzeci de ani. Apoi a zis în același timp cu Paul: Suntem împreună de patruzeci de ani și nu ni se pare deloc mult.

Moment în care, își amintea Ringo, pe fața Maiestății Sale a apărut „o expresie bizară, curioasă“.

— Ați început împreună? a continuat ea.

— Nu, ei au început, a răspuns Ringo. Eu sunt ultimul care a venit în trupă. Eu sunt ăla mic.

— Este o plăcere să vă acord distincția, a zis ea.

— Dar asta le-a zis tuturor, a comentat George la conferința de presă de după. Apoi am făcut o reverență și ne-am dus spre Regină, după care ne-am întors și iar ne-am înclinat, după care am plecat.

— A fost ca o mamă pentru noi, a adăugat John[94]. Era așa de prietenoasă și de dulce. Chiar ne-a făcut să ne simțim bine.

Amintirile lui Paul despre vizita aceea la palat nu prea s-au schimbat în timp; un amestec de uimire și amuzament, cam în aceeași doză.

— Pentru patru tipi din Liverpool, era o chestie mare, era chiar haios. Dar ea a fost dulce. Cred că ni s-a părut un pic mămoasă, pentru că eram tineri și ea era puțin mai mare.

Și George, și Paul și-au pus medaliile pe coperta albumului „Sgt. Pepper". Ringo, mai conservator, a urmat instrucțiunile oferite odată cu medalia, în care scria că nu era recomandat să fie purtată în public.

O fotografie făcută imediat după ceremonie îl arată pe John cu medalia lui. Avea un zâmbet viclean și nu exista nici urmă de detașarea lui ironică obișnuită. Pete Shotton ține minte că John a fost „sincer încântat". După aceea, când s-a dus în vizită la mătușa Mimi, i-a pus medalia în piept, spunându-i că ea o merită mai mult decât el. În următorii patru ani, avea să stea la loc de cinste pe consola de pe șemineul ei.

92 Pe vremea aceea, se acordau puține premii pentru artiștii din lumea pop: George Robey, „prim-ministru al veseliei", a fost recompensat cu titlul de Comandor al Ordinului Imperiului Britanic pentru activitatea sa caritabilă, în 1919. Gracie Fields (1938), George Formby (1946) și Stanley Holloway (1960) au primit titlul de membri ai Ordinului Imperiului Britanic.

93 În 1953, Pape publicase o carte despre încercările prin care trecuse pe front, *Boldness Be My Friend.* „Unic printre aceia care au scăpat din Al Doilea Război Mondial, Richard Pape nu era nici soldat, nici gentleman", scria Anthony Blond, agentul lui literar, în necrologul publicat la moartea lui, în 1955. „Un roșcat din Yorkshire, cu tot felul de calități nesoldățești; era un bețiv aprig, un criminal, un trădător, un viclean." Blond a reușit să negocieze un contract pentru publicarea amintirilor lui Pape: „Când i-a trimis contractul lui Pape în Africa de Sud – el era un alb înnăscut, dur, care mă credea un evreu fricos, iubitor de negri –, a ieșit din mașină și s-a dus s-o împuște pe nevastă-sa. Din fericire, n-a reușit."

94 De fapt, Regina era doar cu paisprezece ani mai mare decât Ringo și John: ea avea treizeci și nouă de ani, iar ei, douăzeci și cinci.

79

Într-o filmare scurtă, cu imagini alb-negru, șterse, îi vedem pe cei patru membri ai formației urcând pe scara unui avion, printr-un culoar pe care scrie „BOAC îi urează bun-venit trupei BEATLES“.

Două elemente ciudate arată că imaginea datează din 7 iunie 1964. Mai întâi, tipul din spate e mai înalt decât Ringo, dar sigur nu e George, care e trei trepte mai sus, sau John, care e două trepte mai sus, sau Paul, care e lângă el. Când acest membru neidentificat al trupei se întoarce să facă cu mâna către mulțime, se dovedește că e Jimmie Nicol, sărmanul nostru prieten de demult, care i-a ținut locul lui Ringo când a făcut amigdalită. Dar mai e cineva care urcă pe scară cu grupul: o doamnă cu o pălărie demodată, ca o siluetă dintr-un desen animat, din seria *Giles.* Se întoarce o fracțiune de secundă, radiind. E mătușa Mimi, invitată de John să li se alăture în zborul spre Antipodes, unde ea are rude.

Este călătoria preferată a lui George.

— Țin minte că au zis: „Vă rugăm să vă întoarceți la locurile dumneavoastră, fiindcă ne apropiem de Hong Kong“, și eu m-am gândit: „Imposibil să fi ajuns deja!“ Stătuserăm pe jos, la un pahar, la o pastilă de Preludin, treizeci de ore, așa că păruse un zbor de zece minute.

Mătușa Mimi habar nu avea de aceste distracții speciale din timpul călătoriei cu avionul. Dacă ar fi aflat, nu s-ar fi amuzat, dar e limpede că John se comporta cel mai bine. Când a fost intervievat în timpul zborului de un ziarist american pe nume Bob Rogers, părea un pic somnoros, i se împleticea limba, dar era neobișnuit de politicos.

— John, ai mai acordat vreodată vreun interviu la o altitudine de peste 10 000 de kilometri deasupra nivelului mării?

— Ăăă... nu. Sigur nu.

— Cum ți se pare drumul?

— Nu e rău. Puțin cam lung. Dar au grijă de noi.

— E cel mai lung zbor în care ai fost?

— Habar n-am.

Se uita în sus, de parcă încerca să-și dea seama.

— Păi, da, e. Nu?

— Celebra mătușă Mimi, care l-a crescut pe John Lennon în Liverpool, se auzea Rogers în voice-over, era și ea la bord. Era felul lui Lennon de a-i mulțumi.

Mătușa Mimi era mult mai comunicativă decât John. S-a străduit, și-a pus un șirag de perle la gât și o pălărie doldora de flori. Era o femeie arătoasă, cu pomeții pronunțați și, deși i se dusese buhul că era o acriturǎ, deborda de veselie.

— Doamna May Elizabeth Smith of Walton, chiar de lângă Liverpool, cunoscută mai mult ca mătușa Mimi, doamna care l-a crescut pe John Lennon de când era copil, o prezintă Rogers.

— Da, așa e.

Părea foarte mândră.

— Cum era când era mic?

— Un rebel fermecător, râde ea zgomotos.

— Un rebel fermecător. Făcea năzbâtii?

— Nu tocmai. Mai făcea câte-o răutate.

— Vă gândeați, când era copil, că o să ajungă o asemenea vedetă în muzică?

— Nu. Nu în muzică. Dar întotdeauna am simțit că o să iasă ceva din scris sau din desenat.

Mai există un singur interviu cu ea, filmat peste șaptesprezece ani, în 1981, la un an de la moartea lui John. E realizat de James Montgomery[95] de la Southern TV, la casa ei de la mare, Harbour's Edge, pe care i-o cumpărase John în 1965.

— (....) Acum, pentru prima oară, mătușa lui, Mimi Smith, și-a deschis ușa casei din Dorset ca să vorbească despre prietenia lor extraordinară, care a durat până la moartea lui, acum un an. John Lennon a cumpărat casa asta cu vedere spre golful Sandbanks, pentru mătușa Mimi, acum șaisprezece ani...

Îi vedeam pe Montgomery și pe ea căutând prin fotografii vechi, de când era John copil. Mimi purta un costum negru, elegant, cu o cămașă de mătase albă, accesorizată cu o broșă. Pe atunci în vârstă de șaptezeci și cinci de ani, își aducea aminte că ea îi cumpărase prima chitară:

— Mă împotrivisem multă vreme. Nu voiam să piardă vremea și să lipsească de la școală, *irosindu-și timpul cântând la chitară.*

În voce i se strecura ușor disperarea, ca și cum, într-un univers paralel, nepotul ei cel nevinovat încă o bătea la cap să-i ia prima chitară, iar ea încerca să-l ferească de un pericol.

— Pregătirea durează, pe când cântecele *vin și pleacă*, cântă la chitară o săptămână, toată lumea îi laudă, după care dispar și *nimeni nu mai aude de ei niciodată.* Și-apoi, ce mă făceam dacă ajungea pe mâinile mele un băiat de douăzeci și unu de ani, *cu nicio pregătire*?!?!

Vocea i-a tremurat când a rostit cuvântul „nicio“. Montgomery a întrebat-o dacă își mai aducea aminte când a primit John prima chitară.

— Semăna puțin cu dumneata, era cam profitor.

Iată o scăpare care avea ceva din răutatea nepotului.

— Mă ia și – arată cum o pupă, imitând sunetele – mă pupă pe obraji: Pot să primesc și eu o chitară, Mimi? Iar el nu *avea niciun ban cu care să ia o chitară.* Doar eu puteam să-i cumpăr una! Și-mi aduc aminte că ne-am dus la Liverpool, am intrat într-un magazin de chitare, care erau peste tot, dar eu nu știam nimic despre ele, așa că a ales una, care costa *șaptesprezece lire!*

— Cât de mult v-a surprins faptul că Beatles a cucerit lumea întreagă?

— Știam că au ei ceva, dar la *așa ceva nu se aștepta nimeni.* A fost un șoc și pentru ei.

A povestit despre zilele când John venea în vizita la ea, la casa de la mare:

— Tăiase din weekenduri. Apoi, dintr-odată, venea valvârtej, dădea buzna. De obicei, când presiunea urca prea mult, venea aici și făcea roata pe plajă, zâmbește ea. De unul singur, că nu mai era nimeni pe aici.

După ce se mutase în America, vorbeau la telefon o dată sau de două ori pe săptămână despre „treburi de zi cu zi, despre cum fluctuează lira sterlină, chestii din astea. Alteori, el povestea despre copilărie. Despre lucruri haioase – cum îl alergam eu, din astea“. Scoate un chicotit.

— Știam ce punea la cale înainte... Face o pauză, e clar că îl vede în amintire pe tânărul John. Ce nu pricepea era cum de știam eu dinainte ce voia să facă!

Râde în continuare, e limpede că amintirea îi face plăcere.

— Dar nebuniile? Celebra iubire cu Yoko Ono? Vorbeați cu el despre astea?

— Bineînțeles. Îl sunam și-i ziceam: „Ajunge! Mulțumesc! Suficient! Ține-ți mutra asta pentru musical!“ Chicotește. Și cam asta era.

— Deci vă asculta atunci?

— Da, cu toate că se răzvrătea și spunea: „N-o să fac cum zici tu“, întotdeauna făcea cum ziceam eu! Când era obraznic, îi dădeam telefon și-i ziceam: „Să nu mă faci să vin la New York!“, iar el răspundea: „Ești tu țâfnoasă!“ Cum zicea asta, cum îi trânteam telefonul în nas. Așteptam vreo jumătate de oră, apoi eram din nou prieteni. Și vorbește, imitându-i vocea: „Tu ești, Gertie? Lasă, Gertie, lasă supărarea!“, râde ea cu gura până la urechi.

— V-a făcut multe cadouri?

— Sincer, e plin de cadouri pe-aici – mărgele, perle, *tot!* Puteam să am orice de pe lumea asta, dar eu sunt genul de om care preferă un trai bun. Chiar nu voiam nimic din toate astea.

Camera de filmat se concentrează pe „Inima de Argint“ înrămată, primită de John de la Variety Club, care e așezată pe poliță, cea pe care i-o înmânase Harold Wilson în 1964.

— Ce părere aveți despre toate poveștile despre el publicate după ce a murit? Despre viața lui privată, despre viața lui sexuală?

— N-am mai auzit așa ceva în viața mea! (...) Sunt oameni bolnavi, depravați, obsedați de sex și ahtiați după atenție.

— Când v-a sunat ultima dată?

— Cu două ore înainte. Mi-a spus: „Ne vedem curând, Mimi. Abia aștept!“ Iar apoi, la cinci dimineața, a venit vestea de peste ocean și, sincer, mi-am zis că, dacă el a murit, nici eu nu o să mai rezist. Pentru mine însă nu a murit.

— Dintre toate cântecele pe care le cânta el, aveți unul preferat?

— Nu știu. Cred că *A Hard Day's Night* nu e așa de rău acum, și chicotește iar.

95 Care se va căsători mai târziu cu Fiona Richmond, model, actriță, editorialist la *Men Only,* vedeta din, printre altele, *Let's Get Laid* (1977)*, From Here cu Virginity* (1981) și *Tell Tale Tits* (1987).

80

Scurtul interviu are peste o jumătate de milion de vizionări pe YouTube și peste o mie de comentarii, aproape toate afectuoase: „Ce doamnă minunată!“; „Odihnește-te în pace, comoară națională“; „Ce suflet grijuliu și măcinat. I-a oferit atâta iubire unei legende, ceva disciplină și aripi. Fie binecuvântate mămicile și mătușile lumii“; „Cred că, dacă n-ar fi existat Mimi, n-ar fi existat nici acel John Lennon pe care îl iubim noi și, deci, nici Beatles“; „Auuu, o doamnă minunată! Știu că a întâmpinat greutăți în copilărie, dar a fost chiar norocos să aibă în preajmă un om atât de bun. RIP“.

Dar două femei care au cunoscut-o bine – Cynthia, prima soție a lui John, și Julia Baird, sora lui vitregă – i-au conturat un portret acuzator. Julia – fiica mamei lui John (pe care o chema tot Julia) și a prietenului ei, chelnerul Bobby Dykins – nutrea o antipatie specială pentru sora mai mare a mamei. Mătușa Mimi avea, susține Julia, „o nevoie obsesivă de a controla viețile și acțiunile celor din jur“. În volumul ei de amintiri, *Imagine This: Growing Up with My Brother John Lennon* (2007), o acuză pe mătușa Mimi de „cea mai mare ipocrizie posibilă“, afirmând că, în 1956, când avea cincizeci de ani, femeia asta primitivă, dură a avut o aventură cu un chiriaș cu douăzeci și șase de ani mai mic decât ea. Acuzația de ipocrizie vine de la faptul că Mimi făcea pe stăpâna și că s-a folosit de mijloace aparent viclene ca să-l îndepărteze pe John de mama lui, plângându-se la asistentele sociale că „nu poți avea încredere să lași un copil unui cuplu care trăiește în păcat“. Ultimele cuvinte rostite de mătușa Mimi către o asistentă medicală ar fi fost, susține Julia, „Mi-e groază să mor. Am fost atât de rea.“ Deși, ca să fim cinstiți, trebuie să adăugăm că, potrivit altor surse, aceeași asistentă

medicală ar fi afirmat că muribunda a spus ceva mult mai luminos: „Salut, John!“

Nici Cynthia Lennon n-a cruțat-o. „Îi plăcea să întrețină imaginea de mătușă aspră, dar iubitoare, care l-a propulsat pe John spre succes“, scrie ea despre mătușa Mimi în una dintre cele două autobiografii. „Dar ea nu e acea Mimi pe care am cunoscut-o eu. Ea i-a zdruncinat lui John încrederea în sine, l-a supărat și l-a rănit“. Din punctul ei de vedere, Mimi era foarte *la-di-da*: „Mimi avea o atitudine aproape regală. Vorbea fără pic de accent local și m-am gândit că John sigur adoptase accentul lui de clasă muncitoare din Liverpool, ca să se revolte împotriva ei. Își dăduse seama că Mimi era snoabă: venea din clasa de mijloc, dar avea aspirații de persoană care făcea parte din clasa superioară, iar unul dintre cuvintele ei preferate era «comun». L-a folosit ca să critice majoritatea preocupărilor prietenilor lui John – nici eu nu cred că am trecut nevăzută.“

Departe de a fi de acord că mătușa Mimi i-a dat lui John „aripi cu care să zboare“, Cynthia afirmă că, dimpotrivă, ea a încercat să i le reteze: în timp ce celelalte familii îi încurajau pe băieții de la Beatles să plece la Hamburg, Mimi „a făcut tot ce i-a trecut prin cap ca John să nu se ducă“.

Când s-a întors din Germania, el i-a adus Cynthiei o haină de piele, de culoarea ciocolatei, de la C&A Modes. „Mă simțeam așa de minunat în ea, că abia așteptam s-o port.“ Au trecut amândoi pe la mătușa Mimi, cu un pui pentru prânz, dar nici pic de recunoștință din partea ei. „Mimi a văzut haina, a auzit că mi-o cumpărase John și și-a ieșit din minți. A urlat la John că și-a cheltuit banii pe o «pițipoancă de gangster» și a aruncat în John întâi cu puiul, pe care l-a înșfăcat de la mine, și, după aceea, cu o oglindă de mână. «Crezi că mă cumperi cu un pui, când ți-ai dat toți banii pe asta?»“ Cynthia își aduce aminte că John a ieșit pe ușa din spate. „Nu-i pasă decât de bani și pisici“, a zis el.

Pe vremea când Beatles susținea concerte la The Cavern, Jim McCartney se ducea de multe ori să-i asculte muzica, iar Louise, mama lui George, era și ea un spectator obișnuit, care îi susținea mereu. Ceea ce nu e valabil, fără

îndoială, și pentru mătușa Mimi. Cynthia povestește că ea a băgat capul pe ușă doar o dată, ca să vadă unde-și pierdea vremea John.

— Nu-i așa că sunt extraordinari? i-a strigat Louise Harrison.

— Mă bucur că sunt extraordinari pentru cineva, a urlat Mimi. Dacă nu i-ați fi încurajat voi, am fi trăit liniștiți cu toții.

Mirosul și gălăgia o îngrozeau.

— Oricât am încercat, pur și simplu n-am reușit să ajung mai aproape de scenă, i s-a plâns ea lui Hunter Davies. Dacă aș fi putut, l-aș fi tras de-acolo.

După concert, și-a croit drum până în cabina insalubră de la The Cavern.

— Foarte drăguț, John, i-a zis ea sarcastic, după care n-a mai stat mult.

— Pe John l-a deranjat că a plecat așa repede, își amintea Cynthia. I-ar fi plăcut să o facă mândră.

În 1962, John i-a cântat mătușii Mimi primul single Beatles, *Love Me Do.* Reacția ei a fost fără echivoc:

— Dacă tu crezi că o să faci o avere așa, atunci trebuie să te mai gândești.

Când el, în sfârșit, și-a făcut curaj să-i spună că se căsătorește cu Cynthia, „ea a țipat, a urlat și a amenințat că nu mai vorbește cu el în viața ei dacă nu se răzgândește.“

Toți sunt de acord că mătușa Mimi e o snoabă. Se observă colecția ei de servicii de masă Royal Worcester pentru cină, volumul legat în piele, cu operele complete ale lui Sir Winston Churchill, plus grădinarul la care apela adesea. Îi displăcea accentul de Liverpool al lui John, dar nici pe Paul nu-l agrea, acuzându-l că el îl momise pe John să intre în nepotrivita lume a rock-and-rollului.

— Când zicea „micul tău prieten“, se referea întotdeauna la mine. Eu mă uitam la ea, ea zâmbea. Știam ce gândea, așa că o ignoram. Făcea pe cloșca cu mine, dar, în sinea ei, știu că mă plăcea, îi sclipeau ochii, deși era conștientă că prietenii lui John făceau parte din clasa de jos. Era genul de femeie care te dobora cu o privire sau cu un zâmbet.

Pe-atunci, la început, nu-i lăsa pe George ori pe Paul să-i treacă pragul.

— El (Paul) venea pe la ușa din față mergând pe bicicletă, pe care apoi o sprijinea de gard. Îmi arunca o privire cu ochii lui blegi și zicea: „Bună, Mimi! Pot să intru?“; „Nu, evident că nu“, îi răspundeam.

Se pare că, într-o zi, s-a îndurat însă, spunându-i lui John că, dacă apare George, e gata să-l primească înăuntru.

— A apărut tuns de tot la tâmple, cu un moț în față și într-o cămașă roz. L-am gonit imediat. Deci nu se putea așa ceva! Oi fi fost eu puțin demodată, dar nici chiar așa! Până când a împlinit John șaisprezece ani, am avut mereu grijă să poarte haina și cămașa de la uniformă.

După ce trupa Beatles a devenit celebră în lumea întreagă, îl certa pe John din cauza accentului de Liverpool exagerat. La urma urmei, ea îl crescuse în spiritul limbii engleze vorbite de Regină. Unei admiratoare a trupei, în vârstă de treisprezece ani, care i-a scris că-l văzuse la televizor, i-a răspuns: „Când a venit acasă, i-am zis: «Ce-i asta, John? Ce s-a întâmplat cu vocea ta?» (...) El nu vorbea așa. L-am crescut cum trebuie, nu să vorbească de parc-ar fi un golan“. În timp ce rudele celorlalți băieți rămâneau fascinate de celebritatea lor, mătușa Mimi se purta întotdeauna cu John ca mama lui Brian în *Monty Python's Life of Brian:* „Nu e Mesia. E un băiat foarte obraznic!“ Când s-a lansat „Two Virgins“, pe a cărui copertă John și Yoko apăreau dezbrăcați, a spus răspicat ce a avut de spus: „N-ar fi fost nicio problemă, John, dar sunteți atât de urâți amândoi! De ce nu pui pe cineva atrăgător pe copertă, dacă tot trebuie să fie în pielea goală?“

La scurtă vreme după ce a început povestea cu ea, John a invitat-o pe Yoko să facă cunoștință cu mătușa Mimi, la Poole. Nu avea să fie cel mai ușor lucru din lume. Mătușa Mimi i-a povestit lui James Montgomery despre întâlnire:

— El a intrat tot o veselie – așa era el – și, după el, ea. I-am aruncat o privire și mi-am zis: „Dumnezeule, ce e asta?“ Ei bine, nu mi-a plăcut de ea din capul locului. Avea părul lung, negru, peste tot, și era pitică – chiar mi se părea că e ca un pitic. I-am spus lui John părerea mea, când ea era afară, uitându-se la terenul de golf. „Cine e piticul cu otrava, John?“ Păi, da, habar

n-aveam. Mă întrebam cine o fi. Iar el mi-a zis: „E Yoko“. Nu-mi venea să cred. Și am întrebat-o: „*Tu* cu ce te ocupi?“; „Sunt *artistă*“, a răspuns ea. „Ce ciudat! N-am auzit niciodată de tine“, i-am retezat-o.

Când John s-a dus la baie, mătușa Mimi a informat-o că ea îl crescuse întotdeauna în spiritul bunelor maniere și de aceea se ridica când intra o femeie în cameră. Când s-a întors, l-a pus la curent cu ce s-a întâmplat cu Ducele de Windsor, fostul rege Eduard al VIII-lea. Acesta se bucurase de o popularitate extraordinară, zicea ea, dar publicul îl abandonase când o luase de soție pe doamna Simpson.

— Și-a pierdut popularitatea, un lucru pe care ar fi bine să-l ții minte, John.

Mimi își aduce aminte că John a cam repezit-o cu predica ei cu tot.

— M-a luat în râs, dar și-a dat seama că nu-mi place persoana și știa că am fler la oameni. Nu înțelegeam ce vede la ea. Mi se părea că e o greșeală și că n-o să se termine bine.

81

Dar putem oferi și un argument, unul puternic, în favoarea mătușii Mimi. În definitiv, el își are originea în măreața tradiție a mătușilor din Marea Britanie: fac pe șefele, sunt exigente și înfricoșătoare, sunt piloni nezdruncinați, care susțin țesutul social, în stare să-i facă terci și pe cei mai recalcitranți nepoți.

— N-are niciun rost să-mi spuneți mie că există mătuși bune și mătuși rele. În adâncul lor, sunt toate la fel, afirmă Bertie Wooster. Mai devreme sau mai târziu, tot iese la iveală copita spintecată în două.

Pete Shotton ține minte că, în copilărie, John era obsedat de cărțile din seria *Just William,* de Richmal Crompton, care erau pline de fel de fel de mătuși, majoritatea mortale, în ambele sensuri ale cuvântului. Poveștile începeau de la mătușa Jane, „înaltă, țeapănă și grijulie cu casa, cum zicea ea“, la strămătușa Augusta, al cărei principiu de viață era: „Nu e bucurie mai mare decât bucuria de a-ți face datoria“. Împreună cu prietenii de joacă, Ivan Vaughan și Nivel Whalley, John era căpetenia unei găști care se numea „Paria“, ca și gașca lui Williams.

— Îmi scriam propriile povești în genul celor din seria *William,* în care eu făceam tot (...) După ce citeam o carte, retrăiam tot. Ăsta era unul dintre motivele pentru care voiam să conduc eu banda la școală. Voiam să joace toți jocurile pe care le voiam eu, cele pe care tocmai le citisem.

Amicii din „Paria“ puneau la cale tot felul de farse și de glume proaste, unele copilărești, altele la limită cu infracțiunea. Furau mere, se suiau pe tramvaie și cântau *Penny Lane,* cheltuiau banii pentru colecta de la biserică pe gumă de mestecat, spărgeau cu pietre felinarele aprinse de pe stradă, furau țigări de la magazin și lăsau fetele fără chiloți. La serbarea de la școală, John și Pete au făcut o țintă cu fețele profesorilor. În altă

împrejurare, au făcut zgărzi pentru câini din pachete vechi de cereale și și-au costumat colegii de clasă în vicari. Ca să facă bani, furau tichetele de masă de la școală și le vindeau primprejur.

William a avut o influență reală și e foarte posibil să se fi reflectat și asupra formației Beatles.

— Băieții mă făceau să râd în hohote, așa cum mi se întâmpla în copilărie, când citeam cărțile din seria *Just William*, își amintea Maureen Cleave, ziarista care îi cunoștea cel mai bine, pe vremea când urcau spre culmile gloriei. Aveau o inteligență atât de prezentă, atât de ascuțită, mai ales John Lennon. Toți aveau o calitate minunată – nu era inocență, era ceva cu totul nou. Erau fix ca William, descopereau lucruri despre lume și încercau astfel s-o înțeleagă.

Gașca „Paria“ a lui William, la fel ca a lui John, era mereu în căutare de mijloace dubioase de a se îmbogăți. În *William's Double Life* (1929), când încearcă să facă rost de bani, băieții din gașca „Paria“ sunt dezamăgiți de reacția slăbuță a diverselor mătuși și unchi:

> I-am luat la rând pe TOȚI, a zis Ginger pe un ton ca de înmormântare, și mătușă-mea Emma a spus: „Nu, clar, după ce săptămâna trecută v-a aterizat mingea prin fereastra mea“, și unchiu' meu John a spus: „Nu, clar, după ce ieri mi-ați călcat iarba din curte cu scuterul“, și mătușă-mea Jane a spus: „Nu, clar, după ce săptămâna trecută ați alergat-o pe draga de Pussy“, și unchiu' meu George a spus: „Nu, clar, după ce ieri ați dat cu pietre în nucul meu“, și unchiu' meu John a spus: „Nu, clar, după ce v-ați cățărat pe bara mea și ați rupt-o (...)“

În *Just William* (1922), William face echipă bună cu una dintre cele mai înspăimântătoare mătuși. Se duce în camera ei, unde vede că impozanta mătușă Emily a adormit „întinsă în toată imensitatea ei, într-o bluză și o jupă în dungi, în timp ce prin gura deschisă scoate sunete fascinante“. Mirosind o posibilă afacere, William îi pune un semn pe ușă.

SĂLBATICĂ GRASĂ

NĂSCUTĂ ÎN TORKIN LANGWIDGE.

Apoi stabilește un tarif de doi penny pentru copiii din vecini care ar dori s-o vadă. „S-au strâns ciorchine în jurul patului, tăcuți și încântați. Sunetele

nu încetau niciodată, nu scădeau niciodată. William le dădea voie să stea două minute în cameră. Ei ieșeau fără chef, mai plăteau o dată, se așezau la coadă și intrau iar.“

William își extinde aria, încât să includă și măsuța de toaletă a mătușii Emily, punând explicații de genul: „DINȚI DE SĂLBATICĂ GRASĂ“ și „PĂR DE SĂLBATICĂ GRASĂ“. Dar, dintr-odată, mătușa Emily se trezește din somn.

A țâșnit în sus și, apucându-l de umeri, l-a zguduit până au început să-i clănțăne dinții, coroana de beteală a căzut, i s-a agățat de urechi și de nas, iar o parte din mustață i-a alunecat șontâc-șontâc la picioare.

— Băiat rău ce ești! i-a zis când l-a zgâlțâit. Băiat RĂU, RĂU, RĂU!

John și gașca au construit odată o plută din scânduri vechi, numai că s-a răsturnat și au căzut într-un helești murdar, plin de broaște. Încercând să-și usuce hainele ca să nu afle mătușa Mimi ce dandana comiseseră, John a făcut un foc afară, dar acesta a scăpat de sub control și au venit pompierii cu sirenele puse. Una ca asta ar fi putut la fel de bine să i se întâmple lui William.

Duși la directorul adjunct, domnul Gallaway, pentru că se purtaseră urât, lui John și Pete li s-a cerut să stea în picioare în spatele lui, cât scoate *Cartea cu Pedepse a Directorului Școlii*. Ca să-l distreze pe Pete, John a scos o mână și l-a gâdilat pe domnul Gallaway pe chelie. Acesta, crezând că e o muscă, își tot dădea câte o palmă.

— Joaca asta cu mâinile a continuat câteva minute bune, își aducea aminte Pete, până când niciunul dintre noi nu s-a mai putut abține și am izbucnit în râs atât de tare, că John (cum păția în situații disperate de genul ăsta) efectiv s-a scăpat pe el. Când domnul Gallaway a întrebat ce e balta de acolo, John i-a răspuns: „Cred că pică din acoperiș, domnule.“ Pete a hohotit iar și John a salvat situația. „Sănătate, Pete!“, a exclamat, adăugând asta pentru a-l lămuri pe domnule Gallaway. „A strănutat toată ziua, domnule. Are o răceală groaznică!“

Mimi era strictă cu John. Când îi ajungea la ureche vreo vorbă că s-ar fi purtat urât, seara îl trimitea la el în dormitor cu burta goală. O singură dată l-a bătut, când l-a prins furându-i bani din geantă. Dar astfel de pedepse nu prea dădeau roade.

— Într-o zi, coboram pe Penny Lane și am văzut câțiva băieți - înghesuindu-se într-un cerc, urmărindu-i pe doi care se băteau, își aduce aminte mătușa Mimi. „Ca mitocanii din Rose Lane“, mi-am zis. (...) După ce au plecat, iată că iese un băiat vai de el, cu haina făcută praf. Atunci mi-a spus: „Exact ca tine, Mimi, cred că toți ceilalți sunt neimportanți.“

John a ținut legătura cu mătușa Mimi toată viața, poate fiindcă era singura persoană de pe planetă care vedea dincolo de prostiile lui. În 1968, Hunter Davies observa că, dintre toți părinții băieților de la Beatles, „probabil că Mimi e singura în raport cu care relația nu s-a schimbat cu adevărat. Într-un fel, se poartă cu John așa cum s-a purtat mereu, pe când la ceilalți părinți se simte un strop de admirație, chiar respect, de parcă ar avea în fața lor niște eroi, nu propriii copii. Mimi îl critică în continuare pe John, din cauza hainelor și a felului în care arată, așa cum făcea și când era adolescent. Îi spune când pare gras și când să nu cheltuiască prea mult. Modul în care vorbește John o scoate din minți. Zice că n-o să vorbească niciodată bine, că nu-și termină propozițiile.

— John n-a vorbit niciodată bine. Și e din ce în ce mai rău. De multe ori, nici nu înțeleg ce vrea. Îi fuge mintea de la una la alta.

În schimb, devotamentul lui John față de mătușa Mimi a fost mai presus de toate pasiunile și de toate eșecurile lui, precum și de toate criticile ei la adresa lor, îndreptățite sau neîndreptățite. Copil fiind, putea să-i suporte observațiile și chiar și laudele primite din când în când, în schimb, nu suporta când nu-l băga în seamă. „Nu mă ignora, Mimi“, îi zicea. Când a crescut și toată lumea a început să-i acorde atenție, tot simțea nevoia să se asigure că Mimi nu îl ignoră. Până la sfârșitul vieții, ea avea să țină la loc de cinste, pe consolă, o placă primită de la el, pe care era inscripționată una dintre mustrările pe care i le aplica în adolescență: „Chitara e în regulă, John, dar n-o să poți să trăiești niciodată din asta.“ Mustrarea ei devenise,

pentru amândoi, o sursă de mândrie. Până la sfârșitul vieții, John avea să-i scrie o scrisoare în fiecare săptămână, semnând cu „El însuși“. Când vorbeau la telefon în fiecare lună, îi plăcea s-o necăjească, s-o înfurie, vorbind cu un accent de Liverpool exagerat. La New York, avea să tânjească după lucrurile care-i aminteau de copilăria petrecută împreună cu mătușa Mimi. Binevoitoare, ea i-a trimis prin poștă serviciul ei de ceai Royal Rochester, haina de la uniforma de școlar, de pe vremea când învăța la Quarry Bank, și cravata în dungi: „Îi trimiteam colet după colet.“

El o tot îndemna să se mute din Dorset într-un apartament din Dakota. Tonul ei ferm l-a încântat întotdeauna, fiindcă era într-o perfectă armonie cu firea ei: „N-ai să mă vezi tu niciodată pe-acolo. Nu-mi plac deloc americanii. Și nici tu n-ar trebui să te învârți prea mult pe acolo, nu câștigi nimic.“

— Vine să mă vadă cât de des poate, îi povestea ea lui Davies în 1968. Vara stătea pe acoperiș patru zile. Eu nu mai pridideam cu urcatul și coborâtul, ducându-i băuturi. El nu prea-și arăta emoțiile. Îi era greu să spună că îi pare rău. Dar, într-o noapte, mi-a zis că, deși nu vine în fiecare zi sau în fiecare lună, se gândește mereu la mine, în fiecare zi, oriunde s-ar afla. Asta chiar m-a emoționat.

În 1979, John i-a scris verișoarei sale, Leila, o scrisoare lungă, nostalgică: „M-am gândit mult la tine Crăciunul ăsta – umbre pe tavan, proiectate de mașinile care umblă în noapte –, cum puneai tu beteală în pom. (...) Încheia cu o trimitere la mătușa Mimi: „Aproape că mi-e frică să mă duc în Anglia, că știu că aș vede-o pentru ultima oară pe Mimi – sunt un laș când vine vorba să-mi iau la revedere.“ Cât despre Yoko, ei i se părea că, atunci când se așază la o ceașcă de ceai în apartamentul lor din Dakota, mângâind o pisică, „John arată întotdeauna exact ca Mimi“.

Când era mic, Mimi îl ducea de Crăciun să vadă *Motanul încălțat,* la Liverpool Empire. Într-un an, ningea atât de tare, încât s-a dus încălțat în cizmele de cauciuc. Când a intrat Motanul în scenă, John s-a ridicat și a zis:

„Are cizme de cauciuc, Mimi. Ca mine!“ Și toți spectatorii s-au întors spre el și au zâmbit.

În decembrie 1963, după un an în care Beatles transformase, ca să-l citățm pe realizatorul de televiziune Alexander Kendrick, toată țara într-un „ținut Beatles, înainte cunoscut ca Marea Britanie“, trupa s-a dus la Liverpool Empire cu concertul de Crăciun. Mătușa Mimi stătea în spate, refuzând invitația lui John de a lua loc în primul rând.

— Bineînțeles că am fost foarte mândră să-l văd în concert, pe scena de la Empire. Mi-am dat seama pentru prima oară ce efect aveau cu toții. Veniseră agenți de poliție să țină mulțimea la distanță (...) A fost foarte emoționant. Dar nu puteam să nu mă gândesc: „Nu, el nu e, de fapt, un membru al trupei Beatles. E băiețelul care a stat odată sus, cu mine, și a strigat: „Are cizme de cauciuc, Mimi. Ca mine!“

82

În comparație cu ceilalți trei, John era „Lordul Înfumurat“. În Liverpoolul anilor ’50, pentru adolescenții George și Paul, familia lui era una înstărită. John, spre deosebire de ei, locuia într-o casă separată de alți oameni, o proprietate privată, care avea un nume, „Mendips“, nu un număr. Ca și când n-ar fi fost suficient de sofisticată, avea și o priveliște spre terenul de golf. John avea o mătușă, nu o mătușică, și nu o pisică bătrână oarecare, ci o siameză, o rudă care era medic dentist la Edinburgh și încă una care lucra la BBC. Avea și un unchi care l-a învățat pe Paul să scrie și, apoi, care l-a învățat și limba engleză la Liverpool Institute.

Paul era impresionat:

— John avea o mătușă, Harriet, iar Harriet nu e un nume foarte comun, mai ales când ei îi zic Harrie! Nu cunoscuserăm niciodată o femeie pe nume Mimi, alt nume foarte sofisticat, foarte în stilul anilor ’20-’30 ai epocii jazzului. Deci Harriet și Mimi. Mi le și imaginez cu un portțigaret lung. Pentru mine, era ca în cărțile *Just William,* de Richmal Crompton. (...) Deci John părea un personaj deosebit de fascinant în lumea aia.

Chiar și acum, Paul vorbește despre copilăria lui John, una înstărită spre deosebire de a lor, și despre un aer vag de snobism. Ca și cum, după toții anii ăștia, el încă simte nevoia să contrazică afirmațiile lui John, cum că ar fi fost sărac.

— Locuia exact în partea opusă a terenului de golf, la propriu și la figurat. Oamenii nu-și dădeau seama că făcea parte din clasa de mijloc, fiindcă locuia într-un cartier select. (...) De fapt, mi-a zis că familia deținuse pe vremuri Woolton, tot satul.

În *Beatles Anthology,* mai face câțiva pași, afirmând:

— Pentru noi, John făcea parte din clasa *de sus.* (...) Ce ironie, deși era mereu cu „Du-te dracului!“ în gură, tot el a compus *Working Class Hero,* chiar dacă în realitate nu era deloc din clasa muncitoare.

Într-un interviu realizat cu puțin timp înainte să moară, John a recunoscut că nu fusese niciodată cu adevărat un erou al clasei muncitoare:

— Eram un băiat simpatic din cartier, tuns cum se cuvine, ceea ce în sistemul claselor sociale însemna că sunt cu o jumătate de clasă mai sus decât Paul, George și Ringo, care locuiau în case de stat. Noi aveam propria casă, grădina noastră, pe când ei nu. Era firesc să mă perceapă ușor diferit. Ringo era singurul copil de la oraș, dar am impresia că venea din cea mai nasoală zonă. (...) Eu eram întotdeauna bine îmbrăcat, bine hrănit, bine școlit și crescut, astfel încât să devin un băiat englez din partea inferioară a clasei de mijloc.

Ajuns la maturitate, credea că întocmai clasa de mijloc, nu clasa muncitoare, fusese cea care îi ajutase pe Beatles să fie altfel. La urma urmei, George, Paul și John chiar au mers la școala gimnazială.

— Până atunci, doar cei de culoare și săracii din sud, de la țară, din mahalalele orașelor, cântaseră rock-and-roll, iar restul fuseseră camionagii, ca Elvis. Ei bine, băieții de la Beatles erau destul de educați, nu camionagii. Paul ar fi putut merge la universitate. A fost întotdeauna un băiat cuminte și a învățat pentru examene. Ar fi putut să devină, habar n-am, doctor McCartney. Și eu aș fi putut, dacă aș fi muncit, dar mie nu mi-a plăcut munca niciodată.

Imediat ce au devenit celebri, și Paul, și John au avut grijă să-și scoată în evidență accentul de Liverpool. Când a ajuns acasă după prima apariție televizată a trupei, Michael, fratele mai mic al lui Paul, l-a întrebat: „De ce ați vorbit așa la televizor? Părea ceva în neregulă cu George.“ Contemporanii lui din Liverpool îl necăjeau pe Paul, fiindcă urcase o treaptă pe scara socială, trecând examenul de admitere la gimnaziu, și fiindcă putea învăța apoi la Liverpool Institute.

— Nu prea mai erau mulți copii de la Institute care să trăiască așa, ca noi. Mi se spunea „budincă de liceu“.

Dar asta nu a reprezentat un obstacol în calea valului de snobism cu care au fost întâmpinate primele succese ale formației. În octombrie 1963, când trupa se afla într-un scurt turneu în Scandinavia, parlamentarul Edward Heath a fost auzit spunând că, atunci când vorbesc ei, nu prea recunoaște „engleza Reginei[96]“. Când s-au întors la Londra, băieții au fost rugați să comenteze această remarcă arogantă. John și-a luat un accent snob, teatral:

— Nu înțeleg deloc cum de a zis Teddy așa ceva, chiar nu-l înțeleg! După aceea a zâmbit, s-a uitat spre camere mai degrabă amenințător și a adăugat: „Eu nu o să-l votez pe Ted.“

PAUL: Oooo!

Q: Dar n-o să-ți schimbi accentul pentru Edward Heath?

JOHN (*vorbind cu un accent de Liverpool exagerat*): A, nu! Uite, noi o să rămânem la fel, bine?

PAUL: A, da! Da!

Altui reporter, Paul i-a spus:

— Pun pariu că jumătate din oamenii care l-au votat nu vorbeau nici ei engleza Reginei.

Mai târziu, Heath a încercat să vină cu precizări, ironizând Beatles și spunând că ar fi „salvatorii industriei de catifea reiată“. Cine știe? Poate că vestimentația reiată reprezenta, pentru domnul Heath, culmea modei.

Peste șase luni, Beatles filma *A Hard Day's Night.* Regizorul american Richard Lester, care locuia în Anglia de zece ani, era nespus de surprins de impactul formației asupra sistemului britanic de clase sociale.

— Cred că ei au fost primii care le-au dat încredere tinerilor din țară, ceea ce a dus la dispariția „Tinerilor Furioși“ cu un aer defensiv, îi spunea el biografului său. Trupa Beatles a dat de toți pereții cu sistemul claselor sociale; au râs de ele până când n-au mai putut și cred că au introdus ideea de egalitate așa cum n-a mai reușit niciun alt factor pe care să-l fi cunoscut eu. După aceea, a fost clar că băieții de la Beatles plecaseră la luptă cu mâna goală, spulberând sistemul britanic al claselor sociale fără să aibă cine

știe ce educație sau cine știe ce origini familiale. Totuși, și el a simțit nevoia să precizeze: „Ei aparțineau, desigur, clasei de mijloc mult mai mult decât recunoștea majoritatea oamenilor."

În februarie 1965, când se filma *Help!* în Bahamas, Eleanor Bron s-a dus cu Beatles la o mică petrecere în cinstea trupei, care avea loc în Nassau.

Ce a văzut a descumpănit-o. Formația era privită și cu admirație, simțea ea, dar și cu dispreț.

— Răsfățații insulei nu reușeau să-și ascundă curiozitatea, văzând ce succes au acești tineri „needucați", „din clasa de jos", produse ale „Statului Bunăstării". Cine știe prin ce manevre au trecut ca să aibă privilegiul de a se aduna la acest dineu, organizat în cinstea acestor băiețandri, pentru ca ei să strâmbe din nas; sau – dacă se puteau trage suficient de aproape – ca să-i insulte personal, cu comentarii batjocoritoare, cerând autografe pentru nepoate „demente". Și, dacă nu se puteau apropia, căutau de la distanță dovezi că sunt imaturi, neadaptați și că vorbesc cu un accent inacceptabil, ca să răspândească o anumită imagine în lume, împreună cu impresia că au fost trași pe sfoară – justificând astfel șocul provocat de direcția în care se îndreaptă lumea.

Colegul ei, actorul Victor Spinetti, avea o părere asemănătoare:

— Ne-au dus cu mașina acasă la Ministrul de Finanțe. Invitații, oficiali din guvern, împreună cu soțiile lor, sorbeau din băuturile lor și făceau conversație în grup, fiind atenți să păstreze, am observat, o distanță față de băieții de la Beatles. Din pozițiile lor privilegiate se holbau la ei și vorbeau nu cu, ci despre ei. „Care dintre ei e Ringo?", am auzit că întreabă o voce. „Cred că ăla cu nas mare", a venit răspunsul pe un ton tărăgănat, ei neslăbindu-i din priviri. Cineva, o femeie, a ieșit din grup și s-a îndreptat spre George. „E păr adevărat?", l-a întrebat și, fără să aștepte nicio invitație, s-a apucat să-l ciufulească. „Da, e", a zis imediat, întorcându-se spre ceilalți stupefiată.

Oamenii ăștia se uitau la membrii trupei de parcă ar fi fost niște ponei care se ofereau drept premiu, doar că, pentru ei, poneii ar fi fost ceva mult mai

interesant.

Au fost invitați la masă cu toții. Fiecare loc era plin de tacâmuri de aur și de o gamă variată de pahare. Răutăcioși, cei patru băieți s-au ridicat la înălțimea rolurilor încredințate lor de către demnitari. „O, ce sunt astea?“, au întrebat. Nevasta guvernatorului s-a întors încruntată spre soțul ei și i-a șoptit: „Ăștia nu știu care sunt cuțitele și care sunt furculițele.“

Caracteristica dominantă a sistemului britanic de clase sociale era de așa natură, că până și în sânul familiei existau fel și fel de capcane. La patruzeci de ani de la moartea mamei lui, Paul i-a povestit lui Barry Miles despre un moment din copilăria lui care încă îi trezea „o mică jenă ciudată“. Odată, își mustrase mama pentru că pronunțase cuvântul „rog“ cu un „o“ lung.

— L-a pronunțat snob. Eu am râs, iar ea s-a jenat un pic. Nu m-am iertat pentru asta nici peste ani. Atunci era o nimica toată, dar acum mi se pare groaznică o astfel de reacție gratuită. Aș vrea să pot da timpul înapoi și să spun: „Era doar o glumă, mama!“

După cum am observat, Mimi, mătușa lui John, se uita de sus la tânărul George Harrison pentru că ar fi avut, chipurile, „o voce joasă, de Liverpool“.

— Parcă ai lipici la cei din clasele de jos, nu, John? zicea ea.

Odată cu celebritatea, Beatles a câștigat și un statut. A intrat în clasa celebrităților, care parcă semnase un soi de pact tacit de nonagresiune față de clasa superioară. În culmea gloriei, George vorbea cu mândrie despre ce învățase de la soția lui, care fusese educată în sistem privat, Pattie Boyd.

— Atunci când ai bani, capeți în mod firesc un anumit bun-gust, îi explica el lui Maureen Cleave în 1966, așa că eu am învățat asta de la Pattie. Începi să ai bun-gust și la mâncare. În loc de ouă cu fasole și carne la micul-dejun, începi să iei un brunch cu avocado în oraș. Nu mi-a trecut niciodată prin cap că o să-mi placă vreodată avocado. Când vedeam cum înfulecă oamenii, mi se părea că mănâncă niște fâșii de ceară – pere false dintr-un bol.

Urcând pe scara socială, câteodată membrii trupei Beatles erau obligați prin context să fie manierați.

Privind înapoi la căsnicia ei, Pattie își aduce aminte că în familia lui George „la masă, cuțitele se țineau în mână, ca niște creioane“, iar „ceaiul“ consta în șuncă rece ori plăcintă cu carne de porc, roșii tăiate pe jumătate, sfeclă la conservă și smântână de salată, cu pâine albă, feliată. Așa mâncau la ora șase, și abia mai târziu beau ceaiul cu biscuiți.

Unii susțin că trupa Beatles a provocat o fisură în sistemul claselor sociale. În romanul *A Word Child* (1975), Iris Murdoch, o mare admiratoare a trupei, își imagina cum povestitorul ascultă patru tineri din patru medii diferite, care stau de vorbă la o masă din bucătărie. „Aici oricum nu mai exista nicio clasă“, se gândește povestitorul. „Asemenea lui Empedocle, Beatles aruncase totul în aer.“

Formația și-a făcut intrarea sub lumina reflectoarelor după ce se publicaseră mai multe piese de teatru și romane despre tinerii clasei muncitoare din Anglia: *Privește înapoi cu mânie* (1956), *Room at the Top*[97] (1957), *Sâmbătă noapte și duminică dimineața* (1958), *Singurătatea alergătorului de cursă lungă* (1959).

Dar, dacă acestea înfățișau tineri din partea de jos a unei ierarhii nemiloase, obligați să se adapteze dacă voiau să se ridice, în piese ca *A Hard Day's Night* și *Help!*, Beatles renunța la astfel de lanțuri ca să-și creeze propria lume; băieții sunt veseli, încrezători și nu au niciun gând să cedeze la presiunea de a se conforma standardelor. În ambele filme sunt subminate așteptările despre cum ar trebui să se comporte tinerii clasei muncitoare.

O scenă din *Help!* îi arată pe cei patru Beatles sosind la o terasă tradițională, destinată clasei muncitoare, într-un Rolls-Royce condus de șofer. Doi bătrânei, interpretați de Dandy Nichols și Gretchen Franklin, le fac cu mâna de pe partea cealaltă a străzii.

— Ce tipi minunați și atât de naturali! Adică, nu li s-a urcat la cap faima, nu?

— Atât de naturali! Bine că au rămas la fel cum erau când nu erau cine sunt acum.

Fiecare membru al trupei Beatles intră pe altă ușă din față. Camera de filmat îi urmărește înăuntru numai pentru a scoate la iveală nu patru căsuțe, ci o suprafață mare, luxoasă, plină cu obiecte la modă în *high-life*-ul anilor ’60 – rafturi mobile de cărți, covoare, canapele de piele, corpuri de iluminat la modă și chiar și o orgă Wurlitzer, care iese de jos. E o glumă nevinovată, una care subminează vesel ponciful că nu trebuie să lași succesul să te schimbe. Beatles înseamnă distracție și bucurie, libertatea de a face ce vrei tu, indiferent de origini. Spre deosebire de Jimmy Porter și Joe Lampton, nu sunt nici furioși, nici proști: sunt liberi.

96 Fiu al unui constructor din Kent, Heath își schimbase accentul și oamenii îl tachinau pentru cum pronunța vocalele idiosincratice. Serialul *Monty Python Flying Circus* îl ironiza într-un disc satiric, produs în scop educativ, intitulat *Teach Yourself Heath* („Învață singur limba heath“).

97 Roman de John Braine, publicat în Marea Britanie, în 1957. Nu a fost tradus în limba română

83

Când vorbim despre Beatles, vorbim despre noi înșine.

La sfârșitul lui august 1966, *Saturday Evening Post* a publicat „The Monarchs of the Beatles Empire“, un articol scris de ziaristul britanic James Morris. Acesta saluta formația Beatles pentru că scăpase Anglia de sistemul claselor. Pentru cineva din secolul al XXI-lea putea părea o aluzie la Lady Bracknell, dar părerile erau împărțite. Mai întâi, descria sosirea acestor „patru cocoși tineri din nord“ într-o „țară îndelung terorizată de clase“. Când fusese la Liverpool, cineva i se plânsese lui Morris că „Sunt toți niște școlari, serios“, dar el era de părere că așa trebuia să fie: „Ideea e că au reușit să facă din tema originilor personale, mult timp o obsesie pentru englezi, un subiect irelevant pentru ei înșiși.“ În trecut, în Anglia exista obiceiul ca spiritul local să fie exploatat în scopuri comice, dar Beatles a mers și mai departe: „Pur și simplu, au fost ignorate vechile diviziuni sociale din țară, aruncând la gunoi acest obicei, fără să depună niciun efort.“

Morris recunoștea că nu era cel mai mare admirator al trupei Beatles: „Ca să fiu sincer, nu-mi place cum arată – adică nu-mi plac fețele lor, așa cum se întâmplă să nu-mi placă semințele de chimen sau Rubens.“ Era însă atras de „detașarea lor absolută față de vechile prejudecăți și idei preconcepute, de felul lor de iconoclasm festiv“. Reușita lor consta în detașarea lor de grandoarea imperială a Angliei. Ei sunt „Oameni Noi“, „englezii în sfârșit eliberați de povara Omului Alb“. Morris aducea în discuție și „inevitabila senzație cum că ar fi vacanță în Anglia de astăzi, că se simte un jucăuș, trivial simț al eliberării“.

După aceea, ajungea la ceea ce multă lume considera a fi androginismul lor, părere susținută de părul lung, de drăgălășenia trăsăturilor și de

corpurile lor fragile. Cei patru spulberaseră toate semnele asociate cu masculinitatea: „Chipurile, copiii sunt înnebuniți după ei, fiindcă nu știu dacă sunt băieți sau fete.“ Ei sunt, susținea autorul articolului, „menestreli ai... emancipării“, care „exprimaseră ceva ce majoritatea dintre noi, a celor din Anglia, am simțit instinctiv – că era într-adevăr nevoie să se scuture praful, cu zâmbetul pe buze, de pe vechile valori. De ce *ar trebui* să fim masculini? De ce *ar trebui* ca viața să fie atât de adevărată, atât de corectă? De ce să stăm mereu supărați? Cine zice asta? *De ce?*“

Cu toate că nu menționa așa ceva în articol, cu doi ani în urmă, Morris începuse un lung tratament cu medicamente ce conțineau urină de iepe gestante. În *Conundrum,* volumul autobiografic pe care avea să-l scrie peste mulți ani, își va consemna transformarea „treptată dintr-o persoană care arăta ca un bărbat sănătos, cu tendințe heterosexuale, aproape de maturitate, în ceva periculos, un soi de hermafrodit după înfățișare, nici bărbat, nici femeie și, mai mult sau mai puțin, fără vârstă“. În 1972, tratamentul inițial a dus la o intervenție chirurgicală de redefinire totală a sexului, în urma căreia James a devenit Jan.

84

La o săptămână după recepția Beatles din Liverpool Town Hall, pe 10 iulie 1964, John și-a cumpărat prima proprietate. De-acum, și el avea unde să-și zdrăngănească „bijuteriile“.

„Kenwood“ e o casă ce parodiază stilul Tudor, aflată pe proprietatea St. George's Hill, din Weybridge, Surrey, chiar lângă terenul de golf. L-a costat 20 000 de lire sterline pe John, în vârstă de douăzeci și trei de ani atunci, moment în care o casă costa, în medie, 3 400 de lire sterline în Anglia. A adăugat o piscină – „departe de ce am comandat“, se plângea el – și nenumărate bunuri de lux: două canapele de cinci metri și jumătate, un șemineu de marmură, o cadă de baie încorporată în pardoseală, un jacuzzi într-un dormitor mare. Ele au costat încă 40 000 de lire sterline. Dincolo de toate aceste excentricități, își trăia visul burghez.

Zi de zi, veneau camioane să livreze mărfuri în cantități inimaginabile: telefoane și casetofoane, un costum de gorilă, o armură, un tonomat, un joc pinball, un crucifix mare, de altar și cinci televizoare, pe care lui John îi plăcea să le țină deschise, dar cu sonorul dat la minimum.

În pod, erau două încăperi mari, unite, astfel încât să fie loc pentru douăzeci de seturi diferite de mașini de curse Scalextric, cu trasee cu tot. „Dacă faci un lucru, măcar să-l faci bine“, i-a zis unui prieten.

A cumpărat nenumărate cărți, inclusiv volume legate în piele, de Tolstoi și Oscar Wilde, și seria completă *Just William,* precum și, cumva surprinzător, cărți de specialitate, ca *Forty-One Years in India,* de Field Marshal Lord Roberts, și *Curiosities of Natural History,* de Francis T. Buckland.

Învăluită într-un tapet din catifea mov, în sufragerie se găseau o masă lungă, albă și mai bine de zece scaune vechi. În bucătărie erau tot felul de aparate electrocasnice, dar el nu știa să-l folosească pe niciunul. Cynthia era

depășită, dar reușise totuși să-i dea de cap aparatului de făcut vafe. Sătul să mănânce numai vafe, John i-a cerut designerului de interior, Ken Partridge, să trimită pe cineva care s-o învețe să folosească celelalte electrocasnice, deși el nu s-a deranjat niciodată să învețe.

Grădina era plină de mobilă și statui, multe în culori psihedelice, după ce John și Terry, prietenul lui, s-au îndrăgostit de pictura cu spray. Mai târziu, avea să apară în grădină o cizmă uriașă, de aproape doi metri și jumătate, din filmul *Help!*. Patru garaje, așezate unul după altul, adăposteau trei mașini noi, strălucitoare – un Rolls-Royce, un Mini Cooper și un Ferrari.

Singurul spațiu numai al lui, pe care l-a avut John în cea mai mare parte a vieții lui, a fost dormitorul mic, cald, din Mendips. E de înțeles de ce, în loc să se întindă în cele douăzeci și șapte de camere de la Kenwood ori să umble prin grădina impresionantă a reședinței, lui îi plăcea cel mai mult să stea închis în camera aceea modestă, însorită, scorojită, întins pe o canapea micuță, galbenă, primită cadou – firește – de la mătușa Mimi.

Pe-atunci, John nu trebuia decât să-și imagineze alte proprietăți – *Presto!* –, că ele și apăreau peste noapte. Un abonament permanent la magazinul de jucării Hamley's îi asigura un board game nou ori de câte ori apărea.

Mai complicat era însă cu angajații. Îi plăcea Dot Jarlett, menajera de zi cu zi, numai că ea nu se înțelegea cu bucătăreasa, al cărei soț dibace nu mai prididea să flirteze cu invitatele. N-a trecut mult, și fiica bucătăresei și-a părăsit soțul și s-a mutat în locuința de personal cu părinții ei, dar, după aceea, a început să se dea la John. Între timp, dispăreau lucruri din casă. Nesfârșitele furtișaguri și ciondăneli din toate părțile îi dădeau senzația de „Downton Abbey", din nebunii ani '60. Mai târziu, un vecin gălăgios a anunțat-o la un moment dat pe Cynthia că Jock, șoferul lui John, care mirosea urât și care fuma țigară după țigară, locuia în Rolls-Royce, pe bancheta din spate.

— În ceea ce privește puterea de a-i înfrunta pe oameni, eram fără speranță, recunoștea ea.

După aceea, a preluat controlul Brian Epstein, care i-a dat afară pe bucătăreasă, pe soțul ei și pe șofer.

Cu toate că era amenajată și mobilată ca un palat de distracții, reședința Kenwood a devenit curând decor pentru un spectacol după Ibsen, din ceața trecutului apărând siluete uitate, hotărâte să saboteze viitorul. John era de-acum unul dintre cei mai bogați, mai cunoscuți și mai liberi tineri din lume, numai că era și soț, și tată, și nepot, și fiu. Precum și ginere: încă de la început, fusese la cuțite cu Lillian, soacra lui neînduplecată, care plecase din Liverpool și care venise să locuiască în apropiere, la Esher. Lui Lillian îi plăcea să-și facă tot timpul de lucru la Kenwood ori să colinde magazinele de antichități și casele de licitație, unde căuta mărunțișuri despre care credea că ar putea înfrumuseța casa. Cu toată generozitatea lui John – nu numai că-i cumpărase o casă, ci îi asigura și întreținerea, plus o rentă lunară –, Lillian tot era convinsă că fiica ei se căsătorise cu un bărbat mai prejos decât ea. Cât despre John, lui i se părea mai simplu să se poarte de parcă ea nici n-ar fi fost acolo. Un vizitator ține minte că a văzut-o „trântită pe o canapea, îndesându-și în gură fructe glasate“, în timp ce John „trecea pe lângă ea fără să scoată o vorbă“.

Și existau și alte personaje fantomatice, ca Lillian, care ciocăneau la ușă. Într-o zi, când era singură la Kenwood, Cynthia i-a deschis ușa unui necunoscut, „un ins micuț, cu părul lins, grizonant, care se împuțina în vârful capului“. S-a prezentat ca fiind tatăl pierdut al lui John, Fred, ceea ce, la prima vedere, se confirma:

— Arăta neîngrijit și ponosit ca un vagabond, dar, în mod îngrijorător, avea fața lui John.

Ea i-a spus că John se întoarce într-o oră sau două. I-a zis că poate să-l aștepte, i l-a prezentat lui Julian, nepotul lui, și i-a dat o cană de ceai și pâine prăjită cu brânză. Conversația se cam poticnea, dar și-au găsit repede un țel comun: când Fred, care avea cincizeci și doi de ani, a zis că părul lui nu arată deloc bine, Cynthia s-a oferit să-l tundă.

Dintr-un motiv sau altul, John nu-i spusese că, după șaptesprezece ani, se întâlnise cu tatăl lui cu doar câteva săptămâni în urmă. John avea șase ani

când el se certa cu Julia, fiecare vrând să aibă grijă de băiat. Fred fusese plecat pe mare patru ani, fiind chelner pe vapor. După ce se întorsese în Anglia, spărsese o vitrină de magazin și furase un manechin. Arestat în timp ce dansa vals cu manechinul, stătuse la închisoare șase luni.

De acolo, îi scrisese surorii lui Julia, mătușa Mimi a lui John, rugând-o să-l ajute să reintre în viața copilului. Dar Mimi îi răspunsese cu asprime:

— Ți-ai distrus viața și ne-ai făcut pe toți de rușine. Dacă ți-a mai rămas vreo urmă de decență, te sfătuiesc să pleci singur în Noua Zeelandă și să uiți că ai făcut vreodată parte din familia asta. Doar n-ai vrea ca băiatul tău să știe că ai fost la pușcărie, nu?

În 1963, Fred spăla vase în diferite hoteluri și restaurante. Nu spera să-și mai vadă vreodată fiul, până când un coleg de serviciu de la Moore Place Hotel, din Esher, a zis că pe liderul trupei Beatles îl cheamă Lennon și că arată exact ca el.

Fred i-a trimis mai multe scrisori lui John, dar n-a primit niciun răspuns. Între timp, a ajuns la un reporter de la *Daily Sketch,* care, mirosind o poveste senzațională, a negociat cu Brian Epstein o întâlnire între tatăl de mult rătăcit și fiul celebru. Pe 1 aprilie 1964, cei doi s-au întâlnit în sfârșit la sediul NEMS, din Monmouth Street.

Primele cuvinte pe care John i le-a spus tatălui lui au fost cel puțin un test:

— Deci, ce vrei?

Fred i-a răspuns că nu vrea nimic.

— I-am spus că mi-a moștenit talentul, a povestit el pentru *Daily Sketch,* adăugând cu lipsa de tact specifică familiei: Nu vreau să pară că mă laud, dar eu făceam ce face John acum douăzeci și cinci de ani – și suna mult mai bine.

În vremurile petrecute pe mare, Fred își delecta colegii de echipaj cu melodii din musicaluri: piesa de rezistență era un cântec lacrimogen, pentru care își dădea cu cremă neagră pe față: *Little Paul,* de Al Jolson.

După vreun sfert de oră, cei doi au fost întrerupți de Epstein, spunând că e vorba despre nu știu ce aranjament cu BBC. Întâlnirea nu fusese reușită, dar

nici dezastruoasă.

Fără îndoială că-l putem ierta pe John fiindcă avea sentimente confuze față de tatăl lui. Din momentul acela, relația lui cu Fred va trece de la dragoste la ură, între acestea existând lungi perioade deloc prietenoase. Se pare că a descoperit unele asemănări între ei, care, dacă providența ar fi ales altă cale, poate că l-ar fi pus pe un drum asemănător.

— Acum nu-l mai urăsc ca înainte, i-a zis el lui Hunter Davies. Probabil că și el, dar și Julia au fost de vină când s-au despărțit. Dacă n-ar fi existat Beatles, probabil că aș fi sfârșit ca Freddie.

La vremea respectivă, lui Davies i se părea un scenariu improbabil, dar a ajuns să recunoască un sâmbure de adevăr în el:

— E greu să ți-l imaginezi pe John mulțumindu-se cu o slujbă oarecare, supus unei ierarhii sau chiar reușind să-și câștige existența ca artist sau designer... Nu că și-ar fi luat vreun examen la Școala de Arte. S-ar fi plictisit mult prea repede. Așa că ar fi putut la fel de bine să ajungă un vagabond.

Fred a reușit să stabilească o relație destul de șubredă cu John, căruia îi plăcea latura zgomotoasă, rebelă, de cocoș a tatălui lui, iar în momentele când se dovedea a fi mai iertător, recunoștea că Fred, crescut el însuși la un orfelinat, era o victimă a împrejurărilor.

— E în regulă. E puțin sărit, ca mine, i-a spus John lui Cynthia și la fel i-a spus și lui Pete Shotton. E o surpriză. Un tip cu haz – un țăcănit, exact ca mine.

În viitor, cei doi vor avea o relație explozivă, împăcările sfârșindu-se adesea cu certuri care aveau nevoie de alte împăcări. Fred și-a făcut un obicei din a încerca terenul atunci când era bine. Într-o zi, când vorbeau despre muzică, John l-a întrebat care era preferata lui dintre piesele compuse de el.

— Eu cred că toate cântecele tale sunt al naibii de bune, i-a răspuns Fred. Dar mie mereu mi-a plăcut *Penny Lane.*

Interesul lui Fred nu venea numai din simplul fapt că era tatăl lui John.

— Acum trebuie să-mi găsesc iar de lucru. John are miile lui de lire, iar eu am patru șilingi, i-a zis el unui reporter după prima lor întâlnire. Dar tot sunt cel mai fericit tip din lume.

Numai că tentația de a profita de relația lor s-a dovedit a fi irezistibilă. Mai întâi, i-a vândut propria poveste de viață revistei *Titbits,* la prețul de două sute de lire sterline, iar, după aceea, în 1965, a înregistrat o piesă îngrozitoare, pe jumătate cântată și pe jumătate vorbită, *That's My Life.*

— Eu am fost toată viața un *entertainer*, a explicat el presei.

Deși și-a pus mari speranțe în piesă, nu s-a vândut. Ca mulți alți artiști dinaintea lui, care n-au cunoscut succesul, Fred căuta pe cineva pe care să dea vina și l-a găsit pe Brian Epstein. Dar poate că un grăunte de adevăr există: Cynthia povestește în autobiografia ei că John „s-a înfuriat că tatăl lui a sărit în trenul succesului său" și „i-a cerut lui Brian să facă tot ce-i stă în putință ca să-l oprească. Dacă Brian a făcut ceva sau nu, nu știu, dar piesa n-a ajuns niciodată în topuri." Împreună cu noul lui manager, Fred a apărut la Kenwood într-o seară, la unsprezece, gata să ceară o explicație, dar John nu era binedispus.

— Cară-te! i-a strigat înainte să-i trântească ușa în față.

Totuși, au păstrat legătura, iar John l-a ajutat cu bani pe Fred, ca să aibă din ce trăi, deși modest, oferindu-i un apartament cu un dormitor în Kew și zece lire pe săptămână. În perioada când spăla vase la Toby Jug Hotel, în Tolworth, Surrey, Fred s-a logodit cu o studentă, Pauline, cu treizeci și cinci de ani mai mică decât el. Apoi s-a înființat cu ea la Kenwood, întrebând dacă John și Cynthia nu i-ar putea da o slujbă și un loc unde să stea. Kenwood servea din nou drept decor pentru o melodramă de familie.

— A locuit cu noi câteva luni, dar a fost un coșmar, își amintea Cynthia. Fata plângea tot timpul și se certa cu maică-sa din cauza lui Alf (Fred). Dormea în pod și o auzeam cum țipă la telefon și suspină.

În ceea ce o privește, Pauline nu a urmat exemplul lui John.

— N-am văzut în viața mea pe cineva care să se poarte mai atroce la masă. Nu vorbea mult, dar, când molfăia, îl vedeam cum mă urmărește cu

ochii ăia bănuitori, pe care am ajuns să-i cunosc bine cât timp am stat la Kenwood.

Într-o seară, Pauline și Fred au ieșit la un club de noapte în Kew, unde au dat de Cynthia, care era singură. Pauline susține că „Freddie a avut un mare șoc s-o găsească pe soția lui John într-un club, fără o companie potrivită, și i-a ținut o predică despre... îndatoririle soției. Pe mine m-a apucat furia când am văzut că o jignește.“ Dar poate că o jignise pe Cynthia și într-un alt fel, unul mai puțin vizibil. Pete Shotton ține minte că „Freddie a depășit până și limitele toleranței lui John, când a încercat să-și seducă nora. Cyn s-a supărat așa de tare, că John l-a dat afară din casă pe taică-său și n-a mai vrut să-l vadă niciodată.[98]“

După atâta dramă, poate că nu e de mirare că John și-a căutat refugiul la *Sunny Heights.*

98 Relația lui John cu tatăl lui s-a terminat, în sfârșit, în 1970, când Fred l-a anunțat că are de gând să-și scrie autobiografia. O secretară de la Apple i-a invitat pe el și pe Pauline la Tittenhurst Park, unde se sărbătoreau pe 9 octombrie cei treizeci de ani pe care îi împlinea John. După ce i-a lăsat să aștepte în bucătărie, John i-a primit nervos și le-a zis: „Vă tai banii și vă dau afară din casă (...) Plecați din viața mea. Nu mai stați pe spinarea mea!“ Terapia „țipătul primitiv“ pe care a urmat-o John după epoca Beatles scosese la suprafață, se pare, sentimente violente față de tatăl lui: „Ai idee prin ce am trecut din cauza ta? La terapie zi de zi, țipând după tati, oftând în timp ce așteptam să vii acasă!“ Potrivit lui Pauline, John zicea de multe ori că mama lui era o „curvă“. Apucându-l de guler pe taică-său, i-a spus: „Cât despre povestea vieții tale, n-ai voie să scrii *nimic* fără acordul meu. Iar dacă spui cuiva ce s-a întâmplat azi, aici... pun pe cineva să te omoare.“ Amenințarea l-a speriat așa de tare pe Fred, că a făcut o declarație despre această discuție la notar, solicitând ca ea să se facă publică, în caz că el „dispare sau moare din cauze nenaturale“.

85

Ringo își achiziționase propria casă care parodia stilul Tudor, pe același domeniu impresionant, la un an după ce John cumpărase Kenwood. După aceea, a angajat o firmă de construcții pentru renovări masive. Dar n-a trecut mult, și ele au scăpat de sub control. Apoi, gândindu-se să diminueze costurile și să facă o investiție sigură, pe care să se bazeze când o să se spargă celebra bubă, a cumpărat firma de construcții. Dar nu era om de afaceri: a plătit pe proprietate 37 000 de lire sterline, a mai investit 53 000 de lire sterline în ea, iar peste patru ani a vândut-o cu 47 000 de lire sterline. Nici cu firma de construcții nu a reușit niciodată nimic. Întrebat ce n-a mers, el a răspuns:

— Nimeni nu voia să cumpere casele pe care le făceam noi.

Dar, cât a ținut, povestea a avut haz, așa că John și Cynthia își făceau apariția ori de câte ori aveau nevoie să se binedispună, adică mai tot timpul. Spre deosebire de Kenwood, care a devenit repede un muzeu care să hrănească entuziasmul ofilit al celorlalți, Sunny Heights[99] era, așa cum sugerează numele, un palat al distracției, veselia nefiindu-i umbrită de *angst* sau mila de sine. În afară de faptul că a adăugat o întreagă aripă nouă, o cameră de lucru și un *home cinema*, Ringo și-a instalat propriul bar, „The Flying Cow“, în încăperea din față, unde erau pereți din oglinzi, pe care erau etalate afișe și un spectacol de lumini psihedelice. Îi plăcea enorm s-o facă pe stăpânul barului, trăgând de manete ca să umple halbele de bere și apăsând pe butoanele de la instalația complet funcțională. „The Flying Cow“ avea o țintă pentru săgeți și o masă de biliard, adusă special din America.

— Era ora distracției la Starkey’s, își amintea Cynthia. Ringo era vorbăreț, un clovn pus pe șotii și glume. El și Maureen făceau un număr dublu

irezistibil, părând amândoi atât de dezinhibați.

Sunny Heights era, din mai multe puncte de vedere, o proprietate mai luxoasă decât Kenwood. Fiind de părere că cele cinci televizoare ale lui John sunt o nimica toată, Ringo a instalat un televizor și două telefoane în absolut fiecare cameră. Dintr-un motiv sau altul, ura cusăturile, așa că a comandat un covor Wilton de culoarea ciocolatei, țesut dintr-o singură bucată uriașă, pentru livingul principal. Dar avea să descopere curând că nu exista nicio legătură între lux și fericire, și că una era, cel mai adesea, un substitut pentru cealaltă. Făcând portretul lui Ringo pe un perete gol, caricaturistul Gerald Scarfe[100] a observat că multe camere de la Sunny Heights erau absolut goale:

— M-am gândit că el, venind dintr-o casă cu un singur etaj, nu știa ce să facă cu ele.

Când l-a vizitat acolo, în martie 1968, Ray Connolly l-a găsit pe Ringo nedumerit.

— Am un prieten la Liverpool pe care-l cheamă Roy, i-a zis Ringo. E tâmplar, știi, și n-are decât treizeci de discuri, dar e atât de încântat de ele! Și eu am aici un dulap cu vreo cinci sute de LP-uri și, când vreau să ascult unul, trebuie să închid dulapul la loc, fiindcă nu mai știu pe care să-l pun (...) Bănuiesc că mă plictisesc la fel ca toată lumea, dar eu nu am doar trei ore seara, eu am toată ziua la dispoziție să mă plictisesc. Până și casa asta a fost o jucărie. În Liverpool, am locuit mereu într-o casă cu patru camere, iar pentru mine cea mai mare ambiție era o casă mai mărișoară în Aigburth. Câteodată, îmi doresc să nu mai fiu celebru și să mă întorc de unde am plecat, la Liverpool. Parcă nu aveam atâtea griji când duceam o viață ca aia, deși atunci mi se părea că sunt. Dar a trebuit să vin aici ca să-mi dau seama că nu contau decât foarte puțin.

99 Proprietarul inițial denumise casa „Haleakala“, după vulcanul masiv care se găsește pe insula hawaiiană Maui. „Haleakala“ înseamnă „Casa soarelui“, așa că atunci când a cumpărat proprietatea în 1948 și i-a spus „Sunny Heights“, un anume domn Pope n-a fost atât de radical pe cât ar putea părea. Deci acum știți.

100 Mai târziu, o va lua de soție pe Jane Asher.

86

O petrecere:
Studioul Two EMI
Abbey Road, Londra WN8
1 iunie 1966

Beatles făcuse deja un ritm pentru *Yellow Submarine,* la care adăugaseră și partea vocală, inegală, a lui Ringo, plus introducerea alunecoasă, parodic-poetică[101] *(And we will march to free the day to see them gathered there, from Land o'Groats to John o'Green…).* Dar, în principal, era vorba de un cântec care se cânta împreună, așa că seara au invitat câțiva prieteni să li se alăture la Studio Two, printre care Pattie Boyd, Mick Jagger, Brian Jones, Marianne Faithfull și fidelul șofer al trupei, Alf Bicknell.

Când intră, Geoff Emerick, inginerul de sunet al formației, își dă seama că „sunt într-o dispoziție de petrecere cu toții", ca să citățm descrierea lui eufemistică. La cum arată, el bănuiește că „la cină nu au consumat doar mâncare". El n-a încercat niciodată marijuana, dar, stând în preajma muzicienilor, știa cum miroase: „Câteodată, simțeam mirosul ciudat din studio, după ce Beatles împărțea un joint cu tehnicienii, deși tare mă îndoiesc că George Martin cel corect avea habar de ce se întâmplă."

În studio, se încinge repede o petrecere tipică anilor '60, cu femei în fuste scurte și bluze înflorate și bărbați în pantaloni evazați, mov, și jachete de blană. Emerick își dă seama că n-aveau să stea potoliți – „În niciun caz n-aveam de gând să am grijă de tot grupul!" –, așa că le dă tuturor microfoane cu fir lung, de ținut în mână.

John zice că vrea să sune ca și cum ar cânta pe sub apă. Încearcă să facă gargară și să cânte în același timp, dar se îneacă. Așa că schimbă macazul, insistând să se aducă în studio un butoi în care să bage capul.

De-acum, George Martin știe cum să reacționeze la excesele lui și încearcă să-l combată. Dar John insistă. Emerick propune o cale de mijloc: de ce n-ar pune John microfonul în apă? George Martin își face griji că o să se strice microfonul și-l avertizează pe Emerick că el o să plătească orice pagubă.

Caută ceva cu care să protejeze microfonul în apă. Mal Evans găsește un prezervativ în geantă. Emerick îl înfășoară în jurul microfonului, după care îi dă drumul într-o sticlă de lapte plină cu apă. Sunt pe punctul să înceapă înregistrarea, când domnul Fowler, managerul de studio, care face mereu pe șeful, bagă capul pe ușă să vadă dacă e totul în regulă.

Emerick știe că, dacă observă microfonul din sticla de lapte, îl dă afară pe loc. Dar lui John chiar îi merge mintea: când îl vede pe domnul Fowler, înșfacă „mecanismul“ și-l ascunde la spate.

— Totul în regulă? întreabă domnul Fowler.

— Da, domnule, domnule manager de studio, e absolut extraordinar, domnule, răspunde John, iar toți ceilalți, inclusiv George Martin, chicotesc pe înfundate.

Înregistrarea începe, dar sunetul din apă e nesatisfăcător, așa că renunță. Să continue petrecerea!

Trupa se năpustește spre dulapul din studio, cunoscut ca „The Trap Room“, o comoară de mărunțișuri: paratrăsnete, furtunuri vechi, clopoței din război, lanțuri, gonguri, mașini de vânt, fluiere muzicale, fluiere pentru jocuri sportive. Iau și ei ce pot și, în toiul veseliei și al clinchetului de pahare, încep să cânte. Pe disc se aud exclamațiile petrecăreților, la al doilea vers cele mai volubile aparținându-i lui Pattie Boyd, care înainte vorbea blând.

Nu trece mult, și toată lumea se înghesuie în cămăruța cu ecou din spatele studioului. Emerick detectează din nou „vagul miros de «tămâie»“. În timp

ce petrecăreții chicotesc, țipă și fluieră, John își ia o voce de *Goon* și spune: „Cu forță, înainte, domnule Bo'sun! Cu forță înainte!“ Seara o încheie Mal Evans, care mărșăluiește prin studio, bătând în toba mare, agățată de piept, în timp ce toți ceilalți se târăsc după el chicotind, strigând și dansând conga.

101 Mai târziu, se renunță la acea parte.

87

Pe 21 iunie 1966, s-a organizat la sediul clubului o „sărbătorire în avanpremieră“ a discotecii Sibylla’s, din Swallow Street, Mayfair. Într-un material publicat în revista *Queen,* Cathy McGowan, prezentatoarea de la *Ready Steady Go!*, susținea entuziastă că „invitați mai selecți de-atât cu greu îți puteai imagina“.

Statutul discotecii afirma că membrii nu aveau nicio legătură cu vechile diviziuni ale claselor sociale, „originea, educația și averea“; deși inexactă, noua cerință era mai modernă: să fii *cool.*

Când a fost intervievat de Jonathan Aitken[102], coproprietarul Kevin Macdonald a spus că el și partenerii lui aduseseră la un loc „noua aristocrație din Marea Britanie (...), tânăra meritocrație a stilului, a gustului și a sensibilității (...), cei mai creativi oameni; exportatorii de top, creierele de top, artiștii de top, oamenii de societate de top“.

Lista invitaților[103] s-a publicat în următorul număr al revistei *Queen,* sub titlul „Câți londonezi petrecăreți cunoașteți?“

David Bailey, fotograf

John Barry, compozitor

Jane Birkin, actriță, soția lui John Barry

Jacqueline Bisset, actriță

Pattie Boyd, soție a unui membru Beatles

Michael Caine, actor

Leslie Caron, actriță

Julie Christie, actriță

Mike d’Abo, cântăreț, în curând i se va alătura lui Manfred Mann

Nigel Dempster, editorialist presă mondenă

Terry Donovan, fotograf

Peregrine Eliot, aristocrat

Alan Freeman, DJ (acționar)

Nicholas Gormanston, aristocrat anglo-irlandez

Celia Hammond, model

Anita Harris, cântăreață

Bruce Higham, dezvoltator de proprietăți (acționar majoritar)

Terry Howard, fotograf (acționar majoritar)

Mick Jagger, Rolling Stones

Brian Jones, Rolling Stones

John Lennon, Beatles

Paul McCartney, Beatles

Kevin Macdonald, copywriter (acționar majoritar)

Cathy McGowan, prezentatoare *Ready Steady Go!*

David Mlinaric, designer

Andrew Loog Oldham, manager Rolling Stones

Jane Ormsby-Gore, fiica ambasadorului Marii Britanii în SUA

Sir Mark Palmer, fondator al agenției de modeling „English Boy“

Lance Percival, animator

Sir William Pigott-Brown, National Hunt Jockey, acționar majoritar

Alexander Plunket Greene, investitor în modă, soțul lui Mary Quant

Mary Quant, creatoare de modă

Michael Rainey, creator de modă, ‘Hung On You’, soțul lui Jane Ormsby-Gore

Keith Richards, Rolling Stones

Edina Ronay, creatoare de modă și actriță

Maureen Starkey, soție a unui membru Beatles

Eric Swayne, fotograf, fostul prieten al lui Pattie Boyd

Gordon Waller, cântăreț Peter and Gordon.

Scriind în *Daily Express* anul acela, Robin Douglas-Home, un aristocrat scoțian, recunoștea că acum „clasa privilegiată“ din Londra era alcătuită din

„actori, cântăreți pop, coafeze și modele“. Vremurile, spunea el, se schimbaseră.

— Dacă ar intra împreună într-un restaurant un conte în ținută de vânătoare și George Harrison cu Pattie Boyd, și n-ar fi decât o singură masă disponibilă, cui i se va da ea? Păi, dacă șeful de sală ar avea puțin cap, lui George și Pattie, bineînțeles.

Mai existau însă zone de rezistență. De Anul Nou, în 1966, lui George nu i s-a dat voie să intre la Annabel's, elegantul club de noapte din Mayfair, pentru că nu avea cravată. Lady Annabel Goldsmith, după numele căreia fusese numit și clubul, își amintea incidentul în volumul ei autobiografic, cu o plăcere deloc convingător mascată: „Pe 31 decembrie 1967 *(de fapt, greșea cu un an)*, George Harrison, membru al formației Beatles, sosea la baldachinul albastru cu auriu, cu gândul să petreacă Anul Nou cu stil. Erau cu el soția lui, Pattie Boyd, managerul lui, Brian Epstein, și prietenul lui, starul rock Eric Clapton. El, cu barbă mare, într-un pulover pe gât și cu o eșarfă subțire, a fost șocat când portarul a refuzat să-l lase să intre. Simțindu-se jignit când i s-au oferit o cămașă și o cravată, pentru că trebuia să respecte ținuta obligatorie, domnul Harrison i-a reamintit portarului că, după părerea lui, mai degrabă Annabel's avea nevoie de Beatles decât avea nevoie Beatles de Annabel's.

— Nu cred că așa stau lucrurile în zilele noastre sau că așa au stat vreodată în trecut, i-a replicat portarul, iar gașca lui Harrison s-a dus să petreacă de Anul Nou la Lyon's Corner House din apropiere.

102 Jonathan Aitken este, printre altele, autorul volumelor *The Young Meteors* (1967), o serie de portrete ale celor tineri și la modă, și *Nixon: A Life* (1993), un portret empatic al fostului președinte american. A devenit parlamentar din partea conservatorilor în 1974. În 1999, a fost condamnat la 19 luni de închisoare pentru sperjur și obstrucționarea justiției. Douăzeci de ani mai târziu, în iunie 2019, a devenit preot anglican.

103 Aici, forma scurtată.

88

Suntem la turul Mop Tops al orașului Liverpool.

— Deci aceea este Biserica Romano-Catolică. Are patru clopote – Matei, Marcu, Luca și Ioan. Dar admiratorii Beatles le zic John, Paul, George și Ringo! Când i-am povestit asta zilele trecute unui turist american, a zis: „Ringo? E un nume bun pentru un clopot“, iar eu i-am spus: „Ce glumă bună, prietene!“

Dăm colțul spre ceea ce a fost pe vremuri maternitatea de pe Oxford Street, care acum face parte din universitate. Ne atrage un ghid care concurează cu al nostru.

— Bună ziua, soare! îi zice el celui din urmă, apoi adaugă: *Here Comes the Sun*[104].

Ghidul nostru, Stevie T., face un efort să chicotească, după care așteaptă să-i plece rivalul și ne conduce la placa aflată la ușa de la intrare:

> Julia Lennon, născută Stanley, a adus pe lume
>
> Un fiu, John Lennon
>
> (1940-1980),
>
> aici, în fosta maternitate din Liverpool,
>
> pe 9 octombrie 1940, la ora 18:30.

Ne povestește cum au bombardat naziștii orașul Liverpool în aceeași săptămână.

— Dar, pe 9 octombrie, nu a fost niciun bombardament. John sigur cânta *Give Peace a Chance!* La Liverpool, totul îți aduce aminte de Beatles.

Ne duce pe Hope Street, pe partea cealaltă, la Gambier Terrace, o terasă frumoasă, din anii 1830, aproape de catedrala anglicană.

— Acum, că știți cu toții atâtea despre Beatles, numele Rod Murray vă spune ceva?

Noi reacționăm de parcă ne-ar sta pe limbă, dar nu nimerim.

— E imposibil să ții minte tot, nu? intervine el cu un aer înțelegător.

E „Săptămâna Beatles“ la Liverpool, iar cunoștințele despre Beatles au ajuns la un nivel descurajator de înalt. Eu citesc despre Beatles de un an, fără pauză, dar, în comparație cu majoritatea fanilor, abia dacă am ajuns la nivel intermediar.

Rod Murray era, se pare, un membru din The Dissenters, o grupare artistică al cărei specific părea refuzul de a cânta orice fel de muzică. John și Stu Sutcliffe locuiau în apartamentul murdar al lui Murray, de la parter, la Gambier Terrace, la începutul anului 1960. John zicea că e ca o hazna. Stevie T. ne lasă timp să facem fotografii la ușa de la intrare, pe care intra și ieșea John.

Întorcându-ne în autobuz, Stevie T. povestește despre diferite tururi Beatles la care a luat parte.

— Am fost la Manchester cu echipa Beatles. Necazul a fost că acolo nu mai exista niciunul dintre locurile unde mergeau ei. Dar e un tip extraordinar care face tururi rock-and-roll – Rolling Stones, Oasis și restul. Cum îl cheamă? Wilde. Da, Paul Wilde.

Îl întreb dacă Beatles le e pe plac copiilor lui.

— Ca să fiu sincer, nu sunt așa de interesați de muzică. Totuși, zilele trecute l-am auzit pe băiatul mic cântând la el în cameră. Am intrat și știți ce cânta? Barry White!

— BARRY WHITE! clatin eu din cap, plin de înțelegere.

Mergem cu mașina la Toxteth. Stevie T. parchează lângă numărul 9, pe Madryn Street, la casa bunicilor lui Ringo, unde acesta s-a și născut. În 2005, Consiliul General al Orașului Liverpool a hotărât ca Madryn Street și zece străzi vecine să fie demolate. Ca urmare a unui protest al fanilor Beatles, s-a anunțat că nu se va demola casa de la numărul 9. Ea avea să fie dezmembrată cărămidă cu cărămidă și depozitată până se va găsi un loc

potrivit. Au existat chiar și planuri ca ea să fie reconstruită la muzeul din Liverpool, dar ele au fost abandonate.

Dăm colțul spre Admiral Grove, numărul 10, unde Ringo a locuit cu mama lui de la vârsta de șase ani. Îl întreb pe Stevie T. dacă Ringo i-a cumpărat mamei lui o casă mai elegantă când a ajuns celebru și bogat.

— I-a cumpărat un bungalow splendid în Gateacre. Ea a rămas acolo până la moarte, deși nu i-a plăcut niciodată. Prea luxos pentru ea.

Casa de la numărul 10 e roz cu alb, ca un tort aniversar. Jackie Holmes, o femeie de afaceri între două vârste, a achiziționat-o recent, la prețul de 70 000 de lire sterline. Tot ale ei sunt și proprietatea de la Newcastle Road, numărul 9, fosta locuință a Juliei Lennon, și casa de la Upton Green, numărul 25, unde a locuit George pe vremuri. Nimeni nu pare să știe ce planuri are cu achizițiile ei.

Un grup de turiști, aflați într-un alt tur ghidat, se uită pe geamurile locuinței de la numărul 10, așa că trebuie să așteptăm ca să ne zgâim și noi. Nu e mare lucru de văzut: camera din față e complet goală. Stevie T. umple golul cu o povestioară.

— Casa nu avea decât o toaletă afară, la peretele acela din spate. Pentru fanii lui Ringo, singurul loc în care puteau sta era lângă perete. Când se ducea la toaleta de afară, țipau cu toții, așa că știa tot Liverpoolul când voia la baie. Dar hai să mergem mai departe, până la următoarea destinație din fabulosul nostru tur!

Lacul din Sefton Park. Îl privim de pe șosea. Aici, zice Stevie T., a cunoscut-o Fred Lennon pe Julia. În depărtare, se zărește vârful Palm House.

— Era într-o stare cumplită. George le-a dat o jumătate de milion s-o renoveze, dar fără să afle nimeni.

Potrivit unui regulament local din Liverpool, e clar că orice clădire asociată cu Beatles, oricât de vag, e obligată să etaleze o statuie sau o plăcuță. Există o statuie Beatles la Pier Head și mai sunt încă opt statui Beatles în Cavern Quarter, inclusiv una a lui John Lennon, care este în afara

clubului propriu-zis, și în Stanley Street e una a lui Eleanor Rigby, făcută, dintre toți oamenii din lume, de Tommy Steele.

Statuia lui John din Aeroportul „John Lennon“ din Liverpool a fost dezvelită de Yoko Ono în 2002. Sunt acolo și o mulțime de plăcuțe. Până și pentru Bob Wooler, primul manager al formației, Mal Evans, tehnicianul ei, The Quarrymen și The Dissenters. Pe o plăcuță dintre un salon de tatuaje și un salon de îndepărtare a tatuajelor, pe Rodney Street, citim: „PLACA ACEASTA COMEMOREAZĂ NAȘTEREA LUI BRIAN SAMUEL EPSTEIN, NĂSCUT PE 19 SEPTEMRIE 1934 + DECEDAT LA LONDRA, PE 27 AUGUST 1967“. Urmează și alte plăcuțe despre Cavern Club, Casbah Coffee Club, Grapes Pub, casele personale ale membrilor trupei Beatles și Grosvenor Ballroom, unde cânta trupa. Privind în urmă, poate că s-ar fi economisit timp dacă s-ar fi instalat plăcuțe pe cele câteva clădiri din Liverpool care nu au nicio legătură cu Beatles.

Stevie T. ne duce pe jos la Sefton Park Hotel, prezentat ca „un loc dintr-o fostă casă a trupei Beatles, care oferă cazare în condiții de confort, un călduros bun-venit și mâncare și băutură extraordinare“. Pe plăcuța de la intrare scrie:

STUART SUTCLIFFE
CASA FAMILIEI LUI
STUART SUTCLIFFE
(1961–1970)

Pare o afirmație cam fantezistă, căci toată lumea știe că Stu a murit foarte tânăr, înainte să se lanseze Beatles. Mai târziu, verific datele. Stuart Sutcliffe a murit în urma unei hemoragii cerebrale, la Hamburg, pe 10 aprilie 1962, după ce stătuse în Germania în cea mai mare parte a perioadei 1961-1962. A fost în Liverpool, din câte se pare, de pe 20 ianuarie până pe 27 martie 1961, înainte ca familia lui să se mute în Sefton Park. Mai rămân doar câteva zile din august 1961, când s-a întors din Hamburg să facă niște analize medicale, și alte câteva zile din februarie 1962, când s-a întors s-o vadă pe mama lui, care se recupera după o operație.

Nicio grijă! Sala de mese din hotel e accesorizată cu fotografii cu Stu și Beatles, Stu și Astrid, Stu și John. Deasupra unei copii înrămate a certificatului de naștere al lui Stu, e o inscripție pe care scrie: „Moartea subită a lui Stuart, survenită la Hamburg, face parte din mitologia Beatles, povestea impresionantă a unui tânăr a cărui carieră promițătoare de artist/muzician a fost curmată în chip tragic, dar importanța lui pentru Beatles, ca membru fondator și prieten apropiat al lui John Lennon, capătă dimensiuni legendare.“

Când revenim în autobuz, Stevie T. anunță că săptămâna următoare pleacă la Bangor, în Țara Galilor, cu un grup de fani Beatles din Suedia. Intenționează să viziteze locuri unde a fost trupa când a stat în Bangor două nopți, în august 1967, ca să participe la un seminar ținut de Maharishi.

— Mă duc la plimbare, nu la muncă. Ar trebui să fie tare mișto. Dar ia ghiciți unde mergem acum! ne spune, apăsând un buton.

Din difuzoare se aude *Penny Lane.* Ne oprim în dreptul unui indicator stradal și așteptăm să treacă alte grupuri de turiști, înainte să ne uităm de mai aproape. Indicatorul, zice Stevie T., nu e cel original.

— În clipa în care s-a lansat cântecul, s-au furat toate. După aceea, edilii n-au mai continuat să le tot înlocuiască. Adică erau indicatoare cu Penny Lane în toată lumea, mai puțin în Penny Lane!

Indicatorul respectiv, bine fixat în zid, e plin de autografe de la fani. O foaie de Perspex e pusă peste de când au venit Paul McCartney și James Corden la Liverpool, în 2018, pentru *Carpool Karaoke,* și au adăugat și autografele lor, cu un scris modest.

Facem o oprire la biserica St. Barnabas, unde a fost Paul corist și unde mai cânta din când în când trupa Beatles. Acum e o tavernă.

— Faceți o fotografie minunată cu basche ții care atârnă! Întrebare haioasă: Ce muzician faimos a locuit pe vremuri în apartamentul de acolo? N-o să ghiciți niciodată! Nu? Nu? V-a scos din nefericirea voastră – Freddie Mercury! Da, Freddie Mercury! De necrezut!

Pornim, și Stevie T. ne arată un domn în vârstă în parcare.

— Uitați! Acolo! E LEN GARRY! Iar femeia de lângă el e soția lui!

Încercăm să părem emoționați, dar, simțind că noi nu avem nici cea mai vagă idee cine e omul, Stevie T. ne informează că Len Garry a fost unul dintre membrii inițiali ai grupului The Quarrymen.

Pe Penny Lane sunt o mulțime din clădirile menționate în cântec – frizeria, banca, adăpostul din mijlocul giratoriului –, dar sunt mai banale decât te-ai fi așteptat. Frizeria e tot acolo, acum se numește Tony Slavin, dar nu mai etalează ea fotografii, ci e ea însăși fotografiată: fiecare turist din oraș se grăbește să-și facă un selfie în fața intrării.

— John, Paul și George se tundeau aici, zice Stevie T. mândru.

Mă gândesc să-l întreb de ce nu și Ringo, dar nu apuc. „Celebrul adăpost din mijlocul giratoriului“ are acum un indicator pentru „Sgt. Pepper Bistro“, dar e închis, nu se vede niciun bistrou. Se pare că un anume Ray Maatook a cumpărat fosta stație de tramvai în 2004, plănuind ambițios să o transforme într-un „bistrou inspirat de Beatles“, numai că a rămas pustie de atunci.

Dar bancherul care nu-și pune niciodată pardesiu când plouă cu găleata? Unde e banca?

— Erau trei bănci pe aici, zice Stevie T., dar a rămas doar una, TSB. Vedeți acolo? Deci ea susține că ar fi aia celebră.

Vorbim despre Len Garry. Oare unii de la The Quarrymen ar dori să renunțe la trupa lor și să devină Beatles? Dacă în grup ar fi fost John, Paul, George și Craig și aș fi hotărât să-i las ca să-mi iau o slujbă ca lumea, aș fi fost plin de furie și de resentiment.

— Nu, nu cred, spune Stevie T. gânditor. Poate Chas Newby. Știți, Chas era frumos – la fel ca Paul. Cânta la bas – la fel ca Paul. Era stângaci – la fel ca Paul.

Încerc să dau din cap în semn că știu, sperând că Stevie T. n-o să se prindă că eu habar n-am cine e Chas Newby. Mai târziu caut să aflu. Chas Newby nu era, cum crezusem eu, un membru propriu-zis al trupei The Quarrymen, ci i-a ținut locul lui Stu Sutcliffe la patru concerte, în decembrie 1960. După aceea, John i-a cerut să se întoarcă la Hamburg cu ei, dar el a ales să meargă la universitate. A devenit apoi profesor de matematică la Droitwich. Când s-

a pensionat, la șaptezeci și cinci de ani, s-a alăturat formației Quarrymen pentru prima dată, după ce pierduse autobuzul cu o jumătate de secol în urmă.

— Uite o întrebare. Marea întrebare finală pentru *Who Wants to Be a Millionaire?*! Ce pseudonim folosea George Harrison din când în când?

Se vede pe fețele noastre că n-avem nici cea mai vagă idee.

— Vreți să aflați răspunsul?

Stevie T. își parchează autobuzul și arată spre indicatorul stradal.

— Arnold Grove.

Suntem în fața clădirii de la numărul 12, locul nașterii lui George Harrison.

— Două sus, două jos. Șase în casă, fără baie. Când voiau să se spele, luau cădița din cuier și puneau ceainicul pe foc.

Ne holbăm la ușa de la intrare. Ne holbăm la ferestrele de sus. Ne holbăm la ferestrele de jos. Facem fotografii. Mă simt puțin intimidat. Adresa nu face parte din circuitul National Trust: e casa lui Kathleen Hughes, o îngrijitoare ieșită la pensie. Doamna Hughes i s-a plâns ziarului *Daily Telegraph,* în 2015, că e „sătulă până peste cap“ de turiști.

— Taxiurile care fac turul zumzăie pe stradă și vara sunt cu sutele în fiecare zi. În weekend vin tot timpul, chiar și la două noaptea. Eu locuiesc singură... E oribil să văd necunoscuți care se lipesc cu nasul de fereastra mea și ciocănesc la orice oră din zi... Chiar m-am săturat, și vecinii la fel, mai ales cu vapoarele astea care aduc la Liverpool sute de mașini cu turiști, care ajung la mine la ușă. Odată, a venit să vadă casa toată echipa de fotbal Bayern München și și-au lipit toți nasul de ferestre ca să vadă înăuntru. Sincer, situația a scăpat de sub control.

Mergem mai departe. Ne oprim apoi la Woolton și Strawberry Fields, unde Stevie T. ne demonstrează încă o dată că-l enervează prezența altor ghizi.

— În unele tururi, se pune accent și pe copacul de acolo, sau pe acela, sau pe cele de dincolo, despre care zic: „E copacul din cântec, când John spune

Nu cred că e nimeni în copacul meu.“ Ei bine, mă scoate din minți. Sunt DUȘI! Adică el nu vorbește despre un copac propriu-zis! El spune că întotdeauna, crescând, s-a simțit special și altfel. Asta înseamnă *Nu cred că e nimeni în copacul meu.* Dar ei o țin langa și tot arată copacul ăsta sau pe celălalt. Mă scot din minți!

În anul 2000, s-au furat porțile originale, din fier forjat, și i s-au vândut unui negustor de fier vechi. Peste două zile, acesta a intrat la bănuieli și s-a dus la poliție. Originalele sunt acum în depozit, iar porțile sunt niște imitații.

Mergem cu mașina spre biserica St. Peter. Prin curte mișună o mulțime de ghizi, așa că Stevie T. ne duce peste drum, în sala bisericii, unde e altă placă:

ÎN HOLUL ACESTA S-AU ÎNTÂLNIT PRIMA DATĂ,
PE 6 IULIE 1957,
JOHN & PAUL

Lângă ea mai e o placă, din metal, pe care e mult mai mult scris, sugerându-se că textul s-a dictat într-un pub, aproape de ora închiderii:

The Quarrymen cu Eric Griffiths, Colin Hanton, Rod Davies, John Lennon, Pete Shotton și Len Garry au susținut un concert în după-amiaza zilei de 6 iulie, la sărbătoarea bisericii St. Peter. În seara dinaintea concertului lor din această sală, Ivan Vaughan, care cânta uneori cu alții, i l-a prezentat pe prietenul lui, Paul McCartney, lui John Lennon. După cum își amintea John, „aceea a fost ziua, ziua în care l-am cunoscut pe Paul, ziua în care au început să se miște lucrurile“.

Fotografiem sala, placa și placa însoțitoare. Întorcându-ne spre cimitir, observ că Stevie T. are grijă să-i evite pe ceilalți ghizi.

— Sunteți într-o rivalitate prietenească? îl întreb.

— Prietenească nu, răspunde el. O anumită tensiune începe să se simtă în vocea lui. Mulți habar n-au ce vorbesc. Ne duce în cimitirul bisericii. Veniți aici! Ia uitați-vă! Privim placa funerară a lui John Mackenzie, „decedat la șaptezeci și trei de ani, pe 16 septembrie 1915“. Ceilalți ghizi stau acolo și îndrugă prostii. Zic că e Părintele Mackenzie din *Eleanor Rigby,* după care îi

îndeamnă pe toți să fotografieze mormântul. Și mă întrebi de ce nu-mi plac! Vrei să știi adevărul? Vrei? Bine, îți spun eu adevărul. Adevărul e că adevăratul Părinte Mackenzie n-a avut nicio legătură cu Părintele Mackenzie. Cel adevărat nu se numea John, ci Tom. Și nu era preot, ci un tip care prezenta formația Beatles când intra în scenă, pe care băieții l-au poreclit Părintele Mackenzie. Fusese în armată și avea numai ciorapi cârpiți. Vă aduce aminte de ceva – da, „cârpindu-și ciorapii noaptea, când nu e nimeni“ –, v-ați prins? Așa că, vă rog, vă implor, să nu-mi spuneți mie că John Mackenzie era adevăratul Părinte Mackenzie. Asta mă scoate din minți!

104 „Iese soarele.“ Titlul unei piese celebre a trupei Beatles (n. tr.).

89

Diferențe de natură doctrinară au dus, așa cum s-a întâmplat cu Biserica Creștină timpurie, la apariția unei schisme în sânul istoricilor trupei Beatles. În spatele plăcii funerare a lui John Mackenzie, puțin spre stânga, o altă placă funerară comemorează alți membri ai familiei Rigby, inclusiv pe Eleanor Rigby, puțin mai jos. Stevie T. se plânge că ghizii cu care e la concurență îi încurajează pe oameni să creadă că e vorba despre celebra Eleanor Rigby.

— E o poveste romantică, fermecătoare. Singura problemă e că... nu e adevărată!

Stevie T. are încredere în acei teologi ai trupei Beatles care cred că Paul și-a luat numele „Rigby“ de la un magazin de vinuri din Bristol, iar „Eleanor“, de la Eleanor Bron. Paul însuși a confirmat această versiune a evenimentelor cu câteva ocazii, dar asta nu i-a redus la tăcere pe cei din tabăra opusă.

Lionel Bart a declarat odată că „Paul a crezut întotdeauna că numele Eleanor i-a venit fiindcă lucrase cu Eleanor Bron la filmul *Help!*, dar sunt convins că și-a luat acest nume de pe o placă funerară, din cimitirul de lângă Wimbledon Common, unde ne plimbam amândoi. Numele de pe placă era Eleanor Bygraves. După aceea, el s-a întors la mine la birou și a început să mi-l cânte la clavicord.“

Etimologia onomastică a Părintelui Mackenzie a trecut, și ea, prin viziuni diferite. Pete Shotton ține minte că se afla tot acolo când Paul l-a botezat Părintele McCartney pe preotul din noul lui cântec. Povestește că i-ar fi zis:

— Stai puțin, Paul! O să creadă oamenii că e sărmanul de taică-tău, lăsat singur în Liverpool, să-și cârpească de unul singur ciorapii.

După care, el ar fi spus ori pretinde că ar fi spus:

— Atunci, dă-ne agenda telefonică și aruncă un ochi la numele care încep cu „Mc“.

Întâi a sugerat „McVicar“, apoi, pentru că nu s-a potrivit, „Mackenzie“.

În interviul pe care i l-a acordat în 1966 lui Hunter Davies, pentru *The Sunday Times,* Paul, care avea tendința de a se așeza în mijlocul scenei, își aducea aminte că el, nu Pete, se uitase prin cartea de telefon, căutând o alternativă la „Mc“:

— Am răsfoit cartea cu numere de telefon și am luat numele Mackenzie.

Peste treizeci și unu de ani, în 1997, Paul i-a zis lui Barry Miles că tot apar în viața lui niște părinți Mackenzie falși, pe lângă niște false Anastasii.

— A venit un bărbat, care între timp a murit, și a zis: „Eu sunt părintele Mackenzie“. Oricine se numea Părintele Mackenzie și avea o vagă legătură cu Beatles era firesc să zică ceva de genul: „Păi, am vorbit cu Paul și pare că a scris ceva despre mine.“

Și asupra autorului compoziției părerile sunt împărțite: Paul, John sau amândoi. În *Melody Maker,* din 1971, John susținea că el a compus „cel puțin 50% din piesă“. În 1972, într-un interviu pentru *Hit Parader*, contribuția lui ajunsese la „70%“. Mai târziu, în același an, discutând cu Roy Connolly, ea a ajuns la „80%“. Cu o săptămână înainte să-și piardă viața în 1980, n-a mai dat un procent exact, dar a insistat că el este autorul, spunându-i unui reporter de la *Playboy* că „Primul vers e al lui (al lui Paul), iar restul sunt ale mele“.

Dar cei care au fost de față la nașterea piesei își aduc aminte că John a contribuit cu foarte puțin. Chiar și prietenul lui cel mai loial, Pete Shotton, a recunoscut că nu a contribuit „mai deloc“. Când Paul nu știa cum să încheie melodia, lui Pete i-a „picat o fisă“.

— De ce să nu moară Eleanor Rigby, i-am zis, iar Părintele Mackenzie să-i facă slujba de înmormântare? Așa i-am avea pe cei doi singuratici, în cele din urmă împreună – dar prea târziu.

După aceea, a vorbit John, pentru prima oară, numai ca să-și pună la colț prietenul:

— Nu cred că înțelegi unde batem, Pete.

Iar acesta s-a simțit umilit:

— Nu-mi venea să zic decât „Du-te dracului, John!“

Și, astfel, sesiunea de compoziție s-a încheiat. Dar când a ascultat discul prima dată, Pete a fost „în al nouălea cer“, fiindcă Paul îi ascultase sugestia.

— Poate că *John*, mă gândeam eu, era cel care nu înțelesese unde batem.

De ce ar fi exagerat John atât de mult cu contribuția sa la piesa *Eleanor Rigby?* Poate că, pur și simplu, din invidie. Dintre toate melodiile trupei Beatles, textul acesteia era ridicat în slăvi cel mai mult și de către toți cei care contau. Când s-a lansat *Eleanor Rigby,* a zis George Melly, „muzica pop s-a maturizat“ și, spunea Gerry Leiber, „nu cred că s-a compus vreodată un cântec mai bun“. *Eleanor Rigby* a fost preluat de poeți, inclusiv de Allen Ginsberg, care susținea că i-a cântat-o lui Ezra Pound, care, povestea el, „zâmbise ușor“. Thom Gunn a comparat cântecul cu *Miss Gee,* balada lui Auden. Karl Miller l-a inclus în antologia lui, *Writing in England Today.* James Fenton își aduce aminte că Auden l-a ascultat, „în căutarea a ceva care să-l influențeze“. Mai recent, A.S. Byatt, romancieră și critic, și-a exprimat admirația pentru text, fiindcă el etalează „perfecțiunea minimalistă a unei povești de Beckett“. Este apreciat de o gamă variată de oameni: de-a lungul anilor, l-au ales să fie discul lor de luat pe o insulă pustie oameni precum profesorul de cosmologie Carlos Frank, actrița Patricia Hayes, - mezzosoprana americană Cathy Berberian, baladistul armean Charles Aznavour și fostul ministru al Coroanei, Geoffrey Howe.

Un specialist Beatles, Erin Torkelson Weber, autor al studiului *The Beatles and the Historians* (2016), propune un alt motiv pentru afirmațiile dubioase ale lui John. Într-un interviu publicat de *Playboy,* în 1971, Allen Klein, suspiciosul manager al trupei Beatles, recunoștea că, încercând să-l flateze pe John, avusese grijă „să-i amintească“ că el compusese *Eleanor Rigby,* asigurându-l că a scris 60-70% din versuri.

— Pur și simplu, nu și-a adus aminte până când nu m-am așezat cu el undeva și l-am pus să-și clarifice situația.

Torkelson pune scăparea lui pe seama insistenței lui Klein.

— Se pare că, dorindu-și să devină manager Beatles și să câștige aprobarea lui Lennon, Klein se poate să-l fi convins pe textier că făcuse el însuși versuri scrise, în realitate, de McCartney.

90

Celebritatea aducea și multe avantaje. Într-o duminică liniștită, Donovan, cântăreț și compozitor, era în apartamentul lui Maida Vale, când a sunat cineva la ușă. Venise Paul, cu chitara lui acustică.

Au fumat un joint sau două. Paul i-a cântat lui Donovan două cântece la care lucra. Unul era despre un submarin galben, iar celălalt era așa:

Ola Na Tungee,

Blowing his mind in the dark with a pipe full of clay –

No one can say (…)[105]

N-a trecut mult, și soneria s-a auzit din nou. Donovan s-a dus să deschidă. Un polițist tânăr i-a zis că e o mașină afară: era parcată ilegal, într-o poziție ciudată, ușile erau deschise, și radioul la fel.

Paul s-a dus și el la ușă.

Polițistul a făcut ochii mari:

— A, dumneavoastră erați, domnule McCartney! E mașina dumneavoastră, domnule? O mașină sport?

Oricine altcineva s-ar fi ales cu o mustrare și o amendă. Dar nu, polițistul s-a oferit să-i parcheze el mașina într-un loc mai bun. Paul i-a mulțumit și i-a dat cheile. Polițistul s-a întors peste câteva minute să-i spună că acum totul e în regulă. I-a înapoiat cheile și l-a salutat, lăsându-l pe Paul să se întoarcă la chitara lui și la *Ola Na Tungee.*

105 „Ola Na Tungee, Zburându-și mințile pe întuneric cu o țeavă plină de zgură – Nimeni nu poate spune nimic (...)“ (n. tr.).

91

Paul a schimbat *Ola Na Tungee* în *Daily Hawkins,* dar tot nu era bine, așa că a schimbat titlul din nou, devenind *Eleanor Rigby.* Peste o jumătate de secol, Colin Campbell, profesor de sociologie la New York University, avea să scrie o întreagă carte, analizând versurile din *Eleanor Rigby:*

> După cum se vede, Paul pare s-o arate pe Eleanor Rigby la cules de orez după ce se termină nunta, după ce „a ratat-o". Cu alte cuvinte, ea apare la nuntă, dar prea târziu ca să ia parte la sărbătoare. Asta sugerează că a strâns boabele de orez ca să stabilească o legătură nu numai cu nunțile, în general, ci și cu această nuntă, în special, una la care intenționase să participe. Deci ar trebui să ne gândim la ea ca la o invitată la nuntă? Sigur, putem presupune că a culege boabe de orez nu e o activitate obișnuită. Ea pur și simplu vrea să aibă ceva care să-i aducă aminte de această nuntă. Însă, dacă e invitată, deși a ratat slujba, n-ar fi acum în drum spre recepție? Sau a ratat-o și pe-asta?

...Și așa mai departe. Dar, ca în cazul multor piese Beatles, versurile nu au fost înțelese corect și au fost răstălmăcite. Unii aud *all the homely people*[106]. Apoi, în alt vers din cântec, după *Father Mackenzie* urmează niște cuvinte uneori interpretate ca fiind *Darling it sucks in the night when there's nobody there*[107]. În același timp, Eleanor Rigby „își ia ochii de la biserica în care fusese nunta".

Și ce e acest cântec? *Take the back right turn!*[108] *Pay per bag right turn!*[109] Atunci când l-a auzit prima oară, în 1966, compozitorul Bobby Hart a avut impresia că Beatles cântă *Take the last train!* Când și-a dat seama că e *Paperback Writer,* era deja prea târziu: i se înfipseseră în creier cuvintele greșite. Peste trei luni, încerca să compună un single de debut pentru The Monkees. Pentru că li se ceruse din partea conducerii ceva care să semene cu Beatles, el a compus o piesă pornind de la versul greșit înțeles. *Take the*

last train to Clarksville[110], așa începea, și, cu el, trupa The Monkees va ajunge pe primul loc în topuri.

Toată lumea are în cap propria variantă a textelor Beatles, pentru că fiecare înțelege diferit cuvintele din diferite cântece. În sinea mea, eu tot mai cred că John cântă *Kangaroo days, ah!*[111] în *Across the Universe.* Poate pentru că prima dată am auzit melodia pe albumul caritabil World Wildlife Fund, *No One's Gonna Change Our World*[112], care avea pe copertă o fotografie cu un urs panda, lângă care era scris ceva de Ducele de Edinburgh. De fapt, John cânta nu mai puțin obscura piesă *Jai Guru Deva*[113].

Când s-a lansat *Penny Lane,* mulți fani americani, neștiind ce înseamnă Ziua Comemorării[114] din Anglia, au rămas cu o nedumerire: De ce ar vinde maci o asistentă medicală drăguță? Și cealaltă parte a single-ului a generat interpretări eronate. Jake Rivera, managerul lui Elvis Costello, a crezut multă vreme că, în piesa *Strawberry Fields Forever,* John zice *Living is easy with nice clothes*[115]. Mai mult, i se părea că lui Paul îi place fata din *And I Love Her,* pentru că *She gives me everything, and tender veal*[116]. Alții înțelegeau *And I love fur*[117], pentru că *She gives me everything, internally*[118]. Dar ortodontul? *And in my orthodontist she is standing right in front of me*[119].

Se întâmplă ca până și cel mai simplu vers dintr-o piesă Beatles să fie interpretat greșit: *And when I get home to you, I find a broken canoe*[120]*; I don't care to march for money*[121]*; Friday night arrives without a fruitcake*[122]*; Michelle, ma belle, Sunday monk*[123]*, he wants to ban odd socks, to ban odd socks*[124]*; There beneath the goose and bourbon skies*[125]*; But if you go carrying picture of German cows*[126].

De la sens la nonsens, de la nonsens la sens. Ani întregi mi s-a părut că înțeleg greșit cuvintele din *Come Together*. Părea un nonsens de la primul vers – *You come all flat up*[127] – la ultimul. Când în sfârșit am ajuns să citesc textul, am descoperit că primul vers era *Here come old flat top*[128], care nu are mai mult, ci chiar mai puțin sens decât *You come all flat up*. Peste două

versuri, m-am simțit eliberat când am înțeles că, ceea ce eu considerasem întotdeauna că e *Jew Jew eyeballs*[129] – John nu era străin de antisemitism –, se scria *joo joo eyeballs*[130], deși Dumnezeu știa ce înseamnă. Alte versuri despre care crezusem tot timpul că le aud greșit – *Joe jam football, walking finger, the back production, oh, no sideboard*[131] – nu erau chiar atât de absurde. De fapt, cuvintele erau așa: *toe jam football, monkey finger, the bad production* și *Ono sideboard*[132].

E ca atunci când cauți să recunoști diverse forme într-un nor: cei care caută cu orice preț un anumit sens îl vor găsi în cele din urmă. Unii erau convinși că fiecare vers din *Come Together* conține o descriere a unui anumit membru al trupei: George – sectantul exaltat; Ringo – ținta dozelor de coca-cola; Paul – frumușelul greu de văzut. Dar, cum se întâmplă deseori, această interpretare nu i-a trecut niciodată prin minte compozitorului.

Apetența lui John pentru absurd s-a arătat de pe vremea când învăța să scrie și să citească. Mătușa Mimi își aducea aminte că făcea greșeli de scriere încă din copilărie: „*Chicken pox*[133] era întotdeauna *chicken pots*[134]. Odată, s-a dus în vacanță la sora mea, în Edinburgh, de unde mi-a trimis o vedere pe care scrisese *Funs are getting low*[135]“. Copil fiind, era fascinat de scrierile lui Edward Lear și Lewis Carroll și le recita prietenilor, întruna, din poezia *Jabberwocky: Twas brillig, and the slithy toves/ Did gyre and gimble in the wabe…*[136] Lui John îi vor plăcea toată viața jocurile de cuvinte, bucurându-se că, pur și simplu, prin schimbarea unei litere, sensul se poate transforma atât de ușor în nonsens.

— Ar trebui să spui ce vrei să spui, a continuat Iepurele de Martie.

— Spun ce vreau să spun, a răspuns iute Alice. Cel puțin, cel puțin vreau să spun ce spun – știi, e același lucru.

— Nu e deloc același lucru! a zis Pălărierul. Păi, atunci ai putea foarte bine să spui că „Văd ce mănânc“ e același lucru cu „Mănânc ce văd“!

Alice era groaznic de nedumerită. I se părea că observația Pălărierului n-are niciun sens, deși sigur era în limba engleză.

Paul recunoaște că *Strawberry Fields Forever* și *I am the Walrus*[137] s-au născut din obsesia lui John pentru *Jabberwocky:*

— *I am he as you are he...* A putut să facă asta datorită poemului *Jabberwocky*.

Prietenul lui din copilărie, Pete Shotton, ținea minte că „încă de foarte mic, John avea marea ambiție ca într-o bună zi să «scrie o *Alice...*» el însuși".

În fiecare seară, John, care avea doisprezece ani, lucra cu furie la pastișe după Carroll și Lear, notându-le într-un caiet, înainte de a le transfera într-un ziar scris de mână, pe care îl intitulase *The Daily Howl*[138]. Printre articole, se găseau unul despre vreme – *Tomorrow will be Muggy, followed by Tuggy, Wuggy and Thuggy*[139] – și o parodie la *Davy Crockett*, sub titlul *The Story of Davy Crutch-Head*[140]. De asemenea, e clar că a fost influențat de *1066*, cunoscutul manual de parodiere a istoriei, scris de doi profesori, W.C. Sellar și R.J. Yeatman, în care se întorc pe dos evenimente din istorie pe jumătate uitate, în stilul harababurii din capul unui școlar, astfel încât trecutul și prezentul, realitatea și ficțiunea, prostiile și lucrurile grave se transformă într-o versiune haotică a adevărului: „Complotul prafului de pușcă a fost ceva îngrozitor; se face pe 5 noiembrie. Guy Fawkes a ales data de 5 noiembrie pentru că era Ziua Artificiilor. Guy Mitchell, cântărețul, zice că se înrudește direct cu Guy Fawkes". Citind așa ceva, Sellar și Yeatman l-ar fi considerat pe John unul de-ai lor.

Lui John îi plăcea să asculte nemiloasele jocuri de cuvinte din piesele trupei The Goons, pentru ca în ziua următoare să le imite în clasă. Cu banii pe care i-a primit cadou când a împlinit șaisprezece ani, și-a cumpărat două discuri de 78 rpm. Unul era *Hound Dog,* al lui Elvis Presley, iar celălalt era *The Ying-Tong Song,* al formației The Goons, care avea pe partea cealaltă *Bloodnok's Rock'n'Roll Call, featuring Major Denis Bloodnok, Roland Rockcake and His Wholly Rollers*.

Scenariile pentru emisiunea umoristică *The Goon Show* erau toate scrise într-un ritm frenetic de Spike Milligan, un maniaco-depresiv, care-și trăia viața la mila jocurilor de cuvinte, victimă de bunăvoie a logicii distorsionate pe care o reflectau și o răspândeau amândouă. În culmea gloriei, Milligan scria a treia serie pentru emisiune, când a suferit o cădere nervoasă totală:

— Nebunia se instala treptat. Am descoperit că-mi displac din ce în ce mai mult oamenii, după care am ajuns să-i urăsc. Chiar și pe soția și pe copilul meu.

N-a trecut mult și a început să creadă că o să-și revină numai dacă îl ucide pe colegul Peter Sellers de la *The Goon Show*. Așa că s-a dus să dea târcoale la casa lui Sellers și a intrat direct printr-o ușă de sticlă, tăindu-se din cap până-n picioare și sfârșind în rezerva unui spital de psihiatrie, legat în cămașă de forță.

— Înainte de a deveni producătorul trupei Beatles, George Martin, care nu înregistrase niciodată rock-and-roll, înregistrase cu Milligan și Sellers, ceea ce l-a făcut mai ușor de acceptat, a declarat John pentru *The New York Times,* în 1973, recitind *The Goon Show Scripts.* Sesiunile noastre din studio erau pline de țipetele lui Needie Seagoon etc. etc. etc., ca majoritatea locurilor din Anglia.

În același articol, susținea că *The Goon Show* ar fi putut fi mai original și mai revoluționar decât *Privește înapoi cu mânie,* de John Osborne. Privind în urmă la *The Daily Howl,* ziarul de pe vremea când era școlar, recunoștea că „părea ciudat de asemănător cu *The Goon Show*".

Să fi fost poantele lui Milligan – glumele alea neîndurătoare, de maniac – o evadare din capcana depresiei? Sau să fi făcut parte din capcană – momeala de sub arcul încordat? Ori de câte ori simțea că lumea nu era suficient de nebună, creierul lui găsea cum s-o facă mai spectaculoasă. Și exista o doză de megalomanie în comedia lui: voia ca lumea și toți cei din ea să se încline în fața glumelor lui. Dacă refuzau, avea el ac de cojocul lor. Cântând pe scenă cu The Goons, în Coventry, în 1954, s-a înfuriat din ce în ce mai tare din cauza reacției nu tocmai entuziaste a publicului. În cele din

urmă, a urlat: „Sper să vă bombardeze iar pe toți!“, după care a ieșit din scenă și s-a încuiat în cabină. Când au reușit în sfârșit să deschidă ușa, colegii l-au găsit în picioare pe un scaun, cu un ștreang de gât, încercând să prindă capătul celălalt de o țeavă.

Jocul de cuvinte e un soi de schizofrenie verbală, în care un cuvânt arată deodată în două direcții diferite, însemnând deodată două lucruri complet diferite. Personajele shakespeariene se rostogolesc într-o lume a jocurilor de cuvinte când încep să alunece spre nebunie. În cronica sa din *The New York Times*, John descria scenariile de la *The Goon Show* ca fiind „o conspirație împotriva realității. O lovitură de stat a minții“. Același lucru se poate spune și despre obiceiul lui de a face jocuri de cuvinte nonstop.

În psihologie, există un fenomen, „Sindromul Forster“, care poartă numele chirurgului german care l-a descoperit primul. Acesta îndepărtase o tumoră cerebrală, când a observat un fenomen singular. În timp ce el manipula anumite zone din creierul pacientului, cel din urmă a izbucnit într-o vervă maniacală de jocuri de cuvinte, sunetul unui cuvânt fiind, de fapt, ecoul, dar ecoul distorsionat al cuvântului pronunțat înainte, care devenea astfel ceva mai sălbatic și mai brutal. Toate cuvintele rostite de pacient aveau legătură cu universul cuțitelor de măcelărie, umorul lui negru venind, cum a explicat Arthur Koestler, „de la un om legat cu fața în jos, pe masa de operație, cu craniul deschis“.

Jocul de cuvinte poate veni și din agresiune, din răzbunarea cuiva care a fost ținta ironiilor sau a unei atitudini protectoare. Este un fel ascuns de a stabili un nivel de superioritate într-un mediu ostil, de a face ordine în lume după bunul-plac. Jocurile de cuvinte strecoară puțină nebunie în limbă: ce este „scăparea freudiană“, dacă nu un joc de cuvinte?

Lennon avea o preferință, la limită cu mania, pentru jocuri de cuvinte. Poate că, dacă ai avea de ales între mama și tata, emoțiile și gândurile ți s-ar despărți în două, ca într-un joc de cuvinte, fapt care îți permite să spui două lucruri în același timp. Asemenea „scăpării freudiene“, jocul de cuvinte se poate defini astfel: una vrei să spui, și alta spui.

Când s-a împrietenit cu Paul, John i-a arătat glumele bazate pe jocuri de cuvinte, scrise cu o seară în urmă, pe multe urmând să le includă mai târziu în cartea lui cu un titlu format tot din jocuri de cuvinte: *In His Own Write*[141].

— Noi chicoteam când auzeam astfel de jocuri de cuvinte. La primele „bufnițe“ din Morecambe. Țin minte că „o ceașcă de dinți“ era o secțiune care se afla în mașina de scris[142].“

Beatles era de-acum un nume de care nu se mai îndoia nimeni. Cu toate că gândacii[143] s-au stabilit pe planetă cu aproximativ 300 de milioane de ani înainte de corespondenții lor din Liverpool, instinctiv, noi punem sub semnul întrebării felul în care scriem *beetles,* nu *Beatles.* Numele trupei este el însuși un joc, „cel mai prost și cel mai cunoscut nume de trupă din toată istoria rock-and-roll-ului“, cum a zis Bruce Springsteen odată. John și Stuart Sutcliffe încercaseră să se gândească la un nume de animal, de genul The Teddy Bears[144], a lui Phil Spector, sau The Crickets[145], a lui Buddy Holly. Au propus „The Lions“[146] sau „The Tigers“[147], înainte să ajungă la „The Beetles“. Lui John, în perversitatea lui tipică, i-a plăcut ideea de a-și numi trupa după o formă de viață atât de inferioară, după care a mers spre un joc de cuvinte, ca să intre și *beat.*

Încă de la începuturile formației Beatles, scrisorile lungi, adresate admiratorilor, au fost pline de jocuri de cuvinte, multe indescifrabile. Una, adresată în 1961 sau 1962 unei norvegience, Lindy Ness, începe cu *I'm typing this one-finger lettuce to you*[148] și continuă prin a o avertiza cu privire la *the evil temptations which confront a jung girl in a forrid country*[149]. În aceeași scrisoare, descoperim *condiment* în loc de *continent, debb and duff* în loc de *deaf and dumb*[150], *thy kingdom come thy Wilbur Dunn*[151] și *suffer little chilblains to come over me*[152]. Atunci, oare ce-o fi crezut Lindy Ness, pe care el o numește Sad Ness[153]?

După un spectacol susținut la cinematograful Rialto de la New York, în noiembrie 1963, jurnalistul american Michael Braun a înregistrat glumele dintre membrii formației.

— Încă o țigară și o tai, *o tai* fiind o expresie din engleza americană, pe care o avem de la Gary Coople, care se lupta cu un ceas în *Hi, Goons*, zicea John, adăugând: Dar, de fapt, nu mi-a plăcut niciodată *o tai*, e ceva cu care poți să tai și cartofi.

— Chestia cu *o tai*, spunea Paul, e așa o porcărie, că poate să însemne o groază de lucruri.

— Poți să tai Roma, zicea John, ori poți să tai pânză.

Peste cinci ani, Victor Spinetti a lucrat cu John la adaptarea pentru ecran a volumului *In His Own Write.* Ușurința cu care John făcea jocuri de cuvinte l-a uimit:

— În timp ce lucram la piesă, la Mamounia, am observat că lipsește ceva. „Aici îmi trebuie discursul Reginei, John", i-am zis. Fără nicio ezitare, el a luat o bucată de carton de la o cămașă pe care o avea Cynthia și a scris: „Gospodăria mea și globul ocular pun o mare presiune să denunțe acest vas loial în colțul albastru, două pietre, trei uncii, și la momentul acela stătea pe chiuvetă[154]." „Ăsta e bun?" a întrebat, întinzându-mi-l. Scrisese dintr-o suflare. Și nu tăiase nimic.

Discurile „Revolver" și „Rubber Soul", lansate de Beatles, aveau jocuri de cuvinte în titlu, ca și primele două cărți publicate de John, *In His Own Write* și *Spaniard in the Works.* În unele paragrafe sunt așa de multe jocuri de cuvinte, încât simți că te sufoci.

Și alte personalități pot ajunge în această mașinărie, de unde ies mutilate: Selwyn Lloyd, Harold Macmillan, Ted Heath, LBJ, Emmanuel Shinwell și Princess Margaret se transformă în *Seldom Loyal, Harrassed Macmillion, Head Teeth, LBW, Emmanuel Shitwell* și *Priceless Margarine.*

Când au terminat de înregistrat „Sgt. Pepper", membrii formației Beatles s-au strâns la Studioul 2 din Abbey Road ca să asculte rezultatul final, până la ultimul acord puternic de pian al piesei *A Day in the Life.* Toți au fost încântați, dar, după aceea, John și Paul au venit cu ideea să mai adauge ceva acolo unde acul începe să se învârtă în cerc.

Inginerul de sunet Geoff Emerick și-l aduce aminte pe John spunând: „Să luăm pur și simplu ceva din limba de lemn, după care împărțim în două și facem o buclă“. Apoi s-au întors în studio și au zis toate aiurelile care le-au trecut prin cap. După aceea, Emerick le-a pus caseta și au ales ceva de la Paul, care zicea *Never needed any other way*[155]. Asta însemna că ascultătorii cu pick-upuri vechi aveau să audă *neverneeded-any-other-way-never-needed-any-other-way-never-neededany-other-way,* repetat la infinit, până amețeau și opreau aparatul.

În vremurile acelea, când nu erau atât de multe lucruri care să distragă atenția, fanilor Beatles le plăcea să pună acul la sfârșitul celei de-a doua părți, după care să întoarcă discul cu mâna, în sensul invers acelor de ceasornic, ca să audă aceleași cuvinte în ordine inversă. Multora secvența *never-needed-any-other-way* le suna, atunci când era întoarsă invers, *Will-Paul-be-back-as-Superman*[156]*,* expresie care îi încuraja pe cei deja convinși că Paul murise. Dar alți oameni auzeau altceva. Unii înțelegeau *The corned beed there is super, man*[157]*,* sau *We are parking our Kins Super van*[158]*,* în timp ce alții erau convinși că mesajul inițial nu era *Never needed any other way,* ci mai suculentul *Never could see Annie' U*[159]. Teme de acest gen îi preocupă în continuare pe fani atunci când au timp. Pe YouTube există un material video cu LP-ul „Sgt. Pepper“ învârtindu-se în pick-up, întâi în sensul acelor de ceasornic, după aceea invers, și el a fost vizionat de peste 200 000 de oameni, generând 700 de comentarii. Majoritatea comentatorilor se ceartă, fiecare în funcție de temperament, susținându-și propria interpretare a cuvintelor din text, înainte și înapoi, înapoi și înainte, sens în zgomot, zgomot în sens.

106 „Toți oamenii cumsecade“ (n. tr.).

107 „Dragă, e oribil noaptea, când nu e nimeni cu tine“ (n. tr.).

108 „Întoarce spre dreapta“ (n. tr.).

109 „Plătește pe sacoșă, la colțul din dreapta“ (n. tr.).

110 „Ia ultimul tren spre Clarksville“ (n. tr.).

111 „Zilele cangurului, ah!“ (n. tr.).

112 Era un spațiu neobișnuit pentru o premieră Beatles. Subtitlul albumului era „The Stars Sing for The World Wildlife Fund.“ Printre alte piese, se numărau *Cuddly Old Koala,* de Rolf Harris, *When I See an Elephant Fly,* de Bruce Forsyth, *I'm a Tiger,* de Lulu, *Wings,* de The Hollies, *The Python,* de Spike Milligan, și *Land of My Fathers,* de Harry Secombe.

113 „Slavă strălucitorului ce alungă întunericul“ (n. tr.).

114 În lb. engl., și *Poppy Day* („Ziua Macilor“), pentru că, potrivit tradiției, participanții la comemorare veneau cu un mac (n. tr.).

115 „E ușor să trăiești când ai haine drăguțe“ (n. tr.).

116 „Ea îmi dă totul, și vițel tandru“ (n. tr.).

117 „Și iubesc blana“ (n. tr.).

118 „Ea îmi dă totul, în interior“ (n. tr.).

119 „Și în ortodontul meu, ea stă chiar în fața mea“ (n. tr.).

120 „Și când ajung acasă găsesc o plută ruptă“ (n. tr.).

121 „Nu mă interesează să mărșăluiesc pentru bani.“ Versul corect din piesa Beatles este *I don't care too much for money* (n. tr.)

122 „Vineri noaptea vine fără prăjitura cu fructe.“ Versul corect din piesa Beatles este *Friday night arrives without a suitcase* (n. tr.).

123 „Michelle, ma belle, călugărul de duminică“. Versul corect din piesa Beatles este *Michelle, ma belle, sont des mots* (n. tr.).

124 „Vrea să interzică șosetele ciudate, șosetele ciudate“ (n. tr.).

125 „Acolo, sub cerul de gâscă și whisky.“ Versul corect din piesa Beatles este *There beneath the blue suburban skies* (n. tr.).

126 „Dacă te duci cu o poză cu vaci nemțești.“ Versul corect din piesa Beatles este *But if you go carrying pictures of Chairman Mao* (n. tr.).

127 „Vino sus toată întinsă“ (n. tr.).

128 „Uite, vine vârful întins vechi“ (n. tr.).

129 „Evreu, evreu, globi oculari“ (n. tr.).

130 „Ochi ce vrăjesc.“ *Joo-Joo* este corespondentul în lb. engl. al lui *JuJu*, o credință religioasă din vestul Africii (n. tr.).

131 „ Joe gem fotbal, deget care merge pe jos, producția din spate, o, nu, bufet“ (n. tr.).

132 „Fotbal în picioarele goale, deget de maimuță, producția nereușită și bufetul Ono“ (n. tr.).

133 În lb. engl., „pojar“ (n. tr.).

134 În lb. engl., „oale cu pui“ (n. tr.).

135 „Distracțiile se împuținează.“ De fapt, probabil copilul voia să spună „Fondurile se împuținează“, pentru că substantivul corect ar fi fost, în lb. engl., *funds.* Dar el l-a scris incorect, *funs,* folosind astfel un cuvânt cu alt sens, din cauza unei greșeli de ortografie (n. tr.).

136 Primul vers, alcătuit din cuvinte inventate, din poezia *Jabberwocky*, de Lewis Carroll (n. tr.).

137 „Eu sunt morsa“ (n. tr.).

138 „Urletul zilnic“ (n. tr.).

139 „Mâine o să fie luni, apoi vin marți, miercuri și joi.“ Exprimarea citată de autor folosește cuvinte inventate: *muggy* – de la *Monday, Tuggy* – de la *Tuesday, Wuggy* – de la *Wednesday* și *Thuggy* – de la *Thursday* (n. tr.).

140 „Povestea lui Davy cel Plin de Ură“. Titlul mizează pe apropierea sonoră dintre *Crockett* (nume propriu) și *Crutch Head* (expresie care denumește o persoană plină de ură, adesea față de persoane pe care nici nu le cunoaște) (n. tr.).

141 Pe un exemplar pentru o fană, a scris următorul autograf: „Pentru Sheila, cu dragoste și pești îmbrăcați.“

142 Mizând pe relativa omofonie dintre *owls* („bufnițe“) și *hours* („ore“) și, de asemenea, dintre *tea* („ceai“) și *teeth* („dinți“), vorbitorul creează un efect comic folosind „bufnițe“ în loc de „ore“, și „dinți“ în loc de „ceai“ (n. tr.).

143 În lb. engl., *beetles.* Joc de cuvinte bazat pe omofonia *beatles* – *beetles* (n. tr.).

144 În lb. engl., *teddy bears* înseamnă „ursuleți de pluș“. The Teddy Bears este numele acestei trupe pop, care a existat cu adevărat (n. tr.).

145 În lb. engl., *crickets* înseamnă „greieri“. Trupa cu acest nume a existat și ea cu adevărat (n. tr.).

146 În lb. engl., „leii“ (n. tr.).

147 În lb. engl., „tigrii“ (n. tr.).

148 „Îți scriu această salată cu un deget la mașina de scris.“ Corect ar fi fost ca, în loc de *lettuce*, să se folosească *letter* – „scrisoare“. Confundarea celor două cuvinte are, și ea, un efect comic (n. tr.).

149 „Ispitele rele cu care se confruntă o fată tânără într-o țară horibilă“. În loc de *horrid* („groaznic, oribil“) se recurge la o formă greșită a cuvântului, *forrid,* pentru a se crea omofonia fără a se altera sensul (n. tr.).

150 Prima dintre aceste două expresii nu există în limba engleză, fiind doar o variantă stâlcită a celei de-a doua, care s-ar putea traduce prin „surd și mut“ (n. tr.).

151 Joc de cuvinte bazat pe relativa omofonie dintre numele propriu, inventat de dragul hazului, *Wilbur Dunn,* și sintagma *will be done.* Primul este folosit eronat în locul celui de-al doilea pentru crearea efectului comic, astfel alterându-se expresia *thy will be done*, care s-ar fi putut traduce prin „facă-se voia ta“ (n. tr.).

152 Posibilă omofonie între *chilblains* („degerături“) și *chill blames* („vinovății reci“), primul cuvânt fiind întrebuințat greșit în locul expresiei. Astfel, se ajunge la o formulare care s-ar putea traduce prin „să mă apuce mici degerături“ (n. tr.).

153 Omofonie cu *sadness,* „tristețe“ (n. tr.).

154 Frază absurdă, care cuprinde câteva jocuri de cuvinte bazate pe o omofonie relativă. În loc de *husband* („soț“) se folosește *household* („gospodărie“), în loc de *pleasure* („plăcere“) se folosește *pressure* („presiune“), în loc de *royal* („regal“) se folosește *loyal* („loial“) (n. tr.).

155 „Niciodată n-a fost nevoie de vreo altă cale“ (n. tr.).

156 „O să se întoarcă Paul ca Superman?“ (n. tr.).

157 „Profilul din colț e super, man“ (n. tr.).

158 „Ne parcăm camionul Kins Super“ (n. tr.).

159 „Niciodată n-am putut s-o vedem pe-a lui Annie U“ (n. tr.).

92

Pe 29 august 1966, Beatles și-a încheiat recitalul de pe stadionul de baseball Candlestick Park din San Francisco cu *Long Tall Sally,* un vechi număr „Little Richard“, prezent în repertoriul formației încă de la început.

— Ne revedem anul viitor, a zis John când a ieșit din scenă. După aceea, trupa a intrat într-o mașină blindată și a plecat. Avea să fie ultimul ei concert propriu-zis.

Turneul american fusese epuizant și, din când în când, înspăimântător și nesatisfăcător. Scurtul turneu făcut în Filipine cu o lună în urmă fusese groaznic. Imelda Marcos, îngâmfata prima-doamnă, a avut impresia că Beatles o insultă, pentru că băieții n-au apărut la o petrecere organizată în cinstea ei, așa că și-a instruit gorilele să-i rezolve când încercau să treacă de zona de plecări a aeroportului din Manila.

— N-am fost atât de îngrozit în viața mea, zicea George. N-o să ne întoarcem acolo niciodată.

De-acum, nu mai erau atât de încântați de propria celebritate. Erau sătui de agitația turneelor, de felul în care țipetele fanilor acopereau muzica, încât nici măcar ei n-o mai auzeau. Duși într-un camion gol, fără ferestre, după un concert incredibil de prost, susținut pe ploaie în St. Louis, Paul le-a spus celorlalți:

— Sunt de acord cu voi, fir-ar al dracului! Și eu m-am săturat.

— De săptămâni îți tot zicem, a venit replica.

Când s-au întors în Anglia, George l-a anunțat pe Tony Barrow:

— Asta a fost. Eu nu mai fac parte din Beatles.

La fel ca ceilalți, dar poate că într-o măsură mai mare, după 1 400 de concerte, se săturase până peste cap să cânte live: avea douăzeci și trei se ani și cântase de-ajuns.

Nici John nu era mai optimist.

— Totul îl deprima, comenta un ziarist care stătuse lângă el în avion. Simțea că n-are niciun rost să facă nimic, din moment ce oricum n-o să țină mult.

Anii treceau, iar sentimentele pe care i le stârnea mersul în turneu s-au transformat în autocompătimire. Peste cinci ani, avea să-i descrie lui Eric Clapton ce simțea, de fapt: „seară după seară de coșmar".

Pentru prima dată după ani, și-au permis toți patru să ia o pauză și să nu mai fie Beatles. În cele trei luni libere puteau face ce le plăcea. Ringo a ales să se relaxeze acasă, cu soția și copilul care tocmai se născuse. John s-a dus în Europa să-l interpreteze pe soldatul Gripweed în filmul lui Richard Lester, *How I Won the War.* George a plecat la Bombay să studieze yoga și să învețe să cânte la sitar de la Ravi Shankar. Iar Paul a rămas să-și vadă de-ale lui.

O vreme a făcut ce a vrut el la Londra, aprofundând nonconformismul, căci pe-atunci avangarda era puțin cunoscută. Era de-acum unul dintre cei mai vestiți oameni din lume. Chiar și când era spectator sau vizitator al unei galerii, se afla întotdeauna în centrul atenției. Așa că, la începutul lui noiembrie, a luat hotărârea să facă un mic experiment: cum ar fi să fie normal?

Dorința lui de a fi un simplu necunoscut avea și o parte exhibiționistă. Ca și cum s-ar fi prefăcut că nu se preface, ca și cum ar fi fost incognito într-un mod foarte ostentativ. Prima oprire a fost la o firmă numită „Wig Creations", care i-a măsurat amabil buza de sus și culoarea exactă a părului ca să-i facă o mustață falsă, dându-i două perechi de ochelari falși, cu lentile clare. Și-a dat părul pe spate, cu ajutorul vaselinei, și-a pus un pardesiu lung. Așa a descoperit că poate să umble fără să-l recunoască nimeni.

Îmbrăcat cum trebuie, a plecat pe motocicletă într-o vacanță în Franța, de unul singur. Privind în urmă, se considera doar un modest călător.

— Eram un mic poet singuratic, pe drumul lui, zicea el, deși în decursul istoriei puțini poeți reușiseră să străbată continentul în lung și în lat într-un

Aston Martin DB6 nou-nouț.

Paul și Aston Martin-ul lui au ajuns în Franța cu un feribot exclusivist, care opera dintr-un mic port din Kent. La sosire și-a lipit mustața, și-a pus pardesiul și ochelarii, a sărit în mașina sport și a luat-o spre Paris.

Odată ajuns, a hoinărit de unul singur, filmând pe ici, pe colo, folosind tehnici de film experimentale, specifice Noului Val sau învățate de la Andy Warhol. Câteodată, stătea în camera de hotel și scria în jurnal. La cină mânca singur și mai nota lucruri. Voia „să guste din nou anonimatul. Să stau singur și să am tot felul de gânduri artistice, de genul: Sunt pe cont propriu aici. Aș putea să scriu un roman. Oare cum ar fi personajele din încăperea asta?“ Să nu uităm, totuși, că avea doar douăzeci și patru de ani și toată viața înainte.

După Paris, a luat-o ușor spre zona Loara, filmând pe drum. „Eram într-un oraș din Franța și mă uitam pe fereastra de la hotel. Am zărit un jandarm de serviciu. Era mult trafic, iar el oprea mașinile, după care le dădea voie să plece tuturor. Așa că zece minute acțiunea a fost cam așa: un jandarm direcționează circulația.“ După aceea, a mai pus peliculă și a continuat să filmeze mașinile care treceau pe lângă jandarm ca niște fantome.

Ajungând la Bordeaux, s-a simțit atras de viața de noapte. Tot deghizat, a vrut să intre într-o discotecă, dar i s-a refuzat accesul. „Arătam ca un vagabond bătrân. *Non, non, monsieur, non! Nu putem să te lăsăm, ciudatule!*“ Așa că s-a dus înapoi la hotel, și-a scos pardesiul murdar, mustața și ochelarii. Apoi s-a întors la discotecă, unde a fost primit cu brațele deschise.

A început să vadă și dezavantajele anonimatului. „Era terapeutic, într-un fel, dar îmi ajunsese. Sigur, mă simțeam și bine, fiindcă-mi aduceam aminte de cum era să nu fii celebru. Plus că m-a făcut să-mi dau seama de ce ne dorim toți să fim faimoși: ca să obținem acel ceva.“ Gândindu-se la scurta lui retragere din celebritate, se simțea mai fericit. Celebritatea, succesul și banii aveau dezavantajele lor, dar tot era mai bine cu ele decât cu alternativele lor.

Înainte de a-și începe drumul, aranjase să se vadă cu Mal Evans sub Grosse Horologe, în centrul orașului Bordeaux, recunoscând că avea nevoie de puțină companie. Au plecat împreună spre Madrid, apoi la Cordoba și Málaga, cu gândul că o să dea de John. Dar, aflând că acesta deja plecase din Spania, Paul a renunțat și l-a sunat pe Brian Epstein, rugându-l să trimită pe cineva de la Londra care să-i conducă mașina până acasă. Epstein le-a rezervat și locuri într-un avion care mergea la Roma, apoi într-unul spre Kenya, unde s-au dus în safari, rămânând o noapte la Treetops Lodge, din Parcul Național Aberdare.

Paul a plecat din Nairobi la Londra pe 19 noiembrie, gata să înregistreze noul album Beatles pe 24 noiembrie. Întorcându-se, în timp ce era în avion cu Mal, se gândea la cum își luase recent altă înfățișare și se întreba dacă asta nu le-ar fi de folos și celorlalți băieți din trupă.

— Dacă ar exista o trupă alter ego, n-am face noi tot sunetul, n-ar fi Beatles, ci această trupă, așa că am putea să scăpăm de identitatea noastră.

Dar cum să-și spună, atunci? În timp ce se gândea, a venit mâncarea, în pachețele pe care scria „S“ și „P“.

— Ce înseamnă? a întrebat Mal înainte să-și răspundă la propria întrebare. A, sare și piper.

— Sergeant Pepper, a zis Paul fără să se gândească.

93

La primele ore ale dimineții, John, Paul și George lucrau la *It's Getting Better,* în Abbey Road. Uitându-se în jos, de la pupitrul tehnic, George Martin a observat că ceva nu era în regulă. John stătea jos, iar George și Paul îl apucaseră de umeri.

Martin a apăsat butonul de intercom:

— Ce s-a întâmplat, John? Ai mâncat ceva nasol?

George și Paul au izbucnit în râs.

— Nu, nu e asta. Pur și simplu, nu reușesc să mă concentrez.

— Vrei să te ducă cineva acasă?

— Nu.

— OK. Atunci, vino sus!

John a urcat încet până la el, după care s-a uitat în tavan.

— Privește stelele, George.

Martin s-a uitat în sus, dar nu vedea decât tavanul.

Cu câteva minute în urmă, John recursese la discreta lui cutiuță de pastile Liberty, în stil Art Nouveau. Intenționând să ia niște vitamine, greșise și luase o tabletă de LSD. George Martin era din altă generație, habar n-avea ce sunt alea.

— Ce-ar fi să iei o gură de aer proaspăt, John?

Dar unde să se ducă? Afară era grupul obișnuit de fani care umblau de colo până colo, gata să sară pe el. Martin era de părere că acoperișul era cea mai bună variantă.

— Hai, John, știu eu cum ajungem pe scara de serviciu.

Paul și George au început să cânte câteva piese vechi, luându-și niște voci prostești, neștiind că Martin îl duce pe John pe acoperiș.

Cei doi s-au plimbat puțin. Era o seară minunată, cu stele strălucitoare.

— Nu-i așa că sunt extraordinare? a comentat John.

Simțea că Martin îl privește ciudat. În clipa aceea, și-a dat seama că, din greșeală, luase LSD.

— Nu te apropia prea mult de margine, nu e balustradă, i-a zis Martin.

Până jos era o nimica toată, peste douăzeci și cinci de metri. După un timp, Martin s-a întors singur la pupitrul tehnic.

— Unde e John? a întrebat Paul.

— L-am lăsat pe acoperiș, cu ochii la stele.

— Ca Vince Hill? a glumit Paul.

Versiunea lui Vince Hill după *Edelweiss,* din *Sunetul muzicii,* concura cu piesele lor, *Penny Lane/ Strawberry Fields Forever,* luptându-se pentru locul 2 în topuri[160]. Paul și George au început să cânte pițigăiat *Edelweiss*: „Edelweiss! E-del-weiss...“

Dintr-odată, și-au dat seama că John, care se drogase, era în mare pericol. S-au năpustit pe scări amândoi și l-au adus jos. După care au căzut de acord că ar fi momentul să încheie sesiunea de lucru, iar Paul l-a dus acasă pe John, care locuia aproape de el.

De o vreme, John îl tot bătea la cap să încerce LSD, dar Paul, prevăzător din fire, amânase. Dar acum s-a hotărât pe loc să încerce:

— John ia deja, așa că o să-l ajung din urmă.

Și-au petrecut noaptea halucinând împreună.

— Și ne priveam în ochi, făceam contact vizual ca pe vremuri, ceea ce e puțin tulburător. Simți că te topești în celălalt... A fost incredibil. Te uiți în ochii celuilalt, ai vrea să-ți iei privirea, dar nu poți, fiindcă te vezi pe tine în celălalt. A fost o experiență absolut înspăimântătoare. John a stat foarte tăcut, iar eu am avut o viziune măreață cu el: era rege, Împăratul Absolut al Nemuririi. A fost o călătorie chiar plăcută.

160 *Release Me,* piesa lui Engelbert Humperdinck, a rămas ferm pe primul loc.

94

Pe 10 februarie 1967, patruzeci și doi de interpreți de muzică clasică, majoritatea între două vârste, s-au strâns în Studioul 1 de pe Abbey Road, la ora opt seara. În instrucțiunile primite de la Beatles era trecută și ținuta de seară completă, pentru care aveau să fie plătiți ceva în plus.

Printre muzicieni, erau violonistul Henry Datyner, patruzeci și doi de ani, câștigătorul premiului întâi la Concursul Internațional de Muzică de la Geneva, ediția 1944, și Erich Gruenberg, patruzeci și trei de ani, lider al Palestine Broadcasting Corporation Orchestra, din 1938 până în 1945, de atunci conducător al Filarmonicii din Stockholm, al Orchestrei Simfonice din Londra și al Royal Philharmonic Orchestra. În seara aceea, orchestra era condusă de David McCallum, șaizeci și nouă de ani, care condusese și Filarmonica din Londra.

Când au sosit, au găsit studioul plin de baloane viu colorate. După aceea, li s-a cerut să aleagă măști haioase, pălării de petrecere, nasuri din cauciuc, peruci de chel, sâni falși și labe de gorilă.

— Uite, prietene, ia de aici! îi îndemna Mal Evans când le înmâna recuzita.

— Majoritatea păreau nedumeriți, povestea Geoff Emerick. Unul chiar a fost bădăran și i-a dat mâna la o parte lui Mal.

David McCallum stătea nemișcat, cu nasul lui de clovn, în timp ce Erich Gruenberg își ținea arcușul într-o labă de gorilă.

Așteptau să sosească tot felul de oameni sau „prietenii nonconformiști“ ai trupei Beatles, cum îi plăcea lui George Martin, și el în ținută de seară, să îi numească. Printre ei, Mick Jagger, Marianne Faithfull, Keith Richards, Donovan, Pattie Boyd, Mike Nesmith, de la The Monkees, și Graham Nash, de la The Hollies. Când au ajuns, s-au învârtit pe lângă orchestră, aducând

artificii, jointuri și, vorba lui Martin, „Dumnezeu mai știe ce“. Cum se obișnuia în astfel de ocazii, atmosfera era plină de „bule“ simpatice. Și Brian Epstein era în studio, ceea ce nu se întâmpla de obicei, și supraveghea emoționat bizara ciocnire dintre culturi. Pentru Geoff Emerick, acest moment reprezenta o trecere:

— Se ștergeau granițele dintre muzica clasică și muzica pop și, deși aveau tot disprețul față de muzica contemporană, mulți din orchestră știau să interpreteze notele.

Cei patru membri ai formației Beatles au ajuns ultimii, Paul purtând un sacou din tweed, John îmbrăcat într-un costum elegant, din catifea albastră, cu o cravată roșu-aprins, cu o mustață Zata, care îl făcea mai arătos, și cu favoriți extravaganți. Erau cu toții, a observat Emerick, „cât se poate de veseli (...) ca și cum ar fi început petrecerea cu câteva ore înainte“. De parcă ar fi fost fețe regale, „umblau de colo până colo, copleșindu-i și pe unii, și pe alții cu atenția lor“.

Orchestra, deja nedumerită de ținutele excentrice, mai trebuia să și primească instrucțiuni despre cum să cânte la instrumente. Paul și George Martin, aflați printre instrumentiști, hotărâseră că trecerea dintre secvența lui John, cu *I read the news today, oh boy,* și partea lui Paul, cu *Woke up, got out of bed,* ar trebui acoperită de instrumentiști din orchestră, care să cânte individual de la notele cele mai joase la notele cele mai înalte, într-un flux nesincronizat.

În afară de început și sfârșit, care se interpretau împreună, nu se aveau în vedere nicio coordonare, nicio unitate, nicio muncă de echipă, așa cum prevedea, în general, o orchestră.

— Vreau ca fiecare să evolueze individual, le-a explicat Martin. Aici e fiecare pentru el. Nu-l ascultați pe cel de alături. Dacă e cu nu știu cât mai departe decât voi și vi se pare că el cântă prea repede, îl lăsați în pace.

Gruenberg, autorul primei interpretări din Rusia, susținute la Moscova, a concertului pentru vioară, de Benjamin Britten, părea nemulțumit.

— Nu vrem decât improvizația liberă, a intervenit Paul.

— Nu absolut liberă, Erich, a intervenit Martin încurajator. Dirijez eu și o să fie și o partitură. Dar avem nevoie ca fiecare să cânte în legea lui, fără să-i asculte pe cei din jur.

Emerick regla microfoanele, iar Gruenberg le-a dat colegilor confuzi instrucțiuni mai generoase.

— O clipă s-a lăsat așa o tăcere, că ai fi putut auzi un ac care cade. După care a început șoptitul: *Să facem ce?!; Ce dracului...?*

— Se uitau toți la mine de parcă aș fi fost absolut nebun, își amintea Martin.

Cât despre Emerick, el era de altă părere:

— Nu erau atât revoltați, cât descurajați. Muzicienii știau că s-au dus acolo să facă o treabă, dar, pur și simplu, nu le plăcea ce li se ceruse să facă. Erau acolo patruzeci dintre cei mai buni instrumentiști de muzică clasică din Anglia și e limpede că nu studiaseră decenii, șlefuindu-și meșteșugul, ca să li se spună să improvizeze de la nota cea mai de jos la nota cea mai de sus... Nu era ceva tocmai demn de ei, iar ei urau chestia asta.

Dar, optimist din fire, Martin și-a dat seama că, în cele din urmă, s-au supus. La început, li s-a părut „o melodioară stupidă și o pierdere de timp“, dar, în cele din urmă, „s-au molipsit cu toții de atmosfera de petrecere tocmai pentru că era așa de absurd“. Și înregistrarea s-a încheiat, pe neașteptate, cu un ropot de aplauze spontan de la toată lumea din studio, inclusiv de la orchestră. Oare le trecuse prin cap că tocmai luaseră parte la o creație extraordinară? Sau poate că erau, pur și simplu, eliberați.

Peste douăsprezece zile, trupa Beatles a înregistrat sunetul acela de pian, lung, pătrunzător, cu care se termină piesa *A Day in the Life*. Pentru asta, personalul de la EMI a trebuit să mute cinci keyboarduri diferite la Studioul 2: două piane Steinway mari, un pian drept Steinway, un pian electronic Wurlitzer și o spinetă. John, Paul, Ringo, Mal Evans și George Martin stăteau, fiecare, în dreptul unui set de clape și, când striga Martin „Unu, doi, trei – începeți!“, dădeau în clape cât puteau de tare. La scurt timp după ce au terminat, a venit George Harrison cu Dave Crosby, de la The Byrds.

— Drăguț din partea ta că ai trecut pe aici, George, i-a zis John iritat, doar că ai ratat cea mai tare supradublare pe care am făcut-o vreodată...

Durata piesei *A Day in the Life* este de 5 minute și 34 de secunde. Înregistrarea ei a durat, cu totul, 34 de ore. În urmă cu patru ani, înregistrarea pentru „Please Please Me“, primul album Beatles, le luase o zi.

95

În aceeași săptămână din ianuarie în care Beatles a început să lucreze la înregistrarea piesei *A Day in the Life,* pe Joe Orton l-a sunat Walter Shenson, producătorul *A Hard Day's Night* și *Help!*. L-ar interesa să rescrie un scenariu pentru Beatles?

Orton – cel mai la modă, mai inteligent și mai obraznic dramaturg al momentului – a încercat să facă pe indiferentul:

— Păi, acum sunt prins până peste cap. Scriu a treia mea piesă.

— Eu chiar mi-aș dori să arunci un ochi pe draft, i-a zis Shenson. L-am discutat cu băieții, adică le-am zis de tine. N-au avut cine știe ce reacție, trebuie să recunosc, dar cred că-i pot convinge să te aleagă pe tine.

Orton tocmai fusese umilit puțin.

— Da, a răspuns. Te rog, trimite-mi scenariul și o să-l citesc.

Textul i s-a părut plictisitor, dar se putea îmbunătăți, mai ales că Shenson zisese că trupa vrea ceva mai provocator. „Îmi venise deja ideea că, la sfârșit, ar trebui să fie o biserică cu patru miri și o mireasă (...) Astfel, nimeni n-ar avea nimic de obiectat. O mulțime de ocazii pentru ambiguități sexuale (...)“, nota Orton în jurnal. Simțea că poate și să recicleze material vechi, dintr-un roman respins de edituri, pe care-l scrisese cu prietenul lui, Kenneth Halliwell.

În timp ce luau masa de prânz, Walter Shenson i-a spus că Beatles se gândea să facă un remake după *Cei trei mușchetari*.

— A, nu, s-a tot făcut, a zis.

— Brigitte Bardot voia să joace Lady de Winter, a spus el.

— Și asta s-a tot făcut, a continuat Orton.

— Of, of, tare te mai grăbești, băiete! a răspuns el.

Orton a ajuns să lucreze la un scenariu nou, cu titlul provizoriu *Up Against It.* La sfârșitul zilei, avea primele două pagini. Descărca fără milă mult material vechi în noul produs despre Beatles. „Nu mă deranjez să creez personaje pentru ei“, mărturisea în jurnal. „Eu o să vin cu toate ponturile mele – Sloane și Hal. La urma urmei, dacă mă repet în film nu contează. Nimeni care o să vadă filmul n-a văzut *Sloane* sau *Loot.*“

În ziua următoare, Walter Shenson l-a sunat să-l anunțe că Brian Epstein e „încântat“ că a început.

— Așa că să nu te miri dacă te sună Brian sau Paul McCartney. Deci să nu te ia prin surprindere dacă primești vreun telefon de la cineva din Beatles.

— Ce poveste! O să fiu la fel de emoționat de parcă m-ar suna Sfântul Mihail sau Dumnezeu.

— Dar n-ai de ce să-ți faci griji, Joe. Îți spun cu toată inima că băieții au tot respectul pentru talent. Adică pentru orice simt că are talent. Spun asta cu mâna pe inimă, Joe.

Peste o săptămână, cineva de la biroul lui Epstein l-a invitat „să-i cunoască pe băieți“ în miercurea din săptămâna următoare. Orton a povestit această vizită cu hazul lui tipic: „Un tinerel cu o frizură învechită, din 1958, un soi de elev scund, a venit și a zis: «Sunt asistentul personal al lui Brian Epstein». Iar eu m-am întrebat în gând de ce n-au fost englezii în stare să găsească un cuvânt respectabil pentru *prieten*. «Mă tem că e o încurcătură groaznică. Toate întâlnirile băieților vor avea loc cu o oră și jumătate întârziere». Asta mi-a cam displăcut. «Vreți să mă întorc la șase?» am întrebat. «Păi, nu. Nu am putea reprograma întâlnirea?» «Și ce garanție am că nu se anulează și aceea?» am întrebat. «Cred că e mai bine să vă găsiți alt scriitor». Am vorbit cu indiferență, ceea ce l-a făcut să tresară. M-a rugat să aștept o clipă, a plecat, după care s-a întors cu Brian Epstein. Cumva, mă așteptasem la ceva gen Michael Codron[161]. Mi-l imaginam pe Epstein plin de zorzoane, evreu, brunet și dominator. Dar eram față în față cu un tinerel firav, cu păr ca de șobolan. Cumva decolorat. Avea un accent de mahala. Am intrat la el în birou. «Ați dori să luați cina cu mine și cu Paul diseară?»,

m-a întrebat. «Noi ne dorim să avem plăcerea de a discuta cu dumneavoastră.» «Diseară am treabă la teatru», am răspuns, de-acum ursuz și necooperant. «N-aș putea trimite mașina să vă ia după spectacol?»“

Orton a ajuns la casa lui Epstein din Belgravia cu zece minute mai devreme și a făcut o plimbare ca să treacă timpul. Când a sunat la ușă, a ieșit un domn în vârstă. „Părea surprins să mă vadă. «Aceasta este casa lui Brian Epstein?» am început eu. «Da, domnule», a spus el și m-a invitat în hol. Brusc, mi-am dat seama că e majordomul. Nu mai văzusem niciodată un majordom... M-a condus într-o încăpere și a anunțat cu voce tare: «Domnul Orton». Toată lumea s-a uitat la mine și s-a ridicat în picioare. Dar am fost prezentat doar câtorva persoane. Și lui Paul McCartney. Era exact ca în poze, doar că își lăsase mustață și avea părul mai scurt. Pusese «Penny Lane», cel mai recent album Beatles. Îmi plăcea foarte mult. După aceea, l-a întors pe partea cealaltă – ceva cu «Strawberry». Ăsta nu mi-a mai plăcut la fel de mult.“

Au stat de vorbă și au căzut de acord că povestea din film n-ar trebui să se petreacă în anii ’30. După aceea, s-au așezat să mănânce. „Bătrânul servitor credincios, care arăta prea mult a majordom ca să fie un figurant bun, nu mai pridideа cu treaba. «Eu la teatru nu mă aleg decât cu o durere de fund», a zis Paul M. Și a adăugat că singura piesă la care își dorise cu adevărat să rămână până la sfârșit era *Loot (Jaful)*. «Mi-ar fi plăcut ceva mai mult», a zis. Am vorbit despre teatru. Eu am spus că, în comparație cu lumea muzicii pop, teatrul e bine. «Teatrul a început s-o ia la vale când Regina Victoria l-a făcut cavaler pe Henry Irving», am zis. «Prea al dracului de respectabil».“

Cei doi au vorbit despre droguri, ciuperci fermecate și LSD. „«Drogul, nu banii», am zis. Am vorbit despre tatuaje. Și, după câteva aluzii cu perdea, despre marijuana. I-am zis că fumasem în Maroc. Atmosfera s-a relaxat un pic.“

După cină, s-au uitat la o emisiune. „Conține expresii de genul «în turmă», *swinging London*[162]. S-a auzit un zgâriat ușor la ușă și au intrat vreo cinci băieți foarte tineri și frumoși. Eu trăgeam nădejde că ei erau distracția

serii, dar m-am înșelat. Era o trupă pop, Easybeats. O văzusem la televizor. Îmi plăcea foarte mult atunci.“

În momentul acela, a sosit și fotograful francez Jean-Marie Périer, cu un set de fotografii pentru coperta albumului „Strawberry Fields Forever“. „O fotografie excelentă“, a fost de părere Orton. „Cei patru băieți de la Beatles arată altfel cu mustață. Ca niște anarhiști de la începutul secolului.“

Orton a intrat în vorbă cu un băiat de la Easybeats, simțindu-se „ca un bădăran din epoca Edward față de o fată din *Gaiety Girl*“, după care s-a hotărât că ar fi timpul să plece acasă. „Am mai schimbat o vorbă cu Paul M. «Păi, aș vrea să fac filmul», am zis. «Dar am de aranjat un singur lucru.» «Adică pâinea?» «Da.» A zâmbit și am plecat. Am luat un taxi până acasă.“

În ziua următoare, Orton a discutat cu agenta lui, Peggy Ramsay. „Ar trebui să cerem 15 000 de lire sterline“, am zis, „și, dacă ne trag în jos, ține minte că nu scădem sub 10 000. La urma urmei, puțin îmi pasă dacă o fac sau nu“. Peggy a fost de acord. A spus că ea o să ceară 15 000 și o să încerce să obțină 12 000 și un procent. „Dacă nu ne dau 10 000, să se ducă dracului.“ „Bineînțeles, dragule“, a zis Peggy.

Lăsând-o pe Ramsay să se ocupe de contract, Orton s-a pus pe scris, furând fără rușine cea mai mare parte a poveștii din propriul roman nepublicat, *Head to Toe.* S-a gândit că „l-ar fi putut concepe cu gândul la Beatles“, deși, chiar și în 1967, probabil că supraestima apetența trupei pentru decadență.

În două săptămâni, scenariul era aproape gata. După o sugestie vagă de la Epstein că poate îl conving pe Antonioni să regizeze filmul, Orton n-a mai auzit nimic nici de la Shenson, nici de la Epstein. Niciunul nu l-a sunat înapoi. Lividă, Peggy Ramsay îl făcea pe Epstein „amator și descreierat“. Orton îl descria în jurnal ca fiind „tipul slab, fără vlagă“.

După o vreme, a fost informat că i se va returna *Up Against It.* „Fără nicio explicație. Fără niciun reproș la adresa scenariului. Și se pare că nici Brian n-avea niciun comentariu. Dă-i dracului!“ Dar, în sufletul lui, știa foarte bine de ce îl refuzaseră. „La pagina 25, comiseseră deja adulter, crimă,

travesti, fuseseră la închisoare, o seduseseră pe nepoata unui preot, aruncaseră în aer un monument închinat eroilor de război și tot felul de lucruri de genul ăsta. Nu prea aș putea să-i condamn, dar ar fi fost minunat.“

Într-o săptămână, producătorul Oscar Lewenstein a plătit 10 000 de lire sterline pe scenariul refuzat al lui Orton. Pe 9 august, un șofer a sosit la apartamentul acestuia din Islington ca să-l ia și să-l ducă la studiourile din Twickenham, pentru o întâlnire cu Lewenstein și Richard Lester, fostul regizor de film al trupei Beatles. Când nu i-a răspuns nimeni, l-a sunat pe Lewenstein, care i-a zis să încerce din nou. În cele din urmă, s-a uitat înăuntru prin fanta pentru poștă și a văzut un bărbat chel, în pielea goală, întins pe pardoseala din hol.

Poliția a găsit două cadavre: Kenneth Halliwell pe podea și Joe Orton pe pat, ucis cu un ciocan. Succesul strălucit al lui Orton scosese în evidență sentimentul pronunțat al ratării, pe care Halliwell deja îl avea. După ce-l omorâse, înghițise cu suc de gref 22 de pastile de Nembutal.

La înmormântarea lui Joe Orton de la West Chapel of Golders Green Crematorium, Beatles a cântat *A Day in the Life,* piesa lui preferată. Unora li se părea prea liniștită, iar alții nu erau de acord cu eliminarea trimiterilor psihedelice, motivată, într-un fel deloc tipic lui Orton, de ideea de bun-gust. Ieșind din capelă, unul dintre participanți a comentat că sunetul de pian de la sfârșit semăna cu sunetul pe care-l scoate capacul când se pune pe sicriu.

161 Producător de teatru, născut în 1930 și ridicat la rang de cavaler.

162 Expresie consacrată, care denumește peisajul cultural divers, deschis, din Londra anilor ‘60, și atmosfera generată de el (n. tr.).

96

Cu cât umblau mai mult, cu atât erau mai tentați să privească în urmă. Ei erau Pied Pipers, conducându-și generația în șir indian pe cărări nebătute; dar erau și băieții de la capătul cozii, tânjind după lumea pe care o lăsaseră în urmă.

După concertul susținut la Liverpool Empire, în decembrie 1963, John s-a dus acasă la mătușa Harrie și a scotocit prin vechiturile lui. Pete Shotton, prietenul lui din școală, îl urmărea uimit în timp ce tot umbla printre cărți și desene vechi:

— Mi se părea că, aflându-se la o răscruce strălucitoare din cariera și din viața lui, John își căuta instinctiv amintirile din copilărie – ca și cum aceste obiecte liniștitor de familiare i-ar fi putut ușura cumva trecerea spre un viitor necunoscut.

La douăzeci și patru de ani, John rămăsese perplex în fața complexității maturității și ducea dorul vremurilor de altădată. *When I was younger, so much younger than today*[163]. La nici douăzeci și cinci de ani, el cânta plin de regret despre „locuri de care o să-mi aduc aminte toată viața". La douăzeci și șase de ani, *Strawberry Fields Forever,* elogiul lui închinat copilăriei, reunea efectele halucinogene cu nostalgia. Paul descria grădina Salvation Army, care stătea la baza piesei, ca pe o formă de utopie, „grădina secretă a lui John (...) era un zid lângă care te puteai cuibări, o grădină mai degrabă sălbatică, deloc îngrijită, așa că era ușor să te ascunzi acolo. El a intrat într-o grădină secretă ca în *The Lion, The Witch and the Wardrobe* și fix așa o percepea, pentru el era ca o ascunzătoare unde putea să tragă un fum, să-și trăiască puțin visele, ca o scăpare. Era o evadare."

Unele dintre cele mai întunecate piese compuse de Lennon și McCartney etalează rafinamentul primitiv al cântecelor de leagăn. Bungalow Bill se

duce în junglă cu pușca și omoară animale; Maxwell își ucide victimele cu un ciocan de argint. *My Mummy's Dead,* cântecul solo al lui John, are același ritm ca *Three Blind Mice,* cărora li se retează coada cu un cuțit de cioplit.

Pe când lucra la adaptarea scenică pentru National Theatre a două volume scrise de John, Kenneth Tynan și-a luat misiunea riscantă de a încerca să-i explice unui Laurence Olivier ce înseamnă aceste cărți.

— Poeziile lui John fac referire la începutul lucrurilor, i-a zis. Prima conștientizare a filmelor, a cărților, a poeziei. Astfel, ne facem o imagine despre copilăria lui din Liverpool.

După aceea, și-a adus aminte ceva ce spusese Maharishi despre „procesul de magie care se produce când copiii se joacă și nu sunt în nicio altă parte".

Cât despre Paul, el crescuse cu cântece de familie. Îi făcea plăcere să compună o muzică pe care ar fi putut s-o cânte tatăl lui „acum mult, mult timp". La momentul acela, *Magical Mystery Tour,* filmul suprarealist al trupei Beatles, era considerat de spectatori uimitor de matur, deși, în general, era alcătuit din amintiri din copilărie alese la întâmplare.

— Am avut ideea asta, i-a povestit Paul asistentului său, Alistair Taylor, când discutau despre film. Se mai fac excursii cu autobuzul?

Dincolo de toată absurditatea, era o călătorie în trecut, presărată cu scene din copilăria membrilor Beatles – fanfare, cântecele în trăsuri, teme muzicale compuse de Busby Berkeley și intrate în mentalul colectiv, bărbați cu șervete legate la cap, jocul cu sfoara de la sărbătoarea satului –, toate văzute prin oglinzile deformatoare ale visului, ale LSD-ului, ori și ale unuia, și ale celuilalt. Beatles a început filmarea cu toate capriciile copiilor. Odată, Paul l-a sunat pe Taylor la două noaptea:

— Vreau vreo zece pitici luptători mâine la zece.

Filmul arată rău pentru că ideile venite peste noapte se filmau în ziua următoare.

— Doamne, am avut cel mai ciudat vis, i-a zis John lui Paul într-o dimineață.

— Atunci, hai, i-a răspuns cel din urmă, ține-l minte și-l filmăm.

John povestea că în vis era chelner și că răsturnase spaghete peste cineva.

— Fantastic! Pornește camera, a țipat Paul.

Când s-a lansat, în mai 1967, „Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band" a fost considerat o viziune din viitor. Alergic la modestie, Timothy Leary a declarat:

— John Lennon, George Harrison, Paul McCartney și Ringo Starr sunt mutanți. Agenți ai evoluției trimiși de zei, înzestrați cu forțe misterioase ca să creeze o nouă specie omenească.

Chiar și mai nuanțatul Kenneth Tynan a fost de părere că este „un moment decisiv în istoria civilizației occidentale".

Dar, în aceeași măsură, era și un mod de a exersa joaca cu trecutul: o complacere în nostalgie, brodată cu fanfare pline de farmec și tot felul de lucrușoare de la locul de joacă. Hipioților le plăcea să vadă aluzii la droguri și la LSD în acest album, dar bunicul lui Paul, Joe, interpret la tubă în formația muzicală a firmei[164], ar fi descoperit la fel de multe aluzii la circurile și teatrele de vodevil din epoca eduardiană. Piesa care dă titlul albumului se întoarce cu douăzeci de ani în urmă, când „Sgt. Pepper a învățat formația să cânte"; *Getting Better* își are sursa de inspirație în școală; părinții fugarei din *She's Leaving Home* „au sacrificat cea mai mare parte din viața noastră"; *Being for the Benefit of Mr. Kite* celebrează vremurile bune de odinioară, când tuturor le era garantat un timp minunat; în *Good Morning Good Morning,* John se hotărăște „să facă o plimbare la școala de altădată" și descoperă că „nu s-a schimbat nimic, e tot la fel". Chiar și în *A Day in the Life,* piesa evident cea mai progresistă, John vede un film în care „armata englezească tocmai a câștigat războiul", iar *When I'm Sixty-Four* mărește raza de acțiune a nostalgiei, care ajunge în viitor, Paul așteptând cu nerăbdare momentul când o să poată privi înapoi la un trecut de aur.

163 „Când eram tânăr, mult mai tânăr decât astăzi." Vers din piesa *Help!* (n. tr.).

164 Cope Bros & Co., care făcea produse din tutun – tutun de prizat, țigări, tutun de pipă, trabucuri (n. tr.).

97

Personajele de pe coperta „Sgt. Pepper’s Lonely Hearts Club Band“:

Fred Astaire, dansator

Mahavatara Babaji, guru

Aubrey Beardsley, artist

The Beatles, în persoană și în ceară

Larry Bell, sculptor

Wallace Berman, artist

Issy Bonn, comediant

Marlon Brando, vedetă de film

Bobby Breen, cântăreț

Lenny Bruce, comediant

William Burroughs, scriitor

Lewis Carroll, scriitor

Stephen Crane, scriitor

Aleister Crowley, scriitor, ocultist

Tony Curtis, vedetă de film

Marlene Dietrich, cântăreață, vedetă de film

Dion, cântăreț

Diana Dors, actriță

Bob Dylan, compozitor

Albert Einstein, fizician

W.C. Fields, comediant

Sri Yukteswar Giri, guru

Huntz Hall, actor

Tommy Handley, comic

Oliver Hardy, comic

Aldous Huxley, romancier și filozof

James Joyce, scriitor

Carl Jung, psiholog

Stan Laurel, comediant

T.E. Lawrence (Lawrence al Arabiei)

Richard Lindner, artist

Sonny Liston, boxer

Dr. David Livingstone, explorator

Karl Marx, economist și filosof

Merkin, artist

Max Miller, comediant

Tom Mix, vedetă de film

Marilyn Monroe, vedetă de film

Sir Robert Peel, prim-ministru, fondator al poliției

Edgar Allan Poe, scriitor

Tyrone Power, vedetă de film

Simon Rodia, sculptor

George Bernard Shaw, dramaturg

Terry Southern, scriitor

Karlheinz Stockhausen, compozitor

Albert Stubbins, jucător de fotbal

Stuart Sutcliffe, fost membru Beatles

Shirley Temple, vedetă-copil de cinema

Dylan Thomas, poet

Johnny Weissmuller, actor

H.G. Wells, scriitor

Mae West, vedetă de film

H.C. Westermann, sculptor

Oscar Wilde, scriitor și dramaturg

Sri Paramahansa Yogananda, guru

Timothy Carey, actor (umbrit de George Harrison)

Sophia Loren, actriță (invizibilă în spatele figurilor de ceară ale membrilor Beatles)

Marcello Mastroianni, actor (în spatele figurilor de ceară ale membrilor Beatles, de unde i se vede numai pălăria)

Personaje propuse, dar nefolosite:

Mahatma Gandhi, activist politic (s-a renunțat din cauza presiunilor făcute de Sir Joseph Lockwood, președintele EMI)

Leo Gorcey, actor (s-a renunțat, deoarece a cerut 400 de dolari pentru dreptul de a i se folosi imaginea)

Adolf Hitler (cerut de John, dar refuzat, pentru că era prea controversat)

Isus Hristos (cerut de John, dar refuzat, pentru că era prea controversat)

98

Dacă aveai douăzeci de ani în vara lui 1967, nu-ți puteai dori decât să fii la San Francisco. Dar eu aveam zece ani și învățam la Farleigh House, o școală romano-catolică din Farleigh Wallop, la câțiva kilometri de Basingstoke. Miller, prietenul meu, a vrut să poarte o floare în păr, însă maiorul Watt i-a cerut să și-o scoată imediat. Umbla zvonul că e spion nazist. Îl văzuse cineva târziu, în curtea școlii, trimițându-le mesaje secrete germanilor cu o torță.

Oamenii buni erau puțini. Noul nostru profesor de istorie, domnul Wall, purta șosete roz și avea un aer boem, dar a plecat furtunos după ce și-a dat pantalonii jos când l-a întrebat cineva ce culoare au chiloții lui. Blândețea, florile și chiar și părul erau pe cale de dispariție.

Eu studiam din greu pentru examenul de atestare. De ce m-a făcut Dumnezeu? Dumnezeu m-a făcut ca să-l cunosc, să-l iubesc și să-l slujesc pe lumea asta și să fiu fericit cu el, pe veci, în lumea de dincolo. În orele de pregătire pentru atestare, aveam o plăcere deosebită să-l luăm la întrebări pe domnul Callaghan despre aspectele frumoase ale teologiei romano-catolice. Și reveneam întotdeauna la aceeași insulă pustie de pe vremuri:

— Domnule, domnule, domnule! Dar dacă ați fi blocat pe o insulă pustie și acolo ar fi un copilaș pe moarte, un copilaș nebotezat, și n-ar exista apă, domnule, ați avea voie să vă folosiți scuipatul, domnule? Ați avea voie să vă folosiți *pipiul,* domnule?

Se făceau două liturghii pe săptămână, miercurea și sâmbăta, și două binecuvântări, marțea și vinerea. La fiecare binecuvântare, cântam imnul *Tantum Ergo:*

Tantum ergo

Sacramento

Veneremur cernui

Et antique

Documentum

Novo cedat ritui.

L-am cântat cinci ani, de două ori pe săptămână. Niciunul dintre noi n-a întrebat vreodată ce înseamnă și nici acum nu știu. *Sacramente, venerate, antique, documente*... dar ce însemna nu conta. Sunetul era sensul; sensul lui era absența sensului. Latina era prima limbă a lui Dumnezeu, iar sensul ei zbura direct în cer, pe un nor de tămâie, ridicându-se dintr-o cădelniță scuturată de preoți, astfel încât băieții noi, de pe rândul din față, dispăreau tot timpul, tușind și scuipând într-o ceață profană.

Piesa *Lady Madonna* a fost lansată la jumătatea următorului trimestru de primăvară. Îmi aduc foarte bine aminte momentul când am auzit piesa prima dată, la radioul muncitorilor care peticeau bazinul de înot al școlii. Titlul reprezenta amestecul perfect a două elemente specifice educației catolice private din Marea Britanie, sugerând totodată că Fecioara Maria era o aristocrată.

Dar la ce se referea mai exact? De ce Lady Madonna își făcea griji cu privire la traiul de pe o zi pe alta?

După *Lady Madonna*, au urmat *Hey Jude* și *Instant Karma.* Muzica pop se îndepărta de sens și se apropia de limba din *Tantum Ergo,* obligând sensul să facă loc pentru ceva mai tainic.

În tabăra cercetașilor, cântam *Gin gan gooly-gooly-gooly-gooly watch-a, gin gan goo, gin gan goo.* La matematică, desenam diagrame Venn. Beatles cânta *I Am the Walrus (goo-goo-ga-joo)*. În Miercurea Cenușii, când ne dădea cu cenușă pe frunte, îl auzeam pe preot repetând întruna: „Să nu uiți, omule, că țărână ești și în țărână te vei întoarce.“ În zilele de sărbătoare, ne duceam toți în vizită la chiliile preoților din așezămintele catolice. Mă întrebam adesea dacă și grupurile cu denumiri latine, ca Procul Harum și Status Quo, erau catolice. Dar, dincolo de toate, *Tantum Ergo* era coloana noastră sonoră.

Reverența mea față de cerul îndepărtat din San Francisco n-a fost niciodată în dezacord cu reverența mea față de ceea ce numeam, în alt imn, „credința părinților noștri“. Țin minte că am avut un șoc puternic când am observat prima oară titlul piesei *While Shepherds Watched Their Flocks*, din partea de sus a partiturii profesorului de muzică. Era unul simplu: *Sox*.

Peste cincizeci de ani sau mai mult, îmi câștig existența din parodie, transformând sensul în nonsens, traducând cuvintele altora înapoi la sensul lor plin de nonsens. Îmi dau seama că *Tantum Ergo* mi s-a cuibărit în minte, un grup disident din celulele creierului meu, formând un cor de capelă, cântându-l cu toată forța în momentele de impromptu. Și, în alte dăți, corul din capul meu cântă:

Friday night arrives without a suitcase

Sunday morning creeping like a nun[165]

sau

Semolina pilchard

Climbing up the Eiffel Tower

Elementary penguin singing Hare Krishna[166]*…*

sau

There's nowhere you can be that isn't where you're meant to be[167]*,*

iar în imaginație mă tot întorc la Farleigh House, Farleigh Wallop, Basingstoke, Hampshire. Ori poate că ancora mea a fost întotdeauna acolo, iar eu sunt pasagerul care n-a mai venit niciodată acasă.

165 Primele versuri din piesa *Lady Madonna* (n. tr.).

166 Primele versuri din piesa *I Am the Walrus* (n. tr.).

167 Versuri din piesa *All You Need Is Love* (n. tr.).

99

Când *Summer of Love*[168] era pe sfârșite, Brian Epstein l-a informat pe George Martin despre planurile lui îndrăznețe pentru cel mai mare public Beatles din toate timpurile.

— A venit la mine și mi-a zis: „Uite, e o reuniune cu toate popoarele, iar trupa Beatles a fost aleasă reprezentant. O să facem o transmisiune în direct către 200-300 de milioane de oameni din toate colțurile lumii.“

Se impunea o „atmosferă de petrecere“, așa că, nemaifiind timp, Epstein i-a trasat instrucțiuni lui Tony Bramwell, care trebuia să adune vedete cât mai în vogă pentru transmisiunea directă din ziua următoare. Bramwell a hotărât să recurgă la cluburile cele mai la modă: The Speakeasy, The Cromwellian, The Bag o'Nails, The Scotch of St James. La The Speakeasy l-a găsit pe Keith Moon aruncând cu alune de jur împrejur. Moon a acceptat bucuros invitația, însă a refuzat sugestia lui Bramwell că mai întâi ar trebui să se odihnească:

— Dacă ție ți-e indiferent, o să-mi văd pur și simplu de ale mele.

Bramwell a dat de Mick Jagger la The Scotch of St James și a explicat că transmisiunea se va face în toată lumea. E posibil ca acordul lui întâmplător – „Nicio grabă“ – să fi ascuns o oarecare invidie. „N-aveai cum să te încrezi în genul ăla de publicitate“, ar fi zis el. A avut succes și la alte cluburi, fiindcă Eric Clapton și mai mulți de la Small Faces au fost de acord să vină.

Așa se face că, în după-amiaza zilei de 25 iunie 1967, s-au înghesuit în Studioul 1 din Abbey Road Jagger și Richards, Marianne Faithfull, Graham Nash de la The Hollies, Gary Leeds de la The Walker Brothers. La fel ca la cursele de la Royal Ascot, unde se lucra simultan, mulți participanți se străduiseră în privința ținutei, inclusiv Paul, care nu dormise toată noaptea,

aplicându-și niște modele psihedelice pe cămașă. Ringo purta un costum croit de Simon și Marijke de la The Fool, grupul de designeri olandezi, în timp ce Eric Clapton a sosit cu părul lui făcut permanent, o noutate în materie de tunsori bărbătești.

Să te uiți la înregistrarea cu *All You Need Is Love* e ca și cum ai găsi *Summer of Love* într-un grăunte de nisip. Începe de la trompetiștii din orchestră, îmbrăcați în ținută de seară, cu sacou și cravată neagră, care cântă *La Marseillaise.* Paul cântă refrenul *Love, love, love,* așezat picior peste picior pe un scaun de bar, în timp ce din casca de la urechea stângă îi iese o floare roșie. Violonceliștii nu ridică ochii din partitură. Oare cum se simt ei fiind aruncați în această minunată lume nouă a iubirii libere, cu o muzică atât de diferită de a lor? Oare oamenii aceștia serioși, gravi, urăsc faptul că trebuie să facă temenele în fața unor hipioți drogați sau se bucură că sunt primiți în acest univers magic, unde imposibilul nu există?

John ține o mână apăsată pe urechea stângă, are ochii închiși, ochelarii lăsați jos, pe nas, din vârful capului îi ies două flori, iar din frunte, încă una, ca o lanternă de miner. Cântă nonșalant, mestecând gumă, *Nothing you can say but you can learn how to play the game*[169]. Nu pare să-l deranjeze ideea de a cânta pentru 250 de milioane de spectatori din toate colțurile lumii, dar, în același timp, este preocupat de această misiune: nu se uită în jur și nu recunoaște publicul. Tony Bramwell va spune mai târziu că John era „conectat și se grăbea“, dar, nepărând să aibă nicio grijă, creează o impresie bună.“

Apoi, focusul cade pe cvartetul de viori, compus din instrumentiști cu ochelari, studioși, așezați în cerc, unul cu o chelie ce plutește într-o mare de păr. Sidney Sax, prim-violonist, de cincizeci și patru de ani, se află într-o sală, înconjurat doar de băieți de douăzeci și ceva de ani; el a cântat și la *Yesterday* și *Eleanor Rigby*.

Camera de filmat se mută la un casetofon, apoi ne arată dintr-o perspectivă mai largă studioul împodobit cu o mulțime de flori și, ca să amplifice iluzia că e o petrecere de copii, cu sute de baloane viu colorate.

Aha! Uite-l pe fratele lui Paul, Mike, care stă pe podea, aproape de genunchii lui John, și pare plictisit, drogat sau și una, și alta. Îl vedem pe George pentru prima oară, în flăcări roșii, cu haină de blană și mustață, iar acolo, în spate, e figura liniștitoare a lui Ringo, demn de încredere, acum ocupat cu tobele lui, făcând pe hipiotul într-o haină din mătase mov, împopoțonată cu mărgele, dar, în ciuda efortului, încă seamănă cu un șofer de autobuz politicos.

Înapoi la alămuri și la vremurile bătrânești. Conduce David Mason, patruzeci și unu de ani, profesor la Royal College of Music. În 1958, acesta a cântat la fligorn, la premiera *Simfoniei a IX-a,* de Ralph Vaughan Williams, sub bagheta dirijorului Malcolm Sargent, în prezența compozitorului[170]. La momentul acela, Vaughan Williams, elev al lui Ravel, prieten cu Holst, avea optzeci și cinci de ani și încă trei săptămâni de trăit. În primii zece ani de viață, îl cunoscuse pe stră-unchiul lui, Charles Darwin. Când micul Ralph o întrebase despre *Originea speciilor,* mama lui îi răspunsese: „Biblia spune că Dumnezeu a făcut lumea în șase zile. Stră-unchiul Charles zice că i-a luat mai mult; dar să nu ne facem griji, pentru că, oricum ar fi, tot minunat e.“ De la Charles Darwin la John Lennon în doar trei strângeri de mână: vremea concertinei, la Beatles, în cel mai extraordinar fel cu putință[171]!

În studio sunt îngrămădite atâtea lucruri, că aproape seamănă cu decorul pentru *Steptoe and Son*: oamenii îl țin minte pe cameramanul care condimenta atmosfera de iubire și de pace cu înjurături când se împotmoleau în tot felul de mărunțișuri. În fundal, se vede o marionetă de care sunt prinse baloane cu patru litere: *L-O-V-E.*

Mulți spectatori se holbează în gol, părând ori plictisiți, ori calmi: pe vremea aceea, era greu de făcut diferența între cele două stări. Mick Jagger stă în față, fără să privească spre camera de filmat, iar de pe spatele hainei lui, doi ochi brodați, uriași, se holbează și ei. În rest, John cântă *All You Need Is Love* a nu știu câta oară, iar camera se întoarce spre un tip chel, în cămașă albă și pantaloni negri, care pare ușor supărat, de parcă ar aștepta să intre la închisoare. După câteva clipe, în timp ce John cântă *It's eea-seey!*, intră în raza

vizuală cineva care arată ca Prințesa Margaret. E cu putință să fie ea acolo? Era *Summer of Love*, când lumea se răsturna cu susul în jos: orice era posibil[172]. În august, Sir Joseph Lockwood, președintele EMI, a fost primit la Palatul Buckingham de Regină.

— Trupa Beatles devine groaznic de *haioasă,* nu? i-a zis ea.

Dintr-un motiv sau altul, pe George abia dacă-l vedem, căci nu e filmat deloc în timp ce face solo la chitară, pe vremuri votat a fi pe locul 50 la cele mai slabe solo-uri de chitară din toate timpurile. Urmează apoi încheierea, orchestra trece prin *Greensleeves* și *In the Mood,* amestecătura de muzică de Bach făcută de George Martin, iar publicul reacționează încet; Mick Jagger renunță la jumătatea drumului. Unde sunt ceilalți membri din Rolling Stones, The Who, The Small Faces, The Walker Brothers, despre care se zicea că sunt prezenți? Am urmărit filmarea de douăzeci și cinci de ori sau chiar de mai multe ori, dar tot nu i-am reperat.

Spre final, patru fani Beatles mărșăluind, cu pancarte de tip sendviș atârnate de gât, pe care scrie *All You Need Is Love* în diverse limbi. Formează un cerc mic, incomod, ca niște copii obligați să facă o paradă de Paște. Pe pancarta lui Tony Bramwell scrie LOVE LOVE LOVE, iar pe a lui Alistair, LOVE V AMOR AMORE. Mai devreme în aceeași zi, Paul McCartney l-a obligat pe Taylor să-și pună o cămașă psihedelică, ținuta lui de birou obișnuită părându-i prea cuminte. În spate, se vede cineva cu o pancartă, COME BACK MILLY, un mesaj personal pentru una dintre mătușile lui Paul, plecată în Australia să-și viziteze fiul și nepoții.

Când se termină piesa, John și Paul încep să cânte *She loves you yeah yeah yeah,* cântec lansat inițial cu doar patru ani în urmă, dar care acum străpunge ceața hippy ca un imn închinat tinereții pierdute.

Dar *All You Need Is Love?* Unora dintre fanii puriști li se pare prea banal, iar textul, o ciudată combinație de truisme – *Nothing you can sing that can't be sung*[173] – și netruisme – *nowhere you can be that isn't where*[174] –, totul părând prea alambicat, prea absurd și prea contradictoriu ca să fie luat în serios.

Pentru Ian MacDonald, această piesă este „unul dintre hiturile Beatles mai puțin meritorii“, care „îi datorează mai multe asocierii cu istoria decât inspirației“. O considera stângace și neglijentă: „Leneveala inspirată de droguri era jumătate din problemă.“ Lui îi displăceau și spiritul timpului, și cântecul: ideea că tot ce merită efortul se poate obține fără efort și că absolut orice om, oricât de banal și de neinteligent, se poate considera artist.

În același timp, *All You Need Is Love* surprinde spiritul timpului ca niciun alt cântec și probabil că de aceea îl iubesc oameni atât de diferiți: boxerul George Foreman, actrița de comedie Penelope Keith, dansatorul Wayne Sleep și șoferul de curse Jackie Stewart au susținut că ar lua cu ei pe o insulă pustie acest album. Când era Ministru de Interne, la jumătatea anilor ’90, Michael Howard cânta piese Beatles în mașina guvernului. Pentru el, acesta „ar putea fi albumul esențial al anilor ’60“. De cealaltă parte a Atlanticului, Al și Tipper Gore l-au cântat la nunta lor din 1970. În 2005, transcrierea textului, făcută de John și folosită la înregistrare, s-a vândut cu 1 milion de dolari la licitație.

Brian Epstein părea cât se poate de fericit și de relaxat în ziua aceea. Era, a declarat el, cel mai bun lucru pe care-l făcuse Beatles vreodată:

— E un cântec frumos, minunat, care-ți dă fiori pe șira spinării.

A participat la eveniment într-o cămașă fără guler și un costum din catifea neagră, părând neobișnuit de lipsit de griji. Cântecul spunea, poate, tot ceea ce el nu putea exprima, pentru că era prea încordat. Putea să se uite pe fereastră la utopia care se derula, dar fereastra în sine rămânea închisă. *No one you can save that can’t be saved*[175] – cu excepția lui Brian. Pe atunci, nu mai avea de trăit decât nouă săptămâni.

168 *Summer of Love,* perioadă cunoscută și sub numele de „Vara iubirii“, a fost un fenomen social, de la jumătatea anului 1967, când peste 100 000 de oameni, majoritatea hippie, s-au adunat în cartierul Haight-Ashbury, din San Francisco. „Vara iubirii“ a cuprins scena muzicii hippie, a nonconformismului, a iubirii libere, a drogurilor de orice fel și a convingerilor antirăzboi (n. tr.).

169 „Nu poți spune nimic, dar poți învăța să joci jocul.“ Vers din piesa *All You Need Is Love* (n. tr.).

170 A cântat la fligorn și la înregistrarea piesei *Penny Lane*.

171 Cam în aceeași perioadă, Paul a discutat despre conflictul din Vietnam cu Bertrand Russell, care își aducea aminte de întâlnirile lui din copilărie cu William Gladstone; Gladstone însuși obișnuia să ia micul-dejun cu bătrânul William Wordsworth (n. 1770). Deci de la *Blackbirds* la *Daffodils* în trei întâlniri. Bunicul lui Russell, Lord John Russell, prim-ministru în epoca victoriană, l-a vizitat pe Napoleon când era în exil pe Insula Elba. Deci, dacă preferați, din trei mișcări puteți sări de la Paul McCartney la Bertrand Russell, la Lord John Russell și la Împăratul Napoleon.

172 În 1969, Prințesa Ann, îmbrăcată într-un costum bleumarin, s-a dus lângă alți spectatori să danseze pe scenă, la musicalul hippy *Hair*. „Prințesa de optsprezece ani s-a apucat să-și miște șoldurile și să dea din mâini în timp ce se lăsa purtată de muzică“, observa *Daily Telegraph*.

173 „Tot ce poți cânta se poate cânta“ (n. tr.).

174 „Oriunde poți ajunge se poate ajunge“ (n. tr.).

175 „Oricine poate fi salvat se poate salva.“ Vers din piesa *All You Need Is Love* (n. tr.).

100

Cu o lună înainte să moară, Brian Epstein i-a scris lui Nat Weiss, partenerul lui de afaceri american, mulțumindu-i pentru cuvintele emoționante trimise la moartea tatălui său.

Și a continuat: „În seara asta se încheie săptămâna Shiva și mă simt un pic straniu. Probabil că, într-un fel, a fost bine pentru mine. Timp să mă gândesc și să observ că mama, cel puțin, chiar are nevoie de mine. Și timp să observ că cerul evreiesc, nepământesc al părinților mei și al prietenilor fraților mei nu e așa de rău. O fi provincial, dar e cald și sincer.“

După aceea, a trecut, ca de fiecare dată, la Beatles: „Băieții s-au dus în Grecia să cumpere o insulă (...). O idee țicnită, dar nu mai sunt copii. Trebuie să aibă propriul drum.“

Lui John îi băgase în cap ideea de a cumpăra o insulă în Grecia noul lui prieten, „Magic Alex“ Mardas, poate cel mai mare impostor dintre toți cei care s-au aciuat pe lângă trupă.

Alexis Mardas era fiul unui maior din poliția secretă a Greciei. După ce a sosit la Londra, în 1966, cu viză de student, a fost mecanic la o televiziune, înainte să-l cunoască din întâmplare pe John Dunbar, soțul lui Marianne Faithfull. Mardas, care știa să mânuiască o șurubelniță, construise o cutie cu luminițe, care se aprindeau și se stingeau aleatoriu. Era de ajuns ca să-l convingă pe Dunbar că e genial. Cutia nu folosea la nimic, ceea ce n-a făcut decât să-i sporească atracția.

Dunbar i-a făcut cunoștință cu cei de la Rolling Stones, și Mardas a profitat de ocazie ca să le prezinte un sistem de spoturi luminoase care se aprindeau și se stingeau în ritmul muzicii live. The Stones a folosit sistemul în următorul turneu, deși cu rezultate îndoielnice. Dunbar a susținut, în

apărarea lui Mardas, că sistemul funcționase „o vreme“ – în momentele de „pauză“, tot ce se poate.

Neconvingându-i pe membrii trupei Rolling Stones, Mardas s-a concentrat pe John Lennon. Cynthia a fost martoră la felul în care acesta a cedat farmecului său:

— Magic Alex l-a cucerit pe John (...). Era un om cu adevărat credibil și avea o față inocentă, părul blond și un zâmbet angelic. John, care habar n-avea de tertipurile pe care poți să le faci folosindu-te de curentul electric, credea că Alex are ceva magic. Credea fiecare cuvânt pe care-l spunea.

Într-o dimineață, John l-a adus acasă la Paul.

— El este noul meu guru, Magic Alex, l-a prezentat el.

Paul a fost puțin surprins, dar n-a comentat. Erau vremuri fericite, când scepticismul trebuia ținut departe.

— N-am zis că mi se părea exagerat, ar fi fost prea agresiv, își amintea Paul. Așa că pur și simplu l-am lăsat să continue.

John îl credea un geniu pe Mardas și a căutat să-l răsplătească pe măsură. Pe 1 mai 1966, se afla la Kenwood, cu vechiul lui prieten, Pete Shotton, când și-a amintit dintr-odată că în ziua următoare Mardas își serba aniversarea:

— La dracu’! Mâine e ziua lui Magic Alex, iar eu n-am nimic pentru el. Ce să-i dau, Pete?

Shotton nu avea nicio idee. John și-a adus aminte că lui Mardas îi plăcuse mașina sport Iso Grifo, fabricată în Italia, pe care și-o cumpărase în urmă cu o săptămână, la Earl’s Count Motor Show. La momentul acela era singura mașină Iso Grifo din Anglia.

— Atunci, să-i iau afurisita aia de Iso!

Pete și John i-au făcut o fundă de jur împrejur, după care s-au înclinat în fața ei.

— Aniversatul a fost impresionat pe măsură, își amintea Pete.

Beatles l-a cooptat pe Mardas la țanc. La sfârșitul anului 1966, contabilii îi sfătuiseră pe membrii trupei să evite impozitarea excesivă, investind în proprietăți sigure și în industria de retail. Așa că au creat câteva firme sub

umbrela Apple Corps, printre care Apple Records, Apple Films și Apple Retail (care și avea buticul de pe Baker Street). Promițând invenții puternice, incredibile, Apple Electronics i-a fost încredințat lui Alex Mardas ca să-l conducă.

John deja lua LSD în fiecare zi și poate că de aceea putea aprecia mai bine frumusețea „laboratoarelor masive, mari, computerizate, pe care tot încerca de ani să le inventeze". În lunile care au urmat, s-a lăsat convins de Magic Alex că nu e nevoie decât de fonduri generoase ca să deschidă o epocă de aur a vrăjitoriei electronice.

Într-o seară, stând în studio, băieții de la Beatles se plângeau unul altuia că nu au intimitate, când John a sugerat că și-ar putea face micul lor regat, ca o insulă, unde puteau construi case, un studio și chiar o școală. Julian putea să învețe cot la cot cu copiii lui Bob Dylan, care sigur li s-ar alătura. Așa că Mardas a ciulit urechile. Existau mii de insule în Grecia, a intervenit el, și mai erau și „incredibil de ieftine".

Așa că l-au trimis pe el în Grecia, ca să aleagă insula perfectă. După două zile, a sunat să le spună că a găsit câteva insule din Marea Egee, dintre care una de 80 de acri, cu o livadă de măslini de 16 acri, și patru plaje izolate, înconjurate de patru insule mai mici, câte una pentru fiecare membru al formației. Prețul era 90 000 de lire sterline. Mardas a adăugat că, după estimările lui, profitul obținut de pe urma măslinilor va amortiza întreaga investiție în șapte ani.

Toți cei patru băieți din formație au plecat cu avionul în Grecia, neabătuți în fața deciziei juntei militare la putere, care interzicea și părul lung, și muzica rock, precum și în fața declarațiilor că infracțiunile cu droguri pot atrage și pedeapsa cu moartea.

Se pare că, prin legături de familie, Mardas a făcut un fel de înțelegere cu junta: în schimbul unei forme de imunitate diplomatică, Beatles era de acord să facă niște fotografii pentru Ministerul Turismului. John a fost avertizat să nu critice junta și să se poarte frumos.

— Nu țin minte din vacanță decât că unii dintre noi au luat LSD și n-a trebuit să trecem pe la controlul pașapoartelor, fiindcă tatăl lui Alex era atât

de important, își amintea Pattie Boyd.

Când a aterizat pe aeroportul din Atena, John s-a îngrozit când și-a dat seama că-și uitase acasă drogurile.

— La ce bun Pantheonul fără LSD? se lamenta el.

După ce au sunat urgent la sediul NEMS, Mal Evans, slujitorul lor de bunăvoie, s-a urcat în primul avion cu un pachet ascuns.

— A fost o călătorie extraordinară, povestea George. Eu și John luam LSD tot timpul, așezați față în față și cântând la ukulele. Grecia era în stânga, iar în dreapta, o insulă mare. Soarele strălucea și noi am cântat *Hare Krishna* ore în șir.

Au mers mai departe cu achiziționarea insulei, nesocotind sfatul contabililor, care tot insistau că asta le-ar periclita și mai mult starea financiară, deja precară. Transferul de bani s-a aranjat direct cu Ministrul de Finanțe, James Callaghan. La un moment dat, blândul Callaghan le-a scris băieților de la Beatles că 95 000 de lire sterline era „suma-limită“ pentru care își dădea acordul ca să iasă din Anglia, adăugând, în josul scrisorii, cu propria mână: „Dar nici măcar un sfanț în plus (...) Eu mă întreb cum o s-o mobilați.“

Problema a fost rezolvată cu indiferență. După ce au cumpărat insulele, cei patru artiști și-au pierdut interesul imediat, au uitat să-și construiască utopia și n-au mai venit niciodată în vizită. Peste un an, le-au vândut pentru un profit de 11 400 de lire sterline. Privind înapoi, George comenta aprobator:

— A fost cam singura dată când Beatles a făcut bani printr-o încercare de afacere.

101

George și Pattie au plecat cu avionul din Grecia în California, unde au asistat la o sesiune de înregistrări ale formației The Mamas and The Papas, au trecut pe la școala de muzică a lui Ravi Shankar și au luat cina pe Sunset Strip. Pe 7 august 1967, au ajuns la San Francisco cu un Learjet privat, împreună cu Derek Tayler și Neil Aspinall, ca s-o vadă pe sora lui Pattie, Jenny, care locuia acolo. Probabil că nu e deloc o coincidență faptul că pe partea cealaltă a piesei *All You Need Is Love* se află *Baby, You' re A Rich Man.*

După ce au luat prânzul cu Jenny, George s-a gândit că ar fi drăguț să meargă în Haight-Ashbury, cartierul hippy, pe unde se știa că umblă muzicienii cei mai cei: Jefferson Airplane, The Grateful Dead, Janis Joplin. Pe drum, Derek le-a dat niște LSD.

— Dacă tot ne duceam în Ashbury, ar fi fost chiar o prostie să nu încercăm LSD, își amintea Jenny. Când au coborât din mașină, „acidul și-a făcut simțită prezența și totul era... psihedelic și foarte... Vreau să zic că totul era *absolut* OK."

George spera că, în jacheta lui din denim, în blugii psihedelici, cu umbre în formă de inimă, și mocasini, n-o să-l recunoască nimeni; la urma urmei, majoritatea celor din Haight-Ashbury încercau să arate ca el, așa că cine să observe diferența? Și, în plus, San Francisco era slăbuț: chiar dacă l-ar fi recunoscut, hipioții ar fi fost mult prea duși ca să-i facă zile fripte.

Dar au fost surprinși atunci când, intrând într-un magazin, s-au trezit că se umple de clienți noi. Când au ieșit și au luat-o pe stradă, în urma lor se formase o coadă care-i însoțea. Pattie chiar îi auzea șoptind: „E aici Beatles, a venit în oraș Beatles..."

George nu se așteptase la asta.

— Mergeam pe stradă și se purtau de parcă aș fi fost Mesia.

Oare cum era să fii unul dintre cei mai faimoși oameni? În clipa aceea, cât se poate de incomod. Pattie era stupefiată:

— Ne așteptam ca Haight-Ashbury să fie ceva special, un loc creativ, un loc al artiștilor, plin de oameni frumoși, dar era ceva groaznic – doldora de chiulangii îngrozitori, vagabonzi și puberi, cu fața plină de coșuri, toți scoși din minți. Toți, până și mamele cu copii mici, păreau drogați și stăteau atât de aproape de noi, în spate, că ne călcau pe picioare. La un moment dat, nici nu ne mai puteam opri ca să nu ne calce în picioare.

În speranța că o să scape de toți atârnătorii, au luat-o spre Golden Gate Park, spre zona cunoscută în ultima vreme ca Hippie Hill. Numai că George devenise, fără să vrea, un Pied Piper. Cei cinci nici nu s-au așezat bine jos, că le-au urmat exemplu un grup de hipioți, după care mulți alții au făcut la fel.

Cineva a scos de undeva, din spate, o chitară, care, din mână în mână, a ajuns în față și s-a oprit în cele din urmă la George. Apoi a ajuns la Pattie, iar ei au vrut de la el mai mult decât voia sau decât era în stare să ofere.

— Am avut senzația că ascultaseră albumele Beatles, le analizaseră, aflaseră ce crezuseră ei că trebuie să afle și luaseră toate drogurile despre care credeau ei că vorbește Beatles în cântece. Și acum voiau să știe care era următoarea mișcare. Iar George era acolo ca să le dea răspunsul, desigur.

El a încercat să le dea puțin din ce-și doresc și, în loc să le cânte ceva, le-a arătat care sunt coardele chitarei – do, re, mi.

— Hei! Ăsta e George Harrison! George Harrison! s-a trezit strigând o fată.

Auzind-o, și mai mulți hipioți au pornit spre el, așa că îmbulzeala era din ce în ce mai mare. Și așa au ajuns să ceară cu toții câte un cântec, dar George, și mai speriat, a înapoiat chitara politicos, spunând:

— Îmi pare rău, dar acum trebuie să mergem.

Când să plece cu prietenii lui, s-a apropiat un hipiot și l-a întrebat:

— Vrei niște STP?

George a ezitat. Cu o săptămână sau două în urmă, se distribuiseră cinci mii de pastile de STP la Sărbătoarea Solstițiului de Vară și ajunseseră la spital nenumărați oameni.

— Nu, mulțumesc, i-a răspuns și a plecat mai departe.

Omul s-a simțit jignit.

— M-ai refuzat, prietene. După care s-a întors spre mulțimea care-i urmărea și s-a plâns: George Harrison m-a refuzat.

Și, dintr-odată, starea plăcută, atmosfera hippy s-au spulberat.

— Gloata s-a înfuriat, își amintea Pattie. Simțeam asta pentru că, atunci când ești dus, simți vibrațiile.

George și ceilalți au plecat încet, apoi, când și-au dat seama că au mașina parcată la o milă distanță, au luat-o mai repede. Dar și mulțimea a luat-o mai repede. George a avut un fel de atac de panică, intensificat de LSD.

— Parcă era o scenă dintr-un tablou de Hieronymus Bosch, care se tot mărea, cu pești, capete, fețe ca niște aspiratoare.

Neil Aspinall își aducea aminte că erau din ce în ce mai apucați. Drogurile îi făcuseră să lase garda jos, punându-i exact în situația pe care se străduiseră mereu să o evite. Și iată-i vânați de vreo mie de oameni.

— Într-un final, ajunseserăm să fugim ca să scăpăm cu viață.

În cele din urmă, au ajuns la limuzină și au sărit în ea, trântind portierele. Mulțimea de hipioți a înconjurat mașina.

— Își lipiseră fețele de geamuri și se holbau la noi.

S-au apucat să zgâlțâie mașina. Adulația se transformase în amenințare, iar amenințarea, în atac. George și prietenii lui au reușit cumva să pornească mașina și au plecat.

A fost ultima dată când George a luat LSD; după aceea, n-a mai avut încredere în admiratorii lui niciodată.

— Asta mi-a arătat clar ce se întâmpla, de fapt, în această cultură a drogurilor. Nu era ce crezusem eu – trezire spirituală și artă –, era ceva ca alcoolismul, ca orice dependență. Acela a fost, pentru mine, momentul schimbării – atunci m-am despărțit de cultura drogurilor și n-am mai luat mult temutul LSD.

102

În acea *Summer of Love*, încă un Mesia care cânta la chitară pe Hippie Hill atrăgea, și el, o cohortă de adepți.

În același an, ceva mai înainte, Charlie Manson își ispășise cei șapte ani de închisoare la care fusese condamnat pentru că falsificase cecuri și nu respectase pedeapsa, timp în care studiase Biblia și scientologia. Având un IQ așa de mare, fusese cooptat de autorități pentru un curs special despre *Cum să-ți faci prieteni și să influențezi oamenii,* de Dale Carnegie, în speranța că asta îl va ajuta să-și facă o viață mai bună, mai productivă. Cartea lui Carnegie cu siguranță se potrivea cu principalele lui convingeri. „Tot ce facem tu sau eu are două cauze: impulsul sexual și dorința de a fi important“, scria Carnegie.

Eliberându-se din închisoare în luna martie a acelui an, Manson se dusese la Haight-Ashbury, încrezător în forța lui de muzician și în misiunea lui de a recruta adepți din rândurile celor 75 000 de tineri ciudați, hotărâți să umble pe acolo în *Summer of Love*. Spre deosebire de Manson, majoritatea dintre ei căutau ceva – sau pe cineva – mai important decât ei înșiși.

Cu toate că stătuse în închisoare din iunie 1960, când Beatles încă era Silver Beetles, până în martie 1967, când trupa a înregistrat „Sgt. Pepper“, Manson reușise să strecoare piesele formației la radiourile din închisoare și avea obiceiul să le spună camarazilor de detenție că într-o zi el o să strălucească mai tare decât Beatles.

Interpretate prin prisma paranoiei lui, textele cântecelor Beatles au devenit o parte vitală a filozofiei lui. Combinându-le cu pasaje din *Apocalipsa lui Ioan,* a creat un mesaj care îndemna la o revoluție iminentă și la distrugere. La Haight-Ashbury, dădea mai departe mesajul către tinerii cu ochii

înflăcărați, strânși în jurul lui, unii chiar de șaisprezece ani, adică nici jumătate din vârsta lui.

103

În aceeași perioadă, Beatles era în căutarea unui guru. Prima dată a venit cu ideea Pattie Boyd. În februarie 1967, răsfoind ziarele de duminică, a dat de o reclamă la un curs de meditație transcendentală, care se desfășura undeva în centrul Londrei.

— Perfect. Am plecat spre Caxton Hall și ne-am înrolat în „Mișcarea de Regenerare Spirituală“. Într-un weekend lung, ni s-a făcut inițierea și ni s-au dat mantre.

Liderul acelei mișcări, yoghinul Maharishi Mahesh, era o figură absolut misterioasă, la vreo cincizeci-șaizeci de ani: susținea că lucrurile astea doar distrag atenția de la caracterul universal al mesajului său. Fiu al unui angajat din administrație, Mahesh Prasad Varma crescuse într-un oraș din centrul Indiei, Jabalpur, și studiase fizica și matematica la Universitatea din Allahabad. În 1940, anul în care s-au născut John și Ringo, devenise discipolul unui *swami* cunoscut ca Shri Guru Deva, care, printre alți mistici indieni, avea să apară în *Across the Universe,* o piesă a formației Beatles.

După moartea lui Guru Deva, survenită în 1953, Mahesh Prasad Varma și-a zis Maharishi („mare văzător“) și a mers pe propriul drum. În 1958, deja pusese la punct un plan pe zece ani pentru „regenerarea întregii lumi prin meditație“. Drept care a dezvoltat diferite tehnici spirituale, precum levitația sau „zborul yoghin“, în care participanții zboară, sar ori se leagănă, în funcție de cum stau cu gravitația. Ceea ce promitea Maharishi, „experimentarea pozitivă a Binecuvântării Raiului“, îi atrăgea mai ales pe occidentalii bogați, așa că, în 1959, și-a făcut un sediu al „Mișcării de Regenerare Spirituală“ la Hollywood, de unde a plecat într-un turneu de un an în toată lumea, vizitând inclusiv Hong Kong și Hawaii. Departe de a fi un timid, cerea să se înființeze, pentru fiecare milion de locuitori ai planetei,

un centru pentru „Mișcarea de Regenerare Spirituală“, astfel încât fiecare dintre centre să inițieze câte o mie de persoane, fiecare dintre aceștia urmând să inițieze alți o mie de oameni, și așa mai departe, până când omenirea se va fi vindecat de suferință.

Pattie simțea că orele lui „îți schimbă viața“:

— Abia așteptam să-i zic lui George. Cum ajungea acasă, îl bombardam cu ce făcusem și chiar îl interesa. Și apoi, bucuria bucuriilor, am aflat că Maharishi vine la Londra în august, să susțină o conferință la Hotelul Hilton. Eram disperată să mă duc și George a spus că merge și el. Paul deja auzise de el și îl interesa, așa că, în cele din urmă, ne-am dus toți – George, John, Paul, Ringo și eu. Cursul a mers bine. Eram vrăjiți.

În ziua următoare, vineri, 25 august 1967, Beatles și-a anulat o sesiune de înregistrare și membrii formației s-au urcat într-un tren spre Bangor, unde „Mișcarea de Regenerare Spirituală“ își ținea conferința de vară de zece zile. A venit și Cynthia Lennon, împreună cu Mick Jagger, Marianne Faithfull și Jenny, sora lui Pattie. Fusese invitat insistent și Brian Epstein, dar el avea de pregătit o petrecere în Sussex. Iar pentru cei de la Beatles nu era plăcut să știe că nu se pot baza pe mâna călăuzitoare a lui Brian. Era, se plângea John, „ca atunci când pleci undeva fără pantaloni pe tine“. În câteva ore, și-au dat seama cât de mult se bazau pe el. În seara aceea, au mâncat într-un restaurant chinezesc din Bangor, după care s-au prins că nu au cu ce să plătească. În ultimii ani, deveniseră foarte pretențioși și lipsiți de apărare, ca niște sugari.

În dimineața aceea de duminică, au aflat că Brian Epstein a murit subit. John, Paul, George și Ringo s-au dus imediat la Maharishi să-i ceară sfatul. Marianne Faithfull era lângă ei când acesta le-a spus:

— A murit Brian Epstein. El avea grijă de voi. Era ca un tată. Acum eu o să fiu tatăl vostru.

A uimit-o faptul că el profita de durerea lor, i s-a părut absolut sinistru.

— Nemernicii ăștia chiar nu știau. A fost ceva groaznic.

N-a trecut mult, și cei patru s-au trezit că, de jur împrejur, sunt ziariști peste tot, dornici să le surprindă reacțiile. John nu se simțise niciodată atât

de înfrânt. Părea sfâșiat de suferință:

— Nici nu găsesc cuvinte cu care să-i aduc un omagiu. Era pur și simplu adorabil și la lucrurile alea adorabile ne gândim acum.

— E un șoc teribil. Sunt groaznic de deprimat, mărturisea Paul.

104

GEORGE MARTIN: Nimănui n-ar fi putut să-i treacă prin cap că e posibil. Au fost distruși. Erau ca un vapor fără cârmă. Un lucru cumplit e că, dacă ar fi trăit, Brian i-ar fi pierdut. N-ar fi supraviețuit ca manager al trupei. Pentru că trupa s-ar fi despărțit oricum. Probabil că și-ar fi căutat propriii oameni, mai tineri, altfel, care să aibă grijă de afacerea lor. Brian, prin felul lui de-a fi, ajunsese să se rupă în prea multe bucăți, dar formația Beatles era una prea egoistă să accepte așa ceva. Voia pe cineva care să se ocupe numai de Beatles. Chiar mai mult, la momentul acela, Paul voia pe cineva care să se ocupe numai de el, John la fel etc. Deci s-ar fi ajuns într-o situație imposibilă.

JOANNE PETERSEN, ASISTENTA PERSONALĂ A LUI BRIAN EPSTEIN: Lucrurile s-au precipitat foarte repede, aproape imediat. Mi se pare că totul a devenit instabil. Brian era lipiciul. El ne ținea uniți și, când nu era acolo, trupa era ca un vapor fără cârmă. Nu avea cine să-l conducă.

DEREK TAYLOR: Probabil că, dacă ar fi trăit, Brian ar fi devenit mai hotărât și mai tenace, ar fi condus trupa spre o mulțime de lucruri spre care nimeni altcineva n-ar fi putut s-o conducă. John avea o vorbă celebră, „Ne-am săturat“, și, cum trupa s-a dezmembrat, se pare că s-a adeverit.

MARIANNE FAITHFULL: Beatles umbla de colo până colo, serios, toată ziua la Maharishi și cam atât. Brian era mult mai mult decât un om de afaceri sclipitor. Era un centru spiritual. Deci cred că ce s-a întâmplat cu Maharishi a fost o trădare a valorilor spirituale, lui Brian sigur așa i s-a părut. Dacă l-ar fi cunoscut pe Maharishi, ar fi văzut imediat că idiotul ăsta mic nu e în stare să-i ia locul. Eu zic că toată lumea și-a dat seama în clipa în care a făcut cunoștință cu el.

Uite ce s-ar fi întâmplat dacă n-ar fi luat o supradoză. S-ar fi întors la Londra, Brian ar fi întrebat „Cum a fost?“, ei ar fi izbucnit în râs cu toții, ca și cum ar fi fost cel mai ridicol lucru din lume. Moartea lui subită i-a împins în brațele lui Maharishi, deși, dacă el n-ar fi murit, Maharishi ar fi ieșit din peisaj. Era cel mai ridicol pitic pe care ți-l puteai imagina. Toată lumea știa și se jena.

Brian avea antene speciale și simțea chestii. Dacă ar fi fost la Londra când ei s-au întors din Țara Galilor și dacă ar fi răspuns la telefon, îmbrăcat în halatul lui de mătase, când au sunat John sau Paul, Beatles nu s-ar fi dus în India și nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat.

PAUL: Într-un fel, moartea lui Brian a deschis porțile și așa a venit potopul. Le-a dat altora șansa de a intra, ceea ce înainte nu era posibil.

Ar fi prea simplu să sugerăm că, pentru Beatles, Maharishi era un fel de înlocuitor al lui Brian Epstein. În comparație cu el, Maharishi era un zbor de noapte. Însă de-acum formația avea un ritm atât de rapid, nevoile ei, iar obiectivele și mofturile ei erau cu totul la mâna destinului, într-o continuă agitație, astfel că poate era scris în stele că trebuia să-și caute o altă călăuză care să-i ducă mai departe.

Când au plecat din Bangor, John și George simțeau din plin beneficiile meditației transcendentale, așa că, peste o lună, au apărut la *The Frost Report* ca să-i ridice în slăvi calitățile. În săptămâna următoare, au fost invitați din nou la aceeași emisiune. Contrar obiceiului, dintre cei doi, George a fost de departe cel mai vorbăreț și a tot perorat despre nivelurile de conștiință:

(...) Meditația te duce la acel nivel transcendental de conștiință pură, și, dacă atingi punctul acela suficient de des, aduci nivelul respectiv la un nou nivel și tot așa. Când treci dincolo de un nivel, totul devine conștiință cosmică, ceea ce înseamnă că poți păstra toată conștiința, tot extazul în zona aceea relativă, deci poți să-ți continui activitățile într-o starea de beatitudine.

Și așa mai departe, și așa mai departe. E relevant pentru cât de înspăimântați erau membrii formației că David Frost, de obicei atât de repezit, l-a lăsat să ajungă așa de departe pe o temă foarte ambiguă. La un moment dat, George a amintit că citise o carte despre un yoghin care ajunsese la vârsta de 136 de ani și „mai e unul care trăiește în Himalaya acum (...) Pentru omul de rând, care nu știe nimic despre așa ceva, e exagerat. Dar omul ăsta e acolo de dinainte de Isus și trăiește și acum în același corp fizic. Cei ca el au control asupra vieții și a morții. Când ating nivelul acela superior de conștiință, ei au control asupra tuturor lucrurilor.“

105

Pe 23 august 1976, Brian Epstein aranjase a doua zi de înregistrare pentru piesa *Your Mother Should Know.* Peste patru zile, a murit. Membrii trupei sperau să meargă la înmormântare, la Liverpool, două zile mai târziu, dar familia lui i-a rugat să nu vină, ca să nu se iște agitație.

Peste o săptămână, în seara zilei de 5 septembrie, cei patru s-au strâns la Abbey Road, hotărâți să pună presiune pentru înregistrarea *Magical Mystery Tour.* Era o atmosferă gravă.

— În ziua aia, toată lumea a cântat slab la înregistrare, își amintea Geoff Emerick. Toți eram absenți, cu gândul la Brian.

John a cântat un cântec nou la chitara acustică. „Eu sunt el, cum tu ești el, cum tu ești eu și suntem toți împreună“, a început. Geoff Emerick se întreba despre ce o fi vorba.

— Toată lumea părea nedumerită. Melodia consta, de fapt, în doar două note, iar textul părea o prostie.

Dar unele versuri parcă erau ceva mai mult. Când John a rostit „preoteasă porno“ și „dă-ți jos chiloții“, George Martin s-a întors spre Emerick și i-a șoptit:

— *Ce* a spus?

Într-un sfârșit, melodia s-a terminat. S-a lăsat tăcere. John s-a uitat să vadă ce reacție are George Martin.

— Ăsta se numește *I Am the Walrus*, a comentat el. Deci, ce părere aveți?

Martin nu-și găsea cuvintele, dar, imediat, iritarea a înlocuit ezitarea.

— Ca să fiu sincer, John, am o singură întrebare. Ce dracului te aștepți să fac cu așa ceva?

A urmat un râs de om emoționat. Lui Emerick i-a fost clar că John „nu era amuzat deloc“.

Impulsul de a scrie niște cuvinte fără sens, precum „Eu sunt Walrus“, venise de la o scrisoare primită de John la sfârșitul lui august, de la Stephen Bayley[176], elev de cincisprezece ani la Quarry Bank, școala la care mersese John pe vremuri. „Profesorul de engleză are obiceiul să cânte piese Beatles în timpul orei“, explica Bayley în scrisoare, „și apoi să-i pună pe băieți să facă analiza versurilor“, după care venea el cu interpretarea lui.

Peter Shotton, care era cu John când a citit scrisoarea prima dată, își amintește că acesta a izbucnit în râs, fiindcă în școala lui de altădată, unde fusese declarat un eșec, textele lui ajunseseră acum material de studiu. Shotton a observat că, pentru John, asta era o provocare.

— Inspirată de imaginea acelui maestru în literatură, de la Quarry Bank, care propovăduiește despre simbolismul Lennon-McCartney, imaginația lui John producea cele mai absurde idei.

Încercând să se gândească la cele mai stupide ritmuri, John și-a adus aminte un cântecel.

— Pete, cum era *Dead Dog's Eye,* pe care-l cântam la Quarry Bank?

Pete s-a gândit o clipă, după care și-a amintit:

Yellow matter custard, green slop pie

All mixed together with a dead dog's eye,

Slap it on a butty, ten foot thick

Then wash it all down with a cup of cold sick.

În anii '50[177], școlarii cântau versiuni ale acestui cântecel în toată țara. A fost inclus, alături de multe variante regionale, în *The Lore and Language of Schoolchildren,* de Iona și Peter Opie, lucrare publicată prima dată în 1959. La Manchester, budinca era „apoasă“ și plăcinta era din măruntaie; Pădurea Decanului era din șorici și se servea cu „plăcinte cu muci verzi“; la Ipswich, plăcinta era cel puțin tentantă – se făcea din Bau-Bau și se servea cu melci bine fierți și un ochi de mort.

John a fost încântat de recitalul lui Pete.

— Asta e! Fantastic! a exclamat, căutând un pix.

A notat imediat „cremă galbenă“, înainte să adauge alte mărunțișuri ivite la întâmplare din amintirile lui.

— S-a gândit la griș (din care se făcea o budincă fără gust, pe care, copii fiind, eram obligați s-o mâncăm) și la sardine (o sardină cu care de multe ori ne hrăneam pisicile). „Sardina din griș urcând în Turnul Eiffel“, intona John, notând cu o vizibilă eliberare. Era clar că-l amuza ideea că profesorii stăteau să rumege un sens ascuns. „Ia lasă-i pe nemernici s-o descâlcească pe-*asta*, Pete“, a zis.

În continuare, cântecul oglindea fascinația pe care John o simțise în copilărie pentru lumea cu susul în jos a lui Lewis Carroll și, mai ales, pentru poezia *Morsa și dulgherul,* pe care Tweedledee i-o spune lui Alice în *Alice în Țara din Oglindă*. Sub ritmul vesel se ascunde o poveste precum cea a lui Hannibal Lecter, despre doi psihopați pe cinste. Începe cu Morsa, care încurajează o mulțime de stridii june să li se alăture ei și Dulgherului în plimbarea pe țărm. Dar, odată ajunși la destinație:

„Ne trebuie pâine“, vorbi și Morsa,
„Altfel nu mai e nevoie de nimic:
Doar piper un strop și oțet alături
Să adăugăm câte un pic –
Dragi stridii, de nu e cu supărare
Putem să trecem la mâncare.“

„Dar nu să ne mâncați pe noi!“,
Făcându-se la față cam albastre.
„După atâta curte și drăgălășenii
Nu s-ar potrivi la rangurile noastre!“
Și zise Morsa: „Superbă noapte, nu-i așa?
Cred că aveți ce admira.“

Morsa și Dulgherul schimbă imediat subiectul, făcându-le complimente stridiilor și arătând priveliștea minunată. După care morsa devine sentimentală:

„Eu plâng pentru voi“, zise Morsa:

„Am cea mai profundă compasiune.“

Și-astfel, cu suspine el le alese

Pe cele mai ample ca dimensiune,

Ţinând la față batista mare

În care-aduna lacrimi amare.

„Voi stridii, stridii“, observă Dulgherul,

„Aţi făcut o călătorie de vis!

De-acum ne întoarcem acasă?“

N-a răspuns nimeni, nici măcar „pis“;

Așa se spune c-a fost — tot ce se poate!

Dacă ei le mâncaseră pe toate![178]

Așa cum a subliniat acum ceva vreme psihanalistul Paul Schilder, e o poezie de o „cruzime uimitoare“. E limpede că, împreună cu nonsensul, această cruzime a atins o coardă sensibilă în John.

Așa cum a prevăzut cel din urmă, talmeș-balmeșul de cuvinte trecuse prin tot felul de analize – de fapt, aproape ca în *Alice în Țara Minunilor*. O fi anticapitalist („porci într-o cocină“), antiacademic („experți texperți“) sau antibirocratic („tricou corporatist“)? Găsești în el orice vrei.

— Scriam abscons, în genul Dylan, nespunând niciodată ce vreau să spun, dar dând *impresia* de ceva din care se poate citi mai mult *sau* mai puțin. E un joc bun, mărturisea John peste ani. Tot cântecul îl scrisese, adăuga, sub influența LSD-ului.

Deși el a susținut că n-a existat absolut nicio intenție serioasă, interpretările au continuat să curgă. Și de ce să nu curgă? Unii sunt de părere că e vorba despre un atac la adresa poliției („stridia“[179] ar fi, în imaginația lor, Pilcher, sergentul aproape omonim care îl urmărea pe John), alții cred că e o formă de apărare a culturii drogurilor. Paragraful „eu sunt el, cum el e...“ a fost interpretat atât ca un atac satiric la adresa religiei orientale, cât și ca o apărare înflăcărată a acesteia. Pentru Jonathan Gould, biograf al formației Beatles, Stridia e un „potențial simbol al disprețului lui

John față de imaginea idealizată a trupei Beatles – eroi populari ai tineretului“. Ian MacDonald, care l-a numit punctul culminant al textelor scrise de Lennon, considera acest cântec „manifestarea antiinstituțională, răspicată a autorului, o tiradă împotriva Angliei, care aruncă în aer educația, arta, cultura, legea, ordinea, clasa, religia și însăși rațiunea“. Actorul Victor Spinetti, prieten cu John, vedea în textul respectiv un protest încifrat la adresa vieții de familie.

Unora le-a plăcut să se vadă pe ei înșiși în roluri principale. „Eu eram Omul-Ou“, a scris Eric Burdon, partenerul de pahar al lui John, despre Animale, în autobiografia intitulată *Or, As Some Palls Call Me, Eggs.* „Sau, cum mă strigau unii, Eggs. Uimitoarea poreclă a apărut după o experiență sălbatică pe care o trăiam la momentul acela cu o prietenă jamaicană, Sylvia. Într-o zi, făceam micul-dejun cu noaptea-n cap, n-aveam decât șosete în picioare, ea s-a furișat chiar prin spatele meu și mi-a dat pe la nas cu o capsulă de nitrat de amil. Rațiunea s-a evaporat, am alunecat pe podeaua din bucătărie, ea a întins mâna și a apucat un ou, pe care l-a spart de burta mea. Albușul și gălbenușul au curs în jos, Sylvia mi-a luat în gură penisul plin de ou și s-a apucat să-mi arate șmecherii jamaicane, una după alta. I-am povestit asta lui John, la o petrecere, într-un apartament din Mayfair, unde veniseră și câteva blonde și o asiatică micuță.“

— „Vino, vino și ia-l, Omule-Ou, a zis Lennon râzând pe deasupra păhărelelor rotunde, în timp ce eu încercam, împreună cu fetele atât de binedispuse, să mai caut băutură.“

Cum se întâmplă de obicei, odată cu trecerea timpului, relatarea lui Eric Burdon va avea o soartă ciudată sau, cel puțin, va fi interpretată ciudat de istorici, mulți încurcându-i rolul și transformându-l, din cel care se alege cu oul, în cel care strânge oul...

John se mândrea extrem de tare cu *I Am the Walrus:*

— E genul de piesă suficient de bogată ca să te intereseze și peste o sută de ani.

Poate că se lăuda, dar de-atunci au trecut cincizeci de ani și părerea lui s-a adeverit. Oricum, a ajuns să creadă că greșise atunci când se distribuise în rolul Morsa al lui Carroll.

— Mai târziu, mi-am dat seama că Morsa întruchipa răul, iar Dulgherul era binele. „Fir-ar să fie! Am ales greșit!“, mi-am zis.

Drept care, când a scris *Glass Onion,* o piesă despre el însuși, a venit cu versul*: Here's another clue for you all – the Walrus was Paul*[180]. Dar el era un cititor foarte grăbit. În poezia lui Carroll, nu prea poți să alegi între Morsă și Dulgher: amândoi își folosesc farmecul ca să le gonească pe stridii, după care le înfulecă fără pic de remușcare.

— Ce dracului te aștepți să fac cu așa ceva?

Dar nici John, nici ceilalți nu știau ce să-i răspundă lui Martin. Moartea lui Epstein îi afectase. La începutul sesiunii de înregistrare, Ringo aproape că izbucnise în lacrimi, iar John însuși părea în stare de șoc. George era cu gândul în altă parte. Absent.

— Poate că domnul Epstein nu e prezent fizic, a spus el, dar spiritul lui a rămas printre noi.

Ca de obicei, Paul a fost cel pragmatic:

— Pur și simplu, cred că trebuie să mergem mai departe.

— Țin minte clar privirea goală de pe fețele tuturor când au cântat *I Am the Walrus*, povestea Geoff Emerick. E una dintre cele mai triste amintiri pe care le am cu Beatles.

John le-a zis lui Martin și lui Emerick că voia ca vocea lui să sune ca și cum ar veni de pe Lună.

Dar pe ei asta nu i-a lămurit deloc. Emerick s-a apucat să distorsioneze sunetele, încât vocea lui John să pară mai ascuțită și mai eterică.

— Habar n-aveam cum ar putea suna vocea unui om pe Lună și nici măcar nu știam ce auzea John în capul lui, dar, ca de obicei, oricât ai fi discutat cu el, nu te lămureai mai deloc.

În ziua următoare, John a insistat să se adauge aleatoriu sunete de la radio. George Martin a dat ochii peste cap.

Mixul rezultat include un fragment de dialog din *Regele Lear* și trupa Mike Sammes Singers[181] cântând *Everybody's got one, everybody's got one,* împreună cu cântecelul pentru copii *Oompah, oompah, stick it up your jumper.* E de toate și nimic. Ar putea veni, ca să-l citățm pe George Martin, dintr-un „haos organizat", dar, ca în poemul *Kubla Kahn,* al lui Coleridge, într-un fel, transcende interpretarea pentru a atinge sublimul.

176 Bayley a devenit un critic iconoclast, autor de volume despre mașini, despre sex și despre Albert Memorial.

177 Dar și mai târziu, după anii '50. Țin minte că-l cântam prin 1964 la locul de joacă de la Grove House School din Effingham, Surrey.

178 Traducerea versurilor de Ioana Ieronim, în *Alice în Țara din Oglindă*, de Lewis Carroll, traducere de Antoaneta Ralian, Editura Arthur, 2012 (n. tr.).

179 În lb. engl., *pilchard.* Se creează astfel o relație relativă de omofonie cu *Pilcher,* aflată la baza jocului de cuvinte intraductibil (n. tr.).

180 „Uite încă un indiciu pentru voi toți – Morsa era Paul" (n. tr.).

181 Formația Mike Sammes Singers, cunoscută pentru *Sing Something Simple,* a avut una dintre cele mai variate, dar și mai discrete cariere din istoria muzicii pop. Vocile membrilor se aud în *Let It Be* și *Good Night* și ei au asigurat și *backing*-ul pentru piese ca *Delilah,* a lui Tom Jomes, *Tears,* a lui Ken Dodd, sau, printre altele, *Banks of the Ohio,* a Oliviei Newston-John. Tot ei au cântat și refrenul memorabil din *Stingray.* În ziua de după înregistrarea cu *I Am the Walrus,* au avut o înregistrare cu Kathy Kirby, apoi s-au dus direct la studiourile ATV să înregistreze *The Benny Hill Show.* Pe vremea când făcea înregistrări, Elton John lucra uneori cu ei: „«Înfricoșător» nu e un adjectiv pe care l-ai asocia, în mod normal, cu Mike Sammes Singers, care făcea *backing vocals* pentru orice – erau ca niște unchi și mătuși în floarea vârstei, sosiți în studio după o petrecere la un club de golf. Dar, dacă trebuia să cânți cu ei, brusc te speriai de moarte, pentru că erau atât de buni."

106

O petrecere: Apartamentul Westbourne Royal Lancaster Hotel* Lancaster Terrace, Bayswater, Londra W28* 21 Decembrie 1967*

Pe 8 decembrie 1967, Kenneth Williams, actorul care își juca firea nevrotică, ia un stilou și, cu caractere italice perfecte, îi scrie furios o scrisoare unui prieten. „Știi că Beatles ăia au dat recent o petrecere privată la noul Royal Lancaster Hotel, iar managerul lor m-a sunat să mă întrebe dacă nu mă duc și eu să prezint cabaretul? Ai mai auzit o asemenea obrăznicie? Dacă ești la televizor nu înseamnă că ești disponibil pentru tot felul de chestii, nu? Ce tupeu!“

De fapt, respectiva petrecere, care urma să sărbătorească încheierea filmărilor pentru *Magical Mystery Tour,* trebuia să aibă loc pe 21 decembrie, cu cinci zile înainte de transmiterea în direct din a doua zi de Crăciun.

Fiindcă *Magical Mystery Tour* semăna cu un spectacol de pantomimă, la petrecere s-a impus un cod vestimentar fantezist. Paul și Jane Asher au venit îmbrăcați ca Pearly King și Queen, Derk Taylor îl imita pe Adolf Hitler, Alistair Taylor era costumat ca un matador, Tony Bramwell s-a prezentat ca un bufon de curte, Peter Brown ca regele Ludovic al XIV-lea, iar George Martin și Judy, soția lui, au venit costumați ca Prințul Philip și soția lui, Elisabeta a II-a. Parcă pentru a scoate în evidență diferențele, John a ales să fie un fan *rock-and-roll*, iar Cynthia s-a prezentat ca o doamnă din timpul

Regenței, cu bonetă și crinolină. Sigur că a exagerat cu ținuta, fiindcă semăna mai degrabă cu „doamna de pe conserva Quality Street“.

Întâmplarea face ca petrecerea să coincidă cu una dintre împăcările de scurtă durată ale lui John și Fred, tatăl lui cel ghinionist, care se îmbracă, destul de potrivit, ca măturătorul din *My Old Man's a Dustman*[182]. În aceeași zi, Fred plătise un măturător adevărat ca să facă schimb de haine cu el. Pete Shotton nu suportă să stea aproape de el:

— Pur și simplu, mirosea a gunoi, iar toți cei de la petrecere încercau să stea cât mai departe de el.

Deși showbizul e o lume ciudată, încurcată, participanții sunt surprinși de apariția neașteptată a comicului corpolent Robert Morley, costumat în Moș Crăciun.

— Era transpirat, observa un invitat. Poate că nu mergea bine aerul condiționat de la hotel, fiindcă părea să se simtă foarte incomod. Sau poate așa l-a pus agentul lui să vină.

După cină, se proiectează înregistrarea *Magic Mystery Tour.* John stă la o masă cu tatăl care miroase a gunoi și cu tânăra lui logodnică, Pauline, îmbrăcată, cât se poate de potrivit, ca o școlăriță. La aceeași masă, se află și Cilla Black, costumată în muncitor, împreună cu Bobby, soțul ei, travestit în călugăriță.

Între sfârșitul mesei și începutul proiecției e o pauză.

— Hai, John, cântă-ne ceva cât așteptăm! sugerează Lulu, travestită în Shirley Temple, cu șosete albe, până la genunchi, cu o acadea uriașă, părul făcut bucle și prins cu o fundă.

— Nici gând! răspunde John. Dar tu ce zici, Fred?

Asta e o greșeală. Alistair Taylor, care a organizat petrecerea, observă că Fred e „mort de beat“. Așa că, atunci când sare în scenă, se prăbușește direct în față.

După proiecție, intră în scenă Bonzo Dog Doo-Dah Band și toată lumea dansează. Lui John nu i-a plăcut niciodată să danseze, dar ajunge în ring vrăjit de Pattie Harrison, travestită în dansatoare din buric. Cynthia e o

agrișă, „care mai mult stă țeapănă“. Pete Shotton, costumat în fan rock-and-roll, ca și John, urmărește o scenă neplăcută:

— Deși Pattie venise îmbrăcată sumar, ca o dansatoare din buric foarte atrăgătoare, asta e clar, nici lui Cyn, nici lui George nu le plăcea deloc că John flirtează cu ea în văzul lumii“.

Supărată pentru ce se întâmplă, Lulu, trăgând în continuare de acadeaua gigantică, îi trage una lui John.

Apoi Billy J. Kramer, printr-o coincidență fericită travestit într-un soldat din vremea Regenței, o roagă pe Cynthia să danseze.

— Eram un cuplu splendid, își amintește ea, până când am lăsat valsul ca să dansăm jive.

Dar Cynthia își prinde piciorul în rochie, cade și „din ea curg tone de material, întrucât corpul ei chinuit era prins într-un imens balon mov“.

Când John se uită spre ea, Cynthia îl privește în ochi.

— Nu dragoste și admirație am simțit în acel moment, ci jenă. Iar îl dezamăgeam.

182 „Tata e măturător.“ Piesă muzicală, cântată mai întâi de englezul Lonnie Donegan, bucurându-se de succes în 1960 și inspirând apariția mai multor variante (n. tr.).

107

Beatles n-a ajuns la prima întrunire a conducerii Apple. A ajuns, în schimb, Pete Shotton, prietenul din copilărie al lui John, care primise slujba cu toate că singura lui experiență în afaceri se reducea la chioșcul de ziare din Hayling Island, pe care i-l dăduse John.

Primul lucru pe care l-a spus la întâlnire a fost că nu știe nimic despre Apple: oare ceilalți membri i-ar putea oferi informații? S-a lăsat tăcere: nici ceilalți nu știau nimic. După aceea, a spart gheața Clive Epstein, fratele răposatului Brian.

— Păi, am impresia, a început el, că Apple face felicitări, iar băieții au fost de acord să scrie poezioarele pe ele.

Pe măsură ce vorbea fiecare membru, era din ce în ce mai clar că fiecare avea o altă părere despre obiectivele Apple. Apoi Terry Doran[183], care fusese proprietarul Brydor Cars, împreună cu Brian, s-a întors spre Shotton:

— Slavă Cerului că ești aici, Pete! După cum vezi, nimeni nu prea are habar. Avem mare nevoie de cineva ca tine, care poate organiza toată treaba asta!

Întrunirea n-a mai durat mult și, la plecare, toți i-au urat „Noroc, Pete!“ sau „Felicitări, Pete!“

După aceea, el s-a dus direct acasă la John să afle ce dracului se întâmplă. John i-a prezentat planul:

— Pe scurt, uite cum stă treaba. Ni s-a spus că avem trei milioane de lire, bani pe care, dacă nu-i investim, o să-i dăm pe impozit. Ca atare, nu trebuie decât să-i cheltuim naibii! Deci de ce să nu încercăm o afacere, poate ne și distrăm puțin?

Dar, la cum au mers lucrurile, nu prea s-au distrat. Afacerea a eșuat și, imediat, s-a dus pe apa sâmbetei. Publicația muzicală *Disc and Music Echo* și

Apple au anunțat că se află în căutare de noi vedete în toată țara:

— Există sute de grupuri de care n-a auzit nimeni și care, dacă sunt ajutate cum trebuie, ar putea ajunge la fel de mari ca numele de top din muzica pop de azi.

Cititorilor li se cerea să voteze cele mai bune formații din zona lor, înțelegerea fiind ca Apple să trimită căutători de talente care să verifice câștigătorii. Cei șase „cititori norocoși" care numiseră grupul câștigător aveau să primească vouchere de 25 de lire, cu care să-și cumpere haine de la nou-nouțul Apple Boutique.

Mii de cititori au trimis propuneri; la fel de mulți au venit cu casete, romane și poezii. Dar organizatorii n-au ascultat, n-au citit și n-au deschis decât două-trei. Le-au strâns în cutii de carton, pe care le-au depozitat într-un colț întunecos din sediul Apple, căruia au ajuns să-i spună „Camera Neagră". Lui Pete Shotton nu-i plăcea să se gândească la asta:

— Chiar era o priveliște care-ți frângea inima, dacă te gândeai la copiii ăia cu scântei în ochi, care rămâneau cu buza umflată, așteptând o veste de la Beatles ca să-și ia Bentley-ul.

Cât ai zice pește, toți trăsniții și profitorii din oraș erau cu ochii pe Apple, așteptând să se umple de bani și de glorie. Un american tânăr care lucra acolo, Richard DiLello, a comparat holul de la birou cu „sala de așteptare de la o clinică de boli venerice din Haight-Ashbury". Într-o zi, i s-a cerut să se ocupe de o persoană care susținea că poate comunica cu animalele și viceversa. Drept dovadă, a scos din buzunar o poezie pe care o transcrisese la Grădina Zoologică din Londra, în care inclusese și versuri compuse de el și de prietenii lui patrupezi. Poate că singura surpriză adevărată e că n-a primit pe loc propriul lui departament pe care să-l supravegheze.

Printre primii beneficiari ai generozității Apple s-a numărat și invincibila artistă japoneză Yoko Ono, a cărei relație cu John încă era fără echivoc. Ono ceruse o finanțare de 5 000 de lire pentru o expoziție de obiecte albe la Lisson Gallery – un scaun, o masă, un pantof, o pălărie, toate tăiate în jumătate. Neprimind OK-ul, l-a oprit pe John la sediul Apple.

— Mă simt doar o jumătate, i-a spus. Tu ești cealaltă jumătate pentru mine, iar eu sunt cealaltă jumătate pentru tine. Am fost rătăciți în spațiu căutându-ne unul pe altul și acum ne-am găsit.

John i-a dat banii, cu condiția ca numele lui să nu fie asociat cu expoziția ei. Tony Bramwell ține mine că l-a întrebat de ce a fost de acord cu planul ei.

— Ca să scap de ea, îi răspunsese el. Când ai de-a face cu asemenea femei, nu poți să scapi de cicăleală decât dacă le plătești.

Dar s-a dovedit că, în privința lui Yoko, s-a înșelat. Ea a trimis imediat un comunicat de presă, anunțând o expoziție comună: *Half a Wind*[184], de Yoko Ono și John Lennon.

183 Prezentat uneori ca „tipul din afacerea cu motociclete“, din *She's Leaving Home.*

184 „Jumătate de vânt“ (n. tr.).

108

Se pot găsi trăsături comune între copilăria lui Yoko Ono și a reginei Victoria, despre care se spunea că nu se uita niciodată peste umăr când se așeza, fiindcă știa că întotdeauna o așteaptă un valet cu un scaun pe care să ia loc. Familia Ono avea treizeci de servitori și toți se apropiau de micuța Yoko în genunchi, după care plecau tot în genunchi, târându-se de unde au venit. Când se aventura mai departe de casa familiei, fetița nu avea voie să se așeze decât după ce un servitor curăța scaunul cu un șervet din bumbac, înmuiat în dezinfectant.

Yoko Ono s-a născut pe 18 februarie 1933 (la nici treizeci și doi de ani de la moartea Reginei Victoria), rod al căsătoriei dintre doi moștenitori ai unora dintre cele mai bogate familii din Japonia. Străbunicul din partea mamei, Zenjiro Yasuda, se îmbogățise din tranzacții valutare, înființând A Treia Bancă Națională a Japoniei. Tatăl ei, Eisuke Ono, era tot bancher, devenit ulterior directorul filialei din New York a Băncii de la Tokyo.

Aflându-se pe un vas ce pleca din Japonia și traversa Pacificul, urmând să-și vadă tatăl la San Francisco, micuța Yoko a participat la un bal mascat. Trebuia să fie Shirley Temple și a plecat acasă cu premiul întâi. Cine știe? Poate că această victorie din copilărie a avut un impact de durată, anticipând astfel că toată viața va fi atrasă de mesajele simple, idilice, câteodată stupide, din cele mai cunoscute cântece ale lui Shirley Temple, ca în *Tra-la-la-la*:

> *Tra-la-la-la, what a merry world we live in*
> *Tra-la-la-la, all of it is yours and mine*
> *So wear a smile, sing a little while it's raining*
> *And through the clouds, ev'ry little star will shin*[185].

Norii, de altfel, vor fi foarte prezenți în maximele ei din următorii optzeci de ani. De exemplu, iată ce scrie în *Cloud Piece,* din volumul ei, *Grapefruit,* din 1964:

Imaginează-ți cum curg picăturile din nori. Sapă o groapă la tine în grădină și pune-le acolo.

Peste patru ani, în timp ce-l bombardează cu scrisori, îl sfătuiește astfel pe John, care era la Rishikesh:

Eu sunt un nor. Caută-mă pe cer.

În deceniile următoare, pentru ea, fiecare nor avea un sens. În 2019, în vârstă de optzeci și șase de ani, le-a pus o întrebare legată de un nor celor 4,78 milioane de persoane care o urmăreau pe Twitter:

Când mă uit la nori, văd frumusețe și efemeritate. Voi ce vedeți?

În piesa *Polly Wolly Doodle*, Shirley Temple cânta așa:

I came to a river and couldn't get across

Sing Polly Wolly Doodle all the day

I jumped on a gator and thought he was a hoss

Sing Polly Wolly Doodle all the day[186].

În toată opera lui Ono există teme similare fericirii, la care ajungi depășind obstacole aparent imposibile. Într-una dintre maximele ei, îl sfătuiește pe cititor: „Să cari în spate un obiect greu.“ „Să dansezi cât poți de repede.“ În alta, ne spune să stăm pe cheiul unei ape, să privim dansul pescărușilor și „să dansăm cu ei în gând“. Iar după aceea trebuie „să dansăm mai departe, până când le simțim bătaia inimii.“

Cu siguranță că unele maxime ca „Să ai la tine o pungă cu mazăre. Să lași un bob de mazăre oriunde te duci“ și „Imaginează-ți cum ar fi să lași un peștișor de aur să înoate în cer. Să înoate de la Apus la Răsărit. Să bea un litru de apă“ sunt un ecou din cel mai vestit cântec al lui Temple:

On the good ship Lollipop

It's a sweet trip to a candy shop

Where bon-bons play

On the sunny beach of Peppermint Bay[187].

Aproape în fiecare zi, Yoko Ono face efortul de a-și împărtăși înțelepciunea pe Twitter. Micuța Shirley Temple pălește în fața optimismului drăgălaș din maximele ei: „Toate animalele simt iubirea“, „Înțelepciunea ta este infinită“, „La început, imaginează-ți o lume unde ne distrăm pe cinste cu toții.“

Uneori face afirmații politice: „Unora perspectiva de a face bani mulți le adoarme simțurile, chiar dacă e foarte rău pentru sănătatea a tot ceea ce are viață pe planetă“, a scris ea pe Twitter pe 22 mai 2019. „Trebuie să comunicăm în continuare realitatea, până când oamenii aceștia se vor trezi.“ Averea ei este estimată la 600 de milioane de dolari.

Din când în când, se oprește din a da sfaturi și cere ea însăși sfaturi. Pe 2 februarie 2019, la ora 17:18, a cerut pe Twitter: „Dați-ne un sfat care să ne vindece viața și s-o facă să strălucească.“ Au urmat nenumărate sfaturi, multe mult mai directe decât ar fi anticipat:

„Dă cu marmeladă pe brânza de pe felia de pâine prăjită înainte să o pui la grill.“

„Cel mai repede poți schimba magistrala la Green Park, dacă nu bagi în seamă toate instrucțiunile (foarte alambicate), și iei scara până la zona de bilete, apoi cobori pe scara corectă până la linia pe care o vrei. Cu plăcere.“

„Deschizi ușor un sac de gunoi enervant dacă tragi puțin de partea de sus.“

„Pune un strop de apă minerală în budinca de Yorkshire.“

„Întoarce invers cutiile de conservă cu fasole când le pui în dulap, așa nu se înțepenește niciuna în partea de jos când le deschizi.“

„O pereche decentă de mănuși pentru cuptor face cât 1 000 de prosoape.“

„Evită *crispies* de orez de la Tesco Value. Sunt chiar oribili.“

„Dacă faci naveta de la Barnsley la Sheffield, la Tankersley, o cafea McDonald’s e acum cu 10 penny mai ieftină decât la Meadowhall Retail Park.“

Și:

„Nu destrăma trupa Beatles, fiindcă mai au de dat vreo câteva albume.“

Yoko Ono a studiat la Gakushin, cea mai distinsă școală privată din Japonia, urmând cursurile în același timp cu Akihito, prințul Japoniei. Când a împlinit optsprezece ani, s-a mutat împreună cu restul familiei la New York, ca să i se alăture tatălui, numit președinte al Băncii din Tokyo, în

SUA. Acolo a fost admisă la Sarah Lawrence College din Bronxville, Barbara Walters și Prințesa Lee Radziwill (născută Bouvier) numărându-se printre colege. În 1956, când John Lennon se lupta cu temele pentru acasă, ca elev la Quarry Bank School, Yoko Ono a plecat de acasă și s-a mutat cu un tânăr pianist și compozitor, Toshi Ichiyanagi, care studia la Juilliard. Locuiau într-un apartament din Greenwich Village și s-au căsătorit destul de repede. De atunci a început să poarte alb, obicei la care nu va renunța toată viața. Ea a fost întotdeauna cea mai conservatoare dintre experimentaliști.

În 1958, Toshi Ichiyanagi s-a înscris la un curs de compoziție experimentală. Îndrumătorul lui era John Cage, care i l-a prezentat pe Toshi lui Merce Cunningham, care, în schimb, l-a folosit ca pianist corepetitor pentru compania lui de dans. Prin soțul ei talentat, Yoko nu i-a cunoscut doar pe Cage și Cunningham, ci și un grup mai mare de experimentaliști, printre care Allan Kaprow și Jim Dine. Dar ea însăși nu a reușit să se facă remarcată în acest decor boem. Soțul ei cânta la pian și compunea, dar talentul ei era mai dificil de reperat:

— Îmi era foarte greu să-i fac pe oameni să înțeleagă că și eu sunt artistă. Soțul meu era celebru în cercul lui de la Juilliard, cu John Cage și toți ceilalți (...) Eu, ca să-mi iau revanșa, mă răzbunam prin fel și fel de aventuri, așa că relația noastră s-a deteriorat.

În iarna dintre 1960 și 1961, Yoko a organizat mai multe evenimente în apartamentul lor și a reușit să-i atragă pe câțiva dintre oamenii-cheie ai avangardei, printre care compozitorii minimaliști La Monte Young și Terry Riley, precum și pe poeta Diane Wakoski din Generația Beat. Publicul stătea cocoțat pe lăzi cu portocale. Din când în când, Yoko își făcea loc în momentul cuiva sau interpreta ea însăși ceva. Odată, a luat un bol cu budincă și l-a aruncat într-o bucată mare de hârtie de pe perete. După ce a epuizat budinca, a azvârlit cu două ouă. După care a luat o călimară cu cerneală și s-a apucat să picteze cu degetele în mizeria din budincă și ouă.

În cele din urmă, a dat foc la hârtie cu un băț de chibrit. Totuși, în ciuda efortului, pe unii tot nu i-a convins geniul ei.

— Mă enerva când numea „poezie“ cuvintele alea prostești, povestea Diane Wakoski. Mi se părea că e o escroacă, nu artistă... Pentru că-și câștiga existența din modelling, se culca cu toți și nu părea să sacrifice vreodată mare lucru pentru „arta“ ei, cum făceau toți ceilalți din avangardă.

În 1961, Toshi s-a întors în Japonia ca să-și facă o carieră în muzică. Yoko a rămas la New York, având o aventură cu proprietarul unei galerii, George Maciunas, care, după aceea – sau de aceea –, va organiza prima ei expoziție. De-acum, artista adoptase abil o formă de artă concentrată pe afirmarea de sine în jurul unei singure idei, oricât de terestră ar fi fost ea. Prima ei expoziție consta într-o bucată de pânză întinsă pe podea, intitulată *Painting to be Steppen On*[188], plus încă o bucată de pânză cu o gaură, numită *Painting to See the Room Through*[189]. Aceeași tehnică minimală a folosit-o când a creat un „performance“ la un mic teatru de tip studio, în apropiere de Carnegie Hall, în care muzica a fost înlocuită de o combinație de tăcere și țipete.

În orice caz, niciunul dintre aceste evenimente n-a avut succes, așa că s-a întors în Japonia, unde soțul ei era dispus să se împace cu ea. A mai creat evenimente artistice conceptuale în țara natală, dar ecourile au fost călduțe sau chiar negative. Dezamăgită că japonezii nu vor să-i recunoască arta, a suferit un fel de cădere nervoasă și a ajuns la o clinică. Acolo a vizitat-o Tony Cox, un tânăr cineast american, care se atașase de ea. În 1962, a divorțat de Toshi și s-a căsătorit cu el. Cei doi au avut o fiică, Kyoko.

Forța lui Yoko era, de fapt, perseverența. Instinctul îi spunea că, în artă, nu va trece mult și îndrăzneala va înlocui meșteșugul. În 1964, a realizat *Cut Piece,* un performance în care stătea pe scenă și invita oameni din public să-i taie bucăți din haine. A produs și *Grapefruit,* un volum de poezii „instructive“, care semănau cu haikuurile, dar fără să le respecte regulile.

Mănâncă supa cu furculița.

Prețuiește eternitatea.

Aruncă o pietricică în ocean.

Pietricica e udă.

Dar oceanul nu e uscat.

Nu sunt versuri scrise de ea, dar ar putea fi. Poeziile ei, cărora le-a dedicat atât de mult din viața ei artistică, pot fi imitate în câteva secunde:

Fă o gaură într-o pungă cu semințe

de orice fel și pune-o unde

bate vântul.

De fapt, asta e chiar poezia ei.

Golește-ți capul

Toarnă-ți apă în ureche.

Ai devenit o găleată.

Deschide gura.

Udă o floare.

Dar asta nu.

Tony Cox a început să se ocupe de cariera ei și s-o promoveze. Și avea grijă și de Kyoko, astfel încât soția să poată crea în liniște.

— Pentru mine, el era mereu asistentul, își amintea Yoko peste ani.

Pas cu pas, și-a făcut o reputație în cercurile avangardiste. În septembrie 1966, după ce o revistă englezească a publicat un articol entuziast despre ea – scris, din câte se pare, de Cox –, a acceptat invitația de a participa la un simpozion de la Londra, *The Destruction of Art*.

Acolo s-a dus cu *Cut Piece;* printre ceilalți artiști, erau și un nihilist care a dat foc la un turn din cărți în fața la British Museum și un australian care a mutilat un miel. După *Cut Piece,* galeristul la modă John Dunbar, soțul lui Marianne Faithfull, i-a propus să facă o expoziție la Indica Gallery, unde era proprietar. Pentru acest eveniment, ea a strâns lucrările *Hammer and Nail Piece*[190], constând într-un ciocan prins de un bloc de lemn, alături de un mic borcan cu unghii aurite, și *Apple Piece*[191], un măr proaspăt pe un suport din

plexiglas, care se putea achiziționa cu 200 de lire. *Ladder Piece*[192] avea o scară care ducea la o cartolină lipită de tavan, lângă care atârna o lupă, iar cuvântul de pe cartolină era „Da“.

Decenii întregi, Yoko Ono va fi considerată o pionieră a artei conceptuale, deși ideea lui Duchamp, potrivit căreia orice obiect, oricât de banal, se poate transforma în artă pur și simplu dacă e amplasat într-o galerie, era deja veche de jumătate de secol. Cei cu spirit de observație au recunoscut și un soi de calitate în poezia ei. În *Composition 1960#10,* de La Monte Young, citim: „Trage o linie dreaptă și urmeaz-o.“ În *Piano Piece for David Tudor # 1*, scris în 1960 tot de La Monte Young, scrie: „Adu în scenă o căpiță de fân și o găleată cu apă ca să mănânce și să bea pianul. După aceea, interpretul poate hrăni pianul sau îl poate lăsa să mănânce singur...“ Ar fi putut fi scrise la fel de bine de Yoko, dar nu sunt. *Grapefruit,* primul ei volum de poezie, va apărea patru ani mai târziu, în 1964.

În zilele acestea, întâlnirea lui John cu Yoko la Indica Gallery a devenit parte din povestea noastră tot atât cât întâlnirea lui Stanley cu Livingstone de la Ujiji, plus alte subiecte contradictorii.

Yoko insistă că habar n-avea cine era John.

— Știam de Beatles și de Ringo, fiindcă e un nume ușor de ținut minte[193]. N-am citit niciodată ziare ori reviste muzicale și nici nu m-am uitat la vreo emisiune pop la televizor. Pur și simplu, nu s-a întâmplat, i-a spus ea unui reporter.

În seara dinaintea vizionării private, când John a ajuns la galerie, „Ce o face?, m-am întrebat eu. Nu i-am zis că nu vreau să vină nimeni înainte de vernisaj? M-am înfuriat un pic, dar eram prea ocupată ca să mă plâng ori să fac caz din atât... Atunci, pe loc, nu mi-am dat seama cine e John.“

De-a lungul anilor, Yoko va susține în mod repetat că n-a fost deloc impresionată de așa-zisul statut al lui John:

— Când am aflat, nu mi-a păsat. Adică, în lumea artei, cineva de la Beatles e, știți... Și era și în costum. Arăta atât de șters.

Față de Philip Norman, biograful lui John, a susținut chiar că a aflat cine e John după ce el plecase.

— M-am dus sus, unde erau mai mulți studenți la Arte care ne ajutau. Și unul mi-a zis: „Era John Lennon. De la *Beatles*“. „Pe bune?“, am răspuns eu. „Nu știam.“

Alții țin minte altceva. Jonathan Gould, lucidul istoric al trupei, scrie: „Puține dintre lucrurile pe care le-a spus ea vreodată vor părea la fel de dubioase, în ochii atâtor oameni, ca afirmația insistentă că nu-l cunoștea pe John Lennon de la Adam, când le-a făcut cunoștință John Dunbar.“ Iar Albert Goldman, după cum ne-am putea aștepta, a fost mai înverșunat în scepticismul lui: „John Lennon și Yoko Ono... nu s-au cunoscut din întâmplare, ci datorită eforturilor neobosite ale lui Cox, menite a le împinge mai departe cariera comună.“

Allan Kaprow își aduce aminte că a fost surprins de câte știa Yoko despre Beatles înainte să plece la Londra, sugerând astfel că sigur l-ar fi recunoscut pe liderul trupei. Tony Bramwell ține minte că Yoko i-a zis lui Dunbar:

— John Lennon a spus că poate trece pe la expoziție. De ce nu-l invităm la o vizionare privată? E milionar, poate cumpără ceva.

Dunbar susține că, deși nu-l îndemnase pe John să vină, Yoko sigur știa că o să apară:

— Ea nu voia să vadă nimeni expoziția înainte să fie gata cu adevărat. Dar noi i-am zis: „E de la Beatles. Are o groază de bani. Poate cumpără ceva.“

Probabil că lui John însuși îi plăcea să creadă că Yoko habar n-avea cine e el. E limpede că, după ce fusese ridicat în slăvi trei ani de toată lumea, indiferența pe care ea o afișa era ca o adiere răcoroasă într-o zi înăbușitoare:

— Deci eu vreau acțiune, știi ce zic, și văd chestia asta care se numește *Ciocan și cui*. E o scândură cu un lanț de care atârnă un ciocan și, la capăt, câteva cuie. „Păi, pot să bat și eu un cui?“, am întrebat eu, iar ea a zis: „Nu.“

Apoi John Dunbar o trage într-un colț și-i spune:

— E milionar. Știi cine e?

Ea nu știa cine sunt. Oricum, a venit la mine și mi-a zis:

— Cinci șilingi, vă rog!

— Îți dau cinci șilingi imaginari și dau un ciocan într-un cui imaginar.

— Bine.

Seamănă, întrucâtva, cu felul în care se cunoscuseră Ducele și Ducesa de Windsor cu trei decenii înainte. În volumul lui de amintiri, ducele își amintește că s-a întors spre Wallis Simpson la un dineu și, ca să facă conversație, a întrebat-o dacă ea, o americancă ce locuiește în Anglia, nu duce lipsa încălzirii centrale.

— Îmi pare rău, domnule, dar m-ați dezamăgit.

— În ce fel?

— Fiecărei americance care vine în țara dumneavoastră i se pune aceeași întrebare. Mă așteptam la ceva mai original de la Prințul de Wales.

Deși era cât se poate de obișnuit cu lingușelile, directețea acestei americance măritate de două ori l-a făcut pe John s-o ia mai ușor. Din clipa aceea, a fost al ei. Aceste două propoziții sunt la fel de valabile pentru John ca pentru duce:

— Din ziua în care am cunoscut-o, povestea el, a cerut timp egal, loc egal și drepturi egale. Ea mi-a arătat cum e să fii Elvis Beatle, înconjurat de lingăi și sclavi interesați doar să țină lucrurile sub control. „Ești dezbrăcat“, mi-a zis. Nimeni nu mai îndrăznise să-mi zică asta. Noi avem o relație profesor-elev... Ea e profesoara, eu sunt elevul.

Barry Miles a văzut ce s-a întâmplat după aceea la Indica Gallery.

— În timpul vizionării, Yoko îl tot atingea pe John în timp ce-i explica lucrările și, când el a dat să plece, l-a rugat s-o ia și pe ea, cu toate că Tony Cox era acolo. John nu mai dormise de trei zile și urma să se întoarcă la Kenwood. A refuzat-o politicos și s-a dus pe bancheta din spate a Mini Cooper-ului său SS, cu șofer și geamuri negre.

Les Anthony, șoferul lui, aștepta afară, dar asta nu înseamnă că n-a băgat de seamă ce i-a povestit concis lui Albert Goldman:

— Yoko i-a aruncat o privire și s-a agățat de el ca o lipitoare... L-a ținut de braț cât a vizitat expoziția, vorbindu-i cu glăsciorul ei haios.

În zilele ce au urmat, Yoko Ono a avut de câștigat din firea credulă a ziariștilor englezi. I-a convins că e o artistă recunoscută în New York și Japonia și că ea, nu primul ei soț, era cea care studiase cu John Cage și care cântase la Carnegie Hall, nu în micul teatru studio din apropiere. Ei repetau încântați tot ce le spunea, pentru că așa le ieșeau titluri mai bune și ediții mai atrăgătoare. Nimănui nu părea să-i pese că arta ei poartă urmele altor artiști: ca și Christo, a înfășurat în prelată leii din Trafalgar Square; ca și Warhol, a fost producătoarea unui film cu 360 de funduri goale (căruia i-a pus ipocritul titlu *Unfinished Film #4*[194]). Și, de parcă n-ar fi fost de ajuns, făcea pe supărata, chipurile, deranjată de amploarea propriului renume.

— Mă disprețuiam fiindcă eram prea respectată pentru opera mea, că eram atât de deosebită și de unică, își amintea ea.

La scurtă vreme după expoziția de la Indica Gallery, Yoko a ajuns la sediul Beatles, dar John nu era acolo. Întâmplarea a făcut ca Ringo să fie acolo, așa că a mers la el și s-a apucat să-și expună filozofia despre artă și viață. Din păcate, el n-a priceput o iotă și a fugit cât l-au ținut picioarele. Cine știe? Dacă ea ar fi vorbit mai clar și despre lucruri mai pământești, poate că acum am scrie despre Yoko și Ringo și poate că Ringo, nu John, ar fi pozat nud pentru coperta *Two Virgins.* Sau poate că Ringo ar fi insistat să rămână amândoi îmbrăcați din cap până în picioare? Și poate că i-ar fi influențat și poezia:

Urcă un obiect greu pe deal, dar nu mult, ca să nu-ți distrugi spatele.

Stai pe chei. Privește dansul pescărușilor. Dacă se apropie de cartofii tăi, gonește-i.

Ia o pungă de mazăre. Pune-le în apa care fierbe. Lasă-le două minute. Scurge apa și servește-le.

Dorința lui Yoko de a pune mâna pe John tot creștea, silueta ei mică, neagră apărând din ceață la orice oră din zi și din noapte. Tony Bramwell scria că a venit la Kenwood neinvitată, susținând că are întâlnire cu John. Cynthia, care habar n-avea cine e, i-a spus că John nu se afla acolo. Yoko a dat să plece, dar, „când s-a uitat pe geam, Cynthia a văzut-o stând în capătul aleii... Se holba hotărâtă la casă, parcă dorindu-și să se deschidă porțile și să intre. Peste câteva ore bune, Cynthia s-a uitat din nou și... Yoko era tot

acolo, așteptând să se întoarcă John. Asta era chestia cu Yoko: apărea de nicăieri și apoi dispărea... Ciudatele vizite la Kenwood au continuat în fiecare anotimp.“

Odată, după ce și-a ocupat locul în capătul aleii, pe ploaie, mamei Cynthiei i s-a făcut milă de ea și a lăsat-o să intre ca să comande un taxi. Mai târziu, doamna Powell a observat că Yoko își lăsase verigheta la garderobă.

— Cred că o să se întoarcă, a zis.

Bramwell susținea că poșta aducea zi de zi scrisori și vederi de la Yoko, „mici notițe enigmatice și desene în negru, minuscule, sau forme de neînțeles“. Un astfel de colet, povestea el, conținea o ceașcă spartă, albă, mâzgălită cu acuarelă roșie, într-un pachet de tampoane.

Cât despre Cynthia, ea îi face un portret un pic mai puțin gotic, deși e de acord că Yoko nu era străină de poștă, trimițându-i întruna scrisori furioase lui John. Prima dată a văzut-o, povestește Cynthia, la o întâlnire a trupei Beatles cu asistentul lui Maharishi, unde trebuia să stabilească detaliile călătoriei la Rishikesh.

— Când am intrat în sala principală, am observat într-un fotoliu o micuță japoneză, îmbrăcată în negru. Am ghicit imediat că e Yoko Ono, dar ce naiba căuta acolo? O invitase John și, dacă da, de ce?

Yoko stătea nemișcată, fără să scoată un cuvânt. Când să plece John și Cynthia, șoferul lui John a deschis portiera și „spre uimirea mea, Yoko a urcat în mașină înaintea noastră. John mi-a aruncat o privire care sugera că habar n-are ce se întâmplă, ridicând din umeri și din mâini nedumerit.“ Yoko i-a întrebat dacă o pot duce până undeva. Le-a dat adresa – 25 Hanover Gate – și s-au dus într-acolo, fără să se mai scoată o vorbă.

— Asta ce-a fost? a întrebat Cynthia după ce au lăsat-o pe Yoko.

— Habar n-am, Cyn, i-a răspuns John.

Unii ziceau că Cynthia semăna cu un struț, dar era departe de a fi nebună.

— A tot repetat că el n-o invitase și că habar n-avea că e acolo, dar, dacă e să ne luăm după bunul-simț, John trebuie să fi fost cel care o chemase.

Într-un maldăr de scrisori de la fani, Cynthia a dat de una de la Yoko pentru John, în care se scuza că vorbește atât de mult despre ea, îi mulțumea lui John că are răbdare, mărturisea că se gândește mereu la el și-și exprima teama că, ori de câte ori își luau la revedere, simțea că n-o să-l mai revadă. Atunci, Cynthia l-a abordat pe John.

— Altă sărită care vrea bani pentru rahatul ăla avangardist. Nu e ceva important.

185 „Tra-la-la, în ce lume veselă trăim,/ Tra-la-la, ea e toată a ta și a mea,/ Așa că zâmbește, cântă puțin când plouă,/ Și printre nori fiecare steluță o să strălucească“ (n. tr.).

186 „Am ajuns la un râu și n-am putut să-l trec,/ Cântă Polly Wolly Doodle toată ziua,/ Am sărit pe-un aligator care, de fapt, era un cal, Cântă Polly Wolly Doodle toate ziua“ (n. tr.).

187 „Cu bunul vapor Acadea/ Faci un drum dulce la o cofetărie/ Unde bomboanele se joacă/ Pe plaja însorită din Golful Mentei“ (n. tr.).

188 „Pictură pe care să călcați“ (n. tr.).

189 „Pictură prin care să vedeți în cameră“ (n. tr.).

190 „Lucrare cu ciocan și cuie“ (n. tr.).

191 „Lucrare cu măr“ (n. tr.).

192 „Lucrare cu scară“ (n. tr.).

193 Întâmplarea sau coincidența face ca *Ringo* să însemne „măr“ în japoneză

194 „Film neterminat #4“ (n. tr.).

109

În februarie 1968, trupa Beatles s-a dus cu avionul la Rishikesh, la tabăra lui Maharishi, John și George ajungând cu zece zile mai devreme decât mai nehotărâții Paul și Ringo.

— Nu vor publicitate, fani sau presă, i-a informat Mal Evans pe reporterii de la poartă. Vor să fie lăsați în pace să mediteze și să facă o baie sfântă în Gange (...) Au venit să facă meditație trei luni și sigur vor rămâne până la sfârșit.

În ziua următoare, deloc modest, yoghinul Maharishi Mahesh se lăuda:

— Promit că în trei luni o să fac din Harrison, Lennon, McCartney și Starr profesori calificați sau un fel de semiguru pentru meditația hindusă. George și John au făcut progrese fantastice în cele câteva zile de când au sosit. La început, nu-i iau prea tare, doar câteva ore de meditație pe zi. Pe scurt, îi hrănesc cu filozofie de nivel înalt.

La prima vedere, ar putea părea o fotografie de „școală“. Învățătorul stă în mijloc, la tribună, alături de mai-mari și de sportivii-vedetă. După ce-ți iei ochii de la ștabi, începi să observi plevușca: bobocii, profesorii suplinitori, îngrijitoarele, pe cei care chelesc, pe cei banali, pe cei în vârstă, pe cei neînsemnați. Ei sunt excentricii care s-au înscris la curs înainte de Beatles. Printre ei, Gunther, pilot la Lufthansa, Tony, dealer de blackjack, din Las Vegas, și Nancy, soție de analist de știri.

Doar Mia Farrow mai lipsește. Maharishi a făcut mare caz de ea încă de la început, punându-i o coroană pe frunte și ghirlande pe umeri și rugând-o să se lase fotografiată dimineața, la prânz și seara. După aceea, ea s-a săturat și a plecat la o vânătoare de tigri de cinci zile.

— Asta îi aducea aminte de apelurile din studio, de pe coastă, a explicat prietenul ei, actorul de televiziune Tom Simcox, veteran în *Bonanza* și

Gunsmoke.

Maharishi însuși coordonase lucrul în grup și supraveghea construirea platformei, spunându-le la doi dintre călugării lui unde anume să pună florile, ghivecele cu plante și pictura cu Guru Dev. Se decisese și *amplasarea* pe categorii, deloc umilă, așezându-i în față pe cei mai importanți. Când au apărut meditatorii, îmbrăcați în cele mai bune veșminte, li s-a spus unde anume pot să se așeze.

În timp ce bobocii ocupau locurile indicate, la soare, Maharishi prefera să stea la umbra unui pâlc de copaci, alături de Beatles, de partenerele lor, de Jenny, sora lui Pattie Boyd, Mike Love, de la Beach Boys, și „Magic Alex" Mardas. Era corespondentul din ashram al Lojei Regale de la Ascot. Fotograful în vârstă, proprietar al unui mic magazin din Rishikesh, care-și târâse pe deal aparatul de fotografiat demodat, din lemn și aramă, cu peliculă de 8-10, a anunțat în sfârșit că e gata, iar Maharishi și grupul li s-au alăturat celorlalți la soare.

Fotograful a băgat capul sub o pânză neagră ca să fixeze cadrul. Din când în când, scotea capul și striga: „Gata! Toată lumea e fericită!", și apăsa butonul din mâna dreaptă. Dar Maharishi îi tot dădea ordine fotografului – „Trebuie să strigi unu, doi, trei înainte să tragi... Orice tragi trebuie să strigi!" – și răgea: „Mai sus! Nu poți să scoți imagini bune de acolo!", simțind că aparatul e așezat prea jos.

Ordinea strictă a operațiunilor se păstra seara, când se duceau toți la sala de conferință, descrisă de unul dintre participanți ca „o clădire umedă, ca un hangar, cu ziduri văruite în alb și o podea din bălegar comprimat."

Băieții de la Beatles și soțiile lor stăteau pe scaune din nuiele, în față, toți ceilalți așezându-se în rândurile din spate.

— Maharishi apărea întotdeauna cu cel puțin o oră întârziere, dând din cap și murmurând rugăciuni către Guru Dev, își amintea un participant. Un zâmbet aproape cochet i se ivea pe față, stând cu picioarele încrucișate, de multe ori jucându-se cu o floare ori cu un șirag de mărgele. Când ne vorbea,

glasul îi rămânea blând și liniștitor, de parcă ar fi vorbit de departe, unde, cumva, totul era mult mai simplu.

La Rishikesh, viața nu era prea dură. Ashramul fusese construit în 1963, dintr-o donație de 100 000 de dolari de la Doris Duke, moștenitoare a imperiului tutunului. E ciudat când te gândești că, dacă americanii n-ar fi fost atât de ahtiați după țigările Lucky Strike, Maharishi n-ar fi fost niciodată gazdă pentru Beatles la Rishikesh și poate că mare parte din „The While Album“ nici n-ar fi fost compus. Întinzându-se pe o suprafață de aproximativ 60 000 de metri pătrați de pădure, proprietatea avea șase bungalow-uri mari, în fiecare existând cinci-șase dormitoare duble, plus un oficiu poștal, o sală de conferințe și o piscină. Peste tot umblau păuni care se tânguiau zgomotos. Maharishi avea patruzeci de angajați, printre care bucătari, femei de serviciu și o maseuză. Înainte să vină băieții de la Beatles, s-au adus saltele, perdele și oglinzi noi. În camerele lor erau paturi cu baldachin și șeminee electrice.

— Înapoi la Butlin. Fiecare avea cabana lui, povestea Paul.

Din când în când, apărea un croitor care le lua măsura pentru hainele indiene.

— Purtau toți pantaloni de pijama și cămăși largi, ca niște saci, iar băieții și-au lăsat barbă, își aducea aminte Pattie Boyd.

Micul-dejun se servea între ora șapte și unsprezece și oferea terci, cereale sau fulgi de porumb, suc de fructe și cafea, plus pâine prăjită cu marmeladă sau gem. La trei și jumătate și la opt și jumătate se țineau conferințe de nouăzeci de minute, dar nu se făcea prezența și nu se sancționau absențele. Conferințele abordau o gamă variată de teme, inclusiv reîncarnarea, meditația, natura creativității, cum să trăiești viața la maximum și călătoria astrală.

Nici măcar Ringo, cel mai puțin încântat de ce se întâmpla la Rishikesh, nu avea de ce să se plângă în ceea ce privea ritmul vieții. Având un stomac sensibil încă de când suferise de fel și fel de afecțiuni în copilărie, se

pregătise pentru mâncarea iute, cu care nu era obișnuit, aducând un geamantan cu conserve cu fasole Heinz. Dar n-a avut de ce să se plângă.

— Ne plimbam, meditam sau făceam baie, își amintea el. Bineînțeles că erau conferințe și fel și fel de activități tot timpul, dar mă simțeam mai mult ca într-o vacanță. Maharishi făcea tot ce putea el ca să ne simțim în largul nostru.

În ceea ce privește igiena, era însă mai puțin mulțumit.

— Trebuia să gonești scorpionii și tarantulele până să ajungi în cadă, așa că în baie era o gălăgie incredibilă. Ca să faci baie, începeai să țipi – „PĂI, CRED CĂ ACUM O SĂ FAC O BAIE“ – și să dai din picioare. Și tot țipai acolo – „CE MĂ MAI DISTREZ! E MINUNAT, DA!“ După care ieșeai din baie, te uscai și părăseai camera înainte să se întoarcă toate insectele.

Mai ales Maureen, căreia îi displăceau cumplit insectele târâtoare, era supărată foc. John era impresionat de ura ei feroce: susținea că, odată, Maureen a fulgerat cu privirea muștele din camera ei în așa hal, că, într-o clipă, au căzut răpuse toate.

Pe măsură ce vremea se încălzea, populația de zburătoare se înmulțea și apoi se așeza pe mâncare. Ringo și Maureen i-au împărtășit îngrijorările lor lui Maharishi.

— Pentru cei absorbiți în meditație, muștele nu mai contează, i-a răspuns el.

Ringo a reperat imediat limitările acestui aforism.

— Dar asta nu le omoară, nu? a întrebat el.

110

Pe 25 februarie 1968, comunitatea Rishikesh a dat o petrecere pentru George, care împlinea douăzeci și cinci de ani. Maharishi făcea caz, ca de obicei, în jurul membrilor Beatles și al soțiilor lor, invitându-i pe scenă să se așeze pe niște perne speciale, la picioarele lui. Călugării lui stăteau în genunchi. Din când în când, Maharishi îl mângâia pe mână pe George. Între timp, un călugăr cânta, iar o femeie pe nume Edna, într-o pijama care imita blana de leopard, venea în public și le întindea oamenilor ghirlande din crăițe. Când au terminat de cântat, s-au așezat toți la coadă, așteptând să-i pună lui George ghirlandele la gât. Unul dintre martori e de părere că, la sfârșit, George arăta „ca un om în vestă de salvare".

Maharishi s-a dezlănțuit într-unul dintre monologurile lui sforăitoare, bolborosind ca Gange. Există speranță în lume, zicea el: în clipa în care a făcut cunoștință cu George Harrison și cu „prietenii lui binecuvântați" de la Beatles, a știut că mișcarea lui o să reușească și că omenirea n-o să mai sufere. George era, a adăugat el, „un suflet splendid, pentru care Dumnezeu și toți îngerii mulțumesc". Chiar și pentru un membru Beatles, o lingușire de asemenea proporții era ceva nemaiauzit; cu numai șase ani în urmă, cu o seară înainte ca George să împlinească nouăsprezece ani, trupa se alesese cu fluierături și ieșise din scenă la YMCA, Hoylake.

Binevoitorii occidentali de la Rishikesh s-au alăturat corului care cânta din ce în ce mai tare „Mulți ani trăiască", atunci când Maharishi i-a adus lui George un tort cu două lumânări. I-a mai dat și un glob pământesc de plastic, întors invers.

— George, globul pe care ți-l dăruiesc simbolizează lumea astăzi, a explicat el. După cum vezi, are nevoie de corecturi. Sper că ne vei ajuta pe toți în misiunea de a-l îndrepta.

Cynthia Lennon simțea că Rishikesh e un punct de cotitură în viața lui George. El era, cum spunea ea, „cel mai lipsit de tact, cel mai grosolan și adesea cel mai încăpățânat membru Beatles“, combinația dintre experiențele lui, LSD și timpul petrecut în India însemna că „a crescut foarte repede, așa că tânărul lipsit de tact a devenit un tip sensibil și gânditor. Colțurile mai ascuțite s-au netezit și autodisciplina s-a transformat în centrul de greutate al personalității lui.“

Dar sfințenia se poate preface în ipocrizie: Rishikesh a scos la iveală și latura lui mai solemnă, cu mai puțin umor și ceva mai răzvrătită. Într-o zi, când Paul i-a zis din întâmplare că se gândise la următorul lor album, George l-a repezit:

— Noi n-am venit aici să facem următorul album, ci să medităm, fir-ar al dracu’!

Paul a rămas surprins:

— Vai, pardon, îmi cer scuze că respir!

Lui Pattie îi plăcea să se zbenguiască în Gange, pe când lui George asta i se părea o frivolitate, ceea ce i-a și spus. Pe de altă parte, el n-a simțit niciodată că ar fi fost vreun conflict între spiritualitate și libido. Dimpotrivă. În timp, a ajuns să creadă că ele funcționează împreună, una slujind-o pe cealaltă. Pe parcursul ședерii în India, Pattie a observat că George a început să fie „fascinat de zeul Krișna, întotdeauna înconjurat de tinere slujitoare“. Simțea că, atunci când s-au întors în Anglia, el și-ar fi dorit să devină „un fel de Krișna, o ființă spirituală, înconjurată de o mulțime de concubine. Ba chiar a spus-o. Și nicio femeie nu era nepotrivită.“

Paul își aducea aminte de timpul petrecut la Rishikesh cu un amestec de mulțumire și scepticism. Meditase, dar într-un stil englezesc. George aprecia beneficiile meditației cu o fervoare religioasă – „Există sus și există *sus,* și ca să ajungi cu adevărat sus – adică atât de sus, încât să poți merge pe apă, *atât de* sus –, într-acolo trebuie să te îndrepți. Răspunsul nu e iarba, ci yoga și meditația, munca și disciplina, lucrul cu karma ta“ –, pe când Paul avea o abordare mai pragmatică. Un sprijin pentru meditație era, susținea el,

să-ți imaginezi un om rezemat de poarta unei ferme, cu un pai atârnându-i în gură – „sentimentul acela că ești foarte, foarte calm“. Una peste alta, ținea la acel simț înnăscut al ridicolului, pe care îl aveau membrii Beatles, asociat cu aversiunea lor instinctivă față de autoritate.

— Repede, gagiilor, toți poponarii afară – vine Profu'! anunța ori de câte ori îl zărea pe Maharishi la orizont.

Chiar îl amuza interesul acestuia pentru lumea materială și-i admira pragmatismul. Într-o zi, îi întrebase pe băieții din trupă care ar fi cea mai bună mașină nouă.

— Păi, un Merc, Maharishi. Mercedes, o mașină foarte bună, am zis noi.

— Practică? De drum lung? Lucru bun?

— Da.

— Bine. Atunci, să luăm un Mercedes.

Ca de obicei, John era cel mai conflictual dintre ei patru, acceptând sau respingând aura Rishikesh în funcție de dispoziție. Renunțând la droguri tari – nu erau nici permise, nici disponibile în ashram –, s-a aruncat în meditație. Unui prieten care îl întrebase într-o scrisoare ce era meditația transcendentală i-a scris un răspuns de două pagini, semnat „Jai Guru Dev“, explicându-i: „Meditația coboară mintea la acel nivel de conștiință care este Extazul (Paradisul) Absolut.“ La fel, unul dintre multele cântece pe care le-a compus în India se intitulează *Child of Nature*. Textul aiuristic (*I am just a child of nature/ I don't need much to set me free*[195]) nu îi poartă mai deloc amprenta. Când a mers să înregistreze piesa peste trei ani, a păstrat melodia, dar a renunțat la versuri. Noul titlu a fost *Jealous Guy,* iar în versuri vorbea despre nesiguranță, pierderea controlului, durere, răutate, gelozie, remușcare.

La început, Cynthiei i-a plăcut India – „doar pace, liniște și un aer de munte blând, plin de parfumul florilor Și, cel mai minunat lucru, puteam fi cu John mai tot timpul.“ Dar, după o săptămână, situația n-a mai fost așa de bună. Alții au observat că ceilalți din trupă erau afectuoși cu partenerele lor, iar John era drăguț cu toată lumea, mai puțin cu Cynthia.

— Față de mine se arătau veseli și prietenoși, dar unul cu altul erau distanți și reci, comenta fotograful Paul Saltzman.

Abia mai târziu a aflat Cynthia că plimbările matinale, solitare îl duceau pe John direct la poștă, de unde ridica zilnic cartoline de la o admiratoare japoneză, pe care odată i-o descrisese Cynthiei ca fiind „sărită de pe fix“.

— Îmi părea așa de rău pentru Cynthia! își amintea Pattie. Primea vederi de la Yoko aproape în fiecare zi, cu chestii de genul „Dacă pe cer vezi un nor, sunt eu, trimițându-ți iubire.“ Erau trimise de la Hotel Delhi de Tony Bramwell, aparatcic Beatles, care le știa secretul.

— Ca să nu fie probleme, puneam cartolinele deschise într-un plic simplu, maro, ca să nu se supere Cynthia.

Lui John, acest sejur indian i-a rămas în amintire ca fiind un timp al îndoielii de sine.

— Era perioada aia când treceam prin tot felul de stări. De fapt, despre ce e toată povestea asta? Să compui muzică e o nimica toată. N-are rost, iar eu nu am cine știe ce talent, sunt un rahat, așa că nu pot decât să fiu în Beatles în continuare, dar, apoi, ce o să mă fac?

Îi era frică de întoarcere. Totuși, compunea mult, probabil și pentru că nu prea avea ce altceva să facă, nici droguri, cel puțin nu droguri tari, nu avea la îndemână: *Julia, Dear Prudence, Bungalow Bill, Across The Universe, Cry Baby Cry, Polythene Pam, Mean Mr Mustard, I'm So Tired.* Unele sunt piese vesele, dar, filtrate prin amintirea lui John, se întunecă.

— Curios e că, deși era frumoasă tabăra și meditam vreo opt ore pe zi, compunem cele mai triste cântece din lume, povestea el. Când am scris, în *Yer Blues, I am so lonely I want to die*[196], nu glumeam. Sus, încercând să ajung la Dumnezeu, îmi venea să mă sinucid.

Ringo și Maureen au plecat primii, goniți de muște și de alte insecte târâtoare.

— Maharishi e un om amabil, dar nu e pentru mine, a spus el presei.

Nici el, nici Maureen nu aveau nimic împotriva meditației, dar le era dor de copii.

— Nu e o păcăleală uriașă (...). Dacă toți oamenii de pretutindeni ar face meditație, atunci lumea ar fi un loc mult mai fericit.

Acasă, la Sunny Heights, Ringo a primit o vedere de la John: „Doar o mică vibrație din India. Avem cântece pentru două LP-uri, așa că scoate-ți tobele".

Paul și Jane au plecat după șase săptămâni, declarând că a fost „o experiență foarte mulțumitoare". E clar că, din punct de vedere muzical, pentru Paul chiar fusese fructuoasă: *Blackbird, Rocky Racoon, Back in the USSR, I Will, Mother Nature's Son* și *Ob-La-Di, Ob-La-Da,* dar și scurta și optimista *Why Don't We Do It in the Road,* piesă inspirată de vederea a două maimuțe care se acuplează *en plein air*[197].

Pentru John și Cynthia și pentru George și Pattie s-a sfârșit cu lacrimi. John s-a trezit spunându-i lui Maharishi că are un prieten care ar putea face un post de radio la Rishikesh, care să transmită mesajul meditației transcendentale în toată lumea. Orice energie rămasă ar putea fi folosită la iluminarea ashramului și a tuturor satelor vecine. Vrăjitorul acesta era, desigur, noul lui prieten, grecul „Magic" Alex Mardas, pentru care nicio treabă nu era atât de grea, încât să n-o înceapă, sau atât de măruntă, încât s-o lase neterminată. Mardas a sosit la Rishikesh echipat cu un mic rucsac, în care se aflau șurubelnițe și câteva cabluri. Îl vedem în fotografia de grup, la două rânduri în spatele lui Ringo, sobru, cu ochelari negri și uitându-se fix la aparatul de fotografiat, într-un fel care amintește de răzbunătorul Bruno la o partidă de tenis, în filmul *Străini în tren,* de Hitchcock.

Se pare că, dintr-un motiv sau altul, Mardas nu-l vedea cu ochi buni pe Maharishi. Poate că era invidios, fiindcă gurul ăsta bătrân îi uzurpase propriul loc șamanic în inimile băieților de la Beatles, cu promisiunile lui ușuratice că-i va învăța să leviteze. Ori se temea să nu fie el însuși demascat și considerat un șarlatan? Lui Tony Bramwell i-a ajuns la ureche zvonul că Maharishi, licențiat în fizică, pune prea multe întrebări despre cum anume propune Magic Alex să se facă un post de radio internațional cu doar o mână de cabluri și siguranțe:

— A pus o mulțime de întrebări iscoditoare, la care Alex nu a putut răspunde și s-a panicat.

Iago își croise drum spre Shangri-La. Cu două săptămâni înainte de data la care trebuiau să plece John și George, Mardas a început să le toarne răutăți în ureche, susținând că Maharishi i-ar fi făcut avansuri unei tinere, mai întâi rugând-o să-l țină de mână, apoi sugerându-i un loc nepotrivit unde să-l atingă. Mai mult, acest vegetarian care se stilase de unul singur fusese văzut cum își bătea joc de fete pe la spatele lor.

— Părea convins că Maharishi e rău, își aducea aminte Pattie. Zicea întruna: „E magie neagră."

Cynthia asista neputincioasă la modul în care prindea rădăcini în capul lui John și al lui George bârfa sădită de Magic Alex.

— Afirmațiile lui despre cum fusese Maharishi indiscret cu o anumită doamnă și despre cât de ticălos devenise s-au răspândit imediat. Toate, dați-mi voie să spun, fără nici cea mai mică dovadă sau justificare. Mie mi-era clar că Alexis avea un scop și, mai mult decât orice, voia să iasă și Beatles din schemă.

N-a trecut mult, și John și George au început să creadă că gurul nu e în stare de nimic.

— De ce ar vrea Maharishi pat dublu, cu baldachin? întreba Magic Alex, iar George părea de acord, după care încuviința și John.

— Când lui John i-a trecut prin minte că ar putea fi adevărat, m-am gândit: Ei bine, atunci sigur e adevărat, pentru că, dacă George a început să creadă că poate fi adevărat, atunci sigur e adevărat.

După ce noaptea se sfârșise, luaseră deja o hotărâre. Întâmplarea a făcut ca Pattie să aibă un vis oribil despre Maharishi și acum voia și ea să plece.

— Nedumerirea și acuzația nefondată au dus la furie și agresiune, povestea Cynthia.

În dimineața următoare, Magic Alex a comandat niște taxiuri, iar John, George și gașca s-au dus la Maharishi.

— Eu am fost purtătorul de cuvânt, își amintea John, și i-am zis: „Plecăm." „De ce?", a întrebat el. Și eu i-am răspuns: „Păi, dacă ești atât de

cosmic, o să îți dai seama!“ (...) „Nu știu. Voi trebuie să-mi spuneți.“ Iar eu ziceam întruna: „O să-ți dai tu seama“, și el mi-a aruncat iute o privire care parcă zicea: „Te omor, ticălosule!“ Atunci mi-am dat seama că îi pusesem la îndoială cuvintele și că fusesem cam dur cu el.

Cynthia însă era de altă părere:

— Simțeam că facem ceva foarte, foarte greșit. Să stăm să judecăm un om care nu ne-a adus decât fericire...

În timp ce își așteptau taxiurile în dreptul meselor de afară, Maharashi a apărut din bungalow-ul lui și s-a dus la peste nouăzeci de metri distanță, într-un mic adăpost din lemn. Unul dintre călugării lui s-a apropiat de Lennon, Harrison și ceilalți cu un mesaj de la el.

— Zicea că e foarte supărat și că vrea cu disperare să îndrepte lucrurile și să ne convingă că ar trebuie să rămânem, povestea Cynthia. Îmi venea să plâng. Era atât de trist!

Când au venit taxiurile, toată lumea s-a ridicat și a trecut pe lângă Maharishi fără să-i arunce o privire și fără să scoată un cuvânt. Cynthia și-a adus aminte de scena aceea biblică în care ucenicii se leapădă de Isus.

Luându-i în India, George își asumase, pentru prima dată, conducerea formației Beatles. Prin felul în care plecase, cedase încă o dată în fața personalității mai puternice a lui John. Taxiul se îndepărta și lui deja îi părea rău că fusese de partea lui John, împotriva vechiului său prieten și guru. În drum spre Delhi, John s-a apucat să cânte „Ce-ai făcut, Maharishi? Ai râs de toți.“ Dar el s-a opus:

— Nu poți să zici asta. E ridicol!

Ca să-l mulțumească, John a pus *Sexy Sadie* în loc de *Maharishi.*

Mai târziu, George a ajuns la concluzia că John își dorise să plece, iar scornelile lui Magic Alex fuseseră pretextul perfect.

— Toată porcăria asta a fost doar o invenție. Erau o groază de excentrici pe acolo. Tot locul era plin de oameni noi. Unii dintre ei eram noi.

După ce s-au întors în Anglia, membrii trupei au rămas surprinzător de tăcuți, neexprimându-și rezervele față de Maharishi. Orice recunoaștere a

dezamăgirii ar fi însemnat o recunoaștere a propriei credulități, așa că au simțit că poate e mai bine să nu vorbească despre asta.

În ceea ce îl privește pe Maharishi, el s-a ocupat de majoritatea relațiilor. În anul acela, în luna mai, a plecat într-un turneu în SUA, apărând în concertele formației Beach Boys. Prezentat ca „cel mai palpitant eveniment al deceniului“, concertul era susținut de Beach Boys, după care Maharishi susținea o conferință despre meditația transcendentală, lăsând apoi timp pentru întrebările publicului la care trebuia să răspundă. Din păcate, publicul era mai ocupat să strige „California Girls!“ sau „Barbara Ann!“ chiar când el explica dimensiunea eterică a chakrelor și a mantrelor. Pentru că nu se vindeau bilete, ultimele 24 de concerte din turneul de 29 de concerte s-au anulat. Dar lui Maharishi i-a mers bine, căci a atras o mulțime de celebrități la atelierul de meditație transcendentală, printre care Kurt Vonnegut, Rolling Stones, generalul Franklin M. Davis, președinte al Army War College din SUA, și, poate inevitabil, Shirley MacLaine.

După aceea, Maharishi a ajuns să conducă un post de televiziune prin satelit, care emitea 24 de ore din 24, în toată lumea, prezentând meditația transcendentală în 22 de limbi, în 144 de țări, pe bază de abonament. O rețea complexă de companii conexe distribuia produse asociate cu meditația transcendentală – cărți, CD-uri, consultații de spiritualitate, uleiuri de masaj. Controla, de asemenea, centre de sănătate, universități și asociații de caritate *new-age*, precum și societatea imobiliară Heaven on Earth, înființând Partidul Legea Firii *(Natural Law Party),* care, la alegerile generale, desfășurate în Anglia, în anii ‘90, a pledat pentru impozite mici, zbor yoghin și un sat al plantelor în fiecare oraș. A murit în 2008, având surprinzător de pământeanul nume Vlodorp, într-un ashram dintr-o fostă mănăstire aflată într-un orășel de la granița germano-olandeză.

195 „Sunt doar un copil al naturii/ N-am nevoie de prea multe ca să mă simt liber“ (n. tr.).

196 „Sunt atât de singur, încât vreau să mor“ (n. tr.).

197 „În aer liber“, în lb. fr., în original (n. tr.).

111

Ce s-a întâmplat, de fapt, cu Beatles? Să facem comparație între prima conferință de presă din America a formației și ultima. În prima, artiștii sunt deschiși și plini de *joie de vivre*[198]; în ultima, sunt absorbiți de ei înșiși și obosiți de tot ceea ce-i înconjoară. Totuși, între aceste două momente nu trecuseră nici măcar patru ani.

Pe 7 februarie 1964, sosesc la Aeroportul JFK părând foarte prezenți și fericiți, sunt împinși la o întâlnire cu presa într-o sală unde e gălăgie și unde fotografii dau din coate ca să-i imortalizeze. Reprezentatul lor pentru relația cu presa e nevoit să strige în gura mare să se facă liniște. Cei patru membri ai trupei, în picioare în spatele câtorva microfoane, sunt în continuare veseli și vorbăreți și, neintimidați de întrebări, fac glume. Au chef să se distreze, debordează de entuziasm și, e limpede, sunt cei mai buni prieteni, se simt bine împreună, râd la glumele celorlalți și se înțeleg excelent, încât unul poate termina răspunsul celuilalt.

REPORTER: Ce părere aveți despre Beethoven?

RINGO: O părere minunată. Mai ales despre poeziile lui.

REPORTER: Ne-ați putea explica ce-i cu acest accent englezesc ciudat?

GEORGE: Nu este englezesc. Sunt din Liverpool.

REPORTER: La Detroit sunt mașini cu stickere pe care scrie „Jos Beatles!“

PAUL: Păi, da, la asta avem două răspunsuri. În primul rând, venim cu o campanie „Jos Detroit!“

REPORTER: Cum comentați afirmația că nu sunteți decât o gașcă de Elvis Presley englezi?

RINGO *(imitând mișcările și vocea lui Elvis)*: Nu e adevărat! Nu e adevărat!

REPORTER: Câți dintre dumneavoastră au chelit și acum trebuie să poarte peruci?

RINGO: Toți.

PAUL: Eu sunt chel! Să nu spuneți nimănui, vă rog!

JOHN: O, am chelit toți, da... Și mai suntem și surzi, și muți.

REPORTER: Sunteți adevărați?

JOHN: Ia veniți și pipăiți-ne!

Pe 10 februarie, în dimineața de după debutul american la *The Ed Sullivan Show*, trupa susține altă conferință de presă, de data aceasta în Sala Barocă din Plaza Hotel:

REPORTERIȚĂ: Cine vă alege hainele?

JOHN: Pe-ale noastre le alegem noi. Pe-ale dumneavoastră cine le alege?

REPORTERIȚĂ: Soțul meu. Spuneți-mi, vă rog, există teme despre care ați prefera să nu discutăm?

JOHN: Da. Soțul dumneavoastră.

REPORTER: Care credeți că e cel mai mare pericol pentru cariera dumneavoastră: bombele nucleare sau mătreața?

RINGO: Bombele. Mătreață avem deja.

Peste patru ani, pe 11 mai 1968, John și Paul se întorc în America, de data asta ca să-și lanseze noua organizație, Apple. Chiar și acum, într-un moment mai relaxat, la Aeroportul JFK sunt întâmpinați de admiratori care urlă în delir. Pe 14 mai, are loc o conferință de presă în Sala Versailles de la Americana Hotel.

John nu zâmbește niciodată. Răspunsurile lui sunt la limită cu agresivitatea. Din când în când, ca răspuns la vreuna dintre replicile lui deplasate, se aude un hohot de râs politicos. Râsul acesta o veni din *wishful thinking?* Ziariștii speră să se întoarcă la vremurile acelea fără griji, din 1964? Paul, în stânga lui John, pare plictisit și absent. Jane Asher l-a părăsit în urmă cu câteva zile. Oare de aceea i s-au înecat corăbiile? Dintr-un motiv sau altul, nici Paul, nici John nu manifestă nici cea mai mică urmă de entuziasm față de lansarea acestei noi inițiative.

REPORTER: De ce ați venit azi aici?

JOHN: Ca să facem asta. Cum arată? Dar dumneavoastră?

REPORTER: Ne-ați putea vorbi despre această nouă afacere?

JOHN: E o afacere cu discuri, filme și aparatură electronică, iar în paralel suntem și producători. Vrem să punem la punct un sistem prin care oamenii care vor pur și simplu să facă un film despre ceva să nu trebuiască să se așeze în genunchi în biroul nimănui, probabil al dumneavoastră.

(...)

REPORTER: Ne puteți oferi câteva informații despre capitalizarea noii corporații?

JOHN: Nu. O să fie pe termen scurt și o să ne asigurăm că obținem ce vrem. Altfel, n-o facem.

(...)

REPORTER: Cum o să conduceți compania?

JOHN: Există oameni pe care îi putem aduce să facă asta. Noi habar n-avem de afaceri.

REPORTER: Cum veți aborda finanțarea filmelor?

JOHN: Nu facem planuri. Momentan nu avem un manager, nu avem nimic plănuit.

REPORTER: Ce ne puteți spune despre divizia de aparatură electronică de la Apple? Cu ce o să se ocupe?

PAUL: N-o să fie nicio șmecherie. Dar nu zicem ce e până nu e gata.

Afirmația cel mai puțin incompletă despre obiectivele noii organizații o face Paul: „Suntem în postura fericită de a nu mai avea nevoie de prea mulți bani. Deci, pentru prima dată, șefii nu sunt aici doar ca să urmărească un profit. Dacă vii la mine și-mi spui: «Eu am un vis, așa și pe dincolo“, eu o să zic: «Ia uite câți bani îți dăm! Du-te și transformă-l în realitate.»“ Scopul lor, susținea el, era „să creeze un loc frumos, de unde să poți cumpăra lucruri frumoase, o stranietate controlată, un fel de comunism occidental“.

Dar tonul lui – dezinvolt și morocănos – intră în contradicție cu mesajul. Optimismul nepăsător și camaraderia din 1964 au dispărut. Un trailer Apple informează insistent că organizația va pune accent pe „BUCURIE“, dar astăzi, la Sala Versailles de la Americana Hotel, nu prea există dovezi în acest sens.

198 „Bucuria de a trăi“, în lb. fr., în original (n. tr.).

112

În timp ce John și Paul participau la conferința de presă de la Americana Hotel, Magic Alex stătea în dreapta lui John, jucându-se cu niște flori. Cu părul lung și barbă, arăta ca orice alt hipiot, doar că acum era director la divizia de electronice de la Apple.

O lună mai târziu, apare într-un film promoțional pentru companie, ce urma să se difuzeze mai târziu în aceeași zi, la convenția de vânzări de la Los Angeles. Clipul începe cu o chitară care se aude tare și un *voice-over* care spune: „Apple își propune să unească artiștii de astăzi cu metodele și mijloacele de comunicare în masă de mâine."

În următoarele trei minute, Mary Hopkin cântă la chitară sub un pom și interpretează piesa cu o voce blândă, în timp ce Martha, cățeaua lui Paul, se zbenguiește alături. Când termină, Paul se apropie și se așază lângă ea, pe iarbă. „Ea e Mary Hopkin, iar el este Alex."

Apoi decorul se schimbă și vedem o cameră plină de cutii și aparate. Magic Alex e într-o cămașă albă și în pantaloni, sub un halat alb, de tehnician. E surprins în timp ce „pigulește la niște vechituri", cum explică Tony Bramwell, regizorul filmului.

În timp ce coloana sonoră ne oferă niște zgomote insistente, de tip *Dr. Who*, Magic Alex se îndreaptă spre camera de luat vederi, ia un microfon și, cu accentul lui greu, de grec, zice: „Bună! Sunt Alexis de la Apple Electronics. Doresc să-i salut pe toți frații mei din întreaga lume și pe toate fetele din lume și pe toți cei pasionați de electronică din toată, toată lumea... Și *(arată spre aparatele și cutiile din jur)*... Aceasta este Apple Electronics."

Sunetele excentrice se aud în continuare pe măsură ce o lumină albastră urcă și coboară pe ecran, ca într-un SF cu buget redus sau ca pe un monitor făcut de un amator.

Filmul trece apoi la un birou. John îi dă lui Paul un telefon. Din el parcă se aude muzică. Paul îl ține la urechea unui tip potrivit pentru Apple, Dick James, editorul partiturilor trupei Beatles, chel și cu ochelari cu lentile groase. „În regulă“, spune el, mimând curiozitatea obosită a părintelui istovit. „De unde vine asta? Ce este? A, are un radio înăuntru!“ „Greșit“, răspunde Paul râzând. „E un telefon. Doar un as mic pe care-l avem în mânecă.“

Acele idei ale lui Mardas care funcționau nu erau, de fapt, ale lui, iar cele care erau ale lui nu funcționau. Apple a solicitat brevet pentru o sută de invenții diferite care-i purtau semnătura, dar n-a primit niciunul. El susține că a inventat telefonul din filmul de promovare, cu recunoaștere vocală, care putea să afișeze numărul apelantului. Dar avocații Apple vor descoperi în curând că ambele invenții fuseseră brevetate de ceva vreme de compania Bell.

Printre alte invenții ale lui Magic Alex se numără:

a. Un aparat cu raze X care vede prin ziduri;

b. Un câmp de forță care creează aer colorat în jurul oricărei clădiri, care devine invizibilă;

c. O chitară electrică, care se încarcă cu energie solară;

d. O vopsea care face obiectele invizibile;

e. O casă care plutește în aer, suspendată de o grindă invizibilă;

f. Un sistem de încălzire a locuinței, care funcționează cu baterii obișnuite;

g. Un mecanism ce poate stopa bruiajul pe care îl emit discurile când sunt difuzate la radio;

h. O vopsea specială, care schimbă culoarea pe loc.

Una dintre invențiile lui mai îndrăznețe a fost „tapetul-vorbitor“. Paul a făcut ochii mari când acest guru al electronicii i l-a descris:

— Stătea și ne povestea cum o să avem tapet vorbitor, adică să-ți pui în cameră tapet, cu un fel de substanță, adică să fie băgat în priză, să vibreze tot peretele și să funcționeze ca un difuzor – „tapet-vorbitor“. „Păi, dacă poți să faci așa ceva, am vrea și noi unul“, i-am răspuns noi. Îi ziceam mereu: „Am vrea și noi unul.“

Dar George Martin, mai bătrân și mai înțelept, era mai greu de impresionat.

— Din toată hoarda de pierde-vară, cel mai bine îl țin minte pe... Magic Alex, care era așa de ridicol, că, dacă nu m-ar fi încurcat și nu mi-ar fi îngreunat viața la studioul de înregistrări, ar fi avut și haz.

S-a enervat și mai tare când, din întâmplare, l-au auzit pe Mardas lăudându-se că el ar face mult mai bine ce face Martin.

— Era foarte greu să-l elimini, fiindcă băieților le plăcea mult. Când a devenit mai mult decât evident că mie nu, a apărut o fisură.

La insistențele lui Magic Alex, au cumpărat două calculatoare uriașe, de 20 000 de lire fiecare. Dar nimeni n-a reușit să le facă să meargă, Magic Alex nici atât. N-a trecut mult și au ajuns în garajul lui Ringo, unde au rămas ani la rând.

Dintre toate trăsnăile lui Mardas, pe membrii trupei Beatles, dar nu și pe George Martin, i-a impresionat cel mai mult ecranul sonic.

— Într-o zi, am aflat de la băieți despre această operă a geniului invenției. „De ce trebuie să-l pui pe Ringo, cu tobele lui, în spatele ecranelor ălora oribile?“, m-au întrebat. „Noi nu-l vedem. Știm că sună bine, dar, fir-ar să fie, cu toate afurisitele alea de ecrane mari îl apucă claustrofobia.“ Eu am așteptat cuminte, știind că problema s-ar putea rezolva, desigur, cu o scânteie de inspirație greacă. Și așa a fost. „Alex are o idee strălucită! A venit cu ceva extraordinar: un ecran sonic! O să pună razele cu frecvență ultraînaltă pe Ringo și, când li se dă drumul, el n-o să audă nimic, pentru că razele o să formeze un zid de tăcere.“ Recunosc, am rămas mască.

Mardas s-a apucat să lucreze la o farfurie zburătoare, construită pe două motoare V12, unul împrumutat de la Ferrari-ul lui George, celălalt de la Rolls-Royce-ul lui John. Trupa Beatles i-a finanțat și planul de a crea un soare artificial, care să lumineze cerul deasupra noului Apple Boutique, din Baker Street. Dar în seara inaugurării, pe 7 decembrie 1967, soarele nu s-a arătat. Însă nu din vina lui Mardas, desigur: totul a fost din cauza unei lipse de „energie“. Iar alte invenții, susținea el, mai aveau câteva zile și erau gata,

când, dintr-odată, ghinionul a abătut un incendiu la el în atelier, asigurându-se că se amână data la care trebuie să fie finalizate.

Cumva, a reușit să convingă trupa să-i facă un studio nou, cel mai bun din lume, echipat cu console de înregistrare nu doar cu 4 piese, ca la EMI, sau cu 8, ca în America, ci cu 72. Luni în șir a stat departe, făcând pe ocupatul, construind un studio la subsolul sediului Apple, pe Savile Row Street, și cerând tot timpul mai mulți bani ca să ducă la bun sfârșit planul.

Când a trecut și toamna și a venit iarna, trupei, care deja își pierduse răbdarea, a început să i se pară că în studioul din Twickenham e prea frig. Băieții nu mai voiau să aștepte și i-au cerut să se mute cât mai repede în studioul cel nou și modern.

Magic Alex i-a dus acolo în cele din urmă la sfârșitul anului 1969. Dar acesta s-a dovedit imediat de nefolosit, căci nu era antifonat și nu avea niciun pupitru de înregistrare. Se auzeau discuțiile din camerele de alături sau pașii de sus și, când se dădea drumul la încălzirea centrală, un zgomot hârâit invada sala. Geoff Emerick nu s-a lăsat impresionat:

— De fapt, Alex habar n-avea ce face. Studioul pe care l-a construit pentru ei a fost un adevărat dezastru.

George Martin și-a dat seama pe loc că în perete nu e loc pentru cablurile ce leagă studioul de pupitrul de comandă; singura soluție era să deschidă ușile ca să se poată întinde cablurile prin coridor. Departe de a fi revoluționară, consola pentru mixaj era doar o bucată de placaj cu numai 16 regulatoare și un osciloscop înțepenit în mijloc.

— Parcă era pupitrul de comandă al unui bombardier B-52, s-a plâns Dave Harries, inginerul de sunet. De fapt, au încercat o sesiune de înregistrări, au făcut o piesă și, când au pus iar caseta s-o asculte, nu se auzea decât un zumzet. Groaznic. Băieții au plecat și așa s-a terminat povestea.

Scos din minți, George Martin a sunat la Abbey Road:

— Pentru Dumnezeu, aduceți niște echipament ca lumea aici!

— El lua mii și mii de la ei, dar cumpăra chestii la mâna a doua, spunea John Dunbar, dezamăgit de cel pe care altădată îl crezuse un copil-minune.

Și George Harrison a ajuns într-un moment în care și-a pierdut încrederea:

— Studioul de înregistrări Apple al lui Alex a fost cel mai mare dezastru din toate timpurile. Umbla într-un halat alb, ca un chimist, dar n-avea nici cea mai vagă idee ce face.

Alan Parsons, operator de sunet începător la EMI, a venit cu echipament împrumutat de la Abbey Road. Și el era dezamăgit de eforturile lui Mardas:

— Era clar că lucra cu dalta și ciocanul, habar n-avea cum trebuie să folosească aparatura potrivită.

Dar înregistrările au mers mai departe și așa au apărut, ca să citățm cuvintele deloc elegante pe care avea să le spună John mai târziu, „cea mai de rahat cantitate de înregistrări de rahat, făcute într-o stare mizerabilă“. Când în sfârșit a devenit managerul trupei Beatles, în 1969, Allen Klein a renunțat la Apple Electronics și a oprit orice plată către Magic Alex. În cele din urmă, faimoasa consolă de mixaj novatoare a fost cumpărată ca fier vechi de un magazin de electronice *second hand* din Edgware Road, la prețul de cinci lire.

Magic Alex a devenit întruchiparea naivității aiuritoare de care a dat dovadă Beatles în ultimii ani. Și-a petrecut restul vieții în Grecia, vânzându-le mașini cu protecție antiglonț și elemente de siguranță bogătașilor și paranoicilor. Dar a făcut avere și din obiectele trupei Beatles, pe care a reușit să le strângă și apoi să le vândă: în 2011, a luat 408 000 de dolari pe o chitară Vox Kensington, făcută la comandă, cu o plăcuța pe care scrie:

TO MAGIC ALEX
ALEXI THANK YOU
FOR BEEN (sic) A FRIEND
2-5-1967 JOHN.[199]

În 2008, după ce un articol din *New York Times* l-a numit „șarlatan“, a amenințat că va da în judecată ziarul. După doi ani de negocieri prelungite, a fost de acord să renunțe la intenția lui, cu condiția ca publicația să clarifice faptul că, atunci când a afirmat că el e un „șarlatan“, nu a vrut să spună că e și „escroc“.

În 2017, când s-a stins din viață, autorul necrologului din *The Times,* raportându-se la valoarea de azi a banilor, a calculat că Beatles a plătit 4 milioane de lire sterline pe proiectele lui Alex Mardas, fără să obțină nimic concret în schimb.

199 „Pentru Magic Alex. Alexi, mulțumesc că mi-ai fost prieten. 2.05.1967 John“ (n. tr.).

113

La Quarry Bank, după ore, băieții făceau sesiuni de grup în tufișuri. Aveau 13-14 ani pe-atunci.

— Cel puțin, aveam fantezii strict heterosexuale, își aducea aminte Pete Shotton, cu un aer moralizator. „Ia ziceți, băieți, cui să i-o facem azi?“

După care se apucau să strige nume de tipe super atrăgătoare și faimoase, „fiecare nume ducându-ne pe noi culmi ale extazului“.

Când îi venea rândul lui John, el o numea bucuros pe Brigitte Bardot, pentru care abia se inventase expresia „pisicuță sexuală“. Actrița franceză devenise celebră în Anglia după ce pozase în costum de baie la Festivalul de Film de la Cannes, ca să facă publicitate pentru rolul ei relativ minor din *Act de iubire* (1953). Cariera ei era din ce în ce mai strălucitoare pe vremea când John era adolescent: a jucat cu Dirk Bogarde și James Robertson Justice în *Doctor at Sea* (1955), înainte de a primi micul rol din *Cette sacrée gamine* (1956), după care i s-a încredințat „ispita condusă de un drăcușor“ în *Și Dumnezeu... a creat femeia* (tot în 1956)[200].

Într-una dintre sesiunile lor nerușinate, în loc de „Brigitte Bardot“, John a strigat brusc „Winston Churchill“, ceea ce a cam turnat apă rece pe fanteziile lor obișnuite[201].

Cam pe-atunci, s-a apucat să strângă o serie nouă de fotografii din revista *Weekend.* Publicația oferea săptămânal câte o nouă imagine, care apoi se transforma în poster în mărime naturală, cu Brigitte Bardot în costum de baie. Când a avut colecția completă, a pus toate pozele pe tavanul de deasupra patului.

Paul împărtășea pasiunea lui John pentru actrița franceză atât de sexy.

— Ea a fost prima pe care am văzut-o goală sau pe jumătate goală, povestea el. Arăta bestial și era franțuzoaică, drept care, cu părul ei lung,

blond, cu silueta ei minunată, cu buzițele ei țuguiate, era întruchiparea frumuseții feminine... Și mai umbla vorba că e și ușuratică sau, în orice caz, noi eram liberi să ne imaginăm asta.

John tot avea astfel de fantezii cu Brigitte Bardot în 1957, când a lăsat școala și s-a înscris la Liverpool College of Art. Acolo îi atrăsese atenția Cynthiei Powell, care îl auzise întâmplător că o compară pe una dintre colegele lor cu Bardot. Hotărâtă să-l cucerească, Cynthia s-a vopsit blondă, și-a pus gene false, pantaloni negri, mulați și pulovere strâmte. Previzibil, John a început să fie interesat și, în scurt timp, au devenit un cuplu.

Chiar înainte ca trupa Beatles să plece în prima ei călătorie la Hamburg, John a sunat-o pe Cynthia să o roage să vină cât poate de repede. Mătușa Mimi plecase în vizită la sora ei, Nanny, la Birkenhead. Așadar, casa era liberă. Primul lui impuls a fost să împrumute un aparat de fotografiat.

— Insista să încerc diverse poziții seducătoare în timp ce el mă poza, așa că eu îmi ridicam părul, îi dădeam drumul, trăgeam de fustă și împingeam pieptul în față, încercând să o imit pe Brigitte Bardot cât puteam de bine. După sesiunea foto, am făcut dragoste, apoi am aprins focul și am lenevit pe canapea, la televizor, și am

mâncat tot ce am găsit în frigider. Era cu atât mai excitant pentru că era interzis.

John a luat fotografiile cu el la Hamburg. Când s-au dus acolo Cynthia și Dot, prietena lui Paul, John și Paul le-au convins pe amândouă să poarte fuste din piele, ca Bardot. Peste ani, Paul va susține că John zisese: „Cu cât seamănă mai mult cu Brigitte, cu atât suntem mai bine, prietene!“ Tony Barrow a mers atât de departe, încât odată a afirmat că, în timp ce era căsătorit cu Cynthia, John „a recunoscut în fața mea că închide ochii și se gândește la o vedetă de film, probabil Brigitte Bardot“.

Fidelitatea lui Paul și John față de ea a trecut proba banilor și a faimei. O variantă timpurie a copertei „Sgt. Pepper“*,* schițată în creion și cerneală de Paul, îi arată pe membrii trupei în uniformele lor colorate, stând în fața unui perete pe care sunt fotografiile înrămate ale idolilor lor. La stânga lor e un afiș cu Brigitte Bardot îngenuncheată, cu mâinile la ceafă, de zece ori mai mare decât ceilalți. Dar, din motive care s-au uitat în timp, în cele din urmă n-a mai ajuns pe copertă, fiind preferate Mae West și Diana Dors.

În iunie 1968, fantezia s-a suprapus realității în momentul în care Brigitte Bardot a ajuns la Londra și a trimis vorbă la Apple că ar dori să facă cunoștință cu un membru ori cu mai mulți membri ai trupei Beatles. John a fost singurul care s-a oferit. S-a lăudat la Pete Shotton că, în curând, o s-o cunoască pe fata visurilor lui de școlar.

— Evident, l-am implorat pe John să mă lase să stau măcar prin preajmă, dar, din moment ce Brigitte precizase că nu era pregătită să dea ochii cu o mulțime de necunoscuți, numai lui Derek (Taylor) i-a dat voie să-l însoțească.

Înainte de marea întâlnire, a apărut John, care a vorbit cu Taylor la sediul Apple, din Wigmore Street, și i-a cerut niște marijuana ca să se liniștească. Taylor avea doar LSD, așa că au luat amândoi LSD, după care au intrat în Rolls-Royce-ul lui John și au parcurs mica distanță până la Mayfair Hotel, unde stătea Bardot. Într-o criză de nervi, John l-a trimis pe Taylor la hotel, iar el a rămas întins pe jos în mașină.

Taylor a găsit-o pe Brigitte Bardot îmbrăcată din cap până în picioare în piele neagră, alături de însoțitoarele ei. Când i-a zis că John Lennon e în mașina de afară, a părut dezamăgită că nu mai venise și altcineva de la Beatles. De-acum, LSD-ul își făcea efectul și asupra lui Taylor, stârnindu-i accesele de paranoia. El și John erau în pericol, i-a spus lui Bardot, fiind urmăriți de fel și fel de oameni misterioși. Actrița nu înțelegea mai nimic, dar i-a sugerat să-l cheme pe John sus.

Acesta a urcat cuminte, dar LSD-ul și Brigitte Bardot îmbrăcată în piele l-au lăsat fără cuvinte. A reușit să îngaime un „Bună!“ cu oarece efort și cam atât. Ea a spus că a rezervat o masă la restaurantul hotelului, dar nici John, nici Taylor nu erau siguri că pot să meargă până acolo. Taylor era stupefiat:

— Brusc, toată lumea se ridica, gata să plece. Era groaznic! La început, niciunul n-a fost în stare să mănânce absolut nimic, nici măcar nu eram siguri că putem să ne ținem pe picioare... „Să nu credeți că suntem niște burghezi“, am implorat-o, „dar amândoi suntem căsătoriți și ne cam scapă lucrurile de sub control...“ O, Doamne! Ce aiureală!

Ca să-l citățm pe Taylor, Brigitte n-a fost „foarte încântată“. A tulit-o împreună cu doamnele care o însoțeau la restaurantul de jos, lăsându-i pe John și pe Taylor în apartamentul ei de la hotel. Când s-au întors de la cină, au fost surprinse să-i găsească tot acolo, Taylor întins pe patul ei, iar John zdrăngănind la o chitară niște cântece pe care le compusese în India. Indiferența ei s-a transformat repede în enervare, așa că n-a trecut mult și le-a zis să plece.

John s-a întors la Kenwood, unde stătea Pete Shotton.

— Ce s-a întâmplat? Ce s-a întâmplat? a întrebat Pete cu sufletul la gură. Nu mai suport suspansul nici măcar o clipă!

— Nu s-a întâmplat nimic, la dracu’, a răspuns el. Aveam așa niște emoții, că am luat LSD înainte să mă duc și m-am pierdut de tot. Toată seara nu i-am spus decât „Bună!“ când am dat mâna cu ea. După care ea a vorbit toată seară în franceză cu prietenele ei, iar mie nu mi-a trecut prin cap ce aș putea să mai spun.

Fusese, a conchis el, „o seară al dracului de urâtă“.

200 „Un rol care o să vă taie respirația și pe care n-o să-l uitați niciodată“, anunța trailerul.

201 Deși Shotton n-a amintit că și Paul participa la joc, cu siguranță vorbea și despre el însuși atunci când, în 2018, povestea următoarele pentru cititorii revistei *GQ*:

„Eram doar câțiva în grup și, în loc să ne îmbătăm în ultimul hal – nu știu nici măcar dacă rămâneam peste noapte –, noi stăteam cu toții pe scaune și, după ce se stingeau luminile, câte unul începea să se masturbeze, iar noi toți ne luam după el. Doar țipam „Brigitte Bardot! Uau!“, după care toată lumea se mai freca un pic. Cred că John e cel care a zis „Winston Churchill!“ la un moment dat. Destul de excitant, dacă te gândești! Sunt o groază de lucruri pe care le faci când ești puști și la care, când devii adult, reacționezi: „Ă, chiar am făcut noi asta?!“ Dar era o distracție pe cinste, inofensivă. Nu făceam rău nimănui. Nici măcar lui Brigitte Bardot.“

114

RAHAȚII

Adevărul exploziv

E o plictiseală de moarte, întreruptă din când în când de o hipersimetrie suprarealistă, la sediul Rubbish Ltd., de pe Bond Street. Trece un Rahat într-o bluză orientală, cu nasturi și accesorii ca din cauciuc. „E recepționerul oficial. Să spun că ați ieșit?“, întreabă o slăbănoagă plină de coșuri.

Pe Bond Street deja se construiesc cele mai mari proiectoare pentru televiziune din lume, 89 de proiectoare și vreo 8 invenții brevetate de „Sid Nebunul“ Sainte-Beuve, prieten de-o viață cu Rahații.

Printre aceste invenții se numără un dispozitiv pentru udarea sugativei, un sul de hârtie igienică la care se cântă imnul național și o mașină fără roți.

Rahatul Spiggy Topes își făcea griji anul trecut pentru că vânzările de discuri ale Rahaților erau în scădere în SUA. Odată cu răspândirea casetofoanelor mici, care puteau să înregistreze, fanii înregistrau pe casete de la posturile de radio și nu mai cumpărau discuri. Datorită finanțării de la Rahați, s-a înființat un serviciu care să stopeze fenomenul. În viitor, toate discurile realizate de Rahați vor emite un sunet puternic, tânguitor, atât de chinuitor pentru ureche, că n-o să le mai asculte nimeni niciodată.

Pentru Rahați, acest sunet tânguitor este un nou început. Lucrul la ultimul lor LP, „A Day in the Life of Ex-King Zog of Albania“, a durat peste cinci ani și s-au folosit piepteni și hârtie, sunetul trenului expres care pleacă din Paddington spre Riviera din Cornwall, două milioane de cetere, un batiscaf electric și toate coardele strânse de la instrumentele Orchestrei Poliției din Tel Aviv.

„Mă îngrozea muzica clasică. Adică, să zici Mendelssohn și toate numele alea lungi... După care, într-o zi, am cunoscut un taximetrist care citea o partitură de Mozart... «N-o să vă placă», mi-a zis el sincer. «E pentru obrazul subțire». Și fix asta credeam și eu. Dar știți ceva? Nu e. Adică, asta se întâmplă azi în pop. Noi suntem Mozart. Adică Hristos, vreau să zic. Suntem și el.“

Private Eye, 13 septembrie 1968

115

La Rishikesh, Cynthia a simțit că John o evită:

— Nu era a doua lună de miere, așa cum sperasem. John era din ce în ce mai rece și mai distant cu mine. Se trezea cu noaptea în cap și pleca din camera noastră. Abia dacă îmi vorbea și, după o săptămână sau două, m-a anunțat că ar vrea să se mute singur într-o cameră, ca să aibă mai mult spațiu. După aceea, nu m-a mai băgat în seamă, nici în particular, nici în public.

Habar n-avea că el primea scrisori de la Yoko Ono aproape în fiecare zi.

La două săptămâni după ce s-au întors din India, John i-a sugerat Cynthiei să plece în Grecia, într-o vacanță de două săptămâni, cu Donovan, cu Gypsy Dave, managerul lui, cu Jenny, sora lui Pattie Boyd, și cu Magic Alex. Ea și John rar își petreceau vacanțele separat, deci n-a fost prea încântată.

— Eu am o groază de lucru acum și nu pot să vin, dar tu ar trebui să te duci. Poate te înveselești, i-a zis el.

Când s-au întors din vacanță, Cynthia a mers la Kenwood cu Jenny Boyd și Magic Alex, cam pe la ora patru după-amiază. Și-a dat seama imediat că ceva nu e în regulă.

— Lumina de la poartă era aprinsă, draperiile erau trase și nu se auzea niciun zgomot.

În mod normal, Dot, menajera ei, ar fi ieșit cu Julian să o întâmpine. Dar nicio mișcare. Ușa din față era descuiată.

— Unde sunteți toți? a strigat ea.

Se ascundeau în spatele ușii?

— Când am atins ușa terasei, am simțit dintr-odată că mi-e frică. Am ezitat o clipă, apoi am deschis-o. Înăuntru, perdelele erau trase, abia dacă se zărea puțină lumină, așa că a durat puțin până am văzut. Am înghețat pe loc.

John și Yoko stăteau pe jos, față în față, și cu picioarele încrucișate, lângă o masă plină cu vase murdare. Erau îmbrăcați în halatele pe care le țineam la piscină, așa că mi-am închipuit că fuseseră să înoate. John era cu fața spre mine. Mă privea fără nicio expresie, apoi mi-a zis: „A, bună!“ Yoko n-a întors capul.

Cynthiei i-a fost clar că ei își doriseră să-i găsească așa. Gestul lui i se părea de o cruzime greu de înțeles. Era atât de șocată, că se simțea aproape paralizată emoțional, așa că s-a comportat ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic neobișnuit. L-a întrebat dacă n-ar vrea să ia cina cu ei.

— Nu, mersi, i-a răspuns el.

Cynthia a ieșit imediat din cameră. Jenny umbla prin bucătărie, așa că a întrebat-o dacă poate să stea la ea, după care s-a dus să-și facă bagajul. Pe ultima treaptă de sus, a dat de o pereche de papucei japonezi, așezați în fața camerei de oaspeți. S-a uitat înăuntru. Patul era neatins.

116

Pete Shotton s-a trezit că se ocupă el de absolut tot la Apple Boutique, unde urma să se aducă tot felul de haine ciudate, mobilă pictată manual și scaune gonflabile. Cei trei designeri olandezi, tineri, care alcătuiau grupul The Fool, au fost angajați să realizeze designul pentru magazinul din față și să aducă obiectele, după ce deja începuseră lucrul, aducând niște lămpi psihedelice în bungalow-ul lui George, altele pentru pianul cel mare al lui John, plus decorul pentru *All You Need Is Love.* Ca mulți dintre cei care roiau în jurul trupei Beatles, purtau pe cap podoabe specifice rromilor, aveau o mulțime de coliere, bluze cu mânecă-clopot, zorzoane în formă de stea și de lună, gulere elisabetane și cordoane din satin, lăsate pe șolduri. Personajele lor onirice ascundeau însă o poftă vicleană pentru bani – sau pâine, cum preferau să-i spună – și se întrebau mereu cum puteau să stoarcă mai mulți bani de la angajatorii lor idealiști. În afară de salariul obișnuit, cereau o primă la semnarea unui contract de 40 000 de lire sterline, astăzi echivalând cu 675 000 de lire sterline. Contabilul nedumerit al trupei Beatles i-a sfătuit insistent să nu facă asta, dar nu l-au băgat în seamă. După ce s-a bătut palma și contractul a fost semnat, The Fool a plecat într-o călătorie de - „documentare“ de zece zile în Maroc.

Hainele create de ei, pline de curcubeie, flori și peisaje de vis, au fost executate prost, formele n-au ieșit corect, cusăturile erau de mântuială, iar mânecile atârnau.

— A trebuit să găsim oameni care *să facă* aceste haine, explica Pete Shotton cu un oftat. Și, când în sfârșit am găsit, hainele au fost o porcărie.

Într-un weekend, același weekend în care trupa Beatles înregistra videoclipul la *Hello, Goodbye,* The Fool a adunat studenți de la Arte ca să

picteze interiorul sediului Apple, din Savile Row. Lucrarea murală, ce se întindea pe trei etaje, înfățișa luna, înconjurată de stele căzătoare, și un hipiot androgin, cu ochii mari. Petrecerea de inaugurare – „Veniți la 19.46. Prezentare de modă la 20.16 – a atras o gamă variată de celerități, printre care John, George, Cilla Black, Eric Clapton, Victor Spinetti, Twiggy, Keith Moon și Richard Lester. Un clovn de circ aducea mere, iar niște hipioți în șir indian cântau la cimbale și tamburine. Spre sfârșit, prea multă lume încerca să intre într-un spațiu prea mic, atunci când petrecăreții ieșeau să ia aer, călcând în picioare jumătate dintre invitați, și, din cauza lipsei de oxigen, cineva de la BBC a leșinat.

Peste câteva zile, departamentul de planificare de la Westminster insista să se renunțe la pictura murală, pentru care oficialii nu-și dăduseră acordul. Apoi Apple a cheltuit ceva bani ca să conteste decizia, dar în zadar: lucrarea a trebuit să dispară.

Pete Shotton nu s-a simțit niciodată în largul lui în buticul pe care fusese angajat să-l conducă:

— Ori de câte ori atingeam cu țigara unul dintre scaunele gonflabile, mă prăbușeam grămadă la podea.

În spiritul vremii, hainele „zburau“ de la locul lor, uneori și în afara magazinului, fără să mai treacă pe la tejghea. Personalul, amabil, nu insista să fie plătite, angajații înșiși plecând în fiecare seară cu brațele pline de jachete cu diverse accesorii sau jachete Nehru, necatadicsind să le ascundă. În șapte luni, Apple Boutique a pierdut 20 000 de lire sterline, care astăzi ar echivala cu 340 000 de lire sterline.

La sfârșitul lui iunie 1968, Beatles a decis să-l închidă. Cu o seară înainte, au venit toți patru cu prietenii lor și au luat ce le-a plăcut. John țopăia de colo până colo și înșfăca încântat tot ce se putea, aparent nedându-și seama că fura de la el însuși. În ziua următoare, magazinul a fost invadat de clienți, atrași de ideea că nu e nevoie să fure. În mai puțin de douăzeci și patru de ore, Apple Boutique a rămas fără hainele în valoare de 10 000 de lire sterline. Și, de aici, a apărut o datorie nouă de soluționat: grăbiți,

responsabilii au uitat că pentru tot stocul trebuia plătită o taxă de cumpărare de 12,5%, chiar dacă ar fi dat gratis hainele.

După ce au închis magazinul, membrii trupei au mutat sediul Apple pe Savile Row, la numărul 3, pierzând pe drum registrele contabile. Noul sediu a devenit locul unde totul era gratis pentru oricine, angajații și invitații profitând care mai de care, cât mai mult, de companie. Ori de câte ori treceau pe-acolo John și Yoko, ea comanda un platou de caviar care costa 60 de lire sterline. După calculele lui Barry Miles, cam ăsta era „salariul pe cinci săptămâni" al unuia dintre bucătarii care îl preparau.

Factura la telefon ajungea la 4 000 de lire sterline pe semestru.

— Cum întorci capul, cum vezi cel puțin cinci-șase oameni vorbind la telefon, oameni care nici măcar nu lucrează aici, a explicat Richard DiLello, răsfoind facturile stupefiat. De când există un sediu Apple în Katmandu? Ori în Sausalito? Ori la Acapulco?

Și vizitatorii, și angajații luau tot felul de lucruri la plecare: televizoare, mașini de scris electrice, difuzoare, suporturi pentru sticlele de vin, aeroterme. Un angajat ridica capacul acoperișului în fiecare zi, ceea ce, în curând, a dus la scurgeri care au provocat pagube de mii de lire. Muzicienii, artiștii și cineaștii sponsorizați de Apple refuzau să facă diferența între împrumuturi și cadouri.

— Dădeam toți banii ăia, le ofeream camerele și echipamentul, iar pe jumătate dintre ei nu i-am mai văzut niciodată – pur și simplu, plecau cu tot ce găseau, povestea Ringo.

Din când în când, conducerea făcea, cu inima îndoită, câte o încercare de a pune limite. Pe 2 iunie 1968, Neil Aspinall a trimis un document către șefii de departament:

> Vă rog să vă asigurați că angajații voștri sunt prompți în fiecare dimineață. Recent, un număr de oameni a întârziat foarte mult. Nu există nicio scuză. Ora zece ar trebui să fie la îndemâna oricui. De asemenea, vă rog să nu puneți bețișoare parfumate în mașinile de scris, să nu aduceți irlandezi beți la ședințele noastre de conducere, să-i spuneți fetei care se ascunde la baie că Paul nu intră niciodată acolo și, vă rog, nu încercați să faceți sendvișuri cu gem pe echipamentul hi-fi.

Apple scăpase cu totul de sub control. Compania a angajat pentru un an un mistic pe nume Caleb, care să însuflețească afacerea citind regulat în cărțile de tarot și *I Ching*.

— De la început, această ciudățenie era scăpată de sub control, observa Derek Taylor. Oricum, o ciudățenie e imposibil de controlat: ciudățenia e ciudățenie.

El făcea comunicarea: în două săptămâni, pentru propriul birou de presă a cheltuit bani pentru 600 de țigări Benson & Hedges, opt doze de coca-cola, opt sticle de whisky J&B, patru sticle de coniac Courvoisier, trei sticle de vodcă, două doze de bere cu ghimbir, vreo douăsprezece sticle de apă tonică și vreo douăsprezece lămâi amare.

— Oh, atunci au tăiat un pic, a comentat alt angajat Apple, după ce a studiat factura.

Într-un editorial publicat în revista *Apple,* Derek Taylor susținea:

— La Apple aveam mulți invitați, mulți prieteni, deși eu nu-i țin minte pe niciunii. Drogat până la cer. Asta afectează memoria!

George, cândva atât de grijuliu cu banii și precaut cu taxele, a fost luat de valul antimaterialist. Abia după ce s-au ridicat norii, și-a dat seama de marea greșeală făcută de Beatles.

— Am dat prea mult cui nu trebuia, i-a zis lui Pattie. Locul asta a devenit raiul rataților. Problema e că unii dintre cei mai buni prieteni ai noștri chiar sunt ratați.

N-a fost deloc de ajutor faptul că, în gașca asta entuziastă, cei cu putere de decizie nu erau în toate mințile. În cele din urmă, când a auzit avertismentul sirenelor, trupa n-avea nici cea mai vagă idee încotro s-o apuce.

— Era fix ca la Războiul din Vietnam, spunea George, folosind o hiperbolă. A luat proporții, atât de mari, că nu reușeam să găsim scăparea.

Trezindu-se la realitate, John a trecut de la șoc direct la panică, acuzându-i pe toți, mai puțin pe el însuși:

— Oamenii ne furau și trăiau pe spinarea noastră (...) 18 000 sau 20 000 de lire dispăreau de la Apple în fiecare zi și nimeni nu făcea nimic. Toți

tovarășii noștri, cu care lucraserăm atâția ani, trăiau, mâncau și beau ca la Roma! Dintr-odată, mi-am dat seama că pierdeam bani cu așa o viteză, că am fi putut ajunge curând la sapă de lemn. Chiar la sapă de lemn. De fapt, n-aveam nimic în cont, niciunul dintre noi n-avea, și ne scufundam destul de repede. Era groaznic. Trebuia să facem ceva ca să oprim asta!

Descurajat că banii se tot scurgeau prin schema lor de economisit finanțe, John s-a întâlnit cu Derek Taylor și Neil Aspinall să facă un plan de acțiune. Discuția de afaceri a început cu LSD, înainte de a hotărî – rezonabil, date fiind împrejurările – că toate problemele Apple se pot rezolva dacă fac o plimbare pe Weybridge High Street și ciocănesc la ușa celor care conduc băncile locale și la ușa avocatului.

— Uitați, aveau ei de gând să-i abordeze, la Apple e o harababură, dar avem nevoie de o soluție simplă: adică, un simplu manager de bancă, unul de încredere, și un simplu avocat, unul care să găsească o ieșire din toată harababura asta.

După aceea, John, susține Paul – sau Paul, susține John –, l-a abordat fix pe omul de afaceri care, chipurile, fusese adversarul Apple încă de la început. Sir Joseph Lockwood de la EMI a sugerat să-l angajeze pe Lord Poole, fostul președinte al Partidului Conservator, care a sugerat, la rândul lui, să-l ia pe Lord Beeching, al cărui raport din 1963, cu privire la viitorul rețelei de cale ferată a Angliei, dusese la desființarea unei treimi din numărul total de gări. Beeching a analizat situația financiară de la Apple, după care a venit cu sfatul că ar fi bine ca Beatles să rămână la muzică.

Pe 21 martie 1969, John, George și Ringo i-au propus lui Allen Klein, matahala din New Jersey, un tip despre care Alistair Taylor spunea că are „tot atâta farmec cât un WC spart“, să preia conducerea afacerii lor. Printr-o serie de manevre abile, Klein reușise să-l convingă pe John că el era omul potrivit. A cucerit-o pe Yoko, promițându-i că-i aranjează o expoziție importantă în SUA[202]. Iar pe Ringo îl păcălise și mai ușor:

— Eu nu voiam decât să aibă cineva grijă de mine. Când cobor din avion sau din *QE2* la New York, să știu că e cineva acolo: un tip masiv, care să mă

preia, să mă bage într-o limuzină, să-mi dea un teanc de bani și un apartament la hotel și cu asta, basta! Așa că mie mi-a convenit. Dacă mă duci într-un loc la timp, eu sunt mulțumit!

Ca un elefant înghesuit într-un magazin de porțelanuri, Klein a enervat pe aproape toată lumea de la Apple, inclusiv pe harnicul Geoff Emerick, căruia i-a dat peste cap obiceiul de a exclama „Ker-ching!“ ori de când ori se difuza la radio un cântec Beatles. Derek Taylor compara acea perioadă cu „ultimele zile ale orașului Pompeii, când rahatul ăla a dat în clocot și i-a stropit și pe conducători, și pe ceilalți, noi toți simțindu-ne murdari, urâți și inutili“. În câteva zile, Klein îi concediase pe majoritatea angajaților Apple, inclusiv pe Alistair Taylor, manager general, care lucrase pentru Beatles încă din ziua în care Brian Epstein semnase primul contract. Așa că Taylor i-a sunat pe fiecare în parte să le spună ce s-a întâmplat, dar n-a putut să vorbească cu niciunul.

La Apple s-au pierdut o mulțime de idei care nu s-au concretizat, în diverse etape de dezvoltare sau de subdezvoltare. John propusese Apple Limousines, o flotă de Rolls-Royce-uri psihedelice. Paul plănuia să deschidă un magazin care să vândă numai produse albe:

— Albul nu se compară cu nimic, dacă e vorba de cești sau chestii de-astea. Eu de cinci ani caut un serviciu decent de cești albe.

Toți cei patru membri ai trupei agreau ideea de a deschide o școală Apple, care să le asigure o educație lipsită de griji copiilor lor și copiilor angajaților lor. Alte proiecte nerealizate au fost un Apple Entertainment and Shopping Center pe Regent Street, cu cinematograf, saună și restaurant, Apple Cosmetics, cu o gamă variată de parfumuri, rujuri și loțiuni în recipiente în formă de măr, și o franciză internațională pentru discotecile Sgt. Pepper.

Într-un fel, spiritul Apple a mers mai departe prin John și Yoko. În 1969, ei au luat mai multe inițiative, însă și mai puțin practice, și mai puțin realizabile decât cele pe care tocmai le abandonaseră. De majoritatea nu s-a ales nimic. În toamnă, i-au trimis o scrisoare lungă lui Eric Clapton, vorbindu-i despre, ceea ce ei numeau, „un fel de Easy Rider la mare“: un vapor pentru 30 de persoane, inclusiv muzicieni și echipaj, plus „doctori, în

caz de vreo problemă“, care să meargă din Los Angeles în Tahiti, totul filmat și finanțat de EMI ori de o companie cinematografică. „Tot drumul ar dura 3-4-5-6 luni, în funcție de cum ne simțim cu toții – toți copiii, toate familiile, oricine etc.“

În general, John avea tot felul de idei, dar ele veneau și plecau. Paul a creat o tehnică prin care le dădea drumul în aer liber, ca și cum ar fi fost niște bule. Într-o zi, John a propus ca ei doi să facă o trepanație:

— E o practică din Roma antică. Ți se face o gaură în craniu.

— Întâi fă-ți tu și, dacă e bine, ne facem și noi, a oftat Paul.

Zgomotele acelea vag încurajatoare erau, înțelesese el, cea mai bună cale să se asigure că nu se întâmplă nimic.

— Altfel, ne-ar fi găurit în cap pe toți în dimineața următoare.

202 Evenimentul a avut loc, în cele din urmă, pe 9 octombrie 1971. Fiindcă Yoko nu făcuse atâtea lucrări cât să umple spațiul disponibil, au apelat la o echipă de muncitori care să construiască alte instalații. Au apărut costuri suplimentare, cei patru membri ai trupei alegându-se cu o factură de 80 000 de dolari.

117

Într-o zi, la scurtă vreme după ce John fugise cu Yoko, Paul s-a dus în Weybridge s-o vadă pe Cynthia. Se gândea că poate reușește s-o înveselească puțin.

— Paul era singurul membru al familiei Beatles care avusese curajul să-l înfrunte pe John, care, se pare, spusese răspicat că se așteaptă ca toți să fie de partea lui și să rupă legătura cu mine. Dar Paul era sigur pe el și nu-i era frică de John, povestea Cynthia.

De la Ringo și George sau de la soțiile lor n-avea niciun semn:

— Nu voiau să-l provoace și probabil că, oricum, nu știau ce să-mi zică.

La momentul acela, Julian avea cinci ani, cât avea și John când tatăl lui plecase de acasă. Paul fusese întotdeauna apropiat de Julian. Spre deosebire de John, avea o slăbiciune pentru copii: când trupa s-a dus în Grecia să-și cumpere o insulă, John citea ziarul, iar Paul se juca de-a indienii cu Julian.

— A fost ca un unchi pentru el, a recunoscut John peste ani. Paul a fost întotdeauna bun cu copiii.

În privința asta, lui Paul îi părea rău pentru John.

— Țin mine că odată a venit la mine, m-a luat deoparte și m-a întrebat: „Cum faci?“ „Ce anume?“ l-am întrebat eu. „Cu Julian. Cum te joci așa cu copiii?“ Țin minte că m-a cuprins un val de durere (...) Am încercat să-i dau varianta îndulcită: „Joacă-te! Fă pe copilul! Joacă-te cu el!“ Dar John n-a reușit niciodată.

Acum, trecut de adolescență, Julian își aduce aminte că pe Paul îl vedea mai des decât pe tatăl lui:

— Erau prieteni foarte buni. Am mai multe fotografii cu Paul de când eram mic și ne jucam împreună, decât cu tata.

Conducându-și mașina Aston Martin spre Weybridge, Paul se gândea la consecințele pe care despărțirea părinților le avea asupra lui Julian:

— Știam că n-o să-i fie ușor. Întotdeauna îmi pare rău pentru copiii ai căror părinți divorțează.

Și, nu se știe de unde, i-a venit în minte un cântec: *Hey Jules,* așa începea*, don't make it bad. Take a sad song and make it better*.

118

În august 1968, Rolling Stones avea destule de sărbătorit. Trupa își terminase noul album, „Beggars Banquet“, Mick Jagger tocmai împlinise douăzeci și cinci de ani, iar Vesuvio Club, la care el era coproprietar, împreună cu Keith Richards, se redeschidea.

Petrecerea nebună de la Vesuvio a fost cel mai potrivit mod de a sărbători cele trei evenimente. Pereții erau îmbrăcați în tapiserii din Maroc, etalând totodată fotografii uriașe cu Rolling Stones. Un zepelin pe helium se ridica și cobora, câteva boluri mari, din argint, erau pline cu punci și mescalină, iar mesele erau doldora de platouri cu prăjituri care mai de care. Invitații care preferau să inhaleze, nu să mestece, aveau la dispoziție narghilele și feluri cu hașiș.

— Singura mea teamă era că se afla prea aproape clubul de secția de poliție de la Tottenham Court Road, povestea Tony Sanchez[203], managerul clubului.

Era la nici 300 de metri distanță, așa că, dacă ar fi ieșit să patruleze în noaptea respectivă, niște polițiști neînduplecați ar fi putut să aresteze toate superstarurile din Anglia.

Jagger a ajuns devreme, venind cu avionul din Irlanda și cu primele reacții la albumul „Beggars Banquet“. Sanchez, făcând pe DJ-ul, a pus discul. A avut succes pe loc: toată lumea dansa ori spunea cât de extraordinar e, sau și una, și alta. În plus, au apărut John Lennon și Yoko Ono, ceea ce în vara anului 1968 echivala cu o vizită a Reginei și a Ducelui de Edinburgh.

Puțin mai târziu decât ceilalți invitați, a sosit și Paul McCartney, de la Trident Studios, la o aruncătură de băț în Soho, aducând și următorul single Beatles. După ce a salutat gazdele, s-a dus la cei care dansau și i-a dat discret discul lui Tony Sanchez:

— Vezi și tu ce părere ai, Tony. E noua noastră piesă.

Când s-a terminat „Beggars Banquet“, în timp ce Mick și Keith primeau laude, Sanchez a strecurat noul disc Beatles: *Hey Jude, don't make it bad, take a...*

Toată lumea s-a oprit din vorbit. În următoarele 7 minute și 11 secunde, nimeni n-a scos o vorbă.

— Te lovea așa, buuum, direct în piept, își aducea aminte Marianne Faithfull. Era pentru prima dată când cineva asculta piesa asta. Am fost cu toții impresionați... Simțeam că fiecare e la locul potrivit, la momentul potrivit, cu oamenii potriviți.

Tony Sanchez a avut senzația că lui Mick Jagger i se schimbă dispoziția:

— Când s-a terminat piesa, am observat că Mick părea enervat.

Paul ține minte că Mick a venit la el și i-a zis:

— Futu-i! Futu-i! Asta e altceva, nu? Parcă sunt două piese. E cântecul și, apoi, la sfârșit, toată chestia cu *na-na-na.* Mda.

În aceeași noapte, mai târziu, John s-a împiedicat de Sanchez, „căruia parcă mai avea puțin și-i săreau ochii din cap“ și l-a rugat să cheme un taxi. Toți trei au ieșit să facă rost de taxi, dar nu s-a mai întors niciunul. Sanchez avea să afle mai târziu că, din cauza combinației de aer rece, mescalină și hașiș, nu mai erau în toate apele: habar n-aveau cine sunt, unde sunt și ce trebuie să facă. Jagger a salvat situația punând la dispoziție mașina lui, Aston Martin DB6, iar vărul lui Tony Sanchez s-a oferit să conducă, așa că i-a dus pe John și pe Yoko până la Ascot, Surrey.

203 Era „asistentul personal“ al lui Keith Richards și, de asemenea, se zice că el juca rușinosul rol de dealer de droguri al trupei Rolling Stones, al lui Robert Fraser și, din când în când, al formației Beatles.

119

Era după-amiaza, târziu, într-o zi perfectă de vară englezească, 30 iunie 1968. Paul era în Rolls-Royce-ul lui, condus de șofer, și se întorcea la Londra, de la Yorkshire, unde înregistrase *Thingumybob* cu Black Dyke Mills Band. Mai erau în mașină Derek Taylor, Peter Asher și un ziarist de la *NME*. Mergând mai departe, pe M1, au hotărât să se oprească undeva. Dar unde? Derek, care avea LSD la el, i-a zis lui Peter să se uite pe o hartă mărită a zonei Bedfordshire și să aleagă orașul cu cel mai frumos nume.

După multă vreme, a făcut o alegere improbabilă: Harrold. Șoferul s-a conformat și a parcurs drumurile lăturalnice, șerpuitoare, până au ajuns în satul respectiv. Pentru Derek, un vis devenea realitate:

— Sturzii și mierlele cântau, rândunelele se ascundeau prin copaci și, când am traversat singura stradă care exista, un cocoș bătrân a șuierat.

În grădina de la Mulberry Lodge, locuința lui de pe High Street, Gordon Mitchell, un dentist mustăcios, în pantaloni scurți, tăia gardul verde. A ridicat privirea și a văzut trei bărbați în spatele lui Paul McCartney, care l-a întrebat cum pot ajunge la râu. I-a indicat direcția, iar ei au plecat mai departe. Mitchell a intrat repede în casă să-i spună soției că Paul McCartney tocmai îl întrebase cum se poate ajunge la râu. Și au tulit-o amândoi în aceeași direcție, sperând să dea de Paul și de prietenii lui.

I-au găsit, bineînțeles, la barul Magpie, și au intrat în vorbă. N-a trecut mult, că i-a cam apucat foamea pe toți, iar Pat a zis că, dacă se întorc la Mulberry Lodge, ar putea găti ea ceva de mâncare.

— Paul a fost foarte drăguț, fiindcă a mers în vizită la tatăl lui Pat, care la momentul acela era la pat, invalid, și a stat mult de vorbă cu el, avea să-și amintească Gordon Mitchell peste patruzeci de ani.

S-au îndopat cu șuncă și orez. Gordon s-a lăudat la Paul că el organizează următorul weekend pentru Playing Fields Association. Shuna, fiica lui Mitchell, a scos o chitară pentru copii și i-a dat-o lui Paul, care s-a apucat imediat s-o acordeze, ajutându-se de două monede. Paul i-a întrebat dacă au chef să asculte o melodie pe care tocmai o compusese și toți au zis că da. *Hey Jude, don't make it bad,* a început el.

— De ce nu poate fi viața așa mereu? a oftat Pat Mitchell.

După părerea lui Gordon Mitchell, erau „cei mai drăguți oameni pe care îți puteai dori să-i cunoști, plus că erau și foarte haioși, așa că a fost o seară specială".

Pe la ora unsprezece, a venit cineva să anunțe că la Oakley Arms, deși era închis oficial, proprietarul fusese de acord să deschidă iar „în cinstea ta, Paul". Așa că au plecat la Oakley Arms, unde, povestea Derek, nu aveai loc să arunci un ac:

— Tot satul era acolo. Paul a cântat la pian, inclusiv *Hey Jude,* în altă versiune, până când, la trei dimineața, o femeie s-a ridicat în picioare și a cântat *The Fool on the Hill,* iar el s-a dus să danseze cu ea și a sărutat-o pe obraz.

Cu noaptea în cap, Paul și gașca au plecat la Londra. Peste câteva zile, Gordon și Pat Mitchell au primit o scrisoare de mulțumire și două sticle de șampanie.

120

E foarte posibil ca, de frică să nu lezeze fragila stimă de sine a lui John, Paul să fi schimbat *Hey Jules* în *Hey Jude* înainte să-i cânte piesa prima dată. John a crezut că e despre el și despre nevoia lui de a fi cu Yoko:

— Dacă te gândești, Yoko abia intră în peisaj. Zice *Hey Jude – Hey John.* Știu că vorbesc ca un admirator care interpretează textul și i se pare că nu știu ce, dar chiar POȚI să-l interpretezi ca pe un cântec pentru mine. Cuvintele „du-te și ia-o“ parcă zic, subconștient, „Hai, părăsește-mă“. Deși, la nivel conștient, el nu voia să mă duc. Îngerul din el spunea „Fii binecuvântat!“ Diavolului din el nu-i plăcea deloc, fiindcă nu voia să-și piardă partenerul.

John nu era singur în solipsismul lui. Multe piese ale trupei au o caracteristică fluidă, care-l îndeamnă pe ascultător să le dea o interpretare personală. Versul din *Hey Jude* e flexibil și, în același timp, precis. Când s-a lansat cântecul, unii au considerat că se referă direct la Bob Dylan, care se retrăsese la ferma lui din Woodstock. Revista *Time* credea că era un semnal de alarmă; *Rolling Stone* sugera că e o pledoarie ca John să pună capăt atitudinii lui negative față de femei.

Douglas Adams[204], de șaisprezece ani, stătea la coadă în fața unei săli de fitness, când i-a ajuns la ureche că un coleg de-ai lui auzise ultimul single Beatles.

— De fapt, l-am pus la zid și l-am forțat să ni-l fredoneze.

John Updike, care avea treizeci și șase de ani, se bucura de succesul romanului *Cupluri,* adică de o pauză mai lungă la Londra, împreună cu familia. La sfârșitul acelei veri, trupa Beatles era „prea prezentă“. Aflat într-un autobuz cu etaj, Updike se uita pe geam, și iată-l pe Paul mergând pe stradă, „destul de nebărbierit“.

Privind în urmă, pentru Updike *Hey Jude* era „un extraordinar cântec de adio. Adio, Londra, și, după cum avea să se dovedească, Adio, Beatles. Și ajunge, cum ajungea, de fapt, cea mai mare parte din muzica lui, la un fel de extaz. Chiar e o piesă care-ți dă fiori și care-i înfățișează pe membrii trupei în cea mai îndrăzneață și mai nonșalantă versiune a lor.“

Gordon Brown[205], care avea șaptesprezece ani, era în spital după o operație care îi salvase ochiul drept, căci cu stângul deja nu mai vedea. După aceea, avea să asocieze întotdeauna spitalul cu piesa *Hey Jude,* care se auzea la radio. Din punctul lui de vedere, mesajul combina melancolia cu optimismul.

— Începe trist, dar, la sfârșit, mesajul este, de fapt, cât se poate de pozitiv.

Filozoful Raymond Tallis avea douăzeci și unu de ani și studia medicina la Oxford. Mai mult decât oricare altă melodie, *Hey Jude* l-a făcut să simtă „ce infinite posibilități ai când ești tânăr“.

Semnificația piesei a stat sub semnul libertății încă de la început. Când i-a cântat-o lui John prima dată, Paul s-a jenat de stângăcia unui anumit vers: *the movement you need is on your shoulder*[206].

— Îl aranjez eu pe-ăsta, l-a asigurat el.

— Ba nu, ba nu, a răspuns John. E cel mai bun vers din cântec. Știu ce înseamnă, e super.

Dar ce înseamnă, mai concret sau mai puțin concret? Paul, admirator al clarității, avea două obiecții practice la adresa versului: prima era că folosise deja cuvântul „umeri“ în piesă, iar a doua că „e o expresie prostească, parcă vorbește un papagal“. Și una, și alta sunt valabile; totuși, dintr-un motiv sau altul, când se leagă cu muzica, are un sens.

Până să scriu cartea, am crezut întotdeauna că el spune „*momentul* de care ai nevoie stă pe umerii tăi“, ceea ce, evident, e cu totul altceva decât „*mișcarea* de care ai nevoie stă pe umerii tăi“. Dar, când mi-am dat seama că fusesem în eroare cincizeci de ani, am înțeles cu surprindere că, în privința sensului, nu era nicio diferență. O variantă are mai mult sens decât cealaltă, dar, fără muzică, nu prea are sens niciuna.

Când sunt cântate pe muzică, aceste cuvinte au ceva foarte emoționant: de fapt, devin versurile-cheie din text, vorbind despre bunătate, consolare și nevoia de a merge mai departe. Noi avem tendința să considerăm muzica ceva abstract, iar textul, ceva concret. Dar, într-o piesă bună, muzica și textul sunt inseparabile. Textul separat de muzică e ca un pește scos din apă sau ca un fluture prins cu un ac de un carton.

Aproape că s-ar putea spune că versurile, cu cât par mai clare pe hârtie, cu atât mai mică le e forța într-un cântec: rockul e mai puternic atunci când e ca un cânt înnăscut sau ca un imn latin, răspândind sensuri transformate într-un sunet abstract, care plutește dincolo de sensul specific. De aceea sunt compromise încercările curajoase ale profesorului Sir Christopher Ricks de a susține o semnificație exactă în muzica lui Bob Dylan, interpretându-i textele cântecelor în spiritul solemnității academice. E ca și cum un fan al baloanelor ar încerca să-și dovedească entuziasmul, înțepându-le cu un ac ascuțit. Alocându-i trei pagini piesei *All I Really Want to Do* în cartea sa de cinci sute de pagini, *Dylan's Visions of Sin*, Ricks îl îndeamnă pe cititor „să observe dexteritatea de care dă dovadă Dylan, când folosește *knock you up:*

> *I ain't lookin' to block you up*
> *Shock or knock or lock you up*[207].

Sub ochii iubitori ai profesorului, versul *Why wait any longer for the one you love?*[208] capătă o complexitate de nepătruns.

Atunci când explică ultima parte din *If Not for You,* Rick scrie: „Cum reușește să sune autentic sfârșitul din *If Not for You*? Recunoașterea inevitabilă a faptului că nici măcar gratitudinea nu se poate exprima la infinit apare odată cu hotărârea lui Dylan să se despartă de cântec, repetând, în frumoasa lor simplitate, cuvintele *If Not for You*[209], ca și cum ele, cu toate că trebuie să se oprească, ar putea continua la infinit.“ Stai puțin, profesore, adică vrei să zici în gura mare că asta se cheamă

„umplutură“ și că se folosește des în piese muzicale pop, când producătorul n-are o idee mai bună.

Chiar contează textul din *Hey Jude?* La urma urmei, de-a lungul anilor, mulți dintre cei care l-au ascultat înțelegeau greșit cuvintele, făcând din *Hey Jude — Hey dude*[210] sau chiar *Hey chewed*[211]. Alții, în loc de *The minute you let her under your skin*[212], au înțeles toată viața *Remember, there's lettuce under your skin*[213]. Cine știe? Poate că această metodă Rorschach a crescut impactul cântecului, fiecare ascultător și fiecare ascultătoare compunându-și, fără să-și dea seama, versuri mai apropiate de cerințele specifice vieții lui sau ale ei. Într-un fel, nu e deloc de mirare că John a crezut că e o piesă despre el. Acum, când o cântă în concerte, lui Paul i se pare că versul „Mișcarea de care ai nevoie stă pe umerii tăi“ e deosebit de puternic:

— Când cânt piesa și ajung la versul ăsta, mă gândesc la John și, câteodată, mă cam emoționez.

Deci, într-o oarecare măsură, bănuiala lui John s-a confirmat: în gândul celui care a compus-o și care o interpretează, în acele câteva clipe, piesa *Hey Jude* este într-adevăr despre John.

Ultimele patru minute din melodie sunt, desigur, fără cuvinte, muzica stăpânind toate sensurile. Secvența cu *na-na-na* e o mantră, a cărei forță vine din repetiție. Inițial, *Hey Jude* și-a propus să-i dea puțină speranță lui Julian Lennon, care avea cinci ani pe atunci, dar cântecul s-a transformat repede într-un mesaj optimist pentru întreaga lume. Pentru John Updike, trupa Beatles era ca un „soare care răsărea în dimineața de Paște“.

204 Douglas Adams (1952–2001), autorul volumului *Ghidul autostopistului galactic.*

205 Gordon Brown (1951–), prim-ministru în perioada 2007–2010.

206 „Mișcarea de care ai nevoie stă pe umerii tăi“ (n. tr.).

207 „Nu vreau să te capturez, să te scandalizez, să te las însărcinată sau să te încui aici“ (n. tr.).

208 „De ce să-l mai aștepți pe cel pe care-l iubești?“ (n. tr.).

209 „De n-ai fi tu“ (n. tr.).

210 „Hei, amice!“ (n. tr.).

211 „Hei, mestecatule!“ Evident, nu are sens (n. tr.).

212 „În clipa în care o lași să-ți intre pe sub piele“ (n. tr.).

213 „Ține minte, ai salată pe sub piele.“ Confuziile se bazează pe asemănarea sonoră a secvențelor citate (n. tr.).

121

Joel Soroka avea douăzeci și unu de ani în 1968. Crescuse la New York, iar vara aceea călătorea în Europa. Era prima dată în viața lui când pleca din America de Nord.

— La începutul lui septembrie, eram într-un B&B, pe Edgware Road. Nu existau nici dușuri, nici încălzire centrală, iar la micul-dejun rar mâncam bacon. Pentru mine, totul era o noutate.

Pe 3 septembrie, s-a urcat într-un autobuz de pe Edgware Road, spre Piccadilly, ca să-și ia scrisorile primite de acasă, dar, necunoscând complicațiile transportului public de la Londra, nu s-a urcat în cel care trebuia. Întâmplarea a făcut să se așeze lângă el o femeie atrăgătoare.

— Am început să vorbim, apoi m-a întrebat din senin: „Ai vrea să te întâlnești cu băieții de la Beatles?“ Iar eu am zis ceva de genul: „Hai, lasă-mă!“

Ea i-a zis că lucrează la Apple și că în seara următoare, Beatles face un film de promovare pentru noul single.

— Căutau figurație, iar ei i-a plăcut fața mea.

Dându-i, cum o descrie el, „o foaie de hârtie care nu părea ceva oficial“, i-a spus ca în ziua următoare, la patru după-amiaza, să fie la Gara Victoria: acolo o să-i aștepte un autobuz.

Deși Joel nu credea o iotă, a doua zi s-a dus. Acolo aștepta un autobuz, în care s-a urcat împreună cu mulți alții.

— Era acolo o gamă variată de oameni, de diverse vârste, toată lumea vorbea încântată, dar, de fapt, nimeni nu credea că noi chiar o să facem cunoștință cu Beatles.

Autobuzul i-a lăsat la Twickenham Studios, care lui i s-a părut că arăta ca un hambar, după care au fost conduși într-o zonă luminată puternic, unde

niște tehnicieni se foiau în jurul unei scene pe care erau așezate tobe și alte instrumente. Un grup de vreo sută de persoane aștepta cu nerăbdare, sub nasul regizorului Michael Lindsay-Hogg. Deodată, s-a deschis ușa și a intrat Beatles.

— Doamne, o fi adevărat? m-am întrebat. Ni s-a spus să stăm pe-acolo cât timp își face încălzirea. Eram în culmea fericirii. Deși eram un Beatlemaniac, nu-i văzusem niciodată în carne și oase.

Au cântat *Hey Jude* de trei sau patru ori. Mulțimii de figuranți i s-a cerut să se așeze de jur împrejurul scenei și să cânte alături de cor. Joel a observat că „majoritatea erau atât de tăcuți, dar eu eram hotărât să mă fac remarcat". Și-a găsit un loc strategic lângă scenă. La un moment dat, Ringo și-a pus toba jos și, deplasat, Joel a profitat de ocazie și a urcat pe scenă s-o ia.

— Speram să se oprească după scena aia, dar au mai filmat vreo zece și, la fiecare, urcau lângă mine, pe scenă, din ce în ce mai mulți oameni. Eu însă eram obsedat să ating toba. Și sigur a fost puțin plictisitor.

Între filmări, a făcut cunoștință cu fiecare membru al trupei.

— Paul era fermecător. John era sarcastic. Țin minte că a zis „Ești din New York? Ai fost la concertele noastre de acolo?" Iar eu, tot sarcastic, i-am răspuns: „Ce? Să dau bani ca să văd trupa Beatles?" Cred că i-a plăcut replica. George era tăcut, iar Ringo, o dulceață. „Să-mi spui Ritchie", mi-a zis.

Joel s-a dus la fiecare dintre ei ca să-i invite la el, la B&B, „dar, când s-a terminat filmarea, au dispărut cu toții într-o limuzină."

Când s-a întors la New York, n-a crezut nimeni povestea lui Joel, „dar n-a trecut mult, și filmarea s-a difuzat la *Smothers Brothers' Show*, la fel și la *Top of the Pops,* din Anglia. Și iată-mă acolo!"

În 2020, Joel a împlinit șaptezeci și trei de ani.

— Acum, pentru mine, ei sunt doar niște simpli oameni, dar, în 1968, băieții de la Beatles erau niște zei. În afară de nașterea copiilor mei, e cel mai incredibil lucru care mi s-a întâmplat vreodată.

Tom Topping avea unsprezece ani în 1968 și se afla la Londra, cu părinții și cu sora lui de doisprezece ani, într-o vacanță de o lună. Stăteau la coadă în Leicester Square ca să vadă filmul *Yellow Submarine,* când s-a apropiat de tatăl lui un tip cu o mapă, care i-a invitat pe toți să vină în ziua următoare la Gara Victoria, de unde să ia un autobuz spre Twickenham Studios.

— Pentru doi puști din Los Angeles, care erau înnebuniți după Beatles, părea o aventură incredibilă.

La una dintre secvențele care se filmau, Tom a reușit să se cațăre pe scenă și să se așeze lângă Paul, la pian.

— M-am ridicat și am atins catifeaua roșie a feței de masă, de parcă ar fi fost Giulgiul din Torino. Mai multe fete se înghesuiau pe-acolo și una m-a ciupit de picior ca să nu-i mai stau în drum. Au! Fata chiar era pusă pe treabă.

Margaret Morel avea o prietenă care venise în Londra și care le șoptise ei și colegei de cameră că se pleacă la Twickenham. Margaret a apărut la Gara Victoria într-o rochie galben strident. În timp ce îndrumătorul le conducea spre studiouri, fetele au aruncat o privire și au văzut că băieții de la Beatles se uitau la ele printr-un geam, „zâmbindu-ne și făcându-ne cu mâna. Toată lumea era foarte emoționată și fericită, bineînțeles.“

În studio, li s-a cerut să vină aproape de trupă când începe corul.

— Paul urma să ne zică „Acum!“ când trebuia să intrăm. Coral și Margaret au luat-o razna imediat. Imaginați-vă, mă urcam pe scenă cu Coral, prietena mea, și stăteam lângă George Harrison. Habar n-am cum reușeam, cu toți oamenii ăia care dădeau din coate să se apropie cât mai mult de Beatles... Toată ziua au filmat o mulțime de scene cu *Hey Jude,* iar noi am lălăit *na-na-na*-ul nostru de nu știu câte ori. Dacă-mi amintesc bine, filmarea a început de dimineață și s-a terminat după zece seara. Au venit să ne ia cu mașina părinții prietenei mele. Eram epuizate, dar foarte fericite, cu mintea vraiște de tot ce se întâmplase în ziua aia.

Din nefericire, peste patru zile, când filmul s-a difuzat în premieră la emisiunea lui David Frost, întâmplarea a făcut ca șeful lui Margaret să se

uite la televizor, așa că a văzut-o în rochia ei galbenă, lângă George.

— Mințisem că sunt bolnavă, de aceea îmi luasem liber, își aduce aminte Margaret. I-am jurat că nu sunt eu aceea, iar el s-a prefăcut că mă crede. Era un om minunat și pur și simplu mi-a dat de înțeles că mă crede.

În varianta finală a filmului, băieții de la Beatles apar singuri în studio, până când Paul invită corul, moment în care li se alătură o mulțime de oameni, printre care un bărbat cu un turban violet, o femeie într-o rochie largă, albă, un domn de culoare, într-o redingotă elegantă, și o blondă machiată strident, cu o coafură elaborată. Toți sunt în goana după un loc vizibil, lângă Paul. Cu toate că sunt într-o competiție unii cu alții, par relaxați și încântați că se află acolo. Doi băieți, unul într-o haină de tweed, cu cravată și ochelari cu ramă neagră, celălalt într-o haină militară mai șic, se așază în stânga și în dreapta lui Ringo, care îi întâmpină cu un rânjet până la urechi. Nu pentru prima dată, pare cel mai fericit din trupa Beatles.

În șase minute își face apariția un bătrân fără dinți, hipiotul Albert Steptoe, cu flori mari după ambele urechi. Și, tot ciudat, ține în brațe un pachet maro. Parcă anunță un pericol iminent. Simte că e de datoria lui ca, din când în când, să se întoarcă și să-i dirijeze pe toți. La un moment dat, ajunge foarte aproape de Paul și-l atinge pe umăr. Acesta pare deranjat – *mișcarea de care nu are nevoie stă pe umerii lui* – și-l îndepărtează.

Cum anii au trecut, bătrânul ăsta țăcănit a devenit „obiect de fascinație“ în grupurile de discuții online.

„Știe cineva cine e bătrânul ciudat care-l enervează pe Paul, când se termină *Hey Jude?*“

„Nu-mi amintesc cum îl cheamă (...) Era un bețiv de prin zonă și, poate, un om fără adăpost, care tăia frunză la câini pe-acolo, așa că l-au invitat înăuntru. Cam strică filmul, dar, în același timp, îl face mai bun.“

„Arată ca vagabonzii care hoinăreau pe-atunci (1968) pe străzile din Soho. Noi toți îi spuneam Rosie, pentru că-i plăceau ornamentele florale, deși cred că, de obicei, își punea garoafe. Dar tot nu prea înțeleg cum a ajuns la Twickenham.“

„Îl cheamă Bill și i-a ajutat pe Beatles cu «Magic Mystery Tour».“

„De unde vine și de ce are o bucată de carton sub brațul drept? Și ce e obiectul ăla negru pe care-l ridică în aer cu mâna stângă la 6.31 și din nou la 6.50? E o sticlă? De ce o arată? Chestia aia dispare la 7.14.“

Cu cât te uiți mai mult la videoclipul *Hey Jude*, cu atât te fascinează mai tare bătrânul țăcănit. Este, ca toți ceilalți, la locul potrivit și la momentul potrivit, dar, spre deosebire de ceilalți, este omul nepotrivit la locul potrivit și la momentul potrivit. Dar asta nu-l împiedică să trăiască clipa din plin. Emanând încredere în forțele proprii, vine din ce în ce mai aproape de Paul, orchestrând mulțimea, plin de *joie de vivre,* având trufașa convingere că e indispensabil.

Iubitorii formației Beatles s-au chinuit multă vreme să-l identifice. În felul lui, el e corespondentul englezesc al tipului cu umbrela din Dealey Plaza.

„E vreo legătură între garoafele roșii și chitara din stânga, făcută din garoafe albe, de pe coperta albumului «Sgt Pepper»*?* Care e legătura cu garoafele din pliantul albumului «Magic Mystery Tour»*?*“

„Cel mai mult mă nedumerește faptul că-l atinge pe Paul pe umărul drept de două ori. Prima dată la 7.26 și încă o dată la 7.36... Iar la 7.46 se uită în sus și arată spre tavan cu arătătorul de la mâna stângă.“

Trupa Beatles strălucea atât de tare, că oricine intra în raza ei, fie și o clipă, devenea parte din mitul ei.

122

În istoria Beatles, polițistul Clement „Nobby“ Pilcher arată ca un înger stângaci al răzbunării. E ca Tom, care încearcă să-l prindă în capcană pe Jerry, ca Jaws, care se repede la cei care se bălăcesc nevinovați, ca Cruella de Vil, care pândește dalmațienii ca să-i omoare, sau, mai aproape de realitate, ca un Keystone Kop, care pune o găleată cu apă pe ușă, după care uită de ea și se udă până la piele.

Norman Pilcher, care era cu cinci ani mai mare decât John și Ringo, s-a alăturat Poliției Metropolitane în 1955, plecând de la Brigada Jafuri la Brigada Antidrog în 1966, același an în care Beatles îndemna tineretul să se deconecteze de la realitate și să se relaxeze măcar puțin. Astfel de vremuri apuse nu aveau nicio legătură cu agenda lui Pilcher: el voia să aducă infractorii în fața Justiției, prin orice mijloace.

Eric Clapton, una dintre primele lui victime, l-a descris, nu fără îndreptățire, ca fiind „un fel de fanatic al poliției“. Era un vânător de autografe cu cătușele gata pregătite. Se afla mereu în căutare de cântăreți și muzicieni cu ochi tulburi, care deveneau imediat subiect de anchetă. Drept urmare, a început să capete din ce în ce mai mult notorietate.

Detectivul Pilcher a condus primul lui raid de celebrități pe 11 iunie 1966. Cu câteva săptămâni în urmă, se interesase de *A Boy Called Donovan,* un documentar de televiziune despre incredibila viață de hipiot a autodeclaratului „trubadur“, în al cărui single recent, *Sunshine Superman,* detectase trimiteri clare la sinucidere. *The Trip* de pe partea B era un cântec și mai explicit.

Documentarul arată tineri dubioși, cu păr lung, și câteva tinere șic, cu toții lenevind pe perne, cântând la chitară, dând de la unul la altul niște țigări babane și vorbind despre libertate, dragoste și războaiele care trebuie să se

termine. S-a terminat însă cu doi polițiști care au descins la una dintre aceste întâlniri relaxate, ținute, din câte se pare, la Donovan acasă, unde au scotocit, dar n-au găsit nimic, așa că au plecat cu mâna goală. În acel moment, Donovan face cu ochiul la cameră, destul de evident, sugerând astfel că el însuși era drogat și că nu-i păsa nici cât negru sub unghie de cine știe asta.

Pilcher își găsise următoarea țintă. Peste câteva săptămâni, a condus un echipaj de nouă ofițeri de la Brigada Antidrog într-un raid în apartamentul lui Donovan, din Edgware Road. Acolo, în dormitorul în care stătea prietenul cântărețului, „Gypsy Dave“ Mills, au găsit canabis. Donovan, Gypsy Dave și o prietenă au fost arestați imediat și acuzați că dețin ilegal droguri.

George și Paul l-au pus pe avocatul lor, David Jacobs, să-i reprezinte pe acuzați. Dar au fost găsiți vinovați și amendați cu 250 de lire sterline. Peste opt luni, în februarie 1967, Pilcher a coordonat o razie la „Redlands“, reședința lui Keith Richards din West Wittering, de unde i-au scăpat la mustață George și Pattie Harrison, care tocmai plecaseră cu câteva minute înainte.

Și tot așa. Pe 19 august 1968, Pilcher a dat lovitura cu o descindere în apartamentul cântărețului de jazz Tubby Hayes, pus sub acuzare pentru deținere ilegală de diamorfină și heroină. Mai târziu în luna aceea, Donovan a primit un telefon de la John, care i-a zis:

— Tocmai m-a sunat un prieten. O să mă umfle.

Donovan și Gypsy Dave s-au urcat în mașină și au plecat la Surrey, unde l-au găsit pe John „fandosindu-se ca un marinar, cu pletele în vânt, furios și gata de luptă“. Donovan a încercat să-l liniștească.

— Lasă-l pe Gyp să se ocupe, el știe ce să facă.

Pe o măsuță de cafea lungă, din sticlă, Donovan a recunoscut pe loc „trei piramide de sinsemilla“, un soi de canabis cu proprietăți psihoactive foarte puternice, cel mai recent transport primit de John, care din trei în trei luni se bucura de acest cadou ascuns în aripile unui Mercedes de la un bogătaș american, care era admiratorul lui. John s-a așezat și a pus o piesă de

Howlin' Wolf, iar Gypsy Dave și Donovan au avut grijă să arunce piramidele în WC și să tragă apa.

Donovan povestește că tocmai trăseseră încă o dată apa zdravăn, când a sosit detectivul Pilcher. Negăsind nimic, și-a strâns oamenii în hol și le-a spus:

— Data viitoare, te prindem, Lennon, îți dau cuvântul meu!

Donovan se uita chiorâș.

— Am crezut că John o să-l pocnească pe loc, dar l-a ținut Gyp. Când polițiștii au ieșit, John le-a deschis ușa, după care a trântit-o, urlând: „Nenorociților! Afară, ticăloșilor!" Și duși au fost.

Prieten cu John, actorul Victor Spinetti își amintește puțin altfel întâmplarea. În versiunea lui, Donovan era deja acasă la John, se pregătea să pună un film, când a sunat cineva să le dea un pont.

— Doamne! a exclamat John. Face poliția un raid!

A scotocit prin casă, a aruncat canabisul în WC și a vrut să tragă apa.

— A durat o veșnicie până s-a dus. Mare prostie că l-a aruncat acolo.

Apoi John a mai văzut ceva într-o cutie, pe care a luat-o și a îngropat-o în grădină.

— Chiar atunci a năvălit poliția, a urcat, l-a trezit pe Julian, băiatul lui John, și i-a scuturat patul, pătuțul lui de copil! Dar nu era nimic ascuns acolo. După care au întors casa cu susul în jos. Noi pur și simplu am stat și am așteptat.

Poliția a plecat din casă cu mâna goală, povestește Spinetti, dar nu înainte să-i ceară un autograf lui John.

Peste două luni, John și Yoko locuiau în apartamentul lui Ringo, din Montagu Square. Într-o vineri, când a trecut pe la ei, Pete Shotton l-a găsit pe John luptându-se de zor cu aspiratorul.

— Ce bine, Doamne! Ce mă bucur să te văd! Vine poliția încoace!

De data asta, îl avertizase Don Short, corespondent *Daily Mirror* pe teme de showbusiness, avertizat el însuși de poliție. Înainte să plece în misiune, lui Pilcher îi plăcea să se asigure că se află.

John dă cu aspiratorul și mai agitat.

— Aici a stat Jimi Hendrix! urla în timp ce aspira cu Hoover-ul. Dracu' știe ce o fi în covoarele astea!

Cât timp Pete și John umblau de colo până colo, cu ochii după ceva compromițător, acesta din urmă s-a făcut nevăzut în dormitor. Prin ușă, Pete l-a auzit certându-se cu Yoko. S-a prins repede că se ceartă din cauza lui.

— Nu-l vreau aici! Pur și simplu, nu vreau să-l văd aici! chițăia ea.

Ei doi nu se înțeleseseră niciodată.

— Ei bine, eu chiar îl vreau aici, îi răspundea John. Acum avem nevoie de puțin ajutor și d-aia a venit Pete!

— Ne descurcăm și singuri, John, nu avem nevoie să fie EL aici! Nu *vreau* să fie aici!

Pete, plin de tact, a plecat singur, luând și punga de la aspirator. Chiar înainte de miezul nopții, șase polițiști și o polițistă le-au bătut la ușă. Yoko a deschis cât să-l audă pe unul anunțând că au mandat de percheziție. După aceea, potrivit relatării succinte a lui Pilcher, „fiind informați că suntem polițiști și cu privire la motivul vizitei, ea a fugit înapoi pe hol, apoi a trântit și a încuiat ușa."

În același timp, un ofițer dădea târcoale casei prin spate și a încercat să deschidă fereastra de la dormitor, iar John țipa de zor: „Nu-mi pasă cine ești. Aici nu intri!" După care l-a înlocuit Yoko cât timp el s-a îmbrăcat.

— Deschide fereastra! Dacă nu, o să fie și mai rău pentru tine! a urlat un polițist.

— Vreau să văd mandatul! a țipat și John.

Poliția a lipit mandatul de fereastră, iar el s-a făcut că-l citește. Apoi poliția a încercat să forțeze ușa din față. Morocănos, i-a lăsat să intre.

Doi membri din echipaj aveau câini, numai că, dintr-un motiv sau altul, nu-i luaseră cu ei. În acea jumătate de oră cât le-a luat să vină, John l-a sunat pe Neil Aspinall, care l-a sunat, la rândul lui, pe Peter Brown, care era ocupat să-i țină companie în pauzele dintre diverse angajamente celei mai recente descoperiri ale lui Paul, inocenta cântăreață galeză Mary Hopkin.

Brown s-a trezit că John și Yoko sunt acuzați oficial: deținere ilegală de droguri. Ceilalți câini polițiști, binecuvântați în chip nepotrivit cu numele norocoase Yogi și Boo-Boo, descoperiseră canabis, din câte se pare, într-un toc de binoclu, din piele, și într-o valiză. John rămăsese perplex.

— Nu sunt tâmpit. Am verificat toată casa, dracului!

În fața casei se strânseseră de-acum ziariști. Urmăreau cum John și Yoko sunt duși la secția de poliție Paddington Green, unde s-a stabilit pentru fiecare o cauțiune de o sută de lire sterline, amândoi urmând să se prezinte în fața tribunalului în dimineața următoare.

Au fost interogați cinci minute. Pilcher a citit cele două acuzații, deținerea unui drog periculos și „obstrucționare cu bună știință a lui Norman Pilcher, reprezentant al Poliției Metropolitane...“ Procesul a fost suspendat până pe 28 noiembrie. La ieșirea din sala de judecată, John și Yoko au trebuit să-și aștepte mașina într-o mare de gazetari și fotografi. Întotdeauna inspirați să transforme o slăbiciune într-un avantaj, au inclus una dintre acele fotografii pe coperta din spate a următorului lor album, *Unfinished Music No 2: Life with the Lions*.

La două zile după ce au apărut în fața Justiției, un parlamentar laburist l-a abordat în scris pe Ministrul de Interne, James Callaghan, atrăgând atenția asupra abuzului din timpul raidului. În apărarea sa, pe care i-a trimis-o în scris Ministrului de Interne, Pilcher a explicat că „a fost nevoie de cel puțin cinci polițiști din cauza dificultății de a obține acces în locuință și din cauză că aceasta avea două etaje cu multe camere în mare dezordine“. Avusese nevoie de întăriri, susținea, „pentru că, atunci când se pun în aplicare mandate de arestare în spații locuite de oameni din lumea showbusinessului, de obicei acolo se află o grămadă de lume, care ia parte la petreceri neobișnuite. În cazul acesta, s-a descoperit că sunt prezente doar două persoane, ambele lipsite de obiecte vestimentare.“

Peste două zile, domnul Callaghan a fost întrebat „în ce măsură Poliția Metropolitană a notificat presa și agențiile de presă cu privire la intenția ei de a efectua o descindere în reședința privată a lui John Lennon.“ Detectivul

Pilcher a negat că ar fi lăsat să se scurgă informația că va avea loc o descindere, încercând să dea vina pe un vecin. Oricum, mai târziu, un raport intern al poliției va trage următoarea concluzie: „În ceea ce privește acest incident, un lucru e sigur, și anume că cineva a informat presa.“

Peste cinci luni, Pilcher a lovit din nou. De data asta, a ales ziua nunții lui Paul cu Linda, ca să descindă la casa lui John din Esher, crezând că nu va găsi pe nimeni acasă. Dar ceea ce nu știa Pilcher era că Paul se hotărâse să nu-i invite pe ceilalți membri Beatles cu partenerele lor. Asta însemna că Pattie era acasă, așteptându-l pe George să vină s-o ia și s-o ducă la o petrecere, la Londra.

— Brusc, am auzit multe mașini scârțâind pe pietrișul de pe alee – mult prea multe ca să fie doar George. Primul gând a fost că poate Paul și Linda vor să chefuiască după nuntă. Apoi s-a auzit soneria. Am deschis și am dat cu ochii de o mulțime de polițiști în uniformă, o polițistă și un câine.

Șeful polițiștilor s-a prezentat ca fiind detectiv Pilcher și i-a arătat mandatul de percheziție.

— Și au intrat, vreo opt prin față, alți cinci-șase prin spate, iar alții s-au dus în seră.

Yogi și Boo-Boo au venit și ei. Mai târziu, George îl va bănui pe Pilcher că l-a numit pe Yogi după Maharishi, ceea ce se poate, dată fiind relația defectuoasă a lui Pilcher cu cei pe care urmărea să-i persecute.

Pattie l-a sunat pe George la Apple. Calm, i-a zis că o să rezolve el cumva problema. În curând, a sosit veșnic credinciosul Pete Shotton, care locuia după colț. În timp ce poliția scotocea prin bungalow, Pattie a pus o vodcă cu tonic pentru ea și Pete. El a scos un pachet de Rothmans, numai ca să-și aducă aminte, tresărind, că printre țigări erau și câteva jointuri. Pilcher a apărut brusc.

— Uitați ce a găsit Yogi! i-a zis lui Pattie, fluturându-i pe la nas un pachet de hașiș.

— Sunteți săriți? Voi l-ați adus!

— L-a găsit Yogi într-un pantof al soțului dumneavoastră, a negat el.

— E o glumă! a insistat ea, adăugând cu o sinceritate dezarmantă: Dacă am avea așa un pachet de hașiș, sigur nu l-am ține în pantofii lui George. Dacă ați fi zis de la început că vă interesează canabisul, v-aș fi spus că e în salon, pe o masă, într-un ghiveci. Dar ați zis că vă interesează drogurile. Am crezut că vă referiți la heroină sau la ceva periculos...

Pilcher nu s-a amuzat.

— Vreau să vă salvez de pericolul heroinei, a spus el ori a spus ea că ar fi spus el.

Pattie i-a răspuns că ea nu s-ar atinge niciodată de heroină, apoi l-a acuzat iar pe Pilcher că el a plantat pachetul cu hașiș. S-a făcut tăcere.

— Și acum ce-aveți de gând să faceți toți? l-a întrebat ea.

— Vreo șansă să bem un ceai? a întrebat-o el.

— Păi, eu n-am de gând să fac.

Care ar fi fost comportamentul corect într-o asemenea situație nu e clar nici în ziua de azi. Oricum, un polițist a pus ceainicul la fiert și a pregătit ceștile. Apoi diverși polițiști s-au strâns pe-acolo, părând stânjeniți. Unul a întrebat dacă se pot uita la televizor. Altul a încercat să spargă gheața cu o întrebare politicoasă:

— A mai compus Beatles ceva muzică nouă?

— Da, s-a repezit Pattie, dar dumneavoastră n-o s-o auziți.

Pete i-a întrebat cum e viața la Brigada Antidrog. Nu s-au drogat niciodată, așa, doar ca să știe ce caută? Unul a zis că, odată, își trecuse un deget pe raftul șemineului cuiva, după care își linsese degetul, și, uite așa, și-a dat seama că e într-un trip pe acid.

După un timp, a venit George, împreună cu Derek Taylor și un avocat. Taylor a observat ce tare s-au speriat polițiștii de George: la frageda vârstă de douăzeci și cinci de ani, era, la urma urmei, unul dintre cei patru cei mai cunoscuți oameni din lume:

— Erau ochi și urechi la el și aproape că se înghionteau ca să ajungă mai aproape de el. Calm în fața sorții, George a urcat la un nivel superior.

— Păsările au cuiburile lor și animalele au vizuinile lor, a spus el, dar fiul omului nu are unde să-și pună capul.

Probabil neprinzând aluzia biblică, Pilcher l-a arestat.

John a întâmpinat cu dispreț cele două dovezi descoperite de el și de ai lui. Apărarea lui era și nouă, și, în propriile limite, convingătoare: o dovadă care consta într-o substanță interzisă era într-adevăr de la el, „dar pe asta n-am văzut-o în viața vieților mele! Nu trebuie să vă aduceți drogurile la mine acasă, că am destule! V-aș fi arătat unde sunt, dacă m-ați fi întrebat.“

Mai târziu, avea să mărturisească faptul că, din fire, era deosebit de ordonat.

— Țin discurile în suportul de discuri, ceaiul, în cutia de ceai, cănile, la căni. Ăsta e cel mai mare pachet de hașiș pe care l-am văzut în viața mea și, dacă aș mai fi văzut așa ceva, sigur aș fi știut.

Când George și Pattie au plecat la secția de poliție, a apărut un fotograf care s-a apucat să facă poze, iar George și-a ieșit din fire.

— Ce dracului crezi că faci pe proprietatea mea? Te omor, nenorocitule!

L-a alergat prin grădină, cu polițiștii suflându-i în ceafă.

— N-am putut să nu izbucnesc în râs, povestea Pete.

La secția de poliție, lui George și Pattie li s-au luat amprentele și au fost puși sub acuzare.

— Am ajuns acasă prostdispuși, povestea ea, așa că George a zis: „Hai, să mergem la petrecere.“

Petrecerea era acasă la Rory McEwen, pictor și muzician, pe care-l știau de la Eton College. Cum au intrat, s-au ciocnit de Lordul Snowdon și Prințesa Margaret.

— N-o să vă vină să credeți ce s-a întâmplat, le-a zis George. Ne-au săltat.

— Ce păcat! a răspuns Prințesa Margaret.

— Ne puteți ajuta? a întrebat George. Aveți, oare, atâta influență?

— Vai, nu cred! a răspuns prințesa, uitându-se speriată.

Paula, sora mai mică a lui Pattie, și ea prezentă, n-a prins aluzia. Și-a aprins un joint, a tras un fum și i-a pasat țigara prințesei, care a făcut stânga-mprejur imediat și a plecat, luându-și și soțul nedumerit.

În luna martie, la tribunalul Esher și Walton, George și Pattie Harrison au fost găsiți vinovați pentru deținere de canabis și amendați cu 250 de lire

sterline fiecare, hotărându-se că vor suporta și costurile de 10 guinee fiecare.

— Sper că acum poliția o să ne lase în pace, a zis George când au plecat de la tribunal.

Luna următoare, seara devreme, George și Eric Clapton au trecut pe la o petrecere organizată de asociația caritabilă Release, dar n-au stat mult. La scurt timp după ce au plecat, a sosit Pilcher cu echipajul de polițiști de la Brigada Antidrog, întrebând unde sunt Harrison și Clapton. Când i s-a răspuns că sunt în drum spre un concert B.B. King, de la Royal Albert Hall, a oftat și a plecat.

Ca mulți alții care trăiau din faima trupei Beatles, detectivul Norman Pilcher a încercat să țină pasul cu ei, dar, în cele din urmă, i s-a înfundat. În 1972, și-a dat demisia de la Poliția Metropolitană în împrejurări obscure. Mai târziu, în același an, s-a îmbarcat într-un avion spre Australia, unde plănuia să înceapă o viață nouă, dar, când a ajuns la Fremantle, a fost arestat pentru sperjur și conspirație, cu scopul de a fi deturnat bunul mers al justiției, așa că a fost extrădat în Marea Britanie.

În septembrie 1973, a fost condamnat la patru ani de închisoare. Se întorsese roata.

— Ați otrăvit fântânile justiției cu bună știință, a spus judecătorul Melford Stevenson, niciodată prietenos. La fel de rău e că v-ați trădat camarazii de la Poliția Metropolitană, care se bucură de respectul lumii civilizate, de ceea ce a mai rămas din ea.

Așa că Norman Pilcher dispare din peisaj, deși unii susțin că s-ar fi retras în Kent. Dar legenda lui e vie. Timpul l-a transformat într-o caricatură: licheaua stângace, care plantează dovezi, hipnotizată de cei cărora vrea să le vină de hac, ciocănind la ușă după ce prada își lua tălpășița. Totuși, într-un fel, a rămas în mentalul colectiv. Într-o caricatură din *Monty Python* e înfățișat ca un arici uriaș, Norman Țeposul, având „peste trei metri și jumătate de la bot la coadă“, care doarme într-un hangar de avion, la Aeroportul Luton, și spionează gangsteri notorii, ca frații Piranha. În altă

caricatură, e polițistul Pan-Am, pus pe arestat lumea întreagă, inclusiv martori și victime. „Trebuie să vă previn că nu se va ține cont de nimic din ce ați putea spune (...) Mai priviți încă o dată așa, și o să vă arestez pentru erezie (...) Vă acuz de deținere ilegală de ce om avea noi pe aici.“ În *The Rutles,* documentarul despre Beatles, realizat de Eric Idle și Neil Innes, este inspectorul Brian Plant, care plantează ca dovadă ceai indian și biscuiți în hainele unui membru The Rutles.

Norman Pilcher e prezentat frecvent ca „sardina cu griș“ în *I am the Walrus,* deși datele nu se potrivesc: cântecul a fost înregistrat pe 2 septembrie 1967, cu mai bine de un an înainte ca Pilcher să apară neinvitat, pentru prima oară, la reședința din Montagu Square.

123

Pe 26 august 1968, primele patru single-uri Apple – *Hey Jude,* piesa Beatles, *Those Were the Days,* piesa lui Mary Hopkin, *Sour Milk Sea*, cântecul lui Jackie Lomax, și *Thingumybob,* creație a Black Dyke Mills Band – au fost duse cu un Mercedes Maiestății Sale Regina, la Palatul Buckingham, Maiestății Sale Regina Mamă, la Palatul St James, Alteței Sale Regale Prințesa Margaret și Alteței Sale Lordul Snowdon, la Palatul Kensington. Peste câteva zile, s-a primit următoarea scrisoare:

Stimate domn,

La cererea Reginei Elisabeta, Regina Mamă, vă trimit mulțumirile Maiestății Sale pentru gestul dumneavoastră amabil de a-i trimite patru discuri noi realizate de Apple Corps. Maiestatea Sa este profund emoționată de acest gând bun din partea formației Beatles și a noii ei companii și i-a făcut mare plăcere să asculte aceste discuri.

Cu aleasă considerație,

Jean Rankin, doamnă de onoare

Birkhall, Ballater

124

Sâmbătă, 23 octombrie 2010, câțiva oameni, printre care niște demnitari de la English Heritage, s-au adunat la o ceremonie pe Montagu Square, numărul 34, la doar cinci case de locuința de pe vremuri a lui Anthony Trollope. Yoko Ono a ținut un mic discurs, imitând stilul precis, pragmatic al Reginei Elisabeta a II-a.

— Sunt foarte onorată să dezvelesc această placă albastră și mulțumirile mele se îndreaptă către English Heritage, pentru că onorează memoria lui John în felul acesta. Apartamentul de aici înseamnă mult pentru mine și este o parte foarte interesantă a istoriei noastre. În ceea ce ar fi putut fi al șaptezecilea an de viață al lui John, vă sunt recunoscătoare tuturor că îi comemorați pe el și această parte specială a vieții londoneze, una din care au luat naștere o muzică extraordinară și o artă extraordinară.

În timp ce primea câteva aplauze politicoase, a tras de un fir, iar două cortine din catifea roșie au scos la vedere cea mai nouă placă albastră din Londra:

JOHN LENNON

1940–1980

Muzician

și compozitor,

a locuit aici în

1968.

În februarie 1965, Ringo semnase un contract de închiriere pentru apartamentul din Montagu Square, numărul 34, cu puțin timp înainte de a se căsători cu Maureen Cox. Chiriașii s-au străduit să fie cât mai cooperanți.

— Acesta este un cartier foarte distins, i-a spus Lord Mancroft, fost ministru conservator, unui ziarist, și sunt sigur că un domn atât de distins și

doamna lui sunt bineveniți la noi.

Apartamentul avea două dormitoare și un living la parter, iar la subsol mai erau o bucătărie și încă un living.

— Apartamentul era mic și nepractic, a fost verdictul negativ dat de Peter Brown, asistentul lui Brian Epstein, dar Ringo și Maureen au insistat.

Cei doi au luat legătura cu Ken Partridge, designerul lui Brian, ca să-l amenajeze el. Voiau să fie gata într-o lună, în timp ce Beatles filma pentru *Help!* în deplasare. Când s-a întors, Ringo a găsit în livingul de la primul etaj un tapet de mătase, albastru, scaune albe, ultramoderne, unul lângă altul, mese și canapele la modă. Peste tot erau draperii de mătase și oglinzi acoperite cu pulbere de plumb, decorul modern fiind completat de o cadă încorporată, aflată în baia roz, din dormitorul de la parter.

Și pasiunea lui Ringo pentru electronice era satisfăcută, în apartament existând o gamă largă de televizoare, sisteme de alarmă și casetofoane. Vizitatorii țin minte că „din nici doi în doi metri“ existau telefoane, iar în dormitorul principal era un telefon roșu-aprins, care făcea legătura direct la domnul Epstein.

Cu câteva zile înainte de sosirea cuplului Starr, fanii Beatles se înghesuiau să se holbeze la numărul 34, deranjând vecinii. În august, Ambasada Elveției, aflată chiar în spatele casei, depunea plângere – se pare că niște fani descreierați umpluseră zidul din spate cu graffiti, mai ales cu desene vulgare.

— Acum e foarte neplăcut, explica un purtător de cuvânt al ambasadei. Șoferul nostru, care e francez și care a luptat în Primul Război Mondial, zice că limbajul pe care-l folosesc mulți dintre oamenii ăștia e mai rău decât tot ce auzea în tranșee.

În iulie, soții Starr s-au mutat la Sunny Heights, în Weybridge, închiriindu-i apartamentul din Montagu Square lui Paul, care locuia cu familia Asher pe Wimpole Street, dar avea nevoie de un studio. Imediat, Paul a transformat subsolul în studio și i-a dat dormitorul lui Ian Sommerville, tehnicianul.

În perioada aceea, apartamentul s-a transformat repede într-un loc de întâlnire la modă, unde dădeai tot timpul de personaje șic, ca John Dunbar, Christopher Gibbs, Barry Miles și Robert Fraser. Un vizitator nelipsit era prietenul lui Ian Sommerville, William Burroughs, firavul scriitor avangardist, care publicase *Junky* și *Prânzul dezgolit*. Încă se bucura de notorietate, iar în anumite cercuri era chiar ridicat în slăvi pentru o întâmplare care avusese loc la o petrecere și care, în cele din urmă, scăpase de sub control. În 1951, într-o seară, când erau în Mexic, își încurajase soția, pe Joan, să țină pe cap, în echilibru, un pahar, ca după să tragă în pahar cu pistolul lui automat .380, spunând: „E timpul pentru Wilhelm Tell al nostru!“ Din nefericire, ținta era câș, iar Joan a murit pe loc. Toți au amuțit.

— Cred că ai rănit-o, Bill, comentase un invitat.

Dar moartea ei nu fusese o piedică în calea celebrității lui Burroughs. Dimpotrivă, a contribuit la reputația lui de scriitor iconoclast. De-atunci, și-a putut expune neîntrerupt visele impulsionate de mescalină, atrăgând tot timpul atenția hipioților și a nonconformiștilor.

Burroughs pleda pentru „tăietură“, o metodă de a scrie literatură: tăiai cuvinte și expresii din cărți și ziare, apoi le așezai la întâmplare și, astfel, ca să-l citățm pe unul dintre cei entuziasmați de idee, „creai texte absolut noi (...) pentru a dezvălui sensul secret al lucrurilor“. În realitate, ieșea o păsărească la voia întâmplării: „Bunica Hubbard show business s-a dus la dulap să scoată cizmele de cowboy câine în familie el era cunoscut când a zis că pană de curent ca căzând ziua de Crăciun bar alunecos pentru cizme câine un polițist beat.“ Burroughs a avut o influență semnificativă asupra lui John, mai ales pentru piese de genul *I Am the Walrus* și *Happiness is a Warm Gun*. Iar Beatles l-a onorat, oferindu-i un loc pe coperta „Sgt. Pepper“.

Stătea ore întregi în casa din Montagu Square și făcea experimente cu un casetofon Uher, folosind „tăieturi muzicale“ și „înregistrări în somn“. Paul n-avea nimic împotrivă să-i folosească așa apartamentul, cu toate că nu s-a simțit niciodată cu-adevărat pe aceeași lungime de undă cu el. Iar pentru

Burroughs, Paul era „foarte plăcut și atrăgător. Un tânăr care arată bine și destul de harnic.“

După ce Paul și-a cumpărat propria casă în Cavendish Avenue, Ringo, cel mai amabil proprietar, i-a dat voie lui Jimi Hendrix să se mute în apartamentul din Montagu Square, cu Chas Chandler, de la The Animals, și cu prietenele lor, Kathy Etchingham și Lotta Null. Hendrix a compus, imediat după o ceartă cu Kathy, *The Wind Cries Mary.* În altă împrejurare, fiind drogat, a aruncat cu vopsea pe mult prețuitul tapet din mătase roz al lui Ringo. În cele din urmă, acesta i-a zis să plece și, după plecarea lui Hendrix, și-a zugrăvit apartamentul alb.

În iunie 1968, Cynthia și Julian s-au retras în locuința din Montagu Square, după ce Yoko s-a mutat la Kenwood. Peste trei luni, au făcut schimb cu John și Yoko, care s-au plâns că viața la țară e plictisitoare.

Dar nici ei nu s-au dovedit mai atenți decât Jimi Hendrix. Cum spunea un musafir, „dieta lor consta în șampanie, caviar și heroină“. Nu se punea problema să dea cu aspiratorul și să spele.

Într-o zi, John i-a cerut asistentului său, Tony Bramwell, să aducă un aparat de fotografiat cu timer și să-l învețe să se țină după el. În ziua următoare, i-a dat pe furiș filmul pentru developat.

— Sunt cam riscante. Să nu le vadă nimeni, înțelegi ce zic?

Când au ajuns la Apple fotografiile developate, Peter Brown a crezut că sunt o glumă deplasată:

— Erau atât de scandaloase, că le-am încuiat în sertarul biroului și nu le-am arătat nimănui.

În felul lui grijuliu, nu voia să se uite nici la Yoko, „care zâmbea timid, cu sânii atârnându-i până în podea“, nici la John, „cu ochii lui ca de sticlă și plini de heroină... rânjind idiot, atât de mândru că-și expune în fața lumii penisul moale, necircumcis“. Aproape că îl supăra mai mult starea în care se afla apartamentul:

— Dormitorul e o cocină, un rai al mizeriei, cu cearșafuri rupte, haine murdare, ziare și reviste trântite pe jos, peste tot.

Peste câteva zile, John a anunțat că una dintre acele fotografii cu el și Yoko în pielea goală, cu ochii la aparatul de fotografiat, va fi coperta noului lor album, „Two Virgins“. Auzind vestea, susține Bramwell, toată lumea din birou „a început să râdă... Yoko nu are ceva plăcut de văzut, dar și ea, și John, goi-goluți, erau o priveliște chiar jenantă. Nimeni dintre noi nu credea că o să facă asta.“

Până atunci, John fusese destul de rezervat în privința nudității. Mergând la o petrecere de ziua lui Allen Ginsberg, în iunie 1965, el și Cynthia fuseseră întâmpinați de poetul păros din generația Beat, care nu purta decât o pereche de boxeri pe cap și un semn „Nu deranjați“ pe penis. Pe John nu-l amuzase. „Nu faci asta în fața păsăricilor.“

În mod ciudat, John a încercat și să se disocieze de fotografia nud de pe „Two Virgins“. Într-un interviu incoerent, publicat în *Rolling Stone* mai târziu, în același an, a spus:

— Când am primit pozele înapoi, recunosc că am fost puțin șocat. Evident, înainte nu-mi mai văzusem niciodată cocoșelul pe un album sau într-o poză. M-am gândit: „Ce dracului...? E un tip cu cocoșelul pe-afară...“ Nu te simți deloc confortabil în pielea goală.

Când John și Yoko i-au arătat ce copertă doresc, Ringo nu știa unde să se ducă. Încercând să zică ceva, a făcut semn spre un exemplar din *The Times*, care se vedea în fotografie, pe jos, lângă picioarele lor, și a comentat:

— A, aveți și *The Times* în poză. După care n-a mai fost atât de rușinos. Hai, John! Tu faci asta, și poate pentru tine chiar o fi mișto, dar știi că trebuie să răspundem toți.

Paul s-a opus mai ferm. Peter Brown își amintea că lui „i-a displăcut coperta într-un hal fără de hal“, în timp ce Bramwell l-a văzut făcând „mii și mii de crize. I se părea dezgustătoare și era absolut îngrozit de faptul că John chiar avea de gând să meargă mai departe cu ea.“ Paul, afirma Bramwell, credea că e vina lui Yoko:

— John fusese foarte pudic înainte s-o cunoască pe Yoko. Acum, ea îl scăpase de inhibiții, efectul fiind dezastruos. „John nu-și dă seama că suntem în asta împreună?“ Or fi acolo el și Yoko, dar oamenii vor spune că Beatles și-a pierdut mințile și s-a apucat direct de porno.

Paul a cerut o întâlnire cu John, Yoko și Sir Joseph Lockwood, președintele EMI. Sir Joseph a început prin a susține că, din punctul lui de vedere, fotografiile nu sunt obscene. O tactică inteligentă, subminând dorința lui John și Yoko de a fi percepuți ca *enfants terribles.*

JOHN: Păi, nu sunteți șocat?

SIR JOSEPH: Nu, am văzut mai rău.

JOHN: Atunci, e în regulă, nu?

SIR JOSEPH: Nu, nu e în regulă. Nu pentru bogați, pentru ducesă și pentru toți cei care vă urmăresc îmi fac griji. Dar mamele, tații și fanele voastre vă vor critica tare. Imaginea voastră va avea de suferit și ce veți câștiga? Care e scopul?

YOKO: Arta.

SIR JOSEPH: Păi, atunci, de ce să nu-l arătăm pe Paul gol? E mult mai frumos!

În cele din urmă, Sir Joseph a declarat că EMI n-o să distribuie albumul cu respectiva fotografie nud pe copertă, deși o să producă albumul în sine la tariful obișnuit. După aceea, a fost realizat cu logoul Apple și distribuit sub egida The Who, Track. S-a vândut în magazinele de discuri, împachetat într-o hârtie simplă, maro. Cum era de așteptat, mulți au cumpărat „Two Virgins“ doar pentru copertă: pentru unii dintre fanii mai mici ai trupei Beatles, era prima dată în viața lor când vedeau adulți nud.

125

Povestea lui Katie Green

Pe la șapte ani, mi-am dat seama că mă urmărește Beatles. Din ce în ce mai des, observam patru capete înșirate la mine în dormitor, de-a lungul lui, trăgând cu ochiul. Li se vedea partea de sus a pieptului, strânsă în sacou, cu guler alb și cravată neagră. Își făceau simțită prezența la o mișcare stângace – de exemplu, când mă îmbrăcam. Îmi aranjam repede hainele, astfel încât să nu se vadă niciun milimetru de piele nicicum. Mă gândeam că așa puteam să-i impresionez pe cei de la Beatles, atât prin modestie, cât și prin dexteritate.

Totuși, ca mumiile negricioase din filme, capetele apăreau doar pentru momente cu adevărat importante. Când terminam o cursă în ziua în care făceam sport, mă așteptau la linia de sosire, bătând din palme. Dacă mă loveam la locul de joacă, erau acolo, trăgând cu ochiul la ușa asistentei medicale, clătinând din cap, fără îndoială observând ce curaj aveam.

Eu îmi doream ca Beatles să pătrundă în gândurile mele; acolo ar fi fost în siguranță, apărați de vicisitudinile realității. Din păcate, adevărata trupă Beatles se schimba fără încetare. Beatles din gândurile mele era, de obicei, cu două trepte în urmă. Nici nu mă obișnuisem bine cu băieții îmbrăcați în haine oarecare („Revolver“), că a trebuit să învăț să mi-i imaginez în uniforme militare ciudate, de mătase („Sgt. Pepper“).

Prima oară am ascultat „Sgt. Pepper“ cu Fiona, prietena mea. Nu-mi plăceau schimbările, ceea ce însemna că eu eram mereu ultima care asculta albume noi. Iar convingerea mea că Beatles ar fi trebuit să înghețe în timp, în 1964, era influențată de spirala de sex și de droguri care-i trăgea în jos. Mi s-a spus că există aluzii la droguri în mai multe dintre cântece. Eu însămi am dat de niște aluzii șocante la sex, ca „Fato, scoate-ți chiloții“, în *I*

Am the Walrus. Eram în camera de joacă a Fionei, când m-am uitat îngrozită la un afiș cu John Lennon gol. Deci așa arăta, *de fapt,* John, așa arătase tot timpul. O clipă, m-am simțit trasă pe sfoară.

În 1969, am început să țin un jurnal. După luni de „azi nu prea s-a întâmplat nimic“, am introdus un misterios personaj nou, un frate mai mare, „Alicky“. Savuram tot felul de discuții imaginare, în care le dezvăluiam prietenilor, cu violența cuvenită, adevărata identitate a lui Alicky – Paul McCartney.

Îmi imaginam expresiile lor de uimire și admirație. Din păcate, deși jurnalul cuprinde luni de comentarii interesante – „Am fost pe Abbey Road“, „Azi l-am văzut pe John“ –, niciodată nu a fost citit de altcineva.

Când s-au despărțit membrii trupei, în 1970, mi s-a cam rupt inima. Observând că prietenii mei depășiseră momentul și-și vedeau mai departe de viață, m-am eliberat și eu de suferință, pe bună dreptate ușurată. Nu mai țin minte în ce măsură mă prefăceam. Știu că mă trecea câte un junghi prin piept, după care îmi aminteam, cu oarecare durere, ce nu mersese. Știu că mă uimea faptul că schimbarea asta se petrecuse fără ca eu să am vreo vagă legătură intimă cu ea.

Dar nu plângeam. Era jenant, fiindcă simțeam că, pentru a le cinsti amintirea, ar trebui să vărs lacrimi în fiecare seară. În schimb, stăteam întinsă în pat, imaginându-mi anumite cântece – *And I Love Her* ori *Let It Be* – ca să storc câte o lacrimă din fiecare ochi. Când mult așteptatele picături îmi alunecau în sfârșit pe nas, eram sigură că trupa Beatles ar fi fost încântată de devotamentul meu.

Pe la treizeci de ani, voiam să mă îndrept spre muzica clasică, dar Beatles mi se părea ceva mult mai tentant. O harababură de versuri îmi umbla mai departe prin cap, ca niște musafiri neinvitați și dezordonați: ca „o ploaie într-o ceașcă de hârtie“. Și, ori de câte ori auzeam data de 18 iunie, încercam să previn apariția unei legături, dar n-am fost niciodată atât de rapidă, cât să sugrum glasul acela mic, care spunea: „E ziua lui Paul!“

126

Dintre toți intelectualii cărora le displăcea muzica Beatles, Anthony Burgess era cel mai constant și cel mai vehement.

„În mod normal, nu trebuie decât să văd o fotografie cu ei, că mă și apucă tremuratul“, scria el în *The Listener*, în octombrie 1963. „ (...) Fenomenul va ține, evident, cât vor ține banii: cu siguranță sunt o mulțime de făcut. Dar ce o să se întâmple, pentru numele lui Dumnezeu, cu copiii ăștia, cu schelălăielile lor ca la orgasm, cu fețele lor schimonosite, cu izolarea de centrele superioare?“

În 1968, Burgess a fost intervievat de Tony Palmer cu privire la apreciatul lui documentar despre muzica pop contemporană, *All My Loving.* În Crush Bar, de la Royal Opera House, Burgess a perorat împotriva culturii tinerilor în general și împotriva formației Beatles în special:

— Mi-aduc aminte un vechi proverb, care spune: „Tinerețea se crede înțeleaptă, așa cum bețivii se cred treji.“ Tinerețea nu e înțeleaptă, tinerețea nu știe nimic despre viață. Tinerețea nu știe nimic despre nimic, doar niște clișee pe care le preia, prin intermediul pieselor pop, de la antreprenori și exploatatori de vârstă mijlocie, care ar trebui să știe mai bine.

În același an, Burgess, în vârstă de cincizeci și unu de ani, a publicat un roman, *Enderby Outside,* în care Enderby, eroul anarhist, simte toată ura din lume pentru Yod Crewsy, pentru Yod Crewsy and the Fixers, care tocmai a făcut un film în Bahamas și a primit un MBE în Birthday Honours. Acum, Crewsy devine membru al Societății Regale de Literatură: „S-au auzit niște strigăte. Invitații de onoare sosiseră în sfârșit, fiind repede îmbrățișați și admirați pentru intrarea lor. Hogg s-a oprit din mixat ca să arunce o privire. Mai respingători de atât, s-a gândit el, nici n-ar putea fi patru bărbați. Toți

se purtau ca la ei acasă, pocnindu-se veseli și foindu-se în jurul prim-ministrului“.

Crewsy e un plagiator, un infractor, un egocentric și un poet groaznic. În fața unui public care-l soarbe din priviri, citește câteva versuri dintr-o poezie, adăugând: „Să nu mă întrebați ce înseamnă! Eu doar am scris-o. Nu, serios, chiar sunt foarte modest. Am pus poeziile laolaltă în cartea asta doar ca să vi le arăt. Să arăt că ne place să gândim puțin și că pătratele, cum vă place unora de aici să vă numiți, nu pot decide chiar totul de capul lor.“

Ura lui Burgess față de Beatles a continuat multă vreme după ce trupa s-a desființat.

— Versurile lor jalnice, în comparație cu Cole Porter, sunt așa de inepte, că trebuie să le dai sensuri psihedelice, se plângea el.

Îi disprețuia mai ales pe cei din inteligheție, precum Kenneth Tynan, care-și promovau „prostiile răsunătoare“ pornind de la Wagner și Beethoven:

— Oare merită vitriol, chiar și o picătură? Da, pentru că pervertesc tineretul, convingându-l că lumea matură, care i-a dat pe Beethoven și pe Schweitzer, pune valoare și mai mare pe anodinul trecător al tinereții decât pune însăși tinerețea. De aceea duhnesc a rai.

Avansând în vârstă, Burgess se ruga să existe un cerc în iad rezervat special pentru Beatles, unde băieții să fie legați „de o turnantă în flăcări albe (45 rpm pe viață), plină de ace acustice, boante și ruginite, fiecare dinte să fie ros până la nerv și umplut cu un microtranzistor, și un Ringo nemuritor, bătând în membrana timpanului.“

127

Alții își lăsau resentimentele să dea în clocot.

La un an de la moartea lui Joe Orton, Beatles tot mai căuta material pentru următorul film. O fi potrivit *Stăpânul inelelor?* În februarie 1968, Donovan venise cu trilogia la Rishikesh, dându-le lui John, Paul și George câte un volum să-l citească. În loc de cărți, Ringo prefera benzile desenate.

La scurtă vreme după întoarcerea trupei în Anglia, în presa muzicală a apărut zvonul că Beatles o să apară într-o adaptare după *Stăpânul inelelor.* Paul o să-l joace pe adorabilul Frodo Baggins, Ringo, pe credinciosul Sam Gamgee, iar George, pe vrăjitorul Gandalf. John urma să-l joace pe Gollum. E posibil ca rolul ales să fi mizat pe o empatie secretă, sentimentele lui John față de grup fiind aceleași cu sentimentele pe care le avea Gollum pentru inel: „Îl iubea și îl ura, așa cum se ura și se iubea pe sine însuși.“

Cu elfii, misiunile și magia lui, *Stăpânul inelelor* a atras o mulțime de hipioți. Fals concentrat în tranșeele Primului Război Mondial, i s-a oferit o viziune onirică, psihedelică, derivată din cântecele recente ale trupei Beatles.

Odată cu trecerea anilor, s-a ajuns la regizor. Cine să fie? David Lean? Antonioni? Filmul preferat al lui John din 1968 era *2001: O odisee spațială.* Zicea că are de gând să-l vadă în fiecare săptămână. Într-o zi, l-a sunat pe regizorul Stanley Kubrick, sperând să-i trezească interesul, dar a fost dezamăgit. Kubrick i-a spus că e prea mare și prea complicat ca să fie adaptat vreodată pentru marele ecran. John i s-a plâns lui Pete Shotton despre lipsa lui de deschidere. Cum e posibil, mormăia el, ca tipul care a regizat *2001* să fie atât de „limitat“?

Peste puțină vreme, într-o zi, Victor Spinetti, nume important din *A Hard Day' s Night* și *Help!*, era acasă, în pat, când a sunat cineva la ușă. Era

poștașul, cu un colet de la Apple Corps. Acolo se aflau patru cărți: *Hobitul* și trilogia *Stăpânul inelelor.* S-a apucat să le citească, dar i se părea greu. N-a ajuns prea departe, când a sunat telefonul.

Era John.

— Ai cărțile? O să se facă un film. Noi o să fim hobiții, iar tu, Gandalf.

Spinetti a zis că o să citească mai repede, dar degeaba.

— Mi se păreau pompoase și ciudățele. L-a sunat înapoi pe John.

— Ce părere ai? l-a întrebat el.

— Vai, n-am putut să le termin, a oftat Spinetti.

— E OK. Nici eu n-am putut. Las-o baltă!

Dar Beatles a mers mai departe cu proiectul, singurul obstacol fiind profesorul Tolkien însuși. Având cu cincizeci de ani mai mult decât ei și fiind, prin firea lui, un tradiționalist, simțea o aversiune puternică față de muzica pop, născută dintr-o experiență amară. În 1964, când admirația pentru muzica Beatles atingea apogeul, o formație locală repeta într-un garaj, lângă casa lui Tolkien, pe Sandfield Road, din Oxford. Nu-i plăcuse gălăgia.

— La trei case de mine, locuiește un membru al unui grup de tineri, care și-a propus, evident, să-i transforme pe toți într-un grup Beatles, îi scria el unui prieten. Zgomotul e de nedescris.

Peste ani, când Beatles l-a abordat cu privire la ideea de a-i adapta trilogia pentru cinema, profesorului Tolkien i-a zburat mintea la gălăgia infernală din garaj, care-l luase cu asalt. Și, fără să stea pe gânduri, i-a refuzat fără alte discuții.

128

Am terminat primul trimestru de școală la Fairleigh House, în iulie 1965. Directorul și întemeietorul școlii era Jocelyn Trappes-Lomax, un grăsan trecut de șaizeci de ani, care avea obiceiul să se îmbrace în aceeași uniformă ca elevii (pantaloni scurți gri, centură de cercetaș, cămașă cu mânecă scurtă, sandale Start-Rite). Spre sfârșitul vacanței din vara aceea lungă, fierbinte, fuseserăm informați că domnul Lomax făcuse un atac de cord în baie și murise.

I-a luat locul un profesor de geografie și de artă, cunoscut ca „CJ“, care probabil avea peste treizeci de ani. Una dintre primele lui hotărâri ca director a fost să transforme o cămară dezafectată de la subsol, de sub capelă, într-un club pentru băieții din ultimii doi ani de studiu, care aveau între unsprezece și treisprezece ani. L-a numit The Cavern, probabil cu o trimitere la Beatles, care avea trei încăperi întunecate, ușor umede, însuflețite de niște desene murale psihedelice, cu scene acvatice, pictate de CJ și de elevii mari. Într-una dintre săli era o masă de ping-pong, în alta, o masă de biliard, iar a treia era mobilată cu fotolii, un puf și un casetofon.

Beatles a lansat „The White Album“ pe 22 noiembrie 1968, când eu aveam exact unsprezece ani și jumătate. Era un album dublu, deci costa dublu: 3,12 lire. Părinții mei mi l-au făcut cadou de Crăciun și următoarele luni m-am delectat cu coperta de un alb imaculat, atât de netedă și strălucitoare, studiind cele patru capete color, mai nou nezâmbitoare, și mai ales analizând fiecare detaliu din afișul în mărime naturală, care sosise rulat, ca să încapă în pachet.

Pe o parte, se aflau textele tuturor pieselor, mai puțin al primei piese de pe prima parte, *Back in the USSR,* și al ultimei de pe partea a patra, *Good Night*.

Îmi plăcea să urmăresc cu degetul versurile în timp ce discul se învârtea, imaginându-mi că dirijez cuvintele care ies de pe hârtie și zboară în aer.

Unele versuri parcă mai mult puneau întrebări decât dădeau răspunsuri. Ce este *stupid get?* Cum poate o ceapă să fie sticlă? De ce nu facem *ce* pe stradă?

Pe partea cealaltă a paginii cu texte, era un colaj de fotografii, unele mari, altele atât de mici, că abia se vedeau. Din nou, puține zâmbete, asta mai ales în pozele vechi: Beatles cu Harold Wilson, în martie 1964, sau Brian Epstein strălucitor, calm, relaxat, în cămașă și cu cravată.

Dar, una peste alta, cei patru erau înnegurați. Dacă făceai o comparație între încruntările capricioase de pe „The White Album“ și zâmbetele vesele de pe coperta albumului „Please Please Me“, realizat cu doar cinci ani înainte, trăgeai concluzia că faima și bogăția nu sunt tocmai de dorit. Singurul chip cu adevărat fericit de pe „The White Album“ era și cel mai formal: bărbosul Ringo Starr, cu papion negru și sacou de seară, dansând la braț cu Elizabeth Taylor, vizibil încântată, într-un decor elegant, cu candelabru și draperii grele.

Pe-atunci eram obișnuit ca toată lumea să apară veselă în fotografiile de familie sau, cel puțin, să facă un efort, ceea ce era, în mare, același lucru. Ne îmbrăcam elegant și zâmbeam când ne cerea fotograful („Ziceți «brânză»!“) Dar într-una dintre cele mai mari fotografii din colajul Beatles, în dreapta, sus, era Paul, lenevind într-o cadă plină cu spumă, cu ceva barbă și cu ochii închiși, semănând mai degrabă cu sărmanul domn Trappes-Lomax. Sigur nu făcea niciun efort. Spre partea de jos, în stânga, era o fotografie alb-negru cu John purtând doar ochelari, stând picior peste picior în pat și vorbind la telefon, în timp ce Yoko doarme ori, cel puțin, se preface că doarme (avea capul într-o poziție incomodă). Era plin de adulți goi. Aproape de centru, lângă Elizabeth Taylor, era Paul, și el dezbrăcat, în baie, cu un prosop pe umeri, într-o fotografie mică. Poza era făcută printr-un geam: rama din mijloc îi acoperea zona intimă. Puțin mai sus, la stânga, era o caricatură a lui John și Yoko, făcută chiar de el. Și ei erau fără haine.

Alte fotografii erau de o calitate îndoielnică: parcă Beatles ar fi recurs la cutia cu rebuturi, unde erau instantanee nepotrivite, prost centrate sau în care arătau rău – o imagine Polaroid, mâzgălită, în care John parcă stă să se ia la bătaie cu fotograful; o poză mare cu George, cea mai mare din tot lotul, cu jumătate de față acoperită de flama albă; o fotografie ștearsă cu Ringo la tobe, mort de plictiseală.

Un colaj din rămășițe, dar absolut fascinant – sau din rămășițe *și* absolut fascinant, ca însuși „The White Album". Și, exact ca „The White Album", părea modern, îndrăzneț și indiferent, fiind, în același timp, învăluit într-un aer nostalgic. Văd acum că jumătate din fotografii sunt din vremuri mai fericite – la Rishikesh, pe platoul de filmare de la *Help!*, la decernarea Premiilor Variety Club. Două sunt de când împlinise John douăzeci și unu de ani, când n-avea nicio grijă, și mersese la Paris cu Paul, înainte să devină celebri. Într-una, probabil făcută de Paul, John stă în pat, într-un tricou negru și cu o pălărie bob. În cealaltă, amândoi se sprijină arogant de un perete plin de afișe de concert, cu mâinile băgate pe jumătate în buzunarele blugilor negri. Fotografia în sine e deformată: fiecare cap e tăiat pe jumătate și, fără niciun motiv, aparatul de fotografiat e înclinat spre ciocatele lor.

Un mesaj scris cu litere înclinate, elegante, anunță: *Ordinul Imperiului Britanic, acordat valorosului și mult iubitului nostru Ringo Starr (Richard Starkey Esquire).* Până și acesta anunță o întoarcere la vremurile mai nevinovate.

Pe afiș nu mai sunt decât niște cuvinte scrise de mână cu roșu, pe niște poze roz:

Te iubesc.

Cine iubea și pe cine? Nu există niciun indiciu. Oare să fi fost eu cel iubit? Mi s-a părut un gând sinistru.

129

Stăteam cu Charlie Miller, prietenul meu din școală, la The Cavern și ascultam iar și iar „The White Album“, citind versurile, holbându-ne la colajul din afiș, ca și cum, dacă ne uitam suficient, deslușeam ceva despre lumea adulților. Deși mare parte din el era o ciudățenie și o amenințare – strania *Wild Honey Pie,* ca un scrâșnet, sumbrele *I'm So Tired* și *Yer Blues („I'm lonely wanna die“)* –, niciuna dintre piese nu ni se părea mai sinistră decât *Revolution 9,* singura al cărei text nu era tipărit. La un moment dat, în vacanța de Paște, eu și Charlie ne-am fixat unul altuia o provocare: va fi vreunul dintre noi în stare să stea cu luminile stinse, pe întuneric, și să asculte *Revolution 9* până la capăt? Fiecare a încercat de câteva ori – cu o durată de 8 minute și 12 secunde, e cea mai lungă piesă înregistrată vreodată de Beatles –, dar niciodată n-am ajuns la sfârșit fără să aprindem lumina și să căutăm repede ieșirea.

„Numărul 9, numărul 9, numărul 9, numărul 9, numărul 9...“ Suna à la James Callaghan, pe-atunci Ministru de Interne, dar, de fapt, îi aparținea unui om a cărui voce John o furase de pe casetele de admitere pentru Academia Regală de Muzică, depozitate la studiourile EMI.

Melodia se transformă repede într-un haos de sunete fără sens și cu scârțâieli – mașini claxonând, mulțimi de oameni cântând, mitraliere trăgând, instrumente la care se cântă invers, oameni gemând și țipând –, cu vorbe spuse la întâmplare de ființe umane anonime, luate de cine știe unde: „Fiecare știa că, pe măsură ce timpul trecea, o să îmbătrânească puțin și o să devină mai încet.“ „Numai ca să descopere că paznicul de noapte nu i-a simțit prezența în clădire.“ „Ia asta, frate, să-ți folosească!“ Fără să urmeze melodia, Yoko scoate din când în când niște sunete pițigăiate, gemete, urlete și scârțâituri, apoi zice: „Vei rămâne gol.“

Pentru revista *Rolling Stone,* piesa era „un turnesol auditiv de paranoia nefocalizată“. Mai puțin înțelegător, *New Musical Express* a descris-o ca fiind „o piesă pretențioasă, plină de cai verzi pe pereți“. În excepționala lui carte*, Revolution in the Head,* Ian MacDonald sugerează mai întâi că piesa a fost, într-un fel, profetică: „Aici, interacțiunea aleatorie dintre notele muzicale din diverse fragmente de pe casete – unele derulate înainte, unele înapoi – este o reprezentare a stării de spirit pe jumătate sceptice, pe jumătate conștiente, oscilante, în care lui (lui John) îi plăcea să se relaxeze (și care a devenit, peste douăzeci și cinci de ani, caracteristică unei generații).“ Dar, în cele din urmă, e de acord, în mare, cu cei doi băieți de unsprezece ani, care ascultau piesa pe întuneric: „Experiența în sine de a asculta această piesă, dar nu într-un loc plictisitor sau înșelător, se duce adesea într-o zonă sinistră.“

Cu toate astea, John tot era convins de geniul ei. Pete Shotton îl ține minte zicând:

— Asta e muzica viitorului. Puteți să uitați de toate celelalte căcaturi pe care le-am făcut – asta e! Toată lumea o să facă din astea într-o zi – pentru așa ceva, nici măcar nu trebuie să știi să cânți la un instrument!

John și Yoko scotociseră patru zile prin arhivele EMI, căutând fragmente de muzică clasică, discursuri, cântări și sunete aleatorii. Joi, 20 iunie 1968, când Paul și Ringo erau plecați, John a închiriat toate cele trei studiouri de pe Abbey Road. În timp ce toți inginerii tehnicieni disponibili stăteau de jur împrejur, în uniformele lor albe, făcând mosoare cu creioanele din benzile casetelor, John și Yoko erau la pupitru, unde scoteau și introduceau sunete. Geoff Emerick nu era impresionat:

— Angajații erau frustrați, pentru că sesiunea de înregistrări se lungea – trecuse bine de miezul nopții –, iar ei voiau să plece acasă. Mulți erau acolo de la nouă dimineața.

Înregistrarea s-a terminat, în sfârșit, la ora 3:20, în dimineața zilei de 21 iunie.

Când s-a întors Paul de la New York, John i-a cântat *Revolution 9.* Geoff Emerick i-a studiat reacția:

— Vedeam după norul întunecat de pe fața lui că e total dezamăgit....

Și s-a lăsat o tăcere jenantă după ce s-a încheiat. John îl privea optimist, dar singurul comentariu al lui Paul a fost „Nu e rău“, un alt fel de a spune că nu-i place. Ringo și George Harrison n-au avut absolut nimic de zis. Era clar că se jenează și-ți dădeai seama că niciunul nu voia să fie prins la mijloc.

— Nu e rău? l-a întrebat Lennon pe Paul, luându-l peste picior. Habar n-ai ce vorbești. De fapt, ăsta ar trebui să fie următorul nostru single. În direcția asta ar trebui să meargă Beatles de-acum.

— Eu sunt de acord cu el. Cred că e extraordinar, l-a susținut Yoko.

John și Yoko au adăugat „9“ la „Revolution“ pentru că amândoi credeau în numerologie. John se născuse pe 9 octombrie 1940. Prima casă în care locuise se afla pe New Castle Road, la numărul 9, Wavertree, Liverpool: fiecare dintre cele trei nume din adresă are 9 litere, ca și „McCartney“. Iar *Revolution 9* face parte din al 9-lea album al trupei.

La un moment dat, Yoko a mai dat o explicație pentru alegerea lor:

— Se dovedește a fi cel mai mare număr în seria 1, 2 etc. Până la 9.

130

Pentru Charles Manson, „The White Album“ bifase toate punctele. Chiar și albul pur al mânecii era un semn că-i venise vremea. În Canoga Park, din California, în casa pe care și-o închiriase pe Gresham Street, pe care o zugrăvise în galben și pe care o poreclise „Submarinul galben“, Manson ținea seminarii despre album. Voia ca admiratorii lui să înțeleagă că o serie disparată de cântece, fără legătură unul cu altul, era, în realitate, o chemare coerentă la arme, încifrată special pentru propria lui Familie, una cu statut privilegiat, unic.

Manson a convins Familia că negrii din America se înarmează, fiind gata să se ridice și să ucidă milioane de opresori albi și bogați. După insurecție, va urma un război civil între albi și negri. După măcel, familia Manson se va refugia într-o gaură mistică, din Valea Morții.

— Se vor măcelări oameni, vor zăcea morți pe gazon, a promis el.

După aceea, negrii învingători vor face apel la „superconștiența lor“ ca să-și găsească liderul adevărat: Charles Manson.

Aceste profeții aveau să se regăsească toate în textele pieselor Beatles. *Blackbird,* compoziția lui Paul, era o incitare la un război al raselor. *Piggies,* piesa lui George, nici nu prea avea nevoie de mare interpretare: viața era din ce în ce mai grea pentru toți porcușorii, în timp ce porcușorii mai mari „au mereu cămăși curate ... și furculițe și cuțite cu care să-și mănânce șunca“. După cum subliniază Ian MacDonald, fără să greșească, este un vers care arată „mizantropia ce zace în inima acestei pioșenii sensibile“.

George lucra la cântec în 1966 și încă se lupta cu textul când stătea cu părinții, la Liverpool, în 1968. Nefiind vreodată un textier prea coerent, pentru *backing* n-a găsit decât rima *lacking,* cuvânt pe care-l folosise deja. De niciunde, mama lui a scos versul *What they need's a damn good whacking!*[214].

Să fi contribuit, fără să vrea, singura tentativă de a scrie versuri a lui Louise Harrison la moartea lui Leno LaBianca, găsit cu o furculiță în stomac, iar pe perete descoperindu-se cuvintele *Moarte porcilor,* mânjite cu sânge?

Cei patru membri ai trupei Beatles erau cei patru îngeri care aveau misiunea de a duce omenirea la moarte. Carele în care mergea Familia Manson aveau să fie caii lor. Din *Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul,* Manson a aflat că lăcustele vor veni „cu solzi ca niște platoșe de fier“ – aceste lăcuste fiind, desigur, gândaci[215], iar solzii lor fiind chitarele. Într-o bună zi, Beatles va avea un al cincilea membru, sau un „înger“ căruia i se va da „cheia la sacul fără fund“: Manson însuși, bineînțeles. Împreună, vor abate tot dezastrul cuvenit:

> Şi nu s-au pocăit de uciderile lor, nici de fermecătoriile lor, nici de desfrânarea lor, nici de furtişagurile lor[216].

Cuvintele pe care Beatles le strânsese într-un nonsens jucăuș se transformau, în mintea lui Manson, în țipete pentru bătălii pe viață și pe moarte. În Anglia, un *helter skelter* e un tobogan viu colorat, ca o spirală, din locurile de joacă pentru copii. Dar expresia se numără printre cele a căror semnificație nu e cunoscută cu adevărat peste Atlantic. Neștiind sensul, Manson s-a convins pe el însuși că e o chemare la revoltă: el folosea expresia *helter skelter,* afirma unul dintre suporterii lui, ca pe o abreviere pentru războiul raselor ce va veni. „Adică, negrii aveau să se năpustească să sfâșie orașele.“ În volumul *My Life with Charles Manson,* Paul Watkins, unul dintre adepții lui, scria: „Înainte să apară *Helter Skelter*, lui Charlie nu-i păsa decât de orgii.“

În noiembrie 1970, când s-a încheiat procesul în care a fost judecat pentru crimă, Manson a declarat:

— *Helter Skelter* e o confuzie, o confuzie care apare repede. Dacă nu vezi confuzia care apare repede, poți să-i zici cum vrei. Nu e conspirația mea. Nu e muzica mea. Aud ce se povestește. Spune: „Ridicați-vă!“ Spune: „Ucideți!“ De ce să dați vina pe mine? Nu eu am compus muzica. Nu eu am proiectat-o în conștiința dumneavoastră socială.

Versurile scrise dintr-un capriciu deveniseră la fel de amenințătoare ca macetele. Manson avea să explice mai târziu că muzica Beatles „aduce revoluția, provoacă înlăturarea haotică a establishment-ului. Beatles știe, în sensul în care subconștientul știe.“

Până și în cel mai simplu, în cel mai aerian cântec era codat ceva de rău augur. Binedispus, Paul compusese *Honey Pie,* o pastișă jucăușă, după modelul *ragtime* din anii ‘20, dorind să-i facă un cadou tatălui său îndrăgostit de jazz. Dar, pentru Manson, era vorba despre Apocalipsă, versurile „întoarce-te pe Atlantic/ în locul de care aparții“ fiind un indiciu clar că Beatles se va alătura în curând Familiei, la ferma ei din Valea Morții. Acuzat în timpul procesului că el a comandat crimele, Manson a răspuns: „Din cauza Beatles și a muzicii lor. Vorbesc despre război. Copiii ascultă muzica asta și prind mesajul. E subliminal.“ Adepții lui au scris cu sânge cuvintele RIDICAȚI-VĂ și MOARTE PORCILOR pe peretele din casa victimelor lor, iar pe frigider au mânjit cu sânge HEALTER SKELTER.

Ascultând *Revolution 9* la căști, Manson a fost sigur că aude trupa spunând: „Charlie, Charlie, trimite-ne o telegramă.“ Peter Brown și Derek Taylor își vor aminti mai târziu că a sunat de la Los Angeles o femeie care s-a prezentat drept Squeaky Fromme și care tot zicea ceva despre un tip pe nume Charlie.

În timp ce asculta *Revolution 9,* Charlie a început să strige: „Ridicați-vă! Ridicați-vă! Ridicați-vă!“ Pentru el, era ca în capitolul 9 din *Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul*:

> Şi li s-a poruncit să nu vatăme iarba pământului şi nicio verdeaţă şi niciun copac, numai pe oamenii care nu au pecetea lui Dumnezeu pe frunţile lor. Şi nu li s-a dat ca să-i omoare, ci ca să fie chinuiţi cinci luni (...).

După arestarea lui Manson, membrii Familiei nu au înțeles de ce Beatles nu ridicase un deget ca să-l ajute pe Charlie, cum crezuse el că va face. „Zi-le să sune. Dă-le numărul nostru“, asta le-au zis ei celor doi reporteri de la *Rolling Stone.* Manson însuși le-a dat indicații avocaților lui să-i cheme

martori pe membrii formației: știa că ei îl vor susține. Avocații l-au ascultat, dar scrisorile lor n-au primit niciodată răspuns.

214 „Merită o lovitură al naibii de bună“ (n. tr.).

215 În lb. engl., *beetles,* omofon cu *Beatles,* după cum s-a menționat în repetate rânduri (n. tr.).

216 *Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul,* 9:21 (n. tr.).

131

Petrecerea de Cra˘ciun de la Apple
3 Savile Row, Londra W1
23 decembrie 1968

Pe 4 decembrie 1968, John a dorit să li se trimită tuturor angajaților Apple următoarea informație:

> Hell's Angels va ajunge la Londra săptămâna următoare, pentru clarificarea situației cu Cehoslovacia. Vor fi doisprezece, în geci negre, de piele, cu motociclete. Sigur vin la Apple și am auzit că s-ar putea să folosească facilitățile Apple la maximum. Arată ei ca și cum ar fi gata să vă lichideze, dar sunt foarte direcți și fac lucruri bune, deci să nu vă fie frică de ei și să nu vă înfuriați. Încercați să-i ajutați fără să vă neglijați treburile de la Apple și fără să-i lăsați să preia controlul pe Savile Row.

O lectură atentă a acestui text banal ar fi putut declanșa alarma – „(...) am auzit că s-ar putea să folosească facilitățile Apple la maximum...", „arată ei ca și cum ar fi gata să vă lichideze", „(...) să nu vă fie frică de ei și să nu vă înfuriați". Dar, în vremurile de demult, înainte de venirea lui Allen Klein, la Apple domnea, asta e limpede, o atmosferă de libertate și relaxare, care era aproape obligatorie.

Înainte să vină Hell's Angels, Derek Taylor a primit un telefon de la departamentul Vămi și Accize:

— Așa este? Avem două Harley-Davidson pentru care o să plătiți taxe de transport?

Conformându-se dorinței lui George de a da o mână de ajutor, Derek a confirmat și a scos din buzunar 250 de lire. După aceea, la sediul de la Savile Row au apărut doi dintre membrii trupei, Frisco Pete și Billy

Tumbleweed, împreună cu scriitorul Ken Kesey, un hipiot pe nume Spider, și doisprezece pierde-vară: „amețiți, conectați“, cum i-a numit Richard DiLello, asistentul lui Taylor, și „împuțiți, drogați“, cum i-a numit Peter Brown.

DiLello se uita la mulțimea de oameni, „în toată splendoarea lor, întinși prin sala de recepție, râzând, fumând și trăsnind a ulei de paciuli. Erau acolo bărbați și femei cu copii în brațe; piele de căprioară, bandane, pălării de cowboy, curele, saci de dormit, bagaje, mărgele, bocanci de munte, tămâie, flaute și chitare.“ Pentru personalul Apple, au devenit California Pleasure Crew.

În anumite secvențe din discuțiile lor, înregistrate de DiLello, corectitudinea se întâlnește cu aroganța:

— Unde e Beatles?

— Cât înseamnă zece șilingi în bani americani?

— Trebuie să mă piș.

— Cine are numărul de telefon al lui Mick Jagger?

— Unde aruncăm tot căcatul?

Când au sosit la recepție, Taylor s-a dus să-i întâmpine și i-a prezentat tuturor de parcă ar fi fost înalți demnitari în vizită, ceea ce, într-un fel, chiar erau. DiLello a transcris salutul alambicat al lui Taylor:

— Ei bine, sunteți aici, și suntem și noi, și e și Sally, care tocmai ni s-a alăturat, iar acela e Carol, care e dintotdeauna la noi, și el, știți, e Richard, și, dacă doriți un ceai, atunci ceai să fie, dar dacă vreți un pahar cu bere, o sticlă de vin, un whisky, o cola, gin tonic sau o votcă cu lămâie, foarte bine, că avem tot aici și nu trebuie să mergem să luăm, dar luați un loc sau luați o țigară ori un joint, și eu mă întorc în trei minute, deci nu plecați, vă rog, pentru că avem multe de discutat și și mai multe de aflat, plus că vor urma zile și mai ciudate.

— Bere! au răspuns ei.

Atitudinea lor l-a făcut pe Taylor să le trimită, în scurtă vreme, o altă instrucțiune angajaților:

Fiți cu ochii în patru, nu-i lăsați să preia conducerea! Trebuie să faceți în continuare ce aveți de făcut, doar fiți amabili cu ei! Și nu-i supărați, că s-ar putea să vă omoare!

În aceeași perioadă, lounge-ul de la Apple era ocupat de doi hipioți americani, Frank și Emily, alături de cei cinci copilași ai lor[217]. Inițial, intraseră la Apple spunând că, într-o sesiune de LSD, Emily primise un mesaj psihedelic în care i se cerea să-i ducă pe John și pe Yoko la Fiji. Așa că ea și restul familiei au obținut permisiunea să campeze afară, până când John și Yoko au timp s-o primească. Fără să se formalizeze deloc, Emily a stat dezbrăcată în cea mai mare parte a timpului, cele două doamne din bucătăria Apple, Shirley și Janet, refuzând din acest motiv să intre în cameră. În câteva zile, sala de oaspeți de la Apple a căpătat propriul miros, o combinație de hașiș, ulei de paciuli și transpirație.

Între timp, când nu aveau treabă, cei de la Hell's Angels goneau cu motocicletele Harley-Davidson spre principala secție de poliție de pe West End, în capăt la Savile Row, oprindu-se în trombă, întorcându-se și luând-o de la capăt din nou.

— Știau că e o secție de poliție acolo, își amintea Debbie Wellum, recepționer la Apple. Le-am spus, dar nu le-a păsat. Au încercat să mă convingă să urc cu ei pe motocicletă, dar n-am vrut.

Hell's Angels locuiau tot la Apple pe 23 decembrie, când urma să aibă loc prima petrecere de Crăciun a companiei. Totul fusese planificat cu cea mai mare grijă. De exemplu, se comandase un curcan de douăzeci de kilograme, declarat de măcelar cel mai mare din Anglia, iar invitațiile, o combinație de o ciudățenie rară, un melanj între adresarea formală, exprimarea cotidiană și structuri arborescente, se trimiseseră cu suficientă vreme înainte:

Petrecerea de Crăciun de la Apple va avea loc pe 23 decembrie, de la ora 14.30 până seara. În toiul petrecerii, vom fi vizitați de Ernesto Castro și April, comici ai Reginei și ai Ducelui de Cornwall, precum și ai regretaților Sir Winston Churchill, McDonald Hobley și alții. Domnul Castro este scamator, ventriloc și comic pentru copii. April este ajutorul și totodată soția lui, care știe să cânte și la chitară. Deci ideea e că noi, toți cei de la Apple, ne vom aduce copiii, iar aceia care nu au copii sunt invitați să aducă un cuplu, în caz că nu pot face cumva să aibă un copil al

lor între timp. Imaculata Concepție nu se acceptă. Va fi o petrecere cu mâncare și vin, copii și pom de Crăciun, și ne vom distra cu toții. M-aș bucura dacă astăzi v-ați scrie numele pe acest document și numărul de copii cu care veți veni, iar apoi i l-ați da lui Carol Paddon. E de la sine înțeles că soțiile, soții, prietenele și prietenii sunt bineveniți, dar nu mai mult de o persoană, dacă nu cumva bigamii vor dori să pledeze pentru un caz special.

În ziua cea mare, la nouă dimineața se făceau pregătiri de zor, iar Prudence și Primrose, cei doi bucătari de la Apple, specialiști în *cordon bleu,* deja nu mai pridideau. La unsprezece, biroul de presă era plin de ziariști și lume din industria muzicii, care deja beau șampanie. La unsprezece și jumătate, după cum o descria Richard DiLello, sala neagră „gemea de fumători de hașiș, care se îndopau cu fum și care abia se mai țineau pe picioare“. Între timp, în biroul din față se poziționase brigada mai tradițională, „Whisky și Cola“. Pe la prânz, muzica era deja tare și cele două „atracții“ ale petrecerii – alcoolul și drogurile – deveniseră deja una.

Primii dintre cei patruzeci de copii câți se estimase că vor veni au sosit la două și un sfert și au fost invitați în biroul lui Peter Brown, unde urma să aibă loc petrecerea. Pe la trei, susținea DiLello, „biroul lui Peter Brown era scena unei frenezii fără egal, peste o sută de copii țipând și croindu-și drum printr-un munte de înghețată, prăjituri și cârnați, urlând să vină ventrilocul și magicianul, cum li se promisese.“

Ernest și April Castro s-au lansat în splendidul lor număr zilnic de magie, ventrilocie și imitare a sunetelor scoase de animale („Un mu-mu aici, un mu-mu dincolo...“) cu avântul lor obișnuit, încheind spectacolul cu piesa lor, marcă înregistrată, *The Lettice Leefe Hop.* DiLello își aducea aminte că toți copiii „chițăiau așa tare de plăcere, că aproape îți spărgeau timpanul“.

Apoi, la nici o lună de la apariția albumului „Two Virgins“*,* pe a cărui copertă apăreau dezbrăcați, au sosit John și Yoko, travestiți în Moș Crăciun și Mama Crăciun. Lui Pete Shotton i se părea că John nu prea avea chef:

— Părea cel mai nefericit Moș Crăciun pe care îl văzusem în viața mea.

A reușit, totuși, să îngaime „Ho, ho, ho“ în timp ce le dădea cadourile, împreună cu Yoko și ajutați de Mary Hopkin, care avea o atitudine mult mai

potrivită cu spiritul sărbătorii.

În timp ce copiii desfăceau pachetele, din spate s-a auzit:

— Hei, vrem mâncare! Dă-ne naibii de mâncare!

Era Frisco Pete de la Hell's Angels, căruia îi era o foame de lup.

— Se pregătește chiar acum, a zis John. În curând, sosește.

— Ce dracului se întâmplă aici? Vrem să mâncăm. Ce e porcăria asta cu așteptatul?

Atunci a intervenit Alan Smith, ziarist la *New Musical Express,* și l-a rugat politicos să se calmeze puțin. Frisco Pete i-a tras un pumn în față, apoi a urlat la John:

— Aveți în bucătăria aia mai multă mâncare decât toată populația lumii, dar e încuiată, și ticăloșii ăia doi de sus îmi spun că trebuie să aștept până la șapte! În bucătăria aia afurisită e un curcan de douăj' de kile și, fir-ar să fie, eu vreau să mănânc ACUM!!!

John a rămas indiferent.

— Nu știu la ce vă stă mintea aia afurisită, a continuat Frisco Pete, dar acolo de unde vin eu, când avem mâncare, le-o dăm oamenilor, nu-i lăsăm să moară de foame.

— Avem toate intențiile să te hrănim, a vorbit Peter Brown, și îți cer scuze pentru întârziere, dar mă gândeam că o să apreciezi faptul că la bucătărie se lucrează de la nouă, iar oamenii sunt sub presiune. Așteptăm să termine de așezat mesele și n-ar trebui să mai dureze decât vreo zece minute, după care o să coborâm toți și o să halim pe viață și pe moarte, dar, te rog, te implor, ai răbdare.

Dar Frisco Pete a clătinat din cap și a ieșit furtunos.

Peste zece minute, s-au deschis ușile de la biroul lui Neil Aspinall și iată mesele pline de aperitive, fripturi reci, piftie, salate, brânză și biscuiți, prăjituri, fructe și deserturi gătite. În mijlocul mesei strălucea cel mai mare curcan din țară, pe care Prudence și Primrose îl rumeniseră perfect.

Trecând pe lângă toți – angajați și copii, ziariști, pierde-vară –, Frisco Pete s-a repezit la curcan, a smuls copanul din stânga și s-a pus pe înfulecat.

— Avea cel puțin două kilograme și, privit de aproape, semăna mai mult cu omul peșterii la vânătoare decât cu un copan de curcan, își amintea DiLello.

La începutul lui ianuarie, George începea să regrete că mizase pe o politică „deschisă“. Dispăruseră tot felul de lucruri din clădire, cum ar fi televizoare, mașini de scris electrice, calculatoare, trei sute de discuri „Two Virgins“, o cameră de luat vederi, vreo cinci-șase receptoare din studio, șase aeroterme, o plită electrică, mai multe suporturi de vin și tot plumbul de pe acoperiș. Acum, George punea la cale să se descotorosească de California Pleasure Crew. Prima dată, i-a cerut lui Derek Taylor să-i gonească de acolo.

— Și eu ce-ar trebui să zic? a întrebat Derek, aducându-și aminte de înghiontelile de la petrecerea de Crăciun și de faptul că Peter Brown și John fuseseră cât pe ce să ia bătaie.

În cele din urmă, George, încăpățânatul de George, a fost cel care le-a dat papucii celor de la Hell’s Angels. Odată, pe vremea când era adolescent, cineva bătuse la ușă, la el acasă, vrând să le vândă ceva. Louise, mama lui, știuse din instinct ce să facă. Se dusese în baia de la etaj și umpluse un lighean cu apă, udându-l pe bietul om și strigându-i: „Pleacă!“

— Eu cred că George de la ea a moștenit duritatea asta, avea să spună Paul peste ani. Ea nu prea îi suporta pe țicniți, și nici George.

Deși uneori o mai apuca pe căi greșite din cauza misticismului hippy pe care și-l asumase recent, George avea în structura lui și ceva de oțel, care știa cum să-l readucă pe drumul cel bun. Așa că, într-o seară, a intrat în salonul de oaspeți de la Apple și a anunțat pur și simplu:

— Bună tuturor! Vă mutați toate lucrurile de aici până diseară.

Tipii de la California Pleasure Crew au rămas fără cuvinte, nevenindu-le să creadă că George li se adresează așa.

Spider a vorbit primul:

— Salut, prietene. Vreau doar să te întreb ceva. Ne sapi sau nu?

— Yin și yang, cap și pajură, da și nu, i-a răspuns George enigmatic.

DiLello a observat că în atmosferă s-a schimbat imediat ceva.

— Răspunsul la întrebarea aceea i-a scos din minți pe toți. Nimeni nu știa ce să spună ori cum s-o spună.

După aceea, s-a ridicat Spider:

— Bine. Eu nu pot să accept așa ceva. Ne cărăm în zece minute.

217 În ziua căreia Taylor îi va spune mai târziu „Vinerea Neagră“, au fost în vizită la Apple și managerii de la Grateful Dead, Beach Boys, Radha Krishna Temple, doi meditatori transcendentali de la Rishikesh, Yoko Ono, un producător de la o televiziune germană, poetul Tambi Muttu, Hell's Angels și ai lor, precum și familia fără adăpost. Amintirile despre cea din urmă nu coincid. Taylor zicea că îi cheamă Mick și Annie și că au patru, nu cinci copii, și că au venit în Anglia ca să-l convingă pe Paul, nu pe John, să-i finanțeze pentru cumpărarea unei insule lângă Fiji, „unde soarele strălucește tot timpul“. Erau convinși că motivul lor e suficient de bun ca să obțină o sponsorizare de la Paul: la urma urmei, „Annie ERA Madonna cântecului, nu?“ Taylor i-a lăsat să stea într-o sală de așteptare de la etajul al treilea până au găsit o casă. După aceea, John le-a dat voie să stea pe o insulă pe care o cumpărase din întâmplare aproape de coasta Irlandei. „Hotărârea rezolvă tot“, a conchis el. „Și banii la fel“, ar fi putut adăuga. Chris O'Dell, care lucra la Apple la momentul acela, ține minte că „și-au pus tabăra la etajul al patrulea, ne mâncau mâncarea și umblau prin casa noastră de parcă ar fi fost stăpâni“. Ca și cum n-ar fi fost de ajuns, fiica lor de cincisprezece ani „îl tot întreba pe Derek dacă poate să arunce cu mingea în George“.

132

Pe 30 ianuarie 1969, imediat după prânz, polițistul Ken Wharfe a observat că în cabina telefonică a poliției de la colțul cu Piccadilly Circus e aprinsă lumina albastră. A intrat și a ridicat receptorul din bachelită.

Era sergentul de serviciu.

— Auziți zgomotul ăla groaznic?

— Ce zgomot?

— Trimite-ți oamenii acolo să-l oprească.

Wharfe a lăsat receptorul și s-a întors spre colegul lui:

— Ascultă, Old Sarge vrea să ne ducem să oprim zgomotul.

Cei doi au plecat pe Regent Street, unde au dat de gloată – „mai ales femei, trebuie să spun“ –, care gonea pe Vigo Street. S-a dovedit că zgomotul venea de pe Savile Row, sediul Beatles.

La firma de contabilitate Auberbach Hope, de pe Regent Street, un proaspăt angajat pe nume Sidney Ruback mânca un sendviș la biroul lui, când a început muzica:

— Ne-am dus la geam și am văzut oameni cântând la instrumente pe acoperiș, dar de la distanța aceea nu ne puteam da seama cine sunt.

Sidney a ieșit pe fereastră, împreună cu alți colegi tineri.

— Ne-am împrăștiat pe acoperiș și, luând-o apoi pe scara de incendiu, am ajuns pe acoperișul de vizavi, adică de pe Savile Row. Am folosit și un burlan de scurgere... Am mers pe el și, dintr-odată, ne-am trezit la nici cinci metri de trupa Beatles.

Stanley Davis, care lucra sau, cel puțin, încerca să lucreze la Wain, Shiell & Son Wool Merchants, pe Savile Row, numărul 2, nu era nici pe departe la fel de încântat. La câteva minute după ce a început muzica, a sunat la secția

de poliție West End Central, să se plângă că operatorii de telefonie nu aud nimic și nu pot face legăturile.

— E groaznic, le-a zis el. Vreau să se oprească blestemata asta de muzică!

Ofițerul Wharfe, încă în perioada de probe, a ciocănit cum se cuvine la ușa din față a clădirii Apple, unde i s-a deschis numai ca să descopere că acolo se aflau deja destui polițiști. Erau prea mulți pentru o problemă minoră legată de zgomot, dar niciunul nu voia să plece.

— Am vorbit între noi: să rămânem sau să plecăm? Dar am zis că n-o să mai vedem niciodată așa ceva, așa că am rămas. Nimeni nu gonea pe nimeni, pentru că era o ocazie unică.

Majoritatea polițiștilor care se strânseseră în ziua aceea în holul de la Apple erau de-o seamă cu membrii formației Beatles sau mai mici și, aproape obligatoriu, fani Beatles. La nouăsprezece ani, Ken Wharfe era mai mic decât George cu aproape șapte ani. Ca atare, nu e de mirare că nu prea știau ce să facă.

— De fapt, noi încălcam o proprietate acolo, fiindcă nu fuseserăm invitați, nu oficial, deci oricând ne-ar fi putut cere să plecăm.

Polițistul Ray Shayler, coleg cu Wharfe, a încercat să clarifice lucrurile sub aspect legal.

— Ne învârteam în jurul subiectului. Era vorba de încălcarea liniștii publice, fiindcă, deși era o proprietate privată, efectul în sine era public. Și așa urma să abordăm situația, dacă era cazul.

S-au dus la recepționeră, Debbie Wellum, și au cerut să vorbească cu proprietarul. Debbie s-a dus după Mal Evans, care a încercat să-i țină cât mai mult în loc pe polițiști și, refuzând să ia liftul, i-a târât pe scări. Când, în sfârșit, a ajuns în hol, „peste vreo zece minute“, Debbie era numai urechi:

— Vorbea cu polițiștii. „Nu puteți face asta“, ziceau ei, „e prea mare gălăgia, primim plângeri, se vor face acuzații“. Mal le-a spus că mai e puțin și se termină, dar poliția insista să urce. Țin minte că Mal le-a răspuns că nu pot urca, fiindcă acoperișul e instabil, iar acolo, sus, sunt deja oameni. Dacă urcă toți, ne gândeam noi, atunci fiecare poate să aresteze câte un membru al trupei Beatles.

Pe stradă, mașinile se opriseră în loc.

— Taximetriștii nu erau bucuroși deloc, țipau întruna, își amintește o martoră, Paula Marshall.

Între timp, din ce în ce mai mulți polițiști o luau pe scările de incendiu ca să ajungă pe acoperișurile vecine, dar nu și Paula.

— Eram într-o fustă foarte scurtă, așa că nu mi s-a părut o idee bună.

În cele din urmă, Jimmy, portarul de la Apple, i-a condus sus pe toți polițiștii. Ken Wharfe își amintește că a ajuns pe acoperiș, lângă casa liftului, și s-a trezit lângă Ringo.

— Eram șocat să fiu lângă o așa vedetă, pentru că, asemenea celor mai mulți oameni care rămân fani Beatles, deși au înaintat în vârstă, primeam gratis un concert pe acoperișul din Savile Row. Nimeni din poliție habar n-avea ce să facă. Nimeni nu voia să facă nimic. Țin minte că John Lennon tot chițăia că o să fie arestat, dar, una peste alta, era o atmosferă de petrecere foarte plăcută.

În timp ce Beatles cânta mai departe, polițiștii au negociat cu Peter Brown.

— „N-aveți voie să faceți asta“, mi-au zis. „De ce?“, am întrebat eu. „Pur și simplu, nu puteți“. „Nu văd de ce n-am putea“, i-am răspuns. Și ei au zis: „Proprietarul știe?“ Iar eu am spus: „Noi suntem proprietarii. Locul ăsta e al nostru. Deci de ce să nu putem face asta pe acoperișul proprietății noastre?“ Și n-au știut ce să răspundă.

Mal Evans i-a zis lui Shayler că Beatles mai are de înregistrat o singură melodie, după care gata, se termină cu gălăgia.

— „Dacă faceți așa, e bine. Dar, dacă nu vă opriți și vreți să cântați în continuare, va trebui să luăm măsuri“, am zis eu.

Auzind discuția, cineva din stafful tehnic al formației, Dave Harries, a observat că George Martin s-a făcut alb la față când a venit vorba de arest. Pe de altă parte, și el se gândea: „Minunat! O să ne aresteze pe toți odată cu Beatles!“

— Unu, doi, trei, patru! a anunțat George, și au atacat *Get Back,* ultimul cântec pe care aveau să-l cânte live împreună.

Când au terminat, fiecare dintre cei patru s-a purtat așa cum îi era firea: Paul le-a cerut scuze polițiștilor; John și George au refuzat să vorbească cu ei; Ringo se foia de colo până colo:

— Merg liniștit. Nu-mi puneți cătușe!

Mai târziu, Ringo avea să se declare dezamăgit că poliția fusese atât de discretă: materialul video ar fi fost mult mai dramatic, simțea el, dacă ei l-ar fi smucit de la tobele lui și dacă i-ar fi pus cătușe.

Când Ken Wharfe[218] s-a întors la secția de poliție din West End Central, polițistul care sunase să-l prevină în dimineața aceea l-a întrebat:

— Ați rezolvat să se termine cu muzica, da?

— A fost incredibil, i-a răspuns Ken. „Erau cei de la Beatles pe acoperișul clădirii Apple.“

— Să-ți zic o chestie, prietene, a continuat polițistul, care se apropia de cincizeci de ani. Când am venit la Londra, mă întâlneam cu o fată în Holborn. În fiecare după-amiază de miercuri, când îndatoririle îmi permiteau, ieșeam să bem ceai la Waldorf Hotel, în Aldwych, și ascultam muzică, o formație *adevărată*. Nicio formație muzicală care trebuie să cânte pe acoperișul biroului n-are niciun viitor.

218 Peste optsprezece ani, inspectorul Ken Wharfe avea să devină garda de corp a Dianei, prințesă de Wales.

133

La Farleigh House, corespondența se distribuia la micul-dejun, în sala de mese, o anexă recent construită, cu pereții plini în exterior de azbest cenușiu, care-ți dădea o senzație plăcută când se fărâmița și era ușor să te joci cu el. O dată pe săptămână, primeam o scrisoare prietenoasă de la mama, care îmi povestea ce se mai întâmpla pe acasă și care încheia cu „De-acum nu mai e mult până la jumătatea semestrului!“ sau „De-acum nu mai e mult până la vacanță!“

Pachetele erau o raritate și, de regulă, soseau de ziua mea, la începutul trimestrului de vară, dar în vacanță precomandasem „Abbey Road“ de la un magazin de discuri din Dorking, orașul meu natal. Au fost de acord să mi-l trimită la Farleigh House dacă plătesc ceva în plus față de taxele poștale și ambalaj. Pot să spun că a ajuns pe 27 septembrie 1969, la o zi după lansarea națională. Țin minte încântarea pe care am simțit-o când am scos discul din plicul de carton tare, maro, în timp ce restul băieților mă urmăreau nu atât uimiți, cât nedumeriți. Doar câțiva erau interesați oarecum de muzica pop, majoritatea preferau fotbalul, yo-yo, *Beezer* sau *Eagle*, și făceau dodecaedre din carton sau construiau modele Airfix de Spitfire și bombardiere Lancaster.

— Asta ce este? a întrebat domnul Needham, profesorul de latină, în timp ce eu mă uitam la coperta albumului „Abbey Road“. Vârful Flops[219]?

Îi plăcea să facă jocuri de cuvinte: fraților Everett le zicea „Ever Wet“[220], iar fraților Brown le spunea „Hovis“, după reclama la pâine neagră, „Nu spuneți Brown[221], spuneți Hovis“.

În trimestrul de vară, încercasem să-i intru în grații domnului Needham, subliniind că și *Status Quo,* și *Procul Harum* au nume latine. Dar, crezându-mă mai preocupat decât eram, el perora plictisitor despre *status quo* și

demonstra pedant că, dacă *procul harum* înseamnă ceva, atunci înseamnă „la asta“, adică absolut nimic. Îmi părea rău că mă trezisem vorbind.

Când am văzut prima dată coperta albumului „Abbey Road“, am fost foarte dezamăgit. Clapetele de un alb strălucitor de la „The White Album“ erau impresionante, sofisticate, plus toate acele mici fragmente înăuntru – fotografiile color, afișul care, când îl desfăceai, îți dezvăluia și mai multe fotografii, și textele tuturor pieselor pe partea cealaltă. „Sgt. Pepper“ etala, pe partea din față, toate acele personaje în picioare, de parcă ar fi stat pentru o fotografie de clasă, și, pe partea cealaltă, tăieturile și textele scrise cu un corp de literă foarte mic. Dar prima copertă de la „Abbey Road“ părea, pur și simplu, banală – cei patru membri Beatles trecând pe trecerea de pietoni fără să catadicsească măcar să zâmbească sau să se uite la aparatul de fotografiat, arătând de parcă nu le păsa nici cât negru sub unghie de ce e în jurul lor. Iar coperta a doua era și mai banală: un indicator rutier ciudat, care anunță ABBEY ROAD, plus ceva neclar și ceva albastru trecând pe lângă. Mai mult, era doar un plic, fără nimic înăuntru: fără texte, fără tăieturi, fără fotografii. La câți bani aveau, chiar n-au putut să vină cu ceva mai bun[222]?

Dar nu poți anticipa posteritatea. Cum s-a întâmplat cu Mona Lisa, Turnul Eiffel și Maiestatea Sa, timpul poate face din ceva banal ceva iconic. În 2010, guvernul britanic a declarat acea trecere de pietoni de pe Abbey Road monument istoric de gradul II, datorită „importanței ei sociale și istorice“. Și pieței de licitație au luat-o în serios: în 2014, o ediție limitată, tipărită în șase exemplare, a diverselor fotografii Beatles/Abbey Road, numerotate și semnate de fotograf, au fost vândute la licitație cu 180 000 de lire sterline.

E greu să găsim o copertă de album mai imitată decât asta. Booker T. and the MGs, Benny Hill, George Benson, Sesame Street, Mănăstirea Comunității Sf. Mântuitor din Ierusalim, Ivor Biggun, King’s Singers, Red Hot Chilli Peppers, Jive Bunny, Blur și mulți alții au lansat albume cu coperte inspirate din „Abbey Road“. Singura dată când Simpsons a apărut pe o copertă a revistei *Rolling Stone* a fost împreună cu Lisa (ca George), Bart (Paul), Marge (Ringo) și Homer (John), pe trecerea de pe Abbey

Road[223]. Paul McCartney a parodiat coperta „Abbey Road“ pentru albumul lui solo din 1993, „Paul is Alive“, pe a cărui copertă apare cu un picior în aer, traversând strada cu Arrow, bătrânul lui ciobănesc englezesc[224].

La început, detaliile principale ale imaginii par destul de directe. Vineri, 8 august 1969, la ora 11.35, cei patru membri ai trupei Beatles s-au lăsat fotografiați zece minute de Ian Macmillan în timp ce traversau Abbey Road pe la trecerea de pietoni. Dar, ca aproape tot ce are legătură cu Beatles, chiar și acest aspect stă sub semnul întrebării. Există, de exemplu, neînțelegeri în privința orei la care s-au făcut fotografiile: Mark Lewisohn și Barry Miles susțin că la 11.35, *Beatles Bible* afirmă că la 10.00, iar Bob Spitz spune că „după 10.00“.

Discuția din mediul online gravitează în jurul oamenilor vizibili în fundal, comparând diferite fotografii realizate de Macmillan în zece minute. Website-ul *The Daily Beatles* („Știri și articole despre Beatles după 2008“) prezintă o discuție lungă despre cine erau sau cine ar fi putut fi ei. Se acordă multă atenție unei persoane din dreapta, „misteriosul“, într-o haină maro, stând cu brațele încrucișate. În alt instantaneu, „misteriosul“ e tot acolo, dar mai departe, și acum stă pe trotuar alături de o femeie în pulover roșu, care se uită direct la aparatul de fotografiat.

„Aici devine interesant“, spune *webmaster*-ul optimist. „Trebuie să vă uitați foarte, foarte atent la trotuarul din stânga ca s-o vedeți, dar în dreptul celei mai apropiate porți, chiar în spatele Beetle, e o tânără cu o pălărie mov. E prima ei apariție, dar e prezentă în trei dintre cele șase rame – deci are cu o apariție mai puțin decât «misteriosul». Într-o a patra fotografie, „nici urmă de «misterios», ci apare alt bărbat, în cămașă albă, îndreptându-se undeva, spre aparatul de fotografiat“.

Și așa până la fotografia cu numărul cinci, aleasă pentru copertă, fiindcă era singura care-i arăta pe băieții de la Beatles în mișcare. „Pe trotuarul din stânga, mai în spate, sunt trei figuranți, identificați mai târziu ca fiind Alan Flanagan, Steve Millwood și Derek Seagrove (...) Nici urmă de fata misterioasă, cu pălărie mov.“ O anumită doamnă N.C. Seagrove scrie că

Derek e soțul ei; fotografia a fost făcută când se întorcea din pauza de prânz, împreună cu Flanagan și Millwood.

— Umbla pe-acolo numai ca să se bage în seamă. Derek s-a gândit că, dacă avea să se folosească poza, pe el și pe colegii lui o să-i elimine din ea.

Controversa persistă în jurul „misteriosului“, care stă lângă o mașină de poliție.

— În februarie 2008, umbla zvonul că Paul Cole, din Florida, cel de lângă mașina de poliție, murise la vârsta de nouăzeci și trei de ani. Dar chiar era el? Eu nu cred și iată de ce!

În 2004, Paul Cole a susținut că se afla atunci acolo fiindcă își aștepta soția, care vizita un muzeu din apropiere. A zis că vorbea cu șoferul mașinii de poliție când i-a văzut pe băieții de la Beatles.

— Niște ciudați, așa le-am zis, pentru că la momentul acela aveau o înfățișare bizară. Nu umbli prin Londra în picioarele goale.

Peste un an, soția lui, organistă la biserică, a trebuit să cânte *Abbey Road* la o nuntă.

— Am văzut albumul pe claviatură și i-am zis: „Sunt ciudații ăia patru. Eu sunt acolo.“

Nu ascultase albumul niciodată, deși știa o piesă, două de la Beatles.

— Nu e genul meu. Eu prefer muzica clasică.

Webmaster-ul pune însă la îndoială afirmațiile lui Cole.

— Nu există niciun muzeu în partea aceea, pe lângă Abbey Road. Camioneta de poliție a intrat târziu în ședința foto, după cum se vede în imaginile anterioare, deci Paul Cole nu avea cum să stea de vorbă cu șoferul înainte ca Beatles să intre în peisaj.

Concluzia lui e că Paul Cole nu spune adevărul. Dar nu cumva se înșală?

— Bineînțeles că exista un muzeu în apropiere – Ben Uri Gallery, dedicată operelor artiștilor emigranți. Mai departe, Cole a afirmat că tocmai *intrase* în vorbă cu șoferul mașinii de poliție, când i-au atras atenția membrii formației Beatles, care traversau strada. Și-și aducea aminte întâmplări petrecute în urmă cu treizeci și cinci de ani.

„Am auzit povești despre oameni care susțineau că sunt ori că îl cunosc pe «tipul din fotografie» de când sunt fani Beatles“, scria *webmaster*-ul. „Unul dintre ei era probabil un homosexual care a murit în anii ’70.“ Apoi îl citează pe un anume Jo Pool, care notează: „Cum am văzut coperta, am țipat: «E fratele meu, Tony». Tony Staples avea treizeci și trei de ani și o înălțime de 1,62 metri. În ziua aceea, se ducea la biroul lui de la Sindicatul Național al Fermierilor, unde era secretar administrativ.“ Dar e adevărat? Aș zice că pare să aibă mai mult de treizeci și cinci de ani și că nu e tocmai plauzibil ca, în timp ce „se duce spre birou“, un secretar de la Sindicatul Național al Fermierilor să se proptească nonșalant de perete, la zece sau unsprezece dimineața.

Enigmele nu se opresc aici. Cine e femeia în rochie albastră de pe coperta din spate? Jane Asher, sunt convinși unii bloggeri, deși nu oferă nicio dovadă. Alții, obosiți să tot dezbată cine sunt figurile de pe cele două coperte, încearcă să extindă căutarea către cei care se aflau atunci în altă parte. „Știe cineva cum îl cheamă pe polițistul care a oprit traficul când s-a făcut fotografia?“ întreabă Randy Ervin. Dar întrebarea lui nu primește niciun răspuns.

219 În domeniul informaticii, „Flops“, acronimul pentru *floating point operations per second,* reprezintă unitatea de măsurare a puterii sau a vitezei de calcul a unui calculator sau a unui sistem de calcul, redând numărul maxim de operații în virgulă mobilă (de regulă adunări și înmulțiri) executate pe secundă (n. tr.).

220 „Mereu uzi“ (n. tr.).

221 În lb. engl., *brown* – „maro, de culoare închisă“ (n. tr.).

222 Eu nu aveam idee atunci, dar trupa plănuise ceva mult mai ambițios. După ce se jucase cu titluri ca *Four in the Bar* și *All Good Children Go to Heaven,* hotărâse să-și intituleze albumul *Everest* și să pună pe copertă o fotografie cu ei patru escaladând cel mai înalt munte din lume. Pe Paul îl încânta ideea de a face o excursie în Tibet, dar John și George se tot răzgândeau, iar Ringo se opunea vehement, temându-se de ce mâncare avea să găsească în străinătate. Cum termenul-limită se apropia, John și George au făcut front comun cu el. Geoff Emerick susține că, frustrat, Paul ar fi zis: „Dacă nu-i spunem *Everest* și nu facem poza în Tibet, unde o să mergem?“ La care Ringo răspunsese, pe jumătate în glumă: „La dracu’! Mai bine ieșim afară și-i zicem *Abbey Road.“*

223 Coperta micului meu volum, *1966 and All That* (2005), o actualizare a clasicului *1066 and All That,* consta într-o pastișă după *Abbey Road,* realizată de Ken Pyne, în locul lui John, Ringo, Paul și George apărând Bobby Charlton, Mama Regină (pe o ramă Zimmer), Sid Vicious și Winston Churchill.

224 Puiul mai cunoscutei Martha.

134

La câteva săptămâni după lansarea „Abbey Road“, la biroul de presă Apple se primeau apeluri telefonice din toată lumea, oamenii fiind curioși să știe dacă a murit Paul. Un soi de zvon care nu era deloc o raritate pe atunci – încă din 1961, un cititor al *Mersey Beat* le scrisese să întrebe dacă nu cumva tocmai murise un membru al trupei Beatles într-un accident de mașină –, dar acesta a căpătat o viață proprie și orice act de negare era interpretat ca o tentativă de mușamalizare.

Se pare că zvonul despre moartea lui Paul s-a răspândit începând de pe 12 octombrie 1969, când Russ Gibb, DJ la postul WLNR-FM, a luat un apel de la un ascultător care a spus că Paul McCartney a murit într-un accident rutier. Tom i-a atras atenția lui Gibb la vocea din *Revolution 9,* care tot repeta *number nine, number nine.* Ascultătorul susținea că, dacă-l derulai invers, mesajul spunea *Turn me on, dead man*[225].

Gibb l-a derulat invers. Suna mai degrabă a ceva de genul - *tunmyondenmum,* dar celor predispuși să creadă astfel de zvonuri le oferea dovezi din belșug. Și așa a luat avânt această veste, toată lumea căutând noi și noi dovezi că Paul într-adevăr murise. La sfârșitul piesei *Strawberry Fields Forever,* afirmă un ascultător, „l-au înmormântat pe Paul“. Altul a ascultat cu atenție mârâitul dintre *I'm So Tired* și *Blackbird,* de pe „The White Album“ și a auzit *Paul is dead, man, miss him, miss him*[226]. Și așa mai departe.

Pe 14 octombrie, un ziar studențesc, *Michigan Daily,* a propus o reprezentare satirică a acestor zvonuri nebunești – o ilustrație cu capul lui Paul, despărțit de corp. Sub titlul *Paul a murit: Noi dovezi ies la lumină*, articolul se concentra pe coperta „Abbey Road“. Era clar că cei patru membri ai trupei se află la înmormântare, susținea autorul Fred LaBour. Dar

glumele sunt confundate de multe ori cu adevărul și, în realitate, acesta este chiar unul dintre scopurile lor. E limpede că parodia nu făcea decât să hrănească zvonul pe care inițial își dorise să-l spulbere.

N-a trecut mult, și totul părea să demonstreze că Paul nu mai era printre noi:

1. Paul – sau mai degrabă cel care îl întruchipează – este singurul membru Beatles care umblă în picioarele goale pe coperta „Abbey Road“. Pare să aibă ochii închiși și nu pășește în ritm cu ceilalți.

2. Beetle-ul VW alb, parcat în stânga, are numărul de înmatriculare LMW 28IF. „LMW este abrevierea de la *Linda McCartney Weeps*[227], iar 28 IF înseamnă că, *dacă* nu ar fi murit, Paul ar fi avut douăzeci și opt de ani. La drept vorbind, nu e așa (ar fi avut douăzeci și șapte), dar – să nu uităm! – misticii indieni calculează vârsta reală a omului începând din momentul conceperii lui.

3. John, îmbrăcat în alb, e un predicator. Ringo, în negru, e purtătorul sicriului. George, în denim, e gropar. „Paul“ apare cu o țigară în mâna dreaptă, dar Paul cel adevărat era stângaci.

4. În stânga drumului, stau trei bărbați în alb. O singură persoană, îmbrăcată în negru, stă singură în partea cealaltă.

5. Dacă tragi o linie din dreptul Beetle-ului VW, de jos, prin cele trei mașini din spatele lui, linia trece prin capul lui Paul. Paul a murit din cauza unei răni la cap.

6. Pe coperta ediției australiene, există o pată roșie pe șosea, chiar în spatele lui Ringo și John, care indică un accident rutier.

7. Pe coperta din spate, opt puncte de pe perete, la stânga față de cuvintele *The BEATLES,* formează, dacă le unești, un 3 – atâția membri mai are Beatles după moartea lui Paul.

8. Dacă întorci coperta din spate la 45 de grade, în sensul invers acelor de ceasornic, umbra de pe perete creează imaginea clară a unui craniu într-un halat negru.

9. În noaptea accidentului fatal, Paul a luat cu mașina o fană. Femeia în albastru de pe coperta din spate este ea, care ori fuge de la locul cu pricina, ori se grăbește să ceară ajutor.

10. Indicatoarele BEATLES și ABBEY ROAD de pe coperta din spate parcă sunt despărțite în BE AT LAS ABBEY RO AD. R și O sunt a optsprezecea și a cincisprezecea literă din alfabet. Adunate, dau 33, corespondent numeric al lui „CC“. Așadar Paul e înmormântat la St Cecilia’s Abbey, pe Insula Wight. 33 înmulțit cu 2 înseamnă 66. Paul a murit în 1966.

11. În *Come Together,* John cântă *One and one and one is three*[228]. Asta arată că mai rămân doar trei membri Beatles.

12. În „Sgt. Pepper“, sunt aproape la fel de multe indicii. Pe coperta din față, comicul de revistă Issy Bonn, aflat în spatele lui Paul, își ține mâna dreaptă deasupra capului acestuia. E un simbol al morții, la fel ca instrumentul muzical negru, pe care-l ține Paul. Toată coperta reprezintă înmormântarea lui, ceilalți membri ai formației stând în jurul unui mormânt proaspăt săpat.

13. Înăuntrul porții, „Paul“ poartă o banderolă neagră pe braț, însemnată cu literele: OPD. Este acronimul canadian pentru *Officially Pronounced Dead*[229].

14. Pe coperta din spate, Paul e singurul membru Beatles care stă cu spatele la aparatul de fotografiat.

15. *A Day in the Life* conține versul *He blew His Mind Out in a Car*[230].

16. La sfârșitul piesei *While My Guitar Gently Weeps,* George jelește „Paul, Paul“.

17. Afișul distribuit cu discul „The White Album“ conține un număr de trimiteri la moartea lui Paul. Fotografia cu el în baie – cu ochii închiși și capul plutind parcă separat de corp – ne prezintă cum ar fi arătat după fatalul accident de mașină. Afișul are jos, în dreapta, o fotografie mică, Paul în pantaloni albi, bătând din palme și dansând. În spatele lui, e ceva șters și neinteligibil. Să fie mâinile unui schelet care se întind după el?

18. În *Glass Onion,* John cântă *And here's another clue for you all – the Walrus was Paul*[231]. În multe culturi, morsa simbolizează moartea, deși nimeni nu știe exact în care culturi.

19. *I am the Walrus* e felul încifrat în care John relatează accidentul fatal, petrecut după ce a plecat furios de la studioul de pe Abbey Road, „într-o stupidă, afurisită zi de marți“. John tot repetă *I'm crying*[232]. Este o expresie a suferinței.

20. La începutul aceluiași cântec, se repetă două note, de unde rezultă astfel un sunet asemănător sirenei de la ambulanță. „Micuții și drăguții polițiști care așteaptă să vină camioneta“ sunt polițiștii sosiți la locul accidentului. Au fost plătiți să-și țină gura. „Zeama galbenă care curge din ochiul de câine mort“ e o descriere a rănilor cumplite de pe fața lui Paul. *I am he as you are he and we are all together*[233] e o recunoaștere a faptului că ceilalți trei membri ai trupei făceau parte dintr-o conspirație a tăcerii.

21. Falsul Paul și-a lăsat mustață ca să acopere cicatricile de la operația estetică pe care a făcut-o. Odată cicatricile vindecate, a putut să renunțe la ea.

22. Falsul Paul protesta că, de fapt, la sfârșitul piesei *Strawberry Fields Forever,* John nu spune *I buried Paul*[234], ci *Cranberry sauce*[235]. Asta face parte din mușamalizare.

23. Pe coperta discului „Magical Mystery Tour“, titlul e scris din stele. Dacă o întorci invers, stelele alcătuiesc un număr de telefon. Dacă-l formezi, ți se vor spune detaliile morții lui Paul.

24. În vasta secvență *Your Mother Would Know,* din filmul *Magical Mystery Tour,* „Paul“ poartă o garoafă neagră. Ceilalți au garoafe albe.

Toate aceste indicii duceau la o singură concluzie: cu trei ani în urmă, pe 6 noiembrie 1966, Paul murise într-un accident de mașină. De atunci, îi luase locul sosia lui. La urma urmei, nu se făcuse nicio fotografie cu el timp de optsprezece zile, începând din 6 noiembrie, după care apăruse doar cu păr pe față – era limpede că acoperea cicatricile de la operația estetică pe care o făcuse sosia. Și cine era sosia? Un actor pe nume William Shears Campbell, altfel cunoscut ca Billy Shears, care a câștigat un concurs pentru că semăna cel mai bine cu Paul McCartney și pe care, după aceea, nu-l mai văzuse nimeni niciodată. Până acum.

La Apple, se primeau întruna apeluri de la admiratori cu inima frântă. Derek Taylor l-a sunat pe Paul în Scoția și l-a întrebat ce vrea să facă.

— Nimic, i-a răspuns el, așteaptă să treacă.

Nereușind să dea de adevăratul Paul, Tony Bramwell, camaradul lui Taylor, a venit cu un plan diabolic ca să înlăture zvonurile. Punându-și la muncă accentul de Liverpool, l-a sunat pe DJ-ul Richie York, la CING-FM, în Burlington, Ontario.

— Aici Paul McCartney, i-a spus. După cum auziți, sunt viu și nevătămat.

Asta a stârnit suspiciunea altor două posturi de radio. Ele au trimis imediat înregistrarea unor experți în recunoașterea vocii. Comparând vocea lui Bramwell cu o înregistrare a vocii cunoscute a lui Paul McCartney, profesorul Oscar Tossey[236], de la Michigan State University, și Dr. Henry M. Truby, de la Miami University, au depus mărturie că nu e una și aceeași voce. Încă o dovadă că era vorba despre o înscenare: Paul McCartney era, în realitate, mort.

Paul a trebuit să dea o declarație scrisă prin biroul de presă Apple: „Sunt în viață, sunt bine și sunt preocupat de zvonurile despre moartea mea, dar, dacă aș fi mort, aș fi ultimul care ar afla.“ Însă acest mesaj scris, deloc

convingător, n-a făcut decât să toarne gaz pe foc. Apoi Derek Taylor a trebuit să dea un comunicat de presă: „Paul nu dorește să mai adauge nimic. Chiar dacă ar ieși în public, tot nu ar folosi la nimic. Dacă oamenii vor să creadă că a murit, atunci așa vor crede. Adevărul nu e deloc convingător.“ Încă o dată, adevărul era luat drept dovadă că se mușamalizează cazul.

Paul nu a murit, au declarat doi dintre ceilalți membri ai trupei.

— E cel mai prostesc zvon pe care l-am auzit, a zis John la WLNR. Evident că poți să pui orice muzică invers și să observi alte conotații, pentru că e invers.

S-a băgat și Ringo, deși doar ca să explice de ce nu vrea să se bage.

— N-o să spun nimic, a zis el, pentru că, atunci când spun ceva, nimeni nu mă crede.

În faza aceasta, chiar și unii prieteni ai lui Paul au devenit suspicioși. Într-o zi, Peter Blake, care crease coperta „Sgt. Pepper“, s-a ciocnit la propriu de Paul McCartney, viu și nevătămat.

— „Da, e adevărat“, mi-a zis. „De fapt, eu nu sunt Paul McCartney. Îl cunoști pe Paul McCartney, el n-avea nicio cicatrice la gură. Semăn bine cu el, dar nu sunt el.“ M-am uitat și, într-adevăr, avea o cicatrice, pe care adevăratul Paul n-o avea. Chipurile, de când îl văzusem ultima oară, căzuse de pe bicicletă și se alesese cu o zgaibă. Era Paul, bineînțeles, și a glumit cu mine vreo două minute. Iar eu l-am crezut vreme de trei minute.

Între timp, cunoscutul avocat al apărării, F. Lee Bailey[237], fusese angajat de RKO să conducă o simulare de proces pentru un program de televiziune special, în care să interogheze „martorii experților“, printre care Allen Klein și Peter Asher.

Afirmațiile erau apărate, printre alții, de Fred LaBour, al cărui articol batjocoritor din *Michigan Daily* declanșase tot. Înainte să ia poziție, LaBour i-a mărturisit lui Bailey că umblase cu cioara vopsită.

— Păi, i-a răspuns cel din urmă, avem o oră la dispoziție, deci va trebui să rezolvăm.

Până la momentul respectiv, se lansaseră patru single-uri diferite pe tema „Paul a murit“: *Brother Paul,* de Billy Shears și All-Americans, *We're All Paul Bearers,* de Zacherias și Tree People, *Saint Paul,* de Terry Knight, și *So Long Paul,* de Werbley Finster[238], în care intervine la un moment dat și un cor cam neinspirat:

So long Paul, we hate to see you go
So long Paul, after making all that dough[239].

Mai târziu în aceeași lună, revista *Life a* trimis o echipă de fotografi și reporteri în Scoția, ca să dea de Paul. Mergând pe jos mai bine de șase kilometri, printr-un ținut mlăștinos, ca să ajungă la casa lui de la fermă, au fost întâmpinați de Martha, bătrânul ciobănesc englezesc al lui Paul. Alertat de lătrat, Paul a ieșit nervos din casă și le-a zis să plece de pe proprietatea lui înainte să arunce o găleată de apă pe ei, gest imortalizat de unul dintre fotografi. După ce au plecat, conștient de importanța imaginii lui publice și simțind că a mers prea departe, Paul s-a dus după ei și le-a propus să le dea un interviu și să facă alte fotografii, în schimbul imaginii incriminatoare.

Sub titlul „CAZUL MEMBRULUI BEATLES DISPĂRUT: Paul e încă printre noi“, fotografia de pe coperta ediției din noiembrie a revistei *Life* arăta familia McCartney – Paul, Linda, Heather și bebelușa Mary – fericită cu viața lor de la țară.

„Totul e tare stupid“, zicea Paul în interviul publicat alături. „Am luat insigna OPD din Canada. E o insignă de poliție. Poate că înseamnă «Ontario Police Department» sau ceva de genul. Aveam o floare neagră pentru că se terminaseră cele roșii. Nu eu, ci John e cel îmbrăcat în negru pe copertă în «Magical Mystery Tour». Pentru «Abbey Road», eram în hainele noastre obișnuite. Mergeam în picioarele goale pentru că era o zi foarte călduroasă... Și s-a întâmplat pur și simplu ca Volkswagenul să fie parcat acolo (...) Cei care inventează zvonurile astea ar trebui să se uite mai mult în ograda lor. Viața e scurtă. Ar trebui să-și facă griji pentru ei înșiși, nu să-i preocupe dacă eu am murit sau nu.“

Când s-a publicat interviul, a apărut și un comunicat de presă de la Apple, triumfător și scris în tipicul lor stil elaborat:

> Paul McCartney este în viață. El o spune. Soția lui o spune, copiii lui o arată. Fotografiile recente o confirmă, cântecele noi demonstrează asta clar și însuși faptul că e în viață ar trebui să fie de ajuns. Dacă aveți îndoieli, citiți revista *Life.* Dacă tot mai aveți îndoieli, noi nu avem ce face. Acel Paul McCartney care a compus *And I Love Her* încă vă iubește, e încă în viață și mai are mult de compus. Sunt o mie de cântece care așteaptă să fie compuse și o mulțime de lucruri de făcut. Aveți credință și încredere. E viu și nevătămat și sperăm să rămână așa cât mai mult. Dacă asta nu ține, atunci vom lansa și noi zvonul că publicul a murit de la gât în sus și că în ultimii trei ani și jumătate s-a folosit un facsimil de creier, după care vom aștepta să vedem cine neagă.

De atunci au trecut cincizeci de ani, dar unii tot mai cred că Paul a murit în 1966 și că un impostor talentat îi joacă rolul. În 2009, ediția italiană a revistei *Wired* a publicat un articol de nouă pagini, în care patologul legist pe nume Gabriella Carlesi și un IT-ist, Francesco Gavazenni, au analizat fotografiile cu Paul făcute înainte și după, măsurând diferențele la dinți, buze, maxilar și urechi. Au conchis că ele nu îi aparțineau aceleiași persoane.

O carte semnată de Tina Foster și intitulată *Plastic Macca: The Secret Death and Replacement of Beatle Paul McCartney* (2019) prezintă și mai multe dovezi, inclusiv revelația că „ceilalți membri Beatles și reprezentanții lor administrativi au făcut un pact cu rudele lui Paul, pe o sumă mare de bani, ca să țină secretă moartea lui, și au angajat un înlocuitor ca să protejeze imaginea, cariera, popularitatea și finanțele trupei.“

Unul dintre motivele inițiale ale înscenării a fost, sugerează Foster, frica de a nu semăna disperare în rândul admiratoarelor, care s-ar fi putut sinucide. „Teoria are un precedent“, scrie autoarea. „Cu puțin înainte de Crăciun, în 1962, o cățelușă pe nume Petra a apărut la emisiunea de televiziune pentru copii, *Blue Peter.* Din nefericire, ea avea să moară peste două zile din cauza unei boli. Ca să nu dezvăluie soarta ei tragică și astfel să

traumatizeze milioane de copii, șefii emisiunii au adus o sosie alb cu maro, care să-i ia locul Petrei. Nici măcar un singur spectator n-a băgat de seamă.“

În textul de pe coperta cărții se afirmă: „Avocata și scriitoarea Tina Foster a petrecut ani la rând încercând să scoată la lumină ce s-a întâmplat cu James Paul McCartney (...) Recunoscută ca autoritate pe acest subiect, Tina a fost invitată să vorbească la emisiuni de radio în SUA, Marea Britanie, Canada și Australia.“

În mod ciudat, Foster nu explică niciodată de ce membrii supraviețuitori ai formației Beatles și cei împreună cu care au pus la cale conspirația și-au dorit atât de tare să-și divulge propriul secret, oferind indicii relevante pentru dezlegarea enigmei.

225 „Dă-mă pe spate, mortule!“ (n. tr.).

226 „Paul a murit, prietene, mi-e dor de el, dor de el“ (n. tr.).

227 „Linda McCartney plânge“ (n. tr.).

228 „Unu plus unu plus unu fac trei“ (n. tr.).

229 „declarat oficial mort“ (n. tr.).

230 „Și-a zburat creierii într-o mașină“ (n. tr.).

231 „Și iată încă un indiciu pentru voi toți – morsa era Paul“ (n. tr.).

232 „Plâng“ (n. tr.).

233 „Eu sunt el, la fel cum tu ești el și suntem toți împreună“ (n. tr.).

234 „L-am îngropat pe Paul“ (n. tr.).

235 „Sos de merișoare“ (n. tr.).

236 Numele lui adevărat.

237 Reprezentatul legal al acuzaților celebri, printre care Albert DeSalvo („Criminalul din Boston“) și, mai târziu, Patty Hearst și O.J. Simpson.

238 Mai târziu, se va afla că este pseudonimul lui José Feliciano, cântărețul orb din Puerto Rico, probabil cunoscut încă pentru varianta *Light My Fire,* din 1968.

239[3] „La revedere, Paul, n-am vrea să pleci/ La revedere, Paul, după ce ai făcut atâția bani“ (n. tr.).

135

Plutea o nebunie în aer. La scurt timp după ce la Teatrul Old Vic a avut loc premiera adaptării scenice a cărții lui John, *In His Own Write,* în iunie 1968, Yoko Ono l-a convocat pe regizorul spectacolului, Victor Spinetti. Acesta și-a notat discuția.

— Aș vrea să regizezi tu piesa *mea*, a început ea.

— Ce este? am întrebat eu. Aș vrea să văd textul.

— Nu, nu. Nu e niciun text. Spectatorii urcă în autobuz. Li se permite să se ducă acasă. Apoi, celor care încă sunt în autobuz, li se permite să deschidă ușa, o acțiune care simbolizează conștientizarea. Apoi toată lumea se întoarce iar în autobuz. După care se merge la altă casă. Fiecare are voie să iasă. De data asta, poate să întâlnească o singură persoană. Simbolizează începutul comunicării. După care publicul se întoarce în autobuz...

— O clipă, Yoko, i-a întrerupt Spinetti monologul. Și care e marele final? Adică ce se întâmplă?

— A! Toată lumea merge în Hyde Park și așteaptă să se întâmple ceva.

— Cum ar fi?

— Cum ar fi un scaun care cade din cer.

La aceste cuvinte, Spinetti i-a aruncat o privire lui John, pe al cărui chip se citeau iubirea și mirarea.

— Oooo, ceva extraordinar! Auzi, „un scaun care cade din cer“.

Spinetti nu-și dădea seama dacă John glumea sau nu. Considerând că e momentul să plece, i-a zis:

— Tu nu vrei s-o regizez eu, dragă. Mai bine angajezi firma Cook’s Tours. Se pricepe de minune la autobuze.

Lui Yoko nu i s-a părut deloc amuzant.

— N-a mai vorbit cu mine luni întregi, povestea el.

Cam în aceeași perioadă, un adolescent ambițios, de optsprezece ani, Richard Branson, le-a smuls lui John și Yoko promisiunea că vor oferi pentru primul număr al noii lui reviste, *Student,* un fotodisc cu o înregistrare care va fi atașată la coperta I. Bazându-se pe cuvântul lor, Branson a comandat un tiraj generos de 100 000 de exemplare, cooptându-l pe autointitulatul „Bărbat cu Ochi Caleidoscopici“, Alan Aldridge, să realizeze o imagine psihedelică pentru copertă.

Data intrării în tipar a revistei se apropia, dar înregistrarea promisă întârzia să apară. Disperat, Branson a pus un avocat să amenințe că va da în judecată Apple and the Lennons și că va cere 100 000 de lire sterline pentru încălcarea promisiunii.

Amenințarea parcă a făcut minuni. Peste câteva zile, Branson a primit un telefon de la Derek Taylor.

— Treci pe la Apple, Richard. Avem ceva pentru tine.

Branson a fost condus în studioul de la subsol, din clădirea de pe Savile Row, unde a luat loc alături de Yoko și de John, în timp ce Taylor a apăsat butonul casetofonului. Branson era numai ochi și urechi.

— După un fâșâit, a urmat un sunet ca de metronom, ca bătaia unei inimi. „Ce e?“ am întrebat. „Inima copilului nostru care bate“, a zis John. Cum a vorbit, sunetul s-a oprit. Yoko a izbucnit în lacrimi de neoprit și l-a luat în brațe pe John. Nu înțelegeam ce se întâmplă, dar, înainte să zic ceva, John s-a uitat peste umărul ei direct în ochii mei. „Copilul a murit“, mi-a spus. „E tăcerea copilului nostru mort.“

Taylor l-a liniștit, explicându-i că e „artă conceptuală“, dar Branson era fără grai. Ce era de făcut? O înregistrare la liber a sunetelor scoase de un copilaș care moare nu avea să-i vândă revista până la ultimul exemplar din raft.

„Simțeam că nu pot să scot pe piață un moment atât de intim“, va scrie peste ani Branson, cu solemnitatea cuvenită, în autobiografia sa. A preferat să renunțe la acea copertă, să facă un nou design pentru revistă și să reducă tirajul comandat. Cât despre Yoko și John, reușiseră să evite acțiunea în

instanță. Peste câteva săptămâni, bunul Taylor i-a scris lui Branson ca să-i ceară scuze pentru deranjul provocat, semnând „All You Need Is Love“.

După ce Yoko a pierdut sarcina, John a stat cu ea la Queen Charlotte’s Hospital să se recupereze.

Într-o dimineață, l-a sunat pe Victor Spinetti și l-a rugat să le facă o vizită. Spinetti a găsit-o pe Yoko așezată în pat și bătând la mașina de scris, în timp ce el zăcea întins pe podea și arăta îngrozitor.

— Dumnezeule! a exclamat. Care dintre voi a pierdut sarcina?

John a râs. Ea a continuat să bată la mașină.

— Îi scriu fetiței mele, i-a spus ea. Îi trimit o poezie. Apoi i-a citit-o cu glas tare: „Nu-ți face griji, Kyoko. Mami îi caută mâna prin zăpadă.“

Spinetti s-a întristat.

— Câți ani are?

— Cinci.

— Și de când n-ai mai văzut-o?

— De patru ani.

— Atunci, trimite-i o căsuță de păpuși, dragă, i-a zis el.

În altă vizită, Yoko i-a povestit despre următoarea lor idee:

— Am cumpărat zece mii de cești. Eu și John luăm ciocanul. Spargem cestile și le scoatem la vânzare. Oameni din toată lumea le cumpără și lipesc ceașca spartă de mine și de John, pentru că, vezi tu, acum suntem căsătoriți, suntem mai celebri decât familia Burton.

De data asta, Spinetti a simțit că nu trebuie să spună nimic.

136

Sâmbătă, 14 iunie 1969, John și Yoko au fost intervievați la Londra de David Frost. Au început prin a le arunca ghinde spectatorilor, explicând că e săptămâna „Ghinde pentru Pace“. După aceea, Yoko i-a prezentat lui Frost ceea ce ea numea „o cutie cu zâmbet“. Deschizând-o, Frost a găsit o oglindă mică. Apoi i-a întrebat despre *bagism*[240].

JOHN: Ce este *bagism*-ul? E ca un fel de umbrelă sub care încape ce facem cu toții, suntem toți într-o sacoșă, știi? Dar noi ne-am dat seama că venim din două sacoșe – eu eram în sacoșa pop, umblând cu mica mea gașcă, iar ea era în mica ei gașcă avangardistă, tu ești în mica ta gașcă de la televizor, ei sunt în... Înțelegi? Și cu toții ieșim, ne uităm unul la altul din când în când, dar nu comunicăm. Trâmbițăm cu toții că nu există nicio barieră între artă, muzică, poezie... Dar încă zicem „Eu cânt rock-and-roll“, „El e poet“. Deci dacă ne întrebi ce înseamnă *bagism,* noi îți răspundem: „Suntem cu toții într-o sacoșă, iubitule!“

FROST: Ei bine, acum ați intrat într-o sacoșă...

JOHN: Păi, nu, am ieșit dintr-o sacoșă și am intrat în alta, așa se întâmplă, intri dintr-una într-alta.

FROST: Aveți o sacoșă la dumneavoastră. Ce faceți cu ea?

JOHN: Păi, câteodată intrăm în ea, alteori intră alții.

YOKO: Știi, viața trece așa de repede, și toată lumea e din ce în ce mai tensionată, fiindcă lucrurile se întâmplă cât ai clipi, așa că e chiar indicat s-o lași mai moale, să lași lucrurile să se așeze. Ca în sacoșă! Când te bagi, vezi că e liniște înăuntru, iar mișcările îți sunt limitate. Poți umbla și pe stradă într-o sacoșă.

FROST: Poți?

JOHN: Dacă la un interviu de angajare ar sta într-o sacoșă, candidații n-ar fi respinși pentru că sunt negri, verzi sau fiindcă au părul lung, înțelegi? Ar exista o comunicare totală.

FROST: Ar fi respinși pentru că sunt într-o sacoșă. *(Publicul râde.*)

YOKO: Ba nu. Dacă s-ar preciza încă de la începutul interviului că oamenii pe care ai vrea să-i angajezi – deja ai avut prejudecata asta! – trebuie să vină cu o sacoșă, atunci i-ai judeca după ce ți-ar comunica și n-ar mai trebui să te gândești „Hm, dar e negru... Nu-mi place.“

240 „Bagism“ este o satiră la adresa ideilor preconcepute, care țin de înfățișarea fizică a celuilalt. Conform acestei teorii create de Yoko și John pentru campania de pace desfășurată spre sfârșitul anilor ’60, fiind complet acoperiți de o sacoșă, oamenii nu mai pot fi judecați în funcție de gen, sex, culoare etc. (n. tr.).

137

Din jurnalul lui Kenneth Williams, 15 iunie 1969

Tipul de la Beatles, cel căsătorit cu o asiatică, a fost la emisiunea lui Frost. Are părul lung și e cam șters, plus ochelari cu ramă metalică și accentul ăla nazal, ciudat, de Liverpool: are o înfățișare fie grotescă, fie ciudată, iar impresia generală e că pare un mare nătărău. Și el, și soția, când dau interviuri, de multe ori stau în sacoșe ca să ajungă la „obiectivitate“ și „se întind“, adică stau în pat perioade mai lungi & dau voie să intre în cameră unui anumit număr de oameni. Cred că pe tipul ăsta îl cheamă Ringo Starr sau ceva de genul (ba nu, John Lennon), dar, la început, era „cântăreț“ și instrumentist al trupei Beatles. Degeaba cauți motivele reale pentru care a fost intervievat. De ce o emite poncife despre starea omenirii acest fost cântăreț pop, asta nu pot să înțeleg. Îți stă mintea în loc dacă-l asculți.

138

În septembrie 1968, aflându-se într-o vizită la mătușa Mimi, John a luat pe furiș titlul de membrul al Ordinului Imperiului Britanic de pe polița pe care stătuse în ultimii patru ani și l-a dus înapoi la Londra fără să sufle un cuvânt. După aceea, i-a rugat pe angajați să se intereseze cum ar fi mai corect să i-l înapoieze Maiestății Sale Regina. S-a ocupat de asta Bill Oakes, asistentul personal al lui Peter Brown de la Apple, care a scris următoarea instrucțiune:

Medalia, alături de o explicație scurtă, ar trebui trimisă la Secretariatul Cancelariei Centrale, Buckingham Gate, 8, Londra, SW1. Scrisorile opționale ar trebui trimise către:

a.) Harold Wilson. Principalul protest ar trebui adăugat aici – poate că scrisoarea devine publică?

b.) Maiestatea Sa Regina. Avocații nu recomandă mai mult decât un bilet respectuos, plin de regret.

Pe 25 noiembrie 1969, John a scris următoarea scrisoare, alcătuită dintr-o singură frază:

Maiestatea Voastră,

Înapoiez această medalie în semn de protest față de implicarea Marii Britanii în conflictul Nigeria-Biafra, față de sprijinul nostru pentru America în Vietnam și față de căderea piesei Cold Turkey în clasamente.

Cu dragoste, John Lennon

După aceea, i-a zis șoferului său, Les Anthony, să o ducă la Palatul Buckingham, dându-i scrisori și pentru prim-ministrul și secretarul Cancelariei Centrale.

Într-o conferință de presă organizată la sediul Apple, John a susținut că titlul l-a stânjenit cumva dintotdeauna. Brian Epstein, a spus el, insistase ca trupa să accepte recompensa:

— Mă agitam ori de câte ori vedeam însemnul titlului pe scrisorile mele. Eu nu aparțineam cu adevărat acelui tip de lume. Acum îl dau înapoi, mulțumesc foarte mult (...) Mă tot gândesc de câțiva ani la asta. Chiar și când l-am primit, ăsta a fost primul gând. I l-am dat mătușii mele, care l-a pus mândră pe un raft, ceea ce e de înțeles, e foarte mândră de el. L-am șterpelit în urmă cu câteva luni și nu i-am spus ce vreau să fac – fără îndoială că acum știe. Îmi pare rău, Mimi, dar așa stau lucrurile.

Când a aflat ce s-a întâmplat, Mimi s-a supărat foc:

— Dacă aș fi știut pentru ce îl voia înapoi, nu i l-aș fi dat niciodată.

Evident, se simțea prea umilită ca să recunoască faptul că el îl luase fără s-o întrebe.

139

O petrecere: Chelsea Town Hall, King's Road, Londra, SW3 3 iulie 1969

Într-o zi de luni, Apple Records a trimis o invitație:

Apple Pace/Vedere/Comunicare/ John, Yoko și Apple Records vă invită să le fiți alături săptămâna aceasta, marți, 3 iulie, pentru a face cunoștință cu Plastic Ono Band în Chelsea Town Hall, Kings Road.

Dar marți, conducând prin munții Scoției, John intră într-un șanț. Partea din față a mașinii e distrusă, iar el, împreună cu Julian, Yoko și fetița ei, Kyoko, ajung la spital. John are șaptesprezece copci, Yoko, paisprezece, și Kyoko, patru. Julian suferă un șoc, dar află că tatăl lui e bine.

— John nu le are cu condusul, n-a mai condus de ani, explică Derek Taylor.

John e de neînduplecat în hotărârea lui că petrecerea de lansare a hitului *Give Peace a Chance,* a Plastic Ono Band, trebuie să aibă loc. Dar cum nici el, nici Yoko nu mai pot participa, îi dă instrucțiuni lui Taylor să trimită o echipă de filmare în Scoția, „ca să filmeze un salut de pe patul de spital".

În ziua de dinaintea petrecerii, Taylor primește un telefon de la șeful echipei de filmare, care îl anunță că John și Yoko nu doresc să-i primească; aparent, se simțeau „de rahat". Așa că se întoarce la Londra fără nicio filmare.

Dar petrecerea merge mai departe, fără niciun efort. Chelsea Town Hall e plin de aranjamente florale și afișe mari, albe, care declară DRAGOSTE ȘI PACE. Mesele gem de mâncare și băutură pentru cinci sute de oaspeți, deși au fost invitați doar trei sute.

La cinci și jumătate, musafirii încep să sosească și sunt întâmpinați de Derek Taylor, care se scuză că gazdele nu sunt prezente. Din difuzoare, se aude *Give Peace a Chance.* Peste câteva ore, după ce s-au consumat „cantități pantagruelice de alcool“, se formează un șir indian și toată lumea dansează în stradă. Aceasta va fi ultima petrecere pe care o va da Beatles, deși niciun membru al trupei nu e acolo.

140

Ziarista americancă Gloria Emerson i-a intervievat pe John și pe Yoko la sediul Apple, pe 3 decembrie 1969. Ea, care își începuse cariera drept corespondent străin în Saigon, în anii ‘50, știa ce spune. Disputa ei aprinsă cu John și Yoko – remarcabilă, de altfel, fiindcă Emerson nu era, în mod evident, împotriva establishment-ului – avea să se difuzeze peste două săptămâni, la BBC Radio 2.

JOHN: Dacă e să ajung pe prima pagină, atunci să ajung prin cuvântul „Pace“.

GLORIA EMERSON: Dar devii ridicol!

JOHN: Pentru unii, da, dar nu-mi pasă, dacă așa *salvăm* vieți!

GLORIA: Doar nu crezi că tu...? O, băiețelul meu drag... Trăiești într-un tărâm al poveștilor! Doar nu crezi că ai salvat vreo viață până acum?!

JOHN: Poate o să salvăm câteva vieți în viitor!

Emerson, cu unsprezece ani mai mare decât el și cu trei ani mai mare decât Yoko, pare exasperată, ca un adult față în față cu un copil care nu se căiește.

GLORIA: Dar, oricum, ce știi tu despre o mișcare de protest? Înseamnă mult mai mult decât să-ți trimiți șoferul cu mașina înapoi la Palatul Buckingham!

JOHN: Ești doar o snoabă. Singura cale prin care să faci...

GLORIA: Iar tu ești o făcătură. Adică, știu că în Anglia e șic să nu fii serios în nimic..

Dintr-odată, Yoko, care până acum a tăcut, intervine.

YOKO: Pentru orice e nevoie de un zâmbet, știi...

GLORIA: Înțeleg. Masacrul din Pinkville[241], ha, ha, ha! Nu poți renunța la altceva dacă...

Urmează o tăcere jenantă. John îi aruncă priviri ucigătoare Gloriei și-și mestecă guma și mai apăsat. În schimb, ea pufăie din țigară.

JOHN: Nu e vorba despre sacrificiu. Nu poți să pricepi, nu? Am spus de o mie de ori că titlul de membru al Ordinului Imperiului Britanic n-are nicio relevanță. N-a fost niciun sacrificiu să

scap de el, de acord, ci am făcut-o pentru că era jenant.

GLORIA: Dar ce fel de protest ai făcut?

JOHN *(ridicând tonul)*: Am făcut o CAMPANIE PUBLICITARĂ PENTRU PACE! PRICEPI?

GLORIA: Nu, nu pot să pricep.

JOHN: ...o foarte mare campanie publicitară pentru pace.

GLORIA: Mi se pare că pute a laudă de sine! O campanie publicitară pentru John Lennon sau pentru pace?

John țipă la ea. Ea îl tratează ca pe un copil, iar el o tratează ca pe o gură-spartă burgheză. Poate că el nu știe că ea e corespondentă de război sau, dacă știe, pare să fi uitat.

JOHN: Dacă vrei gesturi drăguțe de pace din partea clasei de mijloc și manifeste intelectuale scrise de o groază de intelectuali pe jumătate inteligenți, pe care nu le citește nimeni! Ăsta e necazul cu mișcarea pentru pace!

GLORIA: Păi, pur și simplu pare un tărâm al poveștilor. Adică nu-mi vine în minte nimeni care să fi luat distanță de urâțenia lumii mai bine decât tine. Te și văd trezindu-te într-o dimineață de marți, întrebându-te: „Ia să vedem. Ce să facem azi, ce război e în toi?“

YOKO: Dar asta e în imaginația ta!

JOHN: De ce nu faci un film dacă tot te ocupi de asta?

GLORIA: Eu sunt un om care v-a admirat foarte mult.

JOHN: Păi, îmi pare așa de rău că-ți plăceau coafurile vechi, dragă, și că ți se părea că sunt foarte comic și spiritual. Sau că-ți plăcea *A Hard Day's Night.* Eu însă am crescut, pe când tu nu, mi-e clar.

GLORIA; Și până unde ai crescut?

JOHN: Până la douăzeci și nouă de ani.

GLORIA: Da.

În acest moment, ea lasă garda jos și devine mai conciliantă. Poate că tocmai și-a dat seama cât de tânăr e, așa că naivitatea lui i se pare mai ușor de iertat.

GLORIA: Cum a fost în Grecia?

YOKO: Frumos.

JOHN: Cât am stat acolo, am făcut un protest drăguț la adresa războiului, la televiziunea armatei. Bănuiesc că nu-ți place că am fost în Grecia, nu? Tu crezi că n-ar trebui să mergem într-

o țară fascistă ca Grecia, unde e în regulă să trăiești într-o țară fascistă ca Anglia sau America, nu?

Emerson e neclintită, se uită în tavan o clipă și, înainte să continue, evaluează situația.

GLORIA: Cred că America e un loc bun în care să locuiești. Fiindcă, dacă ești interesat sau angajat într-o cauză și dacă nu ești prea laș, poți schimba ceva prin ceea ce faci.

JOHN: Păi, am încercat să ne ducem în America în ultimele șapte sau opt luni, ca să facem ceva acolo, dar nu pot să intru.

GLORIA: Nu înțelegi cum protestează ei, dragul meu.

JOHN: Păi, ia zi-mi, ce cântau la moratoriul ăla mare? Cântau *Give Peace a Chance!* Și piesa a fost compusă special pentru ei.

GLORIA: Unde suntem, ce e asta și ce trebuie să faceți cu moratoriul? Deci au cântat un cântec de-ale voastre! Un cântec extraordinar, desigur! Dar e tot ce poți spune pe tema asta?

John ridică un deget la ea.

JOHN: Ziceai că în America *(începe să-i imite accentul)* „sunt foarte serioși în ceea ce privește protestele“, dar, ce să vezi, lălăiau un cântec despre fericire și noroc, care întâmplător e compus de mine. Eu sunt bucuros că-l cântau, și, când o să ajung acolo, o să-l cânt și eu cu ei, iar ăsta este un mesaj de la mine pentru America și pentru toată lumea, că eu îmi folosesc talentul de a compune ca să putem cânta împreună și sunt MÂNDRU că l-au cântat la moratoriu. Nu mi-ar fi păsat dacă ar fi cântat *We Shall Overcome,* dar s-a întâmplat să cânte acel cântec, și eu sunt MÂNDRU de asta, și o să mă duc acolo cu plăcere și o să cânt cu ei.

GLORIA: Să fie vesel!

JOHN: O să-l fac vesel.

Acum Yoko face singurul ei comentariu lung. Are o voce copilăroasă, ciudată, de parcă ar citi o carte pentru copii.

YOKO: Trebuie să fie vesel, pentru că, dacă-l facem vesel, poate oprim războiul, fiindcă atunci când ești fericit și zâmbești nu vrei să omori pe nimeni, nu? Abia atunci când ești foarte serios începi să te gândești la violență, la moarte și la crime. Adică, ai văzut vreodată pe cineva să ucidă cu un zâmbet pe față și să fie fericit? Nu! Ucigașii sunt oameni nefericiți și sunt violenți tocmai fiindcă sunt atât de nefericiți și atât de serioși.

Emerson își ia geanta.

GLORIA: Ne plictisim unul pe celălalt, domnule și doamnă Lennon, așa că o să plec. Vă mulțumesc. La revedere!

JOHN: Cred că asta ai vrut.

Emerson iese din sală fără niciun cuvânt.

YOKO: Ultima idee a fost bună și n-a vrut să răspundă.

JOHN: N-a auzit nimic.

În anul următor, Gloria Emerson s-a întors în Saigon, spunând că „vrea să revină ca să scrie despre poporul japonez și despre nefericitele schimbări din viața lui, o temă abordată nu tocmai pe larg de presa mai preocupată să reflecte conflictul militar“. În primele reportaje, a dezvăluit relatările americane false și consumul de droguri puternice de către personalul militar american. Peste ani, va povesti că, la finalul șederii acolo, nici nu mai putea ține evidența tuturor soldaților americani pe care îi alinase în ultimele clipe de viață.

Peste nouăsprezece ani, în numărul din decembrie 1988 al revistei *Q,* apărea un dialog între Yoko și jurnalistul Tom Hibbert, în care au vorbit despre momentul când ea și John se fotografiaseră stând în pat, transmițând mesajul „pentru pace“.

HIBBERT: Când priviți în urmă la acele momente, vă simțiți mândră?

YOKO: A, da. Simt mândrie și o mare bucurie. Lucrurile alea pe care le-am făcut sunt binecuvântări. Atunci, oamenii cam râdeau de noi – noi speram că vor râde *cu* noi, dar n-a ieșit așa. Dar, în cele din urmă, a avut efect. Anul trecut, când Reagan s-a întâlnit cu Gorbaciov la summit și și-au strâns mâna, am simțit, cumva, că a avut efect ce am făcut eu și John.

241 Masacrul de la My Lai (martie 1968) a fost cunoscut inițial ca masacrul de la Pinkville, aceasta din urmă fiind denumirea dată de armata americană zonei în care a avut loc.

141

Pe 6 decembrie 1969, când să intre în Bull Hotel, din Long Melford, Suffolk, tata s-a ciocnit de John și Yoko, care încercau să iasă.

În ochii mei de copil – avem doisprezece ani atunci –, diferența de vârstă dintre tatăl meu și John Lennon părea de un secol ori mai mult. E ciudat să-ți dai seama că, în realitate, diferența nu era decât de douăzeci de ani: tatăl meu (născut în 1920) avea patruzeci și nouă de ani atunci, iar John (născut în 1940) avea douăzeci și nouă. Mama (născută în 1930) a fost și rămâne, bizar, cu doar trei ani mai mare decât Yoko Ono (născută în 1933). Tata venise la Suffolk ca să vâneze porumbei. John și Yoko lucrau la o filmare, *Apotheosis no. 2.* Un balon cu aer cald urma să se ridice din piața frumosului oraș medieval Lavenham. Cum se întâmpla deseori pe-atunci, când erau în centrul atenției, John și Yoko erau filmați în timp ce se făceau filmările, de data asta pentru un documentar BBC, intitulat *24 Hours: The World of John and Yoko.*

Încă îi puteți vedea pe YouTube, cum se cazează la Bull Hotel (sub numele „Domnul și doamna Smith"), după care iau ceaiul în pat, înainte de a fi conduși prin zăpadă în Rolls-Royce-ul lor alb, de la Long Melford la Lavenham. În chip straniu, la început, așezat în alt pat de hotel, John îi citește o scrisoare lui Yoko cu voce tare:

> Dragă domnule Lennon,
>
> Din informațiile primite în timp ce foloseam un Ouiji Board (sic), cred că veți fi ținta unei tentative de omor. Spiritul care mi-a trimis această informație este Brian Epstein.

Și John, și Yoko au râs.

În Lavenham, stau pe o bancă, în zăpadă, și se uită în zare, învăluiți în ceva negru, din care li se văd doar ochii și nasul. Un balon cu aer cald,

mare, portocaliu, plutește în aer. Țin minte că i-am văzut într-o filmare cu balonul în *Top of the Pops,* pe BBC, care servea drept fundal pentru single-ul lor, *Instant Karma.*

Intrarea de la Bull Hotel era suficient de mare cât să poată intra tata, iar ei doi să iasă, dar nu toți trei în același timp.

— Eu nu m-am clintit, mi-a povestit tata când a ajuns acasă. În cele din urmă, John și Yoko s-au dat într-o parte, dar, cum am subînțeles din tonul lui triumfător, nu fără luptă.

Pe vremea aceea, se discuta des despre prăpastia dintre generații, mai ales când venea vorba despre John și Yoko. Generația mai veche știa că ceva nu era în regulă cu ei: făceau ei ceva ce nu era bine, dar nimeni nu știa exact ce. Colin Welch (născut în 1924, viitorul meu socru) a încercat să-și formuleze suspiciunile în *Daily Telegraph.* „Beatles și tinerii parcă aveau în comun o limbă secretă, pentru alții de neînțeles, dar pentru ei plină de sensuri întunecate“, avea să scrie el peste ani. Părerea lui e că la sfârșitul anilor ’60, Beatles nu mai reprezenta doar „divertisment, ci avataruri, profeți, eroi și filozofi ai unei întregi generații, exemplari în victoriile lor promiscue, în poziționările lor politice, în «gândirea» lor superficială și în sentimentalismul lor“. Erau, zicea el, niște făpturi carismatice, care-i ispiteau pe copii să se îndepărteze de părinți. „Din această lume lipsesc total anumite virtuți plictisitoare, tot ce înseamnă fidelitate, cumpătare, măsură în gestionarea banilor, seriozitate, gust și disciplină, toate virtuțile asociate cu munca, cu efortul de a dobândi cunoaștere, pricepere și calificare. În locul lor, o decadentă exprimare de sine, în care nu se exprimă nimic, pentru că nu s-a cultivat nimic care să fie exprimat.“

Marea ruptură a fost, bineînțeles, Al Doilea Război Mondial. La nouăsprezece ani, John cânta jazz cu Quarrymen, în Casbah. La aceeași vârstă, tata se înrolase la Cameron Highlanders. Următorii șase ani avea să și-i petreacă luptând în război, timp în care a fost rănit în Normandia și și-a pierdut singurul frate la Salerno. La douăzeci de ani, și Colin lupta în Normandia. Batalionul lui din regimentul regal Warwickshire a reușit

„performanța“ zdrobitoare de a pierde 170% din efectivele inițiale în zece luni, de la ziua istorică de 6 iunie 1944. „Normandia mirosea a moarte... un abator gigantic, cadavre peste tot, de oameni, de animale, ai lor, ai noștri, nicio șansă să fie îngropați, toți țepeni și umflați hidos, plini de praf alb sau de noroi, fără cap sau cu fața schimonosită, devorați de muște, putrezi, emanând duhoarea aceea înfiorătoare, dulce-amară, pe care, dacă o simți o dată, n-o mai uiți niciodată.“

Războiul i-a afectat profund pe amândoi. Cum altfel? „Fragilitatea și valoarea societății civile, precum și consecințele cumplite ale prăbușirii ei ne-au lăsat o impresie de neșters“, nota Colin. „Într-un fel, am devenit cu toții profund conservatori, foarte conștienți de ceea ce se pierduse, disperați să păstrăm ce mai rămăsese.“

La douăzeci de ani, John cânta la The Cavern, hotărât să trăiască o viață în deplină libertate, evoluând în fața spectatorilor din toată lumea, care îl adorau, recompensat cu absolut tot ce se putea visa în materie de lux și răsfăț. Atunci, de ce ar fi de mirare că atâția oameni din generația care a făcut războiul se uitau la viața lui nedumeriți, frustrați și – cine știe? – poate puțin invidioși?

142

Fără îndoială că a fost greu și pentru generația dintre ei. Ross MacManus[242] avea treizeci și cinci de ani în ianuarie 1963 și cânta cu Joe Loss Orchestra. La momentul acela, BBC și Sindicatul Muzicienilor aveau o înțelegere cum că la radio se poate difuza muzică înregistrată doar cinci ore pe zi: tot ce depășea trebuia să fie live. Joe Loss Orchestra acoperea acest interval, învățând în câteva zile ultimele hituri ale altor artiști, pe care apoi le cânta live.

Declan, băiatul de nouă ani al lui MacManus, își asculta tatăl în timp ce învăța să cânte cele mai recente hituri.

— Eram obișnuit să aud vocea tatălui meu din camera din față, unde repeta piesele noi. Se zguduiau geamurile de sticlă jivrată de la ușa din hol.

În ianuarie, lui MacManus i se ceruse să învețe melodia *Please Please Me* a unei trupe noi, Beatles. Micuțul Declan asculta discul pe care tatăl lui îl tot punea. Era impresionat de linia vocală armonioasă: al doilea vocalist părea să repete aceeași notă după solistul principal.

— Știam că Rose și Larry, colegii tatălui meu, vor răspunde *C'mon* și probabil că avea să li se pară totul puțin stupid, dar eu nu mă mai săturam să ascult acel crescendo, mai ales când se ajungea la refren, cu un salt puțin în *falsetto* la primul *Please.*

Declan l-a întrebat pe tatăl lui dacă îi dă discul după ce termină.

— A râs și mi l-a dat.

Timpul trecea, formația Beatles devenea din ce în ce mai cunoscută, iar micuțul Declan abia aștepta ca tatăl lui să aducă acasă noul single Beatles, știind că în curând o să fie al lui. Le primea imediat ce ieșeau pe piață: pe multe era o etichetă roșie, pe care scria DEMO DISC sau DICK JAMES MUSIC LIMITED.

La începutul lui noiembrie, Ross MacManus și-a luat angajamentul să cânte *If I Had a Hammer,* cu Jos Loss Orchestra, la Royal Variety Show. Pentru Declan, faptul că tatăl lui avea să cânte în aceeași emisiune cu Beatles era mult mai emoționant decât ideea că performa în fața membrilor familiei regale.

În dimineața de după ziua cea mare, Declan a încercat să rămână calm, punând întrebări concrete.

— I-ai văzut pe Steptoe și fiul? Dar pe Dickie Valentine?

Dar n-a trecut mult și nu s-a mai putut abține.

— Chiar i-ai cunoscut pe cei din trupa Beatles?

Tatăl lui a mormăit că, da, i-a cunoscut, și că sunt și niște tipi foarte drăguți.

— După care a căutat în buzunarul hainei aflate pe spătarul scaunului și a scos de acolo un plic subțire, venit cu poșta prin avion, și mi l-a dat. L-am desfăcut și iată autografele celor patru membri Beatles pe o pagină... Cerneala abia dacă se uscase!

Cartea cu autografe a lui Declan era prea mică ca să încapă în ea toată foaia, așa că a decupat fiecare autograf, a tăiat „e“-ul din „The“ de la „The Beatles“ și a pus înăuntru cele patru autografe, separat.

Peste zece ani, când Declan se afla la începutul unei cariere muzicale, Ross l-a sfătuit să nu spună nimănui, niciodată, că tatăl lui cântase cu Joe Loss Orchestra, pentru că așa n-o să-l ia nimeni în serios. Pe lângă asta, Declan MacManus a mai făcut ceva: și-a luat numele Elvis Costello.

— Avea treizeci și cinci de ani pe atunci. Trebuie să-i fi fost greu să se ducă la niște tipi de douăzeci și doi de ani și să le zică: „Aș vrea un autograf pentru băiatul meu.“

242 Ross MacManus (1927–2011). Îl puteți vedea pe YouTube, împreună cu Joe Loss Orchestra, cântând *Please Please Me,* în ١٩٦٣. MacManus seamănă cu fiul lui și are aceiași ochelari sobri. Dansează remarcabil de liber, aproape experimental, pe ritmuri latino-americane și, privită comparativ, țopăiala rece a trupei Beatles pare puțin bătrânicioasă. Versiunea lui din ١٩٧٣ după *The Long and Winding Road* a ajuns numărul 16 în topurile din Australia.

143

Toată viața ei, în fiecare zi de Crăciun, Regina Elisabeta a II-a transmitea un mesaj adresat poporului din Marea Britanie și din Commonwealth. Primul ei mesaj de Crăciun datează din anul 1952 și l-a transmis la zece luni după ce a fost încoronată. Avea douăzeci și șase de ani.

— În fiecare zi de Crăciun, pe la această oră, iubitul meu tată transmitea un mesaj poporului său din toate colțurile lumii, a început ea. Astăzi vă transmit eu un mesaj dumneavoastră, care acum sunteți poporul *meu*.

Mai departe, le cerea supușilor săi „să păstreze viu curajosul spirit de aventură, cea mai frumoasă calitate a tinereții". Privind spre momentul încoronării, își încheia mesajul spunând:

— Aș vrea să vă rog pe toți, indiferent de religie, să vă rugați pentru mine – să vă rugați ca Domnul să-mi dea înțelepciune și putere să-mi țin promisiunile pe care o să le fac și să vă slujesc cu credință până la finalul vieții.

Printre multele milioane de oameni care i-au ascultat cuvintele la radio în ziua aceea de Crăciun, se număra și Paul McCartney, un băiat de zece ani, care, în anul respectiv, luase examenul și trecuse la gimnaziu. Peste câteva luni, s-a înscris la concursul de eseuri despre Ziua Încoronării, care avea loc la Liverpool. A câștigat un premiu, care i s-a decernat în cadrul unei ceremonii speciale, desfășurate la Picton Hall din Liverpool.

„În Ziua Încoronării lui William Cuceritorul, la Westminster Abbey s-au adunat saxoni din popor ca să-și ovaționeze regele normand în timp ce se îndrepta spre altar", începea eseul curat, scris de „Paul McCartney, în vârstă de zece ani și zece luni". „Normanzii, crezând că e o insultă, s-au năpustit asupra saxonilor, ucigându-i aproape pe toți." Și continua într-o notă mai liniștitoare: „Dar la Încoronarea fermecătoarei noastre regine tinere, Regina

Elisabeta a II-a, nu va fi nicio răzmeriță și niciun omor, căci familia regală de astăzi domnește mai degrabă prin iubire decât prin forță.“

Unsprezece ani mai târziu, Paul și amicii lui de la Beatles se adunau la studiourile EMI ca să înregistreze primul lor mesaj de Crăciun, care să li se distribuie pe discuri flexibile membrilor din fan clubul lor. Avea să devină o tradiție și să continue până la Crăciunul din 1969, chiar înainte ca cei patru membri să meargă pe drumuri separate.

Fiecare dintre cele șapte înregistrări de Crăciun făcute de ei poate fi considerată acum un fel de contrapunct ciudat la tipul de mesaj rigid, mai degrabă tradițional, transmis de regină.

1963

Mesajul de Crăciun al Reginei

„De la ultimul meu mesaj de Crăciun pentru dumneavoastră, în lume au avut loc multe evenimente importante și schimbări de forță, dar ele deja fac parte din lunga cronică a istoriei“ (trimitere indirectă la asasinarea președintelui Kennedy din noiembrie). „Acum, ca întotdeauna, important pentru omenire este viitorul. Omenirea nu poate progresa decât dacă aspirăm cu-adevărat, ambițioși, la ceea ce este bun și cinstit.

Știm că răsplata este pacea pe pământ și bunăvoința față de oameni (...).“

Regina își încheie discursul amintindu-le supușilor săi că „s-au realizat multe, dar încă mai sunt multe de făcut“, adăugând că „Întreaga familie mi se alătură pentru a trimite fiecăruia dintre dumneavoastră cele mai bune urări de Crăciun și Domnul să vă fie alături în anul ce vine.“

Mesajul de Crăciun al trupei Beatles

Toți cei patru membri ai formației cântă *Good King Wenceslas,* completând cu variațiuni ca niște triluri de ciocârlie în jurul cuvintelor inițiale (de exemplu, *Brightly shone the boot that night, on the mossy cru-el...*)

John: „Bună! Vă vorbește John, cu vocea lui. Suntem cu toții bucuroși că ne putem adresa dumneavoastră de pe bucățica asta de plastic (...) Anul trecut, pe vremea asta, pufăiam, fiindcă *Love Me Do* ajunsese în Top 20 și tot nu ne vine să credem că, între timp, deja s-au întâmplat atâtea.“ (Cântă *Gary Chrimble to you, Gary Chrimble to you!*)

Paul: „Tot ce a zis John e valabil și din partea mea.“ (Înainte să-și termine mulțumirile adresate fanilor care au trimis felicitări și cadouri, îl ciupește cineva, probabil John, și scoate un „Auch!“,

după care izbucnește în râs.) În continuare spune că, după ce a menționat o dată că Beatles se dă în vânt după jeleuri, „le-am pus în cutii și lăzi și am început chiar să ne transformăm în jeleuri“. „Oricum, încă ne plac bomboanele cu cremă de mentă, dropsurile cu ciocolată și fondantele colorate.“

La sfârșit, Beatles cântă o versiune liberă, în germană, după *Happy Christmas,* pe un ton plin de încredere, ca o amintire a multelor luni petrecute în Hamburg. După aceea, cântă *Ringo the Red-Nosed Reindeer*.

1964

Mesajul de Crăciun al Reginei

„Noi, toți cei care suntem binecuvântați să avem familii tinere, știm dintr-o experiență îndelungată că, atunci când în casă e multă gălăgie, de multe ori e mai puțină neliniște...“ Regina le adresează un apel direct tinerilor: „În dumneavoastră stă speranța noastră pentru viitor. Avem nevoie de dumneavoastră, oameni tineri! Aveți în față o misiune importantă – construirea unei lumi noi. Aveți inteligență și curaj, imaginație și omenie; îndreptați-le spre țelurile care trebuie atinse în secolul acesta, dacă vrem ca oamenii să trăiască împreună, în pace și prosperitate.“

Încheie cu „Dumnezeu să vă binecuvânteze și tuturor Crăciun fericit, foarte fericit!“

Mesajul de Crăciun al trupei Beatles

Se aude *Jingle Bells,* după care cântă toți *I don't know where we'd be without you!*[1], la care John răspunde „Poate în armată“.

Chiar dacă sunt la început, dau semne de nostalgie. „Scriem acest mic mesaj în Studioul nr. 2 de la EMI“, anunță Paul. „Același studio pe care l-am folosit pe când înregistram *Love Me Do,* acum mulți ani, se pare.“ „*Oh, those were the days*“[2], adaugă John.

Tot el menționează că are o carte nouă, „prostiile obișnuite, dar nu o să coste mult. Ăsta e chilipirul pe care o să-l facem.“

La sfârșit Beatles, cântă *Oh, You Can Wash Your Father's Shirt,* înainte să repete urarea „Crăciun fericit!“

1965

Mesajul de Crăciun al Reginei

„Există dovezi copleșitoare că, acelora care nu au o viață de familie fericită, dintr-un motiv sau altul le lipsește echilibrul din viață (...) Cinicii pot spune că mesajul de Crăciun e o pierdere de timp,

dar asta este doar o părere ceva mai întunecată; există însă și una mai veselă și mai dătătoare de speranță.“

Și încheie: „Vă doresc tuturor un Crăciun foarte fericit și, dacă putem face cu toții un efort susținut în Commonwealth, poate că la anul va veni un Crăciun mai fericit pentru mult mai mulți oameni.“

Mesajul de Crăciun al trupei Beatles

Cu fiecare an ce trece, mesajul dat de Beatles devine din ce în ce mai liber și mai relaxat. Cel din 1965 începe cu o interpretare spontană a piesei *Yesterday,* după care urmează glumițe.

John schimbă repede accentele unul după altul, ajungând să spună cu accent scoțian „Crăciun fericit!“ La un moment dat, se apucă să cânte *It's the Same Old Song,* un cântec al formației Four Tops, până când Ringo îl atenționează „Dreptul de autor, Johnny!“

1966

Mesajul de Crăciun al Reginei

În tonul Maiestății Sale apare o nuanță nouă: „Anul acesta aș vrea să mă adresez în special femeilor (...) Este greu să ne dăm seama că, acum mai puțin de cincizeci de ani, femeilor din Marea Britanie li s-a acordat dreptul de vot pentru prima dată.“ Încheie cu „Domnul fie cu dumneavoastră și Crăciun fericit tuturor!“

Mesajul de Crăciun al trupei Beatles

Începe Paul, care cântă la pian: *Everywhere it's Christmas!*

Anul acesta, în timp ce lucrează la înregistrarea piesei *Strawberry Fields Forever,* Beatles face pauză o zi ca să improvizeze un număr de pantomimă în stilul *Goon.*

Povestea e greu de înțeles. „Povestea noastră începe în Corsica“, spune John. „Între timp, sus, în Alpii elvețieni, doi scoțieni bătrâni molfăie o bucată de brânză elvețiană...“

Formația își încheie mesajul cu piesa *Please Don't Bring Your Banjo Back, I Don't Know Where It's Been*.

1967

Mesajul de Crăciun al Reginei

Maiestatea Sa celebrează centenarul Canadei: „Canada are toate motivele să fie mândră.“

De asemenea, îi aduce un omagiu lui Sir Francis Chichester, „extraordinar om al mării“, care, având doar o mână, a navigat în toată lumea pe *Gypsy Moth*.

Mai aproape de casă, ea spune: „Dincolo de orice îndoială, Marea Britanie se confruntă cu probleme grave, dar tot dincolo de orice îndoială e și faptul că le va depăși.“ În încheiere, „efortul

hotărât și bine condus al unui popor care secole la rând și-a dovedit convingător caracterul și spiritul de inițiativă își va primi răsplata“.

„Sper și mă rog ca acest spirit de Crăciun al familiei unite, cu ajutorul lui Dumnezeu, să se răspândească și să crească în familia de popoare din Commonwealth“, conchide ea.

Mesajul de Crăciun al trupei Beatles

Este ultimul mesaj pe care îl va înregistra întreaga trupă: ultimele lor mesaje vor fi rezultatul unor înregistrări individuale. De la moartea lui Brian Epstein, survenită în august, lucrurile nu au mers într-o direcție bună. În a doua zi de Crăciun, se difuzează *Magic Mystery Tour,* care îi nedumerește pe mulți din public.

Acest mesaj cuprinde *Christmas Time is Here Again,* un cântec care leagă un amestec bizar de voci, ca în *Goon,* pauze orchestrale, aplauze, efecte de sunet, parodii de reclame și de quiz-show („Și pe ce premiu ați pus ochii?“), urări făcute pe un ton sarcastic („Am vrea să vă mulțumim pentru un an minunat“). Efectul e unul psihedelic, halucinogen, fără sens și îngrijorător, într-o oarecare măsură un prototip pentru *Revolution 9,* piesa înregistrată un an mai târziu.

1968

Mesajul de Crăciun al Reginei

Tema de anul acesta este frăția oamenilor, cuvinte „ce sună minunat“.

Ea însă „nu ar trebui să rămână un gând vag sau o idee abstractă. Fiecare dintre noi o poate pune în practică, dacă tot timpul dă dovadă de bunătate și respect față de celălalt în ciuda tuturor provocărilor.“

Spre deosebire de Beatles, Maiestatea Sa vorbește despre pace. Anticipând *Imagine,* piesa lui John Lennon, ea susține: „Filozofii și profeții au tras concluzia că pacea e mai bună decât războiul, dragostea e mai bună decât ura și că, prin prietenie și colaborare, omenirea nu poate decât să progreseze (...) Nu ar trebui să fim obsedați de probleme materiale.“

„Crăciunul este festivalul păcii“, conchide Regina. „Voia Domnului e ca noi să ne străduim necontenit să aducem «Pace pe Pământ, Bunăvoință între Oameni». Sper că aveți cu toții un Crăciun fericit și mult noroc în noul an!“

Mesajul de Crăciun al trupei Beatles

Dintre cei patru membri ai formației, în ceea ce privește stăpânirea de sine, Ringo este cel care seamănă cel mai mult cu Maiestatea Sa și a lui e vocea care se aude prima. „Bună! Cu toată sinceritatea vă dorește Crăciun fericit al dumneavoastră, credincios, Ringo Starr.“

Apoi se revarsă *Ob-La-Di, Ob-La-Da,* piesa de pe recent lansatul „The White Album“, puțin Helter-Skelter, câteva triluri de operă, sonerii de telefon și țipete la întâmplare („Cred că e o neeebunie!“), toate combinate inegal de John, care îi aduce un omagiu exprimării în limba păsărească, de care se îndrăgostise recent: „Au fost odată ca niciodată două baloane, pe care le chema Jack și Yono, foarte îndrăgostite predestinat să se întâmple într-un milion de ani au fost împreună prietene din nefericire se pare că...“[1]

George, mai tradițional, le trimite salutări „tuturor dragilor noștri fani din întreaga lume“, iar Paul cântă puțin.

„Avem un invitat special aici, domnul Tiny Tim“, anunță George la sfârșit. După aceea, invitatul cântă *Nowhere Man* cu vocea lui ascuțită, acompaniat la ukulele.

1969

Mesajul de Crăciun al Reginei

„În scurt timp, anii ’60 se vor încheia, dar vor rămâne în amintirea noastră.“

Această frază nu a spus-o Beatles, ci Regina. Măcar ea rezistă. Le amintește tuturor că, în iulie, primii oameni „au ajuns dincolo de planeta noastră și au pășit pe Lună, dar fiecare dintre noi va avea victoriile sau tragediile lui speciale, la care să privească în urmă“.

Gândurile sale, mărturisește Regina, „sunt la copiii mei mai mari, care intră în slujba poporului acestei țări și din Commonwealth. Pentru mine și soțul meu, este o mare mulțumire și o mare ușurare să știm că și-au câștigat un loc în inima dumneavoastră.

Noi toți așteptăm cu nerăbdare să plecăm în vizită în Noua Zeelandă, la sărbătorirea bicentenarului Cook, precum și în Fiji și Tonga. Sperăm ca anul viitor, mai târziu, să vedem ceva din dezvoltarea fascinantă din nordul Canadei (...)“

Apoi adaugă: „Este firesc ca noi toți să fim uimiți și impresionați de triumful tehnologiei, dar Crăciunul este o bucurie a spiritului.“

Maiestatea Sa încheie: „În aceste momente, ne facem griji mai ales pentru cei singuri, cei suferinzi și cei în vârstă. Am speranța că vor simți cu toții căldura și mângâierea de a avea pe cineva alături și că dumneavoastră, toți, vă veți bucura de un Crăciun foarte fericit, cu familiile și prietenii dumneavoastră. Dumnezeu să vă binecuvânteze pe toți!“

Mesajul de Crăciun al trupei Beatles

Poate părea ciudat că, în ultimele săptămâni ale anului 1969, când dezintegrarea trupei era deja de neoprit, băieții au înregistrat, totuși, un mesaj de Crăciun pentru fan club sau că, în epoca hippy, mai

exista, totuși, un fan club al lor. Iar The Official Beatles Fan Club nu numai că a supraviețuit, ci a mai rezistat aproape doi ani după ce membrii trupei s-au despărțit.

Și de data asta, fiecare dintre ei a înregistrat un mesaj individual. John se plimbă prin grădină și sporovăiește cu noua soția, care îl călăuzește.

— Te plimbi în grădina din Ascot, cu soția ta, Yoko, îl ajută ea să-și aducă aminte. Dar ai vreun gând special de Crăciun?

— Păi, Yoko, e Crăciunul, iar gândul meu special se cam îndreaptă spre mâncare...

— Și ce ai vrea să mănânci? chicotește ea ca o fetiță.

— Fulgi de porumb pregătiți la Paris și binecuvântați de mantra Hare Krishna.

George, cu simplitate, le dorește tuturor Crăciun fericit. Ringo cântă „Bună seara, domnilor, sunt fericit să mă aflu aici“, iar Paul cântă sus „Vă urăm un an nou fericit“ și spune că le dorește tuturor „un an nou fericit, cu noroc“. John o întreabă pe Yoko despre noul deceniu.

— O să zburde toată lumea, zice ea.

— Aș vrea un urs mare! spune el. Vai, mulțumesc, mami!

— Ești un băiețel bun, John, îi răspunde ea.

144

Prima pagină a cotidianului *Daily Mirror*, vineri, 10 aprilie 1970

Sfârșitul echipei muzicale Lennon-McCartney

PAUL PLEACĂ DIN TRUPA BEATLES

de Don Short

Paul McCartney pleacă din trupa Beatles. Această veste șocantă înseamnă, fără îndoială, sfârșitul celei mai cunoscute formații pop din Anglia, de mai bine de zece ani adorată de milioane de oameni din lume.

Astăzi, McCartney, în vârstă de douăzeci și șapte de ani, își va anunța hotărârea și motivele care au stat la baza ei într-o declarație publică.

Decizia survine după luni de luptă cu privire la strategia de la Apple, organizația care controlează Beatles, și după o ruptură din ce în ce mai pronunțată între McCartney și partenerul său, compozitorul John Lennon.

În declarația sa regăsindu-se o serie de răspunsuri la diverse întrebări, McCartney spune: „Nu am în plan să mai fac vreo înregistrare cu trupa Beatles sau să mai cântăm împreună. Ori să mai compun muzică împreună cu John.“

Aseară, această declarație a fost încuiată într-un seif al sediului Beatles, din Savile Row, Mayfair, chiar în camera unde s-a produs ruptura lor.

Beatles a decis să angajeze un „consultant în afaceri“. L-a ales pentru acest post pe americanul Allen Klein. Decizia a întâmpinat o opoziție vehementă din partea lui Paul, care ar fi vrut slujba pentru socrul său, avocatul american Lee Eastman.

După o discuție purtată la Londra, rezultatul votului a fost 3-1, Paul fiind singurul care s-a opus alegerilor celorlalți membri, printre care George Harrison și Ringo Starr.

Odată cu numirea lui Klein, Paul a refuzat să se mai ducă zilnic la birourile Apple ca să lucreze. A tăcut și a rămas în biroul lui de acasă, din St John’s Wood, cu soția lui, fotografa Linda, cu fiica ei, Heather, și cu Mary, fata lor.

Prietenii apropiați au încercat să-i împace pe John și Paul, dar ultima oară au lucrat împreună anul trecut, în august, pentru albumul „Abbey Road“.

Filme

Există și alte elemente care au grăbit hotărârea lui Paul. După căsătoria cu Yoko Ono, John a început să lucreze la proiecte personale, Ringo a intrat în lumea filmului, iar George s-a îndreptat spre domeniul producției muzicale.

Astăzi, McCartney va dezvălui propriile planuri pentru o carieră solo.

Tot astăzi, un purtător de cuvânt Apple a infirmat zvonurile că Paul McCartney pleacă din trupa Beatles. Dar a afirmat că, „pentru moment“, realizarea altor albume nu este în plan.

145

John a fost primul care a zis: „Vreau să ne despărțim.“

În toamna lui 1969, pe Paul l-a apucat nostalgia după vremurile cele mai fericite ale trupei Beatles. Singura cale de recuperare a camaraderiei pierdute, simțea el, era să pornească din nou la drum și să apară pe neașteptate cântând în săli mici, din spații nefrecventate:

— De asta mi-e dor, mă gândeam, și de asta le e dor și lor, de cântat.

Le-a spus lui Ringo și lui John ce plan are. Primul i s-a alăturat, însă cel din urmă i-a răspuns:

— Ești nebun. Eu oricum plec din trupă. Vreau să ne despărțim.

De fapt, John vorbise din când în când și despre sfârșitul trupei Beatles încă de pe vremea piesei *I Want to Hold Your Hand.*

— Uneori, simt că aș vrea să încerc cu totul altceva, cum ar fi regia de film, i-a spus unui ziarist de la revista *Rave,* în februarie 1964, exact când cucereau America (...) N-o să mai fiu în lumina reflectoarelor la fel de mult, dar nu mă deranjează.

Peste doi ani, i-a zis lui Maureen Cleave pe un ton sumbru:

— Nu putem să ne strângem mâna la infinit. Am fost Beatles cum am știut noi mai bine – tipii ăia patru veseli. Dar nu mai suntem aceiași oameni. Am îmbătrânit.

La momentul respectiv avea douăzeci și cinci de ani.

Și totuși, dincolo de exagerarea lor, cuvintele lui exprimau un straniu adevăr: trupa Beatles îmbătrânise cu o viteză aproape macabră. În cei cinci ani dintre 1964 și 1969, s-au maturizat nu numai din punct de vedere profesional, în ceea ce privește felul lor de a face muzică, precum și profunzimea ei, ci și din punct de vedere fizic. Admirația publicului îi copleșise. Un asemenea talent, atâtea visuri, atâta bucurie, iar acum păreau

prinși în capcană. În acei cinci ani, au trecut de la inocență la experiență, de la speranță la *weltschmerz.* Asta îmi amintește de îngrozitorul punct culminant din *She*, de Rider Haggard:

> O, cât de frumoasă era acolo, în flacără! Niciun înger din rai n-ar fi fost mai încântător! Chiar și azi mi se înmoaie inima când îmi aduc aminte cum stătea ea și zâmbea spre fețele noaste înspăimântate; aș da jumătate din timpul care mi-a mai rămas pe pământ să o mai văd o dată așa.
>
> Dar, brusc – mai brusc decât pot descrie –, pe chip s-a ivit un fel de schimbare, o schimbare pe care n-o puteam defini sau explica, dar o schimbare. Zâmbetul s-a dus, iar în locul lui a apărut o privire uscată, grea; fața rotundă parcă i s-a schimonosit dintr-odată, ca și cum o mare neliniște își lăsase amprenta asupra ei. Iar ochii minunați și-au pierdut, și ei, lumina și, așa cum am crezut, forma și-a pierdut conturul perfect și verticalitatea (...) Iar fața ei, pentru Dumnezeu, fața ei îmbătrânea în fața ochilor mei!
>
> „O, uite-uite-uite!“, a strigat Iov într-un *falsetto* ascuțit, ochii aproape ieșindu-i din cap și cu spume la gură. „O, uite-uite-uite!“, strigă ea, „se preface în maimuță!“ Și s-a prăbușit la pământ, făcând spume și scrâșnind din dinți.

De-acum, imaginile cu ei aproape că serveau poveștilor cu mesaj moralizator sau ilustrau celebra observație care-i aparținea Sfintei Tereza de Ávila: „În rugăciunile ascultate se varsă mai multe lacrimi decât în cele neascultate.“

În cele din urmă, lumea lor prinsese un gust amar. Intimitatea și prietenia se transformaseră în iritare și acuzații. Deși era un compozitor din ce în ce mai cunoscut, George simțea că John și Paul încă îl considerau băiețelul care mergea în urma lor.

— Din când în când, John și Paul îi mai dădeau să compună câte o piesă, dar cu un soi de reticență, ca atunci când îi arunci un os unui câine doar ca să-l ții ocupat, comenta Geoff Emerick.

Își aducea aminte că George îl repezise pe Paul – „Uite ce e! Nu sunt obligat să te ascult!“ – când acesta îi dăduse un sfat despre *Here Comes the Sun.* Nici lui John nu-i plăcea când Paul o făcea pe șeful, acesta din urmă fiind, la rândul lui, frustrat din cauza inerției lui John, a refuzului său disprețuitor de a li se alătura.

Între timp, faptul că Yoko stătea în studio tot timpul, picior peste picior, tăcută, toată în negru, îi agita pe toți, în special pe John cel țâfnos, care urmărea cel mai mic semn de antipatie față de ea. În timp ce Paul cânta *Get Back to Where You Once Belonged,* John era convins că acesta se uita urât la ea.

Dar paranoia lui John nu era total nefondată. Lui Paul, George și Ringo nu le plăcea că Yoko era mereu în studio.

— John e îndrăgostit de Yoko, iar pe noi nici nu ne bagă în seamă, a recunoscut Paul în fața unui ziarist la momentul acela.

Iar George avea să-și amintească mai târziu:

— Aveam senzația că e ca o prăpastie între el și noi, pe care o adâncea din ce în ce mai mult.

Tony Barrow a fost martor în primele zile petrecute de Yoko în studio.

— Prima dată când a vorbit cu voce tare în timpul unei sesiuni de înregistrări a fost ca să-i dea nu știu ce sfat trivial lui John despre ce cânta el atunci. Ceilalți s-au uitat nedumeriți, stupefiați. O clipă s-a lăsat o tăcere mormântală, întreruptă apoi de Paul: „Să fiu al dracului! A vorbit cineva? Cine dracului a vorbit?“ Evident că știa despre cine era vorba. Iar ceilalți i s-au alăturat. „Ai zis ceva, George? Nu ți s-au mișcat buzele!“ „Avem un producător nou?“

Indiferent de Yoko, atmosfera dintre cei patru începuse oricum să scârțâie. Ori de câte ori puteau, lucrau separat. Momentele de armonie erau rare. Pe rând, și George, și Ringo au ieșit din studio trântind ușa și n-au mai revenit câteva zile.

Întâmplarea a făcut să fie a doua zi de lucru a lui Ringo, după ce s-a întors la muncă: cu două săptămâni în urmă, în timp ce înregistrau *Back in the USSR,* plecase spunând: „Îmi iau vacanță!“ Totul era într-un punct critic: asemenea lui Paul și George, nici lui Ringo nu-i plăcea că Yoko stătea mereu la studio, își făcea griji că nu cântă bine la tobe și i se părea că ceilalți trei se poartă cu el de parcă ar fi un outsider. Picătura care a umplut paharul a fost când Paul, cu o atitudine de șef, l-a scos din minți pentru că a

stricat tobele rototom. În Sardinia, Ringo a primit o telegramă: EȘTI CEL MAI BUN TOBOȘAR DIN LUME. VINO ACASĂ. TE IUBIM. Când în sfârșit s-a întors, a găsit studioul împodobit cu mii de flori, în semn de bun-venit.

— Pentru mine, a fost un moment extrem de emoționant.

Ringo ajunsese să creadă că ceilalți îl disprețuiesc:

— Eu... simțeam că ei trei chiar sunt fericiți și că eu nu sunt decât un outsider. M-am dus să vorbesc cu John și i-am spus: „Plec pentru că nu cânt bine și nu mă simt iubit și dorit în trupă, iar voi trei chiar sunteți apropiați.“ Iar John mi-a zis: „Eu credeam că voi trei sunteți așa!“ Apoi m-am dus la Paul și am ciocănit la ușă. I-am spus același lucru: „Plec din trupă. Simt că voi trei chiar sunteți apropiați, iar eu nu fac parte din asta.“ Și Paul i-a răspuns: „Eu credeam că voi trei sunteți!“

John Kurlander, care avea optsprezece ani și era inginer asistent la producerea albumului „Abbey Road“, a observat cât de greu era pentru membrii formației să stea împreună în aceeași încăpere:

— Când cânta unul singur, era absolut minunat, când erau doi, era OK, când erau trei, atmosfera se tensiona puțin, iar când erau toți patru, devenea de nesuportat.

Și se certau și din cauza banilor: după ce s-au despărțit, înfățișările la proces au durat aproape la fel de mult cât a rezistat și trupa. Lui George Martin i se părea ciudat că rămăseseră împreună atât de mult:

— Au fost aproape unul de celălalt timp de opt ani, ca niște condamnați. Fiecare voia să aibă o viață doar a lui, o viață normală, cu soție și familie, ceea ce au putut face mai târziu și cred că e mai bine așa.

A recunoscut însă că despărțirea a fost provocată și de lupte mai lumești:

— Banii stau în calea lucrurilor (...) Întotdeauna apar neînțelegeri când sunt atâția bani la mijloc. Și încă ceva. Era și o problemă de control.

La o zi după ce Paul a făcut anunțul, Derek Taylor a dat un interviu pentru publicația *Daily Sketch.*

— E ca și cum ar fi divorțat unul de altul, a spus el.

146

Povestea Cressidei Connolly

M-am născut în 1960 și Beatles face parte din copilăria mea. Discurile trupei ajungeau întotdeauna pe pick-upurile fraților mei vitregi mai mari, așa că piesele Beatles erau însuși fundalul sonor al vieții mele. Intervalul de timp dintre un disc vechi și unul nou părea interminabil, deși uneori era vorba doar de câteva luni, la fel de interminabil cum mi se părea în prima zi a semestrului timpul rămas până la vacanța de vară.

Eram genul de copil care avea un prieten imaginar. Poate că de aceea simțeam că Paul și John sunt un fel de a doua mamă, de al doilea tată. Sau poate că eram un caz de narcisism extrem. Oricum, tatăl meu din realitate era un scriitor cu ochelari, care uneori putea fi dificil, absorbit de gânduri și puțin ursuz. John era la fel. Paul era prietenos, rotofei și plin de viață, avea toate calitățile pe care ți le-ai fi putut dori la o mamă. Simțeam că, dacă Paul ar fi fost mama mea, toți copiii din clasă ar fi vrut să vină la un ceai la mine acasă. El ar fi fluierat în ritm cu ceainicul, cu zâmbetul lui îndrăzneț, și toată lumea ar fi fost de părere că familia mea e cea mai drăguță și cea mai fericită.

Toți copiii își doresc din suflet ca părinții să se iubească și așa îmi doream și eu de la Paul și John. Când îi vedeam la televizor, căutam ahtiată dovezi că se iubesc. Și le găseam: zâmbetul complice, chicotelile ținute în frâu, cum erau Dud și Pete la chitară. Tata/ John era mai inteligent decât mama/ Paul și câteodată chiar un pic sarcastic, dar mama/ Paul se descurca și-l păcălea să se înveselească.

Nu am știut că ei compun separat decât după apariția discului „The White Album“, când fratele meu vitreg mi-a spus că John compusese *Julia,* un cântec despre răposata lui mamă. Asta a scos la suprafață niște sentimente

destul de complexe. Cum de existau lucruri despre tata/ John de care eu nu știam? Și în viața reală aveam o bunică din partea tatălui pe care nu o cunoscusem niciodată, deci se mai întâmplau astfel de lucruri. Dar de ce nu văzusem niciodată o fotografie cu mama lui John, de vreme ce ea era, într-un fel, bunica mea?

Grija mea principală era faptul că John și Paul compuseseră separat, când, în mintea mea, ei păreau de nedespărțit. Lennon/ McCartney, o singură entitate. Pe de o parte, această revelație era ca o confirmare a multor creații de-ale lor. Paul/ mama se gândea la familie, evident, când compunea melodii care să-i intereseze și pe copii, cum ar fi *The Fool on the Hill, I Will, Martha, My Dear* și, desigur, *Your Mother Should Know.* În timp ce John/ tata se retrăgea morocănos în noua lui cameră de scris și compunea ciudățenii de genul *I Am the Walrus.* Fapt care avea un corespondent în viața reală, fiindcă tatăl meu în carne și oase era în bibliotecă și se gândea la seria *Canto,* de Ezra Pound, iar mama își petrecea timpul în bucătărie, bâțâind - dintr-un picior în timp ce Fred Astaire cânta o piesă de Cole Porter.

Vestea că Beatles s-a despărțit, care a venit în aprilie 1970, a fost ca un cataclism. (Peste decenii, și fiicele mele aveau să resimtă plecarea lui Geri din trupa Spice Girls ca pe ceva groaznic și de necrezut.) Un divorț! Să desparți familia! Imposibil, nu? Dar legal e? Să-i oprească cineva, să-i dea cap în cap și să le zică să se gândească la copii, nu?

Iar după aceea au urmat, cu o iminență care te scotea minți, familiile vitrege. Linda, cel puțin, avea o față pe care se citea bunătatea și era limpede că-l face fericit pe Paul/ mama, dar și-a adus fiica, pe Heather, în noua familie, ceea ce însemna că Paul/ mama locuia acum cu o fetiță a lui, în carne și oase. Competiția, un uzurpator. Pe când Yoko... Păi, John/ tata nu părea deloc OK. Era palid, neras și absent. (Că și Yoko avea o fiică aveam să aflu la maturitate.) Și, încă un lucru, de ce trebuia să fie prin preajmă TOT TIMPUL? Cum să fac eu acum să rămân singură cu el un minut? Aceste întrebări, resentimente și suferințe au continuat doi ani sau chiar trei. Apoi, cu timpul, am devenit adolescentă, am uitat totul despre părinții mei

și nu mă gândeam decât la Jackson Five, la Bay City Rollers și la cum să-mi fac părul ca Suzi Quatro.

147

*Parc de distracții, bișniță*r și *cocul ca un stup de albine* au intrat în limbă în anul 1960, anul în care Silver Beetles și-a schimbat numele în Beatles și a plecat la Hamburg.

În următorii trei ani, s-au adăugat și alte expresii: *life-style, Inimă Mov, ghete Chelsea, trendy, no problem* și *halucinogen*. Tendințele noi creează cuvinte noi: *evazați,* despre pantaloni, a apărut prima oară în anul 1964, împreună cu *Gonk* și *disco. La patru ace, topless* și *oameni frumoși* anunțau o epocă mai puțin convențională.

În 1964, Alun Owen, scriitor din Liverpool, a inventat adjectivul *țopesc* în scenariul pentru filmul *A Hard Day' s Night.* A presărat în dialoguri niște expresii pe care credea că le-ar folosi Beatles, cum ar fi *pe felie, fab,* de la *fabulos,* și *criminal* (în sensul de „care ucide pasiunea"). Crezuse că *țopesc* va face parte din argoul standard din Liverpool, așa că a fost surprins când a aflat că nimeni de la Beatles nu auzise în viața lui cuvântul.

— Ni s-a părut un cuvânt chiar ciudat, își aducea aminte John, iar George se crispa de jenă ori de câte ori trebuie să-l zică.

Dar popularitatea filmului a făcut ca, până la sfârșitul anului, *țopesc* să intre în limbă.

Fustă mini a pătruns în argou în 1965, împreună cu *dansator go-go, puberi, trăsnit, coșos* („cu fața pătată de coșuri"), *distrus, eliberarea femeilor* și *interviu televizat,* precum și cu *a se panica* și *a se excita*. În 1966, li s-au alăturat *dubios, pacifist, afiș, a prinde poanta* și *a-și usca freza. Meditație Transcendentală* a fost menționată în scris prima dată în același an, deși abia în 1967, când Beatles l-a cunoscut pe yoghinul Maharishi Mahesh, a intrat în vocabularul uzual,

alături de *întâlneală, a o lua pe câmpii, întâlnire de grup, campanie publicitară agresivă, prăpastia dintre generații, super tare, flower power* și *flower people*.

Și *vibe* a apărut în 1967, cu toate că abia în anul următor s-a folosit într-o piesă înregistrată de Beatles, când George a prins-o pe Yoko mâncându-i unul dintre biscuiții cu ghimbir fără să-i ceară voie și a repezit-o cu „Îmi dai un *vibe* nasol“. În 1968, au pătruns în limba engleză și *paparazzi, spart, societate permisivă, ochelari de mamaie, mărgele hippy, maiou, unisex* și *nici vorbă,* cu sensul de „nu se poate“.

În 1969, au sosit și *ego trip, familie monoparentală, societate alternativă, rău din cauza schimbării de fus orar, bocăncioi, poziția misionarului, tehnician muzical.* Cu patru ani întârziere, lui *a se excita* i s-a alăturat opusul lui, *a scârbi.* În anul acela, pe 25 martie, la Hilton Hotel din Amsterdam, John și Yoko au inventat, în același timp în care au demonstrat expresia *bed-in,* o variațiune orizontală pe tema *sit-in* (care exista, poate surprinzător, de vreo patruzeci de ani). Peste o săptămână, la o conferință de presă din Viena, cei doi au venit cu *bagism.*

Membrii trupei Beatles s-au despărțit în aprilie 1970, exact când se arătau la orizont *pantaloni mulați, nonconformism, lampă decorativă cu lavă, bravo, bătător la ochi, festival pop, complet frontal, la voia întâmplării* etc. Până la sfârșitul anului, acestor cuvinte și expresii li se vor alătura *poluare fonică, microprocesor, dezvoltator imobiliar*, fiecare dintre ele anunțând o epocă mai monotonă și mai prozaică.

148

Cel mai de succes grup pop din secolul al XX-lea a fost format la Liverpool, în 1959, de Gerry Marsden și Fred, fratele lui. Împreună cu Les Chadwick și Arthur McMahon, Gerry and the Pacemakers au câștigat un număr uriaș de admiratori în orașul natal, dar și-au șlefuit talentul în vestul Germaniei, la Hamburg.

S-au scris multe cărți despre Gerry and the Pacemakers, despre originile, influența și impactul lor social și artistic asupra anilor ’60. Perioadele diferite din viața formației – de pe vremea începuturilor, când repetau la șantierul naval Cammell Laird din Birkenhead, până la despărțirea de mai târziu – au devenit subiect de film, cel mai recent cu Ryan Gosling în rolul lui Gerry Marsden.

De ce au reușit Gerry and the Pacemakers să întreacă rivali precum Dave Clark Five, The Searchers, Beatles și Swinging Blue Jeans și să devină patru dintre cele mai cunoscute fețe din muzica pop?

Mai întâi, fiindcă aveau un repertoriu mai mare decât al rivalilor: în 1960, el consta în 250 de cântece, de la piese rock, cum ar fi *What’d I Say,* la balade, cum ar fi *Will You Love Me Tomorrow?* Grupuri contemporane Merseybeat, ca Beatles, care în primii ani s-au bucurat de un succes la fel de mare, nu aveau niciodată aceeași diversitate. Mai mult, Beatles nu avea pe nimeni în față, deci îi lipsea un punct focal. E greu de imaginat, dar, dacă lucrurile ar fi stat altfel, poate că acum lumea ar vorbi despre John, Paul, George și Ringo (primele nume din Beatles), și nu despre Gerry, Fred, Les și Arthur.

Succesul a venit repede. În ianuarie 1962, Gerry and the Pacemakers au fost votați pe locul 2 de cititorii *Mersey Beat,* în sondajul la care Beatles a ieșit pe primul loc, dar asta s-a dovedit a fi o eroare. Acum, istoricii

consideră că decizia Beatles de a refuza hitul *How Do You Do It?* a fost cea mai mare greșeală a trupei. Le-o oferise producătorul muzical George Martin, dar ei preferaseră să lanseze una dintre piesele lor, *Love Me Do.* Așa că *How Do You Do It?* a ajuns la Gerry and the Pacemakers. Iar restul e istorie: cântecul a urcat pe primul loc în topurile naționale, iar *Love Me Do* a rămas pe locul al doilea. Și *I Like It* și *You'll Never Walk Alone,* următoarele single-uri Gerry and the Pacemakers, au cucerit primul loc. Iar ei au rămas până în ziua de azi singurii artiști care s-au situat pe locul întâi cu fiecare dintre primele trei single-uri.

Dintr-un motiv sau altul, Gerry and the Pacemakers a reușit să surprindă spiritul anilor '60 așa cum n-a mai reușit niciun alt grup. Oricum, Searchers, Beatles și Swinging Blue Jeans au făcut o carieră remarcabilă în turneele de *revival* din 1960 și până în 1990. Membrii care au supraviețuit încă apar tot timpul în documentare despre Gerry and the Pacemakers și participă cu plăcere la convențiile Gerry and the Pacemakers.

În a doua jumătate a anilor '60, Gerry and the Pacemakers s-au identificat puternic cu mișcarea hippy. În 1968, vrăjiți de yoghinul Maharashi Maheshi, au studiat mai multe săptămâni Meditația Transcendentală la Rishikesh. De acolo, s-au întors în Anglia cu o mulțime de cântece noi, pe care le-au inclus în faimosul „The Black Album". Gerry Marsden cedase deja farmecelor lui Yoko Ono, artista conceptuală, de origine japoneză, cu care s-a și dus să trăiască la New York. În 1980, a fost împușcat mortal, în fața apartamentului lor, de un fan cu probleme psihice.

Dar ce s-a ales de Beatles, rivalul de pe vremuri al Celor Patru Fabuloși? George Harrison a murit de cancer în 2001, după ce a avut o carieră de succes ca muzician. John Lennon și Paul McCartney au făcut un turneu în Anglia, anul trecut, cu spectacolul lor, *Tribute to Gerry and the Pacemakers*, ridicând în picioare publicul din toată țara cu interpretarea curată a piesei *You'll Never Walk Alone.* Înduioșător e că încă mai cântă două dintre piesele lor, *Yesterday* și *A Hard Day's Night* la fiecare apariție.

— Le strecurăm noi, chiar dacă nimeni nu vrea să le audă, șoptește John.

Ringo Starr a renunțat la muzică în 1966 ca să dea curs unei pasiuni mai vechi. Acum este proprietarul și managerul uneia dintre cele mai mari rețele de saloane de frumusețe din nord-est.

149

Eleanor Roosevelt a spus odată că singurele hoteluri care nu sunt în America și la care merită să stai sunt Georges V, din Paris, și Adelphi, din Liverpool. În vremurile lor de glorie, Noël Coward, Frank Sinatra, Winston Churchill și FDR au stat la Adelphi. Odată, Ray Rogers a coborât scara din hotel călare pe calul Trigger[243]. Când era lider al opoziției și prim-ministru, Harold Wilson, parlamentar din partea electoratului Huyton din Liverpool, l-a folosit ca sediu de campanie.

De-acum, hotelului Adelphi i-a apus gloria. Covoarele și draperiile sunt uzate. La piscina aflată la subsol, o imitație jalnică după modelul grecesc, e un indicator pe care scrie „Cuțitele sunt interzise“. Ceea ce era pe vremuri un bar elegant face acum reclamă la promoții de tip „2 la preț de 1“, pentru băuturile comandate în doze mari, în intervalul Happy Hour. În 2019, un cuplu de americani, Jane și Cliff Maugham, i s-au plâns publicației *Liverpool Echo* de petele de vomă de pe coridor, chiar la intrarea în camera lor, unde tavanul era așa de mucegăit, că „arăta de parcă s-ar fi putut prăbuși în orice clipă. Baia era murdară, iar paturile erau groaznice. Nici nu puteai să deschizi ferestrele de cât de jegoase erau, iar perdelele, pe jumătate căzute.“

Totuși, sala mare a hotelului era plină ochi când am ajuns, înainte de prânz, în duminica din Beatles International Week. Erau înghesuite acolo sute de obiecte, iar altele ajunseseră în încăperile vecine. Majoritatea erau scoase la vânzare, la un preț de 150 de ori mai mare decât prețul inițial. Un prosop de baie (US 1964), pe care erau desene de nerecunoscut cu Cei Patru Fabuloși în costume de baie din epoca Edward, costa 140 de lire sterline; un penar Beatles „aproape nou și megarar“ (Germania, 1965), 920 de lire sterline; o cutie cu gumă de mestecat *A Hard Day's Night,* cu „ambalaj din ceară original, netăiat“, 420 de lire sterline; un puzzle Beatles din 1967, 250

de lire sterline; un calendar Beatles (UK, 1965), 360 de lire sterline; un spumant de baie Ringo Starr (SUA, 1964), 140 de lire sterline; un spumant de baie Paul McCartney (SUA, 1964), 240 de lire sterline; o cutie pentru masa de prânz Yellow Submarine (SUA, 1968), 235 de lire sterline; un portofel Beatles (UK, anii ’60, „în stare excelentă“), 175 de lire sterline; o bandană Beatles, cu două fețe („potrivită pentru capete de toate dimensiunile“), în pungă de plastic originală, 45 de lire sterline; un portofel Beatles pentru monede, roșu, 85 de lire sterline. Și așa mai departe.

În spate, am dat de o hârtie cu antetul hotelului Georges V. Lângă ea, era o scrisoare bătută la mașină, cu titlul AUTOGRAFE BEATLES.

Tuturor celor interesați,

Această scrisoare servește la autentificarea semnăturilor lui John Lennon, Paul McCartney și George Harrison. Ele se află pe o foaie cu antetul hotelului George V din Paris. Beatles a stat la Paris câteva săptămâni, chiar înainte de vizita în America, pentru o rezidență de creație la Sala Olympia, unde a avut 18 concerte, până pe 4 februarie, cu doar patru zile înainte de a lua avionul spre America pentru prima vizită istorică a trupei. Cât au fost la Paris, au stat la hotelul George V. Toți trei au lăsat câte un autograf pe o foaie cu antet, George și John scriind cu un marker roșu, iar Paul folosind unul negru și adăugând „Cu cele mai bune urări de la Beatles“. Ringo Starr a fost semnat *in absentia.*

Ca expert, cred că respectiva foaie de hârtie este autentică, după cum am descris. Opinia mea are la bază treizeci și unu de ani de studiu și experiență în lucrul cu materiale scrise și semnate de Beatles.

Cu sinceritate,

Frank Caiazzo

Prețul cerut pentru autografele date de doar trei membri din cei patru membri ai trupei era 6 000 de lire sterline[244].

La alt stand, am găsit ceea ce părea un chilipir: single-ul *That’s My Life,* de 45 de rpm, înregistrat de Freddie Lennon, cu Ladybirds asigurând *backing vocals,* în stare bună. Se vindea cu 10 lire sterline, adică la un preț de 100 de ori mai mic decât prețul următorului obiect ieftin. Am întins o bancnotă de

10 lire sterline, așteptându-mă cumva ca dealerul să zică: „E o greșeală“, dar el a luat-o zâmbind. Abia mai târziu am observat ce scria cu litere mici:

Această piesă a fost remasterizată digital după un single original din 1965, oferit cu amabilitate de Tony Cartwright, managerul lui Freddie.

Asta însemna că tocmai plătisem 10 lire sterline pentru un single nou-nouț.

Un tip de la un alt stand strângea bani pentru proiectul statuii lui Brian Epstein. „Ideea noastră este să creăm o lume mai întâi: o statuie a lui Brian, al cincilea membru Beatles și unul dintre cei mai creativi oameni din lume“, scria pe fluturaș. „El a unit lumea în cel mai percutant mod, iar impactul lui este unul copleșitor. Moștenirea lui este, în mare parte, și nevăzută, deși impactul lui asupra culturii pop e imposibil de calculat. Și totuși, chipul lui zâmbitor e necunoscut pentru atâția oameni din toată lumea. De aceea avem nevoie de acest memorial în amintirea lui. Trebuie să stea printre noi și va fi o lucrare cu adevărat colectivă *(sic)*. Făcută de oameni, pentru oameni. NOI îl vom face pe Brian, împreună (...).“

Am umblat de colo până colo, luând la pas diferitele încăperi. Bluebeetles din Brazilia cânta *For the Benefit of Mr Kite* la Barul Crampton, unde Noël Coward poate că savurase cândva un martini sec. În Wave Bar, o trupă finlandeză, She's Leaving Home*,* cânta *Lovely Rita.* În Crosby Suite mă așteptam, cumva, să dau de o formație care se numește Lovely Rita și care cântă *She's Leaving Home*. Dar Abbey Road din Spania cânta *Come Together,* iar la barul american Fab Twins, un duo acustic din Bristol, cânta *Here, There and Everywhere.*

Am început să mă simt sufocat de atâția colecționari Beatles, de vânzători de obiecte Beatles și de muzicieni epigoni, devenind aproape claustrofob. Oare mania pentru Beatles avea să mă bage în mormânt? Căutând un loc liniștit, ca să îmi mai trag sufletul, am luat-o pe o scară de lângă sala principală. Spre surprinderea mea, la jumătatea drumului am auzit pe cineva țipând „Craig!“ Un domn în vârstă, așezat pe o treaptă, îmi făcea semn. Habar n-aveam cine e sau de unde știe cine sunt.

— Stevie T. mi-a zis să vă caut, m-a abordat. Sunt Bill Smith.

Dând mâna cu el, mi-am adus aminte că Stevie T., ghid la turul făcut cu o zi în urmă, mă sfătuise să-l urmăresc pe Bill Smith, unul dintre primii băieți de la Quarrymen.

— Știți povestea, nu? m-a întrebat Bill.

I-am răspuns că da, dar bineînțeles că mințeam. Mie mi se pare greu să te înțelegi cu cei de la Quarrymen. Din punctul meu de vedere, nesfârșitele lor ieșiri și intrări sunt la fel de solicitante ca Războiul Rozelor ori ca problema Schleswig-Holstein. Din câte mi-am dat seama, erau cel puțin nouă fronturi diferite pentru vara anului 1956 (când Bill era cu ei), până în octombrie 1959 (când li s-au alăturat Paul, George și un oarecare Ken Brown, iar toți ceilalți plecaseră, în afară de John). Cam pe atunci – mă urmăriți? –, Quarrymen și-a schimbat numele în Johnny and the Moondogs, apoi în Beatals, apoi în Nerk Twins, apoi în Silver Beetles, iar în cele din urmă, pe 12 august 1960, în Beatles. Dar nici măcar lista asta nu este completă: în diverse alte etape, au fost și Silver Beats, Beetles and Long John și Silver Beatles.

Și acesta este doar începutul. Un cunoscător adevărat ar putea veni cu cel puțin două sute de cuvinte la fiecare încarnare a trupei Quarrymen și ar fi fericit să stea treaz până la două noaptea ca să se certe dacă junele George Harrison a cunoscut trupa Quarrymen la Winston Hall, pe 7 decembrie 1957, cum susține Barry Miles, sau în același loc, dar pe 6 februarie 1958, cum zice Mark Lewisohn, ori la Crama Morgue Skiffle, pe 13 martie 1958, cum spune percuționistul formației, Colin Hanton, sau la un bistrou specializat în cartofi prăjiți, într-o zi necunoscută, așa cum tot repetă Louise, mama lui George.

Cunoscându-l pe Bill Smith pe scara aceea din hotel Adelphi, gândul m-a purtat în alte vremuri. Aș fi putut la fel de bine să mă ciocnesc de un junior de la cabinetul domnului Gladstone. Ce să-l întreb? Din fericire, Bill a vorbit cu plăcere, fără să fie împins de la spate. A zis că fusese coleg cu John la Quarry Bank School.

— Făceam mișto mereu. De exemplu, când profesorul se întorcea cu spatele, unul dintre noi fluiera. El se întorcea, dar nu știa cine fluierase, apoi se întorcea iar. Tot nimic. Și uite așa. Îl scoteam din minți! După care John îl băga pe Pete Shotton la mijloc, strigând în gura mare, dar parcă cu respirația tăiată, „Mai bine gata, Pete! Cred că s-a prins!“ Și așa, din cauza lui John, Pete pica de fraier mereu! În 1956, lui John i-a venit ideea să facem o trupă. L-a convins pe Pete Shotton, cel mai bun prieten al lui, să intre și el și s-au apucat amândoi să facă instrumente. Pete a găsit o tablă în șopronul tatălui lui și i s-a părut că e simplu să cânți la ea. După aceea, l-a invitat pe Bill, care a furat o cutie de ceai din atelierul școlii și dus a fost pe bicicletă, după care, punându-i un mâner din mătură, a făcut din ea un bas. Împreună cu colegii lor de clasă, Eric Griffiths (chitară) și Rod Davis (banjo), au format un grup care să cânte *skiffle,* un soi de jazz cântat la instrumente neconvenționale. Cum să-și spună? Eu am zis să fie Quarrymen, fiindcă mergeam toți la Quarry Bank. Lui John nu i-a plăcut. „Nu, nu e cine știe ce“, a zis el. Probabil că i s-a părut că prea sună a establishment, dar Pete s-a opus: „Ba nu. E bun.“ Eric a fost și el de acord și, fiindcă lui John nu i-a venit nicio altă idee, a rămas Quarrymen.

Bill mi se părea foarte prietenos. Spre deosebire de atâția alții din anturajul Beatles, el nu-și făcea iluzii. El n-a încercat să iasă în evidență. Mi-a povestit că n-a stat mult în trupă:

— Tata voia să reușesc în viață. Aveam examene de trecut. Iar, după aceea, doi dintre noi, de la Quarrymen, s-au dus în marina comercială, iar Pete a mers la poliție. Bineînțeles, John nu avea tată, așa că, atunci când a terminat școala, s-a dus să ardă gazul la Arte.

A spus că nu i-a părut rău că a plecat din formație, iar eu l-am crezut.

— Am avut o viață bună, cu suișuri și coborâșuri, sigur, ca toată lumea, dar a fost o viață bună.

Și totuși, un regret exista.

— Când a plecat, am luat cutia de ceai. Am pus-o în garajul lui tata, dar de acolo au furat-o John și Len Garry. Așa că m-am dus și eu și am furat-o

de la ei. Atunci am văzut că John desenase tot felul de chestii pe ea. Câteodată mă întreb cât ar valora acum. Dar tata a aruncat-o.

Bill avea o carte în mână. Am văzut cuvântul *Beatles* în titlu, așa că l-am întrebat ce carte e.

— Nu mă întreba, mi-a răspuns.

Mi-a spus că tocmai o cumpărase de la unul dintre standuri. Mi-a dat-o să mă uit: *John, Paul & Me Before the Beatles: The True Story of the Very Early Days,* de Len Garry. Și imediat mi-a părut rău că am adus vorba despre ea.

— Poveste adevărată, da... Poveste adevărată! PROSTII! Nu c-aș fi vrut s-o cumpăr! Zilele trecute m-am întâlnit cu soția lui Len și ea m-a întrebat: „Ai citit cartea lui Len?“, iar eu i-am zis: „Nu, eu nu prea citesc.“ Și ea a insistat: „Dar trebuie s-o citești“, și tot așa, și tot așa, așa că am cumpărat un exemplar de la fiică-sa, care stătea la una dintre tarabele de acolo, cu o ditamai grămada. Era 15 lire sterline, deci i-am dat 20, fiindcă mi-a spus că n-are rest. A rămas cu banii și mi-a dat un CD gratis, pe care prima dată nici nu l-am vrut. Acum răsfoiam cartea lui Len și uite unde s-a deschis! Uite!

A frunzărit-o până la pagina 75, unde am citit sus:

Capitolul 5

Pete Shotton, John Lennon și basul din cutia de ceai

Joi, 11 noiembrie 1956, ora 3:30.

Și am citit supus paragraful jignitor:

John Lennon și Pete Shotton, cei doi membri ai noii trupe Quarrymen, și-au luat bicicletele din atelierul de la Quarrymen School. Era o după-amiază relativ caldă pentru mijlocul lui noiembrie, așa că nu se grăbeau.

— Auzi, John, de ce l-ai primit în trupă pe Bill Smith? Nu vine la nicio repetiție și oricum nu-l suport.

— Păi, Pete, în primul rând a fost drăguț că și-a dorit să vină, dar poate că ar trebui să căutăm pe altcineva, pentru că nu ne putem baza pe el.

— Ce zici de Len Garry? Știe să cânte și e și amuzant.

— Da. Pare că e ce trebuie.

Peste șaizeci și trei ani, Bill clocotea de furie. I se părea o răstălmăcire dezgustătoare a ceea ce se întâmplase.

— O groază de aiureli! Porcării! Nici măcar nu era acolo, deci cum se face că știe ce-au zis? Eu am plecat din trupă că așa am vrut eu! Aveam altele de făcut. Și Len a venit mult mai târziu. Nici măcar nu era la noi în clasă. Prostii, e limpede! Și când te gândești că cere 15 lire pe aiurelile astea!

Bill nu avusese de gând să vină la Beatles Convention, dar apăruse numai pentru că Stevie T. îi zisese că e dator față de istorie. Eu m-am ridicat să plec.

— Stevie T. mi-a spus să nu-ți pomenesc de Brexit ție! am atacat la plecare.

I s-a aprins un licăr în ochi și, peste o jumătate de oră, Bill Smith, membru fondator al Quarrymen, o ținea langa cu inechitățile din Uniunea Europeană.

243 Și probabil că a și urcat. Sau Trigger a luat liftul?

244 Un chilipir, pe lângă unele obiecte scoase la vânzare de Frank Caiazzo, la sediul lui din New Jersey. Printre ele, o scurtă scrisoare scrisă de John pentru un fan, la începutul anului 1963, care se deschide cu „Dragă Dawn, Îți mulțumesc pentru scrisoare, mă bucur că ți-a plăcut spectacolul“ și care se încheie cu „Cherrio (sic) love John Lennon X“, la prețul de 19 500 de lire sterline, și o „scrisoare importantă, revelatoare și rară, scrisă de mână de John Lennon“, de la Rishikesh, pentru o admiratoare, Beth, din februarie 1968, semnată „Domnul să te binecuvânteze – jai guru dev., cu tot dragul, John Lennon“, la prețul de 75 000 de lire sterline. Într-un mesaj pentru magazinul lui online, domnul Caiazzo notează că „materialul scris de mână reprezintă o parte intimă, foarte specială din viețile membrilor Beatles, foarte rar împărtășită cu publicul. A achiziționa chiar și una dintre aceste comori e cu adevărat o realizare pentru orice fan sau colecționar.“

150

Mai târziu, după înmormântare și după anchetă, Joanne Newfield, secretara lui Brian, se duce la casa lui din Belgravia. Clive, fratele lui, o rugase să pună ordine în câteva documente de-ale lui. Ea nu ar vrea, dar simte că e de datoria ei.

Casa e goală. Urcă în dormitorul lui Brian, unde l-a găsit: plutește ceva ciudat în aer; cumva, îi simte prezența.

Vrea să strângă tot, să pună totul în genți și să iasă din casă. Dă de o carte mare, cea în care îi lăsa scrisori lui Brian ca să le semneze. Înăuntru găsește două bilete de adio, unul pentru mama lui, Queenie, celălalt pentru Clive. În mod straniu, ambele sunt datate cu câteva săptămâni înainte de moartea lui.

Sunt foarte scurte, de nici măcar o pagină. Mai târziu, ea își aduce aminte câteva fraze de genul: „Să nu fii tristă! Să nu suferi! Sunt OK. Să ai grijă de tine. Te iubesc.“

Poate că Brian uitase că erau acolo.

8 septembrie 1967

La anchetă, doctorul R. Donald Teare, medic legist, declară că s-au găsit 168 de miligrame de brom în sângele decedatului. Bromul se află în sedativul Carbitral, dar la atât de mult nu s-ar fi putut ajunge decât dacă ar fi luat Carbitral mult timp. „Saturația stomacului sugerează șase capsule. Concentrația din sânge, în jur de nouă capsule, dar nu luate într-o singură doză.“ Doctorul Teare spune că domnul Epstein „se apropia de starea de intoxicație cu brom. Pentru ca nivelul de brom din sânge să ajungă atât de crescut, ar fi fost nevoie de săptămâni, nu de zile.“ Adaugă că nivelul crescut de brom din sânge îl poate face pe om apatic și fără discernământ.

Doctorul Flood, psihiatrul lui Brian, afirmă la anchetă: „În ceea ce privește drogurile, timp de cel puțin cinci ani, pacientul a consumat

amfetamină în doze mari și, de asemenea, a fumat marijuana regulat. A încercat și heroină, dar nu era dependent. Uneori, și mai ales în ultimii doi ani, a consumat alcool în exces și a avut tendința de a consuma în exces orice drog.“ Adaugă că pacientul, care „a dat întotdeauna semne de instabilitate emoțională“, era și homosexual și „nu reușise să se împace cu această problemă“.

29 august 1967

Îl înmormântează pe Brian aproape de tatăl lui, în Cimitirul Evreiesc din Aintree. Tatăl lui murise cu doar șase săptămâni în urmă. În drum spre casă, în mașină, Brian oftase incontrolabil.

Temându-se că mulțimea o să scape de sub control, Queenie, mama lui Brian, îi rugase pe George și pe ceilalți de la Beatles să stea departe, așa că e relativ liniște. Nat Weiss, partenerul de afaceri al lui Brian, face abstracție de regula evreiască de a nu aduce flori la înmormântare și lasă un singur fir de floarea-soarelui pe mormântul lui Brian. Așa l-a rugat George.

La sinagoga din Greenbank Drive, Liverpool, rabinul care oficiază slujba, Norman Solomon, sugerează că moartea lui Brian simbolizează „răul generației lui“. Dar multora dintre enoriașii de față ideea li se pare foarte nedreaptă: „Cum să consideri rău un om care umplea stadioanele, care era la propriu un catalizator pentru cel mai mare eveniment muzical din secolul al XX-lea?“

Cilla Black e atât de îndurerată, încât Queenie Epstein îi dă un Valium.

28 august 1967

John, George, Paul și Ringo merg pe Chapel Street, ca să-și exprime condoleanțele față de Queenie Epstein. Ei i se pare că sunt „patru copii rătăciți“. De fapt, nici nu e departe de adevăr: Ringo, cel mai mare dintre ei, tocmai împlinise douăzeci și șapte de ani. George, cel mai mic, are douăzeci și patru. Sunt foarte afectați toți. Îi spun că fac orice dorește ea în ceea ce privește înmormântarea. Ea le răspunde că ar preferă să nu vină: o îngrozește ideea că totul s-ar putea transforma într-un circ.

— Veniți cu noi în India să medităm, spune John.

— Ce înseamnă, *de fapt*, să meditezi?

— Păi, te gândești la ceva – la un morcov, să zicem, îi explică John.

Răspunde cu directețea care o caracterizează:

— Când mă gândesc la un morcov, mă gândesc la prânzul de mâine.

Necrologurile sunt pline de elogii. „Era absolut sincer și demn de încredere în tot ce făcea“, scria *The Times.* „Prin prezența și succesul lui în lumea pop, nu numai că i-a schimbat puterea și statutul, ci a făcut-o și mai demnă de respect.“

27 august 1967

După-amiază, târziu, Paul a făcut o pauză de la întâlnirea pentru Meditația Transcendentală, de la Bangor, Țara Galilor, organizată de Maharishi Mahesh. Stă de vorbă cu un reporter prietenos de la *Liverpool Echo.* Se aude un telefon sunând. Paul zice că se duce să vadă cine e. Reporterul îl urmărește când ridică receptorul. Îl aude spunând: „O, nu! Doamne, nu! O, nu! O, nu!“ Lasă jos receptorul și se repede sus, unde sunt George, John și Ringo. Apoi, după un timp, e iar jos și-i zice reporterului:

— Azi-dimineață, Brian a fost găsit mort în pat. O supradoză de somnifere sau ceva de genul. Chiar nu știu nimic. Trebuie să ne întoarcem urgent la Londra!

John e speriat.

— Știam că am dat de bucluc. N-aveam nicio idee despre capacitatea noastră de a face orice altceva în afară de muzică. Eram speriat. Acum am dat de dracu’, așa mă gândeam.

În după-amiaza aceea de duminică, devreme, când băncile erau închise, Alistair Taylor nici n-a ajuns bine acasă din California, că a și sunat telefonul. Este secretara lui Brian Epstein, Joanne. E cu Antonio și Maria, angajații care se ocupă de casa lui din Belgravia. Sunt îngrijorați. Brian n-a mai ieșit de vineri, iar ușa de la dormitorul lui e încuiată. Au ciocănit, dar n-a răspuns. Joanne zice că-i e frică să intre singură.

Alistair ia un taxi până pe Chapel Street. S-a mai întâmplat de două ori, în două duminici, ca Brian să-l sune și să-i spună că se sinucide.

— Gata, nu mai pot, Alistair. Te sun doar ca să-mi iau la revedere.

Alistair se ducea la el de fiecare dată, iar Brian îl întâmpina indignat:

— Hai, nu fi prost! Eram doar puțin deprimat. Lasă-mă în pace!

Ajungând pe Chapel Street, Alistair află că Joanne a chemat deja doctorul. Acesta împinge ușa cu umărul ca să se deschidă. Alistair intră cu el. Brian e în pat.

— Parcă dormea, dar mi-am dat seama imediat că murise. M-a străbătut un val de durere insuportabilă.

— Mă tem că a murit, spune doctorul.

Alistair rămâne fără cuvinte. I se pare că totul, inclusiv el însuși, se mișcă cu încetinitorul.

Se uită de jur împrejur. Pe o parte a patului, se află un maldăr de corespondență, iar pe cealaltă parte, e o farfurie cu trei biscuiți digestivi, cu ciocolată. Pe podea, un pahar și o sticlă cu limonadă, pe jumătate plină. Pe măsuța de lângă pat, sunt opt flacoane cu pastile.

— Trăia cu pastile – pastile de trezit, pastile de dormit, pastile pentru energizare, pastile pentru calmare, pastile antiindigestie etc.

Toate flacoanele sunt pline și au capac. Niciunul nu e gol.

Împreună cu doctorul, Alistair scotocește prin cameră. Niciun bilet, nici urmă de deranj. Într-un sertar, un joint enorm, gata rulat. Îl strecoară ușurel în buzunarul de la pantaloni, apoi se duc jos. Alistair îi spune lui Joanne că Brian a murit. Doctorul sună la biroul de medicină legală. Alistair își ia inima în dinți și-l sună pe Clive, fratele lui Brian.

— *Minți, minți*, urlă Clive și închide.

13 mai 1967

După ce psihiatrul său, doctorul John Flood, îl diagnostichează cu „insomnie, agitație, anxietate și depresie“, Brian se internează în spitalul Priory din Roehampton. Îl țin într-un somn indus aproape o săptămână.

Când se trezește, are o groază de vizitatori. Li se pare că e iritat și ușor paranoic, dar, într-un final, se arată emoționat. În toiul unei vizite profesionale, pe care i-o fac Robert Stigwood și Nat Weiss, sosește un

buchet uriaș de flori. Deschide biletul și-l citește. E de la John: „Știi că te iubesc, chiar te iubesc.“ Brian izbucnește în lacrimi. Cei doi vizitatori se retrag pe hol. „Nu e în toate mințile“, comentează Stigwood.

Paul îi scrie lui Brian o scrisoare de patru pagini, o combinație dulce, dar incomodă de mustrare și încurajare: „CEA MAI MARE BELEA E CĂ PREA IEI ÎN SERIOS TOT!“ Decupează dintr-un ziar un titlu – „CUI ÎI PASĂ?“ – și-l lipește pe a treia pagină, adăugând, cu propriul scris de mână: „Unora le pasă, prieteni, și e timpul să fim mai atenți.“ Și încheie scrisoarea cu „GÂNDEȘTE FRUMOS, ciocul mic și însănătoșire în cea mai mare viteză!“

Beatles îi cere lui Peter Brown să vină la spital cu un casetofon portabil și o primă variantă a noului album al trupei. Brian se ridică din pat și ascultă pentru prima dată „Sgt. Pepper’s Lonely Hearts Club Band“.

Primăvara 1967

Brian se comportă din ce în ce mai haotic. El, care era atât de punctual, rar mai reușește să ajungă la timp undeva. Anulează întâlniri în ultima clipă. La întâlnirile profesionale, nu prea înțelege mare lucru, dar se leagă de câte un mic amănunt și face mare caz din el, țipând și urlând „Asta de ce nu s-a făcut?!“

28 februarie 1967

Brian stă la Waldorf Towers Hotel, în Manhattan. Urmează să plece la un post de radio, WOR-FM, pentru un interviu cu Murray „The K“ Kaufman, când, dintr-odată, vine Nat Weiss, care observă că vorbește incoerent. Se pare că luase o mână de pastile de Nembutal, barbiturice și era hotărât să mai ia. Weiss îl trântește la pământ și aruncă flaconul pe geam. După care îl umflă cu cafea și, pentru că el insistă, îl duce cu mașina la postul unde va avea loc interviul.

În studioul de la radio, Weiss stă lângă el, să nu cumva să se prăbușească. În primele minute, Brian mormăie ceva dezlânat, iar Murray „The K“ trebuie să salveze situația cu niște melodii. Nu trece mult, și pastilele își fac treaba, iar Brian revine la viață.

Ori de câte ori se află în Manhattan, lui Brian cel mai mult îi place să stea singur pe bancheta din spate a unei limuzine conduse de un șofer. După aceea, îi place să caute în tabachere de argint un joint pregătit de cineva din echipa lui, în timp ce mașina se îndreaptă spre Central Park. Cere întotdeauna să i se pună aceeași muzică: *It's the Same Old Song*, piesa trupei Four Tops.

Sfârșit de ianuarie, 1967

Deși de obicei se întâmpla invers, acum Beatles își face griji pentru Brian.

— Eppy e într-o stare groaznică, îi zice John lui Pete, prietenul lui. E mare haos în capul lui și suntem foarte îngrijorați pentru el. Și pe plan profesional, și pe plan personal. Dar, pur și simplu, nu știm ce dracului să facem. Cred că cel mai bine o ia fiecare pe drumul lui și asta e.

John pune o casetă despre care Pete va povesti mai târziu:

— Abia puteai să-i recunoști vocea, când gemea, când grohăia, când țipa. Din când în când, îngăima cuvinte care n-aveau niciun sens nici când reușeai să le descifrezi.

Pete îl întreabă a cui e vocea.

— A lui Brian, îi răspunde el. A înregistrat caseta asta pentru mine, la el acasă. Nu știu de ce a trimis-o, dar încearcă să-mi spună ceva, dracu' știe ce. Parcă nu mai comunică deloc cu noi ca de obicei.

Jumătatea lunii ianuarie, 1967

Brian îl cheamă pe Paddy Chambers, un muzician din Liverpool, pe Chapel Street.

— Am o surpriză pentru tine, zice el.

Paddy îi găsește acolo pe cei patru membri ai formației Beatles, cu soțiile și cu prietenele lor. Brian se face nevăzut și se întoarce cu o tavă de argint, mare, pe care e un mic cub de zahăr.

— Vreau să văd cum se droghează cineva prima dată, spune John.

Dar se descoperă că n-ar fi prima dată pentru nimeni de-acolo.

În două ore, toată lumea rupe ziare pe care le aruncă în aer. Brian vine cu din ce în ce mai multe, până când ajung să înoate în hârtie până la genunchi.

Sfârșit de noiembrie, decembrie 1966

Acum, că nu mai pleacă în turnee, Beatles nu mai are atât de mare nevoie de Brian și nici nu mai are timp pentru el. Inginerul lor de sunet, Geoff Emerick, simte că nu prea le place că Brian vine mereu pe la studio. Dar îi e dor să fie cu ei zi de zi. Având din ce în ce mai puțin de lucru, plictiseala lui atinge niște cote uluitoare.

29 august 1966

La San Francisco, cu câteva ore înainte ca Beatles să cânte în Candlestick Park, lui Brian parcă i se înecaseră corăbiile. Se hotărăște să nu se ducă la concert. Rămâne în apartamentul în care e cazat, la Beverly Hills Hotel.

— Ăsta o să fie ultimul concert Beatles, îi zice lui Nat Weiss.

Îi spune și că a trecut pe-acolo fostul lui iubit, John „Dizz“ Gillespie. De fapt, au petrecut după-amiaza la piscina hotelului.

— S-a schimbat, adaugă Brian.

— Nu s-a schimbat, răspunde Weiss. Scapă de el.

— Of, nu înțelegi... El chiar mă iubește.

Brian insistă că băieților de la Beatles le place Gillespie. Weiss știe că nu e adevărat: și-au exprimat deschis antipatia. Se pare că pe Brian îl excită obrăznicia și violența, cu toate că, în viața de zi cu zi, nimic nu-l ofensează mai tare. În timp ce trupa pune la punct ceea ce va fi, într-adevăr, ultimul concert, Brian și Nat ies să ia cina. Când se întorc, descoperă că Gillespie a fugit cu servietele lor. În servieta Samsonite, neagră, Brian avea contractele pentru turneul Beatles, un flacon de Seconal, niște barbiturice interzise și 20 000 de dolari.

Gillespie le va trimite apoi un bilet de „răscumpărare“, cerându-le 10 000 de dolari ca să le înapoieze servietele. Brian îi zice lui Nat „s-o lase așa“, dar de-acum antipatia lui Weiss față de Gillespie s-a transformat în ură. Când Brian se întoarce în Anglia, Weiss angajează un detectiv privat, care

să se întâlnească într-o gară cu Gillespie. E o capcană. Gillespie e arestat, Brian își recuperează servieta și jumătate din bani[245].

Pentru Brian însă, felul în care a acționat Nat nu are nimic eroic sau rațional, făcând abuz de încredere: i-a cerut să-l lase în pace pe Gillespie, dar Nat nu l-a ascultat.

— Toată povestea asta l-a deprimat foarte tare, avea să spună Weiss peste ani. De fapt, trădarea l-a distrus pe el.

7 august 1966

Brian e la New York, încearcă să potolească furia care a izbucnit ieri, la aflarea veștii că John zisese în anul acela, cândva mai devreme, că Beatles „e mai mare decât Isus“. Nat Weiss observă din întâmplare că Brian are câteva buzunărașe cusute în interiorul hainei.

— Sunt „buzunarele pentru pastile“, îi explică el, pline cu amfetamine și tranchilizante, de la cele mai puternice până la cele mai slabe.

6 aprilie 1966

După petrecerea dată în cinstea rezidenței de trei săptămâni pe care o obține Cilla Black, la Sala Persană, din Plaza Hotel, Brian îi spune lui Weiss că are o problemă. Dizz Gillespie e la New York. Zice că vrea să se vadă iar cu el. Brian nu e în stare să-i reziste, dar, în același timp, se teme că Dizz o să pună într-o postură jenantă trupa Beatles.

Nat e de acord să-l ajute și-l invită pe Gillespie la el la birou. De cum intră pe ușă, recunoaște genul: „impostorul comun“.

Gillespie insistă că-l iubește pe Brian:

— Nu vreau nimic de la el. Vreau doar să-l văd.

— Bine. N-o să obții nimic de la el și nici n-o să-l vezi. Vreau să stai departe de el.

— În regulă, dar... Brian are o groază de bani. Dacă vrea să stau departe... Păi, dacă aș avea o mașină, chiar m-aș duce departe.

Weiss îi povestește lui Brian ce vrea Gillespie și-l sfătuiește să nu i-o ia, spunându-i:

— O să se întoarcă și o să ceară mai mult.

Dar Brian îi zice să-i dea lui Gillespie 3 000 de dolari pentru o mașină. Înainte să-i înmâneze banii, Weiss îi cere lui Gillespie să rămână încuiat într-o cameră din Warwick Hotel, păzit, până ce Brian și Beatles ies din oraș.

1965-1966

Brian ia cina de multe ori cu Chris Hutchins, ziarist la *NME,* la restaurantul Overton, din St. James's. Rar se întâmplă să mănânce mult. Răsfoiește meniul, își alege ceva cu mare grijă, precizându-i chelnerului cum anume vrea să i se pregătească legumele, și așa mai departe. După aceea, înghite o mână de pastile înainte de a-i da câteva și lui Hutchins, încurajându-l să se bucure de ceea ce el numește „micile noaste ajutoare". Li se taie pofta de mâncare. Când vine mâncarea, n-o mai vrea niciunul. De fiecare dată, racul și friptura de vită sunt trimise înapoi la bucătărie, „împreună cu complimentele domnul Epstein pentru bucătar".

17 august 1965

Jurnalistul american Larry Kane, care s-a apropiat de Beatles după ce a însoțit formația în primul ei turneu în SUA, observă o schimbare mare la Brian. A devenit instabil. Acum radiază de bucurie, ca imediat apoi să i se citească pe față „o expresie extrem de deprimantă".

Martie 1965

Noul iubit al lui Brian, Dizz Gillespie, are un comportament violent. Cei doi își petrec serile luând pastile care le taie pofta de mâncare și pe care le înghit cu coniac. Serile se încheie adesea cu certuri aprige, cu vase și oglinzi sparte. Într-o noapte, Gillespie se enervează așa de tare, încât Brian îi zice să iasă din apartament. Gillespie înșfacă un cuțit de bucătărie, i-l pune la jugulară și-i ia bani din portofel.

Vara anului 1965

Paddy Chambers îi face o vizită lui Brian în apartamentul din Knightsbridge. Acolo, un haos:

— Pur și simplu, distrusese tot apartamentul, unul foarte scump! Perdelele erau sfâșiate, barul de cocktail era praf... Am bănuit că, într-un fel sau altul,

se ajunsese aici din cauza drogurilor, că omul o făcuse într-o criză.

Februarie 1965

Cineva scrijelește cu o cheie cuvântul HOMOSEXUAL pe ușa de la Bentley-ul lui Brian, parcat pe pajiștea din spatele noii lui case, de pe Chapel Street.

Ianuarie 1965

Părinților li se pare că le vorbește atât de straniu la telefon, că dau fuga la el acasă. Îl găsesc într-o stare de nedescris, incapabil de orice. El mărturisește că îl iubește pe Gillespie. Mama lui, Queenie, insistă să plece într-o vacanță în sudul Franței, cu Peter Brown, ca să-l uite pe Gillespie. În după-amiaza aceea, Brian și Peter se îndreaptă spre un hotel din Cap d'Antibes. La întoarcere, Brian vinde apartamentul care a fost martor la atâtea nefericiri și cumpără o casă de cinci etaje, în stil georgian, pe Chapel Street, în Belgravia.

Decembrie 1964

Brian Epstein este acum cel mai de succes manager și impresar din Anglia, poate chiar din lume. Anul acesta, Beatles a ajuns pe primele 5 locuri din topul *Billboard* Hot 100.

Și alți artiști, al căror manager a fost, s-au bucurat de un succes extraordinar. În martie, Garry and the Pacemakers au urcat pe numărul 1, cu *How Do You Do It?*, single-ul de debut. În iunie, Billy J. Kramer and the Dakotas au ajuns tot pe numărul 1, cu *Do You Want to Know a Secret,* single-ul de debut, compus de Lennon și McCartney. Și așa mai departe: Gerry and the Pacemakers înapoi în frunte, în iulie, cu *I Like It,* urmați de Billy J. Kramer, în august, cu *Bad to Me*, apoi din nou Gerry and the Pacemakers, în noiembrie, cu *You'll Never Walk Alone.* La sfârșitul anului, mai mulți artiști de care se ocupă ajung pe locul 1 de opt ori.

Angajații lui sunt surprinși când Brian adaugă un actor în portofoliul de talente al agenției: John „Dizz" Gillespie.

6 noiembrie 1964

Brian participă la prestigioasa emisiune *Desert Island Discs,* de la postul de radio BBC. În afară de o versiune a piesei *All My Loving,* creată de George Martin Orchestra, și *She's A Woman,* piesa trupei Beatles, în general face propuneri din muzica clasică: *Concertul nr. 5,* din Concertele Brandenburg, de Bach, *Simfonia nr. 2,* de Sibelius, *Concertul pentru vioară,* de Bruch. Când e întrebat ce carte ar lua pe o insulă pustie, alege *Elected Silence,* autobiografia călugărului trapist Thomas Merton[246].

Când privim în urmă, această alegere neașteptată pare să aibă o semnificație specială. „Ce câștigăm ajungând pe Lună, dacă nu suntem în stare să trecem prăpastia care ne desparte pe noi de noi înșine?“, întreabă Merton într-un paragraf memorabil. „Aceasta este cea mai importantă dintre toate călătoriile de descoperire și, fără ea, toate celelalte nu sunt doar inutile, ci și dezastruoase.“

Octombrie 1964

Brian face cunoștință cu Dizz Gillespie, un american de vreo douăzeci de ani, înzestrat, potrivit descrierii făcute de un asociat, cu „păr negru, ochi răutăcioși și un nas obraznic, ascuțit“. Gillespie e hotărât să devină actor, cântăreț sau chiar ambele.

— Are ceva special, spune Brian. Ceva ce nu pot să explic.

Brian îi plătește datoriile, îi pune la dispoziție o sumă din contul lui, îl înscrie la NEMS, îi dă bani de buzunar, 50 de lire sterline pe săptămână, și-i cumpără haine noi. Ziarele anunță că e cea mai recentă descoperire a lui Brian.

15 septembrie 1964

Beatles cântă la Public Auditorium, în Cleveland, Ohio. Fanii n-au fost niciodată mai înfocați. Sheraton Hotel, unde sunt cazați membrii formației, e înconjurat de un cordon de polițiști. Un băiețel s-a ascuns într-o valiză, în speranța că așa va ajunge pe furiș în hotel. O tânără se preface că leșină pe stradă, după care refuză să i se acorde primul ajutor dacă nu e dusă înăuntru.

În timpul concertului, DJ-ul local, Jim Staggs, dă să se urce pe o scară de 60 de metri înălțime, sperând să vadă mai bine. Când ajunge la mijloc, se uită peste umăr și-l vede pe Brian urcând după el.

— Jim, îi strigă, nu te ocupi de spectacol, nu?

Larry Kane, care relatează din turneu la postul de radio WFUN, din Miami, e impresionat de tenacitatea lui:

— Faptul că a riscat atât urcând e o dovadă că Brian Epstein ar face orice ca să apere sanctitatea artistică și profitabilitatea trupei Beatles.

Iulie 1964

The British Clothing Manufacturers' Federation îi oferă lui Brian Epstein o placă din argint, unde laudă „standardele lui exemplare în alegerea și purtarea hainelor", adăugând că „gustul său rafinat își atinge ținta așa cum ochiul său descoperă talentul".

Lui Brian îi plac costumele personalizate, pardesiele Burberry, eșarfele cu picățele, cravatele de mătase Christian Dior și butonii de aur. Valetul lui personal păstrează totul într-o ordine desăvârșită. Cilla Black, clienta lui, e de părere că Brian e o adevărată apariție.

— Era impecabil din cap până-n picioare, asemenea lui Cary Grant... Nici că-ți puteai dori mai mult de la un tip ca el.

— Arăta întotdeauna de parcă tocmai ar fi ieșit din baie, spune George Hayes, croitorul lui din Liverpool. Era mereu politicos, făcea complimente, dar era și pretențios.

17 mai 1964

Kenneth Harris, celebrul realizator de interviuri de la *Observer,* îl intervievează pe Brian, întrebându-l cât crede că va continua să existe Beatles.

— Un timp nedefinit, răspunde el. Nu se poate altfel. E atât talent acolo! Fiecare dintre ei e un om deosebit.

Întrebat ce au ei și nu au alții, spune:

— Au o naturalețe uimitoare, o libertate față de tot ce nu e firesc. Ca persoane, nu sunt răsfățați, nu-și dau aere, sunt sinceri – sunt ei înșiși tot

timpul și cu *toată lumea.*

Brian vorbește despre timiditatea lui, despre cât de nefericit era la școală.

— Deci Beatles ți-a rezolvat problema? întreabă Harris.

— Da, în mod ciudat, da, și nici nu m-am gândit la asta înainte. Dar e adevărat. Tot ce înseamnă Beatles mi s-a potrivit de minune. Atitudinea față de viață, atitudinea din muzica lor, ritmul, textele, umorul și felul în care se purtau – era tot ce-mi doream. Ei reprezentau o relație umană directă, fără pretenții, firească, neinhibată, pe care până atunci n-o găsisem, pe care mi-o doream și care îmi lipsea. Sentimentul de inferioritate mi-a dispărut datorită lor, pentru că am știut că pot să le fiu de ajutor, că ei voiau să fie ajutați și au avut încredere că o să-i ajut. Apoi a contat și succesul pe plan social și financiar. Pentru mine, în interiorul meu, nu conta prea mult, dar pentru alți oameni, da. Părinții mei erau impresionați că avusesem discernământ și inițiativă, deci simțeam că nu i-am dezamăgit. Așa am scăpat de tensiuni și de frustrări. Sigur, am în continuare o groază de probleme, dar ele nu mă mai trag în jos.

14 ianuarie 1964

Beatles începe o serie de 18 concerte la Sala Olympia, din Paris.

— Ei habar n-au, dar în seara asta am plâns. Chiar am plâns, spune Brian după unul dintre concerte. N-au observat asta niciodată, dar am plâns.

Decembrie 1963

Beatles încheie anul ca fiind cea mai cunoscută trupă pop din Anglia, cu trei hituri pe locul 1: *From Me to You, She Loves You* și *I Want to Hold Your Hand.* Acum, Brian planifică în cel mai mic detaliu sosirea în America, unde nu știu cât vor sta.

Ianuarie 1963

În raportul anual pentru cititorii NME, Beatles se clasează pe poziția 111. Pe același loc au ajuns Mike Berry[247], The Clyde Valley Stompers[248] și Norman Vaughan[249]. La categoria „Trupă mică din Anglia“, au 743 de voturi, pe când Shadows are 45.951 de voturi. Beatles se situează în cele

din urmă pe locul 8, între Temperance Seven[250], pe locul 7, și Sounds Incorporated[251], pe locul 9.

7 iunie 1962

După ce a ascultat discul demo al trupei, George Martin, de la EMI, invită trupa Beatles la o înregistrare de probă, însă fără mare entuziasm: în timp ce ei înregistrează, el iese să bea un ceai și să mănânce biscuiți la cantină. Nu vede de ce ar trebui să le dea o atenție specială celor „patru neisprăviți din Liverpool“. Odată ce se termină audiția, el e tot sceptic, mai ales față de piesele compuse de ei.

— Piesele scrise de ei n-aveau nicio șansă în ceea ce privește vânzările.

Dar, discutând cu ei după aceea, într-o cafenea, le cade în mreje: le merge mintea repede, au ironie și un aer de jemanfișiști.

— Următoarele cincisprezece sau douăzeci de minute au fost foarte amuzante. Când au plecat, am rămas și m-am întrebat: „Deci, cum e gașca asta?!“ Îmi dăduseră lacrimile.

Pe scurt, în primul rând, datorită forței personalităților lor, nu datorită muzicii lor a hotărât să-i propună un contract trupei Beatles.

8 mai 1962

Brian a fost la atâtea companii de înregistrări, că nu mai are discuri demo, așa că intră într-un magazin HMV, de pe Oxford Street, cu o casetă pe care erau înregistrările Decca ale trupei, cele refuzate, și plătește o liră sterlină să transfere materialul pe disc. Jim Foy, cel care face montajul, îi zice că „nu sună rău deloc“ și-l întreabă dacă grupul a semnat vreun contact.

— Nu, am încercat peste tot, răspunde Brian.

Foy îl duce sus și i-l prezintă lui Sid Coleman, editorul muzical de la EMI. Acesta îl întreabă dacă a încercat la EMI, iar Brian îi spune că da:

— Mi-au zis că n-am nicio șansă.

Sid îl întreabă dacă s-a întâlnit cu George Martin.

— Cine e?

— Conduce Parlophone.

Brian simte că acum a ajuns la fundul sacului: pentru el, Parlophone nu înseamnă nimic, e un coș de gunoi pentru comedie și jazz.

Mai 1962 – decembrie 1961

Brian își tot ia liber ca să plece la Londra, plimbând de la o companie de înregistrări la alta demo-ul Beatles.

Nu vrea să afle taică-său de drumurile lui.

— Să nu-i zici lui tati, îl roagă pe asistentul lui, Alistair Taylor, ori de câte ori pleacă. Dacă vine la magazin, să nu-i zici unde mă duc.

Așteptându-l mereu să se întoarcă, Paul și John stau în aceeași cafenea de la stația Lime Street. Când Brian se apropie, încearcă să ghicească pe fața lui să vadă dacă are o veste bună sau nu. Vestea e întotdeauna proastă.

Brian, care caută clienți pentru demo, are la el tot timpul o scurtă explicație despre Beatles. Pe ea scrie așa: „Băieții ăștia patru, instrumentiști minunați, sunt extrem de buni și pe plan vocal. Împreună formează un grup de talente excepționale și personalități atrăgătoare.“

Le spune tuturor cu care se întâlnește că Beatles va fi mai mare decât Elvis. O spune și după ce este refuzat de nenumărate ori.

— În sinea lui, observă un prieten, Brian se crede un om al destinului.

Patru

Februarie 1962

Fanii de la The Cavern sunt șocați de schimbarea de înfățișare și de prezență scenică a trupei Beatles. Ce s-a întâmplat? Unei eleve de cincisprezece ani, Shelagh Carney, parcă „îi cade o cărămidă în cap“ când îi vede.

— Până atunci, fuseseră atât de grosolani. Și, dintr-odată, erau spilcuiți, părul strălucitor, unghiile, hainele, tot.

Nimeni nu înțelege cum a reușit Brian Epstein să-i facă să se conformeze.

— Cum l-a convins Epstein pe Lennon să-și pună costum, asta n-o să știu niciodată, spune un muzician din partea locului, Rod Pont.

Trei

1 februarie 1962

În schimbul unui onorariu de 18 lire sterline, minus comisionul lui de 10%, noua trupă a lui Brian cântă la Thistle Café, în West Kirby, la șaisprezece kilometri de Liverpool. E primul angajament de care a făcut rost pentru Beatles.

În aceeași zi, mai devreme, formația semnează un contract pe cinci ani cu Brian Epstein. El va încasa 10% din veniturile trupei, până la 1 500 de lire sterline pe an, după care tariful crește la 15%.

Doi

29 ianuarie 1962

Brian achită datoria de 200 de lire sterline a formației, strânsă în urma unor aranjamente de închiriere-cumpărare în ceea ce privește chitarele și amplificatoarele. Îi duce pe băieți la Beno Dorn, croitorul lui, care le face niște costume elegante, din mohair bleumarin, cu rever îngust. Ei o țin langa că vor pantalonii mai strâmți. Brian bate palma cu Dorn, care scade de la 28 la 23 de guinee, fiindcă i se spune că Beatles o să ajungă mare, deci o să mai primească și alte comenzi.

Vine și asistentul lui Brian, Alistair Taylor:

— Brian s-a apucat de „operațiunea de curățare totală“ în ceea ce-i privește pe cei patru băieți. După costume, au urmat tunsori noi și o gamă absolut nouă de cămăși, cravate, pantofi, tot. Brian i-a întrebat direct dacă au obiecții și niciunul n-a bălmăjit măcar vreun reproș. Așa cum Brian credea în Beatles, și Beatles credea în Brian.

Brian insistă că trebuie să arate mai bine. Îi dă indicații ferme fiecăruia, pe care le tipărește pe hârtie de cea mai bună calitate: „Pe scenă, nu e voie să beți, să fumați, să mestecați gumă și, mai ales, să înjurați. Publicul n-a venit să stea de vorbă cu voi, așa că nu vorbiți cu fetele drăguțe cât timp sunteți pe scenă. Fiți punctuali! Dacă s-a programat să sosiți la o anumită oră, asigurați-vă că ajungeți când trebuie. Țineți minte că de-acum sunteți profesioniști și aveți o reputație de păstrat.“

Cel mai dificil membru al trupei, John Lennon, e impresionat. Mai târziu, își va aduce aminte cum „ne-a scris pe hârtie toate instrucțiunile și a făcut

ca totul să pară adevărat. Noi visam cu ochii deschiși până să vină el... De atunci, n-am mai molfăit pe scenă rulouri cu brânză sau sendvișuri cu gem.“

Unu

9 noiembrie 1961

Unu

Doi

Trei

Patru

În costumele lor negre, simple și elegante, cu cravate asortate, Brian Epstein și asistentul lui, Alistair Taylor, coboară cele optsprezece trepte abrupte spre subsolul din Mathew Street. Lui Brian i se pare întunecat ca un mormânt, umed, rece și mirosind a mucegai. Și-ar fi dorit să nu fi venit. Și el, și Taylor ar fi preferat, mai degrabă, să meargă la un concert de muzică clasică, la Filarmonică, dar curiozitatea i-a împins aici. Patru muzicieni tineri se vântură pe scenă. Brian îi recunoaște. I-a mai văzut la magazinul de discuri – o mică afacere de familie, de care se ocupă el. Ei sunt băieții care își tot fac de lucru pe-acolo, ca să asculte ultimele discuri și ca să flirteze cu fetele, fără cea mai mică intenție să cumpere vreodată un disc.

Între melodii, trei dintre ei fac tot felul de scheme cu chitarele, țipă, transpiră, întorc spatele publicului și se prefac că se lovesc unul pe altul. Taylor vede cum Brian face ochii mari de uimire. Taylor însuși resimte momentul ca pe una dintre cele mai șocante experiențe din viața lui – „ca o lovitură în moalele capului“ – și e sigur că și Brian crede la fel.

După concert, Taylor spune:

— Sunt absolut GROAZNICI!

— Chiar SUNT groaznici, e de acord Brian. Dar, pe de altă parte, cred că sunt fabuloși. Hai să mergem să-i salutăm!

George e primul dintre Beatleși care-l observă pe bărbatul de la magazinul de discuri apropiindu-se.

— Salut! Dar ce vânt îl aduce pe domnul Epstein aici, la noi?

245 Peste cincizeci și trei de ani, servieta s-a vândut la o licitație din Los Angeles, „însoțită de o scrisoare de autentificare de la nepotul lui Epstein, Henry Epstein, la prețul de 343 750 de lire sterline“.

246 Publicată prima dată în America, în 1948, cu titlul *The Seven Storey Mountain.*

247 Mike Berry (1942–), cântăreț. Single-ul lui, *Don't You Think It's Time,* a ajuns pe locul 6 în ianuarie 1963. În 1981, i s-a încredințat rolul Bert Spooner în al optulea sezon *Are You Being Served?* și a rămas în emisiune până în 1985.

248 Trupă de jazz tradițional, formată la Glasgow în anii '50. „Înainte să izbucnească Beatlesmania, a existat Sompermania", scria *The Scotsman*. Formația s-a clasat pe locul 25, în august 1962, cu versiunea jazz a piesei *Peter and the Wolf,* dar după aceea nu a mai urcat în topuri.

249 Norman Vaughan (1923–2002), entertainer pentru toată familia, actor *(No Sex Please, We're British)* și realizator de emisiuni (*The Golden Shot,* 1973–73).

250 Formație de jazz tradițional, cunoscută pentru umorul ei. *Ukulele Lady,* hitul pe care l-a făcut în anii '60, cu Peter Sellers, l-a avut producător pe George Martin. Piesa ei, *You're Driving Me Crazy,* a ajuns numărul 1 în 1961.

251 Grup instrumental. A început colaborarea cu NEMS, agenția lui Brian Epstein, în 1963. A ajuns pe locul 30 în topuri, cu *The Spartans,* în aprilie 1964, și pe locul 35, cu *Spanish Harlem.* A avut succes mai mare în Australia, cu versiunea proprie, după *Uvertura Wilhelm Tell.* Trupa a deschis concertul Beatles de la Shea Stadium, în august 1965, și s-a desființat la un an după Beatles, în 1971.

„Chiar crede cineva cu-adevărat că muzica Beatles va mai fi la ordinea zilei în anii 2000, peste tot în lume?“

BRYAN MAGEE, filozof și politician, într-un articol publicat în *The Listener*, în februarie 1967

MULȚUMIRI

Mulțumirile mele se îndreaptă către: Stephen Bayley, Antony Beevor, Vicky Bippart, Eleanor Bron, Alistair Brown, Jack Chalmers, Cressida Connolly, Seraphina D'Arby, Cathy Drysdale și toți de la *Desert Island Discs*, Cecily Engle, Edel Eustace, Ian Hislop, David Jenkins, Mary Killen, Robert Lacey, Naomi Mantin, Charles Miller, Sheila Molnar, Omega Auctions, Nicholas Pearson, John Preston, Zoe Shine, Maxine Sibihwana, Bill Smith, Jack Smyth, Robin și Liz Summers, Hugo Vickers, Francis Wheen, Felix White și, mai ales, spre soția mea, Frances Welch.

SURSE

S-au scris multe cărți bune despre Beatles. De fapt, standardul fixat e mult mai rafinat în ceea ce privește stilul și onestitatea studiilor care abordează ultima mea temă, familia regală. Pentru relatarea în cele mai mici amănunte a începuturilor trupei, sunt indispensabile cele două volume ale lucrării *All These Years – Tune In Special Extended Edition,* de Mark Lewisohn. Mă bazez și pe *The Beatles,* de Hunter Davies; *Beatles '66: The Revolutionary Year,* de Steve Turner; *The Beatles: The Biography,* de Bob Spitz; *Shout!: The True Story of the Beatles,* de Philip Norman; *Can't Buy Me Love: The Beatles, Britain and America,* de Jonathan Gould; *The Beatles Anthology,* de Beatles; *The Complete Beatles Chronicle,* de Mark Lewisohn; *The Complete Beatles Recording Sessions: The Official Story of the Abbey Road Years 1962–1970,* de Mark Lewisohn; *The Beatles Diary: An Intimate Day by Day History,* de Barry Miles; *Love Me Do: The Beatles' Progress,* de Michael Braun; *The Beatles Off the Record,* de Keith Badman; *The Beatles: Paperback Writer – Forty Years of Classic Writing,* editor Mike Evans; *The Beatles in Their Own Words,* antologie de Barry Miles*; The Beatles: A Day in the Life,* antologie de Tom Schultheiss; *Ticket to Ride: Inside the Beatles' 1964 and 1965 Tours that Changed the World,* de Larry Kane*; The Rough Guide to the Beatles,* de Chris Ingham; *The Beatles Encyclopaedia,* de Bill Harry. Și, de asemenea, pe încântătorul volum *Revolution in the Head: The Beatles' Records and the Sixties,* de Ian MacDonald.

Deosebit de utile mi se par două lucrări despre aspectele mai deosebite ale istoriei trupei: *You Never Give Me Your Money: The Battle for the Soul of the Beatles,* de Peter Doggett, o analiză extrem de clară despre dimensiunea financiară complicată, și *Riding So High: The Beatles and Drug,* de Joe Goodden, o analiză la fel de clară despre la fel de complicata relație a

membrilor formației cu drogurile. Printre alte cărți de specialitate se numără: *The Beatles and the Historians,* de Erin Torkelson Weber; *The Beatles on the Roof,* de Tony Barrell; *The Beatles Lyrics: The Unseen Story Behind Their Music,* de Hunter Davies; *The Walrus Was Ringo: 101 Beatles Myths Debunked,* de Alan Clayson și Spencer Leigh; *How the Beatles Rocked the Kremlin: The Untold Story of a Noisy Revolution,* de Leslie Woodhead; *The Beatles Are Here!,* de Penelope Rowlands; *The Beatles Sent to Coventry,* de Pete Chambers; *Dear Beatles,* antologie de Bill Adler; *Dreaming the Beatles,* de Rob Sheffield; *The Greatest Beatles Stories Ever Told,* editor Luis Miguel; *Beatles Hamburg: A Tour Guide to Beatles Sites in Hamburg,* de Mark A. Schneegurt; *The Beatles in India,* de Paul Saltzman; *The Beatles' Gear: All the Fab Four's Instruments, from Stage to Studio,* de Andy Babiuk; *A Day in the Life of the Beatles,* de Don McCullin; *Get Back: The Unauthorized Chronicle of the Beatles' Let It Be Disaster,* de Doug Sulpy și Ray Schweighardt; *John, Paul & Me Before the Beatles: The True Story of the Very Early Days,* de Len Garry; *The Quarrymen,* de Hunter Davies; *The Beatles in Hamburg,* de Ian Inglis; *The Beatles' Liverpool,* de Ron Jones; *Plastic Macca: The Secret Death and Replacement of Beatle Paul McCartney,* de Tina Foster; *Beatlemania! The Real Story of the Beatles' UK Tours 1963–1965,* de Martin Creasy.

S-au dovedit de mare folos multe volume scrise de și despre membrii trupei, printre care: *Paul McCartney: The Biography,* de Philip Norman; *Paul McCartney: Many Years from Now,* de Barry Miles; *Paul McCartney,* de Alan Clayson; *Conversations With McCartney,* de Paul du Noyer; *Sixties: Portrait of an Era,* de Linda McCartney; *George Harrison,* de Alan Clayson*; I Me Mine,* de George Harrison; *Ringo Starr,* de Alan Clayson; *Lennon and McCartney,* de Malcolm Doney; *Being John Lennon: A Restless Life,* de Ray Connolly*; John Lennon: The Life,* de Philip Norman; *John Lennon,* de Alan Clayson; *John Lennon in His Own Words*, antologie de Barry Miles; *The Lives of John Lennon,* de Albert Goldman; *John Lennon: One Day at a Time,* de

Anthony Fawcett; *Memories of John Lennon,* cu o introducere de Yoko Ono, care e și editor; *The Penguin John Lennon;* și *The John Lennon Letters,* cu o introducere de Hunter Davies, care e și editorul volumului.

Dintre cărțile semnate de membri ai familiilor lor, amintim cele două biografii interesante, deși uneori contradictorii, ale lui John, scrise de Cynthina Lennon: *A Twist of Lennon* (1978) și *John* (2005). Lor li se adaugă *Imagine This: Growing Up With My Brother John Lennon,* de Julia Baird; *Thank U Very Much: Mike McCartney's Family Album; George Harrison: Living in the Material World,* de Olivia Harrison; *Wonderful Today,* de Pattie Boyd, cu Penny Junor; *Daddy Come Home: The True Story of John Lennon and his Father,* de Pauline Lennon.

Se pare că aproape oricine a lucrat cu Beatles, în orice fel, s-a apucat de scris sau i-a pus pe alții să se apuce de scris în numele lor. Multe dintre aceste cărți sunt pline de tot felul de lucruri fascinante, printre care și preferata mea, *The Beatles, Lennon and Me,* de Pete Shotton și Nicholas Schaffner, dar și *As Time Goes By,* de Derek Taylor; *The Love You Make: An Insider's Story of the Beatles,* de Peter Brown și Steven Gaines; *All You Need is Ears,* de George Martin, cu Jeremy Hornsby; *Magical Mystery Tours: My Life With the Beatles,* de Tony Bramwell, cu Rosemary Kingsland; *With the Beatles,* de Alistair Taylor*; The Man Who Gave the Beatles Away,* de Alan Williams și William Marshall; *The Cutting Edge: The Story of the Beatles' Hairdresser Who Defined an Era,* de Leslie Cavendish; *The Longest Cocktail Party,* de Richard DiLello; *Here, There and Everywhere: My Life Recording the Music of the Beatles,* de Geoff Emerick și Howard Massey; *John Paul George Ringo and Me,* de Tony Barrow. Menționez în mod special *Beatle!: The Pete Best Story,* de Pete Best și Patrick Doncaster, precum și o biografie a ghinionistului Jimmie Nicol, *The Beatle Who Vanished,* de Jim Berkenstadt.

Mi-au plăcut în mod deosebit două biografii bune despre enigmaticul Brian Epstein: *In My Life: The Brian Epstein Story,* de Debbie Geller, editată

de Anthony Wall, și *Brian Epstein: The Man Who Made the Beatles,* de Ray Coleman.

Să scrii o carte despre Beatles e o plăcere, mai ales datorită numărului extraordinar de mare de personaje colorate, care gravitau în jurul trupei. Din rândul biografiilor și al amintirilor acestor figuri, amintesc: *Tearing Down the Wall of Sound: The Rise and Fall of Phil Spector,* de Mick Brown; *Miss O'Dell,* de Chris O'Dell, cu Katherine Ketcham; *I'm With the Band,* de Pamela Des Barres; *Walking Back to Happiness,* de Helen Shapiro; *I Read the News Today, Oh Boy,* de Paul Howard; *Groovy Bob: The Life and Times of Robert Fraser,* de Harriet Vyner; *Allen Klein,* de Fred Goodman; *The Day Elvis Met Nixon,* de Egil 'Bud' Krogh; *Victor Spinetti*

Up Front, de Victor Spinetti; *King of Clubs,* de Peter Stringfellow; *Freddie Starr Unwrapped,* de Freddie Starr; *Christine Keeler: The Truth at Last,* de Christine Keeler și Douglas Thompson; *Me,* de Elton John; *The Hurdy Gurdy Man,* de Donovan; *Be My Baby: How I Survived Mascara, Miniskirts and Madness,* de Ronnie Spector, cu Vince Waldron; *King of the World: Muhammad Ali and the Rise of an American Hero,* de David Remnick; *Can You Tell What it is Yet?: My Autobiography,* de Rolf Harris; *I Am Brian Wilson: A Memoir,* de Brian Wilson, cu Ben Greenman; *Catch a Wave: The Rise, Fall and Redemption of the Beach*

Boys, de Brian Wilson; *An Affectionate Punch,* de Justin de Villeneuve; *House of Nutter: The Rebel Tailor of Savile Row,* de Lance Richardson; *East End, West End: An Autobiography,* de Bernard Delfont; *Faithfull,* de Marianne Faithfull; *Memories, Dreams and Reflections,* de Marianne Faithfull; *What's it All About?,* de Cilla Black; *Eric Clapton: The Autobiography,* de Eric Clapton, cu Christopher Simon Sykes; *Don't Let Me Be Misunderstood,* de Eric Burdon, cu J. Marshall Craig; *Careless Love: The Unmaking of Elvis Presley*, de Peter Guralnick; *Elvis Meets the Beatles,* de Chris Hutchins și Peter Thompson; *Sinatra: The Life,* de Anthony Summers și Robbyn Swan; *Frank: The Making of a Legend,* de James Kaplan; *My Father's Daughter: A Memoir,* de Tina

Sinatra și Jeff Coplon; *Parcel Arrived Safely: Tied With String,* de Michael Crawford; *Tom Jones: A Biography,* de Stafford Hildren și David Gritten; *Redeeming Features: A Memoir,* de Nicholas Haslam; *Long Drawn Out Trip: A Memoir,* de Gerald Scarfe; *Wild Tales,* de Graham Nash; *Losing My Virginity,* de Richard Branson; *The Harder Path,* de John Birt; *Grapefruit,* de Yoko Ono; *Chronicles: Volume One,* de Bob Dylan; *Mick and Keith,* de Chris Salewicz; *The Stones,* de Philip Norman; *Life,* de Keith Richards; *Stoned,* de Andrew Loog Oldham; *Brian Jones,* de Laura Jackson; *Sympathy for the Devil,* de Paul Trynka; *Up Against It: A Screenplay for the Beatles,* de Joe Orton; *The Orton Diaries,* editor John Lahr; *The Biography of Joe Orton,* de John Lahr. Citită și răscitită, *The Pillowbook of Eleanor Bron* este o încântare cu totul deosebită.

Alte volume din care m-am inspirat:

Wondrous Strange: The Life and Art of Glenn Gould, de Kevin Bazzana; *The Odd Thing About the Colonel and Other Pieces,* de Colin Welch; *The Virgin's Baby: The Battle of the Ampthill Succession,* de Bevis Hillier; *A King's Story,* de The Duke of Windsor; *The Mountbattens: Their Lives and Loves,* de Andrew Lownie; *Shirley Temple: American Princess,* de Anne Edwards; *R.V.W.: A Biography of Ralph Vaughan Williams,* de Ursula Vaughan Williams; *Born to Run,* de Bruce Springsteen; *Unfaithful Music and Disappearing Ink,* de Elvis Costello; *This Boy,* de Alan Johnson; *My Life, Our Times,* de Gordon Brown; *Let Me Take You Down: Inside the Mind of Mark David Chapman,* de Jack Jones; *Manson: The Life and Times of Charles Manson,* de Jeff Guinn; *My Life With Charles Manson,* de Paul Watkins; *It Could Have Been Yours,* de Jolyon Fenwick și Marcus Husselby; *The People's Music,* de Ian MacDonald; *Uncommon People: The Rise and Fall of the Rock Stars,* de David Hepworth; *Revolt Into Style: The Pop Arts in Britain,* de George Melly; *The People's Songs: The Story of Modern Britain in Fifty Songs,* de Stuart Maconie; *Stardust Memories: Talking About My Generation,* de Ray Connolly; *Hunting People: Thirty Years of Interviews With the Famous,* de Hunter Davies; *Who the Hell…?,*

de remarcabilul Tom Hibbert. Prima carte pe care am citit-o în viața mea despre muzica pop rămâne una dintre cele mai bune, deși autorul nu e un fan Beatles înfocat*: Awopbopaloobop Alopbamboom: Pop from the Beginning,* de Nik Cohn.

Jurnalele și scrisorile sunt întotdeauna sursele mele preferate. Mi-a făcut mare plăcere să mă inspir din: *Philip Larkin: Letters to Monica,* editor Anthony Thwaite; *The Letters of Kingsley Amis,* editor Zachary Leader; *The Letters of Noël Coward,* editor Barry Day; *The Noël Coward Diaries,* editori Graham Payn și Sheridan Morley; *The Kenneth Williams Letters,* editor Russell Davies*; The Kenneth Williams Diaries,* editor Russell Davies; *Like it Was: The Diaries of Malcolm Muggeridge; Rub Out the Words: The Letters of William S. Burroughs, 1959–1974,* editor Bill Morgan; *The Kenneth Tynan Letters,* editor Kathleen Tynan; *The Kenneth Tynan Diaries,* editor John Lahr; *Out of the Wilderness: Diaries 1963–67,* de Tony Benn; *The Castle Diaries 1964–1976,* de Barbara Castle; *The Macmillan Diaries Vol. II,* editor Peter Catterall. Și: *All What Jazz,* de Philip Larkin; *Philip Larkin: Collected Poems; Philip Larkin: A Writer's Life,* de Andrew Motion.

Printre cărțile în care am căutat informații surprinzătoare despre alte mișcări, personalități și evenimente din anii '60, se numără:

Modernity Britain: Opening the Box, 1957–59, de David Kynaston; *Modernity Britain: A Shake of the Dice, 1959–62,* de David Kynaston; *The People: The Rise and Fall of the Working Class 1910–2010,* de Selina Todd; *Never Had it So Good: A History of Britain from Suez to the Beatles,* de Dominic Sandbrook; *White Heat: A History of Britain in the Swinging Sixties,* de Dominic Sandbrook; *The Great British Dream Factory: The Strange History of Our National Imagination,* de Dominic Sandbrook; *The Sixties,* de Francis Wheen*; 1966: The Year the Decade Exploded,* de Jon Savage; *1963: Five Hundred Days,* de John Lawton; *Our Times: The Age of Elizabeth II,* de A.N. Wilson; *The Bad Trip: Dark Omens, New Worlds and the End of the Sixties,* de James Riley; *The Neophiliacs,* de Christopher Booker;

The White Album, de Joan Didion. Pentru capitolul în care fac o comparație între mesajele de Crăciun ale trupei Beatles și ale Reginei, *Voices Out of the Air: The Royal Christmas Broadcasts 1932–1981* mi-a fost de un ajutor neprețuit.

Dintre lucrările menționate în treacăt în cartea mea, amintesc: *Through the Looking-Glass,* de Lewis Carroll; *Aspects of Alice: Lewis Carroll's Dreamchild as Seen Through the Critics' Looking-Glasses,* editor Robert Phillips; *The Lore and Language of Schoolchildren,* de Iona și Peter Opie; seria de volume *Just William,* de Richmal Crompton; *She,* de H. Rider Haggard; *A Word Child,* de Iris Murdoch; *Iris Murdoch as I Knew Her,* de A.N. Wilson; *1066 and All That,* de W.C. Sellar și R.J. Yeatman; *The Goon Show Scripts,* de Spike Milligan; *Enderby Outside,* de Anthony Burgess; *20th Century Words,* de John Ayto; *Dylan's Visions of Sin,* de Christopher Ricks și fermecătoarea *A Complete Book of Aunts,* de Rupert Christiansen.

Lumea muzicii pop acumulează în continuare o bibliotecă de volume de referință, care acum parcă apar într-un ritm mai accelerat decât cărțile despre religie sau politică. Am petrecut multe ceasuri plăcute consultând:

The Guinness Book of British Hit Singles; The Sound and the Fury: Forty Years of Classic Rock Journalism, editor Barney Hoskyns; *The Rolling Stone Encyclopaedia of Rock & Roll,* editori Jon Pareles și Patricia Romanowski; *The Rolling Stone Interviews 1967–1980; The Book of Rock Lists,* de Dave Marsh și Kevin Stein; *Time Out Interviews, 1968–1998,* editor Frank Boughton; *Teenage Idols,* de Frank Clews; *The Faber Companion to Twentieth-Century Music,* de Phil Hardy și Dave Laing; *Whatever Happened to …?,* de Bill Harry; *The Faber Book of Pop,* editori Hanif Kureishi și Jon Savage; *The Best of Rolling Stone,* editor Robert Love.

Există lucrări de referință online la fel de prețioase, poate și mai prețioase, fiindcă sunt actualizate. Billboard.com propune o sinteză atotcuprinzătoare despre topurile americane; Rocksbackpages.com oferă acces la cele mai bune documente despre muzică; The Beatles Bibles mi se pare unica sursă,

cea mai bună, de informații despre tot ce înseamnă Beatles; de multe ori, după ce m-am felicitat că am descoperit cine știe ce efect ascuns, m-am enervat când mi-am dat seama că el existase în The Beatles Bible tot timpul. De asemenea, cartea mea a avut de câștigat din cercetarea arhivelor *New York Times; Los Angeles Times; New Yorker; British Medical Journal; The Margaret Thatcher Foundation; The Listener; Private Eye; Desert Island Discs*; necrologurile din *Daily Telegraph; Daily Mirror; Liverpool Echo; Saturday Evening Post; National Review; Seattle Times; GQ; Life; New Statesman;* Britishnewspaperarchive.co.uk; rollingstone.com; Omega Auctions; *Queen;* necrologurile din *Independent*; thisamericanlife org; beatlesinterviews.org.

Am stat pe YouTube sute de ore, urmărind interviuri vechi, materiale video, conferințe de presă, buletine de știri și documentare ca *24 Hours: The World of John and Yoko*, de la BBC, și *A Boy Called Donovan*. La realizarea capitolului în care am vorbit despre concertul de pe acoperiș, a contribuit semnificativ documentarul BBC Radio 4, intitulat *The Beatles' Final Concert.* Și, în sfârșit, un cuvânt de mulțumire tuturor celor cu care am stat de vorbă în ultimii doi ani: puțini sunt aceia care să nu aibă un membru preferat din trupa Beatles, un album Beatles preferat, o povestioară despre cum a cunoscut un membru sau altul al formației ori convingeri ferme despre Maharishi, despre Rolling Stones sau despre anii '60, în general.

Chitaristul trupei The Beatles, George Harrison, cântă la o chitară împrumutată, înconjurat de localnicii hipioți din Golden Gate Park, în perioada în care a vizitat San Francisco, unde a petrecut o oră palpitantă plimbându-se prin parcul din cartierul Haight-Ashbury.
© Bettmann/Contributor

O mulțime de fani entuziaști, care se împing într-un cordon de poliție, în fața Palatului Buckingham, în speranța că-i vor zări pe băieții din cunoscuta trupă a anilor '60, The Beatles. Cei patru cântăreți au fost invitați pentru a li se acorda, de către Regina Elisabeta a II-a, Ordinul Imperiului Britanic.
© Hulton-Deutsch Collection/CORBIS/Corbis via Getty Images

The Beatles – Ringo Starr (primul din stânga), Paul McCartney, George Harrison și John Lennon – la campania de strângere de fonduri în scop caritabil, inițiată de Jeffrey Archer (primul din dreapta), închipuit absolvent de Oxford, și Nicholas Lloyd (editor la *The Express*, al doilea din stânga), pentru „Comitetul de combatere a foametei", Oxford (Oxfam). Campania s-a desfășurat în camera lor de zi, în timpul unui show în Liverpool.
© PA/PA Images via Getty Images

Marea Britanie, 1 ianuarie 1964: fotografie cu Pattie Boyd și The Beatles; George Harrison (Pattie Boyd în spatele lui), Ringo Starr, Paul McCartney, John Lennon – poză de grup, la filmările pentru *A Hard Day's Night*.
© Max Scheler – K & K/ Redferns

Membrii trupei The Beatles și partenerele lor, la Rishikesh, în India, alături de Maharishi Mahesh Yogi, în martie 1968. Din grup fac parte Ringo Starr, Maureen Starkey, Jane Asher, Paul McCartney, George Harrison, Pattie Boyd, Cynthia Lennon, John Lennon, asistentul lor, Mal Evans, Jenny Boyd, Prudence Farrow și Mike Love, de la Beach Boy.

© Keystone Features/Hulton Archive/Getty Images

Scriitorul Joe Orton, fotografie realizată în zona Covent Garden, pe 8 mai 1964.

© Mirrorpix/ Mirrorpix via Getty Images

Weybridge, Marea Britanie, circa 1960: Ringo Starr pozează pe gazonul din fața reședinței Weybridge, alături de cei doi câini ai săi.

© Keystone-France/ Gamma-Rapho via Getty Images

Alfred Lennon (1912-1976), tatăl lui John Lennon, odihnindu-se pe o bancă din parc; fotografie realizată pe 18 decembrie 1965.

© John Pratt/Keystone Features/Getty Images

Cântărețul și compozitorul John Lennon, membru al trupei The Beatles, alături de soția lui, Cynthia, și fiul lor, Julian, acasă, în Kenwood, Weybridge, Surrey; fotografie realizată în mai 1965.

© Robert Whitaker/Getty Images

The Beatles, trupa rock-and-roll din Marea Britanie, după ce fiecare a primit titlul de membru al Ordinului Imperiului Britanic, la Palatul Buckingham, în Londra, pe 26 octombrie 1965. De la stânga la dreapta: Ringo Starr, John Lennon, Paul McCartney, George Harrison.
© William Vanderson/ Fox Photos/ Hulton Archive/Getty Images

Pe 19 martie 1964: Harold Wilson, liderul opoziției, în centru și trupa The Beatles, la Variety Club, în cadrul ceremoniei „Premiile anuale ale Marii Britanii în Show Business", ținută la Dorchester Hotel, în Londra, unde trupei i-a fost acordat premiul pentru „Personalitățile anului 1963 în Show Business".
© Kent Gavin/Keystone/Getty Images

25 august 1967: Paul McCartney, membru al trupei The Beatles, și Mick Jagger, membru al trupei The Rolling Stones, stând față în față în tren, în gara Euston, așteptând să plece spre Bangor.
© Victor Blackman/Express/Getty Images

Adelaide, Australia, 12 iunie 1964: (de la stânga la dreapta) cântărețul, compozitorul și chitaristul englez John Lennon, muzicianul, cântărețul-compozitor și chitaristul englez George Harrison și cântărețul-compozitor și instrumentistul englez Paul McCartney, membri ai trupei The Beatles, alături de toboșarul britanic Jimmie Nicol, care l-a înlocuit pe Ringo Starr pentru două săptămâni, fiindcă acesta făcuse amigdalită în timpul celui de-al doilea turneu în Adelaide, Australia, la Centennial Hall.
© Jeff Hochberg/Getty Images

Sora Luc-Gabrielle (dreapta), călugărița din Belgia, cunoscută și ca „Sora Zâmbet" sau „Călugărița Cântăreață", care a înregistrat un hit în topurile de muzică engleză, cântă la chitară alături de alte două călugărițe, la mănăstirea dominicană din Fichermont, Belgia.

© Hulton-Deutsch Collection/CORBIS/Corbis via Getty Images

The Ed Sullivan Show, cu The Beatles, emisiune care a avut loc duminică, 9 februarie 1964, New York. Gazda emisiunii, Ed Sullivan, în stânga; membrii trupei (de la stânga): Paul McCartney, George Harrison, John Lennon și tobosarul Ringo Starr.

© CBS via Getty Images

4 noiembrie 1963: Marlene Dietrich (1901-1992), actrița americancă, născută în Germania, alături de The Beatles, trupa din Marea Britanie; de la stânga la dreapta: George Harrison, Ringo Starr, Paul McCartney și John Lennon în timpul repetițiilor pentru *Royal Variety Command Performance*, la Teatrul „Prince of Wales", din Londra.

© George Freston/Fox Photos/ Getty Images

22 februarie 1964: un polițist londonez a trebuit să-și acopere urechile când o mulțime de fani ai trupei The Beatles i-au întâmpinat pe Cei Patru Fabuloși, cu strigătele lor obișnuite, pe aeroportul din Londra, după un turneu în Statele Unite.
© Fox Photos/Getty Images

Paul McCartney, muzicianul și basistul trupei The Beatles, alături de iubita lui, actrița Jane Asher, părăsind Teatrul „Harold Pinter", din Londra, după un spectacol; fotografie realizată pe 9 decembrie 1964.
© John Downing/ Daily Express/ Hulton Archive/ Getty Images

Trupa The Beatles pe platou, alături de Helen Shapiro, Dusty Springfield și Eden Kane, în timpul repetițiilor pentru *Ready Steady Go!*, la Television House, Kingsway, Londra; fotografie realizată pe 4 octombrie 1963. De la stânga la dreapta: John Lennon, gazda Keith Fordyce, Paul McCartney, Helen Shapiro, Ringo Starr, Dusty Springfield, George Harrison și Eden Kane.
© David Redfern/Redferns

Liverpool, circa 1962: trupa The Beatles – fotografie-portret, realizată la începutul anului 1962. De la stânga la dreapta: Pete Best, George Harrison, Paul McCartney și John Lennon.
© Michael Ochs Archives/Getty Images

Hamburg, Germania, 1 mai 1962: membrii The Beatles surprinși în Hamburg, Germania, la The Star Club. De la stânga la dreapta: Pete Best, John Lennon, Paul McCartney și George Harrison.

© Horst Fascher/K & K Ulf Kruger OHG/Redferns

În această fotografie făcută pe 29 iunie 1966 îi vedem pe membrii formației The Beatles: (de jos în sus) Paul McCartney, John Lennon, Ringo Starr și George Harrison, alături de managerul lor, Brian Epstein (sus, stânga, în spatele lui George), pe Aeroportul Internațional din Tokyo, înainte de turneu. Un grup de fani japonezi nu a reușit să-i facă pe polițiști să cedeze înregistrarea cu vizita legendară a trupei în Japonia, din 1966.

© JIJI PRESS / AFP

Paul McCartney, membrul formației The Beatles, alături de cântăreața franceză Sylvie Vartan, după spectacolul de la Olympia, din Paris.
© AFP

Trupa The Beatles: (de la stânga la dreapta) John Lennon, Ringo Starr, Paul McCartney și George Harrison, ajunge pe Aeroportul JFK din New York, Statele Unite, unde este întâmpinată de o mulțime de oameni, pe 7 februarie 1964. Beatlemania ia cu asalt Statele Unite după concertul trupei la *The Ed Sullivan Show*, de pe 9 februarie 1964.
© AFP

De la stânga, Brian Epstein, trupa The Beatles (Ringo Starr, John Lennon, Paul McCartney și George Harrison), fotografie realizată la premiera *A Hard Day's Night*, de pe 6 iulie 1964, în Londra.
© CENTRAL PRESS / AFP

The Beatles: (de la stânga la dreapta) Paul McCartney, John Lennon, Jimmie Nicol și George Harrison, salută înainte să plece din Londra, în iunie 1964, într-un turneu în Scandinavia. Fiindcă se îmbolnăvise chiar atunci, Ringo a fost înlocuit temporar de tobosarul Jimmie Nicol, pentru concertele din Danemarca și Olanda.
© CENTRAL PRESS / AFP

The Beatles: (de la stânga) John Lennon, Ringo Starr, George Harrison și Paul McCartney pozează în timpul repetițiilor la *Visul unei nopți de vară*, de William Shakespeare, pe 29 aprilie 1964, în Londra. Debutul membrilor The Beatles, care le atrage britanicilor atenția asupra fenomenului anilor '60 și care pornește o obsesie mondială pentru cei patru cântăreți, a sărbătorit 50 de ani pe 5 octombrie 2012. Chiar dacă a ajuns doar pe locul 17 în topuri, piesa *Love Me Do* a fost primul hit memorabil, lansat în octombrie 1962.
© AFP

The Beatles, în august 1966. Sus: Paul McCartney și John Lennon. Jos: Ringo Starr și George Harrison.
© COLLECTION ROGER-VIOLLET / ROGER-VIOLLET VIA AFP

The Beatles. Paris, Palais des Sports, 21 iunie 1965.
© COLLECTION ROGER-VIOLLET / ROGER-VIOLLET VIA AFP

The Beatles la filmările pentru *Help!*, un film de Richard Lester.
© COLLECTION ROGER-VIOLLET / ROGER-VIOLLET VIA AFP

Concert
The Beatles, într-un studio din Londra, în timpul emisiunii de muzică pop *Ready Steady Go.* Aici, John Lennon.
©KIPPA / ANP / ANP VIA AFP

Fotografie cu publicul din fața scenei, în timpul unui concert susținut de trupa The Beatles, pe 25 iunie 1966, în Essen.
©HEMANN / DPA / DPA PICTURE-ALLIANCE VIA AFP

Cântărețul Paul McCartney a împlinit 80 de ani pe 18 iunie 2022. Paul McCartney într-un concert The Beatles la Circus Krone, în München, pe 24 iunie 1966.
© SVEN SIMON / DPA PICTURE-ALLIANCE VIA AFP

Membrii The Beatles, invitați în emisiunea radiofonică *Les ardugos*.
© LOUIS JOYEUX / INA / INA VIA AFP